

CONSULTATIONES MEDICINALES

JOHANNIS ZECCHII BONONIENSIS, CIVIS ROMANI,

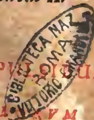
IN GYMNASIO PATRIO OLIM MEDICORUM PRIMARII AC per Universam Ecclesiasticam ditionem Archiatri celeberrimi.

Accessit.

TRACTATUS EIUSDEM DE PULSIBUS.

Subjuncti sunt

INDICES RERUM AC VERBORUM copiosissimi.

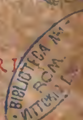

FRANCOFURTI,
Sumptibus JOHANNIS BEYERI

M. DC. L.

Benevolo Lectori.

Tametſi, *juxta Euripidem in* Hypſipyle, omnia ſperanda ſint, unum tamen hîc Te minus ſperare velim. In ſpe reliquerat Author ſecundum quoque concinnare Conſultationũ volumen, quæ ratio fuit, qua huic libro nomen primi Romana dederit editio, quam & Typothetæ noſtri ſecuti eodem modo Indicem à voculis IN PRIMO VOLVMINE nobis haut recolentibus auxere, at incaſſum? cùm inopina morte dudum præventus Autor, ſecundo imponere faſtigium volumini nequierit. Quod ſi tamen quid rectius hiſce ſcis, candidus imperti & æque foràs dabimus. Bene [illegible]

IOH. BEYER.

NOBILI, CLARISSIMO nec non Excellentißimo.

DN. CASPARO Ringelman / VM. DOCTORI eximio atq; Aulæ illustri Oldenburgicæ Archiatro, Fautori meo observantissimo.

S. P.

IR Nobilis, Clariss. ac Excellentißime, Studui hactenus talentum meum impędere inter alia Reip. Medicæ inprimis propagandæ, quo fine opera diversorum authorum, eorumque celeberrimorum prælo jam antehac subdidi, qualia sunt. Opera G. Fabricii Hil-

dani (quæ brevi itidem Germanicè divulgare conor) Marci Aurelii Severini; Angeli Salæ; Joh. Prævotii, Ortolphi Maroldi; Quercetanus Redivivus, Centuriæ Chymicæ Kesleri, Billichii Thessalus in Chymicis, &c. Eadem intentione aggressus jam sum editionem Consultationum Medicinalium Joh. Zecchji, Medici Itali, ac Practici quondā celeberrimi, quarum defectus desideratissimum hactenus excitavit appetitum, adeout ne nundinæ quidem præcesserint, quin frequenti perquisitione sint expetitæ. Desiderium hoc satiare jam conor, idque Medicorū itidem celebriorum

rum hortatu crebro. Tuo autem patrocinio quod id mediter, Vir clarißime, causæ in temet existunt: Tua videlicet in Facultate Medica authoritas & eminentia, nec non in me meosque cumulata beneficentia. Authoritas illa tantum operi huic arrogabit, quantum tempus superius ejusdē natale, intervallumque intercedens sexaginta scil. annorum derogare forsan potuisset. Artificium enim si ab artifice alio ingenioso comprobetur, majoris utiq; æstimatur, præcipuè si authoris fama temporis injuriâ obscurari inceperat. Beneficentiam tuam, in me, meosque cumulatißime

expertus ſum. Teſtis ſit iter tuũ Italicum, in quo me hoſpite dignatus es, teſtis & iter meum Oldenburgicum, in quo fauces meas mortis faucibus eripuiſti. Quin imo, experior eandem quotidie. Nimirum non deſicis ubi occaſio & facultas ſuppetit, mihi, meiſque favendi, rebuſque noſtris conſulendi. Meditanti igitur, quid reponerem, opportunè occurrit conſultationũ hocce opus, quo beneficentiæ illius debitum reciprocum quidem teſtor, ſolutionis autem vice non niſi benevolentiam reddere ſufficio. Suſcipe ergo vir prænobilis teſſeram hanc animi mei benevoli, atque pro candore

dore

dore tuo boni consule, ulteriorique favore me meosq́, tibi commendatos habe. Dabam Francofurti ad Mœnum, Nundinis Vernalib. Anni 1650.

Excell. tuæ.

Observantiss.

JOHAN. BEYERUS, Bibliopola ibidem.

DE CAPITIS DESTILLATIONE ET SPVTO PVRVLENTO.

Pro Rever. Præfecto Religionis Monachorum Sancti Ioannis Colavitæ Consultatio Prima.

IR admodum Rever. annum agens suæ ætatis circiter trigesimum, hepatis, & cordis, ideoque totius etiam corporis habitus frigidi, siccique temperamenti; cerebri autem valde humidi; à primis annis in hanc usque diem capitis destillationi perpetuo fuit obnoxius. Humor autem destillans semper frigidus, ac pituitosus fuit, partes verò recipientes, pulmones per asperam arteriam citra ullam difficultatem statuuntur: hinc tussis ferè perpetua. Paucis ab hinc diebus inter tussiendum cruenta quædam puta reiecit: deinde nonnullis interpositis diebus cum fortè fortuna vehementius tussiret, sanguinem uberiori admodum copia floridum, totumque spumantem bis, terque extussiendo excreuit. Mox cessante sanguinis ex ore reiectatione, pituitosam materiam pure jugi- *Historia.*

ter refertam cum tussi etiam molesta frequenter diu, noctuque expuere cœpit. Febris nunc manifesta nulla deprehenditur; neq; carnium insignis consumptio. Circa propositum casum, quatuor sese offerunt, in quibus Clarissimi Medici fluctuare videntur: quibus in dubijs quid ego sentiam, liberè, ingenueque apeપriam. Primum quidem est num Reuer. hisce Monachus Phtysi nunc laboret: nam cum ex Hipp. decretis Aph.7. Aph.15. & 16. A sanguinis sputo puris sputum, & à puris sputo tabes; colligebat Eruditissimus Medicus alter, Reuerendum Patrem iam Phtysicum statuendum. At quoniam nec febris nec corporis macies adhuc manifesta deprehenditur; concludebat alter senior clarissimusque Vir, Phtysim nullum nunc negotium nobis facessere. Nec obstat, inquit, sputum purulentum; nam ex Hipp. & Gal. sententia pus in Thorace contractum quadraginta dierum spatio ad ægrotantis sanitatem non raro repugatur: quod quidem temporis spatium hic nondum præterijt. Verùm quoniam initiantes morbi, sua, vel etiam pathognomonica signa veluti herbæ pullulare incipientes, non vsque adeo apertè exprimunt; & febris, quæ insanabilia pulmonum vlcera consequitur, hectica est; hæc autem cum in principio difficilis admodum sit cognitionis; licet nec febris, nec corporis extenuatio adhuc conspicua sit, ego tamen in ea sum sententia Vlcus iam pulmones exercere;

Quæ sint circa propositum casum expendenda.

Prim. dub.

Propria sententia circa primam dubitationem,

cum

cùm & perpetua destillatio & sanguinis à pulmonibus excretio repetita, & sputa putulenta præcesserint: neque obstat, quod de pure in Thorace quadraginta diebus repurgando obijciebatur. Etenim eo loco (Aph. nempe 15. sec. 5.) loquebatur Hipp. de Pleuritide suppurata; non autem de vase in pulmone lacerato, à quo vitæ periculum impendere, nisi breui)ersanetur literis mandauit Gal. 5. Meth. Me- *Explicatio Aphorysmi Hippocratis & solutio dubitationis.* lendi Capite 8. Vtcumquè tamen cum Phtyim jam Reverendum Virum sollicitare alter ıffirmaverit; alter vero hoc ipsum imminere /itium non negaverit: eademq; remedia præ'entibus, & imminentibus malis apponantur; ıulla altercatione medendi methodus eadem ıb utroque præscribitur. Alterum, in quo con- *Secunda* ro versari videntur, est, An à vena in pulmoni- *dubitatio.* ›us excesa, vel disrupta sanguis anteà prodierit. Nam ex eo quod nec salsa destillatio, nec exernarũ rerum ulla importuna violenta anteesserint; vasis fracturam unus prorsus exclu|ir. Alter verò hanc ipsam potius includere vi.etur: quod, inquit. & tussis prægressæ vehe-nentia veluti causa mouens, & sanguinis rejeti copia veluti symptoma id cumulatissimè ıdicare possint. Sed quoniam ego & ratione, *Propria* : experientia pro comperto habeo humores *circa dubitationem* capite in pulmones assiduè destillantes, citra *sententia.* tiam omnem salsedinem eatenus subiectas artes tandem ulcerare posse, quatenus ex ıora, quam trahunt in loco præsertim cali-

diore & humidiore simul, putredinem, & inde exedendi facultatem sortiuntur; negare non possum sanguinem primis diebus pauca admodum copia inter tussiendũ expulsum venæ alicuius pulmonicæ extenuationẽ potius, sive exesionem, quam disruptionem sequutum fuisse. A qua erosa vena prius, mox tussis vehementia discissa sanguis, & uberiore copia, & maiori impetu ac spumosus nuper effluxit. Tertium, quod in dubium verti intelligo, ad cerebri attinet temperamentum. Quod quidem humidum esse nullus est, qui neget. Assidua enim destillatio hoc patefacit. Sed utrum humiditas hæc caliditati, vel frigiditati coniungatur, controversum est. Ab excretis enim perpetuo pituitosis: ab actionibus animalis facultatis, tùm principis, tùm sensitricis hæbetioribus nonnihil: atque ex eo quod Reuerendi Patris caput frigidis admodum læditur; juvatur autem calidiorum usu, ita ut æstate semper melius habeat, quam hyeme; deducebat erudirissimus Vir frigidum, humidumq; capitis hujus temperamentum. Cui & ego quoque subscribo; neque alterius Clarissimi Viri oppositum argumentum convincit; nempe capitis plenitudinem calido & humido cerebro familiarem, causam destillationis potissimũ esse. Hoc inquam argumentum non cogit: quandoquidem præter hanc plenitudinis causam, alteram quoque non ignobiliorem cognoscimus; coctionem videlicet infirmam frigidum

Tertia dubitatio.

Propria sententia.

Oppositi argumenti solutio.

cere-

cerebri temperamentum consequentem: vnde suberuda perpetuò in hoc viscere supervacanea excrementa congeruntur. Non ibo tamen inficias, calorem quendam ascititium obstructionis sobolem in hoc excitari posse. Quartum, postremumque dubium est. An materiæ in cerebro redundantis deriuationis gratia Cauterium inurendum sit, vel in sincipite, vel in occipite, aut in altero brachio. In qua proposita difficultate quid sentiam paucis aperiam. Cauterium in altero brachio inurendum fluxuri humoris intercipiendi causa, quò minus in Thoracicas subiectas partes delabatur non improbo; sed in occipite inustionem longe salubriorem fore existimo. Hac enim non solum interceptionem; sed à capite per partes propinquiores derivationem moliremur. De sincipite autem inurendo sic sentiendum puto. Triplex hoc in opere videtur esse curaturi Medici consilium. Vt videlicet, vel humorem ad partes spirituales præcipitantem avertat, cohibeat, atque etiam per halytum digerat: in quo scopo explendo non vna duntaxat, sed plures Hippocratico more inustiones; vel etiã secundum Gal. placita rubificantia à nostris dicta emplastra magis ex vsu essent Quod quidem auxilium (hoc consilio) non videtur esse præstandum nisi in ea præcipiti destillatione, à qua vel præfocationis vel cæcitatis periculum immineat. Vel eadem in parte inuritur caput, vt cerebrum iusto humidius siccetur, ac robo-

Quarta dubitatio.

Propria sententia circa dubitationem.

Inustio in capite cur maxime salutaris.

Scopi curatiui.

diore & humidiore simul, putredinem, & inde exedendi facultatem sortiuntur; negare non possum sanguinem primis diebus pauca admodum copia inter tussiendũ expulsum venæ alicuius pulmonicæ extenuationẽ potius, sive exesionem, quam disruptionem sequutum fuisse. A qua erosa vena prius, mox tussis vehementia discissa sanguis, & uberiore copia, & maiori impetu ac spumosus nuper effluxit. Tertium, quod in dubium verti intelligo, ad cerebri attinet temperamentum. Quod quidem humidum esse nullus est, qui neget. Assidua enim destillatio hoc patefacit. Sed utrum humiditas hæc caliditati, vel frigiditati coniungatur, controversum est. Ab excretis enim perpetuo pituitosis; ab actionibus animalis facultatis, tùm principis, tùm sensitricis hæbetioribus nonnihil: atque ex eo quod Reuerendi Patris caput frigidis admodum læditur; juvatur autem calidiorum usu, ita ut æstate semper melius habeat, quam hyeme; deducebat eruditissimus Vir frigidum, humidumq; capitis hujus temperamentum. Cui & ego quoque subscribo; neque alterius Clarissimi Viri oppositum argumentum convincit; nempe capitis plenitudinem calido & humido cerebro familiarem, causam destillationis potissimũ esse. Hoc inquam argumentum non cogit: quandoquidem præter hanc plenitudinis causam, alteram quoque non ignobiliorem cognoscimus; coctionem videlicet infirmam frigidum

Tertia dubitatio.

Propria sententia.

Oppositi argumenti solutio.

cere-

cerebri temperamentum consequentem: vnde subcruda perpetuò in hoc viscere supervacanea excrementa congeruntur. Non ibo tamen inficias, calorem quendam ascititium obstructionis sobolem in hoc excitari posse. Quartum, postremumque dubium est. An materiæ in cerebro redundantis deriuationis gratia Cauterium inurendum sit, vel in sincipite, vel in occipite, aut in altero brachio. In qua proposita difficultate quid sentiam paucis aperiam. Cauterium in altero brachio inurendum fluxuri humoris intercipiendi causa, quò minus in Thoracicas subiectas partes delabatur non improbo: sed in occipite inustionem longe salubriorem fore existimo. Hac enim non solum interceptionem; sed à capite per partes propinquiores derivationem moliremur. De sincipite autem inurendo sic sentiendum puto. Triplex hoc in opere videtur esse curaturi Medici consilium. Vt videlicet, vel humorem ad partes spirituales præcipitantem avertat, cohibeat, atque etiam per halytum digerat: in quo scopo explendo non vna duntaxat, sed plures Hippocratico more inustiones; vel etiã secundum Gal. placita rubificantia à nostris dicta emplastra magis ex vsu essent. Quod quidem auxilium (hoc consilio) non videtur esse præstandum nisi in ea præcipiti destillatione, à qua vel præfocationis vel cæcitatis periculum immineat. Vel eadem in parte inuritur caput, vt cerebrum iusto humidius siccetur, ac robo-

Quarta dubitatio.

Propria sententia circa dubitationem.

Inustio in capite cur maxime salutaris.

Scopi curatiui.

retur. In qua quidem indicatione plures pariter in cute ustiones essent adhibendæ. Licet hoc in casu, & capitis lotiones, & fotus, & cerata, & stillicidia, atque alia eius generis siccantia roborantiaq; medicamenta magis probem. Vel iuxta sinciput in coronali sutura inustionem adhibent Medici huius nostræ ætatis ferè omnes; ut per inustum ea in parte cauterium diu gestandum veluti emissarium quoddam, excrementa in cerebro concepta sensim evocentur, repurgenturque. Quod quidem opus semper mihi suspectum fuit. Siquidem, omittamus, quòd difficile sit assequi humores in cerebro reconditos sua pte natura deorsum inclinantes, sursum citra violentiam evocari, atq; per cranij suturas compactas satis, educi posse; cerebri durior membrana, ita pericranio jungitur, ut ignito ferramento inflammari possit; atq; etiam vitium hoc ipsi cerebro facilè communicari. Vnde observavi ego multis abhinc annis dum Bononiæ Medicinam facerem, Pistorem quendam ad viam Galeram dictam habitantem, ab inustione supra commissuram coronalem, in phrenitidem eadem die incidisse. Propterea huius nostræ ætatis Chirurgi in hoc opere ignito ferro non solum cutim usque ad os, sed etiam ossis primam laminam eo consilio comburere nituntur, ut, si fortè fortuna duræ meningis summitates aliquæ contactæ inflammentur, protinus etiam scindantur, separenturque, ne per continuatas partes vitium à cere

Inustio juxta sinciput in coronali sutura cur suspecta.

Cerebri durior membrana non nunquam ignito ferro inflammatur.

Nostræ ætatis Chirurgi cur justa sinciput inurentes ossis primam laminam comburere nituntur.

à cerebro contrahatur. Hoc autem Chirurgicum opus quantùm doctrinæ Hippocraticæ reclamet, & adversetur, unicuique notum esse potest, qui ejusdem auctoris librum de Capitis vulneribus diligenter perlegerit, ubi apertè docet, quòd cum os iuxta sinciput omnium sit tenuissimum, & debilissimum; cerebrumque secundum maximam sui partem sub hoc osse contineatur, malum omne sive in carne sit, sive in osse maximè, & citissimè persentit. Vnde deducit Hipp. Vulnera hac in parte esse curatu difficillima, & maximè læthalia. Quapropter capitis vulnera curaturū cautum reddit, ne in perforatione & terebratione suturas unquam contingat. Rursus in libro de Internis affectionibus non longè à fine; ubi in cura dolorum coxendicum post omnia alia præsidia sine fructu administrata ad inustiones tandem confugit, hæc habet verba. Vrito pluribus profundis inustionibus; in parte quidem ossea per fungos; in carnosa verò per ferramenta; quare, si ustionem ferro ignito in ossibus coxendicum timet Hippocrates? tanto magis in sincipitis osse; & præsertim in sutura. Hinc factum esse puto, quòd Mesues Cap. de Ægritudinibus nervorum os. Vbi de catarrho agit: quando omnibus alijs tentatis prius auxilijs ad sincipitis ustionem confugiens; vt suturas euitaret, eam urendam partem jubet, quam medij, sive maioris digiti summitas immediatè contangit, manus radice summis naribus, non autem ad super-

In sincipitis ustione quā partē urendam jubet Mesues.

DE CAPITIS DESTILLATIONE ET SPVTO PVRVLENTO.

Pro Rever. Præfecto Religionis Monachorum Sancti Ioannis Colavitæ Consultatio Prima.

IR admodum Rever. annum agens suæ ætatis circiter trigesimum, hepatis, & cordis, ideoque totius etiam corporis habitus frigidi; siccique temperamenti: cerebri autem valde humidi; à primis annis in hanc usque diem capitis destillationi perpetuo fuit obnoxius. Humor autem destillans semper frigidus, ac pituitosus fuit, partes verò recipientes, pulmones per asperam arteriam citra ullam difficultatem statuuntur: hinc tussis ferè perpetua. Paucis ab hinc diebus inter tussiendum cruenta quædam sputa reiecit: deinde nonnullis interpositis diebus cum fortè fortuna vehementius tussiret, sanguinem uberiori admodum copia floridum, totumque spumantem bis, terque extussiendo excreuit. Mox cessante sanguinis ex ore reiectatione, pituitosam materiam pure jugi- *Historia.*

ter refertam cum tussi etiam molesta frequenter diu, noctuque expuere cœpit. Febris nunc manifesta nulla deprehenditur; neq; carnium insignis consumptio. Circa propositum casum, quatuor sese offerunt, in quibus Clarissimi Medici fluctuare videntur: quibus in dubijs quid ego sentiam, liberè, ingenueque aperiam. Primum quidem est num Reuer. hisce Monachus Phtysi nunc laboret: nam cum ex Hipp. decretis Aph.7. Aph.15. & 16. A sanguinis sputo puris sputum, & à puris sputo tabes: colligebat Eruditissimus Medicus alter. Reuerendum Patrem iam Phtysicum statuendum. At quoniam nec febris nec corporis macies adhuc manifesta deprehenditur; concludebat alter senior clarissimusque Vir, Phtysim nullum nunc negotium nobis facessere. Nec obstat, inquit, sputum purulentum; nam ex Hipp. & Gal. sententia pus in Thorace contractum quadraginta dierum spatio ad ægrotantis sanitatem non rarò repugatur: quod quidem temporis spatium hic nondum præterijt. Verùm quoniam initiantes morbi, sua, vel etiam pathognomonica signa veluti herbæ pullulare incipientes, non vsque adeo apertè exprimunt; & febris, quæ insanabilia pulmonum vlcera consequitur, hectica est; hæc autem cum in principio difficilis admodum sit cognitionis; licet nec febris, nec corporis extenuatio adhuc conspicua sit, ego tamen in ea sum sententia Vlcus iam pulmones exercere;

Quæ sint circa propositum casum expendenda.

Prim. dub.

Propria sententia circa primam dubitationem,

cum

cùm & perpetua destillatio & sanguinis à pulmonibus excretio repetita, & sputa putulenta præcesserint: neque obstat, quod de pure in Thorace quadraginta diebus repurgando obijciebatur. Etenim eo loco (Aph. nempe 15. sec. 5.) loquebatur Hipp. de Pleuritide suppurata; non autem de vase in pulmone lacerato, à quo vitæ periculum impendere, nisi breui persanetur literis mandauit Gal. 5. Meth. Medendi Capite 8. Vtcumquè tamen cum Phtysim jam Reverendum Virum sollicitare alter affirmaverit; alter vero hoc ipsum imminere vitium non negaverit: eademq; remedia præsentibus, & imminentibus malis apponantur; nulla altercatione medendi methodus eadem ab utroque præscribitur. Alterum, in quo controversari videntur, est, An à vena in pulmonibus exesa, vel disrupta sanguis anteà prodierit. Nam ex eo quod nec salsa destillatio, nec externarū rerum ulla importuna violenta antecesserint; vasis fracturam unus prorsus excludit; Alter verò hanc ipsam potius includere videtur: quod, inquit, & tussis prægressæ vehementia veluti causa mouens, & sanguinis rejecti copia veluti symptoma id cumulatissimè indicare possint. Sed quoniam ego & ratione, & experientia pro comperto habeo humores à capite in pulmones assiduè destillantes, citra etiam omnem salsedinem eatenus subiectas partes tandem ulcerare posse, quatenus ex mora, quam trahunt in loco præsertim cali-

Explicatio Aphorysmi Hippocratis & solutio dubitationis.

Secunda dubitatio.

Propria circa dubitationem sententia.

diore & humidiore simul, putredinem, & inde exedendi facultatem sortiuntur; negare non possum sanguinem primis diebus pauca admodum copia inter tussiendũ expulsum venæ alicuius pulmonicæ extenuationẽ potius, sive exesionem, quam disruptionem sequutum fuisse. A qua erosa vena prius, mox tussis vehementia discissa sanguis, & uberiore copia, & maiori impetu ac spumosus nuper effluxit. Tertium, quod in dubium verti intelligo, ad cerebri attinet temperamentum. Quod quidem humidum esse nullus est, qui neget. Assidua enim destillatio hoc patefacit. Sed utrum humiditas hæc caliditati, vel frigiditati coniungatur, controversum est. Ab excretis enim perpetuo pituitosis: ab actionibus animalis facultatis, tùm principis, tùm sensitricis hæbetioribus nonnihil: atque ex eo quod Reuerendi Patris caput frigidis admodum læditur; juvatur autem calidiorum usu, ita ut æstate semper melius habeat, quam hyeme; deducebat erudiussimus Vir frigidum, humidumq; capitis hujus temperamentum. Cui & ego quoque subscribo; neque alterius Clarissimi Viri oppositum argumentum convincit; nempe capitis plenitudinem calido & humido cerebro familiarem, causam destillationis potissimũ esse. Hoc inquam argumentum non cogit: quandoquidem præter hanc plenitudinis causam, alteram quoque non ignobiliorem cognoscimus: coctionem videlicet infirmam frigidum

Tertia dubitatio.

Propria sententia.

Oppositi argumenti solutio.

cere-

cerebri temperamentum consequentem: vnde suberuda perpetuò in hoc viscere supervacanea excrementa congeruntur. Non ibo tamen inficias, calorem quendam ascititium obstructionis sobolem in hoc excitari posse. Quartum, postremumque dubium est. An materiæ in cerebro redundantis deriuationis gratia Cauterium inurendum sit, vel in sincipite, vel in occipite, aut in altero brachio. In qua proposita difficultate quid sentiam paucis aperiam. Cauterium in altero brachio inurendum fluxuri humoris intercipiendi causa, quò minus in Thoracicas subiectas partes delabatur non improbo: sed in occipite inustionem longe salubriorem fore existimo. Hac enim non solum interceptionem; sed à capite per partes propinquiores derivationem moliremur. De sincipite autem inurendo sic sentiendum puto. Triplex hoc in opere videtur esse curaturi Medici consilium. Vt videlicet, vel humorem ad partes spirituales præcipitantem avertat, cohibeat, atque etiam per halytum digerat: in quo scopo explendo non vna duntaxat, sed plures Hippocratico more inustiones; vel etiã secundum Gal. placita rubificantia à nostris dicta emplastra magis ex vsu essent Quod quidem auxilium (hoc consilio) non videtur esse præstandum nisi in ea præcipiti destillatione, à qua vel præfocationis vel cæcitatis periculum immineat. Vel eadem in parte inuritur caput, vt cerebrum iusto humidius siccetur, ac robo-

Quarta dubitatio.

Propria sententia circa dubitationem.

Inustio in capite cur maxime salutaris.

Scopi curatiui.

retur. In qua quidem indicatione plures pariter in cute ustiones essent adhibendæ. Licet hoc in casu, & capitis lotiones, & fotus, & cerata, & stillicidia, atque alia eius generis siccantia roborantiaq; medicamenta magis probem. Vel iuxta sinciput in coronali sutura inustionem adhibent Medici huius nostræ ætatis ferè omnes; ut per inustum ea in parte cauterium diu gestandum veluti emissarium quoddam, excrementa in cerebro concepta sensim evocentur, repurgenturque. Quod quidem opus semper mihi suspectum fuit. Siquidem, omittamus, quòd difficile sit assequi humores in cerebro reconditos suapte natura deorsum inclinantes, sursum citra violentiam evocari, atq; per cranij suturas compactas satis, educi posse; cerebri durior membrana, ita pericranio jungitur, ut ignito ferramento inflammari possit, atq; etiam vitium hoc ipsi cerebro facilè communicari. Vnde observavi ego multis abhinc annis dum Bononiæ Medicinam facerem, Pistorem quendam ad viam Galeram dictam habitantem, ab inustione supra commissuram coronalem, in phrenitidem eadem die incidisse. Propterea huius nostræ ætatis Chirurgi in hoc opere ignito ferro non solum cutim usque ad os, sed etiam ossis primam laminam eo consilio comburere nituntur, ut, si fortè fortuna duræ meningis summitates aliquæ contactæ inflammentur, protinus etiam scindantur, separenturque, ne per continuatas partes vitium à cere-

Inustio iuxta sinciput in coronali sutura cur suspecta.

Cerebri durior membrana nonnunquam ignito ferro inflammatur.

Nostræ ætatis Chirurgi cur iusta sinciput inurentes ossis primam laminam comburere nituntur.

à cerebro contrahatur. Hoc autem Chirurgicum opus quantùm doctrinæ Hippocraticæ reclamet, & adversetur, unicuique notum esse potest, qui ejusdem auctoris librum de Capitis vulneribus diligenter perlegerit, ubi apertè docet, quòd cum os iuxta sinciput omnium sit tenuissimum, & debilissimum; cerebrumque secundum maximam sui partem sub hoc osse contineatur, malum omne sive in carne sit, sive in osse maximè, & citissimè persentit. Vnde deducit Hipp. Vulnera hac in parte esse curatu difficillima, & maximè læthalia. Quapropter capitis vulnera curaturũ cautum reddit, ne in perforatione & terebratione suturas unquam contingat. Rursus in libro de Internis affectionibus non longè à fine; ubi in cura dolorum coxendicum post omnia alia præsidia sine fructu administrata ad inustiones tandem confugit, hæc habet verba, Vrito pluribus profundis inustionibus; in parte quidem ossea per fungos; in carnosa verò per ferramenta; quare, si ustionem ferro ignito in ossibus coxendicum timet Hippocrates? tanto magis in sincipitis osse; & præsertim in sutura. Hinc factum esse puto, quòd Mesues Cap. de Ægritudinibus nervorum os. Vbi de catarrho agit: quando omnibus alijs tentatis prius auxilijs ad sincipitis ustionem confugiens; vt suturas euitaret, eam urendam partem jubet, quam medij, sive maioris digiti summitas immediatè contangit, manus radice summis naribus, non autem ad *In sincipitis ustione quã partẽ urendam jubet Mesues.*

superciliorum intermedium admota. Hæc autem miror, quòd Neoterici Medici dissimulaverint, aut neglexerint. Sed de his hactenus. Illud etiam non contemnendum videtur, qui fiat, vt patiens hic, si in latus sinistrum cubare *Dubitatio.* tentet, insignem spirandi difficultatem experiatur, simulque tussis adeò molesta irritetur ut quasi strangulari videatur, interimq; dolorem quendam Thoracis lateris oppositi præsen- *Dubitationis solutio.* tiat? an, quia cum pulmones lateris sinistri, qui à dextris separantur, multis excrementis pituitosis repleti, ideoque ægrè sequentes, cubante ægro in sinistrum latus, à dextris pulmonibus concidentibus pressi, ægrius etiam, atq; difficilius ita sequantur, ut parùm alacriter spi- *Morbus à veteribus medicis dissimulatus.* ritus ædatur? Quòd autem hoc tempore oppositum doleat latus; id in morbum quendam à veteribus Medicis dissimulatum reijciendum puto: nimirum in quandam præter naturam pulmonum eiusdem lateris, cum membrana costas internas vestiente pertinacem adhæsionem; vnde in decubitu ad sinistrum latus eò tendentes dextri lateris pulmones, & membranam, cui hærent quasi secũ trahentes, & distendentes, doloris ea in parte sunt in causa. Scio equidem Hipp. in lib. De locis in homine semel tantùm, & obiter meminisse Thoracis affectus cujusdam pleuritici, in quo pulmones pituitosi humoris interventu costis agglutinantur. Sed morbus hic brevi dierum spatio videlicet in septima die solvitur. At verò ille,

de

de quo nunc agimus, si inter initia diligenter non curetur; mensibus & annis progreditur: nec non nisi cum ægrotantis vita finitur. Talem non observarunt Veteres hominis calamitatem. Novi ego inter alios Nobilem quendam & Incoronatorũ familia Romanum, qui à diuturna capitis destillatione in spirandi difficultatem sine stercore inciderat: atque malo progrediente eò devenerat, ut in alterutrum latus dextrum videlicet, & sinistrum non sine labore, & anxietate quadam cubare posset: in dorsum nequaquam ob ingentissimos dolores & cruciatus, quos in spinam jacendo, juxta anteriorem thoracis partem experiebatur. In ventrem autem commodior, minusque molestus huic decubitus erat. Quippe vitam miseram hisce tormentis, mensibus, & annis duxit. Ac tandem morbi hujus sævitia diem suum obijt. Et dissecto cadavere observatum fuit pulmones thoracis costis omnibus anterioribus ita pertinaciter hærere ut non nisi cultello sejungi possent. Quòd autem soli homini contingat pulmones supremi propria membrana mediante claviculæ ossibus & superioribus costis undique firmiter hærere Fallopius præceteris Anatomicis diligenter observavit. Verum hoc est ex naturæ instituto: illud autem morbosum prorsus, & animali infestissimum. Jam verò post soluta ancipitis disputationis argumenta: reliquum est, ut medendi methodum paucis absolvamus; ut præhabiti examinis prolixita-

Nobilis Romani historia.

Calamitatis genus soli homini contingens.

lixitatis dispendium; nunc dicendi brevitate compensemus. Cum igitur hoc pulmonum ulcus sit in principio; duo inprimis sunt præstanda, inflammationis, quæ timetur, impetus cohibendus: & Vlceri, ne serpat, augeaturque diligenter incumbendum. Quare victus ratio tenuis, refrigerans nonnihil, ac potius subadstringens præscribi debet: & ab ægrotante omni studio retineri. Aër igitur in activis qualitatibus hoc tempore sit temperatus: in passivis autem ad siccum parùm inclinans. Cibi boni succi, facilis coctionis, omni acrimonia prorsus privati eligantur; Vt ptissana hordeacea cum seminibus melonum, & amyli modico; cum qua carnes juniorum pullorum gallinaceorum contusæ utiliter commisceri poterunt. Ova etiam sorbilia magnopere cõmendamus. Reliqua ad victus rationem spectantia huic operi correspondeant oportet. Quibus tamen duo non parvi momenti addam. Vt videlicet ædulia omnia ex aqua chalybeata parentur. Et quoniam febris nunc nullum nobis negotium facessit; vinum album pauciferum subadstringens aqua chalybeata attemperatũ, non invitus concederem. De Chirurgicis auxilijs, venæ cubiti cõmunis lateris magis affecti sectionem neutiquam prorogarem. Idque triplici consilio. Vt pravi succi aliqua etiam ex parte biliosi & acres ob diuturnas vigilias unà cum sanguine educantur. Inflammationis impetus cohibeatur. Et ad catharri aversionem moliendam.

Quæ circa curationem sint facienda.

Victus ratio.

Aer, qui eligendus.

Cibus & potus.

Chyrurgica præsidia.

Venæ sectio ex latere aff. & cur laudetur.

Præser-

Præsertim cum vires non reclament. Neq; (ut antea monebamus) cauterium ea in parte, qua caput primæ vertebræ committitur differrem derivationis à capite, & intercipiendæ materiæ, ne in pulmones labatur, causa. Quòd verò ad Pharmaciam attinet; succi in venis vitiosi pituitosi quidem, sed partim etiam biliosi, ut ex excretis patet; licet in pulmonibus contracti prorsus pituitosi sint, & crassi, apparandi erunt syrupis de Endivia, violarum, & glyciricæ, simulque cum aquis violarum, endiviæ, & tussilaginis. Qui humores hunc in modum apparati, ne in pulmones præcipitati, & inflammationem excitent, & jugiter initiatum ulcus augeant; protinus deturbandi, & ad ventrem retrahendi, sed medicamentis clementer subducentibus, qualia sunt syrupus ex pluribus violarum, & rosarum infusionib'. Melaëreum. Cassia fistula. Tamarindi. Rhabarbari infusio. Diacatholicon. Electuarium de dactylis, De prunis, & consimilia. Clysteres etiam mitiores frequenter injecti magnopere conducunt. Quippe quæ non solum intestina à fæcibus expurgent; sed etiam noxios humores in Thoracem fluxuros ad ventrem revocent. Hæc autem omnia eatenus futuræ inflammationi, atque ulceris auctioni obsistunt; quatenus materiam utriusque causam detrahunt. Interim caussæ materiam producenti sive efficienti, cerebri nempè frigido, humidoque temperamento corrigendo (quantum licebit per tempo-

Quæ circa pharmaciã sint agenda.

Præparatio humorum, quibus syrupis mollienda.

Quibus medicamentis præparati humores sint deturbandi.

Peccante materia educta, quib' causa ipsam efficientes sint corrigenda.

temporis angustiam studendum. Inunctionibus videlicet. Pulveribus cephalicis. Sacellis. Ceratis, vel etiam sinapismis. Aut inustionibus tribus supra coronalem commissuram usq; ad os exclusivè. Atque suffumigijs huic operi destinatis. Necnon conserviscapitalibus. Theriaca, sive mithridatica confectione dormituro ægrotanti de more propinatis. His accedunt & medicamenta pulmones roborantia, tùm manifestis, tùm etiam occultis qualitatibus. Quibus sine mora imperatis, & ab ægrotante tempestivè, ut decet, receptis; de præservatione atque de futura etiam salute non est diffidendum: modò tussis impetus, & vehementia infrænari possit. Certè pulmonum ulcuscula initio interdum etiam curationem admittunt. Præservationi non impetratæ; sordidi jam facti ulceris curatio succedit, in qua Thoracicas partes lenire oportet ad sputamina promovenda. Crassam quin etiam pituitam in pulmonibus conceptam attenuandum & incidendum. Pus, & saniem detergendum. Vlcus siccandum, atque glutinandum, viresque refovendum, avertendum chatarrum, & firmandum cerebrum: Opus sanè valde difficile, & quasi præpeditum. Etenim ulcus quietem, pus autem & sanies repurgationem per motum, & tussim requirit: spiritus, qui inspirando ducitur tabificam in pulmonibus ulceratis qualitatem acquirit, undè corde compatiente universum pariter corpus contabescit. Halytus etiam à sor-

Pulmones ulcus sanare cur difficile sit opus.

à sordido ulcere elatus febrilem in corde calorem continuò fovet, & accendit: idque eò valentius præstat, quò spiritus minus alacriter æditur, pulmonibus præ imbecillitate non æque facile sequentibus. Adde quòd membra omnia, quæ progrediente morbo impensè extenuantur, siccanturque, interna, & externa humectantia postulant: ulcus verò exiccantia. Vlceratæ enim partes perpetuò nimis madent: ut scriptum reliquit Hipp. in lib. de Vlceribus. Nec integris viribus medicamenta eò deduci possunt. Illud etiam curationi difficultatem addit, quòd medicamenta, quæ deorsum expurgant hic sunt suspecta: quoniam & corpus extenuant; & materię motu altè revocato, sputa, ne promoveantur, sunt impedimento. Licet fluente materia, quæ clementer subducunt utiliter propinari possint. Quemadmodum & venæ sectio, viribus consentientibus imperari potest; quando nova venæ apertio metuatur: aliàs enim ulcere jam confirmato est suspecta valde. Ægro autem periclitaturo, tria præcedere solent mortis futuræ necessaria signa. Spurum graviter olens. Alui profluvium. Et casus capillorũ. Scribent Hipp. & Gal. Aph. 5. Aph. 11. 12. & 14. Nec non lib. 7. Aph. 16. Tunc autem ex eo perit Æger, quoniam & materiæ copia; & virium imbecillitate; & interdum adstringentium medicamentorũ immoderato usu cohibita per sputum excretione, tandem suffocatur. Nihilominùs cum nec ulcus

In ulceribus pulmonis cur medicamenta quæ deorsum expurgant sint suspecta.

Ægro ex pulmonis ulcere periclitaturo tria præcedunt.

ulcus consummatum, nec tabes absoluta, neque etiam febris hectica confirmata hic locũ habeant; curationis præcautionisque ratio jam præscripta alacri animo observari debet. Quòd, si hæc vitia magis, magisque indies augerentur; in præscripti tunc casu; lenitioni saltem, atque vitæ producendæ, pro viribus insistendum esset; indicationibus, scopis, & operibus jam propositis. Quorum præcipua compendia tria cum sint (monente Gal. 1. Meth. Med. cap. 6.) Vivendi ratio, Lactis, & aquę dulcis lavacrum; de his pauca quædam, eaque maximè necessaria perstringam, ac finem dicendi, faciam. Ergo victus ratio humectans, quadamtenus refrigerans, multumque reficiens perpetuo est retinenda: quamobrem in cibis & potibus quinq; desiderantur. Videlicet ut coctu sint facilia alimenta; boni succi. Lentoris quidpiam habeant; ut partibus, per quas distribuuntur, hæreant nec celeriter digerantur. Refrigerandi facultate aliqua polleant. Multum alere valeant; atque tùm actu tùm potentia humida sint. Ob id vinum pauciferum, subdulce optimeq; defæcatum, & aqua hordei attemperatum ubi febris non admodum urgeat nunquam denegandum: quòd in sanguinem & spiritum celerrimè transmutetur, sitim extinguat ulcerisque ichorem detergat; ita ut alimentum, potus & medicamentum jure censendum sit. Porrò autem decem ferè observo ego, quæ huic operi opportunissima sunt; quippeque & medicamenti

Indicationum curatiriciũ tria compendia ex Gal.

In cibis & potibus, quæ desiderentur.

Vinum cur ne denegandum.

Tabicis alendis deinde maximè opportuna observantur.

mentil

menti & idonei alimenti facultatem retineant. Testudinis memoralis carnes in aqua hordei elixæ. Gammarorum, & Cancrorum pluvialium carnes in lacte vaccino excoctæ. Vitulorum teneriorum capitis, & pedum caro cum lactucis & endivia excocta. Mel crudum, ubi magis detergendum; coctum autem quando agglutinandum. Unde ex lib. 1. aquæ hordei & uncia cum dimidia mellis, idonea potio paratur. Saccharum rosaceum recens pariter, quoties majori detersione est opus; antiquum vero si glutinandi prævaleat consilium. Limaciarum quoque carnes in jure pulli gallinacei cum lactuca, endivia, & farfara probè excoctæ. Vinum subdulce propter assignatas jam causas. Ptisana hordeacea cum emulsione seminum mellonum, amylo & diadragantho. Lac primum muliebre; dein asininum, caprinum, bubulum, & ovile. Asininum quidem lac, cum serosum magis sit, ad detergendum magis etiam conducit: Vaccinum vero ad glutinandum: præsertim si vel ustulatum, vel cum aqua pluviali excoctum exhibeatur. Sed in hujus tàm generosi medicamenti usu quatuor perpetuo sunt observanda. Videlicet quòd nulla putridæ febris intensioris, hecticæ conjunctæ excusatio impediat. Caput non doleat. Ventriculus nec impensè calidus, nec admodum frigidus sit. Neque venter flatuum copia distendatur. Hac profectò cautione, lac præcipue muliebre è sane fœminæ mam̃a unà cum *Quæ observanda sint in usu lactis.*

Lac muliebre tabidis optimum. ſpiritu & vita ſuctum omnium præſtantiſſimū pro tabidis auxilium ab omnibus ratione & experientia ductis jure cenſetur, Hipp. & Gal. teſtibus Aph. 5. Aph 63. Et quoniam duo curandis Phyſicis omnium opportuniſſima ſunt præſidia; lac jam dictum, & aquæ dulcis balneum ex Gal. decretis 7. Meth. Med. cap. 6. ignorandum non eſt aquæ dulcis lavacro triplicem ægrotanti utilitatem comparari. Nam corpus univerſum aquæ tepentis contactu immediatè, & per ſe humectatur. Sanguine etiam & ſpiritibus ad carnes revocatis refovetur, & madeſcit. Sique etiam fulginoſa excrementa intus fluctuent, hujus lavacri uſu per halytum digeruntur. Modo nulla ſanguinis iterum fluxuri ſuſpicio remoretur. Ergo poſitus æger in linteo, quod à duobus firmiter teneatur. Viribus conſentientibus in aquæ dulcis tepentis balneo, quarta, vel tertia horæ parte, manè, & veſperi duabus horis ante cibum immergatur. Atque ſtatim egreſſus totus illinatur, vel oleo amygdalino dulci, vel butyro recenti. Poſtremo ijs omnibus, quæ medicinam facientibus ſunt nota, tria mihi admodum familiaria medicamenta addam. Primum & parti affectæ, & affectui quoque ipſi convenientiſſimum eſt. Præterquam quod ad Marcorem, & refovenda membra conſumpta maxime eſt idoneum eſt autem hujuſmodi.

Curandis phyſicis duo præſtantiſſima præſidia.

Aqua dulcis lavacro quæ utilitates tabidis comparentur.

Maxime tabidis cōſentanea medicamēta tria adduntur.

℞. Amyg-

℞. Amygdal. Dul. mundatarum, unc.2.
Strobilorum recentium, an. unc.5.
Pistaceorum præparatorum, an.unc.5.
Passularum mundatarum in aqua Rosarumcontusarum, an. unc.5.
Seminum mellonum munda. an.unc.5.
Carnis Capi modici elixæ, an. drac.6.
Carnis Testudinis nemoralis integrè coctæ, an.drac.6.
Amyli, an. drac.1.
Diatragachanti, an. drac.1.
Cinnamomi, scrup.1.
Sacchari albissimi dissoluti in aqua rosarum q. s. & fiat confectio in morsellis in prima mensa de more devorandis.

Alterum Recipe lactis vaccini à quo butyrum sit extractum, unc.8.
Asseruetur horis sex noctu sub diu; Dein fortiter agitetur, ac despumetur: cui addeboli armenæ, drac.2.
Seminum urticæ, an. scrup.5.
Cinnamomi, an. scrup.5.
Sacchari rosati, unc.5. & singulis octo horis ægrotanti propinetur.

Hoc quippe medicamentum deploratis, qui vel uruntur, vel relegantur ad mare, magnopere contulisse non semel tantùm sum expertus. Tertium, postremumque medicamentum ex inventione nostra. Quod quidem refovendi, detergendi, ulcus agglutinandi, atque etiam

catarrhum & tussim cohibendi simul egregiè obtinet; somnumque conciliat. Tale est.

℞. Sacchari rosati veteris, an. unc. 4.
Conservæ violarum recentis, an. unc. 4.
Trociscorum Carabæ, an. drach. 2.
Ossis de corde cervi, an. drach. 2.
Boli armenæ, an. drach. 2.
Margaritarum non perforatarum, an. drach. 2.
Pimpinellæ, an. drach. 2.
Pulmonis vulpis præparati, an. drach. 2.
Cinnamomi, an. scrup. 1.
Opij, an. scrup. 1.
Hyoscyami albi, an. scrup. 1.

Cum syrupo violato, q. s. fiat Electuarium, cui adde foliorum auri purissimi num. 5. cujus drachmæ tres, vel quatuor dentur horis tribus ante cœnam. Deinde superbibat aquæ pimpinellæ stillaticiæ, unc. 4. Proderunt interim suffitus ex saccharo & ungula caballina. In topicis exigua vis est; quoniam pulmones altius latitant. Si tamen sputum evocandum sit; quod ex spirandi difficultate intelligetur; Thorax antrorsum, & retrorsum lenientibus huic operi destinatis illiniatur. Opitulatur etiam terebinthinæ cum pulvere ireos frequens usus quæ exhibetur ex ovo sorbili. Ad quæ summa præsidia, si deveniendum sit, præ cæteris Cœlum mutandũ erit. In diuturnis enim malis terram commutare utile. Sexto de Morbis vulgaribus. Sed sylvæ quæ picis, resinæque gratia raduntur

Cœlum præ cæteris mutare in diuturnis morbis maximè expedit.

duntur salubriores sunt, quàm navigationes à pluribus comprobatæ. Saluberrimus etiam est aër perspicuus ad siccum vergens qualis est in Thabiensi Regione; ad quam veteres Romani Medici tabidos mittebant.

De morbo Comitiali pro Perillustri Comite Georgio Cacciaguera Consultatio II.

Perillustrem, & Nobilissimũ Adolescentulũ Morbo Comitiali sex abhinc Mensibus circiter laborare ex litteris ad Vrbem nobis demandatis citra ullam controversiam colligere possumus. Quandoquidem cadere, contorqueri, fortiterq; convelli, & mente intercipi cũm sensuum oblæsione, Ægrumque timere interdum, & quasi terrore percitum clamare (quæ symptomata Nobilissimum Adolescentem octavo ferè quoque die occupant) Epilepsiæ certissima sunt signa. Nec obstat, quòd in accessione spuma ex ore non emittatur: nec alui, aut urinæ excrementa sponte excernantur: hæc enim morbi Comitialis signa quidem sunt, sed assidentia non autem morbum necessario comitantia: quippeq; affectum graviorem esse significent. Quemadmodum Rasis ad Almansorem lib. 9. Cap. proprio planè ostendit. De cujus quidem causis, generationis modo, ac loco non eadem est Medicorũ sententia: quã quidẽ litem d. timere præsentis instituti non est. Affect⁹ ergo ꝓpositi

Morbi essentia.

Signa.

Affectus causa interna. causam interiorem in Perillustri Laborante rejiciendam esse puto in frigidos, pituitososque humores in Cerebro ex immoderato illo sanguinis è naribus prægresso fluore congestos: nec non in succos etiam aliqua ex parte biliosos à calidiore jecinore capiti delegatos (calidi enim à natura temperamenti censetur Adolescens) quiquidem propter inimicam aliquam intemperiem ita permutantur, ut perniciosos, atq; à tota substantia cerebro adversos, venenatosq; halytus emittant, qui cerebri substantiam ita feriant, ut eius facultas expultrix humoris, vel vaporis venenata qualitate excitata, id quod inimicum est, dùm expellere nititur, cerebri corpore in sese coacto, indeque eius ventriculis collisis, & quasi conniventibus, spiritui ad nervos non pateat aditus. Quare non est mirum, si, & sensitricis, & principis facultatis functiones intercipiantur, membraq; nervis contractis convellantur. *Curationis initium & quæ in ea sint observanda.* Ad curationem nunc accedam, in qua duo tempora maximè observanda. Insultus unum. Intermissionis alterum. In priori danda est opera, ut quàm citissimè accessio solvatur; quod quidem obtinere non est difficile, si membra extendantur, *Accessionis remedia.* vincula dolorifica brachiorum, & crurum articulis administrentur: cucurbitulæ cruribus, coxis, & natibus affigantur. Theriaca, & Mythridatica confectio in os indantur: in aures, & nares oleum rorismarini, aut anisi, quę coronali, etiam illiniri poterunt. Clysteres etiam

acrio-

acriores, cùm in ipsa accessione, tùm etiam extra accessionem utiliter inijciuntur. Intermissionis tempore totis viribus incumbendum, ne Paroxismus repetat, tùm congrua victus ratione diligenter observanda, tùm corpore iterum, atque iterum purgato, frigidam humidamq; intemperiem cerebri, & jecinoris calidam corrigendo, simulque redundantes pravos in cerebro humores, partim evacuando, partim aliò deflectendo. Quosquidem scopos licet consequi difficilimum sit opus ob affectus per se contumaciam, & vetustatem; prorsus tamen diffidendum non est, quia & omni in obsequendo Perillustris Juvenis perseverantia, & præscribendorum auxiliorum continuato usu, ab hac molestia liberari valeat: præsertim cum morbus hic solvi consueverit in masculis, cum semen emittere incipiunt: quod quidem tempus si excesserit desperata res est, quòd impressa maligna in cerebro qualitas adhuc manet, quę naturę beneficio emendari non poterit. Itaque ad peritissimos Medicos spectabit curationem quamprimùm alacriter aggredi: quos quidem cum & hac in re, & in omnibus alijs peritissimos, diligentissimosq; futuros esse non ignoremus omnia, quę ad victus rationem instituendam pertinent consulto prætermittemus. Illud tamen unum minimo omittentes; nempè Cœli mutationem in morbis diuturnis, & contumacibus maximi

Intermissionis tempore quid agendum.

Prognosticum.

esse usus: quamuis salubri etiam Aëre ægrotans fruatur.

Ad pharmaciam spectantia nonnulla medicamenta.

Nunc transeo ad aliorum medicamentorum usum, in quo eorum formam, & mensuram non describã, sed summa duntaxat agendorum capita attingam; quòd persuasum habeam peritissimum, vigilantissimumq; Medicum, qui curæ præest cuncta prudenter administraturum esse. Purgatione igitur hoc tempore peracta humorum peccantium opportuno præhabito apparatu ligni Guaiaci, & Visci quercini cum santalorum rubrorum portiuncula, & seminum, radicumque Peoniæ modico decoctum, quindecim, vel viginti dies cum victus ratione compari sumptum, multùm profuturum sperarem. Interim tertio, vel quarto quoque die vomitus à cœna provocandus, in quo capitis repletionis incommodum minimè metuendum erit, si facilis ad vomendum sit Ægrotans. Repetita ex pilulis Cochijs addito Castoreo purgatio, caputpurgia, suffumigia, Theriacæ, & Mythridati portiuncula aliquot horis ante cibum data, & consimilia omittenda non sunt. Quæ etiam à tota proprietate valent huic affectui accommodata non sunt negligenda. Ex quibus omnibus Confectum quoddam medicamentum nostrum sępius fœliciter à nobis usurpatum hic describere non gravabor. Hujusmodi autem est.

℞. Semi-

℞. Seminis Peoniæ, an. drach. 2.
Cranei humani combusti, an. drach, 2.
Anthos, an. drach. 2.
Corticis Citri, an. drach. 2.
Visci quercini, an. drach. 1.
Tormentillæ, an. drach. 1.
Ramenti Eboris, an. drach. 1.

Misce & in pulverem redigantur. Cujus drachma una cum aquæ peoniæ uncijs quatuor jejunio ventriculo sex vel septem diebus continuis ante diem futuræ accessionis consuetæ propinetur. Quòd verò ad opus Chirurgicum spectat, priore præhabita purgatione, vena (hoc præsertim Veris tempore) è malleolo incidenda ad revulsionem comparandam. In quem scopum exiccantia etiam medicamenta cruribus admovenda consulimus. Nec non Cauterium inter primam & secundam vertebram inurendum, ut à cerebro derivatio habeatur. Quibus præsidijs malo non cedente rubificantia medicamenta collo prope scapulas detenta, donec vessicæ excitentur, primum in hoc opere obtinent locum: quoties cerebrum per se laboret. Hæc pro salute Nobilissimi Adolescentis ex tempore excogitavimus. Quæ salutaria Perillustri Juveni contingant Deum precor. *Chirurgica præsidia.*

De capitis dolore gravi, & contumaci pro Perillustri Domino Thoma Cospio Senatore Præclarissimo Consultatio III.

OLOR totius Capitis dimidiæ partis, sinistræ nempè, nec non Cervicis partium ejusdem lateris subjectarum, qui perillustrem Virũ multis ab hinc diebus vehementer, ac perpetuò affligit, licet ex intervallis exacerbetur magis; symptoma, videlicet in genere actionis facultatis sensitricis depravatæ, triplicem morbum, veluti proximam immediatamq; causam consequitur; nimirum continui solutionem, quæ ex cute in tumorem elevata visu, & tactu deprehenditur. Frigidam intemperiem cum materia, tùm melancholica, tùm pituitosa. Quam quidem complura simul commonstrant, videlicet causa prægressa externa, capitis scilicet concitato motu immodicè excalefacti, dein frigidioris aëris importunitate mutua quædam alteratio, anni tempus, hyems nempè, ætas inclinans, laborantis temperamentum ad frigidum, & humidum (quod ad Caput præsertim attinet) cum humorum melancholicorum subdominio, affectus vetustas: dolores enim, dicebat Hipp. Sexto de Morbis Vul. Sec. prima Tex. septimo, in Cranone Veteres omnes frigidi erant, hoc est à frigida causa oriebantur; Nec non facies decolor.

Affectus essentia.

Quos morbos sectatur.

Signa affectus.

Laborantis temperamentum.

lor. Scribit enim Hipp. in lib. de Humor. quòd quæ proxima, & vicina sunt, itemque communia primùm, & maximè coafficiuntur. Nec obstat, ꝙ interdum affectæ partes, & rubeant, & caleant, ac tunc frigidis gaudeant; nam doloris vetusti occasione, tenuior sanguis ad partem dolentem prolicitur, cujus præsentia, & rubet, & calet locus affectus; sed isthæc duo symptomata brevi admodum post tempore delitescunt; aliàs verò semper calidis juvatur. Hinc deprehenditur, & tertius morbus doloris concausa, calida intemperies cum humore: propterea mirandum non est, si dolor excitetur interdum adeò sævus, & acerbus, quippe qui præter partium affectarum distentionem, inæqualem etiam intemperiem frigidã nempè, & calidam sequatur; hujusmodi autem inæquales intemperantias dolore maximè partes cruciare facilè experiuntur ij, qui manus contractata nive refrigeratas igni exponunt. Præterea cum cutis laborantium partium interdum manifestè attollatur, dein temporis quasi momento deprimatur, crudioris cujusdam flatus partes distendentis, certissimũ inde argumentum intelligitur. Verum autem, & flatus hi, & humores morbifici in parte, ob ejus imbecillitatem, gignantur, vel aliunde affluant diligenter expendendum; quoniam hoc non pauci est momenti ad curationem instituendam. Quòd quidem sic stabilire licet. Etiamsi Perillustri Viri Hepar, Cerebrum, Cor, &

Cur partes frigidà causa dolentes interdum rubeant, & frigidis gaudeant.

Cur sævus interdum dolor excitetur.

Dolorem partibus afferre inæquales intemperantias exactè demonstratur.

Ventriculus, itemque Hypochondria benè valeant; ab universo tamen corpore Cacochimia quadam laborante ob dolores, & vigilias universam coctionem vitiantes, supervacanea recrementa in laborantes capitis partes affluere possunt: palam enim est morbos ex intervallis quibusdam recurrentes fluxionis alicujus soboles esse. Sed ob id negandum non est materiam morbum facientem vitio partis laborantis, ex longa patiendi consuetudine imbecillioris redditæ, magna etiam ex parte, ibidem accumulari. At verò non partes capitis internas, sed extra calvarium affici, ex eo deprehenditur, quod dolor ad oculorum radices minimè extenditur, & cum ea in parte digitis pressa acerbior suscitatur dolor, materia nimirum concepta, non solùm inter carnem, & cutim, sed etiam inter Cranium, & Pericraneum; ex cujus quidem distentione vehemens dolor concitari solet. Rursus, dubitare hic quis posset. Num caries ossis, vel prava quædam, & maligna qualitas commemorati doloris causa esse possit. Ossis cariem ibi non adesse, illud certissimum est argumentum, quòd dolor hic non est parvo loco circumscriptus, sed universam capitis sinistram partem unà cum subjectis ejusdem lateris cervicis particulis: caries autem in osse contracta dolorem duntaxat ea in parte promovet. At de prava morbificæ causæ conditione, quam (malignitatem appellant) mea quidem sententia non est dubitandum; quandoqui-

Pars affecta.

Dubitatio.

Solutio dubitationis.

doquidem affectus tot generosis præsidijs ex Arte adhibitis nusquam cedentis contumacia, certissimum est malignitatis cujusdam indicium. Et de affectu; de sedibus affectis; atque de causis, & internis, & externis hactenus. Quid autem de morbi eventu tempore, & modo præsagiendum sit, nunc subijciam.

Si Perillustris Laborantis vires, quæ satis validæ sunt, spectemus; itemq; corporis habitum satis à natura firmum, atque etiam partes laborantes; quæ cum externæ sint, nullum tenent principatum; etiamsi ætas inclinet, non possumus nisi sperare fore, vt ab hac molestia tandem liberetur; sed tempore quidem longiore: morbifica enim causa, ætas inclinans, temperamentum à subdominio melancholicum, hæc omnia longum morbum cumulatissimè indicant. Quòd autem ad eventus modum attinet: cum scriptum reliquerit Hipp. Aph.6. Aph.10. Dolente capite, & graviter laborante, si sanguis, vel aqua, vel pus, per nares, aures, aut os effluat, morbum solvit: quis fortasse conijcere possit affectum præter naturam in Perillustri viro, una, vel pluribus hisce evacuationibus solutum iri. Quod quidem ego nusquam prædicere auderem: propterea quòd noxij humores non internas, sed externas duntaxat capitis partes extra calvariam occupent: licet me non lateat venas etiam jugulares externas conscendentes intra calvariam in cerebri substantiam sese insinuare. *Prognosticum.*

Neque

Cur præsens affectus per abscessum non sit soluendus.

Neq; etiam futuram pertimesco morbi solutionem per abscessum, ut in alijs diuturnis morbis observari solet; quoniã materia morbi causa proxima frigida est, nec parvo uno loco circumscripta, sed per plures partes dispersa, quæ accedit, & recedit, calidioribusque foribus, quin etiam celeriter, & promptè, ita interdum dissipatur; ut sperare possimus sanationem tandem futuram peccantis materiæ resolutione sensim facta, tùm à natura, tùm etiam medicamentorum opera. Id autem, ut ex voto, quàm celerius fieri possit, succedat.

Curationis initium.

Victus ratio.

In primis studendum est, ne pituitosa, melancholicaque excrementa in corpore universo ingenerentur. Quòd quidẽ sola recta pertinacique vitæ ratione, tenui nempe, & attenuante, ad calidum, & siccum declinante, commodè præstari poterit. Interim quæ adhuc recrementorum reliquiæ in toto subsistunt, excludendæ veniunt, tùm phlegmagogis, tùm melanogogis ex intervallis quibusdã imperaris: qualia sunt pilulæ de hiera cum Agarico, Mirabolanorum indarum, & chebularum decoctum, Senæ Orientalis foliorum infusio, & ejus generis alia: præhabita eorundem humorum supervacaneorum præparatione ex melle rosato, Oxymellite syrup. de Bettonica, syrup. de fumoterra, & cum similibus.

Pharmacia.

Rursus, quæ interim accumulabuntur (licet minori copia) excrementa avertenda erunt, quò minus in capitis sedes affectas decumbant:

bant: idque partium infernarum frictionibus manè, & vesperi ante cibum exercendis, sinistri cubiti venæ communis sectione, cucurbitulis pariter absq; incisione admovendis; Clysteribus, vel etiam acrioribus: interdum purgatione jam dicta per vices repetita, atq; malo non cedente venæ frontis sectione, quòd in capitis posteriorem partem magis decliner; & hoc tùm revulsionis, tùm derivationis gratia Vlcere in cruris etiam dextri parte interna paulò subtus genu excitato, diuque aperto detinendo. Quòd si alterum in altero etiam brachio sinistro, videlicet infigeretur, multùm profuturũ sperarem. Ad hæc vessicantia quoque scapulis, vel brachijs applicata ad eundem aversionis scopum obtinendum maximè conferre, nemo est qui ignoret. Hyrudines quoq; venis, quæ in sede sunt admotæ in eundem scopum feruntur. *Chirurgia.*

De Caputpurgijs, nihil habeo, quod proponam, cum compertum sit vitium nullum capitis interiora exercere: sed omne malum in partibus extra cranium subsistere. Verùm-enimverò si adhuc dolor magis magisque indies sæviret, setonem magis in occipitio, quàm Cauterium profuturum sperarem, quòd hoc ab internis, ille verò ab externis partibus noxium humorem detrahat. Atque dùm hęc peraguntur, Sarzæ pariliæ, cum modico ligni guaiaci, decoctum de more dies, aliquot sumendum, maximam opem allaturum non diffido, *Caput purgia cur non proponantur.*

ad

ad consumendas supervacaneorum humorum reliquias. Qualia autem oporteat esse topica remedia ex jam enarratis satis constat: Anodyna primùm, dein quæ calore moderato, partes laxare, & rarefacere, pariterq; frigidos humores impactos extenuare, simulque per halytum digerere valeant; eaque tùm simplicia; tùm composita; erunt autem hujusmodi Aqua vitę, Ol. ex terebinthina, Belzoinum; Oleũ ex nuce Miristica, Oleum Costinum, Oleum ex Euphorbio, Styrax calamita, Oleum irinum; Oleũ rutaceum, Oleum de spica, & Theriaca extrinsecus admota ad superandam affectus malignitatem, si quæ subsit malignitas. Ex quibus selectioribus ceratum hunc in modum parari poterit:

Topica medicamenta.

℞. Styracis calamitæ, unc. 1:
Olei Irini, unc. 5:
Olei de Euphorbio, drach. 2:
Theriacæ veteris, drach. 1.
Ceræ q. s & fiat Ceratum, quo singulis sex horis locus illiniatur. Vel

℞. Radicis cucumeris sylvestris minutim incisæ, & crasso modo contusæ, unc. 1:
Bulliant in Olei Keirini unc. 10. ad consumptionem quintæ partis: deinde coletur forti facta expressione; & percolato adde.
Castorei, an. drach. 1. s.
Absinthij pulverizat, an. drach. 1. s:
Euphorbij, drach. 1.
Spicæ nardi pulveriz. scrup. 2. Croci

Croci, ſcrup. 1.

Ceræ. q. s. & fiat linimentum.

Hoc ſolo linimento capitis internos, & externos dolores diuturnos, vel etiam contumaciſſimos; repurgatis prius publicis vijs perſæpe ſanavimus. Demum dolore adhuc recurrente, cutis ſedi affectæ præpoſita, tribus, vel etiam pluribus locis Hipp. more inuratur.

Communes fotus ex ſimplicibus Anodynis, & reſolventibus ordine primo calidis, cuique, vel etiam mediocriter in Arte erudito notiſſimos lubens prætermitto. Cæterùm quoniam in morbis diuturnis viſcera omnia, ac præſertim caput labefactantur, condita aliqua roborandis viſceribus accommodata præſcribenda erunt hunc in modum.

℞. Conſervarum Anthos, an. unc. s.
Roſarum, an. unc. s.
Florum Boraginis, an. unc. s.
Florum Cichorei, an. unc. s.
Specierum Electuarij de gemis, drach. 2.
Syrup. de pomis, unc. 1. s.
Miſce, cujus vncia media mane, & Veſperi hora una, vel altera ante cibum devoranda offeratur.

Jam verò illud monuiſſe volo, quòd quoties dolor uſque adeo ſæviret, ut vires proſterneret, tunc omnem præſcriptam Methodum invertere neceſſum eſſet. Symptomati enim eo in caſu primum vacandum eſt, non quà ſymptoma; ſed quà aut offen- *Dolore ad iuriā consternationē ſæviente, quid agendum.*

offensarum virium, aut novi cujusdã affectus causa esse posset. Verùm quoniam ea curandi ratio maximè expetenda est, qua una eademq; opera pluribus medemur: maximè opportunum erit remedium, quod, & dolorem sedare, & causam expugnare simul eodemq; tempore poterit. Quale est nostrum hoc Linimentum.

℞. Olei Camœmelini, an. unc. s.
Olei Irini, an. unc. s.
Spicæ nardi, scrup. 1.
Opij, an. gr. v.
Croci, an. gr. v.
Ceræ q. s. & fiat linimentum.

Narcotica. Quin etiam, urgente necessitate, ad Narcotica tandem confugiendum, ut:

℞. Philonij Romani, scrup. 1.
Theriacæ novæ, scrup. 2.
Misce fiat bolus, quem capiat hora somni: aliàs autem ad roboranda viscera, veteris potiùs Theriacæ usum commendamus.

Tot proponenda videbantur pro salute Perillustris Viri, quam à Deo optimo Max. etiam atque etiam imploramus.

De

De sanguinis è Naribus quotannis eruptione pro Illustrissimo, ac Reverendissimo D. Cardinali Iustiniano Consultatio IV.

QVAM sit sagax, & industria natura, vel hinc facilè conijcimus, quòd sponte sua superabundantem humorem pellit, atq; expurgat. Idq; varijs modis: Mulieribus enim singulis Mensibus sanguinem supervacaneum per venas, quæ utero committuntur utiliter profundit: alijs autem per venas hæmorrhöides dictas; quibus præsertim sanguis melancholicus, & fæculentior superabundat: nonnullis etiam, qui calidiore, & sanguineo temperamento sunt præditi, sanguis è naribus, vel etiam à primis annis ad consistentis ætatis finem usque, ex naturæ præscripto statis quibusdam temporibus fœliciter erumpit, ut adnotavit Celsus Lib. 2. Cap. 7. Quod quidem Illustrissimo, ac Reverendissimo D. accidit; quippe qui sanguineo admodum, & calido præditus temperamento, quod ad hæpar, Cor atque universum corporis habitum spectat, ab incunte ferè ætate sua usq; ad quadragesimum quartum, quem nunc agit annum; vere ineunte, & Autumno singulo quoque Anno sanguinis è Naribus fluorem dies aliquot, moderatè tamen experitur. Cæterùm quoniam non Autumno præterito (ut mos antea erat) sed Ia-

Varijs modis superfluos humores excernit natura.

Historia morbi.

Ægrotantis temperamentum.

nuarij Menſe conſueta hæmorrhagia cœpit, & jam quinquageſima dies. ferè agitur, ex quò ſex, octo, interdum etiam decem plus minuſve ſanguinis unciæ quotidie è Naribus prodeunt, copia nempè multo uberiore quàm antea; in dubium vertitur, num hic fluor ſit cohibendus, vel opus hoc uniuerſum naturæ rectè operanti dimittendum. Poſteriorem quæſiti partem plura confirmare videntur argumenta. Quandoquidem licet ſanguinis per nares excretio non ſit ſecundum naturam, & ſymptoma in excretorum genere dicatur, in quo Nares malè affici à Gal. Lib. 3. de comp. Med. ſec. locos. Cap. 4. ſtatutum ſit; quatenus tamen naturæ ſuperabundantem ſanguinem utiliter evacuantis motum ſequitur, tempeſtiveq; fit cum tolerantia, & conferentia, neque ea copia ſanguis hic egrediatur, quæ vires deijciat, excretio talis ſecundum naturam dici poteſt: ideoque impedienda minimè videtur. Quinimò eam potiùs ſalutarem eſſe ex Hipp. decretis Lib. 5. Aph. 33. clarè patet. Proinde Celſus Lib. 2. Cap. 7. doctè admodum monet hujuſmodi hæmorrhagiam naturæ præſcripto à primis annis ſequentem ad quadrageſimum uſq; annum non eſſe ſupprimendam: cæterum ſi ante hunc terminum cohibeatur, multa mala ſunt in metu, & periculo, ac præſertim artuum dolores, humore ſuperabundante ad inferiores partes recurrente: Nec obſtat, quòd Illuſtriſſimus, & Reverendiſſimus D. quadrageſi-

Dubitatio.

gesimum quartum agat annum, quoniam ætates usque ad certum terminum, non annorum numero; sed temperamentis distinguuntur. Jam verò oppositæ assertionis argumenta expendenda. Quæ tria potissimùm sunt. Primum à sanguinis profluentis uberiore nunc copia, quàm annis prægressis desumi potest. Sed hoc non cogit argumentum: quoniam hujus largioris hoc anno fluoris causam in præsentis Hyemis inclementiam, insignem nempe frigiditatem continuam; atque etiam nunc perdurantem: ad hunc enim effectum duplex compendium attinet: Antiparistasis; & humorum perhalytum consueta digestio impedita. Quò fit, ut sanguine superabundanti in carnē etiam cōmutato, corporis totius Illustris. & Rever. Domini moles cum firmitudine congrua, & laudabili, interim augeri videatur; ev dens plenitud nis argumentum. Alterum objectum à totius corporis cutis colore nihil ad sublividū permutato ducitur: Tertium verò, ac postremum ab excreto sanguine bilioso quidem, sed paucis ab hinc diebus seroslore. Sed neutrum horum objectorum urgere videtur: etenim isthæc duo veluti symptomata quædam, alterum nempè in qualitate mutata; alterum vero in excretis; Jecinoris refrigerationem, aut facultatis sanguificatricis infirmitatem minimè sequuntur; quòd virium omnium robur egregiè persistat; sed à vitio potius in objecto proficiscuntur. Nam, & cibis quadragesimalibus utitur, *Argumenta nonnulla expenduntur, & solvuntur.*

& jejunij causa, aqua libentius, quàm vino. Cùm itaque natura ita comparatum sit, ut sanguis copia, & etiam cacochimia simul peccans, per vias magis idoneas, quales sunt narium venæ primum, dein hæmorrhoides appellatæ, ad hominis commodum excernatur; proinde hemorrhagiam amat Hipp. Aph. 5. 33. in Mulieribus, quibus menses defecerint: nulla ratione sanguinis, hic fluor cohiberi debet in Illustriss. & Reverendiss. D. in quo sanguis non solum supra modum abundat; verum etiam, & multa jugiter bile refertus est. Atque hæc sunt, in quibus Medici, vel etiam peritissimi fluctuare possent. Verum enim verò, quoniam observavi ego non semel tantùm in hujusmodi sanguinis fluxionibus ex naturæ etiam præscripto, diutius tamen progredientibus, & expultrice facultate immodicè irritata, & oris vasorum nimium patentibus; naturam ita à mediocritate deflectere, ut sanguine supra modum profuso, omnia ea mala succedere, quorum meminit Galenus Aph. 2. Comm. 22. Hemorrhagiam hanc auxilio aliquo infrænandã censeo. Novi ego Nobilissimum quendam Polonum in Vrbe degentem, cui cum forte fortuna superioris mandibulæ dens elisus esset, illincque sanguis veluti è gurgite quodam maxima copia fluxisset; deinceps annis ferè quinque per intervalla quędam repeteret: unde artuum dolores, quibus antea vexabatur, & ferinam quandam scabiem, satis illi antea familiarem inte-

Poloni historia.

interim non amplius experirêtur; tandem ex longa in itinere insolatione, consueto correptus fluore, sed usque adeo copioso, & contumaci, ut medicamentis, vel etiam generosis vix supprimi potuerit, in Cachexiam primum, postea in hydropem Jecinore refrigerato incidit. Hæc Historia à me nunc recitata eò spectat, ut meum proposito in casu consilium explicem, nimirum quòd cum nihil prosit (ut Poëta inquit) quod non lædere possit idem; sanguinis fluxionem quamcumqe aliàs etiam salubrem, diutius tamen perdurantem, suspectam, timorosamque esse; ideoque minimè contemnendam. Ora enim vasorum ex longa patiendi consuetudine nimis reserata, atque ex humiditate molliora infirmioraque reddita, omni rerum externarũ, vel etiam internarum importunitate accedente, sanguinem supra modũ ad hominis perniciem effundunt. Ergo fluor hic prorsus reprimendus? nequaquam. Periculum enim aut tabis, aut hydropis impenderet ex Hipp. decretis Aph.6. Aph.12. tabis quidem, vitiosorum humorum copia à Jecore ad partes spirituales detrusorum, hydropis autem innato calore humorum copia oppresso, & suffocatò, jugiterq; frustrata sanguificatricis facultatis functione. Melius enim est superabundantem sanguinem, & vitiosum simul quacumque foras erumpere, quàm intus gravissimos morbos alere. Quid ergo hic faciendum? prophylactice, cujus officium est

 caulas

causas morbificas morbum facturas declinare, utendum.

Scopi curativi. Propterea danda erit opera in primis, ne sanguis supramodũ augeatur. Aversorijs utendum erit auxilijs. Biliosis humoribus blando medicamento purgandis incumbendum. Atq; vasa, venæ videlicet, & Arteriæ cerebri, ejusdemque membranarum, nec non quæ à palato in nares perreptant, ex quibus sanguis per nares exorbitat firmanda, roboranda, & mediocriter adstringenda erunt. Quos quidem scopos assequi haud difficilè erit; cùm res agatur cum Illustrissimo Viro prudentissimo omnia illi præscribenda ad unguem servaturo: cumque in ea sit ætate constitutus, qua, & sanguinis fervor remittitur, & bilis minori gignitur copia. His accedit, quòd nonnullis ab hinc diebus hæmorrhoides nonnihil sanguinis effundere incipiunt. Vnde insignis aversio speranda. *Victus ratio.* Et quoniam totius propositi operis compendium in congrua victus ratione est positum; de hac priùs agendum. Omnem ergo aëris inclementiam pro viribus devitet. Frigidior enim Antiparistasi, calidior autem fervescentia sanguinem movet agitatque. Vigiliæ immodicæ detestandæ, quod sanguinẽ acriorem, biliosioremq; primùm reddant, deinceps crudiorem, & aquosiorem. Exercitium moderatum ante cibum, præcautioni, quàm intendimus opportunissimum erit. Contra verò

animi

animi labores, sollicitudines, & intensa studia, præsertim à cibo prorsus reprobantur. Vt alvus mollis, & lubrica servetur magnopere studendum. Cibi boni succi, facilis coctionis; refrigerantes potius eligantur. Atque detractioni potius, quàm adjectioni attendendum à Vino per aliquot Menses omnino abstinendum suaderem, nisi ventriculi imbecillitas contraindicaret. Quà circa Vinum tenue subrubrum, subadstringens, atque aqua chalybeata, sive potius aureata, in qua santalorum rubrorum portiuncula præbullierit, attemperatum, & modicè sumptum mirum in modum probo. Aromata omnia, Acria, salsa, ac dulcia etiam detestamur. Hac sanè victus ratione tenui, refrigerante, & adstringendi facultate prædita pertinaciter observanda, utraque fluxuri sanguinis causa declinabitur, sanguinis nempe quantitatis, & qualitatis vitium: nec non vasorum, unde per Anastomasim excluditur. Interim biliosi humores in sanguine redundantes syrupis de Rosis siccis, & de Cichorea simplici cum aquis cichoraceis, & plantaginis breviter præparati, Rhabarbaro, vel Myrobalanis citrinis per intervalla purgandi erunt. Evacuationis etiam simul, & revulsionis gratia, vena sub eo cubito incidenda erit, qui profusioni è directo respondet. Vnde nec multum, nec affatim sanguinè detrahere expedit, sed paulatim, moderatè, & repetitis vicibus.

Humorum præparatio, quibus mo.ienda.

Purgatio.

Vena sectio.

Hoc enim in revulſorio auxilio perpetuò eſt obſervandum ex Gal. decretis Lib. de Curandi ratione per venæ ſectionem Cap. 11. Radicis etiam Chinæ decoctum cum ſantalorum rubrorum portiuncula dies aliquot de more ineunte vere proximo, vel ſaltem futuro Autumno datum, magnopere profuturum ſperarem; tùm ad exſiccandum, & firmandum univerſum corporis habitum; tùm etiam ad diſcutienda ſupervacanea excrementa in toto redundantia; quorum duplex potiſſimũ eſt cauſa; capitis interdum deſtillatio, & aſſiduus animi labor. Pro vaſorum autem adſtrictione comparanda opportuniſſimũ eſt medicamentum, quòd ex conſervis florum cichorei, roſarum, & ſummitatum rubi, ſingularum uncijs duabus cum ſantalorum rubrorum uncia media, & boli armenæ drachmis duabus, ac ſyrupi myrtini uncijs duabus, & foliorum auri puriſſimi num. 12. ſi hujus media uncia duabus horis ante prandium frequenter exhibeatur. Jam verò de aperiendis venis, quę in ſede ſunt averſionis gratia, quis cogitare poſſet, cum natura hanc viam tentare videatur. Ego autem, qui longa experientia didici, quòd hæmorrhoides ſemel apertas complura, eaque perniciosa vitia, ſubinde conſequuntur, hoc auxilij genus ſuſpectum habeo; atque ejus loco, fluore præſcriptis præſidijs non cedente, duo inuſta cauteria diu geſtanda, alterum in crure dextro ſubtus genu ad internam partem, tùm ad alia multa,

Redundãtium excrementorum duplex cauſa.

Ad vaſorũ adſtrictionem medicamentum.

Chirurgica præſidia.

ta, tùm ad infra avertendum sanguinem, vel saltem ejus ichorem; qui raptum in caput habere solet; alterum in brachio sinistro ad deflectendum à naribus ejusdem generis succos, & ichores, maximè commendarem. Quòd si fortè fortuna occasione aliqua sanguis è naribus uberiori copia, atque concitatiore motu effluerer, præscripta eadem victus ratione tenui, refrigerante, & adstringente, præhabitisque omnibus aversionibus, ex Hipp. placitis, Aph. 5. Aph. 23. Et septimo. 37. refrigerantibus adstringentibusque topicis medicamentis protinus utendum esset circa partes, loco, unde sanguis emanat proximas, facta prius ad contraria loca aversione, ut monet Gal. 5. Meth. Med. Cap. 6.

De Artuum dolore, pro Nobilissimo Iuvene Mediolanensi Consultatio V.

SI quæ præterierunt in Nobilissimo Juvene in memoriam revocemus; integram nempè, & omnibus numeris absolutam sanitatem, qua in hanc usque diem semper fuit donatus: si pariter præsentem ejusdem habitum pulchrum, & elegantem, nec non ingenij, ac sensuum omnium perspicacitatem spectemus, citra ullam controversiam asserimus, optimo saluberrimoque temperamento à primordijs naturæ fuisse præditum. *Historia morbi.*

At quoniam ob multa jam antea errata, quæ commisit in vivendi modo, & præsertim in cibo, potu, atque assiduo, immoderatoque venatu; & Articuli pedum præsertim ex laxitate imbecillitatem, & ventriculus ex frigida compatata intemperie in coquendis ingestis cibis languorem contraxerunt: ita ut mirandum non sit, si accumulata in ventriculo subfrigida excrementa ad artus præcipitata arthritidem excitaverint. Hinc certum esse colligimus optimam à natura contractam habitudinem, vitæ erroribus, ita interdum corrumpi, ut ascititia, vitiosaq; forma introducta, aliquo tempore fomitem morbosum alat. Quæ quidem errata, ut intempestivæ exercitationes, vigiliæ, veneris usus, cibi, & potus, sine ullo delectu ingesti; optimam aliàs cerebri naturam, nunc nonnihil labefactasse, ex eo facilè conijcere possumus, quòd, capitis gravedo, Aqueus quidam humor ab oculis lachrymæ instar profluens, atque à capite in ipsas nares destillatio (corizam dicunt) sæpe nobilissimum patientem sollicitare solent: cerebro nimirum plus, quàm par sit refrigerato humectatoque: unde congesta in eo excrementa per interiores meatus in artus prolabentia Arthritidis hujus rudimenta efficiunt. Supervacanei enim humoris è capite in subjectas sedes prolapsio omnium ferè morborum fomes, & origo esse potest. Quibus omnibus hunc in modum sese habentibus, recta medendi, seu potius præcavendi

Morbi essentia.

rati

ratio in eo sita (quantùm ego puto) videtur esse, ut nisi urgentius quidpiam interpellet, evidentes causæ prohibeantur, mox omnis impura colluvies blandè expurgetur, ac demum, & viscera impuros humores demandantia, & articulos recipientes affabrè roboremus. Quòd quidem, ut obtineatur minimè arduum puto. Etenim saluberrimo instante verè, & victus ratione congrua, levioribusque præscribendis medicamentis sperandam forè, ut Juvenis saluberrimo corporis habitu à natura præditus, nunc parum lapsus, non solum à præsentibus non adhuc confirmatis affectibus, vindicetur; sed etiam ab imminentibus vitijs omnibus præservetur. Nunc ad curationem priusquam deveniam, de victus ratione paucis agam. Aërem inprimis crassum, humidum, ac nebulosum pro viribus evitet. In sicco, & calido moderatè versetur oportet. Vigilijs potius, quàm longiori somno sese det: somnus enim sicut excrementorum humidorum colluviem ingenerat, ita, & vigiliæ moderatæ, hæc per halytum excrementa dissipant. Exercitijs citra defatigationem, & sudore ante cibum utatur, à venere abstineat, atque alvum lubricam, ut habeat singulis diebus arte procuret, natura hanc ipsam non invitante; Spe bona lætoque animo vitam ducat. Potus sit vinum album tenue maturum, & aqua optimè commixtum; si ventriculus sine noxa admiserit. Cibi sint omnes nonnihil attenuantes; humidi

Scopi curativi.

Prognosticum.

Victus ratio.

humidi, crassi, frigidi; & coctu difficiles evitentur. Acria omnia, caputq; vaporoso halytu replentia prorsus fugiantur. Cœna prandio parcior multò sit, oportet: Plurimi enim ex ciborum ingestorum copia in nocte ad capu vapores sublati in dormiente homine, nec consequi, nec difflari possunt; Cerebro præsertim frigidiore, humidioreque, vel natura, vel ex accidenti existente, compotationes, crapulas, & cruditates magnopere attendas esse, pro comperto semper habeat: de Pharmacia autem, quid sentiam liberè dicam. Tam, & si solam victus rationem rectam evidentibus causis insalubribus declinatis Nobilissimo Juveni ab omni vitio, & ærumna præservando suffecturam putem; accuratioris tamen diligentiæ causa statuendum censeo. Quàm primum nostræ hæ literæ ad Ægrum pervenerint, Medici tunc præsentis consilio alvus leniatur, pituitosa excrementa in capite, ventriculo, ac reliquo corpore redundantia potionibus idoneis præparentur, apparataq; Pharmaco, quod infestum ventriculo non sit, expurgentur. Mox cephalicis dictis conservis, & ventriculũ etiam roborantibus per aliquot dies de more utendum. Interim ne extrinsecus, quæ admoveri solent præsidia negligantur, capitis lotiones ex dulci lixiuio, simplicibus caput modicè siccantibus medicato usurpari debent. Quo tempore ventriculum, & artus, præsertimq; pedum, qui immoderatis corporis exercitijs satis sunt defati-

Pharmacia.

Capitis lotiones administranda.

lefatigati, ideoque imbecilliores redditi, illi-
nire opus erit. Pro ventriculo illinendo oleum *Ventriculi præsidia.*
ex nuce myristica; pro articulis autem lini-
mentum ex communi sale usto in pulveremq;
deducto, cum oleo rosaceo completo in plum-
beo mortareo, usque adeo ducto, ut unguenti
consistentiam subeat, citra omnem controver-
siam primas partes obtinent. Inter remedia ad *Præsidia chirurgica.*
Chirurgiam pertinentia in primis laudo, ut
peritus ejus Medicus curationem auspicetur à
venæ cubiti dextri internæ sectione: curatio-
nem enim omnem alicujus momenti, à totius
corporis evacuatione, & purgatione semper
auspicandam esse, Philosophi etiam, nedum
Medici omnes consentiunt. Hæc omnia, si sine
mora ad usum egregiè deducantur, rem omnē
ex voto successuram spero. Scio equidem com-
plures, hac nostra ætate Medicos, in casibus,
vel etiam levibus urentes, & secantes, qui de
proposito, vel consimili casu fortè fortuna in-
terrogati plura longeq; validiora medicamen-
ta proponerent. Vt ligni Guaiaci, salsæ pariliæ,
vel ligni indici sassafras vocati decoctum, ad
discutienda redundantia in toto, atque in ca-
pite præsertim excrementa, simulque ad cere-
brum, & artus roborandum: stillicidium ex
aquis Thermalib⁹ pro siccando cerebro, Ther-
mas, & luta patavina pro articulis roborandis:
Cauteria, & in sincipite ad cohibendam à ca-
pite in oculos fluxionem; & in Nucca, sive in
altero brachio derivationis à capite, & aver-
sionis

humidi, craffi, frigidi; & coctu difficiles evitentur. Acria omnia, caputq; vaporoso halytu replentia prorsus fugiantur. Cœna prandio parcior multò sit, oportet: Plurimi enim ex ciborum ingestorum copia in nocte ad caput vapores sublati in dormiente homine, nec consequi, nec difflari possunt; Cerebro præsertim frigidiore, humidioreque, vel natura, vel ex accidenti existente, compotationes, crapulas, & cruditates magnopere atcendas esse, pro comperto semper habeat: de Pharmacia autem, quid sentiam liberè dicam. Tam, & si solam victus rationem rectam evidentibus causis insalubribus declinatis Nobilissimo Iuveni ab omni vitio, & ærumna præservando suffecturam putem; accuratioris tamen diligentiæ causa statuendum censeo. Quàm primum nostræ hæ literæ ad Ægrum pervenerint, Medici tunc præsentis consilio alvus leniatur, pituitosa excrementa in capite, ventriculo, ac reliquo corpore redundantia potionibus idoneis præparentur, apparataq; Pharmaco, quod infestum ventriculo non sit, expurgentur. Mox cephalicis dictis conservis, & ventriculũ etiam roborantibus per aliquot dies de more utendum. Interim ne extrinsecus, quæ admoveri solent præsidia negligantur, capitis lotiones ex dulci lixiuio, simplicibus caput modicè siccantibus medicato usurpari debent. Quo tempore ventriculum, & artus, præsertimq; pedum qui immoderatis corporis exercitijs satis sunt

Pharmacia.

Capitis lotiones ad-ministranda.

defati-

defatigati, ideoque imbecilliores redditi, illinire opus erit. Pro ventriculo illinendo oleum ex nuce myristica; pro articulis autem linimentum ex communi sale usto in pulveremq; deducto, cum oleo rosaceo completo in plumbeo mortareo, usque adeo ducto, ut unguenti consistentiam subeat, citra omnem controversiam primas partes obtinent. Inter remedia ad Chirurgiam pertinentia in primis laudo, ut peritus ejus Medicus curationem auspicetur à venæ cubiti dextri internæ sectione: curationem enim omnem alicujus momenti, à totius corporis evacuatione, & purgatione semper auspicandam esse, Philosophi etiam, nedum Medici omnes consentiunt. Hæc omnia, si sine mora ad usum egregiè deducantur, rem omnem ex voto successuram spero. Scio equidem complures, hac nostra ætate Medicos, in casibus, vel etiam levibus urentes, & secantes, qui de proposito, vel consimili casu fortè fortuna interrogati plura longeq; validiora medicamenta proponerent. Ut ligni Guaiaci, salsæ pariliæ, vel ligni indici sassafras vocati decoctum, ad discutienda redundantia in toto, atque in capite præsertim excrementa, simulque ad cerebrum, & artus roborandum: stillicidium ex aquis Thermalib⁹ pro siccando cerebro, Thermas, & luta patavina pro articulis roborandis. Cauteria, & in sincipite ad cohibendam à capite in oculos fluxionem; & in Nucca, sive in altero brachio derivationis à capite, & aversionis

Ventriculi præsidia.

Præsidia chirurgica.

sionis à juncturis gratia. Quę quidem medicatio tot tormentis plena utique gravior esset affectu, de quo nunc agimus; objicient fortasse

Objectio. adversarij occasionem præcipitem. Sed objectio hæc non cogit: nec suadet in quovis affectu curando, statim ad valentissima auxilia esse

Responsio. confugiendum. Omnis quidem procrastinatio ab omni profecto arte aliena est, potissimum verò à Medicina, in qua (ut prudentissimè in Epistola ad Cratevam dixit Hipp.) dilatio omnis est cum vitæ periculo. Sed remedia morbo esse æquanda, & Hipp. & Galen. etiam demonstrarunt. Hic non prorogantur præsidia, quæ, tùm curationi, tùm etiam præcautioni sunt oportuna: licet extrema illa, quæ non nisi extremis morbis conveniunt, auxilia consultius omittantur. Et si rursus instent, Galenumque adducant dicentem in omni medicatione celeriter agendum: advertant etiam eundem dixisse. Tuto, & jucundè operandum. Revocentque (quæso) in memoriam auream illam Sapientissimi Hipp. sententiam sexto de Mor. vulg. Sec. 2. contextu 15. ubi habet. Nihil temerè, nihil negligere. Quaquidem sententia Medicos medicinam facientes hortatur, ut nihil omittere debeant, quorum est usus salutaris: occasio enim præceps quidèm est: sed neque temerè, ut faciunt quidam audacissimi tentandum quidvis. Experimentum namque periculosum. Huc etiam specta Hipp. doctrina Aph. 2. Aph. 51. plurimum

atque

atque repente evacuare, vel replere, vel calefacere, vel refrigerare, sive quovis alio modo corpus movere periculosum: quoniam omne nimium naturæ inimicum. Sed quod paulatim fit, tutum est; idq; potissimum, ubi nulla præcipitatione opus sit, ut proposito in casu. Quare propositа auxilia omnia, si rectè administrata fructuosa fuisse, animadverterit, ad majora non erit deveniendum; sin autem affectiones adhuc pertinaces non cederent, Autumno ineunte, corpus iterum expurgetur; sed primum sanguis aluo lenita detrahatur, cubiti vena interna secta; etenim tutius generosa auxilia administrantur, si priùs aliqua sanguinis detractio antecedat, præsertim ubi nihil reclamet. Mox guaiaci decoctum cum Iva, Bettonica, Menthа viridi, & modico sassafras per triginta, aut quadraginta dies propinandum, interimq; idoneis instrumentis sudorem provocandum. Et tandem stillicidijs aliquib' caput subijciendum. Post hæc malo non cedente Cauterium, vel in Nucca, vel in sinistro brachio inurendũ etiam, atque etiam hortor. Nec tunc temporis omittenda essent topica remedia roborandis Articulis accommodata. Qualia sunt Linimenta ex sale, & oleo superius præscripta. Thermæ cujuscumq; generis exsiccantes, aquæ Marinæ, & ejus generis alia. Hæc autem pro Nobilissimo Juvene à præsentibus, & imminentibus malis vindicando proponenda visa sunt. His prætermissis, in postrema hac medicatione,

quæ

quæ ad victus rationem ſpectant, quòd hanc propoſitis remedijs comparem eſſe debere, ſatis perſpicuum ſit.

De Catarrho, & Tuſſi, pro Illuſtri D. Ioanne Setiro Equite Piloreio Conſul-*tatio VI.*

Cauſa. ESTILLATIONIS è capite in partes ſubjectas cauſam in Perilluſtri Equite, ego quoq;, cum Clariſſimo Viro in cerebri vitiatam coctionem, ob frigidum, & humidum illius temperamentum, referendum puto. *Signa.* Deſtillantis enim humoris qualitas, ſymptomata, & medicamentorum, jam antea adhibitorum experientia manifeſtè id declarant. *Objectio.* Nec obſtat, quòd deſtillatio ferè ſemper inſipida, interdum ſalſa etiam nonnihil deprehenſa fuerit; *Reſponſio.* quandoquidem ob moram, quam materia in cerebro trahit; & ob aliquam humoris bilioſi permixtionem, frigidus, pituitoſuſque humor ſalſedinis aliquid acquirere ſolet. Quod quidem vitium non ſolùm ab interna commemorata cauſa pendet; ſed etiam ab erratis in vivendi ratione fovetur, augeturq;. Et licet Perilluſtris Adoleſcentulus, nunc melius ſatis habeat; nunquam, tamen immunis eſt ab hac moleſtia; cum humorem è capite in os perpetuò deſtillantem experiatur. Quamobrem omni ſtudio adnitendum eſt, ut vitij hujus cauſa, pro viribus extirpetur. Nam nullus ferè

Omnes morbi ab una deſtillatione oriri poſſunt.

ferè morbus in homine obseruatur, qui ab una destillatione originem ducere non possit. Etenim à capite fluxio, & fauces, guttur, Arteriæ principium, pulmones, & ventriculum occupare potest. Vnde Anginæ, Dispneæ, Tussis; Cruditates, Alui profluuium. Et Dysenteriæ; quando salsum est, quod delabitur. Quinimò si per venas descenderit humor computrescens; & febres putridas; & alios ex putredine morbos concitare valet. Ergò curationis, & præcautionis summa triplex erat. Videlicet, ut congrua victus ratione, & cerebri attemperatione, superuacanei humoris, tùm in cerebro, tùm etiam in toto generatio præpediatur. Et si quæ excrementa accumulentur; aliò deducantur, atque, ut partes Thoracicæ antea suscipientes, ita roborentur, ut fluxioni imposterum obsistere possint. Quos quidem scopos assequi non admodum facilè erit. Quoniam naturæ, & seminis vitia vix ulla Ars emendare potest. Quantum enim ex literis conijcere potui, malum hoc morbidum parentum vestigium consequitur. Nihilominus, quoniam Perillustris Æques decimum tertium annum nondum attingit, & ex Hipp. placitis experientiæ consentientibus, ætatis, victus, & Cœli mutatione, morbi, vel etiam grauissimi superari solent: de futura Perillustris Adolescentis sanitate, & præseruatione non est diffidendum. Modò congruam viuendi rationem perpetuò obseruandam intrepide sibi proponat. Videli-

Curationis & præseruationis summa triplex.

Prognosticum.

D cet;

Aer. cet, ut omnem aëris inclementiam effugiat, Austrum, Boream, Frigus, Insolationem; atque longam moram sub diu pariter devitet. De reliquis ad victus rationem attinentibus plura in medium non afferam, tùm quia perspectum est remedijs comparem esse debere, tùm quia Vir excellens, qui præsenti curæ præest hæc, & omnia alia sua solertia ex arte præscribere poterit. Duo tamen huic scopo accommodatissima à nobis maximi momenti putata minimè silenda duximus. Primum est victus rationem non usque adeò siccantem, ut morbus postularet, præscribendam ob ætatem reclamantem. Ex Hipp. Decretis Aph. 1. Aph. 16. Alterum Vino tenui admodum probè maturo, & aqua cum visci quercini ligno excocta attemperato utendum; parciusque cœnandum; nec statim à cœna dormiendum. De opere Chirurgo, nihil ferè habeo quòd dicam: nisi quòd inustum, quod habet cauterium in altero brachio omni studio humidum, & apertum retineri debet. Etsi tentatis omnibus alijs remedijs mala non cederent; alterum etiam in Nucca, secundum Hipp. præceptum excitatum magnopere conducturũ sperarem. Hinc enim, & excrementa à cerebro derivari; & capitis destillationem à Thorace, & visceribus alijs averti, & ratio, & quotidiana experientia monstrat. Nec ab re fortassis esset cogitare de cubiti vena communi secanda; quo tempore purgatiò ineunda erit, ut corpus universum

Monita curationi maximè opportuna.

Chirurgia.

gené-

generosis præsidijs adhibendis accommodatum magis reddatur. Neque ab hoc consilio avocare me potest Galen. præceptum; quippe qui pueris ante decimum quartum annum sanguinem non esse detrahendum imperaverit. Etenim de larga copiosaque sanguinis vacuatione loquebatur; quam etiam firmo puero, & robusto seni alibi concedere visus est. Porrò de cæteris præsidiorum generibus, hunc in modum esse statuendum censeo, ut paucis abhinc diebus, vere nempe adventante, aluo melle rosaceo solutivo lenita. Mox humores pituitosi, per septem dies summo mane potatis syrupis præparationi accommodatis apparati; medicamento ex Agarico, & Rhabarbaro, vel pillulis de hiera cum Agarico purgentur. Deinde, quoniam contenta in cerebro excrementa per palatum, & nares commodè expurgantur; errhinis medicamentis, & apophlegmatismis utendum. Quo tempore pro capite exsiccando, si per ætatem liceret; caput alicui stillicidio aquarum naturalium subijciendum consulerem; ea propter stillicidij loco capitis lotiones bis saltem in hebdomada magnopere commendo. Pro quibus lixivium parari poterit, in quo stæchas, Rosmarinum, Bettonica, Rosæ cum Agarici modico bullierint. Interim verò, si per viginti dies radicis chinæ decoctum, cum modico, aut salsæ pariliæ, aut sassafras paratum de more potare non recusaverit, sperandum est non solum *Pharmacia.*

D 4 caput

caput exſiccatum, verum etiam corpus univerſum firmum roboratumque iri. Quo tempore præſcribendæ confectionis uncia media duabus horis ante prandium data, maximi erit uſus, & ad roborandum caput ventriculumq; & ad firmandas partes Thoracicas omnes.

℞. Conſervæ roſarum, an. unc. 1.
Betronicæ, an. unc. 1.
Anthos, unc. 1.
Boli armenæ, drach. 2.
Pulveris coriandri, drach. 1.
Cum ſyrup. de pomis fiat Electuarium.

Cæterùm, quoniam Capiti veluti omnium malorum fonti perſanando omne ſtudium adhiberi debet. Commemoratis omnibus præſidijs unum, idque efficaciſſimum addendum putavi. Illud autem eſt Cæratum ex Inventione noſtra, ratione; & longo uſu comprobatum ad antiquas capitis fluxiones declinandas opportuniſſimum: eſt autem hujuſmodi.

℞. Caryophyllorum, an. ſcrup. 2.
Thuris, an. ſcrup. 2.
Macis, an. ſcrup. 2.
Corallorum amborum, an. drach. 5.
Spodij, an. drach. 5.
Ambari, an. drach. 5.
Conus cupreſſi, drach. 1.
Styracis calamitæ, an. drach. 1. s.
Vernicis, an. drach. 1. s.
Ladani, drach. 6.
Reſinæ, unc. 1.

Solva-

Solvatur ladanum cum Resina in vino veteri, & coquantur ad densitatem. Fiat Ceratum diu noctuq; supra coronalem gestandum. Nec eò tempore omittenda erunt suffumigia ex saccharo, vel ex olybano. Qua quidem medicatione sperandum est fore, ut Perillustris Æques ab omni imminenti periculo præservetur. Præsertim cum ejus habitudo è genere eorum non sit, quæ hominem per destillationem ad Tabem disponunt: nempè quando angusto sunt admodum Thorace, quorum meminit Galenus Aph. 3. Aph. 13. Tot sunt quæ pro salute Perillustris Equitis proponenda putavi: faxit Deus, ut salutaria illi contingant.

De Vesicæ lithyasi, & Vlcere pro Excellentissimo Iurisperito D. Ioanne Domi*nico Guelfio* Consulta*tio VII.*

Rina cruda subalbida; Cui arenosum quippiam pingue, & crassum, matulæ fundo adhærescens subsidet, cum crebra pudendi prurigine, & tensione; simulque cum mejendi difficultate insignis doloris causa, qui omni, vel etiam leviori motu exacerbatur; vesicam Excellentiss. Viri lithyasi laborare, cumulatissimè indicant. Cæterùm quoniam lapidem Vesicam exercere bifariam contingit, vel à calculo è renibus per Vreteras in

Historia. *Signa.* *Morbi essentia.*

Lapidem vesicã exercere bifariã contingit.

vesicam prolapso, ibique temporis diuturnitate in lapidem concreto: vel ex urina crassiore in vesica justo calidiore, plus quàm par sit retenta. Quod quidem in ijs non rarò observatur, qui scribere sunt assueti, vel ludo, vel lectionibus: quippe qui ob crassioris urinæ retentionem lapidem in vesica contrahunt: in

Vnde præsens vesicæ calculus ortum duxerit.

Excellentissimo Viro proposito lapidem hunc non aliunde profectũ putandum, quàm quod à calculo è renibus in vesicam præcipitato: quandoquidem sæpiùs multo antea renum calculis laboravit; atque duobus abhinc annis inter equitandum nephriticos insignes dolores passus est; quo tempore cruentas urinas non semel tantùm minxit. Dolor in rene gravis (inquit Hipp.) hoc est cum ponderis sensu: ubi calculus renum substantiam obscurè sentientem exercet; gravis etiam, hoc est acerbus & acutus, quando renum subit cavitatem, & ureteras subingreditur: tuncque urinæ cruentæ redduntur, quando calculus dum dimovetur, vias erodit, per quas transit. Ex quibus colligere licet, vesicæ lithyasis propositæ originem ex renum calculis extitisse. Nec obstat, quod Excellentissimus hic patiens neque stranguria, neque dyschuria unquam corripiatur; Hæc enim symptomata vesicæ lithyasim non necessariò consequuntur, sed interdum adsunt, nonnunquam verò absunt, pro lapidis magnitudinis, & situs varietate. Rursus, quòd peritus Chirurgus intromisso cathetere omni diligentia

Dolorũ distinctio in calculo laborantibus.

Vrina cruenta quando reddantur.

Objectio.

Responsio.

Cur Chirurgico opere de-

tia explorando nullum lapidem persenserit, hujus suspicionem minimè tollit; quoniam lapis in vesica concreatus crasso, & pingui interdum humore totus ita obducitur, ut pro mollitie hac externa deprehendi non possit: propterea digito in intestinũ rectum intromisso, pubisque regione altera manu pressa, lapis in vesica certius exploratur cognosciturque. His accedit, quòd ramenta quædam in urinis, sanies, purulentia, pus, quod ubi cum urina redditur, subsidet; pubis, pudendi, & circa perineon tormenta, & dyschuria; vesicam ulcere quoq; laborare, apertè indicant; cujus ulceris causam non solum in lapidẽ, partes quas exercet erodentem reijciendam putamus, verùm etiam in urinæ acrimoniam, calidam renum, & hepatis intemperiẽ consequentẽ; salsæ pituitæ originem. De utriusque morbi, in via nempè, quod ad lapidem spectat, & in soluta partium continuitate, quòd ad ulcus pertinet, futuro eventu sic sentiendũ. Cum vesicæ lithyasis manuum duntaxat opera curetur futuræ salutis spem nullam nobis concipere licet; siquidem paracentesis hic duplici nomine valdè periculosa censetur; tùm ætatis ratione (res enim cum sexagenario agitur) tùm ob lapidis magnitudinem; quæ quidem ex eo deprehenditur, quòd referat patiens sese in reddenda urina aliquando egerendi nõ solũ cupiditate, verũ etiã, & necessitate vehementer sollicitari. Quòd verò ad Vlcus attinet; unicuiq; vel etiã mediocriter in

prehendi non possit aliquando calculus.

Vesica exulcerata signa.

Vlceris causa.

Prognosticum.

Arte erudito compertum est, quod Renum, & vesicæ ulcera præ alijs partibus communiter in omnibus difficilius curantur: atque id duplici nomine contingit, tùm ob partium innati calidi inopiam, tùm ob locorum profunditatem: sed difficilius adhuc in senibus hæc persanantur, propter innati calidi defectum; scribente Hipp. Aph. 6. Aph. 8. At vero quoniam prædictio hæc sine præcautione non optatur, neque scopo satisfacit; de præsidijs agendum, quæ affectus utriusque incrementum saltem inhibere queant. Quòd quidem præstabitur si ea retineatur victus ratio, quæ causas morbificas, quales sunt humores crassi, & lenti, & etiam salsi ex cibis geniti declinare, simulq; calidam hæpatis, & Renum intemperiem emendare valeat. Quare primus præcautionis scopus erit prohibere quo minus excrementa in visceribus aggregentur: idq; congruo vivendi modo. In quo esculenta, & potulenta omnia crassi succi, calidaque impensè & salsuginosa pariter vitanda sunt. Vino sive albo, sive rubeo utendum tenui imbecillo, & aqua abundè diluto. Parcè edendum, & bibendum quidem, sed in cœna parcius, quàm in prandio. Compotationes, & cruditates omnes caveantur, oportet: siquè alvus non respondeat, vel molli injecto Clystere, vel coriandris sacchato conditis duobus oleo intinctis suppositis, vel passulis in senæ infuso maceratis in prima mensa devoratis, tertia saltem quoque die citanda erit. Complura

ad

ad hanc victus rationem attinentia hic libenter proponerem; nisi persuasum mihi esset, clarissimum virum, cui præcipuè negotium hoc cōmittitur, omnia huic operi necessaria accuratissimè præscripturum fore. Illud tamen minimè faciendum duxi; nempè diuretica calida præsertim in cibis usurpata, valde suspecta esse geminam ob causam: nam renum, & Jecinoris calidam intemperiem fovent; atque succos crudos in renes, & vesicam præcipitare faciunt. Alter, qui succedit scopus eò spectat, ut si, quæ in dies excrementa congerantur, à renibus, & vesica avertantur: tùm per cauterium in altero brachio, de more excitatum, tùm per pharmaca cacochymiæ accommodata quale erit, quòd *Diuretica præsertim calida cur suspecta.*

℞. Diacatholici, drach. 7.
Diaphœnici, drach. 2.
Electuarij Rof. Mesue, drach. 1. s.

Misceantur, & paretur bolus quatuor saltem horis ante prandium exhibendus, prægressa tamen humorum, ut decet præparatione. Deinde ex intervallis quibusdam, purgatio levis repetatur hunc in modum.

℞. Cassiæ interioris noviter tractæ, drach. 5.
Terebinthynæ claræ, unc. 5.
Specierum hieræ picræ s. Gal. drach. 1. s.
Radicis dulcis pulverisatæ, drach. 5.

Misce, & formetur bolus dandus, ut suprà.

Vbi ignorandum non est cassiam, & Terebinthynam veluti medicamenta urinam cientia non debere præscribi, nisi corpore præpurgato. Porrò aversio quæ fit per moventia sudorem, ut decocto radicis chinæ orientalis interdum etiam utilissima est. Quemadmodum, & quæ per molles Clysteres fit, qualis esset.

℞. Decoctionis ex iure Altheæ, unc. 8.
Violariæ, unc. 8.
Malvarum, unc. 8.
Branchæursinæ, unc. 8.
Olei violati, unc. 2.
Sacchari, unc. 1. s.
Diacassiæ, unc. 1.
Muccillaginis seminum psillij, unc. 5.
Fiat Enema.

Cur Clysteres debeant esse exiguæ quantitatis.

Hic notandum est, quòd Clysteres exiguæ quantitatis esse debent, quoniam repletis, gravatisq; intestinis, una quoque vesica laborans non sine gravi molestia premitur. Vtilissima quoque est hoc in casu aversio, quæ fit per vomitum semel, vel bis in Mense à cœna, larga juris pinguis tepidi cum oxymellitis portiuncula, potione; si facilis sit vomitus. Quòd autem quis difficilè vomat, ferè in causa est ventriculi firmitas, ob quam ægrè humores recipit: & si semel receperit, alacriter iterum retrudit. Hanc autem firmitudinem siccitas illi parit. Propterea difficilè vomentis ventriculum antea, tùm quiete, tùm pleniore cibo, sed non acri, imò suapte natura humido, oportet hume-

Vtilis auersio per vomitum.

Cur quis difficile vomat.

humectare, & quodammodo laxare. Proinde potius à cœna, quam ante omnem cibum vomitum movere expedit, quam quidem in ciendo vomitu cautionem innuere visus est Hipp. Aph. 4. Aph. 13.

Cæterùm quoniam propositi laborantis caput multis excrementis (ut ipse mihi retulit) frequenter repletur: quæ inde per venas in renes, & vesicam facilè delabuntur; aversio etiã quæ fit per herrhyna medicamenta, & per masticatoria non est contemnenda. Et hæc de aversione, secundo in præcautione scopo dicta sufficiant. Tertium his succedit consilium; videlicet sedandi dolores, vesicam & pudendum sollicitantes: idque duplici præsidiorum genere; quippe quæ, & symptomati quamprimum occurrant, & symptomatis causam morbificam declinent. Primi generis sunt medicamenta Anodyna vocata, tùm injicienda, tùm extrinsecus admovenda: injiciuntur autem Clysteres ex lacte vaccino cum oleo violaceo, & saccharo. Injiciuntur etiam accommodati liquores per siringam in vesicam hujusmodi. *Scopus sedandi dolores, quibus perficiatur.*

℞. Lactis, seminum frigidiorum ex aqua solatri extracti lib. ß. Muccaginis seminum psyllij, malvarum, Altheæ, seminum lini, Citoniorum, unc. 3.

Olei Nenupharis, unc. 1.

In quibus dissolvantur opij, Croei, semini Alterci, Camphoræ, an. gr. 1. fiat collyrium. Vel

℞. Albu-

℞. Albumina ovorum quatuor recentium assiduo concussu in aquam conversa, lactis humani, unc. 3.

Butyri recentis, unc. s.

Fiat collyrium.

Interim

℞. Aquæ Violarum, an. unc. 3.

Aquæ sempervivi, an. 3.

Succi solatri, unc. 1.

Lactis Muliebris, unc. 2.

Olei violati, an. drach. 6.

Butyri recentis, an. drach. 6.

Fiat Epithema ad pubem, & perineon.

In hunc usum etiam maximè probantur insessus ex hydræleo ex aqua parato, in qua præbullierint folia Malvarum, Altheæ, Violariæ, solatri, semper vivi, & Branchæ ursinæ. Secundi vero generis medicamenta doloris causam evertentia, ejus conditionis esse debent, ut hepatis, & renum calidam intemperiem attemperando, urinæ acrimoniam pariter refrangere, remittereque possint. Quorum alia assumuntur, alia vero admoventur, ut

Medicamenta doloris causam tollentia cujusmodi esse debeant.

℞. Conservæ Violarum, an. unc. 2.

Diapapaveris recentis, an. unc. 2.

Diatriasantali, an. unc. 2.

Cujus unciam mediam sumat mane, & vesperi jejuno ventriculo Cichorei etiam Conservam vocatam, si in frequenti usu habuerit, magnopere conducturam spero.

Inte-

Interim

℞. Infrigidantis Gale, an. unc. I.
Vnguenti rosati, an. unc. I.
Cerati santalini, an. unc. I.
Succi Cichorei, unc. s.

Aceti parum, Misce, & hepatis renumque regionem manè, & vesp. illinet. In hunc etiam finem aquæ Thermales refrigerantes, quales sunt lucenses, porretanæ, & ejus generis aliæ potandæ, & etiam pro lavacro usurpandæ mirum in modum probantur; atque hæc in casu tàm difficili proponenda duxi. Faxit Deus, ut Excellen. Viro salutaria evadant.

De *Renum lithyasi pro admodum Rever. Patre illuminato Ord. Minoris Cappucinorum Concionatore celeberrimo* Consultatio VIII.

Everendum Religiosissimumq; Virum; Calculo, eoque non minimo, in altero rene; multis abhinc annis laborare, complura sunt, quæ indicant. Dolor grauis cum ponderis sensu in profundo lumborum alterius lateris infestans, parvo loco circumscriptus fixus, & interdum pungens. Cruenta; & sabulosa, quæ aliàs minxit. In urinis arenosa quædam, eaque ut plurimum rubra. Atque obtusus quidam sensus ejus fœmoris; quod è directo

Affectus essentia.

Signa.

Nucis Moschatæ, an. scrup. 1.
Pulveris Aromatici rosati, an. scrup. 1.
Sacchari albi dissoluti in aqua Alkekengi. q. s. fiat confectio in tabellis ponderis drach. 2. quarum unam mane tribus horis ante cibum capiat deinde statim superbibat aquæ Anonidis, unc. 4. cum duabus uncijs vini albi non admodum potentis, sitque potio calida temperatè. Hoc enim efficacissimum tutissimumq; est præsidium ad expurgandos renes si corpore, ut dictum est, antea præpurgato, tertio quoque die, decem dierum spatio, semel in Mense, vel saltem tertio quoque Mense ad usum deducatur. Interim hepatis, & renum regio extrinsecus hoc fotu refrigerentur.

℞. Olei violati, an. unc. 1.
Olei rosacei, an. unc. 1.
Lotorum in aceto & aqua rosacea.
Muccillaginis Altheæ extractæ in aqua lactucæ, & parietariæ, drach. 6.

Ceræ albæ. q. s. f. linimentum pro renum, & hepatis unctione, mane & vesp. Sed si cerato santalino præscripti linimenti par quantitas addatur, hepatis fervori attemperando accommodatissimum erit præsidium. Porrò autem licet terebinthinæ usus in hac laborantis constitutione eatenus suspectus sit, quatenus Jecoris calore prompte inflammatur, si tamen diureticis minimè calefacientibus misceantur, renes, urinariosque meatus expurgat hunc in modum:

Terebinthina usus cur suspectus, & quomodo usurpandus.

℞. Me-

℞. Medullæ cassiæ cum aqua violacea noviter trajectæ, drach. 6.
Therebinthinæ claræ, unc. s.
Pulveris Glycyrrhizæ, scrup. 2.

Misce, & fiat bolus, & ex intervallis quibusdam quatuor horis ante prandium propinetur, lenita prius aluo, vel pharmaco clementer subducente, vel molli Clystere. Certum enim est Clysteriorum usus, tùm ad hoc, tùm ad supervacanea excrementa à renibus ad aluum detrahenda, mirificè conferre: Quemadmodum; & vomitus à cœna bis, vel saltem semel in Mense, si facilis sit aversionis gratia, utilissimus est: sicuti; & Cauterium in altero brachio excitatum; præsertim cum pituitosæ destillationis à capite in ventriculum non levis sit suspicio. Ad comminuendum; & deturbandum calculum complura ab omnibus de re Medica rectè sentientibus præscribuntur; in quorum usu eam cautionem servare nos oportet; ut Galen. lib. 5. simp. & 10. de compos. Pharmacorum sec. loc: animadvertit; videlicet, ut calida & acria nimium medicamenta declinemus. Hæc enim calculum congererent magis, & indurarent. Hic igitur nonnulla huic operi destinata; quæ primas obtinent partes, præscribam. Cujusmodi sunt *Quæ adverti debeant, in exbibendis medicamẽtis lapidem comminuentibus.*

℞. Lapidis Judaici, lyncis, an. drach. 1. *Lapidem frangentium nonnulla medicamenta.*
Nucleorum mespilorum; drach. s.
Targacanthę, Gummi cerasorum & persicorum; an. scrup. 1.

Terantur omnia, & cum terebinthinæ unc. 1. incorporentur. Cujus tertiam partem capiat horis quinque ante cibum. Deinde statim superbibat uncias sex jusculi hujusmodi.

℞. Mali citri minutissimas in partes dissecti num. 1.
Seminum Bardanæ, an. drach. s.
Seminum Melonum, an. drach. s.
Seminum Altheæ, an. drach. s.
Cicerum rubeorum, p. 3.
Radicis Glycyrrhizæ, unc. 1.

Misce, & in gallinæ ventrem exenteratum ponantur. Dein in sufficienti quantitate aquæ cœlestis bulliant ad carnium integram cocturam, & jusculum percolatum sorbendum exhibeatur, ut jam diximus: omitto nunc Elect. lithontripum, id est, lapidem frangens. Justinum, & Elect. Ducis Nicol. tanquam omnibus nota. Hæc autem à nobis præscripta aliquot diebus continuis sunt usurpanda, purgato jam corpore, & post terebinthinæ usum. Quòd si deciduus calculus in ureteribus resisteret, fotus, balnea, semicup. secta vena ad malleolos, sicyæ affixæ, à renibus incipiendo, & ad inguina per obliquam iliorum positionem procedendo, præsentaneo erunt remedio, educto calculo, præcautionis exactæ causa pro attemperandis, & firmandis renibus aquæ thermales lucenses, & pro potu, & pro lavacro tempore oportuno efficacissimæ tutissimæque erunt. Complura deinceps auxilia, & quæ sumuntur,

muntur, & quæ extrinsecus admoventur pro firmando ventriculo, cujus maxima est habenda ratio, libenter proponerem, nisi notum mihi esset hæc Clarissimo laborantis Medico tàm nota esse, quàm quòd notissima. Placeat verò Deo Optimo Maximo, Rever. & Religiosissimo Patri sanitatem, fœlicitatemq; largiri.

De capitis destillatione, & ventriculi imbecillitate pro Nobilissimo quodam Iuvene Florentino Consultatio IX.

EX litteris quibus Nobilissimi Juvenis annum agentis ætatis suæ trigesimum, calidi Jecinoris, & Cordis, frigidi ventriculi, & humidi cerebri, adversæ valetudinis status copiosè explicatur, facilè collegi quinque esse præter naturam affectus Nobilissimum Virum nunc sollicitantes. Capitis destillatio perennis, quasi à natura illi congenita. Cujus causam interiorem, humidæ cerebri intemperantiæ, excrementorum copiam sequenti, siccæ autem caloris innati, ejusque pabuli inopiâ ex longa pariendi consuetudine, acceptam fero. Ventriculi tarda, nec non etiam vitiosa cibi ingesticoctio. Inapetentia. Dolor ex intervallis. Et vomitus, quorum quatuor symptomatum causam internam, proximamque frigi-

Historia *Affectus præter naturam.* *Destillationis causa interna.* *Symptomata varia. Eorũ causa interna.*

frigidam visceris hujus intemperiem cum innati calidi, & humidi simul paupertate, pro comperto habeo; quòd ex morbis diuturnis corpus satis emaciatum esse intelligam. Hinc tardam, & nondum convenientem mutationem cibus in ventriculo suscipit. Ob id excrementa in hoc ventre cumulata, tùm gravitate, tùm morsu (ubi corrumpantur) vomitum excitant. Quæ quatenus, ventriculum inaniri non permittunt; omnem cibi appetentiam tollunt; è quibus etiam halytuosi spiritus sublati, partes distendunt, subindeque ex distentione dolor. Sed visceris hujus vitia, ab humore, à capite in subjectas partes destillante magnopere foveri, citra ullam controversiam asserendum. Huc etiam spectant errata quæ in victus ratione perpetrantur, ac præsertim in cibi & potus quantitate, qualitate, ordine, & temporis opportunitate. Existimarunt enim unà cum Erasistrato antiquiores Medici, homines ferè semper ob alimentum ægrotare: quod, vel sit immodicum, vel incoctùm sive corruptum. Propterea rectè admodum prodidit Hippocrates. & Serenus. Ventriculum errantem toti corpori incommodare. Itaque, si Nobilissimum Juvenem à præsentibus, & imminentibus malis vindicari cupimus, necessum est; ut inprimis cerebri, & ventriculi nativo calori violato reparando incumbamus: capitis destillationem inhibeamus, ejusq; excrementorum reliquias à cerebro aliò avertamus: Jecoris

Primus scopus cu- randus

coris intemperiem calidam emendemus: atq; capitis humidam intemperantiam excrementorum copia comparatam, & ventriculi frigidam ob calidi innati, & humidi ejus pabuli inopiam, contrarijs, ita corrigamus, ut humidum nativum utriusque visceris non modo retineatur, sed etiam pro viribus augeatur. Quos quidem scopos expleri possibile erit, sed non admodum facilè. Siquidem morborum copia, & vetustas; habitus quasi à natura vitiosus. Remediorum adhibendorum indicationes pugnantes, & contrariæ; nativus calor non mediocriter violatus, & medicationes continuatæ à Peritissimis Medicis peractæ, quæ Nobilissimum Patientem in integram, vel huic finitimam sanitatem restituere non valuerunt, provinciam hanc nonnihil difficilem ostendunt; Nihilominus cum in firma adhuc ætate sit constitutus, & ætatis, Cœli, victusque mutatione, morbi, vel etiam gravissimi ex Hipp. Decretis, & ex rerum evidentia sæpius superentur; haud secus etiam sperandum fore, ut Nobilissimus Patiens, vel integrè sanari, vel saltem ad meliorem habitum redigi possit. Præsertim cum ex literis constet, nunc satis salubriorem vitam, quàm antea ducere. Quod quidem non leve est argumentum, naturam ita vigere, ut adversus gravissimos morbos victoriæ spe etiam pugnare possit. De agendis autem: nihil de vivendi ratione loquar, quoniam remedijs præscribendis comparem esse debere, nemo est qui

Scopos curativos prædictos cur difficile explere.

Prognosticum.

in Medicina facienda, vel etiam mediocriter eruditus ignoret. Quòd ad Pharmaciam spectat, instante vere, blandam instituendam esse purgationem; præhabita humorum præparatione pro peccantis materiæ ratione, omnino necessarium duco; Interim etiam sectionem venæ hæpatis, caloris eventandi gratia, atque ut corpus ad suscipienda generosa medicamenta magis idoneum reddatur summopere probo. Mox ad discutienda supervacanea excrementa in universo corpore ob vitiatam concoctionem redundantia, jugiterq; ad tollendas obstructiones hæpatis, & hypochondriorum, jus galli junioris cum agrimonio, Bettonica, Boragine, Cichoreo, Mentha viridi, Coriandro, & portiuncula radicis sassafras, per aliquot dies in aurora ad uncias sex, vel septem de more propinatum, magnopere conducturum non diffido. Interim ad firmandum cerebrum ex accidenti nimium humectatum; exsiccatum autem humidi nativi consumptione opportunissimum remedium fore putarem, si bis, vel ter in hebdomada caput lavetur lixivio dulci ex sarmentorum vitum cinere parato cum duabus vini albi partibus, in quo Rosæ, Violæ, Malvæ, & Mirtillorum grana cum masticheς portiuncula ebulliant. Quo tempore bolus etiam ex mithridatij drachma media, & conservæ violarum uncia media, tribus saltem horis ante prandium tertio quoque die datus, maximi in hoc opere usus erit.

Curatio per pharmacia.

Venæ sectio.

Artificiosum lixivium.

Qui-

Quibus usurpatis remedijs, si symptomata ad ventriculum attinentia non cedant, styllicidio ex Oleo Amygdalino dulci, & Vino, ladano, nuce moschata, ligno Aloes, cinamomo, & Mastiche medicato, mane & vesperi, hora una, vel altera ante cibum, unius ferè horæ spatio supra ventriculi regionem ad hypochondrium sinistrum nonnihil inclinantem, quindecim saltem diebus continuis utendum. Simulque hæpatis regio unguento santalino cum succo cichorei, & modico aceti illinatur. Cæterùm quoniam à capitis destillatione omnia ferè commemorata vitia foventur, cujus quidem destillationis seminarium satis evidens est hæpatis fervida intemperies; duo inusta Cauteria, alterum in interiore parte cruris dextri paulò subtus genu ad vapores, ichoresque calidos infra detrahendos, ne sursum in caput ferantur: alterum in brachio sinistro, ut excrementorum reliquiæ à cerebro aliò deflectantur, maximam utilitatem allatura pro comperto habeo. Deinceps adventante æstate, Balnei aquæ dulcis de more frequentati usum etiam, atque etiam probo, ea quidem cautione, ut statim à Balneo corpus universum oleo Amygdalino dulci recenter expresso perungatur. Quòd si Balnei usu Jecinoris caliditas adhuc non attemperetur, seri caprini exactè depurati, atq; chalybeati modico admodum,

Styllicidiū ad stomachum roborandum.

Cauteria inurenda.

Balneum aquæ dulcis.

Calculus rotundus, & levis, quomodo deprehendatur. recto est. Qui quidem calculus cum potius rotundus, & levis, quam aliter figuratus ex eo deprehendi possit, quòd in corporis motu acutos non parit dolores, sperandum fore, ut Dei Optimi Maximi auxilio, & opportunis præsidijs tandem excerni possit. Quod quidem, ut facilè obtineatur, omni studio cavendum, ne calculi causæ augeantur, renum nempè, & hepatis calida intemperies, & cruditates ex cibis à ventriculo ægrè concoquente genitæ. Proinde maxima est habenda ratio victus. *Causa.* *Victus ratio.* Vt videlicet Aëre, pro viribus, non admodum calido neque impensè humido utatur. Somnum devitet meridianum. Neque super plumas, neque supra dorsum dormiat, neque lumbis alligatis; gravioribusque indumentis incedere debet. Exercitio, non tamen violento utatur. Omni enim ætati hoc in casu; jubente Hipp. convenit non quiescere, sed exercitari, cibo, potuq; non impleri. Propterea omni studio cavendũ, ne vel ciborum, & potuum copia, vel hora importuna ullæ cruditates suboriantur. Quare cibi eligantur boni succi; coctu faciles, atque paucorum excrementorum. Sitque cœna semper prandio parcior. Vinum tenuis sit substantiæ, clarum, vetus, pauciferum, & subrubrum aqua abundè dilutum. Illud unum præ ceteris observandum est; nempè ne multum diureticis in mensa utatur. *Diuretica sunt vitanda.* Horum enim usu frequenti plus quam par sit crudæ materiæ in renes convehitur. Alvus lubrica arte servetur, natura non

non operante, Animi exercitijs, studijs, & sollicitudinibus, non adeo obruatur, ut corporis exercitationes dimittat. Hac sanè vivendi ratione calculi in rene, & ex calculis, lapidis in vesica, utraque causa, materialis, sc. & efficiens deturbabitur. Cæterùm cum una victus ratio, vel etiam rigorosè servata vix satis tuta esse possit ad calculi jamdiu in rene concreati, prohibendum augmentum medicamentis interdum agendum erit, quæ non vehementi calore, aut siccitate, sed moderatione quadam prædita, noxiam materiam à renibus per alvum detrahant, ac deflectant, & quæ tùm hepatis, tùm renum calidam intemperiem emendent, simulque arenulas facilè cum urinis provehere possint. Corpore igitur rectè expurgato, medicamentis cacochimiæ accommodatis, hoc præsertim tempore nempè ineunte Autumno: peracta priùs idonea humorum præparatione pro arbitrio Clarissimi Medici ordinarij, & secta vena Jecoraria brachij dextri (quod res agatur cum Juvene multo sanguine prædito, ac succi pleno) ad renum expurgationem:

Quæ circa pharmaciã & chirurgiam sint agenda.

Medicamenta renes expurgantia.

℞. Quatuor seminum frigidorum communium mundatorum, an. scrup. I.
Glycyrrhizæ rasæ recentis, an. scrup. I.
Seminis Pimpinellæ, an. drach. s.
Ocymi, an. drach. s.
Petroselini Macedonici, an. scrup. s.

Nucis

Nucis Moschatæ, an. scrup. 1.
Pulveris Aromatici rosati, an. scrup. 1.
Sacchari albi dissoluti in aqua Alkekengi. q. s. fiat confectio in tabellis ponderis drach. 2. quarum unam mane tribus horis ante cibum capiat deinde statim superbibat aquæ Anonidis, unc. 4. cum duabus uncijs vini albi non admodum potentis, sitque potio calida temperatè. Hoc enim efficacissimum tutissimumq; est præsidium ad expurgandos renes si corpore, ut dictum est, antea præpurgato, tertio quoque die, decem dierum spatio, semel in Mense, vel saltem tertio quoque Mense ad usum deducatur. Interim hepatis, & renum regio extrinsecus hoc fotu refrigerentur.

℞. Olei violati, an. unc. 1;
Olei rosacei, an. unc. 1.
Lotorum in aceto & aqua rosacea.
Muccillaginis Althææ extractæ in aqua lactucæ, & parietariæ, drach. 6.

Ceræ albæ. q. s. f. linimentum pro renum, & hepatis unctione, mane & vesp. Sed si cerato santalino præscripti linimenti par quantitas addatur, hepatis fervori attemperando accommodatissimum erit præsidium. Porrò autem licet terebinthinæ usus in hac laborantis constitutione eatenus suspectus sit, quatenus Jecoris calore prompte inflammatur, si tamen diureticis minimè calefacientibus misceantur, renes, urinariosque meatus expurgat hunc in modum:

Terebinthinæ usus, cur suspectus, & quomodo usurpandus.

℞. Me-

℞. Medullæ cassiæ cum aqua violacea noviter trajectæ, drach. 6.
Therebinthinæ claræ, unc. s.
Pulveris Glycyrrhizæ, scrup. 2.

Misce, & fiat bolus, & ex intervallis quibusdam quatuor horis ante prandium propinetur, lenita prius aluo, vel pharmaco clementer subducente, vel molli Clystere. Certum enim est Clysteriorum usus, tum ad hoc, tum ad supervacanea excrementa à renibus ad aluum detrahenda, mirificè conferre: Quemadmodum; & vomitus à cœna bis, vel saltem semel in Mense, si facilis sit aversionis gratia, utilissimus est: sicuti, & Cauterium in altero brachio excitatum; præsertim cum pituitosæ destillationis à capite in ventriculum non levis sit suspicio. Ad comminuendum, & deturbandum calculum complura ab omnibus de re Medica rectè sentientibus præscribuntur; in quorum usu eam cautionem servare nos oportet; ut Galen. lib. 5. simp: & 10. de compos. Pharmacorum sec. loc: animadvertit; videlicet, ut calida & acria nimium medicamenta declinemus. Hæc enim calculum congererent magis, & indurarent. Hic igitur nonnulla huic operi destinata, quæ primas obtinent partes, præscribam. Cujusmodi sunt

Quæ advertí debéant, in exbibendis medicamétis lapidem comminuentibus.

℞. Lapidis Judaici, lyncis, an. drach. 1.
Nucleorum mespilorum, drach. s.
Targacanthę, Gummi cerasorum & persicorum, an. scrup. 1.

Lapidem frangentium nonnulla medicamentà.

E Tetan-

Terantur omnia, & cum terebinthinæ unc. 1. incorporentur. Cujus tertiam partem capiat horis quinque ante cibum. Deinde statim superbibat uncias sex jusculi hujusmodi.

℞. Mali citri minutissimas in partes dissecti num. 1.
Seminum Bardanæ, an. drach. s.
Seminum Melonum, an. drach. s.
Seminum Altheæ, an. drach. s.
Cicerum rubeorum, p. ʒ.
Radicis Glycyrrhizæ, unc. 1.

Misce, & in gallinæ ventrem exenteratum ponantur. Dein in sufficienti quantitate aquæ cœlestis bulliant ad carnium integram coctuam, & jusculum percolatum sorbendum exhibeatur, ut jam diximus: omitto nunc Elect. lithontripum, id est, lapidem frangens. Justinum, & Elect. Ducis Nicol. tanquam omnibus nota. Hæc autem à nobis præscripta aliquot diebus continuis sunt usurpanda, purgato jam corpore, & post terebinthinæ usum. Quòd si deciduus calculus in ureteribus resisteret, fotus, balnea, semicup. secta vena ad malleolos, sicyæ affixæ, à renibus incipiendo, & ad inguina per obliquam iliorum positionem procedendo, præsentaneo erunt remedio, educto calculo, præcautionis exactæ causa pro attemperandis, & firmandis renibus aquæ thermales lucenses, & pro potu, & pro lavacro tempore oportuno efficacissimæ tutissimæque erunt. Complura deinceps auxilia, & quæ sumuntur,

muntur, & quæ extrinsecus admoventur pro firmando ventriculo, cujus maxima est habenda ratio, libenter proponerem, nisi notum mihi esset hæc Clarissimo laborantis Medico tàm nota esse, quàm quòd notissima. Placeat verò Deo Optimo Maximo, Rever. & Religiosissimo Patri sanitatem, fœlicitatemq; largiri.

De capitis destillatione, & ventriculi imbecillitate pro Nobilissimo quodam Iuvene Florentino Consultatio IX.

X litteris quibus Nobilissimi Juvenis annum agentis ætatis suæ trigesimum, calidi Jecinoris, & Cordis, frigidi ventriculi, & humidi cerebri, adversæ valetudinis status copiosè explicatur, facilè collegi quinque esse præter naturam affectus Nobilissimum Virum nunc sollicitantes. Capitis destillatio perennis, quasi à natura illi congenita. Cujus causam interiorem, humidæ cerebri intemperantiæ, excrementorum copiam sequenti, siccæ autem caloris innati, ejusque pabuli inopia ex longa patiendi consuetudine, acceptam fero. Ventriculi tarda, nec non etiam vitiosa cibi ingestio coctio: Inapetentia. Dolor ex intervallis. Et vomitus, quorum quatuor symptomatum causam internam, proximamque frigi-

Historia

Affectus præter naturam.

Destillationis causa interna.

Symptomata varia. Eorū causa interna.

frigidam viſceris hujus intemperiem cum innati calidi, & humidi ſimul paupertate, pro comperto habeo; quòd ex morbis diuturnis corpus ſatis emaciatum eſſe intelligam. Hinc tardam, & nondum convenientem mutationem cibus in ventriculo ſuſcipit. Ob id excrementa in hoc ventre cumulata, tùm gravitate, tùm morſu (ubi corrumpantur) vomitum excitant. Quæ quatenus, ventriculum inaniri non permittunt; omnem cibi appetentiam tollunt; è quibus etiam halytuoſi ſpiritus ſublati, partes diſtendunt, ſubindeque ex diſtentione dolor. Sed viſceris hujus vitia, ab humore, à capite in ſubjectas partes deſtillante magnopere foveri, citra ullam controverſiam aſſerendum. Huc etiam ſpectant errata quæ in victus ratione perpetrantur, ac præſertim in cibi & potus quantitate, qualitate, ordine, & temporis opportunitate. Exiſtimarunt enim unà cum Eraſiſtrato antiquiores Medici, homines ferè ſemper ob alimentum ægrotare: quod, vel ſit immodicum, vel incoctum ſive corruptum. Propterea rectè admodum prodidit Hippocrates. & Serenus. Ventriculum errantem toti corpori incommodare. Itaque, ſi Nobiliſſimum Juvenem à præſentibus, & imminentibus malis vindicari cupimus, neceſſum eſt, ut inprimis cerebri, & ventriculi nativo calori violato reparando incumbamus: capitis deſtillationem inhibeamus, ejuſq; excrementorum reliquias à cerebro aliò avertamus: Je-

Primus scopus curationis.

coris

coris intemperiem calidam emendemus: atq; capitis humidam intemperantiam excrementorum copia comparatam, & ventriculi frigidam ob calidi innati, & humidi ejus pabuli inopiam, contrarijs, ita corrigamus, ut humidum nativum utriusque visceris non modo retineatur, sed etiam pro viribus augeatur. Quos quidem scopos expleri possibile erit, sed non admodum facilè. Siquidem morborum copia, & vetustas; habitus quasi à natura vitiosus. Remediorum adhibendorum indicationes pugnantes, & contrariæ; nativus calor non mediocriter violatus, & medicationes continuatæ à Peritissimis Medicis peractæ, quæ Nobilissimum Patientem in integram, vel huic finitimam sanitatem restituere non valuerunt, provinciam hanc nonnihil difficilem ostendunt; Nihilominus cum in firma adhuc ætate sit constitutus, & ætatis, Cœli, victusque mutatione, morbi, vel etiam gravissimi ex Hipp. Decretis, & ex rerum evidentia sæpius superentur; haud secus etiam sperandum fore, ut Nobilissimus Patiens, vel integrè sanari, vel saltem ad meliorem habitum redigi possit. Præsertim cum ex literis constet, nunc satis salubriorem vitam, quàm antea ducere. Quod quidem non leve est argumentum, naturam ita vigere, ut adversus gravissimos morbos victoriæ spe etiam pugnare possit. De agendis autem: nihil de vivendi ratione loquar, quoniam remedijs præscribendis comparem esse debere, nemo est qui

Scopos curativos prædictos cur difficile explere.

Prognosticum.

in Medicina facienda, vel etiam mediocriter eruditus ignoret. Quòd ad Pharmaciam spectat, instante vere, blandam instituendam esse purgationem; præhabita humorum præparatione pro peccantis materiæ ratione, omnino necessarium duco; Interim etiam sectionem venæ hæpatis, caloris eventandi gratia, atque ut corpus ad suscipienda generosa medicamenta magis idoneum reddatur summopere probo. Mox ad discutienda supervacanea excrementa in universo corpore ob vitiatam concoctionem redundantia, jugiterq; ad tollendas obstructiones hæpatis, & hypochondriorum, jus galli junioris cum agrimonio, Bettonica, Boragine, Cichoreo, Mentha viridi, Coriandro, & portiuncula radicis sassafras, per aliquot dies in aurora ad uncias sex, vel septem de more propinatum, magnopere conductutum non diffido. Interim ad firmandum cerebrum ex accidenti nimium humectatum; exsiccatum autem humidi nativi consumptione opportunissimum remedium fore putarem, si bis, vel ter in hebdomada caput lavetur lixivio dulci ex sarmentorum vitum cinere parato cum duabus vini albi partibus, in quo Rosæ, Violæ, Malvæ, & Mirtillorum grana cum masticbes portiuncula ebulliant. Quo tempore bolus etiam ex mithridatij drachma media, & conservæ violarum uncia media, tribus saltem horis ante prandium tertio quoque die datus, maximi in hoc opere usus erit.

Curatio per pharmacia. *Venæ sectio.* *Artificiosum lixivium.*

Qui-

Quibus usurpatis remedijs, si symptomata ad ventriculum attinentia non cedant, stylli-cidio ex Oleo Amygdalino dulci, & Vino, ladano, nuce moschata, ligno Aloes, cinamomo, & Mastiche medicato, manè & vesperi, hora una, vel altera ante cibum, unius ferè horæ spatio supra ventriculi regionem ad hypochondrium sinistrum nonnihil inclinantem, quindecim saltem diebus continuis utendum. Simulquę hæpatis regio unguento santalino cum succo cichorei, & modico aceti illinatur. Cæterùm quoniam à capitis destillatione omnia ferè commemorata vitia foventur, cujus quidem destillationis seminarium satis evidens est hæpatis fervida intemperies; duo inusta Cauteria, alterum in inferiore parte cruris dextri paulò subtus genu ad vapores, ichoresque calidos infra detrahendos, ne sursum in caput ferantur: alterum in brachio sinistro, ut excrementorum reliquiæ à cerebro aliò deflectantur, maximam utilitatem allatura pro comperto habeo. Deinceps adventante æstate, Balnei aquæ dulcis de more frequentati usum etiam, atque etiam probo, ea quidem cautione, ut statim à Balneo corpus universum oleo Amygdalino dulci recenter expresso perungatur. Quòd si Balnei usu Jecinoris caliditas adhuc non attemperetur, seri caprini exactè depurati, atq; chalybeati modico admodum,

Stylliciditi ad stomachum roborandum.

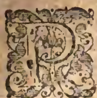
Cauteria inurenda.

Balneum aquæ dulcis.

vel cynnamomi, vel ligni sassafras in ventriculi gratiam medicati, libræ saltem duæ cum dimidia, horis quinque ante prandium decem, vel duodecim diebus continuis exhibeantur. Faxit Deus, ut hæc salutaria, & prospera Nobilissimo Viro, nobisque contingant.

Appendix,

Historia copiosissima.

POST tot tantaque auxilia capitis dolori curando administrata, tùm suscepta, tùm admota; malo non cedente, sed potius omni contumacia ingravescente, Perillustris Vir tandem in quandam melancholiam cum taciturnitate incidit; ita ut interrogatus, vix verbum unum affirmationis, aut negationis signum proferre posset, functionesque omnes, & sensificæ, & motrices, cum principibus omnibus impeditæ quàm maximè deprehendebantur. Interim tamen valida facultas vitalis persistebat. Sed capitis dolor, quando tunc temporis mitigari videbatur ob affectæ partis innatum calorem quasi emortuum, ut ex mox dicendis patebit, Sole jam ad occasum declinante Epilepsia vehementissima corripitur, à qua frictionibus validissimis, ligaturis dolorificis, succo rutæ, & trifolij naribus, Theriaca in os indita, oleo anisi, & rosmarini in nares, & aures injecto. Clystere etiam quamprimum ex oleo rutaceo, & chamœmelino cum uncia

una,

una, & media therebinthinæ, injecto, circiter octavæ horæ partem à paroxysmi initio relevatus fuit. Die subsequenti eadem ferè hora iterum ejusdem conditionis Epilepsia miserum Perillustrem Patientem acerbius etiam apprehendit, eisdem pariter remedijs superatur. Mox paulò ante solis ortum redijt paroxysmus, â quo soluto vires non reparantur, sed præceps labuntur, cibum non admittit, vox intercipitur, non multis post horis vitam cum morte commutavit. Dissecto dein cadavere, diligenterque calvariæ osse in posteriori parte externa, quæ perpetuò antea dolebat, perspecto, nullum ibi notabilis prægressi morbi signũ observavimus. At capite adaperto ossis posterioris interiorem partem juxta cerebellum, cariem satis nobilem contraxisse vidimus, tetigimus ea in parte foramen quoddam ad denarij magnitudinem, quod quidem usq; ad summam laminam externam (exclusivè tamen) perveniebat. Vnde conjectandum est, Epilepsiæ, & mortis in Perillustri Viro causam fuisse malam quandam auram ab osse, & partibus affectis in cerebri substantiam sublevatam, cujus mali causa exterior ab ægrotante, & ab assistentibus, vel non putata, vel dissimulata mihi postea de multis, consanguineos, & familiares interroganti innotuit: nimirum capitis illinitionis cujusdam ex hydrargirio, & alijs quibusdam confectæ frequens usus; non equidem sedandi doloris gratia, sed ob aliam causam,

quam hic explicare non est opus. Ex qua quidem enarrata historia, tria maximi momenti colligere possumus. Primùm, quòd morbi, qui oculorum conspectum effugiunt, verè obscuri ab Hipp. Lib. de Arte paulò post medium appellati sunt, ut qui non nisi mentis oculis obtineri possint. Et licet Gal. egregia illa commentaria de locis affectis, atque de affectibus dignoscendis summo artificio construxerit, in quibus longè plura, quàm ab Hipp. hac in re exarata fuerint, ab hoc divino authore explicentur; certam tamen cognoscendarum partium, & affectionum internarum omnium rationem docere non potuit (hoc enim impossibile est) ob varios innumerosque particulares affectus, nunquam observatos in dies contingentes; Scientia enim universalium, non autem particularium habetur, ita ut, tùm ob multa alia, tùm ob hanc potissimum incertitudinem, Ars medica conjecturalis jure optimo censeatur. Propterea haud quaquam mirari oportet, si, & Gal. ipse ægrotans colicum dolorem à nephritico in seipso non distinguebat; & Hipp. ipse Medicinæ parens seipsum à cranij sutura deceptum fuisse fateatur. Nullus enim unquam tantus conjectator, & artifex fuit, quem morbi, vel sedis affectæ fortuna fefellit: inter causas autem erroris, potissima à partium affectarum interrnarum, & affectionum ipsarum complexu dependet. Quandoquidem prævalentis sedis affectæ,

affectæ, vel affectus signa primùm concepta, spectantis medici animum in hanc partem ita trahunt, ut alterius sortis notæ, vel prorsus negligantur, vel ex malo priùs mente concepto oriri judicentur. Ecce in Perillustri ægrotante proposito capitis doloris causa simul, & sedes affecta sensu deprehendebantur, videlicet calida intemperies cum humoris præsentia in occipitis cute; Etenim tumores, pustulæ subrubræ, & calor hanc partem exercebant, atque pars hic tota externa digitis, vel etiam leniter pressa, insigniter dolebat, ita ut nulla videtur suspicio de affectu interno, cum raro admodum idem morbus exteriora, & interiora occupet. Cæterùm symptomata alia longè graviora, huic malo non correspondentia, scilicet, coma vigil, inquietudo, taciturnitas, febricula quædam continua, functionis animalis facultatis summa quædam imbecillitas, & mentis interdum alienatio suspicionem nobis incutiebant alicujus mali moris affectus intus latitantis: quale autem id esset, haud difficilè intelligere nobis concessum fuisset, si ejus cognati, & familiares, nobis significassent, Hydragirij usum huic multis abhinc annis valde fuisse familiarem. Vnde luce clarius innotescit, vivendi modum præsentem, & prægressum, non exiguum compendium habere ad cognoscendos morbos, morbosasque sedes: Hydrargyros enim usque

adeo frigida eſt, ut vi narcotica dolores quoſcunque ſopiat quidem leniatq; verùm ſua inſigni humiditate, ac partium tenuitate corpora omnia, vel etiam duriſſima oſſa ſubeat penetretque, emolliat, atque diſſipet. Vnde ſua frigiditate cerebrum valdè offendit, nervos & artus infirmat, inde nervoſarum partium, & tremor, & paralyſis; nec non partium frigidarum corruptio, aut caries, ut dentium aliorumque oſſium. Alterum quod ex enarrata hiſtoria obſervandum colligitur eſt. Epilepſiæ in hoc patienti cauſam interiorem fuiſſe, vel malam quandam auram à carioſo oſſe in cerebrū ſublevatam, non autem frigidam craſſamque materiam cerebri ventres obſtruentem. Quòd enim arbitretur Gal. Epilepſiæ cauſam ex humore frigido, craſſo & lento, cerebri ventriculos pertinaciter obſtruente ſuſcitari; præcluſa quippe via ſpiritibus animalibus, ex eo ſemper mihi dubium viſum eſt, quod rationi conſentaneum minimè videtur, tantam obſtructionem, tàm brevi temporis ſpatio, quo durat acceſſio, ſuperari ſolvique poſſit. Propterea ſum ego in ſententia, vitium hoc, ſymptoma nempè in læſa actione, morbum ſequi in via, non obſtructionem, ut alij, ſed potiùs adſtrictionem, ſive anguſtiam meatuum ipſius cerebri ſeſe contrahentis ad malæ cujuſdam auræ, ſive perniciosi humoris graviter moleſtantis expulſionem, quo deinceps excluſo, ſtatim in priſtinum reſtituuntur ſtatum; qualem motum in

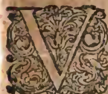
ſin-

singultu ædit ventriculus, ubi acri mordetur humore, aut corrupto cibo infestatur, vel etiã cibi copia gravatur. Tertium, licet interdum morbus morbum solvat, ut patet apud Hipp. tùm pluribus in locis, tùm præsertim Aph. 7. Aph. 5. morbus tamen, qui ex morbo nascitur, ubiq; solet esse mortalis, præcipuè si priore sit gravior, ut patet apud eundem Hipp. Aph. 7. Aph. 55. Sed illud non exigui momenti in posteritatis gratiam, & utilitatem diligenter expendendum. Num videlicet vitium hoc tàm grande, perspecta à principio causa externa, superari, & quibus præsidijs potuisset. Certè fieri non potest, ut ægros omnes sanos Medicus Arte sua faciat, scribente etiam Hipp. Prognosticorum Lib. contex. 4. Moriuntur autem ægri omnes (ut longo usu medicinam mihi facienti) experiri licuit tribus solum ex causis: prima cum morbus verè pestilens est. Quatuor enim modis aër pestilens continuo inspiratur, per asperam arteriam ad cor; per palati, & narium foramina ad cerebrum, & per cutis spiracula in ambitu totius corporis ad arterias. Secundo cum sero vocatur Medicus. Tertia est, cum ægri vires secundum naturã infirmæ sunt, veluti ex ætate valdè senes, & infantes, ex morbo diuturno, ut fistulis, carcinomate, cachexia, tabe, & consimilibus, quarum duæ posteriores hic locum habuere: igitur curari quidem, sed sanari non poterat; nihilominus initianti morbo, ejusque causa interna, & immediata, ex præ-

prægressis erratis magis cognita pleraque alia opportuna auxilia cum alicujus fortassis boni successus spe administrari potuissent. Veluti ad extrahendum perniciosum virus sudatoria: Pyriateria: hypocausta, & vesicantia occipiti, cervici, & scapulis; cauterium namque jam inter primam vertebram, & caput, excitatum fuit. De sanguinis missione è vena proxima parti, unde mala aura epilepsiæ causa in cerebrum attollitur; de ligaturis pariter supra membrum, quod demandat, veluti generosis remedijs ad arcendam accessionem, in qua cerebrum per consensum afficitur, non erat cogitandum; etsi affecta sedes etiam exactè cognita fuisset: cerebro, & calvariæ interiori parti isthæc non poterant applicari: in quorum locum, syciæ cui incisione, occipiti, cervici, & scapulis affigi jure potuissent: Sed timidè quoque, nam os illud cariosum corruptumque, totum excidendum erat, alioquin omnia alia irrita, & manca erant, & medicatio hæc in seniori valdè suspecta semper extimebatur. Huic accedit, quod, & Hipp. ipse Aph. 5. Aph. 7. Epylepsiam lethalem autumat, quæ hominem apprehendit in fine adolescentiæ: Igitur tantò crudelior est, quæ hominem senio confectum occupat, quanto senex adolescente est viribus omnibus imbecillior. Vnde rectè Poeta ille cecinit:

Non est in Medico semper relevetur, ut æger;
Interdum docta, plus valet Arte malum.

De Coxendicum utriusq; lateris luxatione, pro Illustrissima Iuvencula Domina Constantia de Ballionis Consultatio X.

Ut rerum externarũ compago, vel etiam summo artificio constructa, non solùm subita violentia, sed etiam paulatim laxatis vinculis dehiscit interdũ, atque dissolvitur: Ita humani corporis ossa adeò affabre à natura constructa, non solum ictu, casu, saltuvè, sive quovis alio violento impetu externo, sed etiam humorum peregrinorum interno affluxu suis sedibus exeunt, atq; deducuntur. In quod vitium, coxendicum nempè utriusque lateris luxationem, Illustrissima Juvenis Annum agens ætatis suæ 18. vel circiter, pluribus abhinc Mensibus incidit. Ita, ut nec stare, nec sine alterius adjumento incedere possit, atque in ipso incessu vehementer utrinque claudicet. Affectum, Morbum esse in situ præter naturam statuit Gal. Lib. de Diff. Morb. Cap. 10. *Affectus.*

Sedem affectam esse coxendicum ossa, crura, & pedes satis constat, quod nec situm, nec figuram naturalẽ retineant. A suo autem sinu exeunt articuli, vel ex toto, vel aliqua tantùm ex parte; ut notat Gal. Lib. Met. secundo Cap. 2. Ex toto fœmoris utriusque capita in Illustriss. Patiente excidisse, satis constare potest, *Affecta sedes.*

tùm

tùm quoniam motus illarum partium ex toto ferè perijt, tùm quoniam fæmoris caput rotundum cum sit, & altiori cavo inſetatur, à cujuſque oris in orbem cingatur, vel ſua ſede non excidit, vel ex toto prolabitur. Cæterum cum

Signa. luxationi totidem ſpecies ſubijciuntur, quot ſunt partes, in quas prolapſa oſſa prorumpunt, ſunt autem quatuor, prior, poſterior, exterior, & interior, licet Gal. Primo de fracturis Com. ſecundo. Sex enumerare videatur; In interiorem partem fœmoris utriuſque capita in propoſita luxatione receſſiſſe multa ſunt argumenta, quæ me impellunt, ut credam. Primùm; quoniam exteriorum muſculorū motus prorſus perierunt, interiorum verò aliqua ex parte; adhuc vigentibus: quo fit, ut coxas, & crura adducere quidem, ſed non abducere niſi externo auxilio poſſit. Articulis enim erumpentibus, ejus partis motus ceſſat, à qua recedunt; & in ea nonnihil ſervatur; in quam prorumpunt, cum ibi aliqua ex parte à Muſculis moveri poſſint, ut Hipp. ſcripſit Lib. 2. de articulis, ſecundo. Alterum, pars à qua receſſit articulus, exterior nempè gracilior nonnihil obſervatur, altera verò ſcilicet interior magis ſecundum naturam ſervatur, ita, ut craſſior appareat, ſignum luxationis in interiorem partem à Celſo etiam obſervatum Lib 7. Cap. 11. Tertium partes interiores ad inguina tumorem quendam cum duritie exprimunt; exteriores autem ſinum quendam: ſemper enim

tumor

tumor est in ea parte, in quam os erumpit, & sinus in ea, à qua recessit: proinde Hipp. in libello, cui titulus est MOCHLICVS, hoc est, de Impellendis ossibus, ubi de coxendicum luxatione ad partem internam privatim loquitur, scriptum reliquit; quòd caput articuli juxta perinæum tangitur. Quartum postremumque articuli intro luxati argumentum ex eo deducitur, quòd ultimus pes, calcaneus scilicet uterque exterius spectat, quod hujusmodi luxationis certissimum signum à Celso scribitur Lib. 8. Cap 20. Quapropter haud mirari oportet, si ossis fæmoris caput utrumque intro prolapsum in causa sit, ut Illustrissima Juvencula per crutis utriusq; circumvolutionem incedat, ut Boves: etenim ultimo pede exteriùs spectante, exteriorumque musculorum impedito motu, interiorum autem aliqua ex parte remanente, necessum est per incessum talem fieri circumvolutionem: quòd peibelle annotavit Hipp. Lib. de articulis.

De causis autem sic statuendum puto. Cum nulla comemorati mali violentia externa præcesserit, nam neque ictus aliquis, neque casus, neque saltus, neque immoderata illarum partium distentio præcessit, omne vitium in causas internas referendum est; nimirum in humores pituitosos, qui à capite natura justo humidiore, & à ventriculo frigidiore alimenta ægrè concoquente, nec non à toto corporis habitu humidiore frigidioreque existente, in *Causa.*

coxendicum artus præcipitati; horum ligamenta molliora, laxioraque effecerunt, & ob id minus opportuna retinendis in sua sede articulis: quo factum est, ut repletis etiam cavitatibus, sive acceptabulis dictorũ ossium, eorum capita exciderint. Quorum quidem excrementorum colluviem non solùm in viscera superius commemorata malè affecta referre licet, verum etiam in menses diu suppressos. Quibus jugiter, & concausa vna, eaque manifesta accedit, videlicet juncturarum quædam à Paterno semine contracta imbecillitàs: quæ quidem, & vinculorum infirmitatem, & cavorum oras minus altas, quàm pro naturæ præscripto, consequitur, ut notat Gal. Lib. 1. de Art. Comm. 6. Vinculorum autem nomine, & musculos, & chordas, & ea, quæ propriè ligamenta dicuntur, omnes citra controversiam intelligunt. Hæc quippe, ubi exilia sint, vel mollia, vel longiora, sive à natura, sive postea, minus firmiter articulum in sua sede continent, quòd vitium eos facilè exercet, qui natura, vel victu prægresso humidiores existunt, ut annotare videtur Gal. Lib. de Artic. 1. Comm. 9. Ab humore enim ligamentorũ substantiam solidam emolliente laxanteque, longiora, ideoque infirmiora hæc ipsa redduntur. Gal. & Hipp. scribentibus Lib. 1. de Art. tex. Comm. 15. licet ab eodem muccoso humore parva ligamentorum foramina opplente, infarcienteque, crassiora, & idcirco breviora, firmiora-

mioraque efficiantur. His itaque constitutis, unicuique compertum esse potest in quos scopos curaturi Medici consilium dirigendum sit. Primus ergo præcipuusque sanationis scopus erit, fœmoris caput in pristinam sedem, unde recessit reponere, repositumque fideliter continere; corpore prius iterum, atque iterum repurgato: nec non excrementis pituitosis in acceptabulis, atque juncturarum vinculis contentis digestis dissipatisque: opus sanè difficile quidem; sed non impossibile: nam licet nonnulli Hipp. & Gal. etiam doctrinam sectantes, prorsus negaverint magnum illum articulum semel elapsum, vel restitui, vel restitutum contineri posse, Hipp. tamen, Diocles, & Heraclides Tarentinus, Clari admodum authores, ex toto se restituisse memoriæ prodiderunt: neque (ut scribit Celsus Lib. 7. Cap. 20.) tot machinamentorum genera ad extendendum, in hoc casu fœmur, Hipp. Andreas Milæus, Heraclides, ac plerique alij reperissent, si impossibilis esset hæc provincia: mihi quoque, abhinc multis annis Medicinam facienti, non semel tantùm observare licuit, luxatum hunc articulum, peritorum Chirurgicorum opera integrè fuisse restitutum, & egregiè firmatum. Verum enimverò cùm in Illustrissima Patiente articulus coxendicum utriusque lateris jamdiu elapsus sit, & ex toto recesserit, multumq; à suo cavo absit, ob affectus vetustatem,

Scopi.

Prædictio.

difficilior utique erit repositio, non tamen (ut antea dictum est impossibilis) præsertim cum res agatur cum fœmina juvencula, ac humidiori habitu prædita: mollioribus enim corporibus, ut pueris, eunuchis, mulieribus, & his, qui natura sunt humidiores, opus hoc facilius succedit juxta Hipp. sententiam 3. de Officina 23. Qui deinde articuli integrè repositi, vix ante sexagesimum à restitutione diem confirmari poterunt. At quoniam ob longam patiendi consuetudinem, conjectura assequimur partium affectarũ ligamenta pituitoso excremento inhibita, haudquaquam distendi posse, nisi prius exactè evacuentur inanianturque, & jugiter sinus, in quibus ossium capita recipi debent, humore concreto, vel crassiore aliqua substantia, ita oppletos esse, ut promotum articulum recipere nequeant, quod diu extra ipsos manserit: ante omnia studendum erit, ut & universum corpus, & affectæ partes præsertim integrè expurgentur. Vt verò intentum assequi valeamus, primùm recta victus ratio omni studio, ac diligentia præscribenda erit, pertinaciterque observanda: nimirum talis, qua ne excrementa precipuè pituitosa accumulentur, sed potius quæ collecta sunt, digerantur dissipenturque, ut causæ internæ, quam materialem appellant, & conjunctæ, & antecedenti occurramus, neve ventriculi, & capitis frigida, ac humida intemperies augeatur. Ad quod ex usu maximè erit Aer paulo calidior, ac siccior; dormi-

Victus ratio.

dormire moderatè, partibus infernis nonnihil elevatis: superiores partes exercere, ac modicè fricare: læto esse animo. Aluum mollem habere. Virum rarò adire. Carnes potius assas, quàm elixas edere, easque avicularum. Vino uti paucifero, & subastringente aqua ferrata castigato, si vinosum admodum sit; pane uti, vel ex tota farina, vel multò furfure confecto, recenti tamen. Abstinendumq; erit ab omnibus cibis frigidioribus, ac humidioribus, & crassi succi multorumque excrementorum: attenuantibus ergo utendum erit, quo in casu cœnam prandio parciorem ex eo maximè probamus, quòd cerebro frigidiore, ac humidiore existente, vapores plurimi ex ciborum copia, noctu in caput elati somni beneficio, nec concoqui, nec difflari possunt, unde excrementis gignendis materia suppeditatur, semperq; parcè edendum erit, atque omni studio cavendum, ne, vel copia, vel importuna hora cruditates ullæ suboriantur. Ab assumpto cibo aliquid semper devorandum erit, quod ventriculum adstringat, ejusque partem superiorem præsertim adstringendo, prohibeat quò minùs vapores ex assumptis cibis, in caput efferantur: veluti coriandrum saccharo tectum, vel fœniculum, aut interdum diacydonium, vel saccharum rosatum: nec unquã post cœnã, aut prandium potet consulo. In qua victus ratione præscripta, pertinacissimè pergat oportet. Quòd autem spectat ad medicamentorũ, tùm inter- *Pharmacia.*

 norum,

norum, tùm externorum rationem; Hæc esse debent, lenientia inprimis, mox præparantia; Dein purgantia, postea alterantia, & tandem corroborantia. Ante omnia igitur ventrem lenire oportebit, vel melle rosato solutivo, vel Diacatholico, vel manna cum melle rosaceo solutivo. Aluo hunc in modum lenita, succi crassi, & viscidi præparabuntur syrup. de bettonica, oxymel. simp. melle rosato, & syrup. de cichorea, cumaquis bettonicæ, ivæ fœniculorum, & endiviæ, vel cum decoctione simplicium ejusdem facultatis, in jure, aut pulli gallinacei, aut columbi parata. Præparati humores deturbandi erunt. Ad quod opus perficiendum, utendum erit mellis rosati solutivi uncijs quatuor, Agarici trocisсati drach. 1. cum Rhabarbari, s. A. infusi, ac fortiter expressi scrupulis quatuor, omnibus aqua borragine, vel decoctione cordiali dissolutis. Vel (si boli minus essent ingrati) pilularum de hiera cum agarico, & aggregativarum singularum scrupuli duo præscribantur, hæ enim cum aqua bettonicæ, vel cum melle rosato solutivo, aut cum quopiam alio consimili liquore in mollem bolum facilè reducuntur. Et quoniam hanc unicam purgationem in tanta excrementorum colluvie suffecturam minimè arbitror, eandem repetere, aut aliam similem adjungere licebit. Interim, ut caput etiam frequenter expurgetur, etiam, atque etiam hortor; Errhinis præsertim ex succo radicis betæ, vel ex deco-
ctione

ctione utriusque hellebori, sive ex manna cum aqua hordei liquata, paratis. Vel Recipe foliorum majoranæ, bettonicæ, salviæ, rutæ, singulorum m. s. hellebori nigri, drach. 2. piperis albi, scrup. 2. aquæ hordei lib. 3. bull. ad consump. tertiæ partis. Deinde percolato decocto adde succi radicis betæ, unc. 4. pro Errhino aliquot diebus hora una, vel altera ante prandium tepido attrahendo per nares. Quibus ritè administratis, ut pituitosa excrementa habitum universum, ac præcipuè caput, & articulos pertinaciter occupantia, prorsus evellantur, simulque, & cerebrum, & ventriculus moderatè exsiccentur, ligni sancti decoctum quadraginta saltem dies, in loco calido, ubi semel tantum in die de more, & syrupum sumat, & copiosè sudet, citra tamen violentiam, omni diligentia potet, summopere probo, & consulo; ea tamen diæta, quàm citra insignem virium jacturam sustinere possit. Decoctum autem hunc in modum parabitur.

℞. Ligni sancti, unc. 3. Ligni visci quercini, sarsæ, an. unc. 1. Aquæ communis lib. 6. infundantur horis 24. Deinde bull. ad consump. medietatis, in fine ebull. adde bettonicæ, salviæ, stœchados, cichorij, an. p. 1. cujus percolati, unc. 7. vel 8. horis quinque ante prandium propinentur.

Item ℞. Dictum lignum utrumque, & sarsam, aquæ communis lib. 12, iterum bull. herbis abjectis ad consump. sextæ duntaxat

partis, & in fine ebull. adde coriandrorum, liquiritiæ, an. drach. ʒ. radicis saſſafras, drach. 1. mox coletur, & uſui ſeruetur pro potu quotidiano. Vt autem cerebrum, ac ventriculus corroborentur, ab aſſumpto ligni decocto, vel etiam eo tempore, quo aſſumitur, ſupra ventriculum geſtabit Illuſtriſſima Patiens ſaccu-lum ex ſerico, qui excipiat cinnamomum, nucem moſchatam, lignum aloes, calamum aromaticum, origanum, coriandrum, roſas, ac mentham cum abſynthio, vel hujus loco. Recipe Maſtiches, cinnamomi, carriophyllorum, nucis moſchatæ, an. drach. 1. s. Mirrhæ, drach. 1. ol. maſticini, drach. 3. ceræ, picis, & terebinthinæ, q. s. fiat ceratum, quod extendatur ſupra corium in forma ſcuti ſupra ſtomachum continuò aliquot dies geſtandum. Interim pro capite, ſemel (alterni in hebdomada lavando, lixivium paretur ex vitis ſarmentorum cineribus, in quo herbæ, ſimpliciaque caput modicè ſiccando corroborantia, citra inſignem calorem præbuerint; in uſu quoque habeatur confectum, aliqua, tùm caput, tùm ventriculum roborandi facultate præditum, ut Theriaca, Mythridatum, vel confectio anacardina, cum conſerva roſarum. Quo tempore etiam ſupra coxæ articulum lateris utriuſq; ceratum ſacrum appellatum ſuper corio extenſum, die

Chirurgia. noctuque geſtetur. De chirurgicis præſidijs ante articulorum repoſitionem adminiſtrandis: duo duntaxat proponenda occurrunt, nempè,

nempè, & venæ sectio malleoli lateris utriusque, cum menses non respondeant, nec adsit pletoria, & cauteria duo, alterum in brachio sinistro, & alterum in crure dextro paulo supra genu in parte interna; peracta prius purgatione universali supra instituta: hoc quidem derivationis; illud verò aversionis, seu humoris ad artus fluxuri interceptionis gratia. His, & tertium chirurgicum præsidium accedit; videlicet inustiones pluribus in locis ex partibus internis, & externis juxta laxatos artus. Posthæc, articuli, qui suo excesserunt loco, restituantur oportet; Quod quidem opus ad chirurgiam spectat, neque enim hoc natura spontè moliri valet, ut pleraque alia opera. Ars enim duntaxat prolapsos restituit artus, fracta componit ossa, quæ præter naturam diducta sunt, conjungit; atq; separat, quæ præter naturam coierunt. De operibus huic medicationi necessarijs, nihil mihi nunc dicendum esset, quòd ad peritum Chirurgum hæc omnia spectare videntur; verum, ne demandatam mihi nunc provinciam recusare videar, nonnulla ad institutum maximè attinentia, hic paucis subnectam: Ante igitur fœmur utrunque summa dexteritáte extendere oportet: deinde articulum in suam sedem reponere, ubi jam restitutus fuerit, fideliter confirmare, ne rursus excidat; confirmabitur autem, si membrum, ut decet alligetur, fulciatur, atque rectè collocatum figuratumque quiescat. Articul. verò in pristi-

num locum, restitutionem, duo sunt, quæ patefaciunt, sonus quidam in repositionis opere subauditus, & motus, qui antea perierat, nunc restitutus; sed de motu periculum facere tutum non est, cum membrum immobile multis diebus servari oporteat, ne rursus articulus luxetur. Illud autem minimè silendum puto, nimirum, quòd, cum res agatur cum muliere juvene, molliorique habitu prædita, solis manibus potius, quàm Chirurgicis machinamentis ad impellendum uti oportebit. Verum enimverò, qua ratione restituti, atque colligati articuli collocari debeant Hipp. primo de fracturis 51. & 52. Nec non secundo de fract. 63. & 64. ita clarè explicat, ut alia ad hoc opus egregiè præstandum, non sit opus inquisitione. Hæc omnia, de quibus accuratè cogitavi; faxit Deus Opt. Max. ut efficacia, & salutaria (quod maximè opto, & spero) eveniant.

De

De Hypochondrij dextri tumore renitente ad Ioannem Barussium Medicum Clarissimum, Consultatio XI.

LITTERIS, quas ad me vigesimo quarto Aprilis dedisti, quibusque Illustris Viri Regiensis ægritudinem, non minus doctè, quàm eleganter descripsisti, & cujus profligandæ rationem aliquam, consiliumque ea potius, qua præditus es humanitate, quàm rei necessitate ductus petijsti, hoc primum responsum volo, haud quaquam mirandũ esse, si Clarifs. Viri in propria cõmemorata tumoris sede affecta explorãda, discordes ferè videantur; ea enim semper fuit rerum obscurarũ conditio, ut quoscunque vel etiam acerrimi ingenij, & raræ doctrinæ viros in varias, planeque contrarias opiniones facilè traxerint; quapropter, ut omni apud me excusatione digni sunt, ita, & ego satis confido, me à te minimè improbari, si ab aliorum placitis, rei obscuritate coactus, deflectere hac in re videbor.

Tumoris hypochondrij dextri Illustrem hunc Virum duobus ab hinc annis prementis, sedem in jecore minimè statuendam esse, octo ferò argumentis magnopere urgentibus ipse studiosè admodum colligis, quæ etiam idipsum mihi quoque cumulatissimè indicare viden-

videntur; cæterùm quoniam nonnulla occurrunt, quæ opinionem hanc remorari possent, indagandæ veritatis gratia, sine ullo fuco, & ingenuè, hæc commemoranda esse operæ pretium duxi.

Quod sic tumor non solum tactui, sed oculis etiam obvius pateat, hepatis affecti suspicionem excludere non videtur, quoniam (scribente Gal. loco à te citato. 5. de loc. aff. cap. 6.) phlegmones, quæ in hepatis gibba parte consistunt, maximè si magnæ fuerint, facilè à nobis, vel solo tactu dignosci possunt; quæ verò in cavis partibus fiunt, per ea, quæ sequuntur symptomata, magis quàm per tactum cognoscuntur, quare cò facilius hac in parte scyrrhosi tumores, eò evidentius percipi solo tactu poterunt, quò sua duritiæ magis renitantur, tactumque, quòd dolore vacant, facilius sustineant, atque in corpore præsertim gracili.

Quod verò secundo loco argumentum adducebatur, nempè tumorem hunc in hepate non consistere ex eo, quòd ventriculi regionem obsidere videatur, non admodum convincit, siquidem, & jecur ipsum ventriculum magna ex parte complectitur.

Ratio tertia à tumoris figura ferè quadrangulari petita, profectò satis urget, verùm non vacat ambiguitate; nam licet jecur lunæ figuram proximè æmuletur, ideoque secundùm Arabum placita hujus visceris tumores eandem circumscribunt ferè figuram, ubi cumulatim,

latim; æqualiterque hæc pars in tumorem attollatur; causa tamen morbifica, quam materialem appellant, inæqualiter huic parti firmiter hærens, tumorem varie figuratum, pro partium, quas occupat, varietate, suscitare valet.

Quod animum meum non parùm torquet; quartum est à te adductum argumentum, videlicet si hepar ejus facultatis quæ sanguinem gignit instrumentum est, consequens est, ut hoc viscere vitiato, actio quoque ejus vitietur, inde atrophia, cachexia, depravatus color totius, & alia ejus generis symptomata extarent, quæ in Illustrissimo Viro non observantur, atque præsertim urina admodum vitiata deprehenderetur; quod efficax est opinionis tuæ argumentum quinto loco adductum: Quibus argumentis illud responsum volo, nempè quòd hepatis partem simam, vel etiam gibbam, sed penitiorem, scyrrhi confirmati occupantes, commemorata utique mala tandem afferunt, ut & Gal. ipse loco jam citato scriptũ reliquit, verùm enimvero, si in summa tantùm gibbæ partis superficie consistant tumores nondum consumati, neque in scyrrhum exquisitum commutari, tot malis non sollicitatur laborans; proptereà in Illust. hoc patiente hotum etiam malorum rudimenta quædam, ut ex colore mutato, & ex quadam non illi naturali macie constat, satis deprehenduntur.

Spirandi autem difficultas, cujus prudenter sexto

sexto loco meministi, tumentis hepatis symptoma, non necessariò quoscunque hepatis tumores consequitur, quemadmodum nec tussis, sed insignes tantùm, eosque etiam, qui causam, & superiorem hujus visceris partem altius opprimunt; adde, quòd & Illustris patiens in motu vehementiori obeundo aliquam etiam spirandi difficultatem experitur.

Tumoris hujus elevatio interdum, & major prominentia cum murmure quodam, septimo loco à te conjectura adducta hepatis illæsi, pendere potest ex flatuum copia ex intervallis in eadem parte, in qua tumor consistit, suscitatorum.

Tandem, quod prudenter affirmas, scyrrhosos hepatis tumores aliquandiu latere, postea non nisi temporis intervallo manifestiores evadere, hic autem de quo agimus statim à principio tactui, levi etiam pressa, obvius erat, in hunc modum explicari posse puto; verum duntaxat esse instantiam adductam scyrrhosis tumoribus in cavis jecinoris partibus constitutis; quemadmodum Gal. de totius morb. temp. Lib. cap. 4. apertè docet.

Amplius dubium satis esse potest, num statim atque tumor hic, tùm ægroti, tùm Medici sensui innotescere cœpit, eo tempore erumpere cœperit, cum inter initia tales tumores præ sui interdum exiguitate vix deprehendantur: ijs accedit, quòd duplex est modus quò gigni, tùm in visceribus, tùm in alijs partibus

Scyrrhus, quot modis gigni possit.

potest

potest scyrhus, videlicet, vel ex pituitosorum, aut melancholicorum humorum fluxione statim inter initia tumorem efficiente, qui postea perseverante fluxione, ipse quoq; augetur, vel ex tumoris alterius calidi, aut frigidi in scyrrhū commutatione; Hæc à me nunc dicta sint non studio contradicendi tuis urgentissimis argumentis, sed quoniam casus hic pulcherrimas speculationes habet: Porrò autem, ut meam de sede affecta afferam sententiam, tumorem hunc, vel in medio spatio eorum musculorum, qui per transversam incedunt, atque illorum, qui oblique ab infernis sursum tendunt consistere (ut tu quoque asseris) non denegarem, licet Gal. 5. de loc. aff. Cap. 6. circa medium, in Stesiani historia de hujusmodi tumoribus loquens, abscessus potius pure jam contracto, quam duros, scyrrhososq; tumores describat; vel (quod veritati magis consentaneum videtur) in jecoris summas, extimasque partes, atq; etiam ambientes membranas; quos tumores non semel tantùm mihi ipsi cadavera dissecanti videre contigit, qui nullam jecoris figuram æmulabantur, aut circumscriptionem: hujus tumoris ad scyrrhi naturam vergentis causam proximã, humorem esse pituitosum, crassum, & lentum, flatum, tenuemq; cruditatē jugiter habentē, tam notū est, quàm quod notissimū; quem quidem humorē ex prava victus ratione prægressa accumulatum, validum jecur à se in proprias membranas excutiens deponit.

Pars affecta.

Causa proxima.

Curan-

Scopi curativi.

Curandi ejus communis indicatio est, ut quod præter naturam in particula est totum vacuetur, modus tamen vacuationis proprius est; etenim hepar non sustinet, ut lien vehementiora medicamenta; Detergere ergo; quod contumaciter parti inhæret, oportebit non his, quæ vehementer calefaciunt, & siccant, sed tantùm (ut optimè nosti) sunt admovenda, quæ molliendo digerere possunt, his etiam additis quæ visceri robur conservare valent.

Prognosticum.

Quos scopos esse qui (ut ipse quoque rectè judicasti) non erit admodum difficilè, modò Illustris patiens sese recipiat medica præcepta observaturum; quandoquidem licet scyrrhus ad plures dies extensus, inveteratusque curationem minimè admittat, ab initio tamen, si, ut decet tractetur, omnino superari potest; unde, & Gal. ipse hepatis scyrrhum ab initio sanavit; hic autem tumor quidem est ejus conditionis, non tamen absolutus, & confirmatus.

Scyrrhus ab initio omnino superatur si ritè curetur.

Præsidia chirurgica.

Inter remedia huic affectui curando destinata chirurgica, numerantur sanguinis missio ex interna cubiti dextri vena, & tribus ab hac diebus hæmorrhoidum apertio à levi præcedente purgatione, nec non cauterium in dextro crure paulò subtus genu in parte interna, causæ (quam antecedentem vocant) avertendæ gratia.

Praparatio humorum.

Pro humorum præparatione, salubria erunt

serapia

serapia de cichorea, syrup. acetosus diarhodon, syrup. de eupatorio, oxymel, & simplex, etiam scyllinum; cum aquis cuscutæ, lupulorum, cichorij, agrimonij, & cum similibus. Apparati humores, tùm biliosi; tùm pituitosi, tùm etiam melancholici deturbandi erunt rhabarbaro, & agarico trocyschato cùm Dyacatolicon, decocto epithimi, fumariæ, & senæ dissolutis, vel quem maximè omnium probo, syrup. de polypodio. *Purgatio.*

Quòd verò ad aperientia, & roborantia attinet, non me latet apud te clarissimè constare, syrupum de cichorea cum rhabarbaro, Diarhodon, Dialacca, Diacurcuma, electuarium de passulis non ignobilem obtinere locum in hepatis obstructionibus, consimilibusque tumoribus. *De obstruentia, & roborantia medicamenta.*

De topicis; ex usu erunt emplastrum Diachylon, de meliloto; ceratum œsipi; & ceratum à me sæpè cum successu usurpatum, quod habet. *Topica.*

℞. Emplastri de muccillaginibus, unc. 3.
Bdellij, unc. 1.
Ammoniaci, unc. ß.

Gummi solvantur in aceto acerrimo; & bulliant in olei de absynthio, unc. 2. cum vini albi, unc. 4. deinde adde spicænardi, drach. 2. & cum cera alba, q. s. fiat ceratum emolliens, & digerens obstructiones, & tumores scyrrhosos, ac præsertim jecinoris; Vel cerato alio emolliente cujusmodi est Diachylon voca-

tum, medulla cruris vituli, oleo amygdalinò dulci,& modico croci confecto. Quòd si ex toto affectus sic non deleatur, Autumno proximo ineunte, corpore, (ut decet) repurgato, jus Galli unius, vel alterius anni cum modico chinę,& sassafras vocati,betonica,menta viridi,eupatorio,absynthio, pentaphyllo, coriandri seminibus, & cicoraceis in eodem jure excoctis diebus quindecim propinatum,magnopere profuturum confido, ac præsertim si Vir Illustris antequam commemoratum jus assumat, bolum ex sacchari rosati uncia media, chalybis præparati, drachma media, & cariophyllorum, gr. septem immediatè devoraverit: quanti enim momenti duo hæc præsidia ad expurgandos quosvis internos humores habeant, te quoque sæpè expertum fuisse non dubito. Quo tempore stillicidium ex oleo amygdalino, & camtemellino, quod mastice, ladano, & consimilibus sit medicatum, si supra tumentem locum fiat, fore sperandum est, ut humor prorsus discutiatur.

Victus ratio. Et quoniam in omnibus diuturnis affectibus curandis magnam potestatem habet (ut optimè scis) recta victus ratio, in hac si constantissimè persistere deliberaverit, omnia (ut spero) ex voto succedent: Qualis autem hæc præscribi debeat, supervacaneum nunc esset explicare; quippe quòd hæc, & omnia alia tibi tàm nota sunt, quàm quod notissima; tenuem

ènim

enim atque attenuatoriam victus rationem hoc in casu ex usu esse non ignoras.

Hæc sunt quæ dicenda habui in Illustris viri casu non admodum facili, quæ & ipse quoque (ut ex tuis doctissimis litteris percepi) præcognovisti; placeat Deo, ut salutaria & prospera Illustri nostro ægroto contingant.

De *Destillatione pro Illustrissimo ac Reverendissimo Cardinali Sanctorum Quatuor Consultatio XII.*

Llustrissimus ac Reverendissimus Cardinalis Sanctorũ Quatuor; suæ Ætatis annum circiter vigesimum agens; sive (si totius Corporis habitum consideremus) temperamento præditus, Cordis, Jecoris, ac reliquarum partium moderatè calido; Cerebri verò nonnihil humidiore; ab ineunte ferè ętate, Destillatione gravi quidẽ, atq; hęreditaria, à Capite in subjectas partes, per os, guttur, & œsophagum in ventriculũ descendente, assiduè laborat. Cujus quidẽ causam primariã in Cerebri vitiatam concoctionem reijciendã esse existimamus. Vitiatur autem hujusmodi actio in Illustrissimo Domino; non propriæ facultatis culpa, neque primariò; quòd cerebrum natura in qualitatibus activis temperatum sortitus sit, ut ex ingenij, atque prudentiæ præstantia facilè conijcitur: Sed secundariò

Ætas. *Temperamentum.* *Affectus.* *Causa primaria.* *Pars affecta non primario, sed secundario licet per se;*

potius, Retentricis nempè ejusdem Cerebri, ob humidam, atque laxam substantiam, imbecillioris vitio; nec non expultricis interdum impeditæ, meatuum, per quos Cerebri recrementa assiduè expurgantur, obstructione. Cum præsertim Meatus narium in Illustrissimo, ut plurimùm plus justo strictiores, ac magna ex parte impediti, deprehendantur. Quo fit; ut accumulata magis quàm deceat in Cerebro excrementa; nulla vitiosa prædita qualitate, quæ ex odore, aut sapore, aut colore, aut partium subjectarum symptomatis, cognosci solet; copia potius, quàm acrimonia expultricem irritantia; ad subjectas partes, infra Calvariam consistentes, præcipitata; assiduam illam spuitionem, quatenus in os feruntur, efficiant; & in ventriculum delapsa, ejus interdum coctionem vitient, indeque, & tristis ille sensus ea in parte nonnunquam percipiatur, & perturbatio quædam ventris, propter multos, qui inde emergunt, flatus. Quæquidem excrementa à Capite in ventrem demissa, Pituitosa cum sint, eatenus aluum pigram reddunt, quatenus Bilis, intestinorum expultricem vim irritantis, acrimoniam retundunt. At quando plus æquò in capite retinentur, gravitatis quendam sensum molestum excitant in anteriore parte; potius internum, quàm externum: propterea quòd intra calvariam colliguntur; plus, minusvé, pro inclementia ambientis aëris; qui tùm frigidior, tùm calidior justo, æquè Illustrissimo est

Symptomatum ratio, de quibus conqueritur.

Assidua spuitio.

Dolor ventriculi.

Ventris perturbatio.

Aluus pigra.

Gravitas capitis.

est infensus, ob Capitis texturæ raritatem. His accedit, quòd commemoratorum excrementorum in Cerebro collectio, atque proventus ventriculi vitio duplici de causa augetur; cùm vaporibus sursum latis, tùm potissimùm ex crudiore sanguine, & alimento, cerebro ipsi suggesto: errata enim primæ concoctionis in ventriculo celebratæ, ab Hepate secundam coctionem moliente, vix corrigi possunt. Ventriculum autem capiti, & caput ventriculo suas ultrò, citroq; mutuo quodam consensu communicare affectiones, nemo ignorat. *Pars affecta per consensum.*

Quòd autem ad Causas externas hujus Destillationis attinet, illud satis quidem constat; quòd, ut cerebrum calidum à calido, ita immoderatè frigidum à frigido, atque humidum ab utroque æquè læditur. Quarum quidem causarum externarum importuno usu, tùm in Illustrissimo, tùm in alijs omnibus duplici nomine catharrus promovetur; vel calido contenta in cerebro excrementa liquante, vel frigido exprimente. *Causa externa.*

Quapropter, ut Illustrissimum ac Reverendissimum Adolescentem præsenti molestia, multisque alijs longè gravioribus imminentibus malis liberemus; ut optamus, & pro nostra summa in eum observantia debemus; Ante omnia victus ratio; quæ maximi in hujusmodi Destillationibus momenti est, accuratè præscribenda erit, ab eodem pro virili summoperè servanda: quanquam non admodum ijs facilè *Primus scopus curativus.*

est, qui vitam potius negotiosam, quàm sedentariam agunt. Præterea omni studio incumbendum; ut excrementa, & in crebro, & in ventriculo quotidie congesta vacuentur, dissipentur, indeq; ad partes alias avertantur: quod quidem auxilijs paulò infra præscribendis facile erit, ut obtineatur. Tertiò, ne hæc ipsa, in paulò ante commemoratis visceribus abundantius justo cumulentur, præter victus rationem instituendam, maximè studendum erit, ut cerebrum, humidius quàm conveniat, moderatè exiccetur, ventriculoq; robur addatur: quæ quidem Provincia non admodum facilis futura est, cùm vetusti, penè connaturales, atq; hæreditarij affectus vix ulla arte evinci possint: nihilominus, quia humida intemperies omniũ corrigitur facillimè; ætatis præsertim in dies magis, magisque proficientis mutatione, spectandum fore, ut si non omninò, at magna saltem ex parte superetur; cum præsertim humor Destillationis præcipua causa, nulla mala qualitate præditus, nec cerebri temperamento adversetur, nec in pulmones, aut thoracem; sed in os tantùm, atque ventriculum labatur; ob id tamen præservandi ratione, nec levis, nec contemnenda est; scribente Galeno; Humidiores sive cerebro, sive corpore universo levi occasione assiduè Destillationibus vexari: à quibus mox, & cerebri, & nervorum, & partium spiritualium, & viscerum nutritioni inservien-

Secundus.

Tertius.

Vetustus & Hæreditarius affectus.

Humida intemperies.

Humidiores cerebro vel corpore.

;ervientium mala fermè omnia, si negligantur, pendere possunt.

Cæterùm, quoniam totius Præcautionis summa, quam desideramus, in causarum ablatione sita est. Inprimis victus rationis recta observatio ineunda erit, quippe quæ, vel una Destillationis causam, quam materialem appellant, maximè discutere valeat. *Materia remediorũ.*

Caveat igitur Illustrissimus pro viribus omnem Aëris inclementiam: Australes præcipuè, & Aquilonios flatus. Ante Solis exortum, & inclinante jam die, domi se contineat; nam matutinis & vespertinis crepusculis aër, potissimum Romæ, infensissimus ijs est, quorum caput Destillationibus obnoxium: omnem quin etiam Insolationem, & Capitis calidiore lixivio lotionem evitet: constat enim frequentem Capitis ablutionem ipsas non raro Destillationes promovere; dum Cutim rarefaciendo aëreis injurijs caput opportunum reddit. Verùm consuetudinis hac in re quoque habenda ratio est, & huic incommodo potius occurrendum lixivio ex Betonica, stœchade, rosis, fenæ folijs, & Agarico in eodem incoctis parato. *Victus ratio.* *Aer.* *Insolatio.* *Capitis lotio.*

Somnus intra spatium sex aut septem ad summum horarum esse debet: condonandum tamen aliquid consuetudini. Diurnus, ac statim à cibo nocentissimus est; à cœna nisi duabus saltem horis, pluribus antea levibus deambulationibus peractis, se dedat: Dormiatque *Somnus.*

capite elato, satis tecto, semperque in latus inclinante.

Exercitatio. Non multùm, neque parum se exerceat: sed tempestivè, ac moderatè: nempe ante cibum, nec unquam ad sudorem inclusivè. *Frictiones.* Frictiones quoque, partium præsertim infernarum, jejuno tamen ventriculo, atq; hora matutina sæpè, ac sæpiùs manibus de more administratæ maximi erunt usus, multumque afferent valetudini utilitatis.

Balneum. Quemadmodum, & Balneum ex aqua dulci, tepenti, debitis servatis conditionibus, æstivo potissimum tempore plurimùm prodesse arbitramur.

Animi motus. Animi curis, sollicitudinibus, immodicisq; studijs (quantum licet) minimè obruatur.

Alui excrementa quotidie ducenda. Quòd si alvus adstricta sit interdum; vel Prunis damascænis consuetis: vel mica Panis, Butyro atque melle delibuta: vel passulis corinthyacis in passo excoctis, primaq; in mensa devoratis: vel Pane ex tota farina confecto, huic muneri accommodato, vel pinguis Capi, aut Vervecis jusculo, immediatè ante cibum epoto; vel glande interdum, aut molli Clystere sollicitanda erit.

Quòd ad cibum, & potũ attinet; cum mihi Illustrissimi jamdiu perspecta atque explorata sit, cùm in cæteris omnibus, tùm præsertim in victu temperantia; nihil profectò dicendum esset; veruntamen, ut huic etiam parti satisfaciam; nonnulla generatim attingam.

Cibi

Cibi itaque eligantur boni ſucci, qui facilè coquantur, non flatus ædant, nec vapores in caput ferant: Propterea omnia ſuſpecta ſunt aromata, uno duntaxat excepto pipere; cujus etiam uſus moderatus ſit. Ciborum, atque potuum diverſitatem mirum in modum improbamus; ac præſertim Piſces, ova, & lacticinia una, & eadem menſa; exceptis tamen piſciculis ſaxatilibus; quorum uſus nullatenus ſuſpectus eſt. Caſeo non veſcatur veteri, niſi raro, & exigua illius portione. Fructus (exceptis uvis, ficubus, ac prunis probè maturis) raro crudi conceduntur: Pyra autem, poma, atque mala cydonia cocta probantur: Aniſorũ ſeminibus ſaccharo conditis præſertim additis. Pro acetario cichorij radicibus, aut folijs excoctis, interdum capparibus conditis, interdũ etiam tenellis lactucis crudis, mollique endivia, nequaquam autem grandiore lactuca cruda veſcatur: Sitque acetum, quo utitur, paſſulis incoctis medicatum vel modico ſaccharo. A cibo ſemper aliquid devorandum erit, quòd ventriculi os firmando prohibere poſſit, quò minus vapores in caput conſcendant, ut conſerva corticis citri, ut coriandrum ſaccharo opertum, Diacytonium, ut etiam ſunt mali punici grana non multum tamen accida, modicoque ſaccharo inſperſa.

Cibus. *Aromata.* *Piper.* *Ciborum atque potuum diverſitas.* *Piſces.* *Caſeus.* *Fructus.* *Olera.* *Lactuca.* *Conſerva.* *Mala punica.*

Vino perpetuò utendum erit, tenui quidem illo, minimè vinoſo, maturo, ſubadſtringenti, vel albo, vel rubro, modò craſſæ ſubſtantiæ *Potus vini.*

Vinum generosum quo pacto corrigendũ. non sit: at si generosum, ac potens sit, aqua cum cinamomo, vel coriandris, vel saccharo cocta, satis castigandum erit. Vniversus autem potus in quaque mensa decem, & sex unciarum mensuram ne excedat; sitque cœna semper prandio parcior; habita tamen, uti jam in cæteris diximus, consuetudinis ratione, atque à cibo semper animo, & corpore quiescat. *Cœna parcior prandio.*

Chirurgia. Cauteriũ. Præter victus rationem, ut Chirurgicum opus absolvamus; unum saltem Cauterium in altero, nempè sinistro, brachio diu gestandum, aversionis gratia, non modò utile, verùm etiã necessarium quàm maximè futurũ censemus.

Vena sectio. Venæ autem sectione in hac præcautione nihil opus esse videtur: quòd nec calida destillatio sit, nec junctam sibi sociam habeat febrim, nec partes spirituales, aut nobilem aliquam impetu petat, nec ulla appareat plenitudinis nota: Quibus tantùm casibus sanguinem in catharri, tùm curatione, tùm præcautione mittimus: licet ineunte vere, aut Autumno, sanguinis unciæ quatuor, plus, minusvé, cubiti vena media secta, non sine fructu aliquo detrahi possent; si non evacuationis gratia, at saltem, ut purgationi hisce temporibus ineundæ corpus magis accommodatum, idoneumque reddatur. Sed ut jam diximus hujus præsidij administrandi nulla urget necessitas. *Vere & autumno.*

Pharmacia. Medicamenta autem præparantia, vacuantia, dissolventia per halytum, & avocantia excrementa à capite, à ventriculo, & à reliquo corpo-

corpore, unà cum roborantibus præsidijs, hunc in modum distribui debent.

Hyeme & Autumno, quid agendum. Per totam Hyemem & Autumnum, singulo quoque Mense, duabus, tribusvé horis ante prandium; oxymellitis ex inventione nostra modò præscribendi, tantùm assumet, quantum cochlearia argentea duo excipere possunt.

Oxymel ex arte Authoris.

℞. Betonicæ, an. pug. 1.
Menthæ viridis an. pug. 1.
Salviæ, an. pug. 1.
Florum Rorismarini, an. pug. 1.
Cariophyllorum, an. scrup. 1.
Cynamomi, an. scrup. 1.
Corticum Citri recentis, unc. 2.

Misceantur & ferveant in suff. quant. aquæ Betonicæ ad consumptionem quartæ partis aquæ: Deinde colentur; & cum aceto, melle, atque saccharo fiat oxymel secundùm artem: quo utatur tribus diebus continuis, hora, & pondere paulò ante commemoratis.

Die quarta subsequenti: tribus horis à cœna (quæ sit solito parcior) tres infrascriptas Pilulas devorabit.

Medicamentum clemens post assumptum oxymel.

℞. Pilul. de Tribus cum Rhabarbaro, drach. s.
Diagridij aqua rosacea soluti, gra. 3.

Misceantur, & cum syrupo de corticibus citri, quantum satis sit, formentur pilulæ numero tres; atque auro cooperiantur. Hæc enim & similia medicamenta majori certè cum successu dormituris exhibentur, ut & Arabes, & ex Arabi-

Arabibus, tùm Princeps Avicenna, tùm Rasis affirmare videntur.

Conservis utendū post oxymel & medicamentum.

Tertia die ab assumptis Pilulis; duabus horis ante prandium, Conservæ Rosarum, vel Betonicæ, vel florum Rorismarini semunciam capiet; non semel tantùm, sed bis, tervè: Quorum præsidiorum usu, si fortè fortuna Destillatio, vel imminuatur, vel saltem, cum molestia minimè augeatur, ad alia auxilia generosa non esset accedendum.

Vere quid agendum. Præparatio humorum.

At si præsumptis medicamentis non cederet; vere ineunte, valentiori medicatione agendum esset: Nempè, ut præparati humores oxymellite jam instituto, iterum pararentur syrupis de Betonica, & de Endivia, cum aquis stillaticijs Betonicæ, Boraginis, Endiviæ, & consimilibus; atque demum hunc in modum deturbarentur.

Purgatio.

℞. Mannæ electæ, an. unc. 2.
Mellis rof. sol. rec. an. unc. 2.

Dissolvantur in Decoctione communi florum, & fructuum cordialium in qua ferbuerint Agarici ligati in linteo.

Foliorum senæ orient. an. drach. 1.

Quantum satis est; Pro potu in Aurora propinando.

Confectio à purgatione.

Quatuor deinde, vel quinque continuis diebus, capitis, & ventriculi firmandi gratia, semuncia hujusce confectionis; duabus ante prandium horis, utatur:

℞. Con-

℞. Conservæ Betonicæ, Rosarum, an. unc. 1.
Specierum Aromatici Rosati, scrup. 1.
Syrupi de corticibus Citri quantum suff. misceantur, & fiat confectio.

Quo tempore alternis diebus unam ex hujusmodi Pilulis dormiturus deglutiet: *Pillulæ à purgatione.*

℞. Theriacæ ætatis mediæ, scrup. 2.
Spicæ Nardi in tenuissimum pulverem redactæ, q. s.
Fiant Pilulæ numero tres.

Interim de Medicamentis expurgantibus caput, erit cogitandum. Cæterùm quia, materia ad fauces destillante, per os vacuare minimè licet, sed per alias vias; ne materia ad ventriculum, vel pectus trahatur; & quia vacuatio gemina potest esse: vel sensibilis, quæ per nares: vel insensibilis, quæ per suturam coronalem administratur (crassa enim per nares, & palatum; tenuia verò per Cranij suturas expelluntur, scribente Galeno, & 8. & 9. de Vsu partiũ) propterea in hunc modum errhinis erit sæpiùs utendum, clementioribus tamen, ne oculi offendantur: qualia sunt ex succo radicis Betæ cum aqua Majoranæ; & ex manna aqua salviæ dissoluta. Quòd quidem errhinum mirificè Destillationem cohibet, atque exsiccat. *Evacuatio particularis: seu derivatio.* *Errhina.*

Atque si interdum Destillatio nimium urgeret; Corpore, uti jam dictum est, probè purgato, cerato nobis sæpè, ac sæpius ratione, & experi-

Ceratum pro suturâ coronali. experimento cõprobato, coronali suturæ applicando utendum erit: quòd quidem recipit.

Ladani, unc. 5.
Styracis Calamitæ, drach. 2.
Sandaracæ, drach. 1.
Ambari, scrup. 1.
Conus Cupressi, an. scrup. 2.
Masticis, an. scrup. 2.
Corallorum amborum, an. scrup. 2.
Spodij, an. scrup. 2.
Resinæ, drach 6.

Misceantur, & solvatur Ladanum cum resina in vino veteri, & excoquantur ad consistentiam. Fiat mox ceratum pro coronali sutura.

Emplastrũ. Ad idem confert etiam Emplastrum siccans cerebrum Libro de Paratu facilibus remedijs descriptum.

Embrocha. Embrochæ ex Topicis Præsidijs, Morbum, sive intemperiem capitis, velut causam supervacaneum humorem generantem, solventibus, præstantissima remedia sunt. Verùm, quoniam non omni vacant crimine, missas illas nunc faciam: quòd affectus in Illustrissimo non sit adeò urgens, ut hæc, & similia maxima auxilia postulare videatur.

Decoctum chynæ. Quemadmodum & Chynæ radicis Decoctum: quod sequenti Autumno, cogente necessitate, utiliter de more exhiberi posse.

Epilogus. Tot hoc tempore adnotanda nobis videbantur pro Illustrissimi & Reverendissimi

Adolè-

Adolescentis retinenda valetudine. Quæ faxit Deus Opt. Maximus, verus languorũ omnium Medicus, ut & prospera, & ex voto succedant: quò omnem operam, ut cœpit, & omne studium in Reipub. Christianæ utilitatem impendere possit.

De Nephriticis doloribus ex intervallis, ac acerbè cruciantibus pro admodum Perillustri & Reverendiss. D. Bernardino Mora Consultatio XIII.

Ræsentis consultationis capita duo diligenter expendenda occurrunt. Primum præcautionis modum paucis: distinctè tamen continebit, nempè ne dolores renum, qui jam antea, & paucis abhinc diebus à calculis excitati, atrociter Perillustrem ac Reverendissimum D. sollicitarunt, amplius revertantur. Alterum si fortè fortuna redirent (quod Deus avertat) expeditam, ac omnibus numeris absolutam curationem complectetur. *Quæ sint expendenda.*

Prophylacticè causas semper morbificas declinat, quales sunt in Perillustri ac Reverendissimo Viro, humor nonnihil biliosus, temperamenti ad calidum & siccum inclinantis, ratione, & magna ex parte pituitosus, crassus & lentus, tùm ventriculi ægrè coquentis causa, non vitio facultatis; errorum tamen in victus *Causæ morbificæ.*

ratio-

ratione perpetratorum culpa: quod Reipublicæ Christianæ causa sibi ipsi, sanitatiq; suæ vix consulere possit, tùm ob ætatem jam potius deficientem, quàm proficientem. Qui quidem humores sanguini permixti, à renum calore, licet non admodum immoderato; accedentibus tamen, & eorundem expultricē facultate languidiore, & meatuum angustia à primo semine contracta, in calculos, sive tophos coguntur, insignes postea dolores excitantes. Propterea quatuor à commemoratis causis indicantur. Primùm, ut peregrini humores calculi proxima causa, (quam materialem appellant) arceantur, horū nempè generationem prohibendo, congrua victus ratione pertinaciter observanda. Huic proximum, ut si qui tales accumulentur in ventriculo præsertim humores à renibus alio; ad intestina videlicet deflectantur. Tertium, ut ad renes aliqua ex parte præcipitata excrementa medicamentis urinarios meatus expurgantibus evocetur. Quartum postremumq; ab efficienti causa indicatum eò spectat, ut hepatis, renumq; calor attemperetur. Quos quidem scopos, licet prorsus explere difficile sit, tùm ob affectuum vetustatem, & vitium à primo semine contractum, tùm etiam propter vitam, quam nimis laboriosam ducit; animi importunis sollicitudinibus plenam; sperandum tamen fore, ut servata pro viribus victus ratione præscribenda; & usurpatis frequenter præsidijs imperandis:

Indicationes à causis morbificis desumptæ.

Prognosticum.

Del

Dei Opt. Maximi, Deiparæque Virginis auxilio, vel ab hac insigni calamitate prorsus vindicetur, vel saltem, tempore; morbificæ causæ ita superentur, ut, & rarius, & clementius malum repetat.

Pro primo igitur scopo explendo, necessarium est, ut in omni vitæ, & victus ratione prudentissimè se gerat. Et quantum ad aërem spectat, cujus maxima habenda est ratio, intelligat, oportet, aërem in Vrbe meliorem esse, qui in montibus, aut in altiore domorum parte inspiratur, nisi situs aliquis obsistat, qui patiet ad septentrionem vergat, atque sæpius à Sole illustretur. Ab alto enim recedens, quantò inferior, tantò, crassitie, & densitate sua deterior est. In diluculo etiam, & in crepusculo, nec non Aquilone, & Austro flante, aëreque caliginoso, nebulosoq; existente, ac pluvioso, aut vehementer æstuante, vel immodicè gelido sese in ædibus contineat: Aliàs Romanus, hic aër infensus semper illi erit. De motu sive exercitio sic determinandum. *Aër, qui eligendus.*

Vt immodicus, concitatusque corporis motus, vel etiam equo, aut curru, ex eo reprobatur, quòd lumbos, renesque immodicè excalefaciat, ideoque calculi efficientem causam promoveat, ita, & vita sedentaria longaq; corporis quies eatenus adversissima censetur, quatenus multa ex ingestis cibis recrementa digeri non permittit, quæ postea gignendis calculis proximam materiam suppeditare solent: Pro- *Immodicus motus cur reprobatur.* *Nimia quies cur incommoda.*

pterea quiescere non conducit, nec violenter exerceri, sed assiduo, longioreq; motu, ac deambulatione per Palatium, schalas ascendendo, & descendendo, vel extra etiam longiusculum iter habendo, aut curru, vel equo, moderato tamen, ac præsertim jejuno ventriculo corpus exercendum, neque vestibus dorsum multùm calefacientibus incedat, veluti sunt pelles lumbis arctius alligatæ præsertim qua parte dorso occurrunt; somnus parcus commendatur; somno autem parciori utendum non ultra sex, vel septem horarum spatium. Nec unquam dormiat supra plumas, neque in dorsum, somnum fugiat meridianum, licet levis quædam interdum à cibo, vel post longam animi defatigationem, subdormitio utiliter concedi possit. Alvum prætereà mollem servare maximè conducit, quæ si natura talis non sit, clementer irritanda erit, vel prunis damascænis dulcibus octo, vel decem in senæ infuso excoctis, & in prima mensa sacchâro superaspersis, devoratis, vel pan s ex tota farina medulla, butyro recenti tecta, ac melle hispanico illita, vel saccharo aspersa ante pastum immediatè commanducata, vino ad uncias binas vel ternas superpotato, vel tartari ex vino albo in tenuissimum pulverem redacti, atque per setacium trajecti; uncia media ex jure, vel vituli, vel capi, vel vervecis ante omnia edulia exhausti.

Alui excrementa quotidie si non natura quomodo arte subducenda.

Hæc

Hæc enim sorbitio, præterquam quòd palato non est ingrata, ventriculum detergit, atque aluum sine molestia subducit, renibus etiam expurgandis, roborandisque maximè est opportuna: vel emollientium clysteriorum usu. Quantùm autem animi passiones in corpus, & corporis in animum possint, declarabat Arist. exemplo ab amantib', & ebrijs accepto: quare læto vivere animo, nec tot curis, animiq; sollicitudinibus obrui maximè juvabit. Quòd autē ad cibū & potus, tùm qualitatem tùm quantitatem attinet, nemo est, qui ignoret, operæ pretium esse talem instituere victus rationem, ne renes & jecur excalefiant, nevè excrementa gignantur; sed potius, ut producta consumantur: talis ergo observari debet, quæ moderatè refrigeret & humectet, simulque detergat, & modicè sine manifesto calore extenuet. Corpora etenim graciliora valdè extenuata victū valdè extenuantem ægrè admodum tolerare non semel tantùm scripsit Galenus. Panis ergo, qui quotidiano usurpatur victu, quantò ex furfuracea farina magis constabit, tantò salubrior erit, quippe qui detergat magis per aluumque faciliùs secedat, ac viscidum alimentum minimè præbeat; oppositæ autem fortis panis ex purissima farina censetur. Cæterùm quoniam religio videtur panem in Vrbe, visu, verbo, & jucunditate omnium elegantissimum recusare; in prima saltem mensa

Quomodo se ad animi accidentia habere debeat.

Victus ratio qua sit instituenda.

pane ex tota farina confecto, probè fermentato, exactè cocto, & recenti utiliter vesci poterit. Vino autem perpetuò utendum erit albo, tenui, probè maturo, subadstrictione quadam prædito, minimeque vinoso; vel (si potens sit) aqua cisternæ, in qua cinamomi, vel coriandri modicum præbulierit, castigato. Aquas tyberinas minimè probamus, quòd tiburtinas medicatas aquas multas admittant, tùm sulphureas, tùm etiam aluminosas, ideoque calculis gignendis opportunæ existimantur, licet non me lateat Doctissimum Petronium oppositum sensisse: Compertũ enim est apud Hipp. Lib. de Aëre, aquis & locis, aquas medicatas, vel majorum fluminum, in usu quotidiano insalubres fore: aqua autem, nunc in Vrbe saluberrima est fonticuli in tyberina ripa erumpentis, lapidis iactu longè à sancto Spiritu. Inter carnes boni succi facilis coctionis, & paucorum recrementorũ maximè probantur caponum, gallinarum, phasianorum, perdicum, coturnicum rostro, & pedibus rubentium; avicularum montanarum omnium, columborũ, in turribus præsertim degentium, carnes hædinæ etiam, vitulinæ, agninæ, vervecinæ, & capreolinæ omnes sive elixæ, sive assatæ, modò juniorum sint animalium; quarum nonnullis salitis interdum uti non insalubre erit. Reprobantur autem bubulæ, porcinæ, & cervinæ, licet, & hæ interdum parca manu concedi possint; quoties juvenum sint animalium, mollio-

res,

res, & probè excoctæ. Anseris, anatum, & omnium aquaticarum avium carnes prorsus excludantur. Leporinæ carnis usus sit rarus admodum, & exigua copia, quòd innata facultate quadam caro hæc urinæ irritamenta promoveat. Animalium quoque partes nonnullas maximè detestamur, ut cerebrum, cor, pulmones, intestina, ventriculum, mesenterium, partes omnes cardilagineas; animalium extremitates, & hepar, excepto pulli gallinacei, gallinæ, & capi hepate. Gallinæ Indiæ caro licet ex eo reprobetur, quòd coctu difficilis sit, ac crassi admodum succi, si tamen junior sit probè nutrita, & tempore flaccescat, sine noxa aliquando concedi potest: ova nuper nata, ut libet excocta, modò non obduruerint, nullo non tempore tutò conceduntur. In universum autem à veterum animalium carnibus abstinendum: piscium verò omnium, ac præsertim majorum usus minimè salubris est, nisi modicus, ac parcus: qui facilius conceduntur ij ferè sunt, Aurata junior, cuculus vulgò capone; quippe qui carne alba, firma, & friabili constet, succique bonitate à paucis piscibus vincatur. Lupo seu hyspigula, pariter anbellio fragolinus vocatus. Mullus à græcis trylia, sed junior tructa fluvialis, quæ adverso torrentium impetu fatigatur, occurrentibusque petris illisa, cum saxatilibus marinis de succi bonitate ita certat, ut ægrotis etiam salubriter concedi possit. Solea sive lingulaca & lucius, sed junior mediocriter, & in

Leporinæ carnis facultas.

aquis limpidis currentibus captus. Sarda etiam, vulgo Alice, tùm recens, tùm salita. Omnes in universum pisces, qui in alto capiuntur mari, cæteris sunt præferendi. Nocent autem quàm maximè anguilla, tinca, cefalus, sturio senior. Cætacei pisces omnes mali, & cartilaginæi, ut sepiæ, & loligines. Testacei etiam maximè damnantur, ut ostreæ, & conchilium genus uniuersum: quemadmodum & crustatorum omnium, ut cancri, gamari, & hujus generis alij. Cæterùm caseus, ac præsertim durior, & vetustior, lac, capilacteum, recocta, & lacticinia omnia, nec non edulia ex ijs confecta, sive cum herbis, sive cum ovis, aut cum carnibus, vel leguminibus, veluti maximè insalubria omnino declinanda erunt. Butyro autem, & recenti caseo rarò, & parcè utendum, quemadmodum, & omnia fermentacea, sive ex pasta confecta, noxia censentur; fercula verò ex leguminibus incommoda sunt, excepto aliquando jure cicerum rubeorum, vel farre, dummodo sit exquisitè coctum, & modicum aceti admittat. Sed hordeum etiam excorticatum exquisitissimè coctum modico pipere, aut cinamomo insperso, ferculum non inutile erit. Elegantissimum autem omnium ferculum erit panis, aut maceratus, aut coctus ex jure carnium, vel etiam jusculum confectum ex ovorum luteis conquassatis, addito paucissimo aceto, vel limonis, aut aurancij immaturi, vel uvæ acerbæ succo. Non denegatur etiam ferculum

culum ex cucurbita in jure excocta, modico pipere vel cinamomo inspersa, quod quidem jucundius, ac salubrius erit si ex ovorum luteo uno, vel altero conficiatur, addito etiam, si placet, limonis, sive aurancij succo: Ex herbis etiam nempè boragine, oxalide, fœniculi coma, menta, & spinachijs in jure excoctis, vel interdum in aqua cum oleo dulci, aut cum Butyro recenti, commodum ferculum parabitur. Inter herbas autem non inviti concedimus acetosam sive oxalidem, boraginem, cichoream, mentam, salviam, lactucam, & spinachia, quæ quidem excoctæ magis ex usu sunt, quàm crudæ, fœniculi etiam, asparaci, & cappares non damnantur modò parce, raro, & sine diversorum ciborum miscellis edantur, quòd diuretica sint. Reliqua omnia herbacea, ut caulis, beta, rapi, ruphi & napi radix reprobantur. Petroselinum interdum admitti potest, sed inter fructus, pyra, poma, cytonia, apijs interdum exceptis, non nisi cocta offerantur, ac præsertim in ultima mensa: sorba autem mespila, & cornea dimittantur. Quòd autem etiam ab aliquibus doctissimis Viris à cibis sumpta aluum comprimendo subducere putentur, nec rationi, nec quotidianæ experientiæ, ut aliàs fusè ostendimus consentit. Pruna, cerasa, tùm dulcia, tùm acida, armeniaca, ficus, uvę, & pepones, sed hortarij prę sertim fructus, quoniam facilè in ventriculo corrumpuntur, & æstuant, parcè admodũ ijs utendum, &

ſemper in prima menſa, & cum pane confuſis; hac enim permiſtione minus promptè in ventriculo corrumpuntur. Fraga, & jucundè, & innoxiè devorantur. Piſtachia non negantur. Paſſulæ ſemper conceduntur, ac præſertim, vel in jure excoctæ, vel in vino horis aliquot maceratæ. Saccharo ſuper inſperſo. Nuces rarò, & parcè edantur. Amygdalæ recentes aqua nonnihil maceratæ admittantur. Nuclei pinei, licet ventriculo noxij videantur; aqua tamen communi priùs, tùm roſaceà macerati, ſaccharo inſperſo, multùm nutriunt boni ſunt ſucci, & ſeneſcentibus ſatis opportuni. Avellanæ minimè laudantur. Caſtaneæ, ut capiti adverſæ, flatuoſæ, ſucci craſſi, ac difficilis coctionis declinentur, una tamen, vel altera integrè cocta vix obeſſe poteſt. Olivarum una tantùm, vel altera, aut tertia etiam, ſed rarò utendum: Caricæ damnantur; quoniam ſanguinē acrem efficiunt. Qua ratione, & acria omnia, ut allia & Cepæ improbantur. Aromata quoque omnia, quòd non coquantur, & ſuo calore hepati, & renibus calidioribus officiant, ſunt abdicanda, exceptis interdum pipere, cinamomo, & croco, exigua tamen portione. Acetaria ex radicibus cichorei excoctis, vel ex lactucis, aut capparibus, vel interdum etiam ex cepis exactè elixatis cum paſſulis, vel cum aceto, in quo paſſulæ præbullierint non denegantur. Diuretica cibis commixta deteſtamur, quòd crudos ſuccos in renes ſecum trahant. Et hæc
de

de ciborum ac potuum qualitate dicta suffici- ant. Quantitatem autem, nemo rectiùs diffinire poterit, quàm Perillustris & Reverendissimus Patiens; quippe qui cum prudens sit, & ratione potius quàm sensuum oblectamentis ducatur, optimè noverit quid, & quantum possit ejus ventriculus commodè ferre, ut probè confici possit, & quæ in cibo & potu atque in hora sumendi propria fuerit consuetudo, cujus maximā habendam esse rationem. Hipp. & Gal. ratione, & experientia ducti sæpius confirmarunt; sed ut quandam in præsentia mensuram, tùm cibi & potus præscribamus, illud primum tractandum erit nempè, quòd, qui otiosiorem, occupatioremque corpore vitam, & animo laboriosam ducunt, parcius omnino sunt cibandi: quo circa si panis unciæ sex vel septem plus minusvè, & carnis quatuor, vel quinque, modò elixæ, modò assatæ, & septem, vel octo ferculi, potionis autem unciæ quindecim vel sexdecim in una mensa præscribantur, res bene illi succedet. Illud autem præ ceteris admonemus ne potus cibum copia ita excedat, ut ingesta cibaria in ventriculo fluctuent; tunc enim ventriculus alimenta ægrè amplexatur, unde tarda, & depravata coctio succedit indeq; plura sensim excrementa coacervantur, coacervataq; gignendis in renibus calculis materiam facilè subministrant. De portione autem ciborum in prandio, & cœna observanda; plura dici possent; sed illud tantùm

Ciborum quantitas quæ congrua censeatur.

admonendum censemus; servandam hac in re consuetudinem esse, ac sumendorum ciborum temporis opportunitatem; negotiosis enim, & Reip. inservientibus hominibus, regula hæc ad unguem observanda imperari nequit: sciat tamen oportet, longè salubribus esse cibationes æqualiter, paulò plus, minusvé partiri; quàm semel multùm expleri. Inter prandium & cœnam tantum temporis intervallum intercedat, ut prior cibus è ventriculo in intestina descenderit, quod quidem ex noviter suscitata appetentia deprehenditur: appetitus ergo cibum, & sitis potum præcedat. De sumendorum ordine nihil aliud monebimus, nisi quòd liquidiora, coctu facillima, & quæ promptè corrumpuntur edulia omnia cæteris sunt præponenda. A pastu utatur semper, vel saccharo rosaceo in tabellis, vel coriandri seminibus aliquot saccharo intectis, vel totius citri saccharo conditi, vel diacytonij portiuncula. Nec amplius superbibat, nisi ventriculo valdè æstuante, & sitiente, aquæ cum modico cinamomi excoctæ, vel etiam modicè gelidæ binas tantum, vel ternas ad summum uncias. Illud nunquam è memoria excidat, nihil præstantius pro arcendis renum calculis esse, quàm aqua tepida, vel jus pulli gallinacei, aut vituli, vel vervecinæ carnis quinque vel sex unciarum mensura, immediatè ante cibum manè & vesperi modicè calidum potatum: Nihil autem noxius esse mensa opima, vel cœna dubia, omnibus

Quod tempus sit ad sumenda cibaria opportunum.

Quis ordo ad sumenda cibaria, congruus habeatur.

Præstantissimum ad arcendos renum calculos.

est in confesso; A cibis pro viribus aliquandiu animo & corpore quiescat; leves tamen deambulationes ex usu sunt à cœna, à qua nonnisi duabus saltem decursis horis, somno se det. Qua quidem victus ratione observata, excrementorum ferè omnium proventus impedietur, quod quidem ad primum scopum propositum pertinere dicebamus. At quoniam vix inter initia obtineri poterit, quin aliqua excrementa in ventriculo colligantur, hæc à renibus ad intestina duplici præsidio erunt invitanda, quòd spectat ad secundum propositum. Quare alternis diebus, vel saltem bis in Hebdomada lenienda erit aluus Clystere hoc.

Ad revocanda excrementa à renibus ad intestina duplex præsidium.

℞. Maluarum, an. manip. 1.
Mercurialis, an. manip. 1.
Parietariæ, an. manip. 1.
Betulæ, an. manip. 1.
Violariæ, an. manip. 1.
Radicis Altheæ, unc. 2.
Florum camœmeli, an. p. 1.
Meliloti, an. p. 1.
Summitatum anethi, an. p. 1.
Seminum Anisi, an. drach. 5.
Sem. Fœniculi, an. drach. 5.
Sem. Carui, an. drach. 5.
Sem. Cumini, an. drach. 5.
Misce, & bulliant S. A. Colaturæ.
℞. Lib. 1. cui adde
Olei Violacei, an. unc. 1. s.

Olei Camæmelini, an. unc. 1. s.
Olei Anethini, an. unc. 1. s.
Mellis violati, unc. 3.
Hiræ simpl. drach. 2.

Et fiat Clyster duabus horis ante cibum injiciendus. Hoc enim Clystere cujusque generis excrementa ad intestina deflectere natura assuescet. Interim, si propensus ad vomitum sit, faciliq; negotio evomat, efficacissimum auxilium est vomitus à prandio, vel ab assumpta largiori cœna cum jure tepido unius lib. mensura, & duabus uncijs oxymellitis simp. provocatus. Porrò autem si Clysteris usus non semper arrideret, hujus loco bis saltem in hebdomada bolum conscribendum devorabit.

Vomitus à prandio optimum præsidium.

℞. Pilularum alephanginarum, an. scrup. 2.
Pilularũ de trib⁹ cũ Rhabarbaro, an. scr. 2

Misce, & cum syrup. Ros. solvente Q. S. fiat bolus mollissimus, quem capiat duabus horis ante prandiũ. Verùm enimverò, quoniam ex Galeni, & Principis sententia, in longis medicationibus, eadem stante indicatione, pharmacorum formulæ sunt immutandæ, pro secundo, cui nunc incumbimus, scopo obtinendo propositi Clysteris, vel boli locò, bis pariter in hebdomada, cassiæ medullæ noviter tractæ cum olei amygdalini dulcis recentis uncia una, & pulveris liquiritiæ drachma una simul confusis fœliciter admodũ uti poterit. Hic unum apprimè necessarium ab alijs non animadversum minimè prætereundum duco; videlicet

cassiæ

cassiæ medullam passim ubiq; locorum in proposito affectu ab omnibus indifferenter usurpatam, non usque adeò tutam esse, nisi ventriculo primaque regione prius, vel inedia, vel vomitu, vel ventris dejectione, expurgatis; quandoquidem inter diuretica medicamenta hæc non ignobilem obtinet locum: cujus farinæ, & terebinthinam esse citra ullam controversiam omnes existimarunt. Tertium verò, quod excludendum indicatur materia est renibus adhærescens, calculis gignendis idonea, quam quidem opere pretium est detergentibus, incidentibus, emollientibus, atque tandem diureticis vocatis medicamentis deturbare; quapropter in fine cujusque trimestris, ultimis sex finientis lunæ diebus, hunc in modum se gerere debet, nempè, ut octava vel nona die à plenilunio præscripto utatur Clystere, sequenti die tale purgans medicamentū non recusabit, quod

In renum passionibus cassia quomodo adhibenda.

Materia calculis gignendis idonea renibus adhærescens, quibus extrudenda.

℞. Floris Cassiæ recentis, unc. 1.
Rhabarbari mundi & elect. drach. 1.
Cinamomi, gr. 7.

Misceantur, & fiat bol. tribus horis ante cibum offerendus, dein quatuor sequentibus diebus continuis pro attingendo tertio scopo, sorbitionem omnium elegantissimam nunc præscribendā quatuor saltem horis ante prandium, absorbeat.

℞. Radicis Altheæ, unc. 1.
Summitatum Brassicæ, p. 1.

Liqui-

Liquiritiæ, unc. s.
Cicerum Rubeorum, unc. 3.

Misce, & bulliant S. A. in S. Q. aquæ Anchidis, deinde colaturæ.

℞. Vncias septem, cui adde
Syrup. de Capillo veneris, unc. 1. s.
Mellis cocti & despumati, unc. 2.
Terebinthinę claręeodem decocto candente dissolutæ, drach. 2.

& detur, vt diximus modicè calida.

Quarta indicatio, ut renum & hepatis caliditas attempere-tur simulq; renes fir-mentur, quibus perficiatur.

Innumera ferè præsidia in hunc usum ab omnibus usque ad stomachum ubique decantantur, quæ in præsentia recensere supervacaneum puto: expedita namque præcautio, & curatio in paucis, iisque selectoribus minus ingratis, atque tutioribus est posita. Quartum postremumq; consilium eò dirigitur, ut hepatis, renumq; incendium remittatur, simulque renes firmentur, ne æquè facilè excrementa recipiant, & si receperint promptius hæc ipsa ad vasa urinaria detrudant, quod quidem assequi facilè erit medicamentis, partim sumendis, partim extrinsecus admovendis, ut

℞. Sacchari Rof. Rec. unc. 5.
Conservæ Violarum, drach. 2.
Santalorum Rubrorum, an. scrup. 1.
Corallorum rubrorum, an. scrup. 1.

Misce, & detur duabus horis ante prandium septem diebus continuis: interim renum regio illinatur præscribendo linimento.

℞. Olei

℞. Olei Violacei, an. unc. 5.
Olei Nenupharini, an. unc. 5.
Olei Cucurbitini, an. unc. 5.
Vnguenti Santalini, an. unc. 5.

Misce, quo tepido manè & vesperi ante cibum illiniantur partes, ut diximus, septem pariter diebus continuis. Quo quidem linimento hepatis etiam regio (si multum æstuaret) inungi poterit. Hic animadvertendum, quòd unguenta sive cerata à nonnullis hoc in casu usurpata, ut santalinum solùm, vel unguentum de Comitissa, vel etiam unguentū Galeni, omnia eatenus suspecta mihi semper visa sunt, quatenus nimium adstringunt. Quibus omnib⁹ illud etiam addendum erit, nimirum, quòd ad detergendum, & ad firmandum ventriculum pituitæ metropolim, valdè conducturū judico; si ex intervallis quibusdam utatur unc. 1. Mellis Ros. cum media uncia syrup. de Betonica, vel sacchari rosacei recentis unc. med. cum drach. 2. conservæ betonicæ, modò uno, modò altero horis duabus ante prandium; quæ quidem medicamenta renibus etiam detergendis & firmandis sunt accommodata. Quæ quidem præsidia cum victus ratione præcepta, si pertinaciter retineantur novem saltem mensium spatio; speramus, Dei auxilio, fore, ut Perillustris & Reverendissimus D. ab hac calamitate prorsus liberetur.

Prognosticum.

De

De frigido dexteræ mammæ tumore pro Nobilissima quadam Muliere Narniensi Consultatio XIV.

Historia

VLIER Nobilissima sex abhinc Mensib' plus, minusvé, in dexteræ mammæ tumorem jam antea exiguum; nunc verò satis insignem incidit. Qui quidem, cujus sit naturæ; & unde originē duxerit, haud difficilè est assequi. Scyrrhus enim, sive scyrrhosus tumor censeri debet; non equidem ejus generis, cujus meminit Galenus Lib. 2. de Arte curandi ad Glauconem, nempè, qui à quovis humore, parte tenuiori dissipata, pendere solet; Sed ejus naturæ, cujus idem Galenus Lib. de Tumoribus præter naturam, originem ex humore, vel pituitoso, vel melancholico, ducere affirmavit. Hic scyrrhus illegitimus, sive nothus; Ille verò purus, & exquisitus nuncupari solet. Talem esse tumorem, de quo nunc agimus, quatuor sunt argumenta, quæ me impellunt, ut credam; Partis affectæ color non immutatus; Dolor non admodum acutus, licet interdum prohibita consueta ea in parte transpiratione, dolor nonnihil punctorius suscitetur; Affecti membri sensus adhuc superstes; atq; nulla in laborante mamma venarum elatio; qua quidem novissima conditione cancri incipientis suspicio excluditur. Non ibo tamen

Affectus essentia.

Signa affectus.

men inficias, periculum non leve imminere, ut in cancrum (si præcautionis & curationis ratio negligeretur) degenerare posset.

Materiam verò, ex qua tumor hic constat, frigidam, crassam, ác lentam, pituitosam nempè, cum humoris melancholici, frigidi scilicet, & sicci jugiter portiuncula esse, tàm notum est, quàm quod notissimum.

Signa verò jam antea adducta tumoris hujus naturam consequentia, ejusdem etiam caussam, sive materiam proximam planè ostendunt.

Talem autem materiam huic tumori subministrarunt, & magis magisque in dies subministrant pituitosi humores, cum aliqua etiā fœculenti sanguinis portione in universo corporis habitu redundantes, tùm temperamenti ratione; calidum enim & humidum est, tùm inclinantis ætatis causa; agit enim quinquagesimum ferè annum, tùm etiam ratione sexus, & vitæ otiosæ, ac sedentariæ, quam honestarum viduarum more ducit; nec non ob animi mœrores, quibus pro rerum vicissitudine, & sorte varia, dententa fuit. His etiam accedit destillatio à dextera capitis parte, ob cerebri humidam intemperiem in subjectas partes, à qua, ob situs rectitudinem dextera mamma impleri potuit: destillationem enim hanc, à dextera potiùs capitis parte erumpere, nares ejusdem lateris frequentius sordidæ apertè declarant. Illud etiam unum addere placet, quòd morbi

Causæ efficientes.

Antecedentes.

Procatarctica.

concausa esse potest, videlicet mensium, si non integram suppressionem, diminutam saltem excretionem, quæ quidem licet sit ex naturæ in hac ætate præscripto; plerumque tamen excrementorum proventum in mulieribus afferre solet. Hæc autem excrementa ad mammas suæ substantiæ raritate facilè peregrinos humores suscipientes promptè decumbunt. Propterea Hipp. Lib. de glandulis, mammas recrementorum esse receptacula scriptum reliquit. Cæterùm quid de morbi hujus eventu, tempore & modò dicendum, ex antea enarratis satis unicuiq; constare potest; etenim commemoratus tumor, cum, neque in exquisitum scyrrhum, neque in carcinoma hactenus abierit, sperandum fore, ut præscribenda medicatione, vel prorsus superetur, vel ita imminuatur, ut nullius in posterum sit molestiæ. Quòd autem ad tempus attinet, sumpto argumento à morbi natura; frigidus enim est; à parte laborante: caro enim est adenosa & frigida, atque à subjecti patientis natura, non nisi longum fore morbum prædicere possumus; ita ut non nisi æstate futura exactam sanationem sperare liceat. At de sanationis modo, ita decernendum puto; Si cura negligatur, vel in cancrum, vel in legitimum scyrrhum facilè commeare posset: Verùm si (ut non diffido) Medici vigilantia, & nobilissimæ ægrotantis obedientia non desideretur, resolutione potius per halytum, quàm suppuratione tumorem finitum iri,

Prædictio.

iri, sperare possumus: Hæc omnia necessariò prælibanda erant, pro inveniendis scopis, in quos medica opera dirigenda sunt. Quatuor ergo sese offerunt scopi: Primus, ut frigida crassaq; excrementa in toto, ac peculiariter in capite coacervata prorsus expurgentur. Huic proximus, ut eorundem proventum, tùm victus ratione idonea, tùm medicamentis corporis intemperantias emendantib⁹ omni diligentia inhibeamus. Tertius, ut quoniam vix obtineri poterit, quin in tali corpore multorum excrementorum feraci, crudi succi indies aggregentur; hæc ipsa excrementa à mammis ad intestina avocentur. Quartus, postremusq; eò spectabit, ut tumoris materia proxima summa cum dexteritate dissipetur. Inprimis igitur talis imperanda erit victus ratio, quæ modicè excalefaciat, non admodum exiccet, futuri cancri suspicionis ratione, mediocriq; attenuandi facultate sit prædita, non solùm gignendis excrementis minimè idonea, sed his potius consumendis quàm maximè opportuna. Quare omnem aëris inclementiam caveat oportet. Somno sit contenta moderato, ac potius consueto breviori. Singulis diebus, manè & vesperi jejuno ventriculo unius saltem horæ spatio citra violentiam sese exerceat. Aluum lubricam pro viribus conservet, arte, si natura sit in hoc opere pigra; videlicet molli Clystere ex oleo & butyro, tertio vel quarto quoque die injecto, vel coriandris

Scopi curativi quatuor.

Primus scopus.

Secundus scopus.

Tertius scopus.

Quartus scopus.

Primus scopus explendus in victus ratione.

duobus saccharo intectis suppositis, vel prunis sex, vel octo in decocto senæ elixatis, & manna eodem decocto liquata imbutis, prima mensa ingestis; læto animo vitam ducat. Cibis utatur boni succi, facilis coctionis, & pauci excrementi: propterea carnes bovinæ, porcinæ, & & cervinæ veterum præsertim animalium excluduntur, quemadmodum & pisces seniores, majoresque. Lac, lacticinia omnia, caseus vetustior, & cibi ex pasta confecti reprobantur, ut etiam pyra & poma cruda. Carnibus ergo vescatur montanarum avicularum, columborum, pullorum gallinaceorũ, caponum, hædi, vervecis, & vituli modò juniorum sint animalium. Ova recentia, & sorbilia optima sunt. Vino utatur albo tenui, subadstringenti, minimèque vinoso. In qua victus ratione distinctius à Clarissimo ejus Medico instituenda, diu pergere debet. Transacto postea æquinoctio futuro, vere nempè ineunte, medicationem ineat hunc in modum. Aluo prius lenita, vel melle rosaceo solvente, vel diacatholico, vel medulla cassiæ cum speciebus hieræ picræ simplicis Gal. redundantes humores parandi erunt hoc, vel consimili pharmaco.

Pharmacia.

Præparatio humorum.

℞. Syrup. de Betonica, an. drach. 3.
Mellis rosati, an. drach 3.
Oxymellis simpl. an. drach. 3.
Syrup. de Fumoterra, an. drach. 3.
Aquarum Betonicæ, an. unc. 1. s.

Bora-

Boraginis, an. unc. 1. s.

Cichorei, an. unc. 1. s.

Misce pro syrupo hora matutina dando septem saltem diebus continuis. A quarto vel quinto syrupo, vena cubiti dextri Jecoraria secetur, ut alterantium medicamentorum vis per venas facilius diffundatur; pauca tamen copia, ut quinque unciarum mensura sanguis mittatur, quòd morbus cui incumbimus frigidus sit, frigidique succi magna ex parte prævaleant. Post septimum vel nonum syrupum purganti utendum erit medicamento hac formula.

Vena, cum dum corpora expurgantur, sit secanda.

℞. Pilularum Assaiaret, an. scrup. 1. s.

Pilularum Cochiarum, an. scrup. 1. s.

Medicamentum purgans.

Misce, & cum aqua Betoniæ fiat Bolus mollis, vel fiant pilulæ num. 7. in aurora dandæ. Verùm si nobilissimæ ægrotæ sorbitio magis arrideret, medicamentum parari posset hunc in modum.

℞. Diacatholici, drach. 6.

Diaphœnici, drach. 2.

Agarici Trociscati, scrup. 2.

Dissolvantur aqua Boraginis, in qua foliorum senæ drach. 2, præbullierint pro potu in aurora propinando. Tribus postea diebus continuis horis duabus ante prandium unc. mediam hujus confectionis assumet.

℞. Conservæ Rosarum, an. unc. 5.

Conservæ Betonicæ, an. unc. 5.

Conservæ Boraginis, an. unc. 5.

Confectio post purgationem sumenda.

 Interim

Errhinum ad caput expurgandum.

Interim pro capite peculiariter expurgando, manè jejuno ventriculo tribus vel quatuor horis ante prandium tali utatur errhino.

℞. Aquæ Majoranæ, unc. 6.
Succi Betæ depurati, unc. 1.
Mellis despumati, unc. 5.

Misce, cujus portiuncula modicè calida per nares, ter quaterque unius horæ spatio trahatur. Dein nares emungantur.

Peracta purgatione præscripta, ad excrementorum reliquias dissipandas, simulque ad exiccandum cerebrum destillationis fontem; nec non mediocriter universum corporis habitum, eo consilio, ut gignendorum excrementorũ occasio tollatur, quàm maximè conducturum speramus decoctum aliquod moderata siccandi facultate præditum, multis diebus sumptum, veluti.

Decoctum ad capitis excrementa exsiccanda.

℞. Sarzæ Pariliæ minutim incisæ, & vino albo sæpius lotæ, dein in loco umbroso siccatæ, unc. 2.
Corticis ligni Guaiaci, unc. 1.
Ligni Visci quercini, unc. 5.
Aquæ communis, lib. 7.

Infusione s. A. facta, bulliant ad consumptionem medietatis, in fine ad ebulliendum adde
Boraginis, an. p. 1.
Cichorei, an. p. 1.
Betonicæ, an. p. 1.
Lupulorum, an. p. 1.

Colu-

Colaturæ unc. 7. in aurora laboranti propinentur, sudorque citra violentiam procuretur, in quo usu pergat quadraginta ferè diebus continuis, victus ratione non usque adeo attenuante, sed paulò parcius consueto observata. Propterea, nec carnes elixas, nec ferculum in prandio denegamus. Vino quoque in prandio & cœna uti poterit, sed ejusdem sarzæ Pariliæ decocto, clementiori tamen hunc in modum attemperato.

Victus ratio in decocto sumendo observanda.

℞. Sarzæ Pariliæ, unc. 1.
Aquæ communis, lib. 15.

Bulliant ad consumptionem sextæ partis; in fine ad ebulliendum adde Cinamomi, drach. 1. colatura usui servetur pro potu.

Vniverso hoc tempore, in eundem scopum dirigitur Theriacæ vel Mithridatij, vel alterius consimilis medicamenti usus; quale est, quod nos fœlici cum successu in consimili medicatione usurpamus, quod quidem præter quàm quòd reliquam causam morbificam dissipat, atque cerebrum, visceraque nimium humida moderatè siccando roborat; pravam, veneficiamq; humorum qualitatem infringit. Ideoque cancri imminentis causæ materiali prospicit. Illud autem est:

Medicamentum ad cancri imminentis causam materialem.

℞. Conservæ Boraginis, unc. 4.
Conservæ Betonicæ, unc. 2.
Mithridatij, unc. 5.
Trociscorum de viperis, drach. 1.
Syrup. de pomis, unc. 1.

Misce, cujus uncia media detur immediatè ante sorbitionem præscripti decocti, bis saltem in Hebdomada. Illud unum admonere necessum est. Videlicet, quòd aluo non correspondente, maximi usus erit, si interdum foliorum senæ drachmæ duæ cum epithimi totidem per totam noctem in decocto manè potando macerentur.

Mensibus autem fluentibus, à decocto, & ab omni alio medicamento abstineat. Nec caput lavet. In toto hoc temporis decursu, & caput interdum lavare ex usu erit; lixivio tamen herbis cephalicis citra insignem calorem siccantibus medicato; & etiam per Vrbem iter habere poterit, modò aëris inclementia non persentiatur. Quibus peractis (quòd ad tertium attinet scopum) bis saltem in mense, vel pilulis superius descriptis, aut de hiera cum Agarico, vel epithimi, senæ, vel agarici infuso; mitius tamē purganda erit; si duob⁹ vel tribus diebus ante levem quandā præparationē mollita fuerit ex Melle rosaceo, & syrupo de Betonica jugiter, cum syrupo de pomis duabus saltem horis ante prandium acceptis. In quem *Chirurgia.* usum etiam, aversionis gratia, inustum in sinistro brachio cauterium diu gestandum quàm maximè profuturum speramus, ut destillatio à capite in mammam avertatur, atque intercipiatur, licet non me lateat hic de inurendo loco dubium suscitari posse. Alterum præterea hoc Cauterium in crure dextero ad partem internam,

ternam, paulò supra, vel subtus etiam genu necessariò excitandum consulo; assiduo enim ea in parte ploratu, & vapores ab hepate in caput conscendentes, destillationiq; occasionem præbentes avertentur, & ab utero inæquali plenitudine laborante derivatio simul cum evacuatione, atque etiam à mamma dextera, aversio insignis habebitur, quòd uteri cum mammis vasa apertè communicent, consentiantque. Eadem ratione sanguis ex tali vena interna, vel ex venis quæ sunt in sede interdum detrahendus erit, finitis mensibus. Quæ quidem Chirurgica præsidia tutò etiam administrari possent eo tempore, quo præscriptum decoctum exhibetur: quando tunc tumor nulla ex parte cederet, deteriorisq; tumoris suspicio augeretur. Interim pro quarto postremoq; scopo obtinendo, si tumor in carcinoma manifestè degeneraret; profectò à validioribus præsidijs parti affectæ admovendis, esset abstinendum; Oleo tamen rosaceo completo cum portiuncula lithargirij in mortario plumbeo diu agitati tuto utendū esset: nec obstat quòd cancri occulti medicationem, apertis verbis, Hippocrates interdixerit, nam de Chirurgico opere, deque validioribus præsidijs intellexit. Cæterùm hujus infortunij, si nullum manifestum signum apparuerit, (ut spero) cataplasma ex caulis virentibus folijs, atque Aristolochia rotunda Oleo communi veteri excoctis super mammam tumentem die noctuque gestabit,

Instantia.

Responsio.

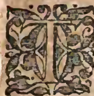
Cataplasma applicandum.

ita ut ſingulis ſex vel octo horis permutetur, quod quidem etiam medicamentum finita purgatione jam antea imperata parti affectæ utiliter admoveri poterit. Quòd ſi malum adhuc perſeveraverit, ad Aſclepiadis ceratum à Galeno præ cæteris celebratum confugiendũ erit. Sed antequam præſcriptam medicationem ineat, operæ pretium erit ex intervallis quibuſdam redundantes ſuccos pituitoſos præcipuè pharmacis mitioribus jam antea deſcriptis nonnihil expurgare. Tot proponenda videbantur in gratiam Nobiliſſimæ Mulieris, faxit Deus, ut fauſta, ſalutariaque illi contingant.

De

De oculi sinistri lachryma involuntaria pro Illustriss. ac Reverend. D. Angelo Martano Spoletano Consultatio XV.

Am, & si secundum Hipp. placita, natura oculis etiam utatur, vel potius abutatur pro expurgandis cerebri redundantib⁹ excrementis; in hoc tamen opere, si modus ex naturæ præscripto non servetur, sanitatis limites oculi excedere dicuntur; ut in proposito Perillustri & Reverendissimi Viri, cujus oculus sinister jam multis ante annis lachryma afficitur. Cujusquidem causam interiorem geminam esse pro comperto habeo; unam nempè anguli laborantis oculi imbecillitatem, tùm ob humidam intemperiem, tùm etiam partium hunc angulum constituentium raritatem, & laxitatem quandam consequentem. Alterum excrementorũ è cerebro in subjectas sedes delabentium copiam. Cerebrum enim in Perillustri Patiente ex animi, curis, studijs, & sollicitudinibus plusquam par sit refrigeratum; nec non ex longo sanguinis è naribus fluore post longũ perpessumq; capitis dolorẽ, naturali calore insigniter privatum, in proprij alimenti coctionis munere deficiens, insignem excrementorũ copiam colligere non est dubitandum. Huic accedit, quòd & ventriculus ob frigidam ejus intemperiem in concoquendo imbe-

Historia

Affectus essentia.

imbecillis, & Jecur justo in hoc calidius vitiosam cerebro materiam continuò suppeditant. Sed præter lachrymam hanc valdè suspicor eo ulceri etiam oculi angulum affici, quod apud Plinium Epinictis dicitur; nam pars illa, si digito prematur, humorem perpetuò effundit. Nec obstat, quòd nullum ea in parte Tuberculum præcesserit, nullusque abscessus inter canthum majorem, & nasi os disruptus (Accilops vocatur) quoniam ex longa frigidi etiam humoris fluxione citra abscessum disruptum, partes excavari, ulcerariq; possunt.

Affectus essentia.

Curandi ratio, in quo potissimum sita sit.

Ex his ergo satis constare putamus, universam propositi ægrotantis curandi rationem in eo positam esse, ut cerebri intemperies frigida & humida; Jecoris autem calida emendetur; ventriculus roboretur, atque anguli laborantes partes nimium humidæ, & laxæ exsiccentur, firmentur, & ulceratæ ad cicatricem deducantur. Nec non cerebri excrementa ab oculo alio deflectantur. Quos quidem scopos assequi non erit admodum facilè ob affectus vetustatem, & indicationum pugnantiam. Verùm, cum adhuc Perillustris Laborantis ætas in vigore consistat, prudensq; sit, ac paratus omnia ex Arte proponenda remedia admittere; sperandum fore, ut omni diligentia, & sedulitate præstanda, voti campos evadere possit. Itaque nihil cunctandum arbitramur, quin hoc tempore (ut decet) expurgetur, ac inter purgandum, cubiti vena interna lateris sinistri aperiatur,

Prognosticum.

Pharmacia.

Chirurgia.

tur, sanguisque ad uncias quinque, plus, minusvé detrahatur. Dein Masticatorijs saltem caput expurgandum erit. Mox Chinæ radicis decoctum cum santalis rubris, & salsæ modico de more viginti saltem diebus propinatum, magnopere conducturum speramus. Victus ratione præsidijs jam præscriptis compari impetrata, & ab ægrotante accurata diligentia observata. Ad hæc, crebræ capitis lotiones ex lixivio quercus, in quo simplicia cœphalica citra insignem caliditatem exsiccantia fuerint excocta, mirum in modum juvabunt: post quas ceratum, vel sactum, vel consimile commissuræ coronali derasæ admotum, diuq; gestatum valdè efficax erit ad siccandum, roborandumque cerebrum. Quo tempore Betonicæ, salviæ, & torismarini confectiones duabus horis ante prandium devoratæ non leve adjumentum afferent. Quibus peractis, malo non cedente, ad Thermas confugiendum erit: inter quas proposito in casu, Balneorum aquæ maximè probantur, quæ in Agro Senensi scaturiunt: Quarum aqua Balnei Della terra nuncupati tribus, quatuorvé diebus epota, mirificè ventriculum refrigeratum firmat roboratque. Dein pro hepatis fervido calore attemperando, aqua ficuncellæ dicta, quindecim, vel viginti diebus de more propinata primas inter omnia medicamenta partes obtinet. Quòd, si vitium adhuc perstiterit, caput stillicidio sancti Philippi subijciendum per aliquot dies erit;

Capitis lotiones adhibendæ.

Ceratum & cõserva ad caput roborandũ.

Quorum balneorum usus probetur.

Quæ omnia medicamenta, si ex toto affectum non sustulerint, duo adhuc supersunt remedia administranda. Alterum cauterium in nucha excitandum, diuque gestandum. Alterum, ut oculi laborantis partes ad angulum auro vel argento candenti perurantur, deinde medicamentis accommodatis cicatrix obducenda erit. Dum hæc, & alia jam dicta peraguntur, confert collyrium ex Tutia, amylo, & Muccagine seminum psyllij cum aqua rosacea patienti oculo in linteo superposita; Vtilis etiam erit revulsio per synapismum in occipite raso adapplicatum. Atque hæc nunc proponenda mihi occurrerunt, quæ profutura speramus, ac ut id fœliciter eveniat à Deo Optimo Maximo obnixè precamur.

(o)

De

De Pustulis menti, colli, & aliarum partium, de renum dolore, & de gonorrhea pro Illustrissimo, & admodum Reverendo D. Abbate Riario Consultatio XVI.

ILlustrissimus & admodũ Reverendus Abbas Riarius: Annum suæ ætatis 27. agens; Calidi, atq; humidi temperamenti, totius corporis habitus, ac viscerum principalium; Hepatis, & renum præ cæteris calidiorum causa, tribus vitiosis affectibus interpellatis, obnoxius est: Pustulis nempè quibusdam sub mento, in collo, atque alijs quoq; corporis partibus: Deinde nephritico dolore, ex arenulis in renibus accumulatis pendenti: & Gonorrhœa demum, quæ levi quacunque occasione revertitur, non modo seminis justo calidioris & acrioris vitio; sed vasorum etiam seminalium retentrice facultate jam imbecilliore reddita ob seminis copiam: (multo enim sanguine abundat) & ob calidam intemperiem, cum humiditatis accessu. Per quæ quidem seminis Instrumenta copiosior humor in genitalia interdum delapsus, ibique detentus, alterius testis tumorem phlegmonosum quandoque parere consuevit. His accedunt præludia, ac rudimenta quædam ad articulorum dolores, præsertim ad podagram; *Historia.* *Laborantis affectus, & eorum causa.*

tum

tùm ob artuum hæreditariam; ac paternai
quandam imbecillitatem; tùm etiam plenitu
dinis vitio, ac concoctionis ipsius ventricu
cruditates aliquando colligentis; non quidei
sui culpa (quòd secundum naturam, & æta
tem satis firmus, ac robustus sit) sed propte
errata in victu; quæ juvenilis ætas ferre sole
Qui affectus omnes leves cùm sint, non inve
Prognosticum. terati, nec in habitum commutati; Virumqu
prætereà exerceant ætatis potius proficienti
quàm deficientis; sperandum est, fore, ut le
negotio superetur; dummodò rectam viver
di rationem Illustrissimus Vir sibi instituat, ir
stitutamque pro viribus pertinaciter servei
nam (ut potui ego assequi) commemorai
mala non revertuntur, nisi ob externæ alicuji
occasionis injuriam.

Aer eligendus. Aëris igitur inclementiam omnem pro v
rili devitet.

Interdiu, ne dormiat: neque à cœna; ni
duabus saltem horis.

Somnus & vigilia. Septem horas somno det solùm; habita ta
men consuetudinis ratione.

Corporis, animiq; exercitium sit modera
Motus & quies. tùm; nempè, ut, nec parùm, nec immodicè siv
corpus, sive animus exerceatur.

Alui excrementum. A cibo, tùm animo, tùm corpore ipso pati
tet quiescat. Operam det sedulam, ut aluu
singulis diebus deponat, quando in hoc oper
natura deficiat: Auxilia vero huic operi op
portun

portuna nunc non recensebo: quoniam satis, ut audio, lubricam aluum habet.

Cibis utatur boni succi; facilis concoctionis, & in moderata copia; quæ autem cibaria crassum, viscidumque humorem aggenerant (dum materiam calculo gignendo suggerunt) maximè devitanda sunt. *Victus ratio ad cibū & potum attinent.*

Fugiat, tanquam pestem, prandium, vel cœnam dubiam, nec non compotationes, vina generosa, & cruditates.

Et quoniam Illustrissimi Viri Caput non nihil etiam Destillationibus est obnoxium, magis ex usu ei erit, si cœna prandio sit parcior.

Vino præterea utatur sub adstringenti quidem, at non immaturo, neque adeo vinoso; subrubro etiam, dum non sit crassæ substantiæ.

Non ignoret autem extenuantia omnia, ut gracilibus, & natura siccioribus inimica sunt; ita crassioribus, pinguibus, & carnosis saluberrima plane esse.

Id etiam in præcautione animadvertendum est: quòd commesta legumina, poma, fructus omnes (pyris exceptis) vinum jejuno ventriculo epotum, & immoderata venus omnibus nervorum affectibus; potissimum verò podagricis, nocentissima sunt.

At si instituta huc usque vivendi norma ritè observata, supervacaneis excrementis, & genitis, & gignendis adversante, affectus remigra-

rent, atque longè acrius sævirent; ijs, præcipuè tamen podagricis, atque nephriticis occurrendum esset.

Aversio per chirurgica præsidia. Aversione primùm, vena interna in utroq; cubito (si uterque pes laboraret) secta bis in anno, ineunte scilicet vere, & proximo deinde Autumno: Nam redundantes humores, vere multitudine; Autumno autem qualitate ipsa infesti moventur.

Repellentia affectis artubus admovenda. Mox repellentibus, fluxionemq; cohibentibus, artubus affectis admovendis, utendum erit: Inter quæ fœlici cum successu usui pamus plerumq; nos Bolum Armenam communem, vel aqua plantaginis stillaticia, vel succo ejusdem, in formam linimenti redactam.

Humorum praparatio. Deinceps serapia vitiosos succos infrænantia & concoquentia de more præscribantur.

Evacuatio. Ab his catharticis cacochimiam clementer deturbantibus locus erit; ex quibus summopere probamus syrupum R.os. solut. cum decoctione Mirobalanorũ Citr. Chebul. & Ind. dissolutum: Repetitis iterùm, atque iterùm ex intervallis quibusdã Pilulis Mastichinis: Quo opere erit etiam occursum imminenti malo nephritico.

Anodyna ad podagrã. Adhæc Anodyna (quando pedum infestaret dolor) parti dolenti admoveantur, ex mica panis vaccino lacte macerata vitellis ovorum, modicóque rosaceo oleo completo confecta, ac in Cataplasmatis formam redacta: Vel (quod mirum in modum sedat dolorem) embrocha,

brocha, seu stillicidium ex hydrelæo tepido paretur.

Atque inclinante malo disolventia, juxta Galeni sententiam, simulq; roborantia omittenda non sunt: in quorum sylva abundantissima, vel ceratum nos eligimus ex muccagine fœnu græci, sem. lini, pulvere radicis Ireos, & cera; vel aceti acerrimi, in quo origanum excoctum sit, modicè calentis perfusionem; vel fotum ex eodem. *Dissolventia & roborantia in podagra adhibenda.*

Interim ne Arenulæ in renibus congerantur, frequentem usum commendamus Terebynthinæ ferro candenti exsiccatæ, inque pulverem redactæ, unius drachmæ pondere, cum aqua Anonidis, horis quatuor ante prandium exhibitæ; mastichinis pilulis præcedenti die deglutitis, post levem aliquam per triduum, vel quatriduum humorum ex oxymellite, melleque rosaceo præparationem: Aut consuetum Illustrissimo Domino medicamentum nostrum ex Tartaro vini albi cum aqua pariter Anonidis exhibitum.

Gonorrhæa autem pertinaciter infestante. Præhabitis purgationibus paulò ante institutis; accommodatissimum, atq; efficacissimum remedium erit, quod recipit Menthæ siccæ, drach. 3. seminum lactucæ, drach. 2. seminum Rutæ, Viticis, Radicis Ireos singulorũ, drach. 1. sacchari albissimi, drach. 1. misceantur simul; inque tenuissimum pulverem redigan- *Præsidia gonorrhea.*

tur: Cujus drach. 1. s. cum aqua Plantaginis, tribus ante prandium horis, per aliquot dies offeratur.

Qibus peractis, cogente necessitate; Hepatis, & renum fervida intemperies, aut sero caprini lactis, una cum succo cichorei, ritè depurato; aut aquæ seu ficoncellæ, seu Villensis potu de more castiganda erit; ut integra valetudo Illustris. & admodum Rever. Viro restituatur; quam Deus Optimus, atque omnipotens diutissimè conservet.

De Calculo renum pro Perillustri ac Reverendiss. D. Iustiniano Orsino Consultatio XVII.

Calculorũ renũ causa duplex.

ENVM calculorum causam duplicem esse, nemo est, qui nesciat; materialem nempè, & efficientem; hæc in renum calidam intemperiem refertur; illa vero in crassum, viscidum, & limosum humorem, ex cibis genitum. Quamobrem tota vitij hujus præcautionis ratio, utramq; causam declinat. Quate quatuor erunt scopi; in quos medici consilium dirigendum. Primus, totis viribus incumbendum, quo minùs pravi, crassique succi in visceribus colligantur. Huic proximus, ut quæ excrementa gignuntur, à meatibus urinarijs ad intestina avertantur. Tertius, si quæ in renibus excrementa cumulentur, omni opera de-

Scopi curativi.

ra de-

ra deturbanda, atq; expurganda erunt. Quartus, postremusq; scopus, eò spectat, ut renum discrasya emendetur. Quos quidem scopos assequi, ut non est admodum facilè, ob affectus vetustatem, ita neque impossibile; quòd res agatur cum Viro prudenti, & robusto satis, nec non in ætate non adhuc manifestè deficiente constituto. Propterea, ne spes nostra irrita evadat, præsidiorum accommodatorum materias aggrediamur. Ac primùm, quòd ad victus rationem attinet: Austrinos & Aquilonios flantes spiritus prorsus devitet. Somnus ita moderetur, ut septem, vel octo horarum mensuram non excedat. Interdiu nequaquam dormiat; neque à cœna, nisi horis duabus se det somno. Neque culcitris indormiat ex anseris plumis confectis. Caveat etiam inter dormiendũ decubitum in dorsum. Vitam desidiosam pro viribus non agat, sed moderatè sese exerceat, leniter deambulando. Motus autem vehementes, ut curru, vel citatis equis maximè sibi futuros noxios non ignoret. Aluum quotidiè lubricam, natura non operante, arte procuret: vel leniente clystere, vel nostris usitatis pilulis quæ, in hunc modum conficiuntur.

Prognosticum. *Victus ratio.* *Aer eligendus.* *Somnus, vigilia.* *Motus & quies.* *Alui excrementa quæ arte subducenda.*

℞. Aloes non lotæ, an. drach. 5.
Agarici Trociscati, an. drach. 5.
Rhabarbari, an. drach. 5.
Specierum Hiere. s. an. drach. 5.
Terebinthinæ igne exiccatæ, & in pulverem redactæ, scrup. 4.

Cum syrupo de Absynthio fiant Pilulæ numer. 6. Quarum duæ, bis, vel etiam ter in hebdomada dentur, hora una ante cœnam. Animi curas graves, & contentiones (quantum poterit) effugiat.

Cæterùm, quoniam nihil æquè hujus affectus morbificam causam fovet, atque juges ex cibo & potu contractæ cruditates; omne studium impendat in congrua ciborum & potuum, tùm quantitate, tùm qualitate, ratione observanda. Proinde victus rationem non solùm tenuem; sed attenuantem, & moderatè exsiccantem servabit: Ideoque cibos coctu faciles, optimi succi, paucorum excrementorũ; ùt capi, gallinacei, perdices, columbi in turribus degentes, aviculæ, leporinæ carnes juniores, caro vitulina, vel etiam interdum vervecina, eaque potius assa, quàm elixa affectabit. Duriores autem carnes, ac præsertim animalium extremitates, pisces vetustiores, legumina, edulia omnia ex pasta confecta, lac, lacticiniaq; omnia, & caseum, nec non cruda olera, cruda etiam pyra, & poma evitabit, quemadmodum, & Aromata, acriaque omnia. Quòd ad potum spectat, licet vinum album ab omnibus imperetur, quòd facilius penetret, urinamque moveat, (si ad vinum nigrum, & crassum conferatur) subrubrum tamen (modò tenuis sit substantiæ) minimeque dulce, præcautionis gratia, & in nephritico, & in podagrico affectu, nulla ratione improbari potest: ac

Cibus & potus qualis esse debent.

præser-

præsertim, si coriandro fuerit medicatum. Hoc autem, si vinosum maximè fuerit, aqua cœlesti potius, quàm Tyberina, & Coriandro pariter castigata, erit attemperandum; cujus mensura in prandio decem & octo unciarum plus, minusvé servetur; in cœna autem parcior sit, tùm cibus, tùm potus, atque à cibo semper, vel Coriandrum saccharo conditum, vel rosarum conservam in tabellis, vel citri corticem saccharo conditam, mediæ unciæ pondere devorabit: Inter prandium autem & cœnam minimè bibendum; urgente tamen siti, aquæ, vel cinamomo, vel coriandro medicatæ uncias quatuor vel quinque semel tantùm assumet. Illud autem præ cæteris admonebo; quòd, si semel tantùm in hebdomada consueti cibi & potus dimidium circumcidere non gravabitur, incredibile auxilium inde sibi comparabit. Hæc autem victus ratio, si ad unguem retineatur; non solùm nephritici, sed arthritici etiam affectus causam materialem mirificè declinabit. Renum etenim calculi, ut plurimùm, articulares morbos comitantur, & de victus ratione hactenus.

De pharmacia autem sic deliberandũ; quoniam Perillustris Viri ventriculus frigidior, humidiorq; cum sit, ægrè admodum, & tardè ingesta alimenta concoquit, unde frigida & pituitosa excrementa accumulat, quæ diutina consuetudine magis, magisque in dies ejusdem intemperiem augent, atque subinde eorun- *Pharmacia.*

dem excrementorũ jugiter proventus oritur, quæ deinceps gignendis renum calculis, pariterque artuum doloribus excitandis occasionem præbent; Hujus visceris maxima est habenda ratio: Propterea quotannis his expurgandus erit ventriculus, dein firmandus, Autumno nimirum, & ineunte vere, præhabita præparatione hunc in modum.

Præparatio humorum. ℞. Specierum Hieræ s. drach. 1. cum melle rosato fiat bolus quem capiat tribus horis ante prandium, deinde immediatè superbibat liquorem hunc:

℞. Oxymellitis Scyllini, an. unc. s.
Mellis Rosati, an. unc. s.
Syrupi de Betonica, an. unc. s.

Capiat, ut diximus septem diebus continuis, die octaua sequenti,

℞. Specierum Hieræ, s. drach. 3.
Diacatholici, unc. s.

Animadversio in medendo ventriculo. Misce, & capiat quatuor horis ante prandium: hic autem in memoriam revocandum; ventriculum largas potiones, catharticaque valida ægrè admodum sustinere: ob id præscriptam purgandi ventriculi rationem eligimus: quæ si Perillustri Viro non arrideret, hujus loco Tetutianam aquam per biduum aut triduum de more potandam proponimus: hæc enim ventriculum mirificè detergit, expurgat, ac simul etiam corroborat.

Expurgato hunc in modũ ventriculo, medicamenta præcipua, tùm, quæ sumuntur, tùm etiam,

etiam, quæ admoventur, huic firmando visceri opportuna administranda erunt; sunt autem hujusmodi.

℞. Specierum Aromatici Rosati, scrup. 1.
Conservæ Rosarum, unc. s.

Misce, & capiat duabus horis saltem ante prandium, deinde statim superbibat Vini Aromatici, Absinthites, binas vel ternas uncias, quinque vel septem diebus continuis: quo tempore, manè & vesperi ante cibum, ventriculi regio Oleo ex Nuce Myristica illinatur, vel hoc linimento:

℞. Olei Cariophyllati, drach. 2.
Specierum Diambræ, scrup. s.
Moschi, gr. 3.

Ceræ q. s. fiat linimentum: in hunc usum etiam, & cerata stomaticha, & (si necessitas urgeret) stillicidium ex Oleo & Vino, Cinamomo, Cariophyllis, Nuce Myristica, & cæteris ejus generis medicato, usurpanda: quæ omnia simul cum victus ratione præscripta eò spectant, ut excrementorum viscidorum, limosorumque proventum, unde omne malum pendet, inhibeamus.

At verò, ut quæ excrementa in dies aggregantur, à renibus, vel etiam ab artubus ad intestina invitentur, semel saltem in mense hanc aversionis rationem servabit:

℞. Medullæ cassiæ noviter tractæ, cum oleo amygdalarum dulcium, drach. 6.

Diasebesten, vel Diaprunis lenitivi, drach. 3.

Misce, & capiat hora una ante prandium, vel

℞. Terebinthynæ, unc. sem.
Pulveris Glycirrhyzæ, q. s.

Fiat bolus, quem capiat tribus saltem horis ante cibum, vel hujus loco interdum pilulæ alephanginæ imperentur, modò ante hoc vel illud, levis quædam prægressa fuerit præparatio, ex oxymellite, melle rosaceo, & syrupo de Betonica, singulorum uncia media, tribus diebus continuis, horis duabus ante pastum sumptis: deinde duobus diebus interpositis, confugiendum erit ad medicamenta, quæ, & secundum qualitates manifestas, & à tota, (ut ajunt) substantia, calculos, si qui renes exerceant, frangere valeant, simulque arenulas, & cætera excrementa deturbare, & expurgare possint, in quorum usu, illud unum observare oportet; isthæc medicamenta ex liquore aliquo emolliente, & laxante esse danda.

In pueris nequaquã, in mulieribus, cur raro calculi renum gignantur.

Constat enim in pueris nequaquam, in Mulieribus rarò admodum in renibus calculos procreari, quòd horum corporum vasa molliora, longeq; laxiora sint. Multa in hunc usum administrari solent; nempè, & Oleum Amygdalarum tùm dulcium, tùm amararũ, & amygdalæ ipsæ amaræ ante omnem cibum commestæ, aqua etiã ex Raphano, Limonibus, Amygdalis amaris, & anonidis radice stillaticia; nec

non

non etiam limonum succus ad quatuor vel quinque uncias, cum totidem aquæ anonidis, & modico sacchari datus, quod quidem noviter præscriptum medicamentum prorsus caveat Perillustris Vir: nam frigido, imbecilliori; ventriculo adversissimum est; hæc inquam, & multa alia pro hoc tertio scopo explendo communiter ab omnib⁹ circumferuntur, inter quæ non ignobilem locum obtinet nostrum medicamentum pluries fœlici semper cum successu oblatum & comprobatum; hoc autem est:

Medicamẽta calculos frangentia & arenulas deturbantia.

℞. Seminum melonum mundatorũ, unc. s.
Ossium Dactylorum, an. scrup. 1.
Cerasorum, an. scrup. 1.
Mespilorum, an. scrup. 1.
Lithospermatis, an. scrup. s.
Radicis Glycirrhizæ, an. scrup. s.
Gummi Cerasorum, an. scrup. s.
Seminum Altheæ, an. gr. 5.
Seminum violarum albarum, an. gr. 5.
Seminum Apij, an. gr. 5.
Sem. Asparagorum, an. gr. 5.
Pulveris Leporis Aetij, drach 2.

Misceantur omnia, & in tenuissimum pulverem redigantur, cujus drach. 1. cum juris cicerum rubrorum uncijs octo, & butyri recentis uncia una propinetur horis quinque ante prandium, duobus vel tribus diebus continuis, semel in mense, immediatè post prægressam, præscriptamque purgationem.

Interim

Interim, dum hæc peraguntur, magnopere ſtudendum, ut renum ingens calor remittatur, tanquam recurrentis nephritidis efficiens cauſa. Atque inter ea, quę huic explendo ſcopo auxiliantur, mos eſt, tùm veterum, tùm recentiorum medicorum, renum regionem, vel roſaceo, vel ſantalino unguento, vel alio conſimili refrigerante illinire: quod quidem mihi ſuſpeſtum nonnihil ſemper viſum eſt, quòd refrigerantia, & adſtringentia extrinſecus admota ſupervacanea excrementa magis compingunt, ideoq; non niſi ſumma cum prudentia, tali in hoc caſu medicamento utendum. Huc etiam ſpectant aquæ thermales, ut villenſis, quæ in agro lucenſi ſcaturit, & ejus generis aliæ; quemadmodum etiam, & ſerum caprinum uberiori menſura per plures dies datum: ſed neutrũ horum in propoſito Perilluſtri Ægrotante profuturum ſuſpicor; quandoquidem calidiorem, firmioremq; ventriculum poſtulare videntur: quocirca duo in hunc finem efficaciſſima & tutiſſima, paratuq; facillima, mihi valdè familiaria proponam. Primùm frequens uſus Conſervæ Roſarum, & violarum cum ſantalis rubris, hunc in modum.

Refrigerantia & adſtringentia extrinſecus renibus admota curſu ſpecta.

℞. Conſervæ Roſarum, an. drach. 3.
Violarum, an. drach. 3.
Santalorum Rubrorum pulverizatorũ, drach. s.
Syrupi Violati, drach. 2.

Miſce, & capiat duabus horis ante cibum,

ac

ac interdum bis in die. Alterum est; Aquæ limpidæ excoctæ tepidæ, sex vel septem unciarum mensura, ante omnem cibum, bis vel saltem semel in die potus: Nihil etenim adeò renes à recrementis vacuos, & temperatos reddit; igneus enim ipsorum calor aquæ tepore tandem extinguitur: ita ut inposterum calculos procreare non possint.

Aqua tepida cur renibus maxime prosit.

Sed fortasse instituta jam medicatio, prima facie laboriosa, Perillustrem Virum deterrere posset: verùm enim verò, si periculum, quod ex hoc nephritico affectu imminere solet, nimium grandioris lapidis, & in renibus, & etiã in vesica, unde postea tot perpetua tormenta; accuratè expenderit, ut prudens, ita & omnem industriam, & sollicitudinem in præcautionis gratiam nusquam remittet.

De Chirurgicis autem operibus, præter cubiti dextri venæ internæ sectionem, verè initiante, hepatis, & renum eventandi caloris gratia, nihil quod proponam habeo.

Porrò autem, si hæc omnia præscripta ad unguem explere arduum, operosumque nimis Perillustri Laboranti videatur; illud tamen pro comperto habeat, tria saltem pertinacissimè retinenda esse; videlicet, victus rationem præscriptã, aquæ tepidæ, ante omnem cibum, potum, nec non vomitum, bis vel saltem semel in mense post plenilunium, & statim à novilunio, una vel altera hora, à cœna. Tot ex ijs, quæ nondum administrata fuerunt proponenda

nunc

nunc habui pro vindicando Perillustri Domino à præsentibus molestijs, & à gravioribus imminentibus malis. Faxit Deus, ut prospera & salutaria illi contingant.

De Capitis destillatione; spirandi difficultate, inappetentia; & aversione cibi, urinæ difficultate, & cachexiæ principio: Pro Illustriss. & Reverendiss. Cardinali Paleotto, ad Perillustrem & Excell. D. Hieronymum Mercurialem Archiatrum Dignissimum Consultatio XVIII.

Cerbissimus Filij tui casus, uti animum tuum intimo dolore perculit, ita & Illustrissimum, Reverendissimumq; Cardinalem Paleottum, & Perillustrem ejus Nepotem, & me ipsum, omnes tui studiosissimos, amantissimosq; gravissimè affecit; non enim filium quemvis te amisisse conspicimus; sed spectatæ virtutis, egregiæque indolis filium: Tam, & si quis Navem ab ærumnarum pelago ereptam, atque in salutis Portum revectam, amissam dicat, deperditamvé, ac non potius raro, optabiliq; à Cœlis munere affectam exclamet? Præmisisti igitur Vir Clarissime Filium tuum, non amisisti: Hic enim finis universæ carnis; nec nos mortales in vita (credere

fas

fas est) diutius Auctor ille, rerumque omnium Parens Deus quasi in carcere relegatos detinet, quàm, ut quisq; potuerit bonorū operum subsidio, ipsius carceris egressum, atque beatarum sedium possessionem meruisse. Quòd, si Filio tuo paucis annis id assequi contigit, quod alijs, ne sexaginta quidem, octuagintavé spatio conceditur; hoc, sive virtutis eximiæ, sive fœlicis cujusdam fati esse dicendū est. Sed ne consolatoriæ epistolæ suscepisse munus videar, à mente, consiliové, ne dicam à viribus meis; aut à prudentia tua penitus alienum; finem epistolæ faciam, teque Illustrissimi Cardinalis, ejusq; Nepotis, meiq; ipsius verbis etiam atq; etiam salutatum reddam, insuperq; rogatum, ut animi tui sensum circa dubitationes quasdam ad Illustrissimi D. multis abhinc diebus male habentis sanitatem repetandam attinentes, quas hac pagina tibi descriptas mittimus, nobis, quā soles facundia, humanitateque aperire digneris; quod nobis singulis ita erit gratum, jucundumque, ut cætera omnia, quæ ab ingenij tui fonte promanant, grata, miranda, ac penè divina semper esse consueverunt.

Quoniam, quæ præterierunt ad curationis scopos nullatenus pertinere videntur, ijs omissis præsentia dumtaxat mala Illustrissimum graviter sollicitantia, brevibus in medium adducam, ut difficultates, & theoricæ, & practicæ hoc in casu suscitatæ, à te, veluti à summo judice

judice enodentur, enodatæque veluti decisiones exactæ, in causæ nostræ commodum retrahantur. Quæ igitur vitia Illustrissimum D. multis abhinc diebus infestant, plura sunt: Alia enim ad caput, alia ad thoracem, alia ad ventriculū, alia ad renes, & vesicam; alia verò ad universi corporis habitum spectant; etenim, & capitis destillatione, & spirandi difficultate, & inappetentia insigni, & tenuum calculis, & urinæ difficultate cum quadam veluti stranguria, nec non & incipiente cachexia laborat. Porrò autem cerebro refrigerato, exsiccatoque ob innati caloris pabuli defectum, tùm senij, tùm studiorum, animiq; sollicitudinum continuarum causa, ægrè proprium sibi destinatum alimentum concoquente, insignis hoc in viscere, frigidorum humorum proventus suscitatur, indeque perennis destillatio, quæ & ex ore, & ex naribus copioso humore (aqueo tamen, & insipido) abundè scatentibus, facilè deprehenditur. Hæc autem per asperam arteriam in pulmones, atque in eorundem cartilagines, & bronchia procumbens, spirandi difficultatem cum stertore (Asthma dicunt) usque adeò interdum gravem, noctu præsertim, efficit, ut non nisi recta cervice cum insigni suffocationis periculo. (Orthopnœa affectus communiter appellatus) respirare possit. Licet hujus quoque affectus duæ aliæ concausæ censeantur, nempè excrementorū ab universo corpore copia in pulmones delegata. Partes etenim omnes

Morbi & symptomata varia patientem affligentia.

omnes (Hipp. Authore) simul consentiunt, conspirantque. Nec non succi vitiosi in eorundem pulmonum substántia accumulati, ob vitiatam coctionem, frigidam, & siccam partiũ intemperiem consequentem; calido innato decrescente, & ætatis ingravescentis, & diuturnitatis morbi caúsa; quá ratione siccari & refrigerati pulmones, ác propterea quasi coarctati, ægrius à thorace, musculis agitato, dilatantur. Ab eódem humore per fauces & gulam in ventriculum decumbente; succionis impeditæ causa, inappetentia & molesta illa cibi aversio pendet; quod quidem vitium ab hepate cruditatibus repleto, & ab universis corporis partibus diminutè inanitis; ob exiguum substántiæ fluorem parùm trahentibus; originem etiam ducit. Et quoniam sæpè à morbo morbus; & à symptomate symptomá oritur; ventriculi coctione ob eandem causam impeditá, vitiataq; crudorum humorum congeries enascitur, quæ gignendis póstea in renibus calculis, materiam abundantem suppeditát; indeque frequentes in reddenda urina cruciatus; nimirum ob calculos intérdum integros; nonnunquam fractos, & in arenulas commutatos; vesicæ cervicem erodentes, excoriantesque; dum simul cum urina; quæ tunc cruenta, & sabulosa appareť, non sine ingenti dolore excernuntur. Vnde haud quaquam mirandum est, si tot, tantorumq; diuturnorum malorũ causa; præsertimq; respiratione continuò impedita; *Inappetentiæ causa.* *Cruciatus in reddenda urina patienti unde contingant.*

cordis, viscerumq; omnium spiritualium innatus calor violatus, & languens, Hepar, cæteraque viscera nutritioni inservientia in consortium trahat; ob idque, hisce partibus refrigeratis, cachexia inducatur. Hæc autem necessariò prælibanda videbantur, veluti vere legitimeq; promovendarum difficultatum suppositiones, quæ duodecim numero erunt.

Duodecim discutiuntur difficultates Prima. *Duplex tussiendi modus apud Oribasium.*

Prima, qui fieri possit, ut humor aliquis à Capite per fauces continuò in asperam destillet, sine assidua tussicula. Duplex enim cum sit apud Oribasium tussiendi modus, tussis nempe, & tussedo, sive tussicula; hæc in faucibus à quavis materia obvia; illa verò in alto suscitatur. An quia humor destillans tenuis sit, sensimque & æqualiter tanquam aqua per parietem; tùm per omnem faucium, tùm asperæ arteriæ partem diffundatur. Eatenus enim tussis, & tussicula excitari solet, quatenus materia, vel tota, vel secundum sui partem certo loco ita consistat, ut meatus inæquales reddat; æqualiter autem per omnem partem dispersa, ut non exasperat, ita nec tussim movet.

Secunda difficultas.

Secunda, si à cerebro præcipitatus humor tenuis supponitur: cur sputum, quod ex longissimis intervallis inter tussiendum vehementi cum conatu educitur, crassum admodum, viscidum, tenax, & (quod maximè ab Hipp. reprehendi solet) rotundum observatur? An quia ex mora, quam diu trahit in asperis pulmonum

monum arterijs à calore concoquente denſetur, craſſeſcatque?

Tertia, quamobrem anhelandi difficultas in Illuſtriſsimo D. perpetua cum ſit, ideoque cauſam morbificam membra ſpiritalia perpetuò obſidere deprehendatur; ſtertor tamen continuò non ſentiatur, ſed ex quibuſdam dumtaxat intervallis? An quia ſtrepitus hic non ſuccedat, niſi quoties materia præter naturam in pulmonum cartilaginibus ſive bronchijs, aſperiſque arterijs continetur? certum enim eſt redundantes ſuccos pulmonum venas, ſive leves arterias, vel etiam propriam carnem, & ſubſtantiam replentes anhelationem quidem præpedire, ſed non Aſthmaticā (quæ cū ſonitu fit) ſuſcitare; niſi quando in meatus ſpiritus, aſperas nimirum arterias, vel inde refudet, vel aliunde prolabatur; tunc enim, ut ſpiritûs vias exaſperant, ita & tuſsim excitant. *Tertia difficultas.*

Huic proxima difficultas: Si in Illuſtriſsimo Laborante reſpiratio magna ex parte ſtertendo cum ſonitu fit, & anhelatione; quod craſſorum, lentorumque humorum pertinaciter impactorum copiam, pulmonum bronchia moleſtantē apertè demonſtrat; Qui fit, ut magna etiam ex parte aſsidua tuſsis non excitetur? (Raro enim tuſsit) cùm omnibus compertum ſit, & continuò rerum eventu obſervatum; quidquid pneumatica inſtrumenta lædit, tuſſim promovere: quamobrem, & partium ſpiritualium intemperies non modò cum humore, *Quarta difficultas.*

ſed vel etiam nuda, ſinceraque, & pulmonum inflammatio,&aſperarum arteriarum inæqualitas, tuſſim, vel ſaltem tuſſiculam ſuſcitant: quinimo, & quæ partes reſpirationi inſervientes, vel etiam per conſenſum lædunt, vt hæpatis inflammatio, tuſſim levem, (quam ſiccam appellant) irritare ſolent. An quia homo non tuſſiat, niſi irritata natura ad expellendum id omne, quod inſtrumenta reſpirationi dicata moleſtat, triſtique ſenſu afficit? ob id partium ſpiritualium æqualis intemperies, ut triſtem ſenſum non inducit (eſt enim ſcribente Gal. veluti acquiſititia quædam natura) ita nec tuſſim movet. Propterea cum in diuturnis Aſthmaticis paſſionibus ſpiritus organa, & præcipuè pulmonũ cartilaginea vaſa, ex longa patiendi conſuetudine in morboſum quendam habitum commutata ferè ſint, æqualique intemperie cum humore per omnem partem æqualiter diſperſo afficiantur, ut novum dolorem aliquem, ſive (ut rectius dicamus) moleſtiam quandã non ſubeunt,ita & naturam ad hunc motum nullatenus invitant; niſi quando nova accedit materia, vel prioris portiuncula certo locò collecta, vias exaſperando, & aëris ingreſſum & egreſſum præpediendo, novam inferat moleſtiam;hac enim in ſorte,per vehementem, & in alto commotam tuſſim, foras erumpit, quod interiora graviter ſollicitabat. Quod quidem ſymptoma non niſi per longa temporis intervalla obſervatur. Vel quis fortaſſe

ſaſſe rectè dixerit, tuſſim, de qua nunc loqui- mur, vehementè eſſe efflationem valido opus habentem virium thoracem agitantium robore, quod quidem in Aſthmaticis diuturno morbo confectis non mediocriter fractum eſt, ideoque non tuſſiunt, niſi nova accedente materia, vel priore, (ut dicebamus) commota, naturam ad ſummum conatum ſtimulante. His etiam accedit, quod tuſſis vehemens efflatio, plurimo eget ſpiritu magno impetu agitato, at in aſthmaticis, ut paucus ſpiritus, & aër exiguus, ob locorum anguſtiam, inſpirando trahitur, ita & exigua erit efflatio: unde, ut plurimum non tuſſiunt.

Tuſſis, de qua loquimur, quid ſit.

Quæ autem ſequitur eſt ejuſmodi. Hipp. Gal. 7. de Comp. Medic. cap. 6. Aph. 3. Com. 20. De morbis vulgaribus 3. Com. 4. De ſpirandi difficultate Lib. 3. cap. 11. Paulus, Aetius, ac cæteri omnes Aſthmaticorum reſpirationem frequentem, ſive denſam cum ſonitu, & anhelatione eſſe, litteris mandarunt; Ego tamẽ non ſolùm in Illuſtriſſimo præſenti Aſthmatico; verùm etiam in quamplurimis alijs obſervavi, reſpirationem, acceſſionis præſertim tempore, raram, & admodum tardam, longeque difficiliorem inſpirationem expiratione ipſa. An quia veteres illi ad eam ſolum in ſuſpirioſis reſpirationem reſpexerunt, quæ ut plurimum fit? Acceſſiones enim in hujus generis morbis nonniſi per longa intervalla fiunt, & plurimi hoc vitio affecti in ipſa etiam

Anhelosis, cur tarda & rara sit respiratio. accessione frequentem respiratione retinent. Quòd autem cuipiam anheloso rara, & tarda interdum respiratio succedat, ex eo (quantum ego possum conijcere) fit, quoniam cum duo sint pneumaticorum instrumentorum genera; *Instrumenta pneumaticorũ duo.* alia enim spiritum suscipiunt, ut pulmones cum suis fistulis; alia movent, ut thorax musculis agitatus, si fortè accidat, non solum pulmonum meatus redundantibus succis repleri; sed & pulmones etiam cum suis venis, & levibus arterijs, thoracisque musculorum motricem facultatem languidam esse; nec facili negotio thorax distendi, sublevarique potest, nec pulmones nimium repleti & gravati, æque facilè obsequuntur; quamobrem non sine labore, & conatu maximo, longioreque tempore natura inspirationem moliri potest: unde in hac, partes etiam pectoris supremæ magnopere moventur: hujusmodi autem inspirationem sublimem appellare consuevit Hipp. In qua obeunda, vires aliquantulum dejectas, ut interposita quiete natura nonnihil reparare possit, inspirationem alteram non admodum sollicitat: unde non solùm tarda, sed etiam rara sequitur hæc respiratio, in qua expiratio expeditior inspiratione videtur, quoniam hujus operis instrumenta sine multo labore, ac ferè sponte sua concidunt.

Rursus cum acidam pituitam, qualis in senibus abundat, stomachum exercentem appetentiam movere compertum sit; cur Illustrissimus

mus D. cujus ventriculus tali humore abundat nihil prorsus appetit? An quia humor hic præ nimia sui copia ventriculum ita replet, ut omnem ejus suctionem impediat?

Sed longè obscurior apud nos quæstio agitatur: Num videlicet præter unam urinæ stillicidij & difficultatis causam omnibus apertam, nempè continuum fere arenularum & intervallatum calculorum à renibus proventum, unde non omni ex parte necessarium videtur, quòd scripsit Gal. Aph. 3. Com. 23. Senes renum calculis non laborare, hæc enim corpuscula à renibus in vesicam præcipitata, atque urinæ impetu agitata ejus cervicem interdum vellicando, nonnunquam excoriando, (quod ex urina quandoque cruenta intelligitur) & frequentem, & dolorosam mictionem efficiunt. Num inquam præter hujus vitij causam comemoratam, altera quoque, lithiasis nempè, negotium faciat: quandoquidem urinæ fere semper sunt crudæ, subalbidæ, cum sedimento arenoso, stillicidium, & difficultas urinæ frequenter adest, urina interdum prorsus supprimitur, cum fortè lapis in vesicæ cervicem incidit. In ipsa mictione pudendum circa glandem prurit valde, & aluus ad egerendum proritatur. Quæ quidem noxæ, vesicam lapide laborare cumulatissimè mihi indicant. Duo tamen aliquos Clarissimos Viros hærere faciunt. Alterùm, quod deducta jam signa vesicæ lapidis hic non sint perpetua, sed modò

obſerventur, modò deliteſcant. Alterũ, quod urinæ ſedimentum non ſit craſſum, tenax, atq; argilloſum matulæ fundo adhærens, quod quidem, veluti proprium hujus vitij ſignum adduxit Hipp. Aph.4. Aph.79. ibi enim per illud verbum, ψαμμώδεα, ſedimentum tale intelligere voluit, aliàs ſententia falſa eſſet, ut quotidiana docet experientia, quod quidem à nemine hactenus obſervatum reperio; quæ tamen argumenta duo, licet ſatis urgeant, non tamen (quantum ego puto) convincunt: Nam Hipp. ſignum proximè adductum, lapidis in veſica proprium quidem eſt, ſed non inſeparabile, ut mihi longo uſu obſervare licuit. Quòd autem ſigna, de quibus paulò ante egimus perpetua non ſint, ſed intervallata, conceptam lapidis ſuſpicionem apud me non evacuat, quòd quieſcente lapide, multa etiam ex commemoratis ſymptomata ceſſent: contra verò agitato lapide, iterum, atque iterum ſuſcitentur.

His accedit alia dubitatio. Quid nam commune habeat Aſthma cum urinæ difficultate; quod in Illuſtriſ. Ægrotante urinæardore, & ſtillicidio urgente, ſpirandi difficultatem interim evidenter imminui, & rurſus majori cum impetu ſtranguria ceſſante, aſthma repetere obſervetur. Notum quidem omnibus eſt ex Hipp. 2. de morbis vulgaribus, genitalia cum membris ſpiritualibus maximũ conſenſum habere; ſed veſicæ cum medio ventre conſortij nulla peculiaris ratio deprehenditur; niſi, quod omnes

omnes corporis partes communi quadam ratione simul consentiunt. An quia redundantes vitiosi succi, qui antea à toto & à capite præsertim in pulmones ferebantur, nunc in vesicam prolabentes, ac rursus, qui alias in vesicam confluebant, nunc ad anhelitus organa conversi hujus mutuæ necessitudinis causæ censeantur? Non equidem (quantum ego puto) nam non eadem est urinę, & respirationis difficultatis causa, cum urinæ ardoris, stillicidijque (ut antea supponebamus) causa accepta fertur arenulis, & fractis quibusdam calculis urinæ impetu agitatis vesicæ cervicem molestantibus, vel fortè etiam lapidi in vesica commoto. At rectius fortasse quis existimabit, dolore vesicæ collum urgente, ob causam jam assignatam, humoribus, qui antea spiritualia petere solebant, nunc doloris causa alio conversis expeditior evadat respiratio, quæ postea rursus difficilior succedat dolore cessante, veluti causæ morbificæ aversionis occasione pariter deficiente.

Dubitatio circa prædictionem. Sequens dubitatio futura est de judicio ferendo circa morborũ, & symptomatum propositorũ eventum, tempus & modum: etenim, quòd paucis abhinc diebus Illustris. Ægrotus in eadem prorsus navi versatus fuerit, atque præter ferè omnium spem in salutis portum redierit, ita ut ab omni penitus ærumna, & languore immunis aliquot dies salubrem vitam duxerit, quis jure optimo sperare posset hunc

obſerventur, modò deliteſcant. Alterũ, quod urinæ ſedimentum non ſit craſſum, tenax, atq; argilloſum matulæ fundo adhærens, quod quidem, veluti proprium hujus vitij ſignum adduxit Hipp. Aph.4. Aph.79. ibi enim per illud verbum, ψαμμώδεα, ſedimentum tale intelligere voluit, aliàs ſententia falſa eſſet, ut quotidiana docet experientia, quod quidem à nemine hactenus obſervatum reperio; quæ tamen argumenta duo, licet ſatis urgeant, non tamen (quantum ego puto) convincunt: Nam Hipp. ſignum proximè adductum, lapidis in veſica proprium quidem eſt, ſed non inſeparabile, ut mihi longo uſu obſervare licuit. Quòd autem ſigna, de quibus paulò ante egimus perpetua non ſint, ſed intervallata, conceptam lapidis ſuſpicionem apud me non evacuat, quòd quieſcente lapide, multa etiam ex commemoratis ſymptomata ceſſent: contra verò agitato lapide, iterum, atque iterum ſuſcitentur.

His accedit alia dubitatio. Quid nam commune habeat Aſthma cum urinæ difficultate; quod in Illuſtriſs. Ægrotante urinæ ardore, & ſtillicidio urgente, ſpirandi difficultatem interim evidenter imminui, & rurſus majori cum impetu ſtranguria ceſſante, aſthma repetere obſervetur. Notum quidem omnibus eſt ex Hipp. 2. de morbis vulgaribus, genitalia cum membris ſpiritualibus maximũ conſenſum habere; ſed veſicæ cum medio ventre conſortij nulla peculiaris ratio deprehenditur; niſi, quod omnes

omnes corporis partes communi quadam ratione simul consentiunt. An quia redundantes vitiosi succi, qui antea à toto & à capite præsertim in pulmones ferebantur, nunc in vesicam prolabentes, ac rursus, qui alias in vesicam confluebant, nunc ad anhelitus organa conversi hujus mutuæ necessitudinis causæ censeantur? Non equidem (quantum ego puto) nam non eadem est urinę, & respirationis difficultatis causa, cum urinæ ardoris, stillicidijque (ut antea supponebamus) causa accepta fertur arenulis, & fractis quibusdam calculis urinæ impetu agitatis vesicæ cervicem molestantibus, vel fortè etiam lapidi in vesica commoto. At rectius fortasse quis existimabit, dolore vesicæ collum urgente, ob causam jam assignatam, humoribus, qui antea spiritualia petere solebant, nunc doloris causa alio conversis expeditior evadat respiratio, quæ postea rursus difficilior succedat dolore cessante, veluti causæ morbificæ aversionis occasione pariter deficiente.

Sequens dubitatio futura est de judicio ferendo circa morborũ, & symptomatum propositorũ eventum, tempus & modum: etenim, quòd paucis abhinc diebus Illustris. Ægrotus in eadem prorsus navi versatus fuerit, atque præter ferè omnium spem in salutis portum redierit, ita ut ab omni penitus ærumna, & languore immunis aliquot dies salubrem vitam duxerit, quis jure optimo sperare posset hunc *Dubitatio circa prædictionem.*

Prognosticum. iterum quoque evasurum. Ego autem si affectuum præter naturam copiam, vetustatem, magnitudinem, pervicaciam, atque curationis scopos invicem pugnantes & contrarios, inspicio, ita sum animo fractus & dejectus, ut nulla mihi spes supersit futuræ salutis; præsertim cum res agatur cum valde sene, quem ejus generis morbi diuturni coctionem non recipientes Hipp. Testimonio ad mortem usque comitantur. Quare valde timeo, ne in proximo instante futuro solstitio, vel sputo retento brevi suffocetur, vel paulò post solstitium sensim nativo calore, nunc ita violato, ut à morbis superetur, marcescente pereat. Incredibile profectò universæ Reipub. Christianæ damnum. At quoniam nunquam abbreviatæ sunt manus Domini: impium esset tantum Principem solo prognostico dimittere: Propterea difficultates ad opus Medicũ spectantes, nunc expendendæ proponuntur.

Scopi curativi. Cum igitur à fluxione, quæ à capite fertur multiplex in partibus subjectis malum enascatur, hæc duo indicat, nempè, ut avertatur, quo minùs spiritalia membra petat, atque interim prorsus pro viribus abscindatur, simulque caput refrigeratum, excrementitioque humore nimium humectatum, ut sanetur indicat. Præterea pituitosa excrementa in pulmonibus, eorumque bronchijs tenaciter impacta secundùm communem medendi rationem, incidentia, extenuantia, & detergentia medica-

menta

menta citra insignem calefaciendi, aut refrigerandi facultatem requirunt: viæ autem humectantia, lenientia, & aperientia desiderant, ut contenta in ijs excrementa inter tussiendum promptius efferantur. Quæ etiam partes excrementa, tùm acervantes, tùm etiam aliunde suscipientes, & per interiora, & per exteriora præsidia roborari expediunt. Accessionis autem tempore, quo Asthma ita viget, ut suffocationis periculum immineat, ut excrementitij succi à partibus spiritalibus avertantur: extremorum frictiones, validæ ligaturæ dolorem inferentes, cyciæ cruribus, coxis, natibus, & scapulis affixæ, & inanes, & interdum cum scarificatione maximi sunt usus, quemadmodum & bolus eo tempore devoratus ex terebinthinæ drachmis duabus cum sulphuris, & Ammoniaci singulorum scrupulo uno, & olei ex cinamomo extracti guttis tribus vel quatuor, transvecto patiente per spatiosas ædes apertis fenestris, ut expeditius purgatus Aër inspirari possit: ad suscitandam autem deperditam appetentiam, frictionibus toti corpori leniter utendum eo consilio, ut excitato calore, inanitæ partes promptius à ventriculo trahant: prægressa tamen humorum pituitosorum ventriculum replentium moderata purgatione, quam & virtus, & ætas, & visceris purgandi ratio indicant. Cachexiæ pariter incipienti calefacientibus, modicè incidentibus, extenuantibusq;, nec non obstructa

Diversiones adhibenda accessionis tempore.

Cur ad suscitandam appetentiã frictiones toti corpori sint adhibendæ.

vasa

vasa reserantibus, Jecur, cæteraq; viscera nu-
tritioni famulantia roborantibus, tùm inter-
nis, tùm externis auxilijs agendum, nemo est,
qui ignoret. Singularia autem huic operi ac-
commodata remedia medica hoc in loco re-
censere supervacaneum puto, quòd cum tan-
to Viro non de rebus vulgaribus, sed de dubij;
difficilimisque dumtaxat agendum: sed ad tol-
lendam urinæ difficultatem, & stillicidium
causa immediata hujus vitij, arenulæ nempè
& fortè etiam lapis confirmatus, ut evertantu
indicant; opus primùm difficile redditur ol
affectus vetustatem; Alterum impossibile;
quandoquidem, neque ætas, neque vires inci
sionem, lapidis extrahendi causa, permittunt
Medicamentis autem cujusque valoris, & effi
caciæ, vel ore sumptis, vel in vesicam injectu
lapidem frangere confirmatum, & educer
quotquot tentarunt invanū laborarunt. Qu
in casu omnem curationem conferre oporte
ad sedandum dolorem medicamentis Anody
nis lenientibus detergentibus citra morsum, &
etiam (urgente necessitate) stupefacientibus
injectis; interdum etiam ejusdem generis fot-
bus Pubi, & Perrhineo admotis, in quem usum
nunc silere nolo Collyrium mihi valdè fam-
liare, quo maximo cum successu semper us
sum: Recipit autem Muccaginis seminum
Psyllij, Citoniorum, Altheæ, & seminum com
munium frigidorum cum aqua Nenuphari
extractæ lib. 1. superadditis Cerussæ, Gumm
arab

Medicamentis confirmatus lapis neque educi, neq; frangi potest.

Collyrium antheris ad sedandum dolorem ex lapide.

arabici, seminum alterci, singulorum scrupulis duobus, & succi radicis consolidæ minoris coctæ in lacte Asinino drachmis tribus in mortario plumbi agitatis. Ad penis autem vehementem dolorem sedandũ, nihil præstantius aqua albuminis ovorum cum lacte Muliebri, & camphoræ modico, calice excepta, in qua actu frigida, vel tepente infusum pudendum statim dolore privatur.

Ad penis dolorem sedandũ remedium.

His igitur universæ curationis scopis ita propositis decima oritur difficultas; Num videlicet fluxionis compescendæ causa Sinciput vel occiput inurendum sit, idque instante solstitio præstari possit, cum Hipp. in hoc opere, utrumque solstitium cavendum præcipiat. Alij enim ex eo ustionem juxta suturam coronalem magis approbant, quòd (inquiunt) per hanc partem capitis omnium laxissimã, apertissimamq; vis ignea in cerebrum latè, profundeq; promptius perfundatur: atq; aperta eã in parte cute cerebri excrementa per hanc commissuram efferantur, inustæ cutis crusta detracta, & ulcere servato aperto. Alijs verò ustio altera magis arridet, propterea quòd collecta in capite recrementa ob situm decliviorem, commodius per Vlcus in posteriore capitis parte excitatum evacuari possint. Ego autem in hac difficultate doctissimorum Virorum animos non mediocriter torquente, semper, & in proposito nunc casu, hanc distinctionem adhibere soleo; quam si animi tui sensus approbaverit, mihi erit pergratum;

Dubitatio ad fluxionem compescendã de sincipite vel occipite inurendo.

Vstionem juxta suturã coronalem cur aliqui magis probent.

Cur occipitis ustionẽ nonnulli magis probent.

gratum, sin minus, decisionem tuam non invitus accipiam. Distinctio autem est ejusmodi. In fluxionibus, quæ à capite feruntur duplici consilio caput inurimus, vel exsiccandi roborandique cerebri justo humidioris. Vel destillationis præcipitis in oculos, in fauces, aut in thoracem irruentis cohibendæ gratia, qua ratione nos quoque cum Avenzoar, & Paulo, sinciput libentius inurendũ mandamus, quoniam & ratio hoc persuadet, & Gal. in hunc usum medicamentum rubificans in Muliere illa Nobili Romana, non posteriori, sed anteriori capitis parti admovendum præcepit: licet ab Alexandro injustè hoc in opere redarguatur. Vel talis ustio capiti adhibetur, ut crusta postea abjecta, ulcus ea in parte apertum diu detineatur (Cauterium appellant) per quod cerebri supervacanea excrementa, ità deriventur, ut à subjectis partibus nobilioribus avertantur, & tunc ustio, ut emissarium quoddam diu gestandum in occipitio citra ullam controversiam mihi arridet magis; tùm propter multa alia, tùm declivioris situs ratione. Cæterùm, cum destillatio in Illustrissimo Ægrotante nostro non sit præceps, neq; unica capitis tantùm ustio satis sit ad siccandum cerebrum, nec plures adhibere liceat, viribus & ætate reclamantibus, satius fore duxi fonticulum in cervice excitandum, atque ceratum Montagnanæ, vel aliud huic consimile pro roborando, siccandoque cerebro anterioribus capi-

Distinctio authoris circa ustiones fluxionibus adhibendas.

capitis suturis admovendum continuoque gestandum: quo etiam nomine in dubium vertitur, num quid suffitus exsiccantes usui esse possint: siquidem reclamant nonnulli Hipp. ad ducentes dicentem. Aromatum suffitus ad multa utiles fore, nisi caput replerent. Quod quidem apud me perpetuò verum nón est: Purgato enim corpore, venis totius corporis habitus pravis succis calidis minimè refertis, cerebro refrigerato suffumigia aliqua tuto usurpari posse non diffido. Qualia sunt ex nigellæ, præsertim creticæ seminibus, Cardamomo, Calamo odorato, Thure, Saccharo, aceto calente, Pipere injecto: & consimilibus jejuno ventriculo bis, vel saltem semel in die administrandis.

Suffitus exsiccantes utrū capitis fluxionibus conferant.

Vndecima succedit difficultas. An ventriculo admodum languenti, & refrigerato, ob idque tardè, & malè concoquente, simulq; frigidis, & crassis humoribus repleto, indeq; nihil appetenti, medicamentis noxios humores purgantibus occurrendum: cum nullam partem roborare, & firmare liceat pravis succis in ea contentis prius non evocatis. Dubitandi ratio est, quoniam infirmum ventriculum à medicamentis purgantibus malè tractari, & ratione, & quotidiano usu comperimus. Hoc tamen intelligendum puto de catharticis tantùm medicamentis: Etenim, quæ sine labore ducunt, ut Rhabarbarum, Hiera simplex Gal. & Myrobalani à ventriculo etiamnū languescéte

Ventriculus languens, an sit purgandus.

Ventriculū à medicamentis purgantibus male tractari quomodo sit verum.

citra

citra noxam sustinentur. Quare hoc in casu audacter præscriberem decoctum Myrobalanorum ex vino albo subadstringenti; quòd ad cibi fastidiũ ex frigida occasione, omnes humores purgare, ventriculum roborare, & appetentiã invitare non semel tantùm sum expertus. Chebuli, Bellirici & Emblici hoc in casu eliguntur: De alterantibus postea, digerentibus & roborantibus, sunt mithridatium, Theriaca, Aromaticum rosatum, syrupus de mentha compositus, Myva Citoniorum, Aromatica, & pulvis ex Cardamomo, ex Vino absintithæ datus.

Vltima tandem controversia ad Theriacæ & Mithridaticæ confectionis usum pertinet pro omnium viscerum innati caloris nunc admodum violati restituendo robore: aliqui enim timidiores justo, ac (ut ita dicam) scrupulosi nimium, horum & consimilium medicamentorum calefaciendi, siccandique facultatem maximè formidant. Qua ratione etiam jus Galli, vel etiam annuli, cùm simplicibus malo omni tollendo accommodatis suspectũ habent, & ad pauca respicientes, ob idque facile enunciantes Gal. non legisse dissimulant; quippe qui sæpius, ac præsertim vbi de oxymellite loquitur apertè demonstraverit; Nullum in tota Arte præsidiũ reperiri posse, quod omni prorsus noxa vacet. Cæterùm cùm plus commodi, quàm incommodi, hujus vel illius medicamenti usu ægrotanti comparatur, ut in propositis medicamentis tutò auxilia etiam

non-

nonnihil suspecta cum successu conceduntur: Aliàs enim universa medendi Ars rueret; Nihil enim (ut dicebat ille) prodest, quod non lædere possit idem. Vale Artis, nostræque ætatis decus, & ad animi tui dolorem temporis medicinam ratione repræsenta; Neminemque, me in te amando, & colendo vincere; certò persuasum tibi habeas.

Ioanni Zecchio Medico Præstantissimo,
Hieronymus Mercurialis
S. D.

QVÆ initio tuæ disertissimę Epistolæ de inopinato filij mei interitu scripsisti, & si eò dirigantur, ut Christianæ pietatis munus impleas, meq; in luctuosissimo casu consoleris, ita tamen à me quóq; accepta sunt, tanquam egregia Illustrissimi ac Reverendissimi Cardinalis, nec non ejus Nepotis erga me voluntatis, atq; charitatis singularis argumenta sint; pro qua re cunctis ingentes gratias ago, & habeo. In reliquis Deum immortalem, qui propter peccata mea hoc grave vulnus inflixit, ipsum salubrem quoque aliquam medicinam pro dolore leniendo, ac finiendo ostensurum esse non dubito. Vt autem (quòd à me magnopere efflagitari video) propositis à te gravissimis dubitationibus respondeam, eum ordinem servabo, quem à te ipso in ijs proponendis

M esse

esse observatum animadverti: id tamen ante alia, etiam atque etiam à te peto, ne quæ sum dicturus, tanquam dogmata seu decreta, sed tantùm, ut sincera opinionis meæ documenta habeantur: Neque etenim is sum, qui Aristarchum inter Viros eminentissimos agere, aut possim, aut velim. Itaque supponam, quod doctissimè tractasti, cuncta vitia, quibus hoc tempore Vir Illustrissimus adeo immaniter tractatur, unius penè destillationis sobolem quasique germina esse; nec absque ratione, quandoquidem præter quàm quod Vir Illustris in tota ante acta vita continuis studijs, atq; curis deditissimus fuit, quæ omnia nativum calorem mirum in modum hebætare, sicque uberem segetem gignendis excrementis, & destillationibus faciendis suggerere potuerunt. Accessit & gravis ætas, in qua facillimè destillationes fiunt, difficilimeq; (ut dicebat Hipp.) concoquuntur: neque verò arduum est hac re constituta veras cunctorum ipsius malorum causas reperire, quemadmodum fecisti, quòd septem cùm sint ab Hipp. nobis propositæ viæ, per quas humores à capite in partes infernas labuntur, nulla ferè illius expers reddita est: Os namque primùm fuisse vitiatum satis demonstrarunt dentes, qui ni fallor, multis annis à turpi pituita corrupti maxima ex parte ipsi ceciderunt, quod postquam consumatum est, valdè rationi consentaneum fuit, ut eadem materia in pectus præcipitata anhelandi diffi-

Omnium malorũ ac symptomatum præsentis Laborantis causa principalis.

Viæ per quas humores à capite ad internas partes deducuntur septem.

culta-

cultatem primùm, deinde, orthopnœam induxerit, atque auxerit, sicuti in stomachum cadens, osque ventriculi irrigans, satietatem, quę germana est inappetentiæ pepererit, & in jecur pertingens ipsiusque temperamentum evertens pravo habitui cachexiæ nuncupato occasionem præstiterit: quia etiam de causa factum esse potuit, ut pars materiæ à capite delapsæ, unà cum crudis succis in ventriculo genitis, nec à jecinore victis in renes missa, ibique diù retenta loci tepore paulatim coacta in calculos concreverit, qui deinde vesicæ malum fecerint. Atque hæc circa morborum ideas, quibus Illustrissimus Cardinalis exercetur à te luculenter explicata mihi videntur. Quæ autem circa ipsam sese offerunt dubia sunt. Primum, cur si spirandi difficultas, à materia à capite delabente fiat, non etiam tussis excitetur, siquidem experimentis quotidianis observatur, quodlibet corpusculū vi in asperam arteriam illapsum protinus tussim excitare, & certè quanquam ratio à te allata minimè absurda sit, nihilominus, ut liberè tecum loquar, apud me non est tanti momenti, quin magnopere suspicer, ne potius ejusmodi difficultas oriatur magna ex parte à materia ibidem paulatim collecta, quæ pulmonis hydropem nuncupatam ab Hipp. efficiant, ad hancque amplectendam sententiam illud argumentum me hortatur potissimum, quòd sit spiratio difficilis, continua, licet interdum major, & quòd

Prima dubitatio.

Solutio dubitationis.

quòd jam imminentis alterius hydropis, præludia aliqua ſpectentur; neque avocor ab hoc ſentiendo, quòd Hipp. 2. de morb. in hydrope pulmonis velit eſſe tuſſim cum febre, quia ſimiliter ſuſpicor in Illuſtriſſimo Viro febriculam aliquam latitare, quæ tabidum reddat corpus, & tuſſis, quam ex intervallis longiſſimis apparere ſcribis, ad reddendam Hipp. doctrinam huic conſonam ſatis eſſe poteſt.

Sputũ cum tuſſi rejectũ cur admodum craſſum, & rotundũ ſit.

Quòd autem ſputum tuſſi vehementi rejectum admodum craſſum, & rotundum ſit, à nulla alia cauſa efficitur, quàm à longa mora, propter quam materia alioquin tenuis, & aquea craſſeſcit, & induratur.

Stertor in patiente cur non jugiter ſentiatur ſitus anhelandi difficultas.

Porrò ſtertorem non ſentiri perpetuò, ſicut difficultas anhelitus aſſidua eſt, tecum ſentio eſſe, ob variam exuberantis ibi materiæ diſpoſitionem, quæ pro ut plus, minuſvè ſpiritui exire tentanti obſiſtit, majorq; vel minor lucta fit, ſonitum quoq; humoris ad aſperam arteriam, atq; nares allidentis, modò majorem, modò minorem fieri neceſſe eſt; etenim qui à Græcis ῥέγχος à noſtris ſtertor dicitur, cum fieri opera narium magno impetu ſpiritum emittentium non eſt dubitandũ, & cum Hipp. ſtertoris non meminerit in deſcribenda pulmonis hydrope, ac in propoſito caſu rarò adſit, dici poſſet, quòd veluti non ſemper adeſt tuſſis, ſed ſolùm quando materia à capite præcipitata, & ob moram craſſefacta vi pellitur à natura per arterias, ſic quoque eadem de cauſa ſtertorem rarius fieri. Eos qui pulmonis hy-

drope laborant non est mirum nonnunquam respirationem habere raram, & admodũ tardam, quoniam cum semper illud viscus frigida intemperie teneatur, & consequenter usus, qui est tertia causa continens respirationis, nullo modo urgeat, fit ut non semper vincatur ab instrumentorum affectu, aut à vi motrice, quemadmodum vincitur, ubi nova materia à capite eò ingruens, difficiliorem inspirationem expiratione facit.

Pulmonis hydrope laborantes cur respirationem tardam & raram habeant.

Atque hæc mihi occurrunt breviter dicenda pro dubiorum de pectoris affectibus propositorum resolutione, quæ multò facilius dilui posse videntur, constituto prius dicto pulmonis affectu; quanquam non desunt aliæ quoque dubitandi de ipso occasiones, quibus uno verbo respondere possem, nec omnia ab Hipp. de simili morbo fuisse proposita, atque mihi ipsi in facienda medicina non semel contigisse ea ferè cuncta symptomata spectare, quibus torqueri Illustrissimum Patientem ex tua pereleganti, & docta epistola cognovi, & inter cætera exempla succurrit nunc mihi casus Herculis Abarmis Bononiensis, tibi optimè noti, qui cum rarissimo pulsu habuit anhelandi difficultatem creberrimam, præsertim dum moveretur, cum exigua, & rara tussi, qui post mortem sectus habere aquam in thorace inventus est. Nunc ad obscuriorem quæstionem venio ex difficultate urinæ ortum habentem, utrum, scil. præter alias ægritudines renum, &

Historia cujusdam Bononiensis assidua anhelandi difficultate laborantis.

Dubitatio.

aliarum partium suspicari liceat de calculo vesicæ: qua de re breviter dicam id, quòd etiam in Clarissimi ipsius fratris casu, ut testis potest esse Galeacius Filius Bononiæ adversus alios Medicos initio prædixi, scil. habuisse calculum in vesica, ut postmodum experientia fuit compertum: & nisi memoria, quam mihi deprædantur anni, modò fallit, cum aliqua deessent ipsi vesicæ lapidis inditia, affirmarunt nonnulli adesse non potuisse: me contra contendente haud quaquam ad morbum quempiam constituendum necesse esse cuncta symptomata convenire: sed sat etiam, si plura, atque potiora non desiderentur. Quamobrem (liberè dico) cum animadvertam complura, atque graviora calculi vesicæ signa, cujusmodi sunt micturitio, arenulæ, impedimentum meiendi, pruritus glandis, irritatio alui, atque alia à te recensita, in eam sententiam tecum venio de ejusmodi lapide non minus esse formidandum, quàm erat in Clarissimo ipsius Fratre: neque ab hac opinione deflector, quòd urina Illustrissimi Viri sedimentum illud crassum, & tenax, atque argillosum non habeat, signaque existentis calculi perpetua non sint, quoniam hæc potius consumati, & inveterati morbi, quàm recentioris, & penè nascentis symptoma sunt; neque vero experientia comprobatur in cunctis calculosis ejusmodi sedimenta reperiri, licet non diffiteat in plerisque esse, & recordor me Camillum fratrem prædictum

Ad morbũ constituendum nõ necesse est omnia symptomata convenire.

Solutio dubitationis.

sæpè

ſæpè conſueviſſe omni ferè calculi ſigno carere, ita ut inde alij Medici multò magis in ſententia ſua perſiſterent: cum tamen isalia ægritudine præventus tandem conciderit, lapidemque diu geſtaſſe compertum fuerit. Ceſſare anhelandi difficultatem accedente urinæ ardore, & ſtranguria atque his deſinentibus exacerbari ſuſpirium, non eſt ita novum, atq; à ratione alienum, ut multum mirari debeamus, quoniam, & ab Hipp. & ab experientia quotidie diſcimus fluxionibus alui ſuperuenientibus partium ſupernarum affectus deleri, aut ſaltem imminui, eiſque deſiſtentibus hos renovari, atque augeri, quæ ratio poteſt ſimiliter afferri de evacuatione per urinam, nempe, quę non minus alia ab ipſis ſuperioribus membris fluxiones deflectit, quemadmodum enim lienis tumores urinæ profluvio interdum eſſe ſolutos narrat Hipp. 2. Epid. ex exemplo Biantis, licet nulla inter eas partes evidens vaſorum communio conſpiciatur, ſic & de pectore dicere poſſumus, expurgari illud quandoque per urinam: licet hoc fieri quoq; poſſit per venam illam ſine pari vocatam, quæ in venas emulgentes ſeſe inſinuat, adeo ut etiam pleuritidas hâc via per urinæ florem eſſe judicatas perhibeat Galenus. Jam verò de judicio ferendo haud arduum mihi videtur eſſe decernere, quòd graviſſima ætas cui ſemper infirmæ vires conjunguntur, nec non morborũ magnitudo,

Alui fluxionibus ſupervenientibus partium ſupernarũ affectus delentur.

Prognoſticum.

Ex quorū collatione in morbis judicium fiat de futuris.

quorum duorum collatione faciendum esse verum de futuris eventibus judicium nos docebat Hippocrates, & certum & propinquum exitium minentur; & si verum est, aquam in ejus pulmonibus reperiri, planè subitanea, sed non inopinata, aliqua strangulatio foret expectanda; & quod alias à similibus symptomatibus evaserit, bona quadam ipsius fortuna, atq; Dei voluntate factum est potius, quàm ulla evidenti ratione, præter quàm quod in dies decrepitorum facultates magna ruina præcipitantur, ut quod in alijs vix anni faciunt in prosternendis & extinguendis facultatibus, una tantum dies possit facere in decrepitis; quam sententiam ægerrimè fero propter ingentia detrimenta, quæ Christianus Orbis ob divini istius viri interitum passurus est.

Scopi curativi.

Venio tandem tecum ad postremas de curatorijs scopis, ac remediorum usu contentiones, quæ, & si meritò supervacaneæ judicari queant, nihilominus prætermittendæ penitus non sunt, quò saltem ægro solatium aliquod (si tamen à viro tantæ sanctitatis exoptatur) unà cum vitæ prorogatione afferatur. Igitur cum varij & diversi sint affectus, varios quoq; scopos oriri convenit, quibus quia interdum oppositis, atque contrarijs remedijs occurrere oportet, inter omnes constat, semper eorum potiorem curam esse gerendam, quæ omnium maximè urgent, cujusmodi est spirandi difficultas, & dolor inter meiendum, ut non absq; ratio-

ratione in hisce debellandis, aut mitigandis diligentissimè sis versatus: Et vanus atq; nimium audax viderer, si à te prudenter proposita remedia confutare, aut eadem repetere inutiliter conarer; illud unum me anxium tenet, an in ipsa accessione asthmatis sulphure vivo sit utendum, quod ut scio veteres in remissione accessionis, atque in ipso intervallo frequenter usurpasse, ita quo tempore pectus præ labore in respirando magnopere flagrat, calida cuncta esse cavenda constat; Ammoniacum & ipse cum oxymellite tantùm simplici eo tempore fœliciter exhibere consuevi, nisi tamen miscere placeret sulphur, vel cum Papaveris, vel cum Altercialbi seminis pulvere. Pro dolore uriginis demulcendo; quæ proponis mihi probantur, veluti etiam aqua è thecis fabæ extracta, nec non lacte vaccino, & succi ex vitellis ovi extracti modico, Quod decimo loco à peritissimis viris dubitari intelligo, an cauterium in capite conveniat, in qua parte, & quando sit inurandum, dicam sincerè quod sentio, quodque me aliàs scriptis tradidisse recordor, tùm in thomo consiliorum tertio, ac in Prælectionibus Pisanis, quæ nuper in lucem prodierunt, tùm alibi, nempe cauteria à posterioribus usitata vicem gerere eorum abscessuum, quibus solet natura diuturnos, atque acutos morbos percurare; unde sicuti Hippocrates secundò Epid. monet eos omnium optimos abscessus esse, qui fiunt à natura in partibus infernis;

Dubitatio de sulphure in asthmatis accessione adhibendo.

Cauterium in qua parte sit inurendum.

In cauteriis faciendis quid debeant medici accurate observare.

Materia pituitosa per commissuram coronalem non posse evacuari.

Cauterium quando sit in posteriori capitis parte, & quando in commissura coronali inurendũ.

atque infra ipsum morbum, sic debent Medici in cauterijs faciendis illud accuratè observare, ut inurantur partibus inferioribus, vel saltem infrà morbum: Jam verò cum destillatio à toto cerebro causetur, ac ob id sedes vera morbi ipsum cerebrũ sit, dubio procul, si supra commissuram coronalem efficiatur cauterium, erit supra non infra morbum: præter quàm quod ab omni ratione alienum est per commissuram coronalem posse materiam pituitosam, quæ est minera destillationis, evacuari, nempe, quæ sua crassitie, & pondere deorsum, non sursum feratur: ut ob has rationes cogar cauterium parti capitis posteriori, quæ est infrà morbum, affixum, alteri superiori anteponere; secus autem est, ubi malum à vaporibus cerebrum petentibus originem ducit, aut ubi vehemens aliquod symptoma ad subitò exsiccandum urget, in quibus casibus aperire cutem suprà commissuram, ut vapores inde queant expirare, nec non eandẽ partem comburere, quemadmodum in apoplexia, alijsque lethargicis affectibus facere consuevimus, non parùm conducit. Quapropter si cauterium parare, diuq; ipsum tenere cogitatur (cogitari autem debere in tanta rerum angustia non dubito) potius partem capitis posteriorem intra secundam & tertiam vertebram eligerem, sive setone vocato, sive simplici cauterio id parari deliberetur: quæ operatio cum momentanea

sit,

sit, ac postulante usu, necessitateque, omni tempore id agere in ætate decrepita non formidarem; neque huic obstat oraculum illud Hippocratis medicationes esse molestas ante canem, & post canem, tùm quia sapientissimus senex de purgationibus vehementissimis suorum temporum interpretandus est, tùm quia non dixit prorsus eas esse respuendas, sed dumtaxat cum difficultate & molestia ferri. Quantum spectat ad purgationem, uti eam necessariam, sic non parum periculosam video: vnde laudo, ut quadam media via incedatur, scilicet ea medicamenta adhibeantur, quæ extenuare, incidere, calefacere, & tandem evacuare blandè valent. Oxymel & mel rosatum simplicia ad præparandos ventriculi succos omnes supervacaneos, tota semper commendavit antiquitas; ad educendum verò, utrum rhabarbarum, & hyera conveniant, non parum hæreo, quoniam, si Galenus in Lib. de tuenda valetudine damnabat senibus aloes usum, quia is subtiles humores evacuat, qui non in senibus, & tantò minus in decrepitis abundant: pari ratione, & rhabarbarum, quod ducit biliosos succos, & hyeram non admodum probare licet; mel rosaceum solutivum, agaricus trociscatus, myrobalani propositæ, & sena melius fortasse convenient, post quorum operationes, quæ proposuisti *Iudicium de purgatione.*

corro-

Corroborantia medicamenta post purgationem adhibenda.

corroborantia, tàm externa, quàm interna vehementer amplector; maximè tamen omnium mihi placeret, si stillicidium suprà ventriculi regionem ex oleo aromatibus (ut in consilijs meis habetur) medicato, si vires sustinere possent; & quia ultimo loco animadverti ab aliquibus non parùm timeri in corpore usque adeo fracto, Theriacæ, Mithridati, atque jurisgalli antiqui administrationem, quòd hujusmodi remedia calidiora, atque ficciora sint, quàm à valdè sene queant impune suscipi, non damno in curatione summi viri hujusmodi prudentem trepidationem, veruntamen, ut sapienter scribis, non sunt in remedijs tantùm expendenda pericula, quantum utilitates, quæ expectantur, quæ si magnitudine & dignitate ea superent, proculdubio eas præferre semper licet; quamquam non facilè intueor, quid detrimenti in corpore suapte natura, atque etiam ex accidenti valdè refrigerato afferre debeant ea, quæ secundo gradu calefaciunt, & quæ Gal. & Avic. dicuntur calorem nativum recreare & roborare; quod maximè in proposito casu exigi videtur. Hæc pauca, quantum mihi & mœror assiduus, & magni æstus cogitare, vel strenuè enitentem permiserunt: quæq; ne scio (opto certè) tibi placitura sint. Vale, me qui tuas singulares virtutes ac eximiam humanitatem coram omnibus prædicantem amare perge.

In remedijs quid expendendũ maximè.

Pr

Pro Illustrissimo & Reverendissimo Cardinali Bernerio Episcopo, & Principe Asculano tuberculo in capitis dextera parte supra musculum temporalem, & destillatione in asperam Arteriam Laborante, ad Paulum Crassum Medicum Consultatio XIX.

EX Litteris tuis in quibus complura ad Illustrissimi & Reverendissimi Cardinalis sanitatem attinentia, & copiosè, & non minùs doctè, quàm eleganter exponis, facilè intellexi, te hac in re, tuæ potiùs modestiæ, quàm necessitatis causâ sententiam meam magnopere desiderare; quam quidem paucis, diligenter tamen pro viribus nunc aperiam; suppositâ prius totius rei historia, quæ est hujusmodi.

Illustrissimus & Reverendissimus Cardinalis in primo senio constitutus, robustæ adhuc ætatis, quòd ætates non annorum numero, sed temperamentis distinguantur, calidi satis, humidi mediocriter temperamenti; cordis, cerebri & hepatis, proinde & totius corporis habitus, jam antea podagricis doloribus interdum vexabatur. Qui quidem congrua victus ratione rigorosè observata, ac præsertim vini abstinentia tandē cessaverat; sanguinea enim, calidaque erat podagra. Mox affectus quidam *Historia*

psoræ

psoræ similis pruritu molesto in crure sinistro paulò supra talum ex intervallis quibusdam suboriebatur; qua in parte inter scalpendum ulcuscula quædã excitabantur, à quibus acris quædam sanies emanabat: Vitium autem hoc aliquot abhinc diebus nusquam redijt; fortasse ob aëris mutationem: Cœlum enim Romanum partes humani corporis inferiores ad suscipienda à supernis recrementa quàm maximè opportuna reddit: quo factum est, ut in antiquo Adagio sit positum in Vrbe. Guarda la gamba. Nunc autem, (ut audio,) duo sunt, quæ Illustrissimum D. molestant: Alterum tuberculum paucis abhinc diebus in dextera capitis parte supra musculum temporalem subortum, durum, indolens, sine pulsatione, nucis avellanæ quantitatem æquans; quod nunc rubedinis nonnihil contraxit: Alterum symptoma est in genere immodicè excretorum, destillatio nempe à capite in asperam arteriam statis quibusdam horis decumbens, à qua (ut scribis) præfocationis ferè periculum impendet. De narratione satis.

Affectus præter naturam.

Porrò utriusque vitij causam interiorem, ac propinquam esse existimamus humores supervacaneos biliosos, & melancholicos nonnihil exustos à jecinore fervidiori, quàm par est, & adjuvante cerebro etiam justo calidiore, humidioreq; profectos; nec non pituitosos, quos inclinante ætate in visceribus cumulari omnibus compertum est. Fit enim, ut jecoris nimiò

Causa interna.

illo

illo incendio, sanguis feruens alendo cerebro minimè accommodatus, magna ex parte in excrementa supervacanea commutetur: quæ postea, à sublatis in caput calidis vaporibus eliquata, tùm in asperam arteriam, tùm in extimam capitis partem ad musculum temporalem promptissimè præcipitantur, inde & commemoratum tuberculum, & intervallata illa à capite in fauces, & asperam arteriam molesta destillatio totam originem ducunt.

A quibus molestijs si Illustrissimum Virum vindicari optamus, necessum erit inprimis succos noxios corpus universum, & præsertim caput, & hypochondria exercentes pro viribus evacuare: deinde prohibere, ne ijs rursus accumulentur: Mox, si qui vitiosi aggregabuntur, à capite & à faucibus aliò erunt deflectendi: Postremò quicquid in partem tuberculo affectam influxit accuratè dissipandum erit. *Scopi curativi.*

Opus sane minimè difficultatis expers: quandoquidem viscerum intemperantiæ congenitæ non æquè facilè emendantur: Naturæ enim & seminis vitia vix ulla Ars superare potest. Attamen cum res agatur cum Viro prudentissimo, qui in omni vitæ, & victus ratione prudentissimè se gerit, sperandum fore, ut hæc incommoda prorsus, aut deleantur, aut saltem ita imminuantur, ut longam salubremque vitam ducere possit: præsertim cum *Prognosticum.*

fervidæ

fervidæ membrorum intemperantiæ, homine senescente castigentur.

Victus ratio. Igitur primùm recta victus ratio Illustrissimo Viro adamussim observanda erit, sine qua alia præsidia quæque vana & inutilia reddi, Galen. ubique prædicare solebat. Itaque omnem aëris inclementiam pro viribus evitare constituat; & licet calida viscerum intemperies omnium fere suorum malorum effectrix causa jure censeatur; *Aër.* aërem tamen justo frigidiorem minimè opportunum esse judico, quòd, ut ab aëre moderatè calido, poris capitis apertis supervacanei humores effluere magisque per halytum digeri possunt; sic ijsdem meatibus à frigore constipatis intus magis cohibentur, ac subinde retenti, & fluxionem, & tuberculū augere possunt: Quamobrem Romanum Cœlum Illustrissimo Domino magis ex usu fore sperandum; quòd eo, quo nunc utitur longè sit clementius.

Motus & quies. Corpus singulis diebus ante cibum mane & vespere moderatè exerceatur. Hic autem illud adnotasse inutile non erit, quòd qui inclinato capite fiunt motus, omnes cerebrum vehementer lædunt. Capitis frequentes, ac numerosæ pectinationes versus partem posteriorem matutino tempore valdè commendamus; quemadmodum etiam partium infernarum frictiones, & pedum aqua calenti lotiones magnopere probaremus, nisi ex ijs podagrici affectus periculum immineret; quem tamen

men neque admodum formidarem, si priora vitia maximè urgerent: Vrgentiori enim semper est incumbendum.

Quotiescunque aluus fuerit adstricta; vel clysteribus, vel passulis, aut prunis præparatis in prima mensa devoratis cum pane ex tota farina alternis saltem diebus subducenda erit: quandoquidem à fæcibus retentis halytus noxios in caput ferri nemo ignorat. *Alui lenitio.*

Somnus meridianus, & omnis statim à cibo perniciosus est; licet in hoc, quemadmodum, & in omnibus alijs maxima habenda sit consuetudinis ratio. *Somnus & vigilia.*

Illud etiam præ cæteris diligenter est attendendum, ne tot curis, & animi sollicitudinibus obruatur. *Animi accidentia.*

Inter cibos eos omnes pertinaciter vitare sibi proponat, qui succi sunt excrementitij, acres, dulces, calidi, caputque facilè petentes. Propterea aromata, pastitia, allia, cæpæ, ascaloniæ, porri, bulbaceaque omnia, pisces seniores, ostreacea, caseus antiquus, lacticinia reprobantur: quemadmodum & carnes omnes crassioris substantię, ut bubula & porcina, quibus non nisi rarò, & parcè vescatur. Herbas, quas commendemus, paucas habemus; cichoreo interdum pro acetario, boraginæ, mentha, pimpinella, acetosa, salvia, origano, capparibus, & spinachijs, asparagis utiliter uti poterit. Inter fructus, uvas, ac præsertim passas, pyra, poma cocta, pruna dulcia, ficus maturas, pe- *Cibus & potus.*

pones, pistacia, nucleosque pini (modò parc
gustentur) non inviti indulgemus. Vino uta
tur minimè generoso, minimè crasso, sed puro
tenui, flavo; pauciferum vocant: quòd, si huju
non fuerit fortis, aqua erit diluendū. Omnia
que tandem evitare curabit, quæ succos cru
dos in corpore, ac præsertim in capite produ
cere nata sunt. Vespere paucissimè comedat. A
cibo saccharum rosatū in tabellis, coriandrun
saccharo conditum, aut diacytonium sempe
devorabit, juxta illud antiquum præceptum
Claudere sicco.

Chirurgia. De præsidijs, quæ Chirurgici opera dicun
tur, si determinandum. Quo tempore curati
instituetur: Vere nimirum ineunte, non mod
eventandi caloris gratiâ, verùm etiam, ut hu
mores morbifici maxima ex parte sanguir
commixti educantur, atque avertantur, (ni
quippiam prohibens impedimentum suboria
tur) sanguinem ex vena cubiti dextri intern
sex vel septem unciarum mensura detrahen
dum citra ullam controversiam arbitramur
nec ab ætate sola prohiberi, & usu quotidiano
& antiquorum testimonio satis compertun
est. Imò verò in Autumno etiam ab hæmor
rhoidibus, (si fortè consueverint sanguinen
sponte effundere) eadem, vel paulo vberior
mensura detrahendam judicamus. Quo in ge
nere cauteria vocata, duo excitata, alterum i
brachio sinistro ad humores à capite, & al
aspera arteria deflectendos: alterum in crur
dextro

dextro subtus genu in parte interna ad infrænandum hepatis impetum, atq; ad deflectendos à jecinore, & hypochondrijs totis, vapores quantum emolumenti allatura sint, nemo, vel etiam in arte mediocriter eruditus ignorabit. Cajum Marium, qui septies consul fuit, referunt astantem sibi varicem extrahi passum ex uno crure, ex altero recusasse dicentem Medicinam esse morbo graviorem. Hoc sanè exemplum Illustrissimum Virum (ut spero) minimè remorabitur ad propositam ineundam medicationem, quòd probè intelligat præceptum illud servandum. Vt corpus redimas ferrum patiaris, & ignem.

Quòd autem summo judicio obijcis, Cauterium nimirum in brachio excitandum ex eo fore suspectum, quoniam in causa esse poterit, ut partes supernæ ab infernis morbificam materiam attraherent, non convincit: etenim partes ab alijs trahunt, vel calore, vel dolore, aut fuga vacui, sive situs ratione: quorum nullum in hac fortuna locum habere videtur, si supernæ partes cum infernis conferantur, ubi cauterium jam excitatum in brachio, & consumatum fuerit. *Objectio.* *Solutio.*

Rursus tuæ dubitationi, quæ, & me tantisper hærere fecit, num videlicet Cauterium alterum in crure excitandum in externa cruris parte potius, quàm in interna inurendū sit, ob inter equitandum incommoda; sic responsum volo. Cum ad internas hujus membri partes *Dubitatio.* *Responsio.*

In cauteriis faciendis quid debeant medici accurate observare.

Materia pituitosa cur per commissuram coronalem non possit evacuari.

Cauterium quando sit in posteriori capitis parte, & quando in commissura coronali inurendũ.

atque infra ipsum morbum, sic debent Medic in cauterijs faciendis illud accuratè observare, ut inurantur partibus inferioribus, vel saltem infrà morbum: Jam verò cum destillatio à toto cerebro causetur, ac ob id sedes vera morb ipsum cerebrũ sit, dubio procul, si supra com missuram coronalem efficiatur cauterium, eri supra non infra morbum: præter quàm quoc ab omni ratione alienum est per commissuram coronalem posse materiam pituitosam, qua est minera destillationis, evacuari, nempe, qua sua crassitie, & pondere deorsum, non sursum feratur: ut ob has rationes cogar cauterium parti capitis posteriori, quæ est infrà morbum affixum, alteri superiori anteponere; secus au tem est, ubi malum à vaporibus cerebrum pe tentibus originem ducit, aut ubi vehemen aliquod symptoma ad subitò exsiccandum ur get, in quibus casibus aperire cutem supr commissuram, ut vapores inde queant expira re, nec non eandẽ partem comburere, quem admodum in apoplexia, alijsque lethargici affectibus facere consuevimus, non parùn conducit. Quapropter si cauterium parare diuq; ipsum tenere cogitatur (cogitari auten debere in tanta rerum angustia non dubito potius partem capitis posteriorem intra se cundam & tertiam vertebram eligerem, siv setone vocato, sive simplici cauterio id parat deliberetur: quæ operatio cum momentane

si

sit, ac postulante usu, necessitateque, omni tempore id agere in ætate decrepita non formidarem; neque huic obstat oraculum illud Hippocratis medicationes esse molestas ante canem, & post canem, tùm quia sapientissimus senex de purgationibus vehementissimis suorum temporum interpretandus est, tùm quia non dixit prorsus eas esse respuendas, sed dumtaxat cum difficultate & molestia ferri. Quantum spectat ad purgationem, uti eam necessariam, sic non parum periculosam video: vnde laudo, ut quadam media via incedatur, scilicet ea medicamenta adhibeantur, quæ extenuare, incidere, calefacere, & tandem evacuare blandè valent. Oxymel & mel rosatum simplicia ad præparandos ventriculi succos omnes supervacaneos, tota semper commendavit antiquitas; ad educendum verò, utrum rhabarbarum, & hyera conveniant, non parum hæreo, quoniam, si Galenus in Lib. de tuenda valetudine damnabat senibus aloes usum, quia is subtiles humores evacuat, qui non in senibus, & tantò minus in decrepitis abundant: pari ratione, & rhabarbarum, quod ducit biliosos succos, & hyeram non admodum probare licet: mel rosaceum solutivum, agaricus trociscatus, myrobalani propositæ, & sena melius fortasse convenient, post quorum operationes, quæ proposuisti corro-

Iudicium de purgatione.

Corroborantia medicamenta post purgationem adhibenda.

corroborantia, tàm externa, quàm inter vehementer amplector; maximè tamen on nium mihi placeret, si stillicidium suprà ve triculi regionem ex oleo aromatibus (ut consilijs meis habetur) medicato, si vires sus nere possent; & quia ultimo loco animadve ab aliquibus non parùm timeri in corpore u que adeo fracto, Theriacæ, Mithridati, atq jurisgalli antiqui administrationem, quòd h jusmodi remedia calidiora, atque sicciora sit quàm à valdè sene queant impune suscipi, n damno in curatione summi viri hujusmo

In remediis quid expendendū maximè.

prudentem trepidationem, veruntamen, sapienter scribis, non sunt in remedijs tantū expendenda pericula, quantum utilitates, q expectantur, quæ si magnitudine & dignita ea superent, proculdubio eas præferre semp licet; quamquam non facilè intueor, quid d trimenti in corpore suapte natura, atque etia ex accidenti valdè refrigerato afferre debea ea, quæ secundo gradu calefaciunt, & qua Gal. & Avic. dicuntur calorem nativum creare & roborare; quod maximè in proposi casu exigi videtur. Hæc pauca, quantum mi & mœror assiduus, & magni æstus cogitare, strenuè enitentem permiserunt: quæq; nesc (opto certè) tibi placitura sint. Vale, meq tuas singulares virtutes ac eximiam humani tem coram omnibus prædicantem

amare perge.

Pro Illuſtriſſimo & Reverendiſſimo Cardinali Bernerio Epiſcopo, & Principe Aſculano tuberculo in capitis dextera parte ſupra muſculum temporalem, & deſtillatione in aſperam Arteriam Laborante, ad Paulum Craſſum Medicum Conſultatio XIX.

X Litteris tuis in quibus complura ad Illuſtriſſimi & Reverendiſſimi Cardinalis ſanitatem attinentia, & copiosè, & non minùs doctè, quàm eleganter exponis, facilè intellexi, te hac in re, tuæ potiùs modeſtiæ, quàm neceſſitatis causâ ſententiam meam magnopere deſiderare; quam quidem paucis, diligenter tamen pro viribus nunc aperiam; ſuppoſita prius totius rei hiſtoria, quæ eſt hujuſmodi.

Illuſtriſſimus & Reverendiſſimus Cardinalis in primo ſenio conſtitutus, robuſtæ adhuc ætatis, quòd ætates non annorum numero, ſed temperamentis diſtinguantur, calidi ſatis, humidi mediocriter temperamenti; cordis, cerebri & hepatis, proinde & totius corporis habitus, jam antea podagricis doloribus interdum vexabatur. Qui quidem congrua victus ratione rigorosè obſervata, ac præſertim vini abſtinentia tandē ceſſaverat; ſanguinea enim, calidaque erat podagra. Mox affectus quidam *Hiſtoria*

psoræ similis pruritu molesto in crure sinistro paulò supra talum ex intervallis quibusdam suboriebatur; qua in parte inter scalpendum ulcuscula quædā excitabantur, à quibus acris quædam sanies emanabat: Vitium autem hoc aliquot abhinc diebus nusquam redijt; fortasse ob aëris mutationem: Cœlum enim Romanum partes humani corporis inferiores ad suscipienda à supernis recrementa quàm maximè opportuna reddit: quo factum est, ut in antiquo Adagio sit positum in Vrbe. Guarda la gamba. Nunc autem, (ut audio,) duo sunt, quæ Illustrissimum D. molestant: Alterum tuberculum paucis abhinc diebus in dextera capitis parte supra musculum temporalem subortum, durum, indolens, sine pulsatione, nucis avellanæ quantitatem æquans; quod nunc rubedinis nonnihil contraxit: Alterum symptoma est in genere immodicè excretorum, destillatio nempe à capite in asperam arteriam statis quibusdam horis decumbens, à qua (ut scribis) præfocationis ferè periculum impendet. De narratione satis.

Affectus preter naturam.

Causa interna.

Porrò utriusque vitij causam interiorem, ac propinquam esse existimamus humores supervacaneos biliosos, & melancholicos nonnihil exustos à jecinore fervidiori, quàm par est, & adjuvante cerebro etiam justo calidiore, humidioreq; profectos; nec non pituitosos, quos inclinante ætate in visceribus cumulari omnibus compertum est. Fit enim, ut jecoris nimiò

illo

illo incendio, ſanguis feruens alendo cerebro minimè accommodatus, magna ex parte in excrementa ſupervacanea commutetur: quæ poſtea, à ſublatis in caput calidis vaporibus eliquata, tùm in aſperam arteriam, tùm in extimam capitis partem ad muſculum temporalem promptiſſimè præcipitantur, inde & commemoratum tuberculum, & intervallata illa à capite in fauces, & aſperam arteriam moleſta deſtillatio totam originem ducunt.

A quibus moleſtijs ſi Illuſtriſſimum Virum vindicari optamus, neceſſum erit inprimis ſuccos noxios corpus univerſum, & præſertim caput, & hypochondria exercentes pro viribus evacuare: deinde prohibere, ne ijs rurſus accumulentur: Mox, ſi qui vitioſi aggregabuntur, à capite & à faucibus aliò erunt deflectendi: Poſtremò quicquid in partem tuberculo affectam influxit accuratè diſſipandum erit. *Scopi curativi.*

Opus ſane minimè difficultatis expers: quandoquidem viſcerum intemperantiæ congenitæ non æquè facilè emendantur: Naturæ enim & ſeminis vitia vix ulla Ars ſuperare poteſt. Attamen cum res agatur cum Viro prudentiſſimo, qui in omni vitæ, & victus ratione prudentiſſimè ſe gerit, ſperandum fore, ut hæc incommoda prorſus, aut deleantur, aut ſaltem ita imminuantur, ut longam ſalubremque vitam ducere poſſit: præſertim cum *Prognoſticum.*

fervidæ

fervidæ membrorum intemperantiæ, homi[...] ſeneſcente caſtigentur.

Victus ratio. Igitur primum recta victus ratio Illuſtriſſimo Viro adamuſſim obſervanda eri[t] ſine qua alia præſidia quæque vana & in[...]utilia reddi, Galen. ubique prædicare ſoleba[t]. Itaque omnem aëris inclementiam pro viribu[s] evitare conſtituat; & licet calida viſcerum in[...]temperies omnium fere ſuorum malorum ef[...]fectrix cauſa jure cenſeatur; *Aer.* aërem tame[n] juſto frigidiorem minimè opportunum eſſ[e] judico, quòd, ut ab aëre moderatè calido, po[...]ris capitis apertis ſupervacanei humores ef[...]fluere magiſque per halytum digeri poſſunt; ſi ijſdem meatibus à frigore conſtipatis intu[s] magis cohibentur, ac ſubinde retenti, & flu[...]xionem, & tuberculū augere poſſunt: Quam[...]obrem Romanum Cœlum Illuſtriſſimo Do[...]mino magis ex uſu fore ſperandum; quòd eo quo nunc utitur longè ſit clementius.

Motus & quies. Corpus ſingulis diebus ante cibum mane & veſpere moderatè exerceatur. Hic autem illud adnotaſſe inutile non erit, quòd qui in[...]clinato capite fiunt motus, omnes cerebrum vehementer lædunt. Capitis frequentes, ac numeroſæ pectinationes verſus partem poſte[...]riorem matutino tempore valdè commenda[...]mus; quemadmodum etiam partium inferna[...]rum frictiones, & pedum aqua calenti lotio[...]nes magnopere probaremus, niſi ex ijs poda[...]grici affectus periculum immineret; quem ta[...]men

men neque admodum formidarem, si priora vitia maximè urgerent: Vrgentiori enim semper est incumbendum.

Alui lenitio. Quotiescunque aluus fuerit adstricta; vel clysteribus, vel passulis, aut prunis præparatis in prima mensa devoratis cum pane ex tota farina alternis saltem diebus subducenda erit: quandoquidem à fæcibus retentis halytus noxios in caput ferri nemo ignorat.

Somnus & vigilia. Somnus meridianus, & omnis statim à cibo perniciosus est; licet in hoc, quemadmodum, & in omnibus alijs maxima habenda sit consuetudinis ratio.

Animi accidentia. Illud etiam præ cæteris diligenter est attendendum, ne tot curis, & animi sollicitudinibus obruatur.

Cibus & potus. Inter cibos eos omnes pertinaciter vitare sibi proponat, qui succi sunt excrementitij, acres, dulces, calidi, caputque facilè petentes. Propterea aromata, pastitia, allia, cæpæ, ascaloniæ, porri, bulbaceaque omnia, pisces seniores, ostreacea, caseus antiquus, lacticinia reprobantur: quemadmodum & carnes omnes crassioris substantię, ut bubula & porcina, quibus non nisi rarò, & parcè vescatur. Herbas, quas commendemus, paucas habemus; cichoreo interdum pro acetario, boraginæ, mentha, pimpinella, acetosa, salvia, origano, capparibus, & spinachijs, asparagis utiliter uti poterit. Inter fructus, uvas, ac præsertim passas, pyra, poma cocta, pruna dulcia, ficus maturas, pe-

N pones;

dextro subtus genu in parte interna ad infrænandum hepatis impetum, atq; ad deflectendos à jecinore, & hypochondrijs totis, vapores quantum emolumenti allatura sint, nemo, vel etiam in arte mediocriter eruditus ignorabit. Cajum Marium, qui septies consul fuit, referunt astantem sibi varicem extrahi passum ex uno crure, ex altero recusasse dicentem Medicinam esse morbo graviorem. Hoc sanè exemplum Illustrissimum Virum (ut spero) minimè remorabitur ad propositam ineundam medicationem, quòd probè intelligat præceptum illud servandum. Vt corpus redimas ferrum patiaris, & ignem.

Quòd autem summo judicio obijcis, Cauterium nimirum in brachio excitandum ex eo fore suspectum, quoniam in causa esse poterit, ut partes supernæ ab infernis morbificam materiam attraherent, non convincit: etenim partes ab alijs trahunt, vel calore, vel dolore, aut fuga vacui, sive situs ratione: quorum nullum in hac fortuna locum habere videtur, si supernæ partes cum infernis conferantur, ubi cauterium jam excitatum in brachio, & consumatum fuerit. *Objectio.* *Solutio.*

Rursus tuæ dubitationi, quæ, & me tantisper hærere fecit, num videlicet Cauterium alterum in crure excitandum in externa cruris parte potius, quàm in interna inurendũ sit, ob inter equitandum incommoda; sic responsum volo. Cum ad internas hujus membri partes *Dubitatio.* *Responsio.*

vasa majora ferantur, quibus mediantib' uberior materiæ copia ab hypochondrijs promptius expurgari possit: Vlcus ea in parte excitatum plus emolumenti allaturum persuasum mihi habeo: Neque equitationi erit impedimento, si subtus genu (ut antea diximus infligatur.

Jam verò quod tu summa ratione asseri Cauteria isthæc ferro candenti potius, quàm caustico, ad evitandum inflammationis periculum, & ego quoque non invitus admitto.

Pharmacia. Quòd demum ad pharmacorum administrationem attinet, adventante medio veri corpus exactè purgandum esse censeo. Porr medicamenta, & præparantia, & purganti huic operi destinata nunc tibi minimè præscribenda censeo, quòd certò sciam, hæc quemad modum; & alia omnia te scitè admodum, & diligenter adimpleturum.

Post purgationem de more peractam: ut se rum lactis capræ, lactucis, & cichoraceis pra nutritæ decem saltem diebus uberiore quoti die copia bibat, etiam atque etiam horta mur.

Et licet hoc tempore medicamentis mini mè utendum sit: sunt tamen nonnulla, quibu hyemis etiam tempore uti licet, veluti, si sæp cichorei, aut lactucæ conservæ unciam me diam tribus horis ante prandium sumat. Sim liter, si semel saltem in mense rhabarbari pu verizati drachmam unam cum uncia medi

consei

conservæ violarum, & tantundem conservæ florum cichorei commixtam in aurora devoret, ac statim parvæ pullæ juris uncias sex vel septem superbibat.

Sed quod magis timeo est tumor ille, quòd ex ea parte tumores quàm difficulter elidantur, atq; in maximam molem sæpe succrescant: quapropter veniendum ad ea, quæ primùm emolliant, deinde discutiant, quæ corpore prius purgato tutius adhiberi poterunt. Itaque Diachilon primùm simplex, deinde cum gummis quàm maximè profuturum non diffido: præmissis ex Gal. præcepto fomentis aliquot tanquam præparantibus ex decocto radicum altheæ, iridis, cucumeris asinini, & salsæ. Tot sunt, quæ petitionibus tuis mihi respondenda judicavi. Deum autem Opt. Max. precamur, ut ea Illustrissimo ac Reverendissimo Cardinali & Principi, quemadmodum optamus & speramus, fœlicia & prospera ita succedant, ut & valetudini suæ, & Reip. Christianæ ad multos annos inservire possit. Vale, ac persuasum habe me non minus te amare, quàm summa tua virtus meretur.

uxuratis suscipiendę prolis gratiâ statis quibusdam temporibus sine animæ detrimento utiliter excernuntur, in universo corpore, ac præsertim in cerebro pituitæ Metropoli, excrementorumque maximè feraci accumulata in fauces per palatum, atque in æsophagi principium destillantia, ibiq; noctu inter dormiendum præcipuè firmata, ob moram, quam trahunt, exsiccantur & crassescunt, ac pertinaciter inhærescentia non nisi vehementi excreatu, & labore educi possunt, quo in laborioso motu ventriculus subvertitur, indeque nausea illa satis molesta, & frequens excitatur. Quorum quidem excrementorum à capite in ventriculum delabentium culpa, ciborum concoctio prima, & imminuitur, & vitiatur, quòd innatus ventriculi calor excrementorum peregrinorum, tùm copia, tùm mala qualitate violetur: Vnde appetentia quoque ob id imminuitur, quoniam ejusdem ventriculi suctio præpeditur. Hinc etiam crudis succis in ventriculi tunicarum substantia tenaciter infractis durities illa ad ventriculi regionē sinistri lateris non sine tristi quadam sensatione percepta fovetur. Cæterùm, quoniā Jecur sanguinis officina à ventriculo malè concoquente crassum, vitiosumque succum continuò suscipit obstructiones non leves, tùm in ejus venarū osculis, tùm etiam in proprijs poris ad partem præsertim gibbam attinentib' comparavit, quod quidem vitium, morbum nempè in via, durus ille hypo-

Causa.

Quis affectus præter naturam.

Varia symptomata ad morbũ consequentia. hypochondrij dextri tumor quasi scyrrhosus apertè commonstrat. Ita haud quaquã mirandum sit, si febris continua, & lenta consequatur, ex earum nempè febrium, quæ à Galeno *Hepatis obstructio quandoq; cum febre, quandoq; sine febre observatur.* quatro Aph. Comm. 66. & septimo Aph. Com. 42. accidentariæ nuncupantur, quippe quæ obstructionem consequantur: est enim Jecinoris obstructio interdum cum febre, nonnunquam sine hac, ut rectè adnotavit Ætius. Vt ob id testatum reliquerit Gal. Lib. de Constitutione Artis Medicæ Cap. 14. Febrem supervenire Jecinoris obstructioni cum ea insignis fuerit. Hujus quoque visceris multiplicem obstructionem spirandi illa perpetua difficultas consequitur, non tamen usque adeò, ut tussim excitet; nulla enim tussis, sed quædam duntaxat excreatio Perillustrem & Reverendissimum Virum exercet: quo fit, ut humoris à capite per asperam arteriam in pulmones præcipitantis nulla adhuc suspicio meum remoretur animum: Hepar etenim prætumidum per se solum sua mole septum transversum premendo, pulmonesque in angustiam trahendo spirandi difficultatem efficere valet. Quibus sic constitutis de morbi essentia, de symptomatum natura, de causis, & internis & externis, jugiterq; de sedib⁹ affectis, satis constare persuasum mihi habeo. *Scopi curativi.* Atque, ut ad remedia accedam statim consultum fuit destillationi veluti omnium malorum fonti primùm prospiciendum, nempe, vel ut prorsus consume-

mere-

mereretur, vel in alias partes à faucibus & ventriculo avocaretur. Secundum erat, ut ventriculi contumacibus obstructionibus, & febri occurreremus: ea propter congrua præscripta victus ratione, lenita aluo, præparatis primùm, mox iterum atque iterum purgatis noxijs humoribus, secta vena cubiti interna, apertis etiam venis, quę sunt in sede, frictionibus, ligaturis, cucurbitulis scapulis, brachijs, & cruribus adhibitis, cauterijs duobus, altero in brachio sinistro, & altero in crure dextro, paulò subtus genu in parte interna; Errhinis etiam administratis primùm levioribus, deinde valentioribus topicis capitalibus exsiccantibus, roborantibusq; commissuræ coronali admotis: tandem, ut multiplices viscerum, ac jecinoris præcipuè obstructiones superemus, jus galli antiqui cum medicamento ex chalybe quindecim diebus propinavimus, ventriculo prius medicamentis, tùm externis admotis, tùm etiam per os sumptis egregiè roborato. Quorum præsidiorum usu favente Deo febris, obstructiones, spiratio antea difficilis, hypochondriorum tumor, & durities ferè cessarunt, destillatione tamen sola ad fauces decumbente adhuc non sine maximo tædio perseverante. Sed, quod mirum videtur, pedes & crura quinque vel sex dierum spatio usq; adeò intumuerunt, ut vix Perillustris & Reverendissimus Laborans incedere, aut stare possit. Hujus quippe morbi novi causam adscribendam puro

Chirurgia.

Pedum & crurum tumoris causa.

roboratæ viſcerum, ac totius corporis habitus expultrici facultati, quæ redundantia pituitoſa, & ſeroſa excrementa ſuapte natura deorſum tendentia, ad crura, & pedes tanquam ad partes, & procliviores, & infirmiores detruſerit: unde ædematoſi illi tumores ortū duxere: in melius tamen hepate proficiente. Novimus enim ratione, & quotidiana experientia pedes, & crura interdum intumeſcere Iecinore probè valente ob cauſam nunc commemoratam: præterquam quòd per ſimplicem congeſtionem citra omnem fluxionem non modò pedes, & crura, verùm etiam & cæteræ corporis partes in varios tumores, & præſertim frigidos attolli poſſunt. Jam verò, ut priſtinæ ſanati reſtituatur, capitis deſtillationi rurſus firmandæ, hepatis obſtructis vaſis reſerandis, febri delendæ, pedum, crurumq; tumoribus diſcutiendis diligenter incumbendum. Quos quidem ſcopos explere, licet difficile ſit, ob urgentioris affectus vetuſtatem (ſiquidem Iecinoris durities quinque vel ſex fortaſſe abhinc Menſibus, ut conjectura aſſequi poſſum, incepit) tamen non impoſſibile, quandoquidem res agitur cum Viro obtemperante, & firmæ adhuc ætatis: Illud etiam futuræ ſalutis ſpem non exiguam pollicetur, quòd priora & vetuſtiora vitia præſidijs hactenus adminiſtratis magna ex parte ceſſarunt. Quamobrem, ne ſpes noſtra irrita evadat ad Perilluſtrem & Reverendiſſimum Epiſcopum pertinebit omni induſtria,

Scopi curativi.

Prognoſticum.

& vitæ temperantia congruam victus rationem observare, quæ licet refrigerandi & humectandi facultate prædita ex usu esset, indicatione à febre, & hepatis affectu petita: obstructiones tamen à frigidis & crassis humoribus profectæ, & frigida, humidaque destillatio calefacientem potius, & siccantem diætam postulare videntur: propterea in hac indicationum pugnantia mediocris, temperatæ vè, sive ancipitis facultatis ratio victus eligenda venit. Caveat ventos, cùm austrinos, tùm aquilonios, vitata etiam repentina mutatione, modò ad frigus, modò ad calorem, quòd talis mutatio gravedines & destillationes maximè concitare soleat, ut Celsus Lib. 1. Cap. 1. admonebat: qua ratione à Sole & balneo protinus abstinendum monet idem Celsius Lib. 4. cap. 2. de catarrho loquens, qui in præsenti nobis maximum facessit negotium. Somno utatur moderato, ac nocturno potius: nam vigiliæ quoq; moderatæ conferunt; procurandumq; erit, ut singulis diebus alvus excrementa deponat, si non natura, arte saltem, ut clysteribus, balanis, vel prunis damascenis in jure aut vino excoctis, & in prima mensa devoratis. At verò exercitatio corporis idonea maximè cum existat (si obstructiones spectemus) ut liquet apud Galenum primo de sanitate tuenda cap. 14. quiete autem in curandis destillationibus utendum sit: mediocriter se exerceat oportet.

Victus ratio. *Aer.* *Somnus & vigilia.* *Alui excrementa.* *Motus & quies.*

Animi

Animi accidentia, & cibus, potus. Animi quoque affectus immodici, sollicitudines, & immoderata studia omnino vitanda sunt. Cibis facilis coctionis, boni succi utendum, acriaque edulia, ac Aromata, cæteraque sursum facilè evaporantia prorsus cavendum, tàm notum est, quam quòd notissimum: ob id vinum esset interdicendum : verùm quoniam, & virium & ventriculi, & obstructionum maxima est habenda ratio, vinum pauciferum, tenue, & aqua, in qua ligni visci quercini, & Cetrach modicum præbullierit, attemperatum, tutò concedi potest. Nec negligenda erit ptisana, præsertim cum calidi etiam succi redundent : ipsa namque inter omnia, quæ ut medicamenta, seu ut alimenta conceduntur, primas obtinet partes, utque modicè attenuet, ac incidat egregiè, ut Galeno placuit Lib. de ptisana in fine. Semper autem parce edendum erit, atque omni studio cavendum, ne, vel cibi & potus copia, aut horis intempestivis cruditates ullæ suboriantur. Et quoniam Cœlum hoc Romanum destillatione affectis, atque hydropicis passionibus opportunis, adversissimum esse, & Gal. & ratio, & experientia apertè docent, ut hinc in patriam quamprimùm discedat, etiam atque etiam hortor. Præter victus rationem, in qua constanter pergere debet, alia quædam sunt auxilia necessaria ad pharmaciā spectantia, quæ & si antea administrata fuerunt, nunc & inposterum sunt repetenda. Applicata enim juvant, & reiterata sanant. Atque

Pharmacia.

purgan-

purgandorum redundantium humorum causâ, medicamentum ex Cocchijs, aureis, & de tribus confectũ, ac per intervalla datum summopere probo: quemadmodum & frequentem Rhabarbari infusi usum. Rursus contra obstructiones contumaces probatissimũ mihi in usu est præsidium hujus pulveris: *Probatissimũ authoris præsidiũ adversus obstructiones contumaces.*

℞. Seminis securidacæ, an. scrup. I.
Radicis rubeæ tinctorum, an. scrup. I.
Specierum Diathodon Abbat.
ân. scrup. s.
Specierum Triasantali, an. scrup. s.

Misce, & dentur ex aquæ cardi stellati stillatitiæ, unc. ʒ.

Horis saltem quatuor ante cibum. Atque ut redundantium humorum præparatio ex syrupis de Hyssopo, de Betonica, de Cichorea composito, ac interdum scyllino oxymellite cum aquis stillaticijs ejusdem farinæ quamcunque purgationem præire debet, ita & viscerum corroboratio subsequi. Roborandum quippe cerebrum, ventriculum, & hepar duo sunt genera: alia enim suscipiuntur: alia extrinsecus adhibentur, primi generis hoc unum illudque præcipuum erit. *Roborantiã cerebrum, ventriculum & hepar, duo genera.*

℞. Conservæ Rosarum siccæ, an. scrup. s.
Ireos illyricæ, an. scrup. s.
Specierum triasantali, an. scrup. s.
Specierum diarhodon abb. an. scrup. s.
Specierum letificantis Gal. an. scrup. s.
Sacchari in aqua Absynthij diss. q. s.

& fiat

& fiat conf. in tabellis, cujus drachmæ duæ hora una dentur ante cœnam, quæ prandio semper parcior esse debet. Inter secundi generis medicamenta topica, quæ cerebro, hepati, & ventriculo robur concilient, materiamque resolvant hæc erunt egregia.

Topica.

℞. Mastiches, an. drach. s.
Myrrhæ, an. drach. s.
Sandaracæ, id est, vernicis, drach. 3.
Ladani, unc. s.
Spicæ nardi pulver. drach. s.

Solvantur gummi in lixivo cum aceto confuso, & coquantur ad densitatem. Dein cum cera, piceque fiat ceratum, extendatur super corium, & commissuræ adhibeatur coronali.

Ad synapisinum etiam, nec non ad inustiones capitis urgente destillatione deveniendum. Ventriculo autem & hepati robur addere poterunt fotus, linitiones, & cerata hunc in modum.

℞. Absynthij, an. m. 2.
Mentæ, an. m. 2.
Rosarum rubearum, an. m. 2.
Cinamomi, drach. 1.

Misce, & bullant in vino albo potenti, dein per spongias hoc decocto imbutas, leniterque expressas ventriculi regio sæpius foveatur: à fotu tale adhibeatur unguentum.

℞. Olei Mastichini, an. unc. s.
Olei Caryophyllorum, an. unc. s.
Cinamomi, an. scrup. 1.

Galan-

Galangæ, an. scrup. 1.
Macoris, an. scrup. 1.
Galliæ moschatæ, scrup. s.

Cum cera & vino odorato fiat unguentum.

Interim

Foliorum & radicum Altheæ, an. m. 1.
Absynthij, p. s.

Bulliant in Oleo communi, addito aceti modico, quo sæpius per spongias supra hepar fomentum admoveatur.

Mox

℞. Olei Absinthini, an. unc. s.
Olei Mastichini, an. unc. s.
Olei Cytoniorum, drach. 2.
Spicæ nardi, scrup. 1.
Croci, grana 5.
Adipis Anseris, unc. 1.
Ceræ, q. s.

& aceti parum, fiat unguentum.

Quod manè & vesperi hepatis regioni applicetur, prægressis semper commemoratis fotibus. Illud tamen accuratè semper est observandum, ne valentioribus medicamentis utatur, quòd jecur ea non sine maxima noxa perferat. Quare hoc in opere consulere oportet Galenum Lib. 5. de Simplic. Medic. facultate cap. 4. secundo de Arte curativa ad Glauc. cap. 14. nec non 14. Metho. Meden. cap. 4. & dum hæc aguntur, cruribus & pedibus tumentibus exsiccantia, & digerentia medicamenta singulis sex horis applicari debent, qualia sunt.

℞. Ane-

℞. Anethi, an. M. 1.
Betonicæ; an. M. 1.
Calamenti, an. M. 1.
Chamœmeli, an. M. 1.
Majoranæ; an. M. 1.
Hyssopi, an. M. 1.
Schenanthi, an. M. 1.
Pulegij, an. M. 1.
Radicum & foliorum ebuli, an. M. 1.

Bulliant in lixivio aceto confuso, & per spongias fotus tumentibus locis adhibeantur, ter, quaterque horæ unius spatio, deinde siccatis locis linteis modicè excalefactis; sine tamen frictione.

℞. Olei Anethini, in quo maduerit Cuminum, unc. 4.
Aceti Scyllini, drach. 2.
Spicæ Nardi, drach. 1.
Ceræ, q. s.

& fiat unguentum immediatè post fotum adhibendum.

In hunc etiam usum, tumentia membra, vel in macribus furfuribus, millio, sale & sulphure additis; satis calentibus utiliter sepeliuntur, quemadmodũ & in arena præsertim marina, sabulo, vel cineribus calefactis. Aquæ etiam naturales salsæ, sulphurosæ, & ejusmodi reliquæ, balneorum usu, vel etiam vaporationum in herbis siccis, efficacissimè id præstant, quæ si desint arte comparari possunt sale vel sulphure in aqua dulci liquefactis.

De

De Chirurgico opere nihil mihi dicendum videtur, nisi, quòd & iecinoris obstructionis, & febris causa ex interna dextri cubiti vena sanguis iterum mittendus esset: parce tamen; nam non solùm tenuantium ciborum, ac medicaminum ingestio sufficiens erit pro multarum iecinoris obstructionum curatione, sed etiam & purgatio & venæ sectio est necessaria. Scribente Galeno Lib. de constitutione Artis Medicæ cap. 17. quod enim obstructionis jam factum est per ea curabitur, quæ reserandi facultate pollent; propulsabitur autem quod futurum est ipsius obstructionis ex jam dicta venæ sectione, quippeque obstruentium succorum defluxum retrahat, inhibeatque Galeno teste Lib. 11. Meth. cap. 10. Quod quidem auxilium ex eo etiam magnopere conducturum confido, quoniam obstructio jam inveterata putrefactionem operatur, ac febrem accendit. Nec obstat, quòd Vir Perillustris & Reverendissimus hydropicis passionibus nunc opportunus videatur, ac præcipuè Anasarcæ, qui affectus ex sanguine frigidiore nascitur; at frigiditatis causâ venæ sectione indigere minimè censetur; quandoquidem hic solus hydrops cum incipit sanguinis detractione tunc indiget, quando vel hæmorrhoidarum, vel mulierium, vel ex quapiam cohibita consueta evacuatione plethoriæ causa inceperit, Galeno teste quarto de ratione victus in morbis acutis Comm. 3. ejus etiam sententiæ Alexander, & *Chirurgia.*

Paulus fuerunt, hoc inquam objectum no: urget, quòd sanguinis parva admodum copi: detractione plus commodi, quàm incommod: ægro comparari possit, obstructionis demendæ, febrisque infrenandæ ratione, præsertim cum hydrops radices adhuc non egerit. Verùm enim verò, & diligenti etiam medicatione cum pervicacem illam capitis destillationem prorsus superatam iri polliceri minimè audeam, majora remedia usurpanda consulo, nempè qualitate contraria, assiduoque usu, veluti sunt capitis fotus ex sacculis, millio, furfure, sale, & majorana imbutis, sed sine frictione ex linteis calentibus, ut calor in profundum subeat, & humorem concoquat, in catharr: enim, capitis frictionibus, nequaquam utendum esse nemo est qui ignoret: Acrioribus interdum etiam clysteribus utendum, in quibu: Hieræ picræ semuncia dissoluta sit, ut ex alt. recrementa à faucibus, & stomacho revocentur, ac revellantur. Cucurbitulæ magnæ scapulis & brachijs eodem consilio affigendæ, pariterque frictionibus earundem partium assiduis utendum, & licet remedia particularia, ut errhina, apophlegmatismi, gargarismi, & similia non rarò (ut quotidiana experimenta m: docuerunt) humores liquando, & dissolvend: catarrhos commoveant, considerate tamen hic usurpanda erunt. Igitur ad fluxum in asperam arteriam, fauces & ventriculum prohibendum talis præscribitur gargarismus.

℞. Ro-

℞. Rosarum, M. 1.
Santalorum rub. drach. 1.
Aquæ cisternæ, lib. 1. s.
Aceti, unc. 2.

Bulliant ad consumptionem tertiæ partis, colentur, percolato adde.

Syrupi de Rosis siccis, unc. 2.

unde leviter os colluat.

Caput purgia quoq; ad expurgandum cerebrum atque ad fluxionem à faucibus avocandam hunc in modum administranda erunt.

℞. Mannæ calab. drach. 2.
Aquæ hordei, lib. 1.

Dissolvatur, percoletur, & per nares è vola manus trahatur, cui interdum adde succi Majoranæ sextam partem.

Apophlegmatismi hoc in casu suspecti habentur, quippe quòd ad os, & fauces cerebri recrementa alliciant: suffumigium etiam hoc tempore administrandum erit ejusmodi. *Apophlegmatismi, cur suspecti.*

℞. Ligni Aloes, an. scrup. 1.
Costi, an. scrup. 1.
Galliæ Moschatæ, an. scrup. s.
Olibani, an. scrup. s.
Sandaracæ, an. scrup. s.

Cum Styrace liquida fiant pilulæ, quarum una vel altera singulis sex horis ventriculo jejuno super carbones accensos in nares evaporet. Tali enim suffumigio cerebri recrementa digeruntur ejusdemque humida intemperies corrigitur. In quem etiam usum stuphæ

ficcæ commendantur: postremò etiam, si malum non cesserit, & synapismis, & Cauterio syncipiti adhibitis, agendum erit. De capitis autem lotionibus, & stillicidio ex aquis, vel naturalibus, vel arte paratis exsiccantibus, & roborantibus caput: nihil nunc proponendum puto, quoniam per vires & præsentis status laborantis conditionem his præsidijs uti non licet: Neque etiam de pilulis, quæ ex bolo armena, & terra sigillata papaveris decocto lota, & diatragachantho frigido cum albumine ovi dissoluto ad lupini magnitudinem conficiuntur, ut in ore contineantur ad fluentem materiam incrassandam, retinendamque etenim Reverendissimus Laborans semper conqueritur de molesta quadam nausea laboriosam excreationem consequente ob fluentem materiam in fauces & œsophagi principium, quæ postea hisce partibus tenaciter adhærescat. Quibus omnibus peractis, capite, ventriculo & hepate sæpius roboratis, Betonicæ, Salviæ Rosarum, & florum cichorei conservarum, nec non theriacæ interdum usu. Vt redundantia in universo corpore excrementa, & maximè in cerebro dissipentur, viscerumq; cerebri nempè, & ventriculi frigida, humidaque intemperies corrigatur, decoctum ligni sancti cum santalis rubris, & ligni visci quercini modico cum cichoraceis paratum, moderata victus ratione quindecim saltem diebus, plus minusvé sumendum, quàm maximè suadeo

& ho-

& hortor. Post hæc caprinum serum quindecim, vel viginti diebus de more accipiat, primoque cyatho cichorei succum depuratum trium vel quatuor unciarum mensura, adijciat: eo sanè consilio, ut hepatis incendium infrænetur. Placeat autem Deo vero languorum nostrorum medico, ut cuncta hæc præsidia salutaria, ac prospera contingant.

Appendix de cruribus œdematosis.

Ommemoratis remedijs magna ex parte usurpatis, morbi & symptomata omnia, excepto tibiarum tumore delitescere manifestè cœperunt, ita ut res suas disponeret, hinc in Patriam discessurus: quando (ô miserabile infortunium) Medicus quidam Perillustri ac Reverendissimo Episcopo satis familiaris, tumentibus cruribus me inscio frequentia vulnuscula incussit, eo quippe consilio, ut crurum œdematosi illi tumores scalpello incisi, effusaque aqua dissiparentur: quod illi ex voto quidem successit, quoniam tribus circiter horis ab incisione humor quidam serosus ad decem ferè libras ex inflictis vulnusculis emanavit, quo factum est, ut crura in pristinum ferè statum tàm brevi temporis spatio fuerint restituta: sed paulò post dolor cum inflammatione insignis partibus scarificatis ac-

cessit, qui nec anodynis, nec etiam narcoticis potuit mitigari: unde & suborta Gangræna, ob inflammationis magnitudinem, quæ nec sanguinis in membro patiente compacti evacuatione per hyrudines, sectiones, vel sarificatus; neq; unguento ægyptiaco superimposito: sale etiam & aceto superadditis, ut corruptum à sano dirimeretur, superari potuit: ita ut partibus tandem prorsus sphacelatis miser die sequenti in patriam non propriam, sed religiosorum Christianorum communem, fœlicemque hinc discesserit, cujus Anima in pace requiescat.

Appendicis ratio.

HÆc præhabitæ consultationi adijcere volui, ut juniores artis studiosi medicinam facientes suos admoneant ægrotantes, ne cuicumque indifferenter sese committant, quòd salubrius sit Medico prorsus carere, quàm temerarij inconsideratè agentis opera uti: Longè enim graviora sunt commissionis, quàm omissionis peccata. Hinc quoque quatuor egregia præcepta maximi in medicina facienda momenti animadvertent, memoriæque mandabunt.

Quatuor maximè Medicis necessaria.

Primum preceptum. Primum incisiones, sive scarificationes, synapismos & vesicantia, quàm maximè suspecta, & periculosa esse ijs, quibus crura multùm, & diu tument,

tument, si affectis partibus admoveantur, quandoquidem calor in cruribus sic affectis constare nequit, qua insigni facta incisione promptius etiam unà cum aquæ, & spirituum profusione exhalat. Huc etiam accedit, quòd cum extranea humiditate insignis siccitas ob alimenti inopiam inducta sit, ex inflictis vulnusculis dolor solutæ continuitatis, & auctæ siccitatis soboles, inflammationem accersit: hæc autem Gangrænam, cui tandem sphacellos succedit, calore jam debili pereunte, ac præsertim; si plura simul partibus affectis vulnuscula incutiantur, neque mox, quæ putrefactionem prohibeant, administrentur: quale est ex farina orobi, aut lolij, aut fabacea ex oxymellite paratum medicamentum. Ob eandem fermè rationem scriptum reliquit Hippoc. 6. Aphor. 8. Aqua inter cutem laborantibus ulcerà in corpore facta difficulter sanari, quam etiam sententiam repetit in Lib. de Vlc. non longè à principio, & in Lib. de capitis vul. nam non prius ad cicatricem perducuntur ulcera, quàm sufficienter exsiccentur, hoc autem in ijs obtineri nequit, ob humiditatis immoderantiam, & caloris etiam defectum. Secundum præceptum; licet melius sit anceps experiri remedium, quàm simpliciter ægrum relinquere deploratū: omnis tamen multa, & subita evacuatio: vel contenti tum in ventre, tùm in cruribus serosi humoris; vel puris, ut in supparatis, *Secundum præceptum.*

aut in quavis alia corporis nostri parte insigni tumore aliquo obsessa, semper periculosa est, & omittenda, tùm ob causam à Gal. assignatam 6. Aph. 27. Aph. quippe quod propter magnam quorundam vasorum arteriosorum apertionem, pure vel aqua effluente, quæ recrementa prius, veluti operculum quoddam vasorum ora non æque hiare permittebant; unde insignis sequitur spirituum effusio, & virium irreparabilis iactura: tùm etiam quia singula eorum, quæ nobiscum familiariter versantur, familiarem nobis suam naturam adeò faciunt, ut temporis spatio aliquam illorum similitudinem contrahamus, ut mirum non sit, si ex vitiosorum humorum colluvie, aliquando natura meliore parte fruitur; hinc fit quòd tempore charitatis homines melius vitiosum ferunt alimentum quam inediam; huic etiam accedit, quod omne nimium naturæ est inimicum, quas ob causas scribit Hipp. Aph. 6. Aph. nuper citato. Quicunque suppurati, aut aquam inter cutem patientes, uruntur, aut secantur: si pus aut aqua universim effluxerit, omnes moriuntur.

Tertium præceptum. Tertium animadversione dignum præceptum est, paracenteses, sive punctiones in hydropicis, ustiones in suppuratis, incisiones sive scarificationes in iis, quorum pedes, & crura immodicè tument, vel quævis alia pars insigni premitur tumore, non prorsus esse reprobandas; sed magna urgente necessitate, summa Medici

Medici consideratione, & cautione interdum administrandas esse; ita ut succi vitiosi non subitò, sed sensim, ac veluti per epicrasim duodecim, plus minusvè diebus expurgentur: hac nimirum evacuatione, nec spiritus magna copia dissipabuntur, nec vires concident; præsertim si hoc tempore corpus renutriatur, idque præstetur priusquam partium affectarum habitus corrumpatur. Quemadmodum Hipp. Lib. de locis in homine docet.

Quartum præceptum. Quartum postremumque memoriæ mandandum est; Partibus malè affectis tumentibus, & vitioso habitu præditis, vel ob incisionem illis adhibitam, vel ob quamvis aliam causam præ nimio dolore cum inflamatione gangrænæ opportunis, Narcotica medicamenta nisi exigua admodum copia, atq; modicè calidis castigata non esse applicanda, quòd partis affectæ imbecillum calorem violando gangrænam, & tandem sphacellos promoveant.

(o)

De ventriculi calore violato; tarda, depravataq; coctione. Hypochondriorum obstructionibus, cum febre continua, & lenta, capitis in sedes subjectas destillatione; vigilijs & cachexia, pro admodum Reverend. D. Albano de Villagomes Ispano nobiliss.

Consultatio XXI.

Historia cur à ventriculi noxa exordiatur.

N recensendis affectibus præter naturam Rever. Virum graviter torquentibus, à ventriculi noxa exordior; unde cuncta alia mala originem traxisse minimè dubitandum. Hic enim ob multa commissa errata in vivendi ratione sine ullo delectu, potissimumq; in immoderatis, tùm animi, tùm corporis laboribus, adeo imbecillis evasit, ut non modò tardè, verumetiam vitiosè, ægreque ingesta alimenta concoquat: quod quidem ex eo deprehenditur, quoniam quinque vel sex horis ab ingesto cibo citra omnem objecti culpam, & circa ventriculi fundum cum gravitatis sensu anxietatem quandam, & acidos ructus ingesti jam multò antea cibi odorem præseferentes, experitur. Cujus quidem imbecillitatis causam, interiorem in frigidam hujus visceris intemperiem, non equidem à natura, sed postea contractam indubitanter referendam censemus, ut, quæ mox dicentur luce clarius demonstrabunt. Hoc enim intemperamento

Imbecillitatis ventriculi causa.

affectus ventriculus, cum actionem propriam (coctionem nempè) perficere nequeat, insignis excrementorū copia suboritur, unde chylus vitiatus, in crassum, pituitosumque sanguinem conversus, & membris distributus, ipsisq; venis impactus, tenacissimas hypochondriorum potissimùm obstructiones induxit. Indeq; febris illa continua, lenta tamen; quæ ex genere antea fuit pituitosarum, nunc autem ad hecticam potius inclinare videtur. Quod etiam vitiosum alimentum ab hepate ipsi cerebro dispensatum, nec probè confectum, multorū in hoc viscere congestorum excrementorum una est causa. Altera ejusdem cerebri frigida intemperies naturalis quidem, sed ex longa patiendi consuetudine etiam adaucta, nativo ejus calore violato, atque humido pabulo imminuto. Quocirca haudquaquam mirandum, si capitis destillatio suboriatur, quæ in ventriculū procumbens, hujus vitium non solùm fovet, sed etiam auget, ita ut caput ventriculo, & ventriculus capiti sua mala facilè communicent. Verùm, qui fiat, ut immodicis vigilijs maxima cum molestia hic detineatur, non admodum facilè explicatu videtur, cum cerebri humidam intemperantiam, ac præsertim cum humore, somnum semper conciliare, & ratio, & quotidiana experientia apertissimè demonstrent. Nihilominus tamen dubitandum non est, quin nativi humidi inopia, substantiæque mollitudo, & laxitas cerebri hujus, redundantia

Ab intemperato ventriculo, alii qui contigerint morbi [illegible]

Congestorū excrementorū in caput causa.

Cum vigiliis laboret cur humida cerebri æger intemperie afficiatur.

excrementa in eo firmari non permittentes, atque putridi Halytus è putrescente humore ob vitiatas coctiones elati, majorem vim habeant ad arcendum somnum, quàm simplex humiditas ad eum conciliandum. Corporis autem universi maciem cum cachexia quadam manifesta (quem affectum, Cacotrophiam jure appellare possumus) vitiatam in toto nutritionem consequi minimè est dubitandum. Cujus quidem vitiatæ functionis causam in pravam Iecinotis sanguificationem referendam esse certum est. Hepar enim, & nativo privatum calore ex morbi diuturnitate, & vitio objecti: alimenti nempe incocti à ventriculo malè conficiente suggesti: sanguinem alendis membris opportunum haudquaquam generare valet. Vnde & atrophia, & cachexia suboriuntur, præscripta igitur viscerum intemperamenta, & intemperamentis conjuncti morbidi humores, unâ cum causis evidentibus, commemoratis, vitijs originem præbuerunt. Jam verò parti hujusce consultationis Theoricæ finem imponerem; Sed difficultas non levis inter peritissimos viros suborta, de febris Reverendum Laborantem sollicitantis essentia, me nunc remoratur, in qua difficultate, quid sentiam, liberè, ingenueque dicam. Febrem hanc hecticam esse, ex eo deducebat Vir Clarissimus, quòd lenta, continua, uniformis, atque solutu difficilis sit, seu habitus quidam: nec ab ægrotante deprehendatur: Hecticarum enim

Vitiatæ in toto nutritionis causa.

Commemoratorum, omnium vitiorum origines.

Dubitatio de febris essentia.

Argumenta quæ probant esse febrem hecticam.

enim duo propria obſervantur ſigna; ſi perpetuò illæ ſimiles ſint, nec febricitare ſe percipiat ægrotans. 3. de præſag. pul. Argumenta autem, quæ alterum doctiſſimum virum impellunt, ut Reverendum Virum hectica febri laborare minimè credat, hæc ferè ſunt: pulſus mollis, qui licet parvus, & frequens ſentiatur, non ita admodum languidus. In febrib⁹ namque hecticis, debilis ob fortem cordis dyſcraſiam, & durus ob ſiccitatem, pulſus perpetuò inquam deprehenditur. Præterea, Hecticis ab aſſumpto cibo inæqualis quædam caloris exacerbatio contingere ſolet: vel quia arida membrorum caliditas humidam alimenti ſubſtantiam exhalare facit: quod affirmare viſus eſt Gal. 1. de diff. feb. & 2. Prognoſticorum adducta ſimilitudine calcis ſiccæ, quæ aqua profunditur. Quod quidem Averrhoi collec. 4. non placet. Sive quod à cibo membra calidam acquirant intemperiem: quoniam quod nutritur, alimentum ſibi aſſimilat, ut idem Averrhoes ſentit. Aut utraque ratione id contingat: Quemadmodum Avic. prima 4. aſſerere videatur, ubi habet, quòd à cibo augetur hectici calor, ſicut augumentatur flamma, olei ſuperadditi copia, & frixio ſartaginis, aqua ſuper eam effuſa, quare cum febris hæc neq; à cibo, neque noctu augeri videatur, ſed in perpetua, multis ab hinc menſibus, æqualitate conſtet, nequaquam hectica cenſeri debet. His accedit, quòd urina, cui pinguedo telis araneorum ſimilis ſuper-

Hecticarũ duo propriá ſigna.

Argumẽta quæ haud quaquam febrẽm hecticam eſſe con probãt.

supernatat à proposito patiente non mingitur: Quæ singula hunc in modum expedienda videntur. Certè hæc febris quotidianæ continuæ naturam proximè æmulari videtur, quòd, & pulsus parvus, & minus frequens, minusque velox, quàm in alijs febribus putridis deprehenditur, pituitæ etiam interdum vomitio, urinæ primùm tenues, dein crassæ, & albicantes, alias etiam rubentes: Nec non sitis nulla, vel admodum remissa: febrem pituitosam continuam, quam laticam appellant, hecticæ in aliquibus non dissimilem, indicare videntur. Cæterùm quoniam febricitantium pulsus in hoc decem & octo horarum intervallo, plus minusvé frequentiores sunt, evidentiusque febrilem affectionem, indicant: mox horæ sex circiter ita permutantur in frequentia, & velocitate, ut manifestã febris remissionem ostendant, quod & Princeps animadvertit: In hectica verò ejusdem ferè conditionis observentur, præter quàm ab assumpto cibo: in eam, & ego quoque inclino sententiam, ut Ægrotans, de quo nunc agimus Hectica febre laboret, ut hujus sectæ argumenta jam adducta suadent; quibus & illud unum accedit maximi apud me momenti, nimirum, quòd lactis per multos dies usu melius admodum se habuerit. Nec mirum videri debet, si viri alioquin doctissimi, & in arte periti, de hac febre variè pronunciaverint. Quandoquidem alteratæ qualitatis morbi cognitu sunt difficiles; nisi pars multùm à natu-

Hectica febris signum ex Hippocr. Prognostico.

Cutis mollis, ac subhumida.

Propria temperantia circa feb. essentiam.

à naturali habitu deflexerit, ex Gal. Lib. de morborum diff. Vnde hectica non facilè, marasmodes facillimè noscitur. Sed quo nomine febris hæc hectica censetur, cum, néc urinæ pingue illud supernatet, quod febris hujus indicium creditur: nec laborantis calor à cibo augeatur: nec pulsus admodum debilis, nec durus (licet parvus) observetur? Sanè difficile est objecta hæc solvere ijs, qui longo medendi usu hæc, & consimilia non observarunt. Possibile tamen est hectica laborantis urinam omni prorsus pinguedine supernante carere: Nam quod liquatur, interdum, vel per halytum digeritur, vel in ventrem defluit. Ob id hecticarum notitiam ex urina petitam incertam esse 3. de Præs. ex pul. explicatur. Præterquam quod pingue urinæ supernatans, non hecticæ simpliciter est nota: sed hominem tabe consumi denotat, ut patet apud Hipp. progn. 2. Quòd ad pulsum attinet sic determinandum puto. Hectica laborantium pulsus parvus semper est, & frequens, debilis autem, & durus tunc observatur, quando hectica abit in tabem, & marasmodem. Reliqua duo objecta, nempè, & de corporis mollitie, & de febrili calore in eodem statu perpetuò consistente: quæ febrem hecticam excludere videntur: facilè est solvere: si cachexiæ symptomata spectemus. In hoc enim affectu universa corporis miscela laxior evadit, & frigidior, ac mollescit: Atque in ædema quasi univer-

Solutio supradictarũ dubitationum.

Cur hecticarum indicia ex urina petita incerta existant.

universale degenerat. Quo fit, ut in corpore sic affecto, nec cum siccitate dura cutis deprehendatur, nec à cibo caloris augmentum, quod hectica febris (quantum in ipsa est) efficere solet. Quod à nemine hactenus fuit observatum.

Scopi curativi. Quibus hunc in modum sese habentibus, curationis ratio expostulare videtur, ut cerebro, ventriculo, universoque corpori nativus pro viribus calor restituatur, fluxio cohibeatur, obstructiones demantur, simulq; pro febre hectica expugnanda universus corporis habitus ita refrigeretur, atque humectetur, ut febrilis calor remittatur citra excrementorum proventum. *Prognosticum.* Jam verò hos propositos scopos assequi in viscerum nativo calore usque adeo violato, cum indicationum pugnantia, atque affectuum vetustate, haudquaquam facile esse unusquisque intelligere potest; Præsertim cum omnium efficacissimum præsidium hecticæ febri tollendæ, & corpori reficiendo maximè accommodatum (lac nimirum) valdè suspectum sit, quòd in murmurantibus hypochondrijs, & in capite usque adeò imbecillo, Hipp. & Gal lactis usum semper damnarunt. Alijs igitur remedijs tutiorib' adversus proposita mala prius pertinaciter certandum. *Victus ratio.* Et ut primùm victus rationem expediam, licet viscerum, universiq; corporis frigida, humidaq; intemperies, frigidorum redundantium in toto excrementorum colluviem consequens, calidum & siccum

aërem,

aërem, victumque non solùm tenuem, verùm etiam attenuantem exigeret: hectica amen febris cujus potissima est habenda ratio quippe quæ maximè urgeat, refrigerántem & humectantem aërem, simulq; victum renutrientem requirit. In quà indicationum pugnantia, utrique consulendum, ea tamen cautione, ut febrem, à qua vitæ periculum evidentius imminet magis respiciamus. Aër igitur in activis qualitatibus temperatus, ad humidum non nihil inclinans eligatur, qualis in regione tabiensi habetur: pro conciliando somno, maximè probo potionem hanc, quæ talis est. *Somnia quibus conciliandum.*

℞. Syrup. de papavere, an. drach. 6.
Syrup. nenufarini, an. drach. 6.
Aquarum lactucæ, an. unc. 1. s.
Portulacæ, an. unc. 1. s.
Pulveris Diamargariton frig. scrup. s.
Misce, & bibatur horâ somni.

Idem præstat potio, hæc
℞. Aquarum hordei, an. unc. 1.
Lactucæ, an. unc. 1.
Muccaginis sem. psillij, an. unc. s.
Syrup. Nenufarini, an. unc. s.
Misce, & singulis sex horis propinetur, vel Diacodion in rotulis.

Inter remedia extrinsecus admovenda hæc duo magnopere commendamus.
Alterum quod
℞. Sem. hyosciami albi pulveriz.
an. drach. 1.

P Sem.

Sem. papaveris albi, an. drach. 1.
Lactis nutricis, unc. 2.
Aceti Rosati, unc. s.
Albuminis Ovi, num. 1.

Misce, & subacta omnia simul fronti ad applicentur.

Alterum.

℞. Foliorum Lactucæ, an. m. s.
Florum Nympheæ, an. m. s.
Violarum, an. m. s.
Rosarum, an. m. s.
Chamœmeli, an. m. s.
Foliorum Salicis, an. m. 2.
Cucurbitæ, an. m. 2.
Vitium, an. m. 2.
Capitum pap. albi cum seminibus suis.
Recentium & contusorum, num. 7.
Corticum radicis mendragoræ, unc. 3.

Misce, & bull. in s. q. aquæ cum modico vini pro extremorum lotione de more administranda.

Motus & quies. De corporis exercitio nihil proponendum, quòd per vires non liceat, ut sese exerceat. Frictiones tamen singulis diebus jejuno ventriculo exercitij vices gerent, à quibus postea universum corpus illinendum erit Oleo Amygdalino & Chamœmelino. *Alui excrementa.* Nisi aluus sponte fluat eam vel clystere ex Oleo & Butyro, vel prunis manna imbibitis ciranda erit. *Animi accidentia.* Animi curæ graviores, sollicitudinesque pro viribus arceantur.

Cibis

Cibis boni ſucci, coctu facillimis, & pauco- rum excrementorum perpetuò veſcatur: carnes juniorum animaliũ, elixæ potius, quàm aſſatæ, ova ſorbilia, hordei in jure exactè exco- cti ſuccus cum cinamomi modico, teſtudinis nemoralis, & cancrorum fluviatilium carnes in jure vel lacte excoctæ, & conſimilia edulia: in ſumma victus ſit renutriens quidem, ſed non nihil etiam attenuans, ob id lac amygda- larum dulcium cum amylo, juſque glaciatum cum ſacchari & cinamomi modico maximè probantur: potus utiles ſunt aqua hordei, pti- ſana vulgaris, vinum malipunici, vinum etiam album, vel rubellum oligophorum aqua dilu- tum, in qua cinamomum præbullierit. Ante cibum aquæ hordei parùm, cum lacte amyg- dalarum dulcium, ac mellis Hiſpanici modicò utiliter bibendum datur, quò ſolidæ partes humefiant, & aliqua ſimul levis deterſio ha- beatur, licet aqua per ſe ad ſolidas partes hu- mectandum minimè cenſeatur opportuna à Gal. 4. Aph. com. 13. Carnes craſſiores, legu- mina, lacticinia, caſeus, fructus crudi, Salſa- menta, Aromata, Braſſica, & quæcunque pi- tuitoſum humorem, & melancholicum gi- gnunt, pernicioſa judicantur. Ex herbis, fæni- culum, betonicam, oxalidem, mentam viri- dem, & cichoreum non invitus concedo. Si, quæ multùm & optimè nutriunt edulia com- poſita deguſtare vellet, hæc non omittat, quæ ſunt hujuſmodi.

Cibus & potus.

℞. Carnium capi elixatarum in aqua violacea, unc. 4.
Carnium testudinis in aqua hordei elixatarum, unc. 2.
Amygdalarum dulcium, an. unc. 1.
Pinearum, an. unc. 1.
Sem. quatuor frigidorum communium, an. drach 1.
Sacchari albiss. in aqua rosacea dissoluti, q. s.
& fiat confectio in morsellis.

Vel

℞. Carnium pulli gallinacei, unc. 4.
Pinearum, unc. 2.
Amygdalarum dulcium, unc. 1. s.
Foliorum rosarum, unc. 1.
Santalorum omnium, an. scrup. s.
Specierum Diamargariton frig. scrup. 2.
Specierum Diarrhodon abbatis, drach. s.
Sacchari albiss. dissoluti in aqua.
Boraginis, q. s.
& fiat conf. in morsellis.

Cujus uncia media in ultima mensa offeratur.

Huc spectant (ut dictum est) quæ refrigerant & humectant; qualia sunt alimenta jam proposita, atque balnea, epithemata, resque non naturales, si hecticam febrem respicimus magnopere urgentem. Quòd ad balnea attinet,

net, proximè ægri lectum vas aqua moderatè calida plenum disponatur, in quam aquam totum (capite excepto) sese immergat, ibique horæ primum tertia parte moram trahat: quo tempore aquæ ejusdem temperatus calor nova aquæ calentis additione in eadem temperie asseruetur, ad corporis meatus, & spiracula aperiendum. Mox altero utendum balneo è tepida aqua ad corpus humectandum: licet hoc uno etiam fortassis contentus esse possit. Mora sit pro ratione virium: à balneo corpus inungi poterit oleo, vel violaceo, vel amygdalarum dulcium, non rancido, neque salso. Porrò autem in balnei administratione, præcipua consideratio (præter necessitatem, quæ ex affectione pendet) est, ne quorumcunque pravorum succorum redundantia adsit, neq; destillatio periculosa, ac præceps infestet; ea propter non nisi purgato corpore ad balneum ducendus erit ægrotans: hac autem præhabita cautione meritò sane est ad multa utile balneum: nam humectat, coquit & laxat, & inde medetur exsiccatis morbis, maturat, evacuationes manifestas promovet, & noxios etiam humores per halytum digerit, non minus quoque lac, quàm balneum huic affectui curando expediens videtur: nam probè, satisque multùm nutrit, humectat, aluum modicè subducit, serique participatione extergit, ideoq; obstructionibus medetur, unde licet hypochondria nonnihil obserata sint, modò non subli-

mia nec murmurantia deprehendantur non reclamant quoties capitis affectus non urgeat.
Chirurgia. De remedijs, quæ manu administrantur, venam nunc secare timorosum admodum censetur, quoniam partes (ut dixi) substantificæ exsiccatæ cum sint, exsiccari amplius per sanguinis missionem minimè desiderant, imò quod absumptum est, id reparari volunt. Non ibo tamen inficias, quòd, si sanguinis tres vel quatuor unciæ è venis, quæ in sede sunt, admotis hyrudinibus detrahantur, non parum emolumenti sibi æger comparabit, tùm ad alia multa, tùm hypochondriorum, quas patitur, obstructiones tollendas. Sed illud quidem penè necessarium videtur, nempè, ut tùm ad avertendam illam perpetuam capitis defluxionem, tùm ad revocandos ad inferna vapores sursum ascendentes, duo cauteria, unum in sinistro brachio, alterum in dextro crure sub genu in parte interna excitentur, atque aperta diu serventur.

Pharmacia. Ad pharmaca nunc venio, inter quæ agaricum trocifcatum, rhabarbarum, hyeram simplicem, mel Rosatum laxativum maximè probo, quæ ex intervallis (pauca tamen copia) sunt repetenda, quoniam affectus diuturnus est, & solutu contumax. Cætera verò purgantia medicamenta valida hic valdè suspecta judicantur, quòd impensè excalefaciant, siccentque, medicamentum autem purgandis redundantibus succis in cachexia accommodatum,
mihi

mihique valdè familiare hujusmodi est.

℞. Seri caprini, unc. 5.
Succi Ireos depurati, unc. s.
Mellis Rosati, drach. 6.
Zinziberis, gr. 5.

Coquantur insimul, & colatum jejuno ventriculo bibatur.

Medicamentū authoris ad redundantes succos in cachexia opportunū.

Cassia etiam interdum cum hyeræ simp. Gal. speciebus utiliter datur: licebit quoque toto morbi cursu clysteres iterare, ad cruda excrementa congesta evocanda, atque ad avertendam capitis fluxionē ad intestina. Parabuntur autem ex refrigerantibus, humectantibusque herbis, seminibus, floribus, atque etiam cassia ipsa cum sacchare, & oleō violaceo, ex decocto capitis arietini, vel aliarum carnium jusculo, ut siccitati febrem hecticam sequenti simul occurratur. Item ad urinam ciendam.

℞. Seri caprini depurati, unc. 6.
Spicæ nardi, drach. 1.
Succi è granis vesicariæ expressi, & in umbra exsiccati, scrup. 2.

Bull. leniter ad consump. tertiæ partis, & colatum totum bibatur jejuno ventriculo.

Prægressa humorū præparatione congrua, & eorundem purgatione, ex convenientibus commemoratis, tùm simplicibus, tùm compositis. Inter quæ, syrup. acetosus Diarrhodon, syrup. de Betonica, & syrup. de eupatorio pro humorum peccantium apparatu:

Rhabarbarũ autem, & Agaricum pro eiſdem pluries expurgandis (unicam enim tantùm expurgationem minimè ſuffecturam cenſemus.) Primas obtinent partes: Quemadmodum & ſambuci flores in umbra exſiccati, & cum ſaccharo conditi contra omnia hepatis vitia, ac præcipuè contra obſtructiones efficaciſſimi ſunt, in quem uſum etiam Dialacca, Diacurcuma, Trochiſci Diarrhodon, de Rhabarbaro, & de Eupatorio atque conſimilia ex intervallis uſurpanda erunt, nec poſtquam corpus exactè inanitum fuerit omittenda erunt errhina medicamenta capiti purgando accommodata viſceraque roborantia. Quibus omnibus rectè peractis, de his remedijs cogitandũ erit, quæ interna & externa humores jampridem in toto redundantes conſumant, ſimulque viſcera attemperare & corroborare valeant. De internis maximè profuturum ſperarem, jus pulli columbi domeſtici, agrimonia, betonica, boragine, cichoreaceis, viridi menta, pentaphili folijs, ſeminibus coriandri, & melonis, necnon paſſulis cum modico cinamomi medicatum: cujus ſingulo mane diebus quindecim, vel viginti uncias ſex, plus, minuſvé horis quinque ante prandium, ut ſumat, etiam atque etiam hortor. Interim etiam magnopere juvabit, ſi alternis diebus ſummo mane antequam jus commemoratum potet, bolum ex ſemidrachma Mythridati, & ſemiuncia conſervæ violarum devoret. Vt verò ſtomachus moderatè

Attemperantia & roborantia interna.

cale-

calefiat, neque exsiccetur, nullum ex internis valentius præsidium hoc usurpari potest, quod

Præsidium ad stomachii moderatè calefaciendum, & non exsiccandū.

℞. Terebinthynæ claræ, drach. 2.
Mastiches pulverizati, drach. s.
Specierum Aromatici rosati,
scrup. s.

Misceantur omnia, & fiat bolus horis duabus ante cibum dandus.

Venio ad ea auxilia, quæ extrinsecus admoventur. Atque (quòd ad caput attinet) ceratum, vel montagnanæ, vel huic consimile coronali cōmissuræ derasis capillis admotum, diuq; gestatum, mirum in modum profuturum non dubitamus. Quo tempore suffumigijs etiam huic operi accommodatis ad caput moderatè exsiccandum utendum erit, nempè ex styrace, ladano, thure, & consimilibus. Pro ventriculo roborando,

Topica. Præsidia extrinsecus admovenda.

℞. Mastiches, unc. s.
Cariophyllorum, an. drach. 1.
Cinamomi, an. drach. 1.
Nucis moschati, an. drach. 1.
Zedoariæ, an. drach. 1.
Specierum diamusci dulcis,
drach. s.
Ol. Mastıcini, q. s.

ad densandas pulveres, ceræ, & Therebinthynæ, q. s f. ceratum quod extendatur super corium ad formam scuti, & ventriculi regioni admoveatur diuq; gestetur pro Iecinore, cujus opus omnibus particulis pernecessarium est.

℞. Ol. absinthini, an. unc. s.
Ol. Mastichini, an. unc. s.
Trociscorum de Gallia, drach. s.
Spicæ nardi, gr. 5.
Ceræ, q. s. & f. linimentum.

Emplastrum etiam Diaphœnicum huc spectat. Cæterùm, ne febris hectica incipiens progrediatur tota dorsi spina manè & vesperi ante cibum hoc cerato illinenda erit, quod

℞. Muccag. sem. psillij, an. unc. 11.
Muccag. sem. citoniorum, an. unc. 11.
Ol, violati loti, an. unc. s.
Butyri recen. loti, an. unc. s.
Ceræ albæ, q. s. f. linimentum.

Quod, vel lactis muliebris vel sanguinis testudinis nemoralis modico excipiatur. Et si proposita à me remedia, tùm assumenda, tùm admovenda, aliqua refrigerãdi, humectandiq; facultate sint prædita hecticam incipientem respicientia, quæ fortassis cachexiæ ratione suspecta alicui videri possint: attamen cum moderatè calefacientibus, siccantibusq; permixta ita castigantur, ut minimè eorum refrigerantem humectantemque vim formidare oporteat. Hæc autem pro Rever. Viri valetudine recuperanda, proponenda mihi videbantur: faxit Deus, ut prospera & salutaria illi contingant,

D

De febre putrida diuturna, & contumaci, capitis destillatione, & Ventriculi imbecillitate, pro Perilluſt. D. Iſabella de Mignanellis nobili Romana Conſultatio XXII.

T omnia ad hodiernam conſultationem habendam attinentia, diligenti examine expendantur: quæ breviter dicturus ſum, ad tria redigam capita: Nimirum ad præterita: præſentia: & futura. Perilluſt. ergo & nobiliſſima mulier annos nata triginta circiter, calido, humidoque temperamento prædita (ſanguineum appellant) cum pituitoſi humoris ſub dominio: tribus abhinc menſibus, plus minuſvé, Maſculum peperit, & ſatis fœliciter, ſed toto puerperij, tempore, partus purgamenta ex toto ferè huic defecerunt. Quin etiam menſes conſueti toto hoc trimeſtri ſemel tantùm, hiq; pauca admodum copia prodierunt. Id autem ob pituitoſorum humorum in ſanguine, in capite, & in ventriculo redundantium copiam: Vnde facta venarũ, tùm aliarum, tùm earum, quæ utero committuntur, obſtructione, non ſolùm puerperij purgamenta, & menſes defecerunt, verùm etiam impedito conſueto caloris perſpiratu, indeq; putredine accerſita, febris putrida è genere tertianarum ſpuriarum, excitata fuit, jam quadrageſima

Hiſtoria præterita.

Cauſa.

Peracta. gesima agitur dies. Pro cujus quidem curatione, Victu præscripto refrigeranti quidem, & humectanti febris ratione: cæterùm minùs quàm in pura tertiana conveniat, ob pituitæ in hac admixtionem: tenui pariter, verùm non nihil pleniore, quàm in illa, ob morbi diuturnitatem. Secta etiam cubiti dextri vena, ad detrahendum superantem humorem, tùm biliosum, tùm etiam pituitosum sanguine permixtum. Detractis quoque superantibus humoribus, prægressa eorundem præparatione idonea per serapia, & cathartica utrique operi accommodata juxta Gal. placita primo de Arte cur. ad Glauc. cap. 8. Dein frictionibus: quin etiam partium infernarum sæpius administratis: Atque secta malleoli vena interna ad proliciendos menses: febris satis manifestè visa est remitti, resolutis, evacuatisq; morbosorum humorum parte tenuiori. *Præsentia.* Nunc autem iterum excitatur, augescitque. Sed quotidianæ intermittentis ideam servare videtur: Etenim, & calore continetur minus acri, magis autem fumoso, qui diutius tangenti acrior apparet. Et motus febris tardus est, atque inæqualis, ita ut modò excitari, modò delitescere videatur, qualis in lignis accensis viridibus observatur. propterea accessiones usque adeo protrahuntur, ut ad veram, legitimamque integritatem nusquam perveniat, cujus causam interiorem pituitosum esse humorem liquidò constat, & his præsertim quæ obsunt, vel prosunt; ex effe-

ctis

ctis,ex qualitatibus corporis,ut color pallidus, sive plumbeus,necnon ex excretis. Cujus quidem humoris putrescentis focum, & mineram, hypochondriorum regionem esse, quæ Ventriculum, Jecur, & lienem complectitur tàm notum est, quàm quod notissimum. Ex ipso namque contactu jam sensu deprehenditur. Sed à capite etiam frigidiori,humidioreque, necnon à ventriculo refrigerato, putrescentium humorum mineram suggeri ex eo facilè intelligi potest,quòd & continua à capite destillatio pituitosa; & cibi fastidium cum ventriculi dolore ex intervallis admodum molesto nobilissimam mulierem fatigant. Quod quidem minimè est à ratione alienum: cùm in diuturnis omnibus morbis, ventriculus, & caput magnopere labefactari soleant. Indeque excrementorum insignis proventus, unde & obstructiones augentur, & superantibus humoribus putrescentibus materia suppeditatur. Atque hæc febris natura est. Quæ utique magna dici potest,si non propria essentia,symptomatum saltem, quæ sibi jungit magnitudine; nempè Inappetentia, propensio illa ad somnum,pigritia ad motum: Ventris dolores insignes, perennis, ac præceps capitis destillatio,& interdum Cardialgia. De mote autem, quem etiam in febribus attendendum esse monebat Gal. 3. de crisibus,nullam malignitatis notam in hac deprehendere mihi hactenus licuit. Quòd ad motum attinet: jam satis con-

stat, febres omnes à putrescente pituita excitatas tardi esse motus, tùm in singulis accessionibus, tùm etiam in toto morbi tempore. Cæterùm nunc febrem ad vigorem ascendere, & symptomata nunc vehementiora & coctionis signa in lotio apparentia, cumulatissimè indicant. De futuro verò eventu, si virium naturalium, & vitalium robur spectemus, quod ex coctionis signis, atque ex firmis pulsibus facilè intelligimus, de futura salute potius sperandum, quàm timendum: Verùm cum multa lætalia errata contingere possint, cumque ad integritatem legitimam (ut antea dictum fuit) non perveniat, posset etiam perniciosa evadere. Tempus futuri eventus necessariò longum judicatur, quandoquidem humores peccantes multi, frigidi, glutinosi, & crassi multum temporis requirunt, ut & coquantur, & cocti expellantur: ita ut hujus sortis febris brevissima censeatur, quæ sexagesimum non pertransit diem, Intra quem terminum (si nullum grave erratum committatur) conjectandum fore, ut febris hæc, partim coctione morbificæ causæ, partim etiam expulsione, vel arte, vel natura peragenda solvatur. In Curatione cum Ægritudo hæc sit longa; Victus ratione utendum, paulò pleniori, quàm à febris natura requiratur, ut vires sufficere possint, attenuanti tamen ac excalefacienti aliquantulum, indicatione à causa interiori petita, à qua opus, quod requiritur, longè majoris momenti est, quàm quod

Futura.

Tempus futuri eventus cur longum judicandum.

Morbus quo termi-nari debeat.

Curatio victus ratio.

quod à febri indicatur, quippe quæ calore minus acri contineatur, licet fumoso magis: hic enim frigidorum humorum mole infrænatur. Victus igitur omnis attenuans sit oportet, neque à carnibus abstinendum erit, cum multæ habeantur carnes ad id satis accommodatæ, ut apud Gal. lib. de attenuanti victu explicatum habemus. Quòd ad vini potum attinet: licet ad vires collapsas reparandas vinum à clarissimo Medico fuerit concessum: paulisper tamen à vino abstinere, donec peracta sit purgatio, tutius erit. Quippe quod, in syncope etiam à frigidis & crudis excrementis exorta, ubi febris jugiter ægrum sollicitet, à vino abstinendum apertè moneat Gal. cujus loco Mulsa potius utendum, Ptisana hordeacea pipere aut cinamomo condita fœliciter hoc in casu usurpatur. Vt verò aliqua ad motum & inanitionem attinentia in medium afferam: cum in proposito subjecto insignis pravorum succorum copia in dies coacervetur, ut frictionibus jejuno ventriculo de more administrandis per halytum digerenda, & clystere singulis diebus injiciendo per intestina quoque in dies educi commodè poterit. Quarè utrumque præsidium magnopere probo. De somno & animi passionibus Vidus Vidius, Vir alioquin eruditissimus lib. de feb. 5. capite 6. pag. 106. in præscribenda victus ratione febri à pituita putrescente curandæ accommoda-

Vini potus cur minimè sit tutus.

Motus & inanitio.

Somnus & vigilia.

modata, Vigilias potius, quàm somnum & animi perturbationem magis, quàm tranquillitatem probare videtur. Quæ quidem in opere extenuandi corpora sana; sive neutra, præcautionis gratiâ ab omni morbo pituitoso & Ego quoq; non invitus admitto: Cæterùm in jamdiu febricitante homine, ubi, & virium robore, & coctione est opus, cautè admodum agendum: quòd coctiones, somno, quiete, & fotu peragantur, animiq; perturbationes spirituum resolutione vires dejiciant. Huc etiam spectat aëris tenuis usus: vnde cœli mutatio (si per ægrotantis vires liceat) maximum hac in re habet compendium. Hunc in modum instituto congruo victu, vires, morbum, & morbi causam respiciente: studendum est, ut iterum tanta crassorum humorum copia detrahatur, quod facilius succedet: si ij attenuentur prius, incidanturq;. Interim febrili calori alterando, vasis obstructis reserandis, simulq; putredini eludendæ diligenter incumbendum. Porrò autem quoniam ventriculus, & caput excrementorum proventum non solùm fovent, sed insigniter augent: roborando ventriculo, atque capiti moderatè exsiccando magnopere studendum. Remedium Chirurgicum, quod proponam in præsenti nullum ferè habeo. Siquidem sanguinis detractione nunc nulla ratione opus esse, mihi satis ex eo persuasum habeo, quòd in tanta succorum crudorum copia sanguinem mittere valdè suspectum sit, ut

ut præcipit Gal. non semel tantùm: Huic etiam illud unum accedit, quod licet in omni febre putrida secandam esse venam docuerit Gal. 11. Meth. cap. 15. in hac tamen sanguinis detractio neque à causa indicatur, quippe quod frigidus sit humor, neque à viribus permittitur, quæ in diuturno morbo sensim labuntur, quod placuit etiam Gal. primo de arte curativa ad Glauconem cap. 12. de consimili febre disserens. Ob id tamen Excellentissimus Medicus, qui huic curationi præest, à scopo non aberravit, quando jam pridem sanguinem Perillustri & nobilissimæ matronæ mittendum mandavit; secta prius cubiti dextri vena interiore, mox vena tali, ac tandem ea, quæ inter digitum minimum, & anularem est posita (Salvatellam appellant) quoniam inter febris hujus initia, Sanguinis etiam unà cum pituitosis humoribus superantis indicia extabant: Vires erant validiores: Et morbum ex retentis mensibus originem duxisse perspicuum erat. De cæteris auxilijs, medicamenta incidentia & extenuantia sunt iterum, atque iterum repetenda; ut syrup. bisantinus, de duabus & de quinque radicibus, syrup. de stæchade, de prassio, oxymel simplex, scylliticum, & etiam arte nostra paratum in hunc modum.

℞. Decoctionis Cinamomi, sassafras, ligni aloes, corticum citri, Menthæ viridis, unc. 3.

Mellis optimè despumati & aceti, q. s.

Q F. oxy-

℞ Oxymel. sec. artem longum.

Quibus addantur; vel aquæ stillaticiæ huc spectantes, vel decoctum Hysopi, Origani, thymi, calamenti, pulegij, & consimilium: nunquam dimittendo ceterach, seu scolopendrium. In purgandis mox superantibus humoribus, tria attendenda diligenter sunt, nempè ut valida carhartica; veluti stomacho nocentissima prorsus arceantur, atque ea dumtaxat eligantur, quæ & clementer subducant, & ventriculum, caputque respiciant: Et cum humor adeo pervicax sit, ut unica tantùm purgatione superari non possit, præstat non totum simul purgare, sed paulatim & vicissim, nunc extenuantibus & incidentibus propositis uti, nunc catharcticis, qualia erunt. Hyera, Agaricum, Rhabarbarum. Diaphœnicon cum melle rosaceo solvente, pillulæ de tribus cum rhabarbaro & Myrobalani, tùm citrinæ, tùm nigræ & Chebulæ. Vomitum cientia medicamenta proposita mirum in modum probo; quoties pituita os ventriculi tenet, & ægra facilis sit ad vomendum: aliàs enim vomitus, & capiti, & ventriculo maximè est infensus, & molestus valdè. Quin etiam peccantes humores per urinam, & sudorem satis commodè detrahere possumus: hac tamen lege, ut non prius urina, & sudores evocentur, quàm aliqua saltem ex parte multitudo dempta, & crassitudo extenuata fuerint, ut clarè præcipit Gal. 11. Meth. cap.

Incidendo sud. rem & urinæ peccantibus humoribus quid advertendū.

cap. 10. ex Hippocratis sententia Aph. primo. 22. liceat audiam quosdam in proposita sententia aliud de concoctione sentire, eamque benignis tantùm humoribus tribuere. Sed ridenda potius est horum superstitio, quàm redarguenda. Ad movendam urinam utendum erit Radicibus asparagi, fœniculo, Adianto, appio, asaro, Silero montano, camædrio, & consimilibus, pro excitando sudore illis, quæ relaxandi vi sunt prædita, sive sumantur, sive extrinsecus admoveantur; Vt aqua hordei, in qua radix dulcis præbullierit, aut chamæmelum, ordine vinum quoque tenue censetur. Aquæ dulcis balneum, quo tamen utendum non est nisi corpore probè inanito, capitisque fluxione sedata, febre remissa, atque viribus non reclamantibus. Interim & fotibus de more, & emplastris ad hypochondria utendum etiam atque etiam hortor. Quibus omnibus ex arte administratis malo non cedente ad generosum aliquod auxilium confugiendum esse censeo, quod attenuandi, atque humiditates in universo corpore redundantes absumendi facultate insigni præditum sit, cuiusmodi esset, Ligni sancti decoctum satis dilutum, cum aliis attenuantibus & incidentibus, ac præsertim cum modico ligni sassafras paratum: Etenim præterquam quòd Guaiacum facultate pollet exsiccandi, attenuandi & incidendi, rest ipsa sua substantia putredini mirificè adversatur. Neq; verò formidare oportet ipsius caliditatē,

Vrinam & sudorem cientia quæ adhibenda.

Q 2 nam

nam hic potior indicatio à causa morbifica est petenda: Præterea aquæ copia in qua excoquitur, & herbis in fine ebullitionis refrigerantibus superadditis, ejus caliditas retunditur. Imò verò, origanum pulegium, thymum, & alia hujusce generis simplicia à Gal. in consimili febris curatione proposita, & ab alijs in hanc usque diem recepta, longe calidiora sunt, Ligni sancti decocto, huncin modum parato.

℞. Ligni Guaiaci torniti, drach. 2.
Ligni Visci quercini, drach. 1.
Ligni Sassafras, scrup. 1.

Infundantur omnia horis duodecim in juris pulli gallinacei lib. 1. dein bull. ad consump. tertiæ partis, in fine adde ad ebulliendum Cichorei, Betonicæ, Menthæ viridis singulorum folia duo: percolati unciæ septem dentur horis quinque ante prandium diebus continuis aliquot. Quod ad symptomata attinet, ventriculo providendum erit externo aliquo medicamento adstringente, os ejus potissimùm in accessionis vigore confirmante, ut Oleo mastichino, in quo absynthium, mentha, & rosæ rubræ maduerint. Ceratum etiam mastichinum ventriculi regioni admotum, diuq; gestatum, id quod optamus valenter præstat. Ex ijs autem, quæ sumuntur, duo vel tria mastiches grana mediocriter contusa, & ex ovo sorbili, vel ex vino, aut ex jure data, tribus saltem horis ante cibum mirificè conferunt in firmando ventriculo. Sed longè præstantiores sunt rotul:

tulæ quædam ex inventione nostra, quæ & ventriculum roborandi, & hepatis, hypochondriorumque obstructa vasa reserandi, atque nutritionis viscera omnia roborandi insigni facultate pollent. Sunt autem hujusmodi:

℞. Specierum Aromatici rosati,
an. scrup. 1.
Specierum Diarrhodon,
an. scrup. 1.
Specierum Trociscorũ de Rhabarbaro,
an. scrup. 1.
Limaturæ chalybis præparati, & in tenuissimum pulverem redacti,
scrup. 2.
Sacchari albi s. in aqua scolopendriç dissoluti, unc. 3.

Et fiat confectio in tabellis, quarum drachma una detur immediatè ante decoctum potandum præscriptum. Capiti autem prospiciendum erit utroq; præsidiorum genere, nempè eorum, quæ sumuntur, ut Mitridatica confectione, conserva Betonicæ, anthos, & Salviæ: nec non ijs auxilijs, quæ extrinsecus adhibentur, ut cerato ex rebus cæphalicis capitis anteriori parti admoto, capillis prius derasis, vel etiam inustioni, si necessitas urgeret, corpore prius exactè purgato, atq; errhino etiam capite privatim exinanito: Quo in opere de cauterio cervici admovendo nihil habeo quod dicam, quoniam curationi nunc potius, quàm præcautioni incumbimus. Atq; hæc in magna

temporis angustia pro nobilissimæ Mulieris sanitate proponenda duxi, quam D.M. ipsi concedat iterum atque iterum precor.

De Capitis Destillatione ab ineunte ætate, atque Angina ex intervallis repetente, pro Illustrissimo D. Ioanne Baptista de Mattheis. Consult. XXIII.

Historia.

Llustrissimus Annum agens vigesimũ octavum circiter; Temperamenti (si universum corporis habitum spectemus) calidi satis, sicci aliquantulum; à primo naturæ ortu (ut Illustrissima ejus mater nunc nobis retulit) continua diu, noctuque à capite in os fluxione sollicitatur. Capitis gravedinem affectum hunc appellare possumus cum Hippocrate sexto de Morbis Vulgaribus: quòd non à causa externa tantùm excitetur, sed ob naturalem capitis infirmitatem potius procreetur. Vnde quarta illa anginæ species, ubi gutturis externæ, tùm internæ partes similiter afficiuntur, bis terque in anno excitatur. Morbi genus profectò satis pestiferum, à quo omni studio liberari magnopere exoptat. Quod quidem in inveterata, & à natura contracta destillatione consequi haudquaquam facile esse unusquisque intelligere potest. Non diffido tamen, si solertia, & cura, tùm in recta

Affectus præter naturam.

Prognosticum.

victus

victus ratione, quam nunquam exactè retinuit, tùm in accommodatis generosis auxilijs administrandis adhibebitur, fore, ut omne futuræ anginæ periculum arceatur, & catarrhus etiam ita infrænetur, ut vita Illustrissimo Viro salubriter prorogari possit. Ætatis enim, & victus mutatione gravissimos superari affectus, & ratio, & quotidiana rerum evidentia planè ostendit. At quoniam totius præcautionis ratio in causarum sublatione est posita, ut Anginæ futuræ obviam eamus, opere precium est prohibere, ne tot excrementa in cerebro accumulentur, & si quæ aggregabuntur, studendum est, ut à gutture, & à faucibus aliò deflectantur. Primum assequemur scopum duplici opere: victus ratione tenui mediocriter, atque nonnihil exsiccante, media tamen inter extenuantem, & incrassantem: materia enim destillans licet subfrigida sit, magna tamen ex parte tenuis, & aquosa. *Scopi curativi.*

Multa autem ad victus rationem attinentia consultò prætermittam, quòd certò sciam hac in re, & in omnibus alijs peritissimum futurum Medicum omnia ex arte præscripturum. Duo tamen, quæ alicujus momenti nobis videntur minimè silenda duximus. Vnum circa aërem, alterum circa potum. Aërem enim maximam vim habere ad morbos longos minuendos, augendosvè, tàm notum est, quam quòd notissimum. Cœlum quod morbum fecit, mutandum monet Hippocrates. *Victus ratio.* *Aer.*

Quod quidem Hippocratis præceptum maximè hic locum habet, cum Cœlum Romanum homines destillationibus valdè obnoxios reddere, ratio, Galenus, & quotidiana experientia clarè ostendant. Vina quoque vinosa & copiosa destillatione laboranti nocentissima esse, nemo est qui nesciat: Quocirca, ut Vino exiguo parcè utatur, etiam atq; etiam hortamur, quòd si Ligni visci quercini decocto Vinum attemperetur, non ignobile emolumentum ad fluxionem arcendam allaturum non diffidimus. Pro cerebro exsiccando, roborandoque, unde totius mali pendet origo: Anginæ namque ex cerebri humiditate nascuntur: sexto Aph. comm. secundo. Inunctiones, pulveres Cæphalicos, cerata exsiccantia, lotiones, vel etiam (si necessitas urgeret) rubificantia à Clarissimis Viris proposita libenter amplector: quemadmodum & pastillus etiam ex ladano, vel ex melanthio tricto olfactu, vel quisquis sit ejusmodi suffitus multum confert, ut fumus ex Styrace & Sandaracha: Theriaces quoque recentis drachma una cum Conservæ Rosarum uncia media hora somni devorata in hoc opere efficax est auxilium, præsertim, si fluxio præceps urgeat: aliàs enim Theriaca & Mythridatica confectio mediocris ætatis est potius eligenda. Ad id quoque valent Diambra, Diamoschus dulcis, Conservæ Anthos, Betonicæ, Salviæ, & consimiles. Duo à me observantur ad hoc institutum præclara auxilia,

Cibus & potus.

Topica.

quæ

quæ nunc minimè silenda duxi. Alterum sumendum. Alterum verò forinsecus ad applicandum: sunt autem ejusmodi.

℞. Theriaces mediæ ætatis,
drach. 1.
Spicæ nardi pulverizati, q. s.
Fiant Pilulæ num. 5.

Quarum unam dormituro ægrotanti damus fœliciter.

Alterum.

℞. Ladani, unc. s.
Styracis chalamitæ, drach. 2.
Sandaracæ, drach. 1.
Ambari, scrup. 1.
Conus cupressi, an. scrup. 2.
Mastiches, an. scrup. 2.
Corallorum amborum, an. scrup. 2.
Spodij, an. scrup. 2.
Resinæ, drach. 6.

Solvatur Ladanum cum Resina in Vino veteri, & coquantur omnia ad viscositatem, fiat ceratum coronali ad applicandum, pro secundo scopo explendo. Avertunt frictiones, ligaturæ, Sicyæ, Errhina, & Cauteria proposita: unum præsertim, in brachio ad materiam à capite derivandam, & à faucibus avertendam.

De generoso autem præsidio aliquo excrementa in universo corpore, ac præsertim in capite absumente, ut ligni, vel salsæ, aut chinæ, sive Sassafras decoctum, nihil proponendum

 habeo,

habeo, quòd jamjam intellexerim hoc ipsum omni studio, & diligentia ab Excellentissimis Viris jam antea fuisse usurpatum: Purgationibus idoneis ex Arte prægressis.

Quæ omnia remedia, tùm, quæ sumuntur, tùm etiã, quæ extrinsecus applicantur, nequaquam usurpanda sunt, nisi corpore, iterum atque iterum exactè præpurgato: Sed de medicamentis præparantibus & purgantibus huic operi destinatis, ne verbum quidem, quòd omnibus, vel etiam in Arte mediocriter eruditis notissima sint. Ita ut totius hodiernæ consultationis institutum eò duntaxat spectare videatur, ut diligenter expendamus, num post longam usque adeò medicationem peractam, præstet Illustrissimi Viri caput stillicidio alicui supponere ad exsiccandum cerebrum plus justo humidius, unde fluxio perennis, & à fluxione Angina statis quibusdam temporibus. Rursus, si stillicidium probabitur. Verum id ex aqua aliqua Thermali, vel ex decocto aliquo arte parato administrandum sit, accuratè indagandum. Sed hic paulo latius spatiandum est, & de cerebri Illustrissimi ægrotantis temperamento, & de aquæ Thermatum cum aquis arte paratis collatione, cum in utroque doctissimos viros inter se discordes esse intelligam. Igitur, qui cerebri hujus humidum pronunciant esse temperamentum, simulque nonnihil etiam subfrigidum (quantum ego puto) à scopo minimè aberrant: Continua enim à

capite

capite in subjectas sedes fluxio, eaque pituitosi ferè semper humoris, id planè indicare videtur. Quo pariter argumento ij conuincuntur, qui cerebrum in hoc subjecto per consensum ab hepate calidiore coafflci asserunt: Quandoquidem quoties caput à calidiore Iocinore calidos vapores sursum exhalante, calidioremque sanguinem distribuente impletur, excrementa gignit calida, salsa vel amara perpetuò. Nec obstat, quòd interdum (raro admodum tamen) destillans humor in Illustrissimo Patiente salsus aliquantulum persentiatur: id enim ex mora, quam trahit putredinem quandam sortitur, & inde salsedinem aliquam. His etiam accedit, quòd cum à primis annis commemoratæ destillationi fuerit obnoxius: cerebrum primariò, ac (ut dicunt) per essentiam laborare necessum est affirmare. Sed solvenda sunt alterius sententiæ argumenta: primum Capitis capilli crispi, & flavi cerebri calidam naturam commonstrant. Alterum promptitudo quædam ad omnia opera peragenda, sensuum omnium, & mentis perspicacia, & alacritas, calidum capitis temperamentum designant, proinde nulla ratione stillicidium calefaciendi, siccandique facultate præditum huic capiti adhibendum videtur. Quibus hunc in modum satisfaciendum. Quatuor causæ colorum in pilis assignantur. Prima sumitur ex materiæ varietate, quæ quò magis adusta est, magis magisque nigricat. Secun-

Argumenta nonnulla calidum patientis cerebrum probantia.

Solutio argumentorum.

Colorum in pilis causæ quatuor.

Secunda ex agente, ex calore nimirum elevante. Tertia ex aëris nos ambientis temperie: unde variant ſecundum climata, Æthiopibus nigri, Germanis flavi. Quarta ex partis,unde exeunt varietate. Quapropter in homine pilorum colores nonnihil ſequuntur cutis, ejuſque alimenti varietatem: ob id quorundam pili etiam adoleſcentium albicant,propter pituitæ cutaneæ albedinem. Quo fit ut ex capillorum colore non niſi timidè de cerebri temperamento pronunciare poſſimus. Idem quoque de criſpitudine putandum, cum hæc non ſolùm cerebri calorem,ſed etiam cutis meatuum obliquitatem conſequantur. Præterea, ſi demus capillorum colorem, figuramque cerebri temperamentum ſemper atteſtari: In propoſito laborante caput potius temperatū, quàm ad aliquod extremorū inclinans ſtatuendum, quippe quòd capillos habeat flavos, medioſq, inter criſpos valdè,& ſimplices: Vnde Gal. lib. Art. Med. cap. 13. bonam quatuor primarum qualitatum temperaturam colligit. Quam pariter etiam agnoſcit ex actionibus ſenſificis, & principalibus moderatè perfecteque ſe habentibus. Cur autem cerebrum, quod temperatum ſtatuitur, tot aggeneret excrementa ſub frigida, ac proinde jugiter perpetuam deſtillationem efficiat, cauſam reijcere poſſumus in quandam meatuum, per quos Cerebrum ſua excrementa in nares expurgare ſolet, anguſtiam à natura, vel poſtea contractam: morbus nempe

Cur cerebrū patientis dum temperatū ſtatuitur tot aggeneret excrementa.

nempe in via. Hinc fit, quòd, cum hujus viscè- *Quæ cerebri meatuũ angustiam indicent.*
ris excrementa per destinatos canales liberè educi nequeant, multiplicata in cerebro, ejus vitient temperamentum, atque per alias vias destillationes efficiant. Harum viarum angustiam, duo sunt, quæ apertè declarant. Primum quod Illustriss. Juvenis in nares, perpetuò obloquitur. Alterum ore semper hyante dormire cogitur, etenim per angustos narium meatus, non tantum aëris trahitur, quantũ opus ipsum postulat, unde cogitur natura aëre ore hyante attracto, usui satisfacere. Quod quidem (licet maximi sit momenti) à nemine adhuc observatum fuisse animadvertimus. Sed adhuc superest difficultas, num cerebrum ex accidenti refrigeratum, humidumque redditum, tot excrementis scatens actiones omnes, tùm sensificas, tùm principes integras exercere possit, quales in hoc observantur; certè quando redundantia cerebri excrementa in eo non retinentur, nec moram trahant, actiones omnes absolutas edere potest: quoties à natura bonam sortiatur quatuor primarum qualitatum temperiem. Igitur cerebro hunc in modum se habenti, humidiori nempe satis & frigidiori nonnihil, siccantia medicamenta, temperateque calefacientia (quale est stillicidium hac facultate præditum) accommodatissima esse satis mihi persuasum habeo. Et hæc de primo proposito: de altero sic sentiendum puto: Decoctum ex herbis, & alijs simplicibus siccantibus

Difficul as.

Solutio difficultatis.

bus paratum, parùm admodum valere in exiccando monebat Galenus. Quòd si Sal, Alumen, & Sulphur jugiter admiserit, valentius utique operabitur: verùm non æque atque Thermales aquæ ejusdem fortis. Quapropter ut futurę anginæ periculo obviam eamus, præcipuum sanè onus, quod nobis in proposita consultatione incumbit. Illust. laborantem etiam; atque etiam hortamur, ut Iulij Mense incipiente sese transferat ad Thermas S. Cassiani in agro Senensi; ibique S. Philippi ducia diebus saltem quindecim de more utatur: nullum enim hoc præsidio efficacius ad cerebrum siccandum, firmandumq; nec non ad antiquas Capitis fluxiones finiendas. De cerebro membro mandante, fluxionis, & anginæ ex intervallis recurrentis origine, attemperando, satis superque dictum est: nunc verò de faucibus, gutture, & circumstantibus partibus suscipientibus, firmandis agendum. Portò autem hæ fluxionem facilè suscipiunt, indeque promptè inflammantur: tùm ob earum imbecillitatem, partis humiditatem, laxitatē & raritatem consequentem: tùm ratione situs: immediatè enim capiti mandanti subjacent. Ergò ad præcautionem, frigidis & adstringentibus utendum, ut aceto cum rosacea, syrupo punicorum, diamoron simplici cum aqua plantaginis pro Gargarismate.

Vel;

Vel:

℞. Aquæ hordei, unc. 4.

Succi putaminũ nucum viridium, unc. 1.

F. Gargarismus, hic enim catharri impetum mirificè suspendit.

Huc etiam spectat attramentum cassiæ nigræ cum aqua plantaginis gargarizatum: in quem etiam usum Celsus lib 4. cap. 2. frequentem aqua gelida oris ablutionem mirum in modum extollit. Verùm enim verò fauces, guttur, circumsectæque partes, tùm ob situm; tùm ob substantiæ laxitatem, raritatemq; humores à capite præcipitantes non solùm recipiunt: sed etiam per motum sæpè immoderatum excalefactæ attrahunt: quam ob causam postea inflammantur. Motum autem hunc vehementem efficiunt tussis illa assidua, excreatioq; fortis, vomitus laboriosus interdum; & vehemens exclamatio, quoniam III. patiens alta semper voce inter loquendum exclamare videtur. Quapropter omni studio conetur hasce tres anginæ commemoratas caușas pro viribus declinare: & statim ab hujusce modi motibus gelida os sæpius abluere non obliviscatur.

Instanti verò angina, statim à larynge materiæ impetus averti debet ac repelli. Aversio fit secta vena humeraria; per sicyas scapulis affixas, validis frictionibus. Artuum ligaturis dolorificis, super talos & genua, super brachia versus cubitos, & super cubitos versus hume-

fluxio averti, repellique debet. Mox ubi consistit, materia derivanda & dissipanda: Quæ si resolutioni sit contumax abscessus rumpendus, ulcus tergendum, & postremò, conglutinandum. Quæ omnia ut salutaria Illustriss. Juveni evadant, obnixè D. precor.

De renum calculis excludendis, pro Perillustri ac Rever. D. Bernardino Mora, Consultatio XXIV.

E renum calculorum præcautione causas morbificas declinante; quales sunt materia crassa, & lenta ex cibis genita, & calida renum intemperies, satis superque dictum à nobis fuit in altera Consultatione 17. Nunc autem propositum est ea dumtaxat præsidia per compendium enumerare, quæ nephritico affectui ex renum calculis urgenti, quàm optimũ occurrere valeant. Iis cõsultò prætermissis, quæ ad affectus naturam, causas, sedem affectam, atq; ad signa, tùm diagnostica, tùm prognostica pertinent, ut, quæ omnibus satis comperta sint.

Calculi renum prophylactica.

Celsus, Plinius, & Galenus quoque Asclepiadem illum sæpius damnarunt, qui ut popularem auram aucuparetur, nova dogmata, novosque medendi modos non sine mortalium damno in usum trahebat. Ea propter, quæ nunc audio nova proponi ex Antimonio ad

Dogmata nova reprobantur.

renum calculos excludendos medicamenta, neutiquam probare possum: quippe qui, licet non juraverim in verba Magistri: ab Hippoc. tamen & Galeni præceptis rationi, & quotidianæ experientiæ consentientibus deflectere, nec possum, nec debeo.

Meth. Medendi. Si igitur remedijs adhibitis in altera consultatione 17. ad præcautionem commemoratis, *Cur à ventre evacuatione exordiendum.* dolores illi ex renum calculo rursus (quod Deus avertat) redirent, primùm vomitu, mox Clysteribus alvum supra, infraq; evacuare expediret, tùm ad leniendum dolorem: qui repletis visceribus exacerbatur, tùm etiam ad evocandas cruditates in prima regione conceptas, ne sanguine detracto venas majores subeant. In quem etiam finem blando cathartico purgandum: Vt

℞. Cassiæ nigræ cum oleo Amygdalino dulci recenti trajectæ, unc. 1.
Diaphœnici, drach. 2.
Rhabarbari electi pulv. drach. 1.

Cum pulvere Glycyrrhizæ & Tragacanthi, fiat bolus, horis tribus ante cibum devorandus.

Observanda. Duo hic occurrunt minimè silenda. Alterum, Enemata minori mensura administranda esse hoc in casu, quàm in alijs affectibus curandis: quoniam oppletis, gravatisque intestinis, una quoque renes opprimuntur. *Diureticorum usus.* Alterum (quod pauci animadvertunt) Cassiæ, Terebinthinæ atque aliorum hujusce generis diureticorum usum suspectum esse ante ventris primæque regio-

regionis evacuationem, quippe quæ cruditates ab hac regione in renes secum educere valeant. Corpore primùm expurgato, toti prospiciendum pariter corpori, misso sanguine ex vena primùm axillari interna cubiti è directo renis calculo laborantis, si tunc plenitudo adfuerit; aut fluxionis impetus inflammationis propinquæ periculum minetur: at verò commemoratis conditionib⁹ minimè urgentibus, poplitis, aut malleoli venam secare oportebit, tùm aversionis, tùm etiam derivationis gratia. Addo etiam quod sanguine è crure detracto, rectitudineq; servata, vasa ad affectum renem pertinentia ita evacuari inanirique possunt, ut dolores, qui partium distentionem sequebantur, vel ex toto deleantur, vel saltem longè mitiores evadant. Toto autem corpore expurgato, sanguineq; detracto, medicamenta tùm interna, tùm externa adhibenda sunt, quæ meatus laxare, ac renum corpora mollire valent: Inter quæ. Recipe Olei amygdalarum dulcium recentis, Olei amygdalarum amararum recentis, singulorum Vncias quatuor vel quinque. Misceantur, & per os jejuno ventriculo exhibeantur. Vel

Vena sectio.

Laxantia medicamenta.

℞. Milij solis, saxifragiæ, Capil. Veneris, an. M. 1.
Cicerum rubrorum contusorum Pug. 1.
Radicum erithrodani, Petroselini, an. unc. 1.
Fiat decoctio s. A.

Quæ sumuntur.

R 2 Deinde:

Deinde

℞. Dictæ decoctionis, unc. 8.

in qua dissolve unciam mediam Terebynthinæ claræ, & horis quatuor ante cibum propinetur. Quo etiam tempore partes dolentes usque ad pectinem oleo scorpionum, & amygdalarum dulcium inungantur. Interimq; fomentis spongijs exceptis supra affectum renem sæpius in dicutendum erit, nimirum ex decocto foliorum maluarum, foliorum & radicum Althææ, florum chamæmeli, fœnu græci, seminum lini, & radicis graminis in hydrelæo: ex eodem etiam decocto insessus, seu balneum utiliter parari poterunt; ut quæ non solum dolorem mitigent, sed etiam affectum curare possint. Dolore adhuc persistente, renum lumborumque regio inungatur infrascripto Vnguento.

Inunctiones. *Fotus.*

℞. Olei Chamæmelini.
Olei Anethini.
Olei Amygdalarum dulcium.
Olei scorpionum an. unc. mediam.
Adipis anseris, an. drach. 1.
Butyri recentis, an. drach. 1.
Ceræ quod satis sit.

Fiat unguentum.

In hunc etiam usum cataplasma Efficacissimum renibus applicandum paratur ex succis petroselini, apij, fæniculi cum mica panis passo decocta.

Quòd

Quòd si dolor vehementer urgeat, ad narcotica confugiendum, inter quæ Phylonium Romanum primum obtinet locum. Ad hæc Clyster quoque utiliter inijcitur, tùm ad vasa mollienda, tùm etiam ad dolores demulcendos. Est autem hujusmodi. *Dolore urgente quid agendum.*

℞. Decoctionis radicum, & foliorum malvarum. *Clyster efficacissimus.*

Althææ, Parietariæ, Florum chamæmeli,

Aneti, Appij, Petroselini, senecionis, unc. 9.

Olei Rutacei, Olei scorpionum, an. unc. 3.

Butyri, unc. 2.

Philonij Romani, drach. 1.

Terebynthinæ eodem decocto calente dissolutæ, unc. 1.

Cum vitello ovi sine sale fiat Clyster.

Post hæc, ut calculus à rene per ureteres in vesicam detrahatur, tota hæc regio calentibus manibus, oleoq; scorpionum inunctis pluries assiduè perfricetur: mox sycıæ sine incisione affigantur sursum à rene affecto incipiendo, & deorsum ad inguina obliquè descendendo: Quo etiam tempore non quiescere, sed exerceri ex Hippoc. sententia convenit, propterea motus, vel equo, vel curru, vel quovis alio modo concitatior ex usu erit. *Ad lapidē in vesicam deducendū.* *Cucurbitula affigenda.*

Verùm enim verò, si dolor vehemens urgeat, neque exerceri conveniens est, neque cu- *In motu & cucurbitularum usu observāda.*

curbitulæ affigendæ sunt: ab utroq; enim opere inflammationis periculum tunc immineret. Postremò verò danda sunt, quę calculum conterant, simulq; lotium movere possint. Quorum quidem ampla est sylva apud probatissimos medicinæ Authores. Præcipua autem sunt.

Calculum comminuentia.

℞. Seminum Bardanæ, unc. 1.
Fructuum Alchechengi, num. 5.
Radicum fœniculi, Saxifragiæ,
an. drach. 1.

Bulliant in vini albi, unc. octo ad consumptionem quartæ partis: deinde collato adde sacchari, drach. duas, Croci Gr. 5. fiat potio summo mane exhibenda. Simulque illinantur renes sequenti oleo.

℞. Parietariæ, Man. 2.
Cepas albas decorticatas, num. 5.

Contundantur, & simul bulliant in oleo chamæmeli, dein colatum oleum usui servetur. Quibus administratis remedijs calculo non cedente, medicamentum nobis valdè familiare, efficacissimumque usurpandum erit: est autem hujusmodi,

℞. Lapidis judaici.
Specierum Justini, an. drach. 1.
Nucleorum Mespilorum,
drach. mediam.
Tragacanthi, Gummi cerasorum,
an. drach. mediam.

Terar-

Terantur omnia, & excipiantur uncia una Terebinthinæ, dein fiant boli numero tres, quorum unus mane & vesperi tribus horis ante cibum devorandus offeratur. In quibus præscribendis eam cautionem nos servare oportet, ut nimiùm acria & calida diuretica declinemus. Hæc enim calculum magis cogerent, & indurarent. Quòd si calculus in ureteribus, vel in renibus resistat, iterum ad fotus, balnea, atque ad alia, tùm interna, tùm externa præsidia vias dilatantia confugiendum erit. Totam curationem hanc compendiosè tradidit Hippoc. 6. de M. vulgaribus sec. prima supra Com. V. Non repleri, juvenes helleboro purgare: poplitem incidere, urinarios meatus purgare, tenuare, ac mollire. Deum interim immortalem toto pectore deprecamur, ut hæc omnia prospere, fœliciterq; pro Illustrissimo ac Reverendissimo Viro de Republica Christiana benemerito succedant. *Cautio observanda.*

(o)

De assidua Destillatione, gravi capitis dolore, vigilijs ac doloribus, modò ad humeros, modò ad universas corporis partes vergentibus. Pro admodum Reverendo Patre Nicolao Orlandino Iesuita.

Consult. XXV.

Affectuum causa.

ITIA omnia, quibus Rever. Admodum hic Pater, multis ab hinc mensibus graviter sollicitatur, à destillatione è capite in subjectas sedes oriri, neminem vel etiam in Arte mediocriter eruditum latere puto. Destillationis causæ tres in hoc subjecto manifestæ apparent. Prima, cerebri frigida, humidaque intemperies non congenita, sed ascititia, frustratæ coctionis causa proxima, unde excrementorum magna ex parte frigidorum proventus. Symptomata enim omnia, scribente Gal. 3. de causis symptomatum cap. 4. necessariò consequuntur, vel partium similarium intemperiem, vel instrumentalium morbos. Altera destillationis causa accepta fertur frigido, imbecilliori; ventriculo, qui ob tardam depravatamque ciborum coctionem, multa & ipse excrementa colligit, quæ sanguini deinceps confusa, fluxionis materiam augent. Tertia postremaque causa in Jecur justo calidius refertur. A quò fervidi elati in caput vapores, dupliciter offendunt, tùm

Destillationis causa tres.

Symptomata omnia unde oriantur.

tùm quia cerebri excrementis augendis materiam ſubſternunt, tùm etiam quoniam ſuo calore ſuccorum partes tenuiores diſſipando, fluxionis materiam ſalſam calidioremque efficiunt, præſertimque in ſubjecto calidiore ſiccioreq; à natura conformato; unde & ſalſedo, & amaritudo quædam in ore percepta. Quocirca ut Reverendus admodum hic pater à præſentibus malis vindicari, & ab imminentibus periculis præſervari poſſit, opere precium eſt deſtillationem quamprimum coercere, & viſcerum intemperantias corrigere. Quos quidem ſcopos explere poſſibile quidem erit, ſed non admodum facilè; operis enim hujus difficultatem oſtendunt, & affectus, deſtillationis nempe contumacia: fluxiones enim diuturnæ curatu difficiles ſemper ſunt; & cerebri nativus calor ob longa aſſidua, & penè ſine intermiſſione ſtudia collapſus: nativum etenim calorem inſigniter ſemel violatum reparare arduum eſt. His accedit indicationum pugnantia: quandoquidem Jecur impenſè calidum refrigerari, cerebrum autem refrigeratum, quemadmodum & ventriculus juſto frigidior calefieri efflagitant. Nihilominus quoniam res agitur cum Viro in ætate proficiente potius quam deficiente conſtituto, qui omni prudentia medicorum præceptis ſe obtemperaturum audacter pollicetur, ſperandum fore ut omnib' ex Arte adminiſtrandis remedijs Deo Opt. Maximo favente integræ ſanitati reſtitui

Indicationes curativa.

Præſagia.

possit: præsertim cum cerebri, frigida, humidaque intemperies omnium fermè malorum causa potissima connaturalis illi non sit, sed ab animi sollicitudinibus potius contracta: neque valentiora remedia commemoratis vitijs tollendis opportuna hactenus explorata sint.

Meth. Med. Cæterùm quoniam propositos curationis scopos assequi non licet, nisi victus ratione congrua observanda præscripta, universoque corpore probè evacuato, præpurgatoq; opera hæc primum aggrediar: *Victus ratio.* Igitur victus ratio tenuis observanda erit, & talis, quæ neque impensè excalefaciat, refrigeret, humectet aut siccet, sed in omnibus hisçe qualitatibus mediocritatem retineat oportet. Singularia autem huc spectantia brevitatis causa non recensebo. Satis enim fuerit adnotasse, maximam hoc in casu habendam esse aëris rationem: ita ut aër temperatus secundum ejus qualitates, atque luculentus, minimeque nebulosus eligatur: & quoniam aër hic Romanus mortales fluxionibus perpetuò obnoxios reddit, ut Reverendus hic Pater cœlum commutet hoc saltem hyberno tempore magnopere hortamur. Quemadmodum etiam atq; etiam illi suademus, ut tot animi curas graves, immoderataque illa consueta studia pro viribus declinet. Cætera autem ad victus rationem pertinentia familiaris ejus Medici judicio subjicimus. Sub hac victus ratione, ut destillationem arcea-

arceamus, lenita primùm aluo, vel molli Clystere, vel blando aliquo pharmaco secanda illi erit vena communis brachij dextri, sanguisque detrahendus erit ad uncias octo vel novem, tùm eventandi caloris causa, tùm ad avertendam fluxuram materiam sanguini, ventriculi, & hepatis vitio commixtam. In catarrho enim aliqua ex parte calido sanguinis missio conceditur. *Venæ sectio*

Ea propter sanguinis missionem, tùm ex vena brachij interna, tùm ex hæmorrhoidibus per intervalla quædam, & præsertim Autumno repetendam esse consulo. Fluxionem etiam avertunt, & fluxionis materiam detrahunt Clysteres & purgantia pharmaca cacochymiæ accommodata. Quemadmodum Errhyna & Apophlegmatissimi. Quibus omnibus sæpius utendum erit. In quem etiam usum, ut duo excitentur in Reverendo hoc Viro Cauteria, alterum in brachio sinistro derivationis causa à capite, & aversionis ab infernis partibus ratione. Alterum in crure dextro subtus genu aversionis gratia mirum in modum probo, & hortor. Sed cum his remedia etiam illi præscribenda sunt, quæ fluxionem sistere valeant. Quorum efficacissima sunt. Theriaca recens. Diacodion in rotulis. Diaspermaton Galeni saccharum rosaceum cum bolo armena. Et Pilula una de cynnoglossa. Quorum unum devorabit dum dormitum ibit. Nec etiam displicebit, si persistentibus adhuc *Evacuationes per ventrem.* *Cauteria duo.* *Fluxionem firmantia.*

morbis

China decoctum. morbis symptomatisq; radicis chinæ cum santalis rubris, & ligno guaiaco modico decoctũ cichoraceis attemperatũ dies aliquot de more potaverit, sudoremque hoc tempore procuraverit: hoc sanè remedio excrementorum universum corpus exercentium reliquiæ per halytum, & sudorem dissipabuntur; indeq; fluxionis materia detrahetur, simulque etiam cerebrum & ventriculus moderatè exiccabuntur.]

Viscera roborantia. Quæ verò postremo loco administrari debent ad roboranda viscera hæc ferè sunt. Pulveres cæphalici sine vi siccantes, & tepido calore præditi, ut masticis, rosarum rubrarum, vernicis, mirthyllorum, Thuris, & consimilium. *Pulveres capitales.* Qui quidem pulveres syncipiti ad commissuram coronalem præmissa ex melle illitione superaspergantur. Capitis etiam lotiones dulci lixivio prędictis simplicib⁹ medicato, cerebro roborando quàm maximè idoneæ erunt. *Ceratum capitale.* Sicuti & Ceratum ex comemoratis speciebus confectum coronali admotum, diuque gestatum huic operi apprime necessarium censentur. *Stillicidiũ, ex inventione Authoris.* In hunc etiam usum (urgente necessitate) stillicidium à nobis excogitatum, sæpiusq; fœlici successu comprobatum suprà commissuram coronalem quindecim saltem diebus de more administratum, magnopere conducturum non diffidimus. Paratur autem ex vino rosis rubris, ligno guaiaco, ladano & Mastice medicato cum olei violacei sexta parte, & aquę rosarum portiuncula. Vinum etenim, & gumi quate-

quatenus moderatè excalefaciunt frigidam cerebri intemperiem corrigere valent, atque excrementitiam humiditatẽ absumendo moderatè siccant, atque nativo humido caloris pabulo deficienti succurrere putantur. Cætera autem blandè refrigerantia adduntur, ad infrænandam ascititiam illam caliditatem à fervidis vaporibus sursum elatis comparatam. Interim exhibenda quoque erunt, per os cerebrum roborantia. Qualia sunt. Mitridatium, Theriaca, conserva Anthos, Salviæ, Betonicæ, & ejus generis alia. Quibus miscendæ erunt confectiones, vel rosarum, vel violarum, ratione hepatis calidioris Quibus si specierum Diatrionpipereon portiuncula addatur cum Mivę citoniorũ aromaticę modico, ventriculi etiam ratio habebitur: neque Jecoris caliditas contra indicabit, quandoquidem piper suo calore hepar minimè attingit. Quo etiam tempore hepatis & ventriculi regio manè & vesperi ante cibum illinenda erit, hæc calefacientibus stomacho firmando accommodatis, illa verò frigidis, ut Vnguento santalino cum cichorei succo, & modico aceto. Quod si peracta, ut decet medicatione jam præscripta, vitiorum commemoratorũ reliquiæ adhuc superessent. Vere proximè futuro præhabita convenienti corporis totius evacuatione per pharmaca idonea & venæ sectionem, duo hæc præsidia, serum nempe caprinum cum succo cichorei, & absynthij modico quindecim saltem diebus continuis (ut

Cerebrum roborantia Interna.

Ventriculũ roborantia interna & externa.

Ventriculũ & Iecur roborantia externa.

Seri caprini & balneiusus.

(ut moris est) datum: & cum hoc aquæ dulcis lavacrum ad contemperandum hepatis, totiusque corporis incendium, magnopere conductura sperarem. Deum Immortalem interim precamur, ut Reverendo admodum huic Patri omnia hæc ex voto succedant.

De febre continua acuta cum capitis fluxione & spirandi difficultate, pro Illustrissima D. Marchesia Rangona. Consultatio XXVI.

Quæ considerentur in febribus.

Idea febris.

Vatuor in febribus tractandis diligenter expendenda monebat Galenus primo & tertio de cris. Ideam scilicet, magnitudinem, motum, & morem. Quòd spectat ad febris ideam: tribus ab hinc dieb⁹ Illustrissimam Mulierem (ut nuper audivi) sollicitantis, rectè considerantibus patet non solùm hanc febrem esse continuam, sed è genere ardentium, imò etiam lypiriam, ideoque valdè perniciosam, & lethalem. Hoc autem (quod pace aliorum aliter sentientium dictum velim) signis ostenditur apertissimis, & præsertim ab actione læsa.

Signa ab actione læsa à pulsu.

Pulsus enim magnus est, celerrimus, frequentissimus, atque etiam durus nonnihil, languidus tamen. Magnus quidem, ob insignis caloris eventandi necessitatem, in quod opus natura etiam defatigata pro viribus incumbit.

Cele-

Celer autem & frequentissimus ob eandem rationem, quia, ut Galenus docet primo de præsag. ex puls. cap. 5. cum celeritate magnitudo, & crebritas conjungitur. Durus propter insignem calorem exiccantem. Languidus demum, & maximè inæqualis; languentem, ac propemodum prostratam ostendit facultatem. Quod novissimum signum non omnes febres biliosas consequitur; sed Galeno teste biliosas dumtaxat lethales qualis judicio nostro hæc est.

Sitis licet non sit insignis ob humorem à cerebro in os assiduè delabentem: insignem tamen calorem febrilem intus urentem indicat, aliàs enim ægrotans non sitiret, nec aquæ potum usque adeò expeteret. Hinc fit (quod nos Hippoc. & Gal. 4. Aphor. 54. docent) ut quoticscumque in febribus ardentibus tussicula, vel etiam sicca ægrotantem sollicitat, eatenus sitim abigat, quatenus humiditatē quandam ex proximis partibus concitat, qua gulæ siccitatem diluit: id quod multò præstantius videbitur efficere tussis humida. *A siti.*

Vigiliæ quoque immodicæ febris hujus naturam patefaciunt, quippe quæ vaporum à bile putrescente in caput elatorum acrimoniam consequantur. Cæterùm quoniam cerebrum destillationis principium multis subfrigidis abundat excrementis (ut suo loco explicabitur) ferè continuè in somnum ægrota propensa est; *A vigiliis comatosis.*

dormire

dormire tamen vix poteſt brevi etiam temporis ſpatio, unde colligitur coma vigil. Indeque factum eſt, ut Avicenna pulcherrimè adnotaverit pueros ardenti febre biliosa correptos interdum ſomnolentos potius: quàm vigiles eſſe præ nimia humiditate huic ætati familiariſſima.

A Temporũ pulſatione. Temporum prætereà inſignes pulſationes, quas Illuſtriſſima Domina percipere fatetur, commemoratæ febris pariter ſunt indicia. Humores enim biliosi facilè ſurſum tendentes temporum arterias ſubeunt, eoque congreſſu membranas, tùm internas, tùm externas invadunt, feriuntque & idcirco capitis dolorem, de quo ægra conqueritur, ſuſcitant; ita ut quædam ſimul delirij præludia detegantur, *A delirio.* quandoquidem morbum per quàm gravem & acutum minimè (ut deberet) ſentire videtur: interrogata enim quomodo ſe habeat, ut plurimùm, bene, reſpondet. Quod ſanè mentem laborare indicat, ut docet Hippoc. Aphor. 2. Aph 6. quippe quæ alteri vehementius intenta, reliquorum omnium obliviſcitur, ac totus propemodum ſpiritus dum ad ſuperiora rapitur eſt in cauſa, ut reliquæ partes ferè ſpiritus expertes ignavia quadam, & inſenſibilitate detincantur. Idque illorum patet exemplo, qui, vel ſtudijs, vel contemplationibus addicti ſunt immodicis, vel etiam duellionum exemplo facilè explicatur, qui inter confligendum ſæpenume-

numero accepta ignorant vulnera ob eas, quæ nuper allatæ sunt rationes.

His additur spirandi difficultas, spiratio namque frequens laboriosa, & cum stertore quodam deprehenditur; cujus causæ sunt virium languor, refrigerandi auctus usus, ob viscerum; & præsertim spiritualium ingentem æstum, atque viarum spiritus angustia, capitis fluxionem in asperam arteriam consequens, unde stertor ille procedit. *A spirandi difficultate.*

Dolor præterea dextri lateris cùm hac febre conjunctus; cum symptoma sit è genere actionis læsæ facultatis sensitivæ, licet biliosæ febris ardentis proprium non sit indicium: cum tamen pleuritidis nothæ signum à clarissimis Viris consultatoribus judicetur, diligenter est explorandus: in cujus quidem examine, non contradicendi studio, sed indagandæ veritatis gratiâ, liberè dicam quod sentio. Cùm ergo dolor hic non sit punctorius & acutus, sed admodum mitis, non continuus, sed longo temporis intervallo interjecto leniter suscitatus: cumque certò loco minimè sit circumscriptus, sed modò hanc, modò illã dextri lateris partem invadat: haud quidẽ pleuritidis, accidens (nî fallor) censeri potest: cum præsertim nulla, vel exigua tussis adsit, eaq; rarò admodũ excitetur; nota nam q; pleuritide laborãtes assiduè tussire solent. Quamobrem dolorem hunc aliunde pendere arbitror, nimirum à sanguine biliosо pulmonum venas replente, ac partium *A dolore laterali.*

inflammationem quandam suscitante: quo quidem certis quibusdam horis magis, minusvé feruescente, ideoque membranam pulmones ambientem distendente, dolor ille concitetur. Nam licèt pulmones non sentiant, eorum tamen membrana sensu aliquo non caret. Quòd autem cutis affecti lateris cum carne subjecta contrectata doleat, non tamen existimare debemus dolorificum hunc affectum esse tantùm externum, quamvis consultores ita sentiant, nam præter externum affectum, quem non nego, quique nullius est momenti, cum ægrota super illud latus facilè cubare possit: alium, eumq; graviorem affectum pulmonum lateris dextri substantiam, & membranam simul urgere vexando, hinc patet, quòd super latus oppositum nullatenus cubare possit, certissimum sanè interioris affectæ sedis argumentum.

Ab excrementibus. Excrementa prætereà, ut fœces, & lotia multa bile referta febris hujus biliosæ naturam indicant. Neque obstat, quòd pituitosa etiam admixta biliosis excrementa conspiciantur: nam ex præcedentibus cruditatibus, tùm ob vitium ventriculi, tùm ob senilem ætatem ejusmodi excrementa in primis ductibus, & in jecoris parte sima sæpè redundant, bilioso interim humore supervacaneo venas, & universum corpus exercente. Quæ cum spumosa sint, magnam viscerum, & venarum ebullitionem indicant. Prætereà non solùm biliosæ, spumosæque

sæque fœces conspiciuntur, sed læves etiam, atque nonnihil pingues, symptomata quidem secundaria nativum viscerum calorem ab ingenti calore putredinali, & febrili, ita violatum denotantia, ut humores primùm eliquentur, deinde carnes & pinguedines: ideoq; talia excrementa cum lævore quodã, ac supernatante pinguedine apparent, qualia observabat Hippocrates in malignis, & colliquantib' febribus 6. de morb vulg. sec. prima tex. 29 quarum quidem ideam dicebat Galenus positam esse in calore quodam putredinali ab aliarũ febrium putridarum calore longè diverso. *A fœcibus.*

Sed ut redeamus ad contemplationem lotij, quod, ut audio, primis morbi dieb' rufum erat, & saturatum, tenue tamen, infirmi caloris nativi soboles, crudique morbi indicium, deinde confusum apparere cæpit, quod cum venarum affectus sequi semper consueverit, sanguinis, & humorum, qui in venis sunt majoribus, confusionem, corruptionẽ, & putredinem, febremq; malignam portendit: quandoquidem putredo omnia perturbat, permiscet, atque confundit. Quocirca confusa hujusmodi urina in solis continuis febribus, ijsque periculosis, & malignis deprehenditur. Nunc autem, ut omnes vidimus, urinæ tota hac die naturali copiosæ admodum & potus copiam longè superantes excretæ sunt, ab alijsque Consultoribus (viris quidem gravissimis) tamquã decretoriã signa magnopere probantur, quippe qui excretionẽ *Ab urinis.*

hac morbum fœliciter finitum iri arbitrentur. Id quod nulla ratione assequi possum: nam nullum coctionis vestigium observare nobis licuit, non enim in die legitima, hoc est, in die impari promoveri cœperunt, neque ægrotantem ulla molestia sublevarunt: imò cum flammeæ sint, nihilque deponant, caloris febrilis colliquantis humores, corporisq; molem potiùs sunt indicia.

Prima dubitatio. Sed vos Viri clarissimi admiramini cur has urinas humorum, corporisq; colliquationem consequi dixerim, non enim pingue quicquã, aut oleosum hisce supernatat urinis, quæ colliquationis nota ab omnibus censetur. *Secunda dubitatio.* Præterea novum quippiam vobis videtur, quòd humores colliquari asseruerim, cum solam membrorum colliquationem, non autem humorum Hippocrates novisse videatur. *Solutio primæ dubitationis.* Omnis tamen vestra admiratio utriusque meæ commendationis facilè cessabit, si in memoriam revocetis quod à Galeno perbelle adnotatum fuit 3. de præs. ex puls. & 10. Meth. Med. nempè quod liquatur, interdum vaporis vice digeri vel in ventrem defluere: quare feces non autem urinæ pingue quiddam præmonstrare debent: *Solutio secundæ dubitationis.* vel etiam si reminiscamini quod Hipp. pluribus in locis, & præcipuè in lib. de indicat. de humorum colliquatione nos docuit. *A sudore.* Eadem sanè ratione sudores, qui circa caput, collum & pectus una cum copiosiore urina erumpere cœperunt, mihi nequaquam probari possunt:

ſunt: quoniam nullo in cæteris excrementis apparente coctionis ſigno, exigui, ſubfrigidi, febre non deficiente,& in die pari promoventur:tales enim febricitantium ſudores ab Hippocrate pluribus in locis vituperantur, quoniam caloris febrilis urentis colliquantiſque vim potiùs, quàm humidi excrementi copiam comitantur, ac proinde non rarò obſervantur in malignis febribus, quas ſudatorias appellare conſuevit Hippoc.7. epid.91. Eidem ſuſpicioni meæ favere videtur Hipp.4. Aphor.36. ubi febricitantium ſudores in diebus paribus incipientes præter decimam quartam in acutis ex eo reprobat, quia febres acutæ, & bilioſæ per tertium diem ferè exacerbantur, atque ſudore finiuntur; in his ergo dies impares ſunt verè judicatorij, in quibus naturalis facultas cauſæ morbificæ ſemper incumbens ab aſtris magnopere juvatur. Quod verò alij poſſunt obijcere, videlicet quartam diem interdum etiam judicare, non urget, quia quartus rarò admodum judicat, nec quoſvis morbos, ſed magis ſynochos, quorum ferè unica eſt uſque ad quartum diem acceſſio, idque frequentius per ſanguinis fluxum è naribus: ob idq; citato jam Aphoriſmo Hipp. quartum (ut opinor) prætermiſit. Nulla præterea probatur ſpontanea evacuatio, niſi, quæ in morbi ſtatu, ac poſt perfectam concoctionem ſucceſſerit. Huc quoque accedit, quod plures & diverſæ ſimul evacuationes naturam obrui, & tùm copia,

Quartus dies rarò judicat.

tùm prava peccantis humoris conditione importunè irritari potiùs, quàm critice judicare significant. Evacuationes item omnes tentatæ, crebræ, & exiguæ, facultatis imbecillitatem indicant, ut observat Hippoc. primo de morb. popu. sec. 2. pluribus in locis. Quare sive negetis, sive admittatis colliquationem, commemoratæ tamen excretiones, & per ventrem, & per urinam, atque etiam per sudorem infidæ sunt, & perniciosæ, faxit Deus ut ment.

Signa à qualitate mutata. Posttremò ex mutata corporis patientis qualitate indicatur febris, de qua nunc agimus natura. Insignis enim calor percipitur circa thoracis, & ventris regionem, licèt reliquæ exteriores corporis partes interdum frigidæ, nonnunquam moderatè calidæ contangantur, interiores tamen (Illustriss. patiente referente) semper uruntur, unde lingua semper nigrescit, tametsi non multùm arida cernatur ob materiam à cerebro in os assiduè destillantem. Ex quibus colligimus febrem hanc putridam, & continuam non solùm biliosam, & ardentem esse, verùm etiam lypiriæ naturam æmulari: cujus meminit Galen. 2. de cris. c. 6.

Febris focus. Febris autem hujus, de qua nunc agitur, focus in venis est, quæ ad partes spirituales, ad jecur, & ad hypochondria spectant, quemadmodum ex illarum partium æstu, dolore, atque hypochondriorum, & præsertim dextri elevatione potiùs, quàm renitente tumore deprehenditur. Humores verò putrescentes biliosi

magna

magna ex parte judicantur, tùm ex ipsis excrementis, tùm etiam ex ingenti febrili calore, quibus tamen crudos ac pituitosos ichores, ob ætatis inclinantis rationem, & ob prægressa errata simul commisceri non negamus. Atque hæc de febris idæa dicta sufficiant. Hinc etiam clarè patet ejusdem febris magnitudo non solùm secundùm propriam essentiam, de qua nuper loquuti sumus, sed etiam mali moris ratione, ut omittamus nunc magna, sævaq; symptomata.

Motus ejusdem febris (ut opinor) ideò celerrimus erit, quia acutus est morbus, & his quatuor diebus ad augmentum ferè devenit, ut ex symptomatum magnitudine colligitur. Et quoniam febris exacerbationes ad morbi motum spectare videntur, duo sunt hic consideranda, primùm binas morbi exacerbationes quotidie videri, manè nimirum & vesperi, leves tamen: alterum tertiò quoque die, sed per dies pares manifestam excandescentiam apparere. Prima namque invasionis die febris fuit mitis, secunda gravior, & quarta acutior, noctuque affligit magis, quàm interdiu. *Febris magnitudo.* *Febris motus.*

Quòd verò spectat ad morbi morem, jam liquet febrem hanc è genere malignarum esse, tùm quia difficilis tollerantia morbi, vigiliæ, affectio comatosa, inquietudo, jactatio, extremorum assiduæ refrigerationes allectis ad æstantia viscera spiritibus, aliaq; prava *De more morbi.*

ſymptomata primis morbi diebus inceperunt, ex quibus accidentibus ineunte morbo invadentibus ipſius malos mores judicare docuit Galen. lib. 3. de criſ. tùm etiam quia febres omnes, quæ viſcerum inflammationes conſequuntur, malignæ ab Hipp. & Gal. 2. progn. exiſtimantur. Hactenus de febris idea, magnitudine, motu & more. Conſequens autem eſt, ut ſcopos per proprias indicationes proponamus, in quos medentium opera ſunt dirigenda.

Indicationes curativæ. Prima igitur hujus febris curandæ indicatio erit putredinem jam factam febris cauſam interiorem, & propinquam evincere, interimq; futuram prohibere. Evincitur autem facta putredo, ſi calor præter naturam putredinis auctor extinguatur, refrigerantibus nempe & moderatè ſiccantibus. Prohibetur etiam imminens putredo ſi obſtructiones, quæ calorem & humores ad fovendã putredinem augent, auferantur: nec non ſymptomatibus magnopere urgentibus occurrendum eſt, à quibus maximũ ægrotanti periculum impendet. *Cerebri deſtillatio.* Præcipuè verò cerebri deſtillatio compeſcenda eſt, quæ partim in aſperam arteriam, unde ſtertor ferè ſemper auditur, inæqualis tamen, partim etiam per venas & arterias tendit in pulmones, unde ſpirandi difficultas etiam augetur. Ab hac enim deſtillatione ſuffocationis periculum imminet, tùm debilitatæ virtutis ratione, tùm etiam ob quandam Illuſtriſ. mulieris angu-

angustiam arteriæ hujus, quod quidem confirmationis vitium ex voce valdè acuta facilè percipitur. Hujus autem destillationis causa teste Hipp. in 2. de morb. accepta fertur cerebro præ nimia caliditate supervacanea, pituitosa, sed subtiliora excrementa colligenti, quibus ægrotans abundare creditur, tùm ætatis & temperamenti, tùm etiã ob aliqua errata præsertim in aëris usu constitutione hac austrina, cerebrum verò calefactum est calore febrili, & ideo ab universo corpore ad se trahere potuit excrementa, quæ iterum ad subjectas partes delabuntur. *Causa destillationis.*

Altera igitur hinc indicatio sumitur, quæ fluxionem, unde tantum periculum timetur, quamprimum sistendi scopum ostendit, idque medicamentorum internorum & externorum usu præstare oportet, atque ideò ad cerebrum, unde fluxio oritur, & ad partes thoracicas tanquam ad alterum fluxionis terminum omnia præsidia sunt deferenda. Cerebrum enim malè affectum duo præstanda suadet, primùm, ut excrementa in eo congesta deturbentur, alterum verò, ut frigida, humidaque intemperies, ex qua excrementa progignuntur, corrigatur. Recipientes quoque subjectæque partes duo nobis indicant peragenda, tùm ut firmentur, ne æquè facilè recipiant, tùm etiam ut ea, quæ confluunt, aliò retrahantur & revellantur. *Secunda indicatio.*

Nec etiam oportet nos esse sollicitos de

Pleuritis falso putata. nota pleuritide licet dolor dextri lateris febrem comitetur ad ultimas ferè costas vergens, non gravis, non pungens, neque perpetuus, molestus tamen, & notæ pleuritidis imaginem repræsentans: quamvis enim primo aspectu (ut ingenuè fatear) suspicionem mihi attulerit incipientis in epate inflammationis, quòd simul observassem tumorem quendam adhuc etiam subsistentem circa jecinoris regionem: cum corporibus nonnullis à natura datum sit, ut epar fibris quibusdam ita costis inferioribus hæreat, ut hoc viscere laborante, distentoque costarum regionem dolor infestet, atque pleuritidis speciem referat, quemadmodum multis abhinc annis observavi, & experimento comprobavi: diligentius tamen singula mecum *Peripneumonia signa.* ipse perpendens, dolorem hunc, ut antea dixi, ex pulmonum illius lateris inflammatione proficisci existimavi. Spirandi enim difficultas, angustia, stertor, pulsus magnus, languidus, atque multiformiter inæqualis unà cum sputo inter tussiendum spumoso excreto comiteque dolore, licet non punctili peripneumoniam *Medendi methodus.* cumulatissimè indicant. Hujus autem medendi methodus posita est in revulsione humoris adhuc fluentis, & in ejus, qui jam fluxit, & in parte cõtinetur, evacuatione. Est enim omnis inflammatio, immoderata partis affectæ repletio, ejus igitur sanatio ad evacuationem spectabit: ex quo innotescit ab ejus, quæ fit inflammationis curatione utramque medicinæ

partem

partem complecti videlicet quæ malum arcet, & quæ curat. Interim verò omni conatu enitendum est, ut dolor ille sedetur anodynis, & digerentibus, narcotica autem hic locum non habent, quoniam dolor non est admodum acutus. Ex quibus diligenter perspectis facilè patet, quid de morborum præsentium eventu sit præsagiendum. Quamvis enim febris ardens præsertim non exacta, qualis hæc est, quæ à bile cum aquosi humoris admixtione oritur, non semper perniciosa sit: multa tamen hic signa concurrunt, quæ perniciosum futurum eventum præmonstrant, febris nempe vehementia, materiæ perniciosa conditio, quòd in venis cordi propinquis putrescat, symptomata jam commemorata satis intensa, virium & maximè naturalium imbecillitas, quæ ex ipsis excretis nullum coctionis indicium præ se ferentibus cognoscitur: ac deniq; illegitimus morbi motus, nam diebus paribus manifestè exacerbatur, pessimum quidem in febribus acutis signum ex Hippocratis sententia pluribus in locis, & præcipuè in Lib. de mor. popul. sec. 3. paulò ante Phybisci ægrotantis historiam, eos enim dies vocare consuevit judicativos, contemplabiles, & legitimos, qui sunt impares. Omitto nunc febrem hanc ardentem senili ætati valdè dissimilem, longè etiam periculosiorem censendam esse juxta Hippocratis sententiam 2. Aphor. Aph. 34. ubi habet securiores esse morbos in tempera-

Præsagia.

tura,

Peripneumonia lethalis. tura, & ætate sibi simili. Addo præterea peripneumoniam unà cum ægrotantis virium imbecillitate valdè lethalem esse, ut & Galenus Lib. 10. Meth. med. cap 5. & quotidiana experientia docet.

Tempus. Tempus, quo morbus vel Illustriss. Ægrotantis vita terminabitur, breve utique censendum est, decima videlicet, vel duodecima die à prima morbi invasione, quoniam acuti morbi ultra decimam quartam diem non prorogantur, & qui paribus diebus exarcebantur, paribus quoque diebus judicantur. Scio equidem febrem ardentem (cum peracuta sit) rarò septimã pertransire diem, quod notavit etiam Galenus Lib. 2. de crisi. cap. 6. verùm cum hæc non sit ardens exquisitissima, nec à materia excitetur alimentali (ut vocant) in venis totius corporis putrescente, sed in aliquibus dumtaxat, cum non sit continens, sed continua proportionata cum manifestis tertio quoque die exacerbationibus, acutorum simpliciter morborum more ulterius prorogari, ac fortè etiam superari posset, quanquam vix adduci possum, ut id credam, tùm ob multa alia præter jam dicta, tùm maximè propter præcipitem illam capitis fluxionem, ex qua momentaneum suffocationis periculum impendet, nisi quamprimùm summis, exquisitisque remedijs occurramus. Hæc autem (Viri doctissimi) non morosè, sed amicè à me accipiatis, qui (Deus mihi sit testis) nihil dissimulo, neque ostentationis gratia

gratia in hoc prognostico à vobis dissentio, sed ut in re tanti momenti, ubi de humano corio luditur, omnem animi mei scrupulum adimam.

Via interitus (quod ad febrem attinet) esse solet ob caloris febrilis, innatum dissipantis, excessum, vel ob tabem, quæ ipsum sequitur, ut Galenus docuit primo de diff. febr. cap. 8. & 9. Interdum autem salubriter finiri solet natura sponte, ac validè causam morbificam foras detrudente, vel per copiosum sudorem, quem (ut ait Hipp. 4. Aphor. 58. rigor antecedere solet, vel per sanguinem è naribus copiosè fluentem, vel per vomitum, aut peccantis humoris dejectionem, quare nisi destillatio præceps mortem suffocatione acceleraverit, mors expectanda est ob caloris excessum, sive ob tabem, cum in excretis signa colliquationis jam apparere incipiant. *Modus.*

Quòd spectat ad peripneumoniam; ejus exitus, atque eventus plerumque infaustus, & lethalis esse consuevit, ut quotidiana experientia patet, & Galenus quoque lib. 10. Meth. med. cap. 5. docet: ubi tamen vires ægrotantis in ipsa pugna, morbi viribus validiores observentur, futuræ salutis spes aliqua concipi potest, sin secus (ut in præsenti) nulla. *Peripneumoniæ eventus.*

Tempus, intra quod pulmonis inflammatio judicatur, licèt brevè sit, cum morbus sit acutus, ita ut frequenter intra septimum vel nonum diem ad salutem, sivè ad interitum terminetur, *Peripneumoniæ tempus.*

netur, aut etiam in abſceſſum, empyema, ulcus, aut tabem permutetur: nonnunquam tamen ad ſecundum protrahitur ſeptenarium, plus minuſvè pro vario caloris exceſſu, ſeu pro varia roboris ratione non tam citò in ipſâ pugna ſuccumbentis.

Peripneumoniæ modus. Via ſalutis multiplex eſſe poteſt: interdum enim materia, quæ à natura artis ope concoquitur, ſenſim per ſputum emittitur, interdum ſanguinis è naribus profluentis copia pulmones liberantur, nonnunquam morbifica cauſa per meatus urinarios, ſive per aluum jam concocta & quaſi in pus commutata, confertim à natura præcipitata, ſalubriter educitur, tametſi hujuſmodi evacuatio periculo non vacet, cum per corporis interiores partes purulenta materia detrudatur. Aliquando etiam ad varias corporis partes tranſmiſſa abſceſſus varios efficit. Commoriuntur autem hoc morbo correpti, quoniam vel ſanguinis, & ſputi copia aſperas arterias obturante ſubitò ſuffocantur; vel ob immoderati caloris fervorem virium robur diſſipantem intereunt, vel in vitium aliud perniciolum converſa inflammatione, ut in empyema; in tabem; aut in phrænitidem pereunt; quam quidem noviſſimam mutationis ſpeciem maximè formidare ſolet Hippoc. 7. Aphor. Aph. 20.

Deſtillationis præſagia. Rurſus ſi cerebrum frigidum, humidumq; ſpectemus, atque pluribus excrementis refertum, unde deſtillationis origo eſt, non niſi infauſtum

faustum morbi eventum in proposito subjecto prædicere possumus: multa enim in cerebro humiditas vel ipsum obstruit, unde capitis gravitates, comatosę affectiones, epylepsia & apoplexia oriuntur: vel ad sensoria prolapsa sensuum actiones oblædit; vel ad inferiora per palatum delabitur, indeq; subjectæ partes offenduntur, fauces nimirum, guttur, gula, ventriculus, aspera arteria, & pulmo. Hinc tusses, spirandi difficultas, angina, cruditates, ventris profluvia & dysenteria, quando salsum est; quòd destillat, si verò per venas delabatur humiditas, putridas febres aliosq; putridos morbos excitare consuevit. Quamobrem quocumque me vertam, gravia Illustrissimæ ægrotanti pericula undiq; imminere conspicio. Pro præsentium igitur malorũ curatione, & futurorum præcautione in hac affectuum connexione, destillationi tanquàm urgentiori primùm occurramus necesse est.

Curatio destillationis.

Quamobrem, ne materia, quæ in thoracem præceps delabitur, spiritum intercludendo, suffocet, duo quamprimùm sunt præstanda, quorum alterum est ut fluxio partim revellentium, partim sistentium medicamentorum opera, aut ex toto finiatur, aut à partibus spiritualibus alio deflectatur, id quod fieri potest clysteribus nonnihil acribus, extremorum frictionibus, ligaturis, cucurbitulis, cruribus, coxis, & naribus affixis, atque duobus vesicantibus; altero in interna cruris dextri paulò

Primus scopus subeundæ suffocationis.

subtus

ſubtus genu parte, altero autem in brachio ſiniſtro. Plura veſicantia averſionis gratia non audeo proponere ob virium languorem: dolores enim vires proſternunt: ſed præ cæteris ad præcipitem fluxionem firmandam, veſicantia aut ſynapiſmos commiſſuræ coronali ſine mora applicarem. Diacodion etiam, Diatragacanthum, Bolus armena, cum ſaccharo violaceo, & alia hujuſmodi ore detenta eatenus fluxionem cohibendo ſiſtunt, quatenus tenuem humorem in pectus decidentem incraſſandi, torpidumq; reddendi facultate pollent; inter quæ primùm locum tenent hujuſmodi rotulæ.

℞. Diatragacanthi frigidi, unc. 2.
Boli armenæ imparati, drach. 1.
Terræ ſigillatæ, ſcrup. 1.
Syrupi de papavere, q. s.

Fiat maſſa, ex qua formentur parvæ rotulæ ore detinendæ. Hactenus de primo Scopo ad impediendam fluxionem pertinente.

Secundus ſcopus. Alter ſcopus, ſeu opus alterum eò ſpectat, ut materia jam in pectore coacervata per halytum digeratur, ne fortè nova iterum accedente ſpiritus intercipiatur. Complura verò ſunt, quæ id præſtare valent, atque inter alia praſſij, hyſſopi, & botridis decoctum unà cum ſerapio de hybiſco, aut de farfara, vel oxymel guttatim hauſtum & tepidum mirificè valet. Oxymel etiam ſimplex, & ſcillinum magis cum modico

modico ammoniaci commixtum, & sensim, ac sæpè ore acceptum idem validè præstat.

De sanguinis missione & purgatione, quæ duo præsidia evacuant, eademq; opera fluxionem sistunt, vel potius avertunt, nihil in præsenti habeo, quod proponam, eò quod neutrum horum administrare per vires liceat, quemadmodum neque præsidia partes spirituales roborantia, ne tàm facilè suscipiant, in medium afferre ausim, propterea quod talia sunt, quæ (ut docet Galenus 5. simpl. cap. 14.) sive ad victus rationem, sive ad medicamenta tàm interna, quàm externa referantur, facultatem obtinent potissimùm refrigerandi, atque adstringendi, ut immodicam dilatationem canalium coërceant, atq; substantiæ vasorum raritatem in densitatem commutent: quæ quidem quatenus adstringendi facultate sunt prædita, hic valdè suspecta esse, & febris, & spirandi difficultas apertè demonstrant. *Præsidia suspecta.*

Pro emendanda humida, frigidaq; cerebri intemperie destillationis causa primaria, pastillus ex ladano, vel ex melanthio odoratus mirificè confert, item sacculus ex millio asso cum sulphure, & modico calami aromatici, thuris, & sandaracæ tonso capiti applicatus cerebrum siccat, fluxionemq; intercipit, idemque præstat ceratum Montagnanæ cephalicũ coronali admotum. Pulveres etiam capitales, quibus sinciput melle prius illitum inspersum sit, eundem præstant usum. *Emendatio intemperici cerebri.*

T De

Omittuntur digerentia, & exiccantia.

De medicamentis autem capitis, totiusqu corporis excrementa digerentibus simulqu cerebrum siccantibus, ac proinde fluxioni fini endæ accommodatissimis, quale est, ligni indi ci, ligni visci quercini, sive potius salsæ parillæ decoctum, nihil est quod verba faciam, cur isthæc, & consimilia medicamenta non ni longo temporis progressu scopum propositum attingere, nedum assequi possint: hic autem præsidijs est opus celeriter operantib⁹. Quam obrem neque de cauterijs quicquam addide rim, quæ ad avertendam fluentem materiam & brachijs, & cruribus, & etiam occipiti adh beri solent.

Præsidia pectoralia.

Non minus utique urget humor in vias sp ritus, & in pulmones prolapsus, qui etiam sp randi difficultatem auget: cujus quidem ex tractio postquàm apertè absolvi non potes latenter tamen digerentibus tàm extrinsecu admotis, quàm per os assumptis illico tentand esset, sed quoniam hujus classis medicamen vim aliquam jugiter habent calefaciendi, siccandi, & ratione febris, & incipientis in flammationis causa nunc valdè suspecta sun ac propterea satis erit thoracem inungere ol amygdalarum dulcium, oleo violaceo, & but ro recenti aqua violacea sæpius loto, atq; ho dei, jujubarum, glycirrizæ, & passularum d coctum singulis horis sæpè, ac modicè exh bere, nec non ptisanæ cremorem, syrupu jujubinum, violaceum, & de glycirriza cu

aq

aqua farfaræ, aut capillorum veneris. In quorum quidem usu tria maximi momenti sunt observanda. Primum topica non solùm parti thoracis anteriori, sed etiam posteriori sunt admovenda. Deinde ea debent eligi remedia, quæ vim penetrandi maximam habeant, nam in penitiori sede affectio subsistit. Postremò omnia, quæ in pulmonis, thoracis, hepatis, ventriculi, uteri, & renum phlegmone, aut alia consimili affectione potanda propinantur, actu calida esse debent, quoniam actu frigida digestioni, quæ per poros insensibiliter agitur, aut per sudorem manifestè à natura tentatur, impedimento esse possent. Hæc de præcipiti destillatione finienda satis superque dicta sunt. *Tria notanda in usu prædictorum.*

Nunc ad incipientem pulmonum inflammationem redeo, in qua quidem inhibenda repellentia medicamenta aliarum inflammationum more valdè suspecta esse monebat Galenus lib. 11. Meth. Med. cap. 17. hæc enim si thoraci applicarentur, vitiosum sanguinem ab extimis ad intimas partes propellendo inflammationem utique augerent. Quapropter repellentium loco tutius erit vitiosum sanguinem in universo corpore redundantem à pulmonibus avertere, tùm per manifestas, tùm etiam per latentes, & obscuras evacuationis species: & idcirco sectio venæ internæ, seu mediæ dextri cubiti, lenita prius aluo, primum, potissimumque est auxilium huic operi desti- *Incipiens pulmonum inflammatio non admittit repellentia.*

Sectio venæ non admittitur.

natum ex Galeni sententia lib.13. Meth. Med. cap.11. Cæterùm ab hoc opere nunc abstinendum duo persuadent, virium imbecillitas, & prægressa sanguinis missio. Propterea cum ad idem opus perficiendum spectet venarum, quę in sede sunt, per hyrudines apertio, atque sine tanta virium dejectione id fieri possit, ad hoc præsidium quamprimum confugiendū etiam atque etiam hortor: hæc enim venæsectio non fluxum jam, sed fluxurum humorem respicit. Inter hæc remedia numerantur etiam scarificationes per sycias, cruribus, coxis, & natibu affixas: imò Celsus lib.4. cap.7. & Paulus lib 5. cap.20. ubi hoc in casu venam secare no audebant, quòd per vires non liceret, thorac undique cucurbitulas cute priùs incisa admo vebant, eo sanè consilio, quò sanguinem a pulmones impetuosè fluentem, fluxurumqu ad externam cutem evocarent, averterentqu Huc etiam spectant manuum, brachiorum dorsi, crurium, & pedum assiduæ, repetitæqu frictiones, veluti & vincula satis arctè vincien tia extremos artus post ipsas frictiones.

De operibus autem, quæ inflammatio jam factæ & consumatæ dirigendæ sunt dest nata, nihil in præsentiarum dicendum put tùm quoniam inclinata jam est dies, tùm etia quia si dabitur tempus pro vario morbi pr gressu, varia in posterum præsidia excogitan erunt.

S

Sed jam tempus est, ut ad præsidia febri tollendæ opportuna deveniam, inter quæ primum obtinent locum refrigerantia, quæ febrem respiciunt, & evacuantia, quæ à febris causa, bile nimirum, ac pituita indicantur: obstructio verò & adstrictio, quæ perspiratum impedire possent, non adeò urgent, ut à refrigerantium & evacuantiũ opetibus Medici consilium avertant. Vt igitur bilis unà cum pituitoso humore semiputri concoquatur, simulq; naturalis calor temperetur. *Præsidia tollendæ febris.*

℞. Syrup. Violati.
Syrup. de Endivia.
Syrup. de gliciriza, ana unc, mediam.
Aquarum Endiviæ.
Violarum.
Acetosæ.
Cicerbitæ ana unc. unam.
Misce.

Hoc loco notandum est non nullos gravissimos etiam viros hujusmodi serapia ex eo reprobare, quòd in bilem facilè commutentur, ac proinde biliosæ febris causam augere possint. Verùm difficultas hæc nullum nobis in præsenti facessit negotium, quoniã in febrem nunc incumbimus ardentem quidem sive tertianam continuam, non tamen exquisitam, sed notam. Huic accedit, quòd dulcia syncera in bilem facilè quidem transmutantur, sed mixta cum aquis & humoribus refrigerantibus, non æquè facilè in bilem abeunt: unde Hippoc. *Probantur serapia cõtra aliorũ sententiã.*

Lib.4. de rat. vict. tex.5. in ejusmodi febribus aquam cum mulsa tanquam victum tenuissimum, & refrigerantem imperabat. Ob hanc eandem causam Galen. mulsam synceram sine aqua non probat, multa tamen aqua perfusam instituit. Ad hunc etiam refrigerandi scopum ex usu erunt externa remedia, v. g.

℞. Cerati Santalini, unc. 1.
Succi Endiviæ.
Succi lactucæ, an. unc. mediam.
Acetositatis Citri, drach.2.
Misce.

Quo mane & vesperi ante cibum illinatur hepatis regio: idque medicamentum thoraci etiam applicandum esset, nisi incipiens pulmonum inflammatio reclamaret.

De potu autem aquæ frigidæ, qui à Galeno Lib.4. de rat. vict. tex.12. in curandis hisce febribus usque adeò comprobatur, tùm quia bilis fervorem extinguit, tùm quia hujus etiam beneficio bilis evacuatur, nihil proponere audeo, quoniam ubi virium robur non adsit, tale remedium ab eodem Galeno Lib. 9. Meth. cap.5. reprobatur, quemadmodum, & materia nondũ concocta hoc idem præsidium tanquam valdè suspectum excludit. Addo quòd aquæ frigidæ liberalior potus non à quacunq; biliosa febre indicatur, sed à vehementi & exquisita, nisi viscerum obstiterit inflammatio.

In

In reliquis ad pharmaciam spectantib' non immorabor, quandoquidem aluus soluta, sæpiusque sponte excitata aliam non requirit per medicamenta evacuationem, præsertim in hac virium imbecillitate: Si tamen in posterum aluus ipsa resisteret, præparati aliqua ex parte humores deturbandi essent, vel syrupo rosato solutivo, vel manna, vel medulla cassiæ cum tamarindis atque consimilibus, à validioribus enim & acrioribus abstinendum Avicenna, Aetius, & Hippocrates etiam 4. de rat. vict. tex. 6. præcipiunt. Nunc autem satis erit intestina clystere abluere non solùm detergente, ne dysenteria superveniat, sed etiam refrigerante partes, & temperante, ut ex prissanæ hordeaceæ colatæ libra una, & sacchari rubri uncia una sine sale, vel ex lacte, aut consimilibus liquoribus. Quòd si facilè evomere posset, vomitorium aliquod ex aqua hordeacea tepida, cum modico vel aceti, vel syrupi acetosi simplicis magnopere mihi arrideret: propterea quod bilis os ventriculi petentis indicium ex eo manifestum est, quod os perpetuò amarescat. Et hæc de pharmacia dicta sufficiant quoad febrem: causa verò morbifica in ejusmodi ægrotantibus commodè etiam interdum educitur per ea, quæ urinam movent, quale est radicis graminis, apij, petroselini, & fœniculi decoctum. Sudore quoque aquæ dulcis balneo tempestivè adhibito, hoc est, apparentib' signis

netur, aut etiam in abscessum, empyema, ulcus, aut tabem permutetur: nonnunquam tamen ad secundum protrahitur septenarium, plus minusvé pro vario caloris excessu, seu pro varia roboris ratione non tam citò in ipsa pugna succumbentis.

Peripneumoniæ modus. Via salutis multiplex esse potest: interdum enim materia, quæ à natura artis ope concoquitur, sensim per sputum emittitur, interdum sanguinis è naribus profluentis copia pulmones liberantur, nonnunquam morbifica causa per meatus urinarios, sive per aluum jam concocta & quasi in pus commutata, confertim à natura præcipitata, salubriter educitur, tametsi hujusmodi evacuatio periculo non vacet, cum per corporis interiores partes purulenta materia detrudatur. Aliquando etiam ad varias corporis partes transmissa abscessus varios efficit. Commoriuntur autem hoc morbo correpti, quoniam vel sanguinis, & sputi copia asperas arterias obturante subitò suffocantur, vel ob immoderati caloris fervorem virium robur dissipantem intereunt, vel in vitium aliud perniciosum conversa inflammatione, ut in empyema, in tabem, aut in phrænitidem pereunt; quam quidem novissimam mutationis speciem maximè formidare solet Hippoc. 7. Aphor. Aph. 20.

Destillationis præsagia. Rursus si cerebrum frigidum, humidumq; spectemus, atque pluribus excrementis refertum, unde destillationis origo est, non nisi infaustum

faustum

faustum morbi eventum in proposito subjecto prædicere possumus: multa enim in cerebro humiditas vel ipsum obstruit, unde capitis gravitates, comatosç affectiones, epylepsia & apoplexia oriuntur: vel ad sensoria prolapsa sensuum actiones oblædit; vel ad inferiora per palatum delabitur, indeq; subjectæ partes offenduntur, fauces nimirum, guttur, gula, ventriculus, aspera arteria, & pulmo. Hinc tusses, spirandi difficultas, angina, cruditates, ventris profluvia & dysenteria, quando salsum est, quòd destillat, si verò per venas delabatur humiditas, putridas febres aliosq; putridos morbos excitare consuevit. Quamobrem quocumque me vertam, gravia Illustrissimæ ægrotanti pericula undiq; imminere conspicio. Pro præsentium igitur malorũ curatione, & futurorum præcautione in hac affectuum connexione, destillationi tanquàm urgentiori primùm occurramus necesse est. *Curatio destillationis.*

Quamobrem, ne materia, quæ in thoracem præceps delabitur, spiritum intercludendo, suffocet, duo quamprimùm sunt præstanda, quorum alterum est ut fluxio partim revellentium, partim sistentium medicamentorum opera, aut ex toto finiatur, aut à partibus spiritualibus alio deflectatur, id quod fieri potest clysteribus nonnihil acribus, extremorum frictionibus, ligaturis, cucurbitulis, cruribus, coxis, & naribus affixis, atque duobus vesicantibus, altero in interna cruris dextri paulò *Primus scopus iubibendæ suffocationis.*

subtus

ſubtus genu parte, altero autem in brachio ſiniſtro. Plura veſicantia averſionis gratia non audeo proponere ob virium languorem: dolores enim vires proſternunt: ſed præ cæteris ad præcipitem fluxionem firmandam, veſicantia aut ſynapiſmos commiſſuræ coronali ſine mora applicarem. Diacodion etiam, Diatragacanthum, Bolus armena, cum ſaccharo violaceo, & alia hujuſmodi ore detenta eatenus fluxionem cohibendo ſiſtunt, quatenus tenuem humorem in pectus decidentem incraſſandi, torpidumq; reddendi facultate pollent; inter quæ primum locum tenent hujuſmodi rotulæ.

℞. Diatragacanthi frigidi, unc. 2.
Boli armenæ imparati, drach. 1.
Terræ ſigillatæ, ſcrup. 1.
Syrupi de papavere, q. s.

Fiat maſſa, ex qua formentur parvæ rotulæ ore detinendæ. Hactenus de primo Scopo ad impediendam fluxionem pertinente.

Secundus ſcopus. Alter ſcopus, ſeu opus alterum eò ſpectat, ut materia jam in pectore coacervata per halytum digeratur, ne fortè nova iterum accedente ſpiritus intercipiatur. Complura verò ſunt, quæ id præſtare valent, atque inter alia praſſij, hyſſopi, & botridis decoctum unà cum ſerapio de hybiſco, aut de farfara, vel oxymel guttatim hauſtum & tepidum mirificè valet. Oxymel etiam ſimplex, & ſcillinum magis cum modico

modico ammoniaci commixtum, & sensim, ac sæpè ore acceptum idem validè præstat.

De sanguinis missione & purgatione, quæ duo præsidia evacuant, eademq; opera fluxionem sistunt, vel potius avertunt, nihil in præsenti habeo, quod proponam, eò quod neutrum horum administrare per vires liceat, quemadmodum neque præsidia partes spirituales roborantia, ne tàm facilè suscipiant, in medium afferre ausim, propterea quod talia sunt, quæ (ut docet Galenus 5. simpl. cap. 14.) sive ad victus rationem, sive ad medicamenta tàm interna, quàm externa referantur, facultatem obtinent potissimùm refrigerandi, atque adstringendi, ut immodicam dilatationem canalium coërceant, atq; substantiæ vasorum raritatem in densitatem commutent: quæ quidem quatenus adstringendi facultate sunt prædita, hic valdè suspecta esse, & febris, & spirandi difficultas apertè demonstrant. *Præsidia suspecta.*

Pro emendanda humida, frigidaq; cerebri intemperie destillationis causa primaria, pastillus ex ladano, vel ex melanthio odoratus mirificè confert, item sacculus ex millio asso cum sulphure, & modico calami aromatici, thuris, & sandaracæ tonso capiti applicatus cerebrum siccat, fluxionemq; intercipit, idemque præstat ceratùm Montagnanæ cephalicũ coronali admotum. Pulveres etiam capitales, quibus sinciput melle prius illitum inspersum sit, eundem præstant usum. *Emendatio intemperiei cerebri.*

T De

Omittuntur digerentia, & exiccantia. De medicamentis autem capitis, totiusque corporis excrementa, digerentibus simulque cerebrum siccantibus, ac proinde fluxioni finiendæ accommodatissimis, quale est, ligni indici, ligni visci quercini, sive potius salsæ parilliæ decoctum, nihil est quod verba faciam, cum isthæc, & consimilia medicamenta non nisi longo temporis progressu scopum propositum attingere, nedum assequi possint: hic autem præsidijs est opus celeriter operantib⁹. Quamobrem neque de cauterijs quicquam addiderim, quæ ad avertendam fluentem materiam, & brachijs, & cruribus, & etiam occipiti adhiberi solent.

Non minus utique urget humor in vias spiritus, & in pulmones prolapsus, qui etiam spirandi difficultatem auget: cujus quidem extractio postquàm apertè absolvi non potest, latenter tamen digerentibus tàm extrinsecus admotis, quàm per os assumptis illico tentanda esset, sed quoniam hujus classis medicamenta vim aliquam jugiter habent calefaciendi, & siccandi, & ratione febris, & incipientis inflammationis causa nunc valdè suspecta sunt ac propterea satis erit thoracem inungere oleo amygdalarum dulcium, oleo violaceo, & butyro recenti aqua violacea sæpius loto, atq; hordei, jujubarum, glycirrizæ, & passularum decoctum singulis horis sæpè, ac modicè exhibere, nec non ptisanæ cremorem, syrupum jujubinum, violaceum, & de glycirriza cum *Præsidia pectoralia.*

aquæ

aquâ farfaræ, aut capillorum veneris. In quorum quidem usu tria maximi momenti sunt observanda. Primum topica non solùm parti thoracis anteriori, sed etiam posteriori sunt admovenda. Deinde ea debent eligi remedia, quæ vim penetrandi maximam habeant, nam in penitiori sede affectio subsistit. Postremò omnia, quæ in pulmonis, thoracis, hepatis, ventriculi, uteri, & renum phlegmone, aut alia consimili affectione potanda propinantur, actu calida esse debent, quoniam actu frigida digestioni, quæ per poros insensibiliter agitur, aut per sudorem manifestè à natura tentatur, impedimento esse possent. Hæc de præcipiti destillatione finienda satis superque dicta sunt.

Tria notanda in usu prædictorum.

Nunc ad incipientem pulmonum inflammationem redeo, in qua quidem inhibenda repellentia medicamenta aliarum inflammationum more valdè suspecta esse monebat Galenus lib. 11. Meth. Med. cap. 17. hæc enim si thoraci applicarentur, vitiosum sanguinem ab extimis ad intimas partes propellendo inflammationem utique augerent. Quaptopter repellentium loco tutius erit vitiosum sanguinem in universo corpore redundantem à pulmonibus avertere, tùm per manifestas, tùm etiam per latentes, & obscuras evacuationis species; & idcirco sectio venæ internæ, seu mediæ dextri cubiti, lenita prius aluo, primum, potissimumqne est auxilium huic operi desti-

Incipiens pulmonum inflammatio non admittit repellentia.

Sectio venæ non admittitur. natum ex Galeni sententia lib. 13. Meth. Med. cap. 11. Cæterùm ab hoc opere nunc abstinendum duo persuadent, virium imbecillitas, & prægressa sanguinis missio. Propterea cum ad idem opus perficiendum spectet venarum, quę in sede sunt, per hyrudines apertio, atque sine tanta virium dejectione id fieri possit, ad hoc præsidium quamprimum confugiendũ etiam atque etiam hortor: hæc enim venæsectio non fluxum jam, sed fluxurum humorem respicit: Inter hæc remedia numerantur etiam scarificationes per sycias, cruribus, coxis, & natibus affixas: imò Celsus lib. 4. cap. 7. & Paulus lib. 3. cap. 20. ubi hoc in casu venam secare non audebant, quòd per vires non liceret, thoraci undique cucurbitulas cute priùs incisa admovebant, eo sanè consilio, quò sanguinem ad pulmones impetuosè fluentem, fluxurumque ad externam cutem evocarent, averterentque. Huc etiam spectant manuum, brachiorum, dorsi, crurium, & pedum assiduæ, repetitæque frictiones, veluti & vincula satis arctè vincientia extremos artus post ipsas frictiones.

De operibus autem, quæ inflammationi jam factæ & consumatæ dirigendæ sunt destinata, nihil in præsentiarum dicendum puto, tùm quoniam inclinata jam est dies, tùm etiam quia si dabitur tempus pro vario morbi progressu, varia in posterum præsidia excogitanda erunt.

Sec

Sed jam tempus est, ut ad præsidia febri tollendæ opportuna deveniam, inter quæ primum obtinent locum refrigerantia, quæ febrem respiciunt, & evacuantia, quæ à febris causa, bile nimirum, ac pituita indicantur: obstructio verò & adstrictio, quæ perspiratum impedire possent, non adeò urgent, ut à refrigerantium & evacuantiũ operibus Medici consilium avertant. Vt igitur bilis unà cum pituitoso humore semiputri concoquatur, simulq; naturalis calor temperetur. *Præsidia tollendæ febris.*

℞. Syrup. Violati.
Syrup. de Endivia.
Syrup. de gliciriza, ana unc. mediam.
Aquarum Endiviæ.
Violarum.
Acetosæ.
Cicerbitæ ana unc. unam.
Misce.

Hoc loco notandum est non nullos gravissimos etiam viros hujusmodi serapia ex eo reprobare, quòd in bilem facilè commutentur, ac proinde biliosæ febris causam augere possint. Verùm difficultas hæc nullum nobis in præsenti facessit negotium, quoniã in febrem nunc incumbimus ardentem quidem sive tertianam continuam, non tamen exquisitam, sed notam. Huic accedit, quòd dulcia syncera in bilem facilè quidem transmutantur, sed mixta cum aquis & humoribus refrigerantibus, non æquè facilè in bilem abeunt: unde Hippoc. *Probantur serapia cõtra aliorũ sententiã.*

Lib.4. de rat. vict. tex.5. in ejusmodi febribus aquam cum mulsa tanquam victum tenuissimum, & refrigerantem imperabat. Ob hanc eandem causam Galen. mulsam synceram sine aqua non probat, multa tamen aqua perfusam instituit. Ad hunc etiam refrigerandi scopum ex usu erunt externa remedia, v. g.

℞. Cerati Santalini, unc. 1.
Succi Endiviæ.
Succi lactucæ, an. unc. mediam.
Acetositatis Citri, drach. 2.
Misce.

Quo mane & vesperi ante cibum illinatur hepatis regio: idque medicamentum thoraci etiam applicandum esset, nisi incipiens pulmonum inflammatio reclamaret.

De potu autem aquæ frigidæ, qui à Galeno Lib. 4. de rat. vict. tex. 12. in curandis hisce febribus usque adeò comprobatur, tùm quia bilis fervorem extinguit, tùm quia hujus etiam beneficio bilis evacuatur, nihil proponere audeo, quoniam ubi virium robur non adsit, tale remedium ab eodem Galeno Lib. 9. Meth. cap. 5. reprobatur, quemadmodum, & materia nondũ concocta hoc idem præsidium tanquam valdè suspectum excludit. Addo quòd aquæ frigidæ liberalior potus non à quacunq; biliosa febre indicatur, sed à vehementi & exquisita, nisi viscerum obstiterit inflammatio.

In reliquis ad pharmaciam ſpectantib' non immorabor, quandoquidem aluus ſoluta, ſæpiuſque ſponte excitata aliam non requirit per medicamenta evacuationem, præſertim in hac virium imbecillitate: Si tamen in poſterum aluus ipſa reſiſteret, præparati aliqua ex parte humores deturbandi eſſent, vel ſyrupo roſato ſolutivo, vel manna, vel medulla caſſiæ cum tamarindis atque conſimilibus, à validioribus enim & acrioribus abſtinendum Avicenna, Aetius, & Hippocrates etiam 4. de rat. vict. tex. 6. præcipiunt. Nunc autem ſatis erit inteſtina clyſtere abluere non ſolùm detergente, ne dyſenteria ſuperveniat, ſed etiam refrigerante partes, & temperante, ut ex ptiſſanæ hordeaceæ colatæ libra una, & ſacchari rubri uncia una ſine ſale, vel ex lacte, aut conſimilibus liquoribus. Quòd ſi facilè evomere poſſet, vomitorium aliquod ex aqua hordeacea tepida, cum modico vel aceti, vel ſyrupi acetoſi ſimplicis magnopere mihi arrideret: propterea quod bilis os ventriculi petentis indicium ex eo manifeſtum eſt, quod os perpetuò amareſcat. Et hæc de pharmacia dicta ſufficiant quoad febrem: cauſa verò morbifica in ejuſmodi ægrotantibus commodè etiam interdum educitur per ea, quæ urinam movent, quale eſt radicis graminis, apij, petroſelini, & fœniculi decoctum. Sudore quoque aquæ dulcis balneo tempeſtivè adhibito, hoc eſt, apparentib' ſignis

coctionis cum virium robore, peccans humor utiliter evacuatur, quamvis hæc in præsenti locum non habeant.

Chyrurgicum superest evacuationis instrumentum, quòd ad venæ sectionem pertinet: de hoc autem antea egimus, destillationis, & pulmonum inflammationis cohibendæ occasione, quare nunc sat est dixisse, quòd si per vires liceret iterum cubiti vena esset secanda: quatuor enim inde commoda maximi momenti sequerentur, bilis nempè vel putrescentis, vel ad putredinem paratæ eductio: caloris febrilis remissio: transpiratio facilior, nec non humorum ad viscera, in quibus focus putredinis subsistit impetuosè affluentium refrænatio. Verùm quia vires sanguinis missionem è maximis venis non permittunt, ad aliud consimile auxilium, sine virium tamen dejectione (ut antea diximus) est recurrendum: ut videlicet sanguis ex emorrhoidibus per admotas hyrudines ad uncias quatuor circiter detrahatur, vel (quod magis arridet) cucurbitulas cum scarificatione, cruribus, coxis, & natibus affigendas curemus transacta exacerbationis hora. Neque, dum hæc aguntur, dimittenda sunt alexipharmaca, sive bezoartica remedia, quæ venenatæ, malignæque putredini à tota sui substantia adversantur, ut lapis bezoar, citri semina, cornucervi ustum, margaritæ, boliarmeni orientalis lutei coloris, infusum ex aqua violacea, vel rutæ caprariæ. Omitto nunc theriacam,

riacam, mitridatum, & confectionem Diacanthos, ut quæ nimium calefaciant. Hæc pro Illustrissima Muliere dicenda videbantur, in quibus enarrandis si longiorem fortasse quam par esset, sermonem habuerim, ut æqui, bonique consulatis etiam atque etiam rogo, quemadmodum & Deum Opt. Max. mente supplici precor, ut laboribus hisce nostris, ne irriti sint, aspiret.

Appendix.

T consultationi huic nuper habitæ cum celeberrimis in Vrbe & Orbe viris, hæc, quæ mox scribentur addiderim, illud potissimùm me hortatum fuit, *Objectiones.* quod certò sciam ex omnibus, quæ in hac historia continentur, observationibus, diligentique speculatione, complura ad eam medicinæ partem, quàm theoricam appellant, nec non ad praxim spectantia, ut è carcere deprompta medicinæ studiosis non minùs utilia, quàm jucunda fore. Hæc autem trium erunt generum: alia namque ad affectuum cognitionem, alia ad prænotionem, alia denique ad curandi methodum pertinebunt. Quòd igitur ad febris Illustrissimam Mulierem infestantis ideam, & dolorem attinet, obijciebant aliqui argumenta hujusmodi.

Primùm quia sicut malignos appellare consuevimus homines, qui aliud (ut ajunt) habent

bent in ore, & aliud in corde, ita & febres malignæ nuncupantur, quarum ferina symptomata morbi essentiæ, calori scilicet febrili minimè respondent: cum ergo febris, de qua nunc agitur symptomata sæva satis insigni febrili calori viscera exurenti apertè respondeant, maligna censeri non debet. Confirmatur quia morbi maligni non solent decrescere, aut remitti saltem ante eorum vigorem, quare cum hæc febris statutis quibusdam horis remittatur, maligna non appellabitur.

Alterum verò est de lateris dolore, quia doctissimi Consultores ex eo asserebant notam esse pleuritidem, hoc est, musculorum costalium externorum inflammationem, quòd præter febrem continuam, lateris dextri dolor, & spirandi difficultas cùm tussicula quadam aderant, & parte laborante extrinsecus pressa, dolor excitabatur, ergo pleuritis nota.

Confirmatur, quia si esset peripneumonia, ut ego dicebam, tria potissimum haberemus signa, primò pulsum mollem, cum tamen in hac ægrotante durus appareat, secundò maxillas rubore suffusas deprehenderem ob vaporum copiam, qui ab inflammationis, & ebullitionis loco extolluntur: hujus verò ægrotantis faciem universam subalbidam & pallescentem quavis hora nos cernimus. Tertiò cruentum, aut rubro colore infectum sputum excerni solet, ut docet Galenus lib. 2. de loc. aff. cap. 9. & lib. 2. prognos. 47. quod quidem hactenus

hoc

hoc in morbo non fuit observatum, quare his deficientibus signis non videtur esse peripneumonia, sed nota pleuritis.

Hæc autem & alia id genus argumenta facilè solvi possunt. Primum verò, quod spectat ad febris ideam ita solvitur, quia maligni nomen in Hippoc. & Galeni doctrina varium est; interdum enim idem significat quod ferinum, magnum, perniciosum, sive pestiferum, & sic Hippocrates lib. 2. de morb. vulg. sec. prima non procul à principio, febres autumnales, quibuscum cardialgia ferinaque symptomata conjunguntur, minus malignas appellat, quod tempori familiares sint: malignæ igitur febres ab Hippocrate censentur, quæ sunt perniciosæ & pravæ, licèt maligni morbi dici propriè nequeant, qui temporis consuetam constitutionem sequuntur. Hujusmodi autem febres à putridis communiter dictis interdum differunt, quia ab excellenti putredine ortum ducunt, ut notat Galenus 6. epid. com. 2. tex. 29. cujusmodi est febris nunc proposita. Nonnunquam etiam maligni affectus nomine Hippocrates, Galenus, & veteres alij morbos eos intelligunt, qui, si propriam essentiam, & symptomata spectes, ut plurimùm mites quidem videntur, perniciosissimi tamen & magna ex parte lethales sunt, quos, propriè loquendo, mali moris veteres vocaverunt: ac proinde Hippocrates 6. de morb. vulg. sec. 2. tex. 34. febres malignas parvas appellare visus *Solutiones.*

est,

est, quòd propria essentia, symptomatumque natura (licet non omnium) parvæ videantur, periculosæ tamen admodum sint, cum in illis symptomata (si qua sæva appareant) febris magnitudini non respondeant, cumque & in externis & internis partibus nullus calor mordax percipiatur, ubi habet Hippocrates faciem malam, hoc est, summè extenuatam in ejusmodi parvis febribus longè majus vitæ periculum portendere, quàm in manifestè magnis: quoniã in his symptomatis causa intemperiei magnitudini accepta refertur, in illis autẽ venenatæ, malignæq; causæ naturæ nostræ à tota substantia adversanti, ac delitescenti. Ex quibus hunc in modum declaratis unicuiq; innotescere potest, præsentem febrem malignam jure appellari posse secundùm alterum hujus nominis significatum.

Confirmatio quoque labescit facilè, nam licèt febris hæc interdum ita remitti judicetur, ut nonnihil Illustrissima ægra quiescat, non tamen ipsam febrem suaptè natura remitti censendum est, sed ipsius dumtaxat exacerbationis declinationem fieri. Quamobrem hinc deceptionis occasio erat, quia illi, qui aderant, comparantes statum præsentem declinantis exacerbationis quietiorem cum statu ejusdem acerbiore, ægram melius sese habere, febremque declinare falsò existimabant. Hujusmodi eventus quamplura extant exempla apud Hippocratem multis in locis, sed præsertim dum

lib. 1.

lib. 1. epid. sec. 3. in prima historia Philiscus adducitur, qui febre corripiebatur tam acuta, & maligna, ut die sexta obierit, & tamen secunda inclinante die cuncta symptomata remittebantur, nec non tertia die manè, & usque ad meridiem visus fuit immunis à febre.

Secundùm verò argumentum, quod spectat ad lateris dolorem facilè diluitur si priùs consideremus quid sit pleuritis exquisita, & nota quidvé sit peripneumonia.

Pleuritis id est lateris compunctio exquisita, ut omnes ferè arbitrantur est inflammatio membranæ costas cingentis, vel musculorum illi continuorum in parte interna. Pleuritis autem nota est musculorum externorum lateris inflammatio, interdum verò dicunt pleuritidem falsò putatam esse dolorem cum insigni spirandi difficultate, ac cum febre procedentem à copia crudorum succorum, qui in vacuum thoracis locum, aut in pulmonem repentè se ingerunt, membranamque subcingentem distendunt, & vias spiritus intercipiunt. *Notanda.*

Nos autem cum Hippocrate in lib. de loc. in hom. tex. 91. pleuritidis, sive morbi lateralis nomine pulmonum alterius dumtaxat lateris inflammationem intelligimus: peripneumoniæ autem nomine pulmonum secundùm utramque partem inflammationem esse affirmamus, quod pauci adnotarunt. Quamobrem semper in hac fui sententia, ut lateris dolores

magna

magna ex parte ad pulmones pertineant, rarò autem ad membranam illam costas subcingentem; cùm in pluribus præsertim corporibus post obitum dissectis ægrotantium; qui communiter accepta pleuritide perijsse judicabantur, non membranam hanc affectam fuisse, sed pulmones observaverim una cùm sua membrana laceratos & corrosos. Sed ut ad institutum redeam ingenuè fateor Illustrissimam mulierem non laborare musculorum costalium inflammatione; ut alij censebant, nam cum diligenter observarem laborantem hanc decubitum in partem affectam facilè sustinere, non posse autem in latus oppositum cubare; certò prænunciabam sedem affectam internam esse pulmones nempe una cum membrana illos circumcingente. Ex dolore namque gravi, sed non punctili cum stertorosa, & difficili respiratione, atque pulsu magno, languido; & cum multiformi inæqualitate facilè intelligebam pulmones inflammari.

Neque obstat quod de tribus signis deficientibus afferebatur in medium, quoniam incipientes morbi omnia statim signa manifestè haudquaquam exprimunt, licèt horum unusquisque; simul atque invadere cœperit, hujusmodi speciem habere videatur, qualem ejus generis maximus, & consumatus jam habet: incipientes enim à consumatis sola magnitudine deficiunt, quemadmodum Galenus lib. de morb. temp. cap. 1. exemplo ab inflammatione

tione petito apertè declaravit. Vt autem ordine retrogrado procedamus, quòd ad excreta attinet, quamvis in hoc affectu non semper ab initio aliquid inter tussiendum ex pulmone excernatur, plerumque tamen per morbi incrementum, ac vigorem, cruentum ex eo detruditur, quoniam illud est, quod tenue ex inflammato loco tandem exudat, & excernitur.

Neque etiam inter hujus morbi initia tanta in loco inflammato ebullitio excitatur, ut vaporum sublatorum copia malæ rubore coafficiantur.

De pulsu autem in hac Illustrissima laborante peculiaris est ratio à nemine fortasse hactenus perspecta. Peripneumonia enim laborantium pulsus ideo molles evadunt; quoniam pars inflammata, pulmo videlicet, suapte natura humida, mollis est, & laxa, ut Galeno etiam placuit lib. 4. de caus. puls. cap. 12. At cessante hac causa, rationi consentaneum est, effectum quoque inde pendentem cessare. Quod hic locum habuit, quandoquidem dissecto cadavere, reperti sunt pulmones penè tabefacti, & exiccati præsertim quoad partem eorum sinistram. Etenim licèt secundum propriam eorum substantiam in summam maciem, siccitatemque dextri quoque pulmones ob eandem causam incidissent, multa tamen ascititia humiditate suffusi ob inflammationem à sanguine pituitoso ea in parte inceptam molles, & flaccidi apparebant: imò corruptio

quæ-

quædam in membrana pulmones ſubcingente ejuſdem dextri lateris manifeſtè conſpiciebatur. Partes igitur internæ, ut prædicebam, afficiebantur non autem externæ, niſi alio quodam leviore, & peculiari affectu. Eſt verò evidens atque in propatulo, ut arbitror, pulmones tantam immoderationem, ſiccam, tabidamque affectionem hanc tàm brevi temporis ſpatio, quo mulier ægrotavit, minimè contraxiſſe, ſed multò antea, tùm ex naturali quadam ad ipſam propenſione, accedente ſenili ætate, tùm etiam ex univerſa victus ratione prægreſſa, quippe cum animi & corporis laboribus vigilijs, & frequenti jejunio pietatis cauſa ægrotans dedita maximè eſſet.

Cur verò inflammationis hujus aliqua ſigna ſuperius à me allata, ſitis nempè, ſpirandi difficultas, & tuſſicula manifeſtè apparerent: alia autem, nempè pulſus mollis, malarum rubor, & ſputum cruentum inflammatione inchoante deliteſcerent, ea ratio adduci poteſt, quòd hæc unum dumtaxat morbum peripneumoniam videlicet ſequebantur, illa verò non ſolùm hujus incipientis morbi ſoboles erant, ſed & deſtillationis, & febris, & anguſtiæ cujuſdam vaſorum ad pulmones pertinentium, qui quidem affectus jam inſignes erant, & patentes. Atque de difficultatibus ſpectantibus ad hujuſmodi ægritudinis cognitionem hæc dicta ſufficiant.

Sed

Sed longè major orta fuit inter nos contro- *Diversæ opiniones.* versia de morbi futuro eventu. Nam alij judicium suspendentes asserebant ægrotantē non in præcipiti, sed in ancipiti periculo versari: nihilominus de futura salute alacriori animo sperabant quàm de morte timerent.

Alij verò mulierem hanc sanandam esse audacter prænunciabant Hippocratis authoritati innixi Aphor. 2. Aph. 33. ajebant enim *Propria sententia:* Ægrotantem mente constare, beneque se habere ad oblata, quorum quidem sententiæ nequaquam adhærere poteram, quòd jam diu mihi exploratum esset, duo illa signa ab Hippocrate loco citato adducta, nempè mente constare, & bene se habere ad ea, quæ offeruntur, bona quidem in quovis morbo esse, sed non necessariò salutaria, quandoquidem in lethali morbo, quem ibi non excludit Hippocrates, salutem pertendere nequeunt. Quidam sanè sunt morbi, qui mentem statim perdunt, nec tamen ægrum semper interimunt: alij verò sunt, in quibus mens ferè usque ad mortem illæsa servatur: Quare duo isthæc signa in quovis morbo bona quidem sunt, & his opposita mala: verùm hæc non semper lethalia, illa verò non perpetuò salutaria sunt existimanda: sed ne videamur verba potius respicere, quàm rem ipsam attendere, omittamus nostram hanc illius Aphorismi commendationem, & per illud verbum bonum, salutare, & per malum, lethale subaudiamus: utcumque enim sit Hippo-

craticus ille sermo mortem potius, quàm futuram salutem prædicendam nobis persuadebat, quandoquidem Illustrissima Mulier nec benè se habebat ad oblata, nec mente constabat, ut mihi diligenter, & ægram, & astantes interroganti innotescebat: nam (quòd ad secundum attinet symptoma) quam maximè conquerebatur de appetentia abolita, & turbata, verùm obedientiæ causa vim sibi ipsi inferebat, ut oblata sibi alimenta expeditus sumeret. Vnde Mulieres, quæ assistebant, deceptæ Medicis referebant Mulierem ægrotantem cuncta, quæ illi offerebantur, alacriter sumere: & hinc colligitur quam maximè accuratum oportere medicum esse in perquirendis omnibus, quæ ad laborantes spectant. Quòd autem mens in hac patiente turbata, & læsa esset, duo præcipua inter alia signa id demonstrabant; alterum, quia morbum sanè gravissimum non percipiebat, nisi satis ignaviter, signum profectò mentis laborantis evidentissimum, ut Hippocrates testatum reliquit 2. Aphor. aph. 16. alterum mentis aberrantis signum ex eo facilè intelligebatur, quòd in præcipuis animi moribus ægra sibi ipsi, dum bona fruebatur valetudine maximè dissimilis erat, signum quidem in genere malorum maximi momenti apud Hippocratem in Lib. 1. progn. & in Lib. pariter primo epidem.

Quid sentiendum de sudoribus. Duo etiam in genere excretorũ, sudor nempe tentatus, & urinæ multæ maximè deterrebant me, quibus tamen tanquam judicatorijs, saluta-

salutaribusque signis alij magnopere fidebant. De sudoribus sic sentiendum putabam. Cum enim sudores non erumperent in diebus decretorijs (quoniam 4. 5. & 6. confusè apparebant) cumque ex toto corpore non procederent, sed ex superioribus dumtaxat partibus; cumque demum exigui, ac ferè frigidi, & sine ulla morbi alleviatione prorumperent, inutiles prorsus à me censebantur ratione, quotidiana experientia, & Hippocratis auctoritate 1. Progn. 22.

De urinis autem, quæ in fine quartæ diei multa copia prodire cœperunt usque ad septimam exclusivè, non minor surrexit inter nos difficultas: ajebant enim alij excretionem hanc criticam esse, ideoq; salutarem, quod quidem mihi rem ipsam intimius perscrutanti nulla ratione persuadere poteram, propterea quòd urinæ tales nullum coctionis rudimentum præ se ferebant, neq; signum aliquod præcesserat, quod naturam coctionem aggredi indicaret: non enim in die decretorio, neque in morbi vigore, sed in primo potius augmento moveri cœperunt, & sine aliquo successu: quæ omnia evacuationem hanc symptomaticam, inutilemque esse prænunciabant. Præterea spontaneæ evacuationes criticæ in morbis præsertim acutis affatim fieri solent, brevique temporis spatio finiuntur, ut ratio, rerum evidentia, & gravissimorum auctorum testimonia docent. His accedit, quòd hujusmodi urinæ flammeæ, *Difficultas de urinis.*

& passæ magna ex parte observabantur, quas quidem æstus febrilis corporis, humorumque molem colliquantis vim denotare proditum est: aliàs enim ferè albæ, & tenues fuissent. Etenim cum vitio renum vi maxima ex omni corpore serum prolicientiū, assidueq; profundentiū multa excernitur urina, ea fere alba, tenuis, & sine hypostasi cernitur, ut fusius in tractatu nostro de urinis explicavimus. Et quoniam humorum colliquationem abj non concedebant obijcientes Hippocratem nullam aliam observasse colliquationem, nisi viscerum & partium solidarum, quæ tàm brevi temporis intervallo in proposito casu locum (ut ajebant) habere non poterat: ideò præter Hippocratis loca tunc allegata, in quibus humorum colliquationis apertè fit mentio, nunc etiam placet clarioris doctrinę gratia colliquationis ordinem paucis explicare.

Ordo colliquationis. In cunctis propemodum affectibus colliquantibus, primò spiritus, & sanguis in venis, & arterijs minoribus contentus collabitur, secundò autem humor ille, qui veluti ros singulas corporis partes irrigat, tertiò quorum substantia ex concreto humore constat, ut adeps, deinceps caro, dum autem longius procedit, etiam partes solidæ attenuatæ diffluunt, quales sunt venæ, arteriæ, nervi, ossa, & reliqua dura. Id, quod sanè innuere etiam videtur Galenus ipse Lib. 1. de febribus cap. 2. & 3. nec non 5. Meth. Med. Igitur qui humorum negant colli-

colliquationem, naturæ ordinem quoque negare videntur.

Alia quoque ratione urinæ hujusmodi malę mihi videbantur, nempè, quia inæquales erant, & distantes diversis temporibus: hujusmodi autem urinæ ex eo fortem in corpore tempestatem, ac seditionem significant, quoniam contrarios jugiter morbos sequuntur, & harum meminit Hippoc. Aphor. 7. Aph. 33. licet non me lateat Galenum aliam commendationem citato Aphorismo dedisse. Sed de urinis hactenus.

Alias quoque dejectiones, quæ frequentes erant, & multæ cum alijs consultoribus probare non poteram: intelligebam enim dejectionem multam ante concoctionem potius esse singnum impatientiæ morbi, quàm fortitudinis expultricis facultatis. Multa etiam alia signa malę hujus morbi fortunæ adducere possem, quæ brevitatis causa non recensebo. Duos tamen hippocraticos sermones huc spectantes in memoriam revocare non displicet, quorum alter est Aph. 48. 4. sect. In febribus non intermittentibus si exteriores partes frigidæ fuerint, interiores verò urantur, & sitim habeant, lethale est. Hic ferè casus erat. Alter est Aph. 50. ejusdem 4. sect. Quando in febre non intermittente difficultas spirandi, & delirium accidit, lethale est, quod nimirùm, & cerebrum, & instrumenta spirationis læsa esse significent, quibus subinde febris accedit continua, quæ

per se sola satis est efficax, ut vires corporis prosternat. Et licet aliquando spirandi difficultas crisim antecedat, humoribus per partes thoracicas sursum sublatis sine tanta pernicie, hic tamen ægra debili existente ante omnem peccantis humoris concoctionem mortem minabatur. Spirandi quippe difficultatem hanc omnes, & Medici, & astantes noverant, delirium autem (ut ita dixerim) tacitum non omnes: quamvis enim nec absurda loqueretur, nec temeraria moliretur: nihilominus quia (ut antea dictum est) morbum gravissimum, acutissimumque ferè non sentiebat, atque sibi ipsi in singulis propemodum dissimilis erat, mentem ægrotare facilè intelligebatur. Atque de dubijs ad præsagia pertinentibus hæc dicta sint satis.

Dubitatio de opere chyrurgico. De tertio autem proposito ad opera medica spectante, in quæstionem vertebatur, num inhibendæ destillationis gratiâ, è qua suffocationis periculum (ut dicebam ego) impendebat, phænigmo ex thapsia, sive synapismo, aut hujusce generis dropaci aliquo, vel in syncipite inustionibus more Hipp. redundantes in cerebro humiditates exiccare, simulque intus existentes foras trahere expediret: quod quidem

Determinatio cum solutione argumentorum. non solum magnopere probabam, sed quamprimum præstandum summis rationibus contendebam: verebar enim quàm maximè futuram aliquam præcipitem fluxionem humorum cerebro insidentium, & à calore febrili colliquato-

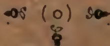
quatorum. Obijciebant autem. Si futuram times capitis excrementorum à calore febrili fluxionem: cur sinapismum excalefaciendi facultate præditum capiti admovendum proponis? nonne valentius hoc excrementa capitis liquabit, quàm febrilis calor? Non urget (respondebam) argumentum, quandoquidem liquati à medicamento humores, foras proliciuntur etiam, indeq; fluxionis impetus cohibetur. Cujus operis consimilis illustre extat exemplum apud Galen. 5 Meth. Med. cap. 14. qui pro inhibenda acri destillatione dropaci ex thapsia utitur: rursus instabant Galen. hoc in opere ab Alexandro increpari. Ad quam quidem objectionem responsum volui: universam medicorum scholam hac in re adversus Alexandrum Galeni partes tueri: quoniam majus utique commodum videbatur comparari ægræ ex destillationis inhibitione, tùm propter ejus exitionem, tùm etiam propter revulsionem, quàm incommodum ex admoto calido medicamento, vel etiam intensè calefaciente: licèt acris esset destillatio, & à calida cerebri intemperie ortum duceret; atque nisi præceps, & imminens periculum prævidisset, tali utique non esset usus medicamento: quemadmodum facilè est intelligere apud eundem Galenum 6. de sanit. tuen. cap. 9. ubi reprobat medicamentum, quod ex thapsia, & sinapi paratur, cum ex calida capitis intemperie fluxio fiat, quoniam

hic grave periculum non imminebat. Quòd si tali utitur medicamento Galenus in fluxione calida, ab intemperie cerebri pariter calida pendente: tantò utilius, ac securius in fluxione potius frigida à refrigerato, humectatoque cerebro profectà tale nos usurpare possumus medicamentum, quod promptissimè, nec admodum vehementi ardore liquatos serosos humores è cerebro, & capite largiter trahat, evocetque. In hac tandem controversia, & opinionum ambiguitate conclusum fuit, me quidem præsente, sed non consentiente præsidium hoc in sequentem diem distrahendum, quod jam inclinata esset dies, & futura instaret accessio. Vnde statim discessi non amplius rediturus: verùm hora quinta circiter sequentis noctis summis precibus accersitus Illustrissimam Mulierem inveni anxiosam, valdè siticulosam, huc, illucque inquietam se jactantem, cujus extrema refrigerata non amplius recalescebant, difficilè, & cum stertore respirabat, promptè tamen loquebatur. Quibus omnibus exacerbatis symptomatis præceps destillatio (quantum ego potui conijcere) ita impetuosè accessit, ut præclusa impeditaque spiritus via, temporis brevissimo momento præfocata perierit.

Hanc autem historiam longioribus demonstrationibus, atq; inanioribus ambagibus posthabitis, nunc enarrare aggrediebar, non quidem ostentationis gratiâ, neque ad doctrinæ

auram

auram captandum, nec etiam, ut consocios, consultoresq; viros alioquin doctissimos (licet à placitis meis toto cœlo dissentirent) calumniarem, & maledico dente carperem, sed ut ingenuè faterer quod sentio. Scio enim multa à pervulgatis opinionibus, & usitatis magnorum Auctorum sententijs esse in Arte nostra discrepantia, & à celeberrimis Viris in disceptationem non pauca vocari intelligo: Artisq; nostræ generalia etiam præcepta ab omnibus citra controversiam recepta nodo non carere. Cum nihil ferè tàm clarum sit, quòd nullam obscuritatem habeat: tàm certum, quod in quæstionem, disputationemq; verti non possit: præsertim cum conjecturis magna ex parte ducamur. Quare eventum cognoscere promptum quidem est, sed eventus causam conijcere difficillimum: non igitur tacito odio, nec occulta simultate hæc scribebam, sed ut nonnullas Auctorum nostrorum generales præceptiones ad praxim pertinentes ex hoc eventu illustrarem.

De imminuta oculi sinistri visione pro Perillustri ac admodum Rever. Patre Bartholomæo Blondo. Consultatio XXVII.

Affectus & sedes affecta. Imminuta visio primi generis symptoma, actionis nempe visoriæ facultatis, morbum veluti causam proximam interiorem in Perillustri ac Admodum Rever. ægrotante consequitur, hic autem est duplex, in via scilicet, & in aucta magnitudine. Ita enim in sinistro oculo solaris luminis meatus *Morbus duplex.* obstruitur, qui in tunica ragoide habetur, ut proprium visus instrumentum non ampliùs cum ambiente aëre jungatur.

Hyppochysis quid sit. Qui quidem affectus hyppochysis, siue suffusionis speciem quandam proximè æmulatur, est enim humorum effusio quædam inter corneam, & crystalloidem concrescens cum quadam pigri etiam humoris in cornea juxta pupillam concretione, ut visu deprehenditur. Rursus cum cornea ea parte, qua pupillæ è directo opponitur vesicæ instar extuberet, veluti aqueo humore repleta, auctæ magnitudinis *Oculi pustula.* morbus in ea intelligitur. Quem affectum Avicen. vesicam, Celsus pustulam, Græci phlictænam appellare consueverunt. In quo quidem *Sedes affecta in oculi pustula.* affectu, materiam inter corneæ tunicam primam & secundã contineri ex eo cognoscitur, quòd

quòd pustulæ color niger apparet: nam si inter tertiam & quartam insideret, alba cerneretur pustula: hanc sanè differentiam Aetius & Avicennas perbelle agnoverunt, licèt in assignanda hujus differentiæ causa dissentiant. Causa utriusque affectus efficiens, humor pituitosus partim serosus, partim etiam crassior & pinguior citra ullam controversiam censendus est: qui è cerebri excremento mutato per venas, & arterias intra craneum magna ex parte in oculum prolabitur. Cerebro nimirum aliàs à primordijs naturæ temperato ad calidum non nihil inclinante, ut ex mentis perspicacitate, atque ex ingenij præstantia unà cum multis alijs ejusdem ordinis signis facile constat: nunc autem tùm ex immodicis animi & corporis laboribus, sollicitudinibus, vigilijs immoderatis, atque pijs, Christianisq; exercitijs sine ulla ferè quietis intermissione, nec non ex longa ob multa incommoda perpessa valetudine refrigerato, humectatoque plura in dies in hoc viscere collecta excrementa atque ad oculum sinistrum præcipitata, huic totius mali occasionem præbuerunt. Nec solùm caput per essentiam (ut ex dictis constat) patitur, verùm etiam per consensum tùm ab universo corpore biliosa quadam cacochimia Laborante, cum præsertim ab hepate justo calidiore, à quo sublati vapores in caput præ nimia copia à cerebri infirmo calore cum superari non possint

Causa efficiens.

Affectus causa antecedens & procatarctica.

Affecta partes cerebrum consicientes.

possint procreandis excrementis materiã continuò subministrant: unde mirandum non est, si aurium tinnitus, & capitis torpor quidam cum gravis ponderis cujusdam sensu Rever. Laborantem ita premant, ut per incessum vacillet, claudicetque. Hæc eadem cerebri excrementa, quæ ad artus collabuntur, articulares illos dolores ex intervallis quibusdam concitant. Sed præter enumeratos præsentes oculi sinistri affectus duos, corneæ scilicet pustulam, & suffusionem quandam, tertius adhuc superest ejusdem oculi morbus non levis momenti: hic autem est, qui à Græcis ophthalmia (hoc est oculi vitium) dicitur: ophthalmos enim græcè, oculum nobis designat. Est igitur ophthalmia oculi inflammatio secundum ejus tunicam adnatam, seu conjunctivam. Quod quidem vitium ex eo nostri lippitudinem vocant, quod oculus sic affectus, lachrymis & sordibus obducatur, nam apud Græcos limi, apud nos lippitudo, nil aliud, quàm oculorum sordes lachrymarũ instar significat. Porrò autem morbus hic non est continuus, sed per intervalla repetens oculum acerbè affligit: Vt ex agnatæ mutato in rubrum colore, dolore insigni, lachrymis & sordibus apparet. Vnde inflammationem hanc humidam ex fluxione esse satis constat: quæ cum à causa nunc interna oriatur, non nota, sed vera, legitimaque est lippitudo: confluxus autem hujus morbi causa duplicem in hoc Laborante originem habet, una est universus

Lippitudo tertius affectus.

Ophthalmia & lippitudinis nomenclatura.

Ophthalmia signa, & differentia.

Ophthalmia causa.

versus corporis habitus, & caput præsertim: utrumque enim, quod & copia supervacuum est, & qualitate molestum transmittit. Altera est partis nempe oculi laborantis imbecillitas, morbosus calor, & dolor prægressæ inflammationis soboles, unde pars affecta suscipiendæ fluxioni maximè opportuna evadit. Humorem autem, qui in oculum influit, hujus tertij affectus causam interiorem, biliosum esse, multa sunt, quæ apertè ostendunt: lachryma acris & rodens, corporis habitus biliosa potius cacochimia affectus, quàm plethora. Ætas & temperatura biliosa. Nec minus ex his, quæ præcesserunt id percipere possumus: nam & animi curæ graves & sollicitudines, inedia longa, vigiliæ, atq; medicamentorum calidorum usus pro debellando priore affectu ab humore magna ex parte pituitoso pendente præcesserunt. Nec obstat quod caput ex accidenti refrigeratum, calidum, acremq; humorem à fervido jecinore susceptum in subjectos oculos effundat, tùm per venas, tùm etiam per arterias, eæque sunt, vel reconditæ & interiores, vel evidentes & externæ causæ. Addit & Avicennas materiam à cerebro descendere, vel per membranas extra, vel intra craniū. Quod autem per venas & arterias, tàm internas capitis, quàm externas humor è cerebro in subjectas partes effundi possit, affirmat Gal. etiam Lib. de ocul. pluribusque in locis. Interdum etiam humor in oculi substantia concrescit, ob alimen-

Humoris fluentis species.

Frigidum caput calida etiā excrementa transmittere valet.

Oculi excrementa citra fluxionem.

alimenti proprij vitium, partę vel à natura, vel postea imbecilla existente, indeque ægrè concoquente: sed talis tunc materia ferè pituitosa semper apparet. Quod quidem in oculo magis, quàm in alijs corporis partibus locum habere videtur, quod scriptum reliquerit Arist. 31. par. probl. Oculum omnium corporis partium infirmissimum esse. Aliquis autem jure hic dubitare posset, num per nervorum opticorum patentes satis meatus, fluxio hæc in oculum nunc laborantem ferri possit: præsertim cum aliqui hujus nostræ ætatis Medici, hique primæ classis arbitrentur, cerebri in oculos fluxiones per jam dictos nervorũ ductus ferè semper tendere. Hanc profectò assertionem in proposito saltem casu nunquam admittere possum: nam præter quàm quod, & Græcorum, & Latinorum, & Arabum plurimi hujus transitus non meminerint, sed per venas potius, arterias, & membranas tàm interiores, quàm exteriores capitis fluxiones in oculos irruere non inviti admittant: & rectè quidem (quantum ego puto) si fluxio in hoc laborante, ex alto per opticos in oculum erumperet, utrique affectus, alteri quoque oculo jam communicaretur, cum horum duorum nervorum unicus sit consensus. Hic enim (ut omnibus compertum est) etsi à diversis cerebri partibus ortum habeant, alter à dextra, alter à sinistra: dum tamen descer dunt, in medio fere itinere

Infirmissima pars est oculus.

Dubitatio de fluxionis spatio.

Opticorum nervorum consensus.

inter se ita coeunt, ut mutuò coalescant, postea diducuntur, & dispartiti ad suum uterque oculum distribuitur: ita ut horum nervorum connexione tantus sit oculorum mutuus consensus, ut malè affecto uno oculo, alter quoq; (si longius malum protrahatur) facillimè coafficiatur. Quare rationi consentaneum magis videtur fluxionem hanc per venas & arterias in oculum ferri, sicut enim oculi membranæ partim à membranis cerebri, partim ab ipso cerebro ortum ducunt, ita venæ omnes oculi à cerebri venis, & arteriæ ab arterijs, & nervi à nervis proximè defluunt. De dignostica satis. Igitur ad medendi methodum deveniendum: Quam quidem ad capita referam. Primum præteritorum. Alterum præsentium. Tertium futurorum. De primo. Spectatis inter morbi initia signis suffusionis incipientis, quod rerum falsæ quædam imagines oculo sinistro obversarentur, cum ejusdem oculi obscuritate manifesta. Nec non etiam ophthalmiæ visis præludijs circa eundem oculum. Atque cum his cognita totius corporis habitus biliosa quadam cacochimia hepatis justo calidioris vitio. Victus ratio in primis præscribenda erit salubris, morbo nempe, & causæ contraria, hoc est tenuis, & refrigerans quòd ophthalmia à calida fluxione proveniat. Proinde imperandum illi etiam erat ne manducaret, sed sorbitionibus duntaxat uteretur, ne maxillæ *Oculi partium orig.* *Curatio.* *Victus ratio.* *Observatio.*

inter

inter manducandum agitatione, oculum moveret: nam membra per motum recipiunt influxus à cerebro, & à toto etiam provenientes, & licet suffusio incipiens victus rationem calefacientem, siccantemq; potius, & attenuatoriam requirat ex Pauli, Aetij, & Celsi doctrinis: hic tamen major utique habenda est ophthalmiæ veluti affectus urgentioris ratio: est enim lippitudo præceps magis, & acutior morbus ideoq; minus dans inducias: præter quàm quod, & doloris, quem excitat, occasione, humores tùm è capite, tùm etiã ab universo corpore ad oculum affectũ promptissimè evocãtur. His accedit quod nisi jecur calidius justo, & refrigeranti victu, & medicamentis pariter refrigerantibus emendetur, utriusque affectus morbosi causa augebitur semper: suffusionis nimirum, & ophthalmiæ: hujus quidem ob humorum acrimoniam: illius verò ob vaporum in caput elevatorum copiam, qui quidem cum ab infirmo cerebro superari non possint, refrigerati tandem in pituitosa excrementa abeunt: quo sanè nomine refrigerantium usus hic maximè probatur, ea tamen lege, & cautione ne excrementa pituitosa multiplicentur. Singula autem ad hanc victus rationem spectantia jam antea præscripta, nunc recensere supervacaneum puto. Nisi quod quies, & abstinentia; veluti prima omnium in hoc casu (Celso auctore) pertinaciter observanda consuluimus. Quod verò ad medicamentorum rationem

Objectio.

Solutio.

nem attinet, aluo prius lenita melle rosaceo solvente, sectaque vena media cubiti è directò laborantis oculi positi, dein repetita die sequenti sanguinis missione ex vena ejusdem brachij exteriore humerali appellata, cucurbitulisque cum scarificatione in occipitio affixis, partium pariter infernarum frictionibus imperatis, nec non etiam vinculis ipsis artubus aversionis gratia: atque acrioribus, biliosisque humoribus non semel tantùm per ventris dejectionem eductis interdum rhabarbaro, nonnunquam pillulis aureis, lucis, & consimilibus juxta Galeni præceptum Lib. 13. Meth. Med. cap. 22. cui, & Trallianus maximè in hoc consentire videtur. Cæterùm malo præ sui contumacia adhibitis hisce præsidijs non cedente nec potu, nec aquæ dulcis balneo pluries administrato delitescente: vt fluxioni, vel retrahendæ, vel comprimendæ strenuè incumberemus quamprimum inter secundam & tertiam vertebram cauterium excitandum curavimus: prius tamen subtus aurem affectæ partis duabus hyrudinibus appositis, nec non excitato ea in parte ulcere per vesicatorium admotum. Quibus remedijs ophthalmia tandem cessavit, nec amplius redijt. Non minor deinde cura gerenda erat, ut jecur impensè calidum refrigeraretur, ne hujus visceris causa lippitudo in posterum repeteret: proinde conservarum tùm violatum, tùm etiam rosatum frequenti usu, simulque jusculis alteratis, & aquis stillati-

Medicamentorum ratio *Vena sectio.* *Cucurbitula occipiti affixa.* *frictiones, & vincula.* *Purgantia medicamenta.* *Hepar refrigerantia.*

X

stillaticijs refrigerantibus sæpius propinatis, ac cum abstinentia huic calidæ hepatis intemperantiæ occurrendum erat: unde ad seri caprini usum quoque devenissem, si ventriculi imbecillitas non reclamasset. De præteritis satis: nunc ad præsentia venio. Duo nunc urgent affectus, nempe capitis gravitas, & affecti oculi suffusio, quæ in dies magis, magisq; progreditur, cum quadam corniformis tunicæ excrescentia, superficiaria tamen. Prioris causam interiorem, & proximam acceptam ferendam arbitramur humori pituitoso cerebri membranas gravanti, ac distendenti, nec non vaporibus à jecinore continuò sublatis, & tandem refrigeratis, tristem illum ponderis cujusdam sensum efficientibus. Posterior autem ex frigidis & crassis, seu lentis succis ortum duxit: ut ex jam antea prælibatis satis constat. Continuum interim vaporū ab hepate in caput ascensum significant dolores quidam punctorij modò hanc modò illam capitis partem exercentes. De præsentibus hæc paucula sufficiant. De futuris modò agamus. Suffusio autem hæc, licet multis jam ab hinc diebus initium sumpserit, non usq; adeo hactenus concrevit, quin incipiens adhuc lippitudo jure dici possit, ideoq; sperandum, ut digeri possit juxta Galeni decreta in fin. Lib. 14. Meth. Med. cui etiam consentiunt quæ scribuntur à Celso Lib 6. cap. 6. præterea si suffusio hæc jam confirmata & concreta esset, ejus utique est conditionis

Præsentia.

Capitis gravitas.

Suffusionis causa.

Conscendentiū vaporū signa.

De futuris præsagia.

tionis, ut ex arte recteque compuncta, visio recuperari possit, quandoquidem altero oculo conniventi, alterius pupillam dilatari conspicimus. Quæ autem suffusiones citra manus administrationem curari valeant, & quæ chyrurgiam requirant à Paulo Lib. 6. cap. 21. scriptum reperitur. De pustula verò sic sentiendum puto: cum profunda non sit, sed superficiaria tantùm, ab eodemque pituitoso, serosoque humore originem ducat, curatu facilem fore non diffido. Illud solum difficultatem aliquam mihi facere videtur, quòd laborans hic oculus à teneris fere annis altero imbecillior semper fuit, ut ex ipsius ægrotantis ore accepi. Verùm sumpto argumento à motu & quiete causæ morbificæ sub Cœlo hoc Romano calidiori quidem curatu facilior cùm reddatur affectus, tutius morbum fore salubrem sperare possumus: regio enim calida, ut latitudinis pororum causa materiam morbificam mobiliorem, & minus pertinacem reddit, ita ut sponte etiam ad aluum sæpè moveatur, qui quidem motus quantum habeat momenti ad morbi hujus solutionem Hippoc. Aphor. 6. Aphor. 17. scriptum reliquit, ubi habet, lippientem alui profluvio deprehendi bonum. Ergo, & suffusione laboranti ob eandem pariter causam alui fluor superveniens salubris existimandus. Cæterùm quoniam suffusio hæc à materia pendet crassiore;

Suffusio, quæ compuncta visionis recuperandæ spem non adimit.

Pustula curatu facilis.

Regio calida cur morbum minus contumacem efficiat.

Vt alui fluor lippienti bonus ita & suffusionem patienti.

Tempus. lentioreque non nisi temporis longiore spatio digeri poterit, præsertim cum hyems jam instet. Sed curationem jam aggrediamur. Curatio. Imperata in primis victus ratione calida temperatè, Victus ratio. & sicca, tenui, & attenuante, quòd materia morbifica aquosa, pituitosaque sit, ob id jejunio, & abstinentia summa, præscripta, rigorosè observanda, ubi in morbo hoc diuturno per vires liceat, vino interdicto saltem diebus aliquot, aëre ad calidum arte, ut igne vel idoneis suffitibus alterato, omnibusque alijs sumendis, & admovendis calefacientibus, & moderatè siccantibus rectè institutis: quatuor sese offerunt scopi, in quos opus omne dirigendum. Humores praeparatio. Primus concoctio humoris peccantis, frigidi nempè crassi, & lenti, ut melle rosato, oxymellite simplici, Syrupo stæchados cum duplo aquarum fœniculi, Majoranæ, aut Betonicæ, pluribus diebus continuis propinatis. Secundus præparatæ jam materiæ purgatio, ut pilulis de hyera cum agarico, de tribus cum Rhabarbaro, cochijs, lucis, & agarico trochiscato iterum atque iterum repetitis. Aversio. Tertius in avertentibus præsidijs scopus est positus, hæc autem erunt, præter repetitas sæpius purgationes, clysteres acriores, balani, partium extremarum frictiones, vincula dolorifica, fotus ex aqua calente, vesiccantia cruribus, & brachijs admovenda, nec non etiam (malo non cedente) phænigmo & cauterio, si præceps fluxio deprehendatur, in coronali; aut propè au-

res

res utendum erit, cucurbitulæ quoque non solum cruribus, coxis, natibus, & dorso cum incisione affixæ, sed etiam occipitio ejusdem sunt ordinis. Cauterium autem quia paucis ab hinc diebus inter primam ac secundam vertebram fuit excitatum, in multos dies apertum servandum, etiam atque etiam hortor, quippe quod aversionem egregiè moliatur. In hunc usum etiam apophlegmatismi ab Hippocrate maximè probantur, ut qui non solum à capite, & ab oculis revellant, verùm etiam & caput & oculos satis commodè expurgent, propterea masticatoriū ex mastice, & ocularijs medicamentis cum cera confectum magnoperè profuturum speramus. Errhinis autem non nisi mitissimis, & cautè admodum utendum, valida enim laborantibus oculis valdè mihi suspecta semper fuere, quoniam ob meatuum ad nares, & oculos pertinentium propinquitatem, & consensum, capitis præsertim repleti, excrementa ad oculos præcipitare interdum solent post quæ omnia si mali incrementum coerceri non possit, ad reflectendos quantum fieri possit vapores, qui à fervido jecinore, & à toto corpore suscitati assiduè in caput, & oculos efferuntur. Alterum in crure dextro cauterium inurendum, maximè necessarium arbitror. De venæ sectione in his duobus affectibus ab una eademque causa pendentibus, suffusione videlicet, & pustula seu vesica hunc in modum statuendum puto, licet Arabes venam secare in

Masticatorium.

Errhina.

Cauterium in crure.

De vena sectione in suffusione.

hoc affectu ex eo formidare videantur, quoniam quàm maximè verentur, ne per hanc evacuato sanguine, cerebrum refrigeratum magis humorem aquosum largius cumulet, ac in oculum transfundat (quod si de larga sanguinis detractione intelligatur, cum illis non invitus consentio) aversionis tamen gratia sanguinem pauca copia suffusione laborantibus mittendum, nemo negare debet: proinde Celsus in curando hoc affectu sanguinem ex vena frontis, vel ex naribus mittendum consulit, additque venarum temporalium sectionem, ut, qui per eas defertur vapor intercipiatur. Quãobrem aliquam hic, vel per sectam sinistri brachij venam, vel per hæmorrhoides sanguinis missionem utilem futurã non dubito; ut etiam calidis postea fomentis, suffusio resolvenda tutius digeri possit.

Objectio. Si quis autem obijciendo immensam hanc præsidiorum sylvam improbaret, quippe quæ institutam medicationẽ morbo fortasse graviorem reddant: huic responsum volo, *Responsio.* medicamenta hic enumerata, non eo consilio esse præscripta, ut omnia cumulatim ad usum deducantur, sed ubi facilioribus, à quibus est semper inchoandum, affectus non cedat, ad fortiora ordinatim deveniatur: quæ quidem diligentia si in ullo præter naturam affectu curando adhibenda est, profectò in oculorum vitijs tractandis accuratissima esse debet: etenim, ut visus reliquis sensibus præstat, quia

multa

multas rerum differentias monstrat, ita & oculus reliqua sensuum organa longè antecellit, ut non immeritò animi sedem, & maxima animi indicia in oculis existere multi arbitrentur, præter quam quòd magnam partem ad vitæ simul usum, & dulcedinem conferant oculi nostri Celso Auctore Lib. 6. unde summa quoque cura tuendi sunt: quapropter haud quaquam mirari oportet si in Asia, Syria & Media ocularij Medici præstantissimi omnium censeantur. Sed de tertio scopo satis superque dictum sit. Quartus ad medicamenta spectat oculum, & caput roborantia, jugiterque materiæ reliquias tergentia, & dissipantia partim assumpta, partim admota, corpore tamen toto, atque adeo capite ipso exquisitè evacuato. De assumendis, opiata, electuaria, & pulveres probantur, ut

Oculi præstantia.

Digerentia medicamenta.

℞. Conservæ Anthos, drach. 1.
Conservæ Rosarum, drach. 2.
Specierum Diamarg. calid. scrup. 1.
Misceantur.

Vel:

℞. Mithrydatij, drach. s.
Specierum Aromatici rosati, scrup. 1.
Spicæ nardi, scrup. s.
Misceantur.

Vel

℞. Conservæ Betonicæ, an. drach. 1. s.
Conservæ Rosarum, an. drach. 1. s.
Confect. Hamach, drach. 1.
Misceantur.

Ligni decoctum quomodo parandum.

Ex his interdum unum, modò alterum, aliàs & tertium hora somni exhibendum, ut cum cibi vapore medicamenti vis in cerebrum, & oculos rapiatur. Interim verò, ut capitis & oculorum excrementa prorsus dissipentur, atque hæ partes roborentur, ligni indici decoctum per triginta, aut etiam quadraginta dies epotum cum simplicibus tamen ocularibus paratum maximè opportunum fore non dubitamus, præsertim si hoc tempore sudor provocetur, capite tamen, & oculis ab incalescentia defensis. In hunc igitur modum parabitur:

℞. Ligni sancti torniti, drach. 2. s.
Sallæ Pariliæ, drach. s.
Radicis Sassafrass. drach. 2.

Infundantur per diem & noctem in aquæ cōmunis libris quatuor, dein bulliant ad consumptionem medietatis, in fine adde ad ebulliendum eufragiæ, chelidoniæ, verbenæ, fœniculi, betonicæ singulorum pugillum unum, colentur, & percolati unc. 6. vel 7. in aurora propinentur.

Super eisdem fragmentis abjectis herbis affunde aquæ communis lib. 12. & facta per horas duodecim infusione, bulliant ad consumptionem

ptionem quartæ partis, in fine adde ad ebulliendam radicis altheæ (emollitionis gratiâ) drach. 2. fœniculorum, drach. 2. coletur, & usui servetur pro potu quotidiano. Cum qua etiam vinum (quod inclinante morbo non denegatur) attemperari utiliter potest. Inter ea verò medicamenta, quæ extrinsecus adhibentur, caprioli, vel perdicis, aut galli fellis ad balneum mariæ elambicati gutta una, vel altera affecto oculo singulis sex horis infusa mirificè proderit. Aqua stillaticia leonelli. Collyrium ex felle capræ vetusto cum modico vini, & melle, & aqua mellis stillaticia primas ferè partes in hoc opere obtinere existimatur. Sed duo præ cæteris in hunc usum collyria maximè probamus. Alterum, panis ex tota farina cum rutæ, chelidoniæ, eufragiæ, betonicæ, & fœniculorum pulveribus, melle addito paratur, qui excoctus, & recenter ex furno extractus in partesque dissectus intra vasa duo stannea, vel argentea concluditur, inde aqua quædam colligitur, quæ guttatim in affectos hunc in modum oculos instillata mirificè conducit. Hoc autem sæpius fœlici cum successu citra noxam ullam expertum est præsidium.

Topica medicamenta.

Collyria præstantissima.

Generosum collyrium.

Alterum:

℞. Foliorum Violæ albæ, m. 1.
Sem. Raphan. hortensis, drach. 1.
Ammoniaci, drach. s.

Misceantur, & pulverisata macerentur horis 24. in aquæ fœniculorum lib. 1. Dein bull.

unica levi ebullitione, colentur, & percolato adde succi fœniculi depurati, unc. unam, Balsami optimi, unciæ quartam partem. Hic autem liquor manè & vespere instillatus, corpore (ut decet) prius exactè evacuato, non solum præfatum vitium tollit, verùm etiam antiquas oculorum ægritudines ita detergit, & dissipat, ut cataractam etiam citra ferrum mirabiliter auferat. Dum hæc administrantur, ad propositum scopum explendum capiti quoq; exiccantia, roborantiaque medicamenta sunt admovenda, ea tamen lege, ut id citra calorem insignem præstent. Quare lixivium parari poterit ex simplicibus cephalicis, & ocularibus, siccantibus quidem sed non impensè calefacientibus pro capitis ablutione bis saltem in hebdomada vesperi: in quo quidem opere tria sunt observanda, videlicet, ut contra communem morem, caput ita in occiput declinet, ut oculi sursum aspiciant. Saponis loco amygdalæ amaræ tritæ usurpandæ: & ne calidioribus pannis, nevè nimia commotione caput plusquam par sit incalescat. Deinde capite probè exiccato, ceratum nunc præscribendum commissuræ coronali admoveatur.

Observanda in capitis lotione.

Ceratum capiti admovendũ.

℞. Carnium conchilliarum exactè contusarum, unc. 4.
Thuris, unc. s.
Mirrhæ electæ, drach. 2.

Cum Oleo masticino quantum sufficit paretur ceratum sincipiti admovendum, contínueque

nueque

nueque gestandum. Hoc enim citra calorem non solum cerebrum siccando roborat, sed etiam supervacaneas humiditates trahendo evocat: ideoq; mirum in modum in hoc affectu curando benefacit: quippe qui, & oculi vitio proprio, & per consensum à cerebro foveatur. Quod si adhuc fluxionis ad oculum reliquiæ deprehendantur, ad intercipiendam fluxionem ceratum ex bolo armena, mastice & gummi arabici portiuncula paretur, atque ad parvi scuti formam super corio extensum, & temporali arteriæ tenaciter affixum magnopere conducturum certò scimus. Tot mihi dicenda occurrebant pro tanti viri sanitate recuperanda, quæ ut salutaria contingant Deo Opt. Max. vehementer precor.

Ceratum temporali arteriæ applicandum.

De

De Capitis destillatione cum tussicula quadam, jugiterq; de febre ad Hecticam tendente, cum virium motricum imbecillitate, & corporis summa macie pro Illustri & Nobilissima D. Lisa de Bon Compagnis Romana. Consultatio XXVIII.

Voniam & membrorum omniũ, & symptomatum Nobilissimam Juvenem multis ab hinc diebus graviter infestantiũ originem ex nativo ejus temperamento pendere arbitramur, ab hoc propositæ consultationis exordium sumere opportunum fuerit. Hoc autem (si jecur, & totius corporis habitum spectemus) calidum utique censendum erit: nam & membrorum omnium per probam valetudinem promptitudo, ac celeritas ad motum, & cum rubore calor, & venarum amplitudo, nec non ventris dejectiones biliosæ, lotiumq; flavum & biliosum, caloris excessum palam ostendunt, siccitati quidem conjunctum, ut ex totius corporis naturali gracilitate patescit. Cerebri pariter caliditatem commonstrant oculi magni perlucentes, & valdè mobiles, ingenij, ac sensuum omnium perspicacia, atque ex eo quod calidorum usu caput maximè læditur: huic autem cerebri caliditati insignem copulatã esse humiditatem demonstrant

ſtrant ſomni profundiores, & longiores per ſanitatis ſtatum, & excrementorum per aures, os & nares frequens copia. Igitur à fervido jecinore ſublati continuè calidi vapores in cerebrũ, ibique præ nimia viſceris hujus humiditate in pituitoſam materiam commutati excrementis hac in parte cumulandis materiam continuè ſubminiſtrant: quæ deinceps per aſperam arteriam in partes ſpirituales præcipitata, tuſſiculam illam excitant. Quæ etiam venas ſubeuntia, utpote per quas (ſcribente Hippocrate) cerebrum non rarò expurgari ſolet, ſanguinem conſpurcando ita vitiant, ut membra nonniſi ægrè admodum alere poſſint, unde Atrophia, & corporis univerſi macies, & viriũ imbecillitas præſertim motum voluntarium efficientium, quæ quidem non ſolum alimenti vitio, ſed inſtrumentorum quoque fluxionem ſuſcipientium laxitate minus promptè munia ſua obire poſſunt. Ab eiſdem etiam pituitoſis excrementis, vel etiam citra obſtructionem putreſcentibus, quòd (ſcribente Galeno) obſtructio, & prohibita tranſpiratio celeris quidem putredinis cauſa ſit, ſed non neceſſariò ad omnem putredinem requiſita, febris illa putrida intermittens excitata fuit, quæ per multos antea dies correpta fuit, ſine tamen algore & horrore, quoniam materia tenuis erat non admodum frigida, neque confertim concitatoq; motu à venis extrudebatur. Cujus quidem febris per multos dies ab ægrotante neglectæ, diſſimu-

dissimulatæque occasione spiritibus primùm accensis, dein humoribus, ac tandem partibus solidis Hectica febris accessit. Cujus quidem duo extant propria signa: perpetuò enim sibi similis est, ita ut nec principium, incrementũ, vigorem, nec remissionem habeat, neque febricitare se percipiat. Et licèt post assumptum cibum non efferuescat, ob id Hecticæ suspicio non excluditur: quandoquidem sive hecticis post cibationem inæqualis accessio contingat; quia arida hecticorum caliditas, humidam nutrimenti substantiam exhalare faciens augeri videatur, ut Gal. 1. de diff. feb. similitudine accepta calcis vivæ, quæ aqua profunditur autumat: sive quia à cibo sumpto membra incalescunt: quoniam quod nutritur alimentum sibi assimilat, ut Averrhoi placet 4. Colect. Quo fit, ut intendi, augerique calor Hectica laborantis appareat: sive unà cum Principe Galeno, & Averrh. subscribente dicamus Hectica laborantis calorem ab assumpto cibo non secus augeri, atque ut augumentatur flamma propter olei injectionem, & frixio sartaginis cum super eam aqua effunditur: utcumque certum est, & à nemine hactenus observatum non omne corpus Hectica febre affectum ita disponi, ut ab assumpto cibo semper ob commemoratas causas incalescat: quandoquidem ubi eò non devenerit Hectica febris, ut solidas partes impensè exiccaverit, ac tabe confecerit,

post

post cibationem, nec modo jam dicto exacerbatur calor, nec ullum febris incrementum apparere potest. Huic accedit quod membra aliàs substantificè siccata (ut dici solet) nunc ob assiduam capitis fluxionem multa humiditate extranea referta ab ingesto alimento, non ita confertim alterantur, ut calidum vaporem in universum corpus, concitato motu, effundere valeant. Quare in eadem persistimus sententia Nobilissimam hanc Juvenem febre Hecticà nunc laborare, licèt à pastu non excandescat efferuescatq; calor: quinimò pulsus nunc frequens, parvus & debilis nonnihil ad duritiem tendens Hecticam hanc in tabem abire significat, si non solum Gal. 1. de diff. febr. sed & rerum evidentiæ credimus.

Cujus quidem causam non solum reijciendam putamus in putridam febrem multis diebus progressam, verum etiam in calidam intemperiem ipsius hepatis, quod cor in consortium secum trahit: nec non etiam in ipsos pulmones, qui licet humidiores cum sint hecticam non gignant, male affecti tamen, ut in empyemate, in Phtysi, vel etiam excrementorum multitudine oppressi, quod fortassè vitium locum hic habet ob assiduam à capite fluxionem in partes thoracicas: seu quovis alio modo ægrè dispositi eatenus hecticam efficere possunt, quatenus inspiratione ipsa cor pro naturæ præscripto refrigerare haud

haud facilè possunt, nec expiratione expellere fuliginosa, quæ retenta calefaciunt cor, universumque corpus, & inde hectica comparatur, accedentibus præterea mœrore, ira, tristitia, & alijs hujuscemodi animi perturbationibus, quæ quantum habeant momenti ad suscitandam in corporibus præsertim calidioribus, siccioribusque febrem hecticam, & quotidiana experientia, & Galeni auctoritate rationi consentiente Lib. 3. de Præsag. ex pul. facilè est unicuique intelligere. Quibus omnibus unum adhuc symptoma, idque minimè contemnendum accedit: nimirum diminuti menses, qui non solùm copia deficiunt, sed etiam in ordine & tempore peccant, quippe qui interdũ tempus debiti circuitus anticipent, & paulò post cessent, deinde cum quodam nixu redeant, ita ut tentata excretio dici possit. Hujus vitij causam interiorem acceptam ferendam putamus vitio ipsius sanguinis, qui ab immenso jecoris calore exustus, atque admodum crassefactus, per venas, quæ utero committuntur vix permeare, atque foras extrudi possit.

Et quoniam ex menstruo diu retento uterus incalescit, & reliquo corpori calorem impartitur. Haud mirari oportet si, & uterus in Nobilissima Ægrorante molestum illum pruritum, ulcerosumq; sensum quendam experiatur, & corpus universum plus justo fervescat, indeque fortassis etiam febris hæc hectica foveatur. Quæ omnia, cum hunc in modum sese habe-

habeant, vera, legitimaq; curationis ratio erit, ut destillatio, vel finiatur, vel imminuatur, vel saltem à thorace in alias partes deflectatur: hectica febris refrigerantibus, humectantibusq; superetur, menses pro viribus educantur, ac tandem corpus reficiatur. Verùm enimverò propositos scopos attingere, idq;, quod optamus plenè assequi posse difficilè admodum arbitror, tùm quoniam calidum hepatis, totiusq; corporis temperamentum, omnium ferè malorum causa, illi connaturale est, seminis enim, & naturæ vitia vix ars corrigere potest: tùm quoniam destillationes valdè contumaces esse solent in ijs, qui oblongum collum, angustumque thoracem, nec non latos humeros habent: talis autem capitis, colli & pectoris vitiata figura in Nobilissima proposita Ægrotante deprehenditur. His accedit, quòd mensibus deficientibus morbi in mulieribus non modò foventur, sed novi in dies suscitantur. Omitto nunc, quòd hectica febris quando est cum siccitate, hoc est, quando tabem sibi jungit, ut facilis est cognitionis, ita & difficilis curationis, præsertim in calido, siccoque laborantis temperamento. Cæterùm quoniam ex Hipp. Areteus pie admodum præcipit, vel etiam morituros non esse præsidijs rationi consentientibus deserendos, præsertim cum Hipp. sæpius audiverimus dicentem se multos præter spem curasse, quod & quotidiana experientia observamus, alacri animo ea omnia scribenda sunt

præsidia, quæ commemoratis, tùm morbis, tùm symptomatis tollendis opportuna videbuntur, ác præsertim cum res agatur cum juvene, juventuti enim omnia ferè ex voto succedere solent. Præterea illud etiam futuræ salutis spem aliquam nobis polliceri videtur, quòd generosa præsidia præcipuè, maximeque urgenti morbo, nempè hecticæ febri curandæ destinata hactenus ob temporis angustiam minimè tentata fuere, ut aqua dulcis lavacrum, & lac ipsum. Ad quæ auxilia, ut quamprimum deveniatur, primùm de sanguine mittendo cogitare debemus: nam licet virium imbecillitas, & hectica febris, quæ ad siccitatem jam tendere videtur, reclament, nec sanguinis abundantia id apertè indicet, quia tamen vix tutò generosa auxilia administrari queunt, nisi aliqua sanguinis detractio antecedat, hanc non largam & abundantem, sed parcam admodum, magnoperè collaturam arbitramur, præsertim secta malleoli vena, aut cruribus scarificatis: quod quidem præsidium pro revocandis mensibus sine virium dejectione alijs propè omnibus à Medicis anteferri, nemo est qui ignoret: sed ut id tutius agatur, aluum prius leniendam consulo per accommodata cacochimiæ pharmaca, chologoga, phlegmagoga, & melanogoga, qualia sunt syrupi rosacei cum rhabarbaro, attramentum cassiæ nigræ, diacatholicum cum drach. una confect. Amech sine

dia-

diagriddio, vel manna cum agarici infuso dissoluta cum decoctione cordiali, in qua præbullierint foliorum senæ Orientalis, drach. duæ. Neq; alia deinceps opus erit purgatione, quod antea non semel tantùm præpurgatum fuerit corpus: hæc una igitur ad deturbandas excrementorum reliquias sat erit. Ad hæc cauteria duo, unùm in nucha infixum derivationis à capite, & à thorace aversionis gratia: alterum in crure dextro subtus genu, tùm ad evocandos menses, tùm etiam ad revocandos vapores in caput conscendentes maximam opem allaturà non dubitamus. In hunc usum etiam frequentes crurium, & coxarum frictiones, nec non ligaturæ, & pedum lotiones ab omnibus jure optimo non solum probantur, sed maximè commendantur.

Quo etiam tempore proexpurganda supervacanea materia cerebrum exercente errhynà medicamenta ex usu erunt; quale est, quod ex betæ succo depurato ad uncias duas, & aquæ majoranæ uncijs sex cum sacchari, vel mellis modico paratur. Quemadmodum & Apophlegmatismi hujusmodi.

℞. Melanthij, drach. s.
Betonicæ, drach. 1.
Seminis Coriandrorum, scrup. 4.
Masticis, drach. 3.
Ceræ, q. s.
& fiat confectio pro masticatorio.

unica levi ebullitione, colentur, & percolato adde succi fœniculi depurati, unc. unam, Balsami optimi, unciæ quartam partem. Hic autem liquor manè & vespere instillatus, corpore (ut decet) prius exactè evacuato, non solum præfatum vitium tollit, verùm etiam antiquas oculorum ægritudines ita detergit, & dissipat, ut cataractam etiam citra ferrum mirabiliter auferat. Dum hæc administrantur, ad propositum scopum explendum capiti quoq; exiccantia, roborantiaque medicamenta sunt admovenda, ea tamen lege, ut id citra calorem insignem præstent. Quare lixivium parari poterit ex simplicibus cephalicis, & ocularibus, siccantibus quidem sed non impensè calefacientibus pro capitis ablutione bis saltem in hebdomada vesperi: in quo quidem opere tria sunt observanda, videlicet, ut contra communem morem, caput ita in occiput declinet, ut oculi sursum aspiciant. Saponis loco amygdalæ amaræ tritæ usurpandæ: & ne calidioribus pannis, nevè nimia commotione caput plusquam par sit incalescat. Deinde capite probè exiccato, ceratum nunc præscribendum commissuræ coronali admoveatur.

Observanda in capitis lotione.

Ceratum capiti admovendū.

℞. Carnium conchilliarum exactè contusarum, unc. 4.
Thuris, unc. s.
Mirrhæ electæ, drach. 2.

Cum Oleo masticino quantum sufficit paretur ceratum sincipiti admovendum, contiñueque

nueque gestandum. Hoc enim citra calorem non solum cerebrum siccando roborat, sed etiam supervacaneas humiditates trahendo evocat: ideoq; mirum in modum in hoc affectu curando benefacit; quippe qui, & oculi vitio proprio, & per consensum à cerebro foveatur. Quod si adhuc fluxionis ad oculum reliquiæ deprehendantur, ad intercipiendam fluxionem ceratum ex bolo armena, mastice & gummi arabici portiuncula paretur, atque ad parvi scuti formam super corio extensum, & temporali arteriæ tenaciter affixum magnopere conducturum certò scimus. Tot mihi dicenda occurrebant pro tanti viri sanitate recuperanda, quæ ut salutaria contingant *Ceratum temporali arteria applicandum.*

Deo Opt. Max. vehementer precor.

De

De Capitis destillatione cum tussicula quadam, jugiterq; de febre ad Hecticam tendente, cum virium motricum imbecillitate, & corporis summa macie pro Illustri & Nobilissima D. Lisa de Bon Compagnis Romana. Consultatio XXVIII.

Voniam & membrorum omniũ, & symptomatum Nobilissimam Juvenem multis ab hinc diebus graviter infestantiũ originem ex nativo ejus temperamento pendere arbitramur, ab hoc propositæ consultationis exordium sumere opportunum fuerit. Hoc autem (si jecur, & totius corporis habitum spectemus) calidum utique censendum erit: nam & membrorum omnium per probam valetudinem promptitudo, ac celeritas ad motum, & cum rubore calor, & venarum amplitudo, nec non ventris dejectiones biliosæ, lotiumq; flavum & biliosum, caloris excessum palam ostendunt, siccitati quidem conjunctum, ut ex totius corporis naturali gracilitate patescit. Cerebri pariter caliditatem commonstrant oculi magni perlucentes, & valdè mobiles, ingenij, ac sensuum omnium perspicacia, atque ex eo quod calidorum usu caput maximè læditur: huic autem cerebri caliditati insignem copulatã esse humiditatem demonstrant

ſtrant ſomni profundiores, & longiores per ſanitatis ſtatum, & excrementorum per aures, os & nares frequens copia. Igitur à fervido jecinore ſublati continuè calidi vapores in cerebrũ, ibique prænimia viſceris hujus humiditate in pituitoſam materiam commutati excrementis hac in parte cumulandis materiam continuè ſubminiſtrant: quæ deinceps per aſperam arteriam in partes ſpirituales præcipitata, tuſſiculam illam excitant. Quæ etiam venas ſubeuntia, utpote per quas (ſcribente Hippocrate) cerebrum non raro expurgari ſolet, ſanguinem conſpurcando ita vitiant, ut membra nonniſi ægrè admodum alere poſſint, unde Atrophia, & corporis univerſi macies, & viriũ imbecillitas præſertim motum voluntarium efficientium, quæ quidem non ſolum alimenti vitio, ſed inſtrumentorum quoque fluxionem ſuſcipientium laxitate minus promptè munia ſua obire poſſunt. Ab eiſdem etiam pituitoſis excrementis, vel etiam citra obſtructionem putreſcentibus, quòd (ſcribente Galeno) obſtructio, & prohibita tranſpiratio celeris quidem putredinis cauſa ſit, ſed non neceſſariò ad omnem putredinem requiſita, febris illa putrida intermittens excitata fuit, quæ per multos antea dies correpta fuit, ſine tamen algore & horrore, quoniam materia tenuis erat non admodum frigida, neque confertim concitatoq; motu à venis extrudebatur. Cujus quidem febris per multos dies ab ægrotante neglectæ, diſſimu-

dissimulatæque occasione spiritibus primùm accensis, dein humoribus, ac tandem partibus solidis Hectica febris accessit. Cujus quidem duo extant propria signa: perpetuò enim sibi similis est, ita ut nec principium, incrementũ, vigorem, nec remissionem habeat, neque febricitare se percipiat. Et licèt post assumptum cibum non efferuescat, ob id Hecticæ suspicio non excluditur: quandoquidem sive hecticis post cibationem inæqualis accessio contingat, quia arida hecticorum caliditas, humidam nutrimenti substantiam exhalare faciens augeri videatur, ut Gal. 1. de diff. feb. similitudine accepta calcis vivæ, quæ aqua profunditur autumat: sive quia à cibo sumpto membra incalescunt: quoniam quod nutritur alimentum sibi assimilat, ut Averrhoi placet 4. Colect. Quo fit, ut intendi, augerique calor Hectica laborantis appareat: sive unà cum Principe Galeno, & Averrh. subscribente dicamus Hectica laborantis calorem ab assumpto cibo non secus augeri, atque ut augumentatur flamma propter olei injectionem, & frixio sartaginis cum super eam aqua effunditur: utcumque certum est, & à nemine hactenus observatum non omne corpus Hectica febre affectum ita disponi, ut ab assumpto cibo semper ob commemoratas causas incalescat: quandoquidem ubi eò non devenerit Hectica febris, ut solidas partes impensè exiccaverit, ac tabe confecerit,

post

post cibationem, nec modo jam dicto exacerbatur calor, nec ullum febris incrementum apparere potest. Huic accedit quod membra aliàs substantificè siccata (ut dici solet) nunc ob assiduam capitis fluxionem multa humiditate extranea referta ab ingesto alimento, non ita confertim alterantur, ut calidum vaporem in universum corpus, concitato motu, effundere valeant. Quare in eadem persistimus sententia Nobilissimam hanc Juvenem febre Hectica nunc laborare, licèt à pastu non excandescat efferuescatq; calor: quinimò pulsus nunc frequens, parvus & debilis nonnihil ad duritiem tendens Hecticam hanc in tabem abire significat, si non solum Gal. 1. de diff. febr. sed & rerum evidentiæ credimus.

Cujusquidem causam non solum reijciendam putamus in putridam febrem multis diebus progressam, verum etiam in calidam intemperiem ipsius hepatis, quod cor in consortium secum trahit: nec non etiam in ipsos pulmones, qui licet humidiores cum sint hecticam non gignant, male affecti tamen, ut in empyemate, in Phtysi, vel etiam excrementorum multitudine oppressi, quod fortasse vitium locum hic habet ob assiduam à capite fluxionem in partes thoracicas: seu quovis alio modo ægrè dispositi eatenus hecticam efficere possunt, quatenus inspiratione ipsa cor pro naturæ præscripto refrigerare

haud facilè possunt, nec expiratione expellere fuliginosa, quæ retenta calefaciunt cor, universumque corpus, & inde hectica comparatur, accedentibus præterea mœrore, ira, tristitia, & alijs hujuscemodi animi perturbationibus, quæ quantum habeant momenti ad suscitandam in corporibus præsertim calidioribus, siccioribusque febrem hecticam, & quotidiana experientia, & Galeni auctoritate rationi consentiente Lib. 3. de Præsag. ex pul. facilè est unicuique intelligere. Quibus omnibus unum adhuc symptoma, idque minimè contemnendum accedit: nimirum diminuti menses, qui non solùm copia deficiunt, sed etiam in ordine & tempore peccant, quippe qui interdũ tempus debiti circuitus anticipent, & paulò post cessent, dein cum quodam nixu redeant, ita ut tentata excretio dici possit. Hujus vitij causam interiorem acceptam ferendam putamus vitio ipsius sanguinis, qui ab immenso jecoris calore exustus, atque admodum crassefactus, per venas, quæ utero committuntur vix permeare, atque foras extrudi possit.

Et quoniam ex menstruo diu retento uterus incalescit, & reliquo corpori calorem impartitur. Haud mirari oportet si, & uterus in Nobilissima Ægrotante molestum illum pruritum, ulcerosumq; sensum quendam experiatur, & corpus universum plus justo fervescat, indeque fortassis etiam febris hæc hectica foveatur. Quæ omnia, cum hunc in modum sese habe-

habeant, vera; legitimaq; curationis ratio erit, ut destillatio, vel finiatur, vel imminuatur, vel saltem à thorace in alias partes deflectatur: hectica febris refrigerantibus, humectantibusq; superetur, menses pro viribus educantur, ac tandem corpus reficiatur. Verùm enimverò propositos scopos attingere, idq;, quod optamus plenè assequi posse difficilè admodum arbitror, tùm quoniam calidum hepatis, totiusq; corporis temperamentum, omnium ferè malorum causa, illi connaturale est, seminis enim, & naturæ vitia vix ars corrigere potest: tùm quoniam destillationes valdè contumaces esse solent in ijs, qui oblongum collum, angustumque thoracem, nec non latos humeros habent: talis autem capitis, colli & pectoris vitiata figura in Nobilissima proposita Ægrotante deprehenditur. His accedit, quòd mensibus deficientibus morbi in mulieribus non modò foventur, sed novi in dies suscitantur. Omitto nunc, quòd hectica febris quando est cum siccitate, hoc est, quando tabem sibi jungit, ut facilis est cognitionis, ita & difficilis curationis, præsertim in calido, siccoque laborantis temperamento. Cæterùm quoniam ex Hipp. Areteus pie admodum præcipit, vel etiam morituros non esse præsidijs rationi consentientibus deserendos, præsertim cum Hipp. sæpius audiverimus dicentem se multos præter spem curasse, quod & quotidiana experientia observamus, alacri animo ea omnia scribenda sunt

diagriddio, vel manna cum agarici infuso dissoluta cum decoctione cordiali, in qua præbullierint foliorum sennæ Orientalis, drach. duæ. Neq; alia deinceps opus erit purgatione, quod antea non semel tantùm præpurgatum fuerit corpus: hæc una igitur ad deturbandas excrementorum reliquias sat erit. Ad hæc cauteria duo, unum in nucha infixum derivationis à capite, & à thorace aversionis gratiâ: alterum in crure dextro subtus genu, tùm ad evocandos menses, tùm etiam ad revocandos vapores in caput conscendentes maximam opem allaturâ non dubitamus. In hunc usum etiam frequentes crurium, & coxarum frictiones, nec non ligaturæ, & pedum lotiones ab omnibus jure optimo non solum probantur; sed maximè commendantur.

Quo etiam tempore proexpurganda supervacanea materia cerebrum exercente errhynâ medicamenta ex usu erunt; quale est, quod ex betæ succo depurato ad uncias duas, & aquæ majoranæ uncijs sex cum sacchari, vel mellis modico paratur. Quemadmodum & Apophlegmatismi hujusmodi.

℞. Melanthij, drach. s.
Betonicæ, drach. 1.
Seminis Coriandrorum, scrup. 4.
Masticis, drach. 3.
Ceræ, q. s.
& fiat confectio pro masticatorio.

Cæterùm ad ſiccandas humiditates cerebri, unde fluxio continuò pendet, in uſu quamprimum medicamenta habenda ſunt, tùm interna, tùm externa, quæ citra calorem exiccandi facultate polleant, jugiterque cephalica ſint. Sunt autem hujuſmodi:

℞. Conſervæ Roſarum, unc. 2.
Conſervæ Betonicæ, unc. 2.
Coriandrorum præparatorum, unc. s.
Syrup. roſ. de roſis ſiccis, q. s.
Fiat electuarium.

Cujus uncia media exhibeatur tribus horis ante prandium, & totidem hora ſomni. Interim bis vel ſaltem in hebdomada caput lavetur lixivio ex vitis cineribus parato, in quo præbullierint roſarum aridarum folia, betonicæ, quercus, myrthi, & rubi folia.

In qua quidem lotione tria ſunt obſervanda: nempè, ut lixivium moderatè calidum ad majorem penetrationem ex alto in caput cadat: & ſaponis loco Agarici fruſto pro fricando capite utatur: atque caveat ne pannis nimium calidis caput contrectetur, exicceturq;. In eundem uſum etiam adminiſtrandi erunt pulveres capitales leviter exiccantes, quales erunt.

℞. Roſarum Aridarum.
Myrtillorum.
Betonicæ.
Vernicis.

Semi-

Seminis Coriandrorum,
an. drach. s.

In pulverem tenuissimum redigantur, quorum portiuncula aspergatur supra syncipnt ad commissuras anteriores, capite ea in parte prius deraso, atque vel melle, vel Oleo masticihno illito, ut pulveres tenaciter hæreant, & tertio quoq; die saltem repetendum erit idem medicamentum pulveribus prioribus detersis, remotisque. At verò pro conciliando somno, quem à vaporibus calidioribus in cerebrum illatis, paucis ab hinc diebus satis molestè interrumpi intelligo, nullum accommodatius remedium nunc mihi proponendum occurit Diacodionis recentis confectione in tabellis ad unciam mediam dormituræ propinanda: cujus quidem usu non solum somnus placidè conciliabitur, verùm etiam capitis destillatio, quæ noctu magis molesta esse solet, firmabitur. Sed præ cæteris ad lactis asinini usum quàm primum tanquam ad sacram ancoram confugiendũ: hoc enim tàm generosum præsidium, ut decet de more administratum, & febrem hecticam evincere, & corpus universum humectare, refrigerare, simulque reficere valebit: neque destillatio ipsa ejus est conditionis, ut ab hoc consilio nos avocare debeat. Et quoniam aëris nunc inclementia incipit remitti, summoperè necessarium puto, ut Juvenis Nobilissima vesperi duabus horis ante cœnam quotidie sese totam aquæ dulcis tepidæ

balneo paulominùs horæ ſpatio immergat; ita ut ſimul, & lacte, & lavacro diebus pluribus continuis utatur. Si autem fortè fortuna lac non probè in ejus ventriculo conficeretur, ſed in nidorem corrumperetur, quemadmodum non rarò accidere ſolet ijs, qui calidioris ſunt hepatis, bile nimirum per meſeraicas in ventriculum transfuſa: lactis propoſiti loco, juris pulli gallinacei more noſtro parati uncias ſex, vel octo horis quatuor, vel quinque ante prandiū non minori fructu ſumere poterit. Quod quidem hunc in modum parare ſolemus.

℞. Sacchari Roſ. unc. 4.
Sacchari Viol. unc. 2.
Carnium teſtudinis nemoralis contuſarum, unc. 3.

Ponantur in ventre pullæ prius per dies aliquot nutritæ hordeo in lacte excocto, elixetur pulla in ſufficienti quantitate aquæ donec carnes contabuerint, & in fine adde ad tantiſper ebul. fol. lactucæ, hyſopi, cichorei, ana. pug. vnum, radicis farfaræ, unc. 2. coletur, & ut diximus exhibeatur. Dum hæc peraguntur ad remittendum immenſum totius corporis morboſum calorem, illitiones ex cerat. refrig. non ſunt omittendæ, ut

℞. Muccaginum ſeminum pſillij.
Muccaginis ſeminum Citoniorum.
Muccaginis ſeminum Malvarum,
ana, unc. 1. s.

Butyri

Butyri recentis loti.
Olei Violacei loti, ana. unc. 1.
Ceræ Albæ, q. s. fiat Vnguentum.

Quo tepido cum lactis muliebris modico, mane & vesperi ante cibum tota illinatur dorsi spina: dein statim hepatis regio pariter illinatur cerato santalino, cichorei succo, cum aceti rosati modico liquato. At quoniam nullum quamvis percelebre præsidium quicquam utilitatis præstare potest, nisi par victus ratio omni solicitudine, industriaque retineatur, de qua nunc paucis agendum. Cum igitur transacto præsenti verno æquinoctio aër clementior futurus sit, hoc quamprimùm Cœlum mutabit, seseque ad tabias transferat oportet, ibique per totum futurum Mensem Maij vitam commodè (Deo favente) degere poterit. Somnus pro viribus concilietur, lotionibus, suffitu huic operi accommodatis, & papaveris albi lacte aqua violacea extracto statim à cœna sumpto, vel diacodionis recentis confectione superius commemorata. Corporis & animi quies omni industria quæratur, retineaturque. Aluus lubrica singulis diebus servetur clysteribus citra caliditatem emollientibus. Quòd ad alimenta spectat, sorbitiones præ cæteris in usu sunt habendæ: & ex his, quæ commodè alant, facilè conficiantur, refrigerandi, humectandique vi prædita sint, & pauca gignant excrementa: inter quas primum locum obtinent ptissana hordeacea cum

modico citoniorum ſucco, ova ſorbilia, pulli gallinacei juſcula, in quibus carnes contabuerint: cancrorum fluvialium, & teſtudinum nemoralium carnes in lacte bubulo elixæ, & ejus generis aliæ. Si quatuor vel ſaltem tribus vicibus in die naturali cibetur ægra, parciuſque cœnaverit, valdè utile futurum non dubitamus. Vinum prævalidum ex eo ſuſpectum habetur, quòd & caput feriat, & univerſum corpus vehementer excalefaciat: pauciferum tamen, probeque dilutum aqua cum mica panis excocta, in virium & ventriculi gratiam tutò concedi poteſt ſemel ſaltem in menſa: in reliquis verò potionibus aqua ex cochlearum, & teſtudinum carnibus per alembicum vitro extracta utiliſſima ſemper erit. Inter edulia etiã, quæ multùm & commodè nutriunt, pedes ſuilli, & veruecis exactè elixi, butyrum & lactaria cum ſaccharo mixta maximè conveniunt. Sed præ cæteris tùm ad hoc, & multa alia, tùm ad roboranda ſimul præcipua viſcera, confectio hæc noſtra non ignobilem obtinet locum inter alia hujuſce generis. Hæc autem eſt:

℞. Carnium capi.
Carnium teſtudinis elix.
an. unc. 2.
Amygdalarum dulcium.
Pinearum.
Avellanarum, an. unc. 1.
Seminum frigidorum minorum,
an. drach. 1.

Marga-

Margaritarum.
Santali albi, & rubri, & citrini,
an. drach. s.
Conservæ Borraginis.
Conservæ Rosarum,
an. unc. 1. s.
Sacchari albissimi dissoluti in aquis rosarum & violarum, q. s.

Fiat confectio in morsellis in ultima mensa devorandis.

Vnum autem alicujus momenti non est silendum, videlicet ante cibum immediatè jus parvæ pullæ omni pinguedine semota ad unc. 5. vel 6. hectica laborantibus utiliter propinari, quò solidæ partes humectentur. Sic cœmentarij aqua parietem aspergunt priusquam calcem, aut cœmentum admoveant, ut paries tenacius ac firmius incrustetur. Non me latet nonnullos in hunc usum aquam immediatè ante cibum potandam imperare, quibus subscribere non possum, quippe qui pro comperto habeam ratione, & Hipp. & Gal. auctoritate aquam per se ineptam esse ad solidas partes humectandas. Illud etiam addam, & finem dicendi faciam, quod ad extinguendam sitim, qua Nobilissimam Ægrotantem magnopere sollicitari audio, aquam hordei hunc in modum paratam maximè conducturum speramus.

℞. Aquæ hordei mundi, lib. 1.
Syr. Violati.

Syr. Citoniorum ſimplicis.
Syr. Nenupharini.
Syr. de acredine Citri, an. unc. ſ.
Miſce.

Quæ quidem potio ſitienti quavis hora utiliter concedi poterit. Hæc pro ſanitate reparanda Perilluſtris & Nobiliſſimæ Juvenis dicta ſufficiant. Faxit Deus ſua clementia, ut proſpera & ſalutaria illi contingant.

De Cordis motu concitato, quem impropriè Palpitationem vocant pro Illuſtriſſimo D. Fabio Vrſino. Conſultatio XXIX.

Morbi hiſtoria.

AFfectus præter naturam, quo Illuſtriſſimus hicce Juvenis paucis ab hinc Menſibus tantopere ſolicitatur, motus eſt cordis, & arteriarum præter naturam, hoc eſt major, frequentior, atq; concitatior juſto, qui noctu magis inter dormiendum Illuſtriſſimum D. ita fatigat, ut expergefactus tantiſper de cjus vita magnopere dubitet.

Affectus. Affectus hic cordis palpitatio appellatur quidem, ſed impropriè: etenim palpitatio propriè dicta nullius facultatis eſt opus, ut Galen. ubique prædicat. Motus autem hic ſymptoma eſt in genere functionis depravatæ facultatis motricis ipſius cordis à re præter naturam moleſta

lesta irritatæ. Hujus rei firmissimum est argumentum ab alijs, vel dissimulatum, vel non observatũ; quòd in hac accessione arteriæ etiam simul cum corde uniformiter moventur. Quocirca affectum hunc unà cum Gal. Lib. 4. Aph. 65. Cardiogmon, hoc est, motum palpitationi consimilē rectiùs appellare nobis licebit: Cujus quidem causæ interiores, & proximæ plures enumerari solent, quas brevitatis causâ hic consultò omittam, eamq; dumtaxat adducam quæ in hoc Illustrissimo D. locum habere mihi videtur. Ea autem est, flatus quidam crassus, & nebulosus, ab hypochondrijs in cor sublatus, quem cum præ imbecillitate Cor dissolvere, aut arcere nequeat, modò dilatatur, modò contrahitur in sese, quia ad ejus quod infestat expulsionem stimulatur, & concitatiore hoc motu id ipsum excutere contendit, donec liberum habeat motum, vel omnino deficiat. Vnde interdum hujusce generis affectus syncope consequitur.

Affectus causa interior proxima.

Hujus autem tetri, calidique vaporis causam hepati Illustris. D. calidiori ac frigidiori ventriculo, unde crassa prodeunt excrementa hypochondriorum viscera obstruentia, acceptam ferendam putamus. Hi autem pravi halytus dum jugiter cum sanguine, & copiosiores, & concitato motu in Cor suscitantur, illud mordentes exitumque quærentes, hunc ut antea dicebamus inordinatum motum efficiunt. Cordis autem in Illustris. D. imbecillitatem

Causa interior antecedens.

tatem frigidam temperiem consequentẽ non æquidem in conatum temperamentum reijciendam putamus, cum Juvenis sit optimo habitu præditus, & calidi à natura cordis; sed in multa, eaque gravissima errata, atque præsertim in animi sollicitudines ac perturbationes, quibus adhuc etiam excruciatur.

Præsagia. Quòd ad morbi hujus futurum eventum pertinet, animus inclinat, cum hic Juvenis adhuc sit, affectusque minimè frequens, vires admodum firmæ, posse fieri, ut opportunis præsidijs, & congrua victus ratione ab hac molestia liberari possit, si præ cæteris prospiciatur, ne pravi succi: vnde tetri vapores prodeunt, quos ex nidorosis præsertim eructuationibus deprehendimus, in viscerib' colligantur. Quod quidem haud difficilè assequemur, si ante alia errores in victu accuratissimè devitaverit, ac præsertim à frigido potu, à venere, atque ab animi sollicitudinibus gravioribusq; curis deviaverit. Cætera, quæ ad victus rationem spectant lubens prætermitto, quòd sciam Clarissimo Medico, qui Illustrissimi D. curam gerit notissima esse. Pro quo etiam scopo obtinendo viscera intemperata omni studio erunt corrigenda. Scopus, qui priori succedit eò spectat, ut flatus, tetrique vapores in visceribus, ac præsertim in hypochondrijs subsidentes à corde avertantur. Quamobrem præscripta victus forma omni solertia, & cura retinenda, attenuante videlicet, ac incidente ad calidum quidem

Curandi ratio.

Primus scopus.

Secundus scopus.

dem vergente sed moderatè, aluus subducatur, cum mellis rof. folut. uncijs quatuor, ac drachmis duab⁹ Diaphœniconis in decoctione cordiali, in qua foliorum senæ Orientalis cum modico Cinamomo bullierint drach. duæ, dissolutis. Dein præparentur pituitosi, & melancholici humores: ac apparati de more purgentur pharmacis, & præparantibus & purgantibus phlegmagogis, & melanogogis. Secunda vel tertia die ad incepta humorum præparatione secetur vena jecoraria brachij dextri, sanguisq; mittatur ad uncias quatuor. Eadem die hora una ante cœnam rursus sanguinis unciæ tres vel quatuor mittantur ex vena basilica brachij sinistri, aversionis seu revulsionis gratia. Purgatione peracta, sine qua viscera attemperari nequeunt, ad roboranda viscera, cor nimirum, & ventriculum tantisper refrigerata, nec non ad jecur impensè calidum attemperandum.

Leniens medicamentum.

Præparatio purgatioq;.

Vena sectio.

℞. Conservæ Rosarum.
Conservæ florum Cichorei.
Conservæ florum Borraginis.
Conservæ florum Buglossæ,
an. unc. 1.
Specierum Triasantalorum.
Specierum Diamargariton frigidi.
Specierum Diatrionpipereon,
an. drach. 1.
Syrupi de Cichorio.
Mivæ Citoniorum Aromaticæ.

Conditum egregium Auctoris ad roborandũ cor, & ventriculum frigidum, & jecur calidum.

Syrupi de Corticibus Citri;
an. unc. 1. s.
Specierum Diambræ.
Specierum Diamoschi dulcis,
an. scrup. 1.

Misceantur pro conficiendo Electuario, cui adde foliorum auri purissimi num. decem. Cujus quidem drach. sex, vel uncia media præbeantur duabus saltem horis ante prandium cum uno vel altero vini albi generosi haustu decem diebus continuis.

Quo quidem tempore, ut propositum roborandi viscera scopum facilius assequamur, topicis etiam medicamentis utendum erit.

Linimentũ pro corde. Quapropter linimentum pro cordis regione ex Theriaca mediæ ætatis Vino albo generoso liquata cum croci modico quam maximè probo.

Linimentũ Auctoris pro ventriculo. Pro ventriculo autem, ceratum, seu unguentum ex Olei de Nuce Moschata, drach. una, & Olei Caryophyllorum drachmis duabus cum specierum Diambræ scrup. duobus, & ceræ quantum sat sit paratum nulli alio cedit. Jecoris verò regio illinenda pariter erit simul cum alijs mane & vesperi linimento hoc.

Recipit autem Vnguenti Santalini recentis aqua Plantaginis sæpius loti, unc. 3.
Succi Cichorei depurati, unc. 1. & med.
Succi plantaginis, unc. mediam,
Aceti rosati, drach. 6.

Addita cera fiat linimentum

Cum

Cum his, quæ viscera roborant, medicamentis etiam pravos succos unà cum terris vaporibus sanguini commixtis à corde avertentibus utendum. Vt Clysteres molliores: acriores namque jecur infirmant. Pilulæ etiam de lapide lazuli cum Agarico trochiscato huic operi maximè sunt accommodatæ. Frictiones quoque mane & vesperi ante cibum partium infernarum, lotiones, & artuum ligaturæ dolorifice, cucurbitulæ parvæ plures cruribus, coxis, & natibus sine scarificatione affixæ in eundem scopum feruntur: quemadmodum, & repetita sanguinis detractio ab hæmorrhoidibus per hyrudines ad id summoperè conducet, hac præsertim Autumnali constitutione: licet inter hujus medicationis initia cubiti venam bis seccandam esse consuluerimus. Quanto enim majorem in numerum particulares sanguinis detractiones auxeris, tanto majorem revulsionem effeceris. Galen. Lib. de Curandi Rat. per venæ sec. cap. 12. Ab his sanè venis misso sanguine præter aversionem à corde, (quod quidem per immoderatum illum motum humores ad se avocat,) & ab hypochondrijs derivationem, atræ. s. bilis sanguini confusę evacuationem etiam assequemur. In quem usum etiam inustum in crure saltem dextro sub genu parte interiori cauterium maximâ opem allaturum non diffidimus.

Tertia præcautionis ratio.

Avertentia auxilia.

Quibus

Quibus omnibus peractis si molestum, & formidandum symptoma hoc non redeat, ab omni medicamento erit abstinendum per totam hyemem futuram, servata tamen victus ratione congrua, nisi quod levis quædam semel in Mense purgatio cum syrup. de Polipodio Magistri Augustini maximi utique usus esset. Verum enim verò huic peractæ medicationi malo minimè cedente, iterum corpore purgato sanguis detrahatur per cucurbitulas cum scarificatione partibus infernis adhibitas. Deinde tale decoctum sine mora exhibeatur.

Decoctum admodum potens.

℞. Acetosæ, Agrimonij, Asplenij.
Boraginis, Buglossæ, Melissæ, Pentaphili.
Cichorei, Pimpinellæ, Menthæ,
an. folia 2. vel 3.
Santalorum Rubrorum & Citrinorum.
Ligni Sassafras minutim incisi,
an. drach. med.
Coriandrorum, pug. unum.

Ponantur omnia in ventre pulli columbini turrini exenterati, & bulliant in sufficienti quantitate aquæ cichorei stillaticiæ secundum artem, dein coletur, & percolatiunciæ octo cum syrupi de cichorea cum Rhabarbaro unc. una, & cum syrupi de mentha, & de corticibus Citri singulorum uncia media in Aurora propinentur quindecim saltem diebus continuis, interposita interdum levi purgatione cum pilulis suprascriptis. Quo tempore usus repeta-

tur

tur conditi nostri superiùs descripti ad roborandum cor, & ventriculum. Posthæc adventante verè in omnem cautionem duo adhuc egregia præsidia usurpari poterunt: lavacrum nempè aquæ dulcis, & seri caprini largiori copia potus de more propinatus. Quibus omnibus administratis præsidijs Dei Optimi Maximi auxilio Illustrissimum hunc Juvenem ab hac molestia liberatum iri non diffidimus. Nec terreat nos Gal. sententia Quinto de Locis affectis, nimirum, quòd gravi hoc affectu correpti ante senectutem, omnes morte præveniantur. Quandoquidem id intelligit Gal. cum causa hujus mali continens, & proxima in corde perpetuò continetur, ut vel aquosus humor uberior, quàm pro naturæ præscripto in cordis capsula contentus, vel crassa viscidaque materia tenaciter cordis substantiæ impacta, aut tuberculum. Quæ quidem hic nobis nullum negotium facessunt, quòd totius mali causa in Illustrissimo Laborante (ut antea dictum est) tetris vaporibus in cor aliunde elatis accepta feratur. Huic accedit, quod accessio hæc, & dilucida habet intervalla, & brevi tempore perdurat. Accessionem appello cordis motum illum præter naturam, depravatum nempè, magnum frequentem velocem, & inæqualem. Quo circa non possum valde admirari, cur plerique insignes Medici, & antiqui, & neoterici cordis palpitationem hanc impropriè dictam, motum cordis parvum tardum, & ratum esse

Lavacrum & seri caprini potus.

Objectio & objectionis solutio.

Dubitatio.

prædicent, cum totum oppositum, & ratio, & quotidiana experientia apertè suadeant. Sed de his hactenus. Tot proponenda occurrebant pro Illustrissimo D. ab hoc affectu, & à gravioribus hinc imminentibus periculis vindicando. Deum immortalem ex toto pectore precor, ut prospera, salutariaque illi contingant.

De lapide Vreteris sinistri capiti tenaciter infixo, pro Perillustri D. Settimia Cencia Nobili Romana. Consultatio XXX.

Affectus præter naturam.

Olor in renis sinistri loco fixus, gravis stabilis, & parvo loco circumscriptus, qui octo abhinc diebus Nobilissimam Mulierem fatigabat, lapidis sinistrum renem exercentis certissimum erat indicium: si à dolore cum positu sedis affectæ argumentum valet.

Calculi renis indicia.

Amplius, fæmoris è directo compatientis renis stupor, & corpus usque adeo pigrum, ut dorsi spina vix inflecti possit, nec non nausea ferè continua, & ab assumptis cibis vomitus hoc ipsum luce meridiana clarius ostendebant.

Calculi ureteris caput exonerantis nota.

Nunc autem ex dolore pariter cum situ facilè deprehendimus renem non amplius, sed ureteris caput esse affectum, & calculo cruciari. Propterea quod dolor, qui nunc infestat non est, ut antea gravis, hoc est, cum cujuspiam

rei gravis loco incumbentis sensu, qualis dolor à calculo quiescente in renis substantia suboriri solet, quòd exiguo admodum sensu pars hæc prædita sit, sed acerbus admodum, punctoriusque: siquidem ureteres ipsi cum nervosæ sint substantiæ, exquisitè sentiunt. Qui quidem dolor per quædã intervalla magis etiam exacerbatur, quando videlicet nonnihil deducitur commoveturque. Præterea dolor nunc à renis loco, quem antea exercebat, ita declinat, ut si pars extrinsecus prematur, dolor magis irritetur. Dubitatur autem, cur doloris causa adhuc permanente, neque fæmoris stupor, neque vomitus, neque dolor gravis, sed acutus nunc persentiantur. An quia rem calculo oppressus subjecta vasa, venam nempè cavam, & arteriam magnam, vel etiam nervum dorso incumbentia premit, quibus vasis mediantibus crura renibus consentiunt. Qui quidem renes, tùm dorso, tùm costis notis annectuntur: ureteres autem hosce limites egrediuntur: quare hi à calculo etiam pressi vasa dorso incumbentia non æquè facilẽ comprimere valent. Cur verò mali causa adhuc vigente, & nausea, & vomitus nunc delituerint? An quia renes ventriculo mediante peritoneo, unde membrana oritur, qua induuntur ventriculo consentiunt? Quem quidem consensum ureteres non æquè manifestum habent. At verò doloris gravis in acutum permuta-

Pulcherrimum quæsitum.

Responsio.

Quæsitum alterum.

Responsio.

Causa calculi.

tionis causa antea explicita fuit. De lythiasi, tùm renum, tùm vesicæ causis internis pauca habeo quæ proponam. Constat enim apud omnes humorem crassum, & calidam renum intemperiem lythiasis causam esse, hanc quidem effectricem, illam verò materialem, quibus quidem, & tertiam longa observatione, certior ipse redditus addere soleo eamque potissimam, vitiatam nimirum renum, & ureterum à primo semine conformationem, angustiam nempè meatuum horum. Hinc factum esse arbitror, quod vitium hoc omnium maximè hæreditarium sit.

Præsagia. Quæ autem de futuro in Nobilissima hac Muliere eventu prænosci possunt, hæc sunt: cum multa eaque generosa præsidia à peritissimo Medico curam Nobilissimæ Mulieris gerente hactenus sine aliquo successu tentata fuerint, magnopere formidandum ne caclculus hic mutuo assiduoque arenularum adhæsu in tantam molem augeatur, ut invincibilis, inexpugnabilisque reddatur, ita ut, & propter dolores vigilias, & febrem, (qua nunc etiam corripitur) tandem pereat, quòd Deus immortalis avertat. Meam autem suspicionem hanc augent, & ætas inclinans, & antiqua, ac ferè illi connata hoc incommodum patiendi consuetudo, & virium robur nunc satisfractum. Quibus, & illud quam maximi momenti accedit, quòd arenulæ, quas continuo cum urinis copiosè excernere cõsueverat, nullæ vel

paucæ

paucæ admodum nunc obser[illegible]ntur, quas quidem, easque perexiguas per a[illegible]rum dumtaxat meatum urinarium procedere arbitramur. Nihilominus cum Dei Opt. Max. auxilio in dies observemus complures à maximis etiam desperationibus evadere, impiumq; sit, & à charitate Christiana alienum, vel etiam morituros deserere, inceptam à Clarissimo Viro curationem, ut alacriter prosequamur magnopere hortor. In qua quidem gerenda illud unum me consolatur, quòd generosa medicamenta, impensè nimirum calida, comminuendo excludendoq; calculo opportuna, compluribus suspecta, huic tutò administrari poterunt: quod Nobilissima hæc Mulier frigidi cum sit temperamenti, neutiquam caloris renum vitio, obnoxia fuit nephriticis passionibus: sed potius ob hæreditariam quandam propensionem, ut antea dictum fuit. Sed jam tempus est, ut medendi Methodum aggr[illegible]diamur. *Meth. Med.*

Curationis igitur ratio quatuor opera requirit hoc ordine disponenda. Primum ad victús rationem pertinet, quæ modicè calefacere, attenuare, incidere, & abstergere debet. Tenuisque sit, oportet. Quocirca cruditates omnes præ cæteris sunt vitandæ: utpote quæ augendo calculo materiam subministrent. *Victus ratio.*

Secundum opus ad medicamenta pertinet, quæ & dolorem quamprimùm mitigare, & somnum conciliare maximè sint idonea. Dolores enim assidui, & vigiliæ præter quàm quòd *Symptomata terrigentia.*

vires deijciant, & febrem excitent, cruditates etiam procreant: unde calculus incrementum suscipere potest.

Dolorem sedantium somnumq; concilian- tium genera duo.

Quæ autem ad hoc spectant duorum sunt generum; alia enim extrinsecus applicantur, ut inunctiones, fotus, cataplasmata, & insessus. Hæc enim dolorem sedant. Quemadmodum & Anodyni clysteres injecti. Alia verò sumuntur, ut Theriaca nova ad scrup. duos cum Philonij Romani scrupulo. Quod quidem pharmacum non solum dolores sedat, somnumque conciliat, sed etiam, & viscera omnia roborat, & flatus discutit, à quibus dolores non rarò promoveri solent; simulq; etiam urinam movet. Igitur pro rei necessitate ex intervallis utiliter repeti poterit.

Tertium opus.

Evacuationis commoda.

In tertio præsentis curationis ordine, quamprimùm evacuandum purgandumq; erit corpus universum. Idque triplici consilio. Primùm, ut Vretica sumenda pharmaca in penitiora vasa promptius sese insinuent. Secundò ne recrementa ad vasa urinaria secum alliciant. Tertiò, ut redundantes in visceribus pravi succi à renibus ad intestina deflectantur. Quibus & duo alia egregia commoda accedunt, quæ evacuationis duntaxat per venæ in cruribus sectionem sunt propria. Quippe quod, & à renibus affectis plenitudine quadam doloris occasione nullo non tempore laborantibus derivatio evacuatoria fiat: & revulsio simu

sangui-

ſanguinis in partem fluxuri ad inhibendam inflammationem. Primum igitur vomitu, mox clyſteribus aluum ſupra infraque evacuandum magnopere hortor.

Deinceps cum virtus Nobiliſſimæ Mulieris ſit valida, nec plenitudine laboret, cum Hipp. & Gal. venam ad malleolum è regione renis laborantis ſine mora ſecandam indubitanter teneo. Poſt hæc levis quædam purgatio repetenda erit: modò ex floris caſſiæ cum Oleo Amygdalino dulci extractæ uncia 1. & Terebynthinæ claræ uncia media, cum drachma una glycirrhizæ pulveriſatæ Vinoq; albo potenti inſuccatæ. Modò bolo parato ex Terebynthinæ uncia media cum benedictæ ſimplicis drachmis duabus quatuor ſaltem horis ante cibum devorando. ***Purgantia medicamẽta idonea.***

Quarta, poſtremaque curationis tota referenda eſt in morbi, nempè in via cauſam internam proximamq; effectricem, hoc eſt in calculum ipſum. Licet placuerit Galeno calculum, vel in renibus, vel in veſica morbum in numero aucto appellare. Quod quidem nunquam mihi arriſit, cum calculus neutiquam viventis corporis pars dici poſſit. Notum enim eſt, ac omnibus compertum, morbum partis corporis viventis affectum eſſe. Sed, ut ad penſum redeam, calculus hic omni ſolertia & accurato ſtudio cõminuendus eſt, comminu- ***Dubitatio in Galenũ.***

tuſque vel etiam integer in veſicam detrudendus. Quod quidem opus medicamenta efflagitat calefacientia (moderatè tamen) incidentia, extenuantia: nec non meatus urinarios emollientia, aperientia, abſtergentia, urinamque moventia. Quorum alia ſumuntur, alia verò extrinſecus applicantur. Lapidem comminuentia medicamenta à qualitatibus manifeſtis in duplici ſunt differentia: alia enim mitiora cum ſint facultate ſua renum ſubſtantiã non pertranſcendunt, ut amara omnia. Acetum, Oxymel, Betonica, Capillus veneris, ſaxifragiæ radix, Fraxini, & Scolopendriæ radices, Pentaphilum, & ejus generis complura. Alia verò valentiora viribus ſuis ad veſicam uſque perveniunt, ita ut lapidem etiam in veſica non admodum induratum comminuere valeant. Vt Apium, Calamentum, Pulegium, Bdellium, coſti Radix, Cucumeris ſilveſtris radix, Cicer nigrum, & ejus decoctum, Raphani ſemina, Piper, & ejus ſortis multa alia. Inter quæ Vitrum uſtum, & ſanguis hircinus, ut decet præparatus. Quæ autem hoc ipſum à tota ſubſtantia præſtant, hæc omnium efficaciſſima cenſentur. Lapis Judaicus. Lapis Lyncis. Cinis leporis ſecundum Artem præparatus. Cicadæ alis, & pedibus abſciſſis. Scarabæi, Lumbrici terreſtres, & hujuſmodi alia.

Comminuentia calculũ medicamenta.

Quibus omnibus maximè omnium præſtant Cantharides, quarum una duntaxat ſine pedibus, & alis in pulverem redacta, & ex vino

albo potenti data mirificè calculum non solùm è renibus, sed etiam è vesica (ubi non sit admodum confirmatus) excludit. Cæterùm quoniam medicamentũ non omni vacat culpa, usurpandum non est, nisi maxima urgente necessitate. Ex his autem simplicib⁹ varia composita conficiuntur, inter quæ in quotidiano usu sunt, veluti omnium præstantissima, justinum, lithontripum, & Electuarium de lepore combusto. Sed ante hæc, & diuretica omnia jubet Hippocrates. Balneo aquæ dulcis, Inunctionibusq; laxantibus, ac mollientibus meatus, nec non fotibus utendum. Decoctum autem pro lavacro paretur ex aqua dulci in qua radices petroselini, fœniculorum, lini semina, Malua Althæa, Parietaria, Anethum, Chamæmeli flores, & id genus alia præbullierint. Quod quidem decoctum si ex hydræleo cum simplicibus enumeratis paretur, tanto efficacius erit. Item inter ea, quæ admoventur medicamenta tria maximi valoris mihi magnopere probantur. Primum sanguis vulpis calidus renibus illitus. Alterum Oleum scorpionis cum minima cantharidarum in pulverem redactarum portiuncula pariter illitũ. Tertium quod Recipit succi cæpe, succi petroselini, succi apij, succi fæniculi, an. unc. quatuor, cum mica panis fiat Cataplasma pro renibus. Linimentum etiam ex adipis gallinæ, œsipi, olei scorpionum singulorum uncia media, cum olei chamæmeli, Anethi, & liliacei singulorum

Lavacrũ.

Topica medicamenta cæteris validiora.

drachmis sex cum cera fiat illitio ad renes. Porrò autem à lavacro, & ab illitionibus præscriptis sicyæ affigantur, ut lapidem transmittant, à renibus incipiendo, procedendoque ad inguina per obliquam iliorum positionem. Ad hæc dum lavacro utitur, eorum aliquid, quæ urinam movent illi propinetur, quale hoc erit

Medicamentū urinam ciens.

℞. Seminum Raphani.
Seminum Genistæ, an. drach. 3.
Seminum Bardanæ, drach. 2.
Croci, Scrup. medium.
Sacchari, unc. 1. cum dim.

Medicamentum probatissimum ad calculū comminuendum.

Pulverizentur omnia, cujus pulveris pars altera detur manè jejuno ventriculo ex vino albo, altera pariter vesperi ante cibum quibus omnibus administratis, calculo non cedente, sed parti, quam prius occupavit, pertinaciter inhærescente.

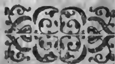
Egregium medicamentum frangendo calculo opportunum.

℞. Quatuor seminum communium frigidorum, an. drach. 1.
Ossium dactylorum,
Cerasorum,
Mespilorum, an. scrup. 1.
Lapidis Judaici,
Lapidis spongiæ, an. grana 3.
Lithospermatis,
Radicis Glycyrrhizæ, an. scrup. med.
Seminis Altheæ,
Seminis violarum albarum,
an. gr. 5.

Misce-

Miſceantur omnia, & in pulverem tenuiſſimum redigantur, cujus drach. una manè & veſperi duabus horis ante cibum cum decocti Aſplenij uncijs quatuor, & vini albi potentis uncijs duabus propinetur. Dein interpoſito horæ unius ſpatio, nobiliſſima pariens, vel in ædibus proprijs ſchalam aſcendendo, deſcendendoque vel curru concitato motu ſe exerceat.

Hujus ſanè affectus ſignorum omnium ſindromem, atque integram omnibuſque numeris abſolutam curationem per capita explicuit Hippocrates ſexto de morbis vulgaribus ſectione prima Com. ſexto. Hæc in graviſſimo, & penè deſperato caſu dicenda occurrebant quæ Deus Opt. Max. in ſalutem Nobiliſſimæ Mulieris dirigat, magnopere deprecamur.

De Vesicæ calculo pro Illustrissimo ac Reverendissimo Cardinali Terranova. Consultatio XXXI.

Vesicæ lythiasis signa.

ILlustrissimum ac Reverendissimum D. Lythiasi vesicæ labora re ex multis argumentis luce clarius innotescit. Nam continu in urinam ita propellitur, ut parùm, & sæpè cum non levi dolore circa vesicæ cervicem meiere cogatur, urinæque stillicidi divexetur. Huic accedit, quòd urinam fer semper subcruentam emittit: certum sanè in dicium, quòd vesicæ calculus urinæ impet commotus quasi prodituurus subjectas parte nonnihil dilacerando, cruentum quippiam evocat, quod urinæ confusum hanc ipsam sub cruentam reddit. Præterea cum paucis abhin diebus nephriticis doloribus laboraverit, ra tioni consentaneum est calculum antea reni bus conceptum in vesicam nunc excidisse, to tiusque præteriti mali causam interiorem, & proximam effectricem esse.

Calculi differentia.

Porrò autem, cum vesicæ calculi magnitu dine, substantia, figura & situ varient: unde, & varia symptomata suboriuntur: calculum præ sentem, & exiguum, & salebrosum, seu asperum esse hinc intelligimus, quoniam vaga at que oberrans titillatio quædam cum acri do lore pubis, & perinæi regionem continuò fe

fat

atigat. De causis calculi, tùm in renibus, tùm tiam in vesica nihil dicendum puto: duæ enim b omnibus censentur: materialis una, crassa empe viscidaque materia: altera effectrix, caor nimirum immoderatus. *Calculi causa.*

De futuro præsentis affectus eventu paucis licam quid sentio. Vt enim lapis in vesica conirmatus induratusque solo Chirurgico opere, ythotimia nimirum deturbatur, ita & calcuus exiguus vagus, & oberrans, qualis hic est, olis medicamentis lapidem frangentibus, uriiamque valenter cientibus citra incisionem ut spero) tempore educi poterit. *Præsagia.*

Nobis igitur de calculo hoc atterendo coitantibus, statim victus ratione præscripta teiui, attenuante, atque incidente, emolliente Clystere primùm injecto, blando cathartico egionem primam, communesque vias expurare tentavimus: eo sanè consilio ut medicaenta uretica propinanda expeditius majora asa subire, atque in renes, & vesicam penetrae possent. *Curationis ratio.*

A venæ sectione abstinendum ex eo judicamus, quòd neque plenitudo, neque fluxiois, aut inflammationis mœtus, neque dolores u cruciatus insignes, neque febris ulla negoium nobis facesserent. *Venæ sectio denegata.*

Ergo reliquum nunc est, ut remedia calculo tterendo, excludendoq; idonea sine mora adibeantur. Quæ quidem eò efficaciora esse deent ijs, quæ ad renum calculum excludendum eligun- *Curationis scopus præcipuus.*

eliguntur, quò hic ab ore, per quod sumuntur longius abest.

Medicamentorum calculum extrudentium triplex genus.

Hæc autem in triplici sunt differentia. Alia enim sumuntur, extenuantia nimirum, incidentia, abstergentia, emollientia, meatusque relaxantia, nec non urinam impetu moventia tùm manifestis: tùm etiam occultis qualitatibus in calculum operantia. Alia extrinsecus applicantur, ut illitiones, seu linimenta, cataplasmata, & insessus seu lavacra. Tertij generis sunt, quæ per fistulam argenteam (catheterem appellant) injiciuntur. Horum autem omnium, quæ varia, ac penè innumera à scriptoribus recensentur, selectiora, tutiora, & longo usu mihi Medicinam facienti probata magis, hic tantum proponenda duxi.

Cautio in usu diureticorum observanda ex Gal. 5. de simp. Med. & 10. comp. Med.

In quibus præscribendis oportet nos eam cautionem servare, ut nimium calida, & acria diuretica declinentur. Horum enim frequenti immoderatoque usu calculus nimis cogeretur induresceretque. De assumendis igitur pro atterendo, excludendoq; calculo.

Ad excludendũ calculũ remedium Austoru proponitur.

℞. Decoctionis cicerum rubrorum cum radicibus Asplenij, & Altheæ, unc. 6.
Vini albi potentis, & subdulcis, unc. 2.
Aquæ extillatæ ex cæpis albis.
Succi Limonis recenter expressi, an. unc. mediam.

Sacchari

Sacchari albissimi pulverizati, drach. 2.

Misce, & fiat potus tribus saltem horis ante cibum exhibendus.

Hoc sanè medicamentum nulli fortassè alio in hoc opere cedit. Ad idem etiam maximè valet medicamentum, quod

℞. Terebynthinæ ignis, vel solis vi siccatæ, & in pulverem redactæ, scrup. 2.
Lapidis Judaici, vitri usti, seminum genistæ, an. scrup. 1.
Terebynthinæ claræ & liquidæ, drach. 3.

Misce, fiat bolus, quem capiat quatuor horis ante cibum, & statim superbibat unc. 4. aquæ saxifragiæ, & duas vini albi potentis cum sacchari albissimi, drach. 1. Interim illinantur singulis sex horis pubis, & perinæi partes hoc linimento. *Illitio.*

Recipit autem Pinguedinis cuniculi, Pinguedinis anseris, Olei scorpionum, an. unc. 1.
Succi parietariæ depurati, vini albi potentis, an. unc. mediam.

Misceantur, & fiat linimentum, superadditis drachmis duabus Lapidis Judaici cum prædictis alijs probè subacti. Sanguis etiam vulpis, & hirci calens, tùm per fistulam argenteam injectus, tùm etiam pubi, & perinæo litus maximam vim habet ad calculum atterendum in vesica: modo hic vetustate non obduruerit. Cum his quoque remedijs clysteres emollientes, fotus, & insessus non dimittantur.

tantur. Quorum omnium extrinsecus admovendorum efficacissimum erit lavacrum hujusmodi.

Balneum egregium.

℞. Florum Chamæmeli, Meliloti, Anethi.
Abrotani, saxifragiæ, foliorum caulium.
Senecionis, Parietariæ, Asplenij.
Maluarum, Altheæ, radicum petroselini.
Fœniculi, Anonydis, violariæ, an. m. tres.
Seminis milij solis, seminis lini, an. unc. duas.
Fænu græci, Anisi, Ameos, an. unc. unam.

Bulliant omnia insimul in sufficienti quantitate hydrælei, vel aquæ dulcis, in qua prius exactè excocta fuerint capita duo veruecis, & usui servetur pro lavacro. Probatum quoque multis est Balneum sulphureum ex aquis naturalibus. Sed dum utitur lavacro hoc potionem hanc si sumpserit, mirificè conducturam speramus.

Recipit autem radicis enulæ, unc. s.
Granorum Alkekengi, unc. 2.
Baccarum juniperi, unc. 1.
Glycyrrhizæ, drach. 6.

Omnia tusa bulliant in Vini albi unc. 9. ad consumptionem tertiæ partis, colaturæ adde sacchari

facchari finiffimi drachmam unam, & calida hæc potio exhibeatur.

Vel

℞. Pulveris leporis præparati, sanguinis hircini præparati, an. scrup. 2.
Vitri usti pulverisati, scrup. 1.
Vini albi potentis, Aquæ saxifragiæ, an. unc. ʒ:

Misce, & exhibeatur priusquam è Balneo egrediatur. A Balneo statim, Emplastrum ex gummis Amoniaco, Bdelio, Sagapeno, dissolutis in Aqua saxifragiæ, & Oleo scorpionum, additis pulveribus Lapidis Judaici, & sanguinis hircini præparati, pubi, & perinæo applicetur. Quæ omnia repetenda sunt iterum atq; iterum, ne allatarum sordium continuo adhæsu, calculus in vesica augumentetur. Nunc autem cum exiguus sit, & è renibus sua rudimenta contraxerit, ac Perillustrissimum, Reverendissimumque Virum vigentis adhuc ætatis exerceat: sperandum fore, ut præscriptis (ut decet) administratis remedijs excludi possit: Quod Deus Opt. Max. concedat ex toto pectore precamur.

De Tumore præter naturam insigni, pro Nobilissimo Iuvene quodam Germano. Consultatio XXXII.

Bubonis signa.

Dolor, Tumor subdurus, & calor cum rubore in inguine sinistro, glandularum illic existentium inflammationis certissima sunt signa: quam quidem inflammationem Bubonem propriè appellare possumus: laxarum enim partium, seu glandularum (quas Græci adenas vocant) inflammatio bubo à Galeno dici solet. Hunc autem, qui septem, ab hinc diebus Nobilissimum Juvenem ita fatigat, ut per incessum claudicet, venereum bubonem appellare nobis licebit, quòd ex venereo congressu cum Muliere Lue Gallica infecta subortus fuerit.

Bubonis venerei nota.

Causa antecedens. *Causa proxima.* *Præsagia.*

Hinc antecedens causa innotescit, videlicet humoris contagiosi ex venereo contractu in venis concepti. Vnde causa pariter interior, & proxima, sanguis nempe corruptus, & infectus innotescit. De futuro affectus hujus eventu pauca occurrunt dicenda, quandoquidem cum hujusce generis tumores, vel digestione, vel abscessu, vel induratione finiantur, hunc per abscessum finitum iri ex eo sperandum, quia jam cutis ea in parte rubescit, moliorque in summa tumoris parte deprehenditur, licet reli-

reliquæ circumsitæ partes duriores tangantur, & quoniam Nobilissimus Patiens Juvenis est robustus admodum, & optimo præditus habitu, sperandum fore, ut viginti dierum spatio plus minusve ab hac molestia liberetur. Quòd, ut succedat ex voto quamprimùm præscripta illi victus ratione tenui, & in reliquis omnibus temperata, omni studio tentandum tumorem hunc discutientibus dissolvere, levioribus primum, dein (si opus fuerit) valentioribus. *Curationis ratio.*

Primi generis erunt, vel linimenta ex olei Liliorum uncia una, & olei Chamæmeli uncia media. Vel Emplastro de meliloto cum Emplastro de muccilaginibus singulorum partibus æqualibus, addito olei Liliorum quantum sat sit pro formando Emplastro. *Leviora discutientia.* Quòd si tumor his non cedat medicamentis, ad secundi generis discutientia, valentiora nempe deveniendum. *Valentiora discutientia.* Ac primùm quidem

℞. Emplastri Diachylonis ireati, unc. 2.
Terebynthinæ claræ liquidæque, unc. mediam.
Olei liliorum fæculentioris, drach. 6.
Fiat Ceratum.

Secundò ad idem maximè valet Ceratum ex Diachylone magno cum Olei Irini, q. s. & Croci modico. *Emplastrũ egregium discutiens.* Quòd si neque ad suppurationem devenerit tumor, neque commemo-

ratis discutientibus cesserit, fortiori remedio in hunc modum utendum erit.

℞. Ammoniaci, Bdellij, Opopanacis, in aceto diss. an. unc. 1.
Terebynthinæ Lotæ, unc. 1. cum dim.
Florum Chamæmeli, sambuci, an. pug. medium.
Pulveris Ireos, unc. mediam.
Olei Chamæmeli, q. s.
& fiat Emplastrum.

Objectio. Sed objiciet forte quis. Si præludia apparent aliqua tumoris ad suppurationem tendentis, cur discutientia medicamenta præscribis? *Responsio.* Quoniam aptior, tutior, & jucundior sanationis via hæc per digestionem. Huic accedit, quòd hujusce generis tumores sæpè, ac præsertim sub hoc Cœlo Romano, inter initia suppurationem dissimulantes, tandem in duros, scyrrhososque tumores abeunt.

Quò circa, si præhabitis medicamentis non discutiatur, contumacioremque se se declaret, alacriter ad medicamenta valenter maturantia confugiendum. Quale hoc erit:

Emplastrū valenter maturans.

℞. Foliorum Maluæ, Violariæ, an. manip. duos.
Radicum Altheæ, libram mediam.
Capitum Liliorum alborum, unc. quatuor.
Coquantur, & contundantur addendo.

Fari-

Farinæ tritici, vel hordeaceæ, q. s.
Olei communis, Butyri,
an. unc. 3.
Pinguedinis porcinæ,
unc. 2. cum dim.
Vitellorum ovorum, num. 2.
Fiat Emplastrum.

Quando verò ad integram maturationem devenerit, quam febres, & dolores præcedere solent, aperiendus erit. Dein sordidum Vlcus detergendum, primò mitioribus, postea valentioribus medicamentis. Cavum carne implendum. Plenum autem cicatrice obducendum erit.

Aperti tumoris curatio.

De repellentium usu ne verbum quidem: quandoquidem ab ignobilioribus partibus ad præstantissima viscera, neque fluxum jam humorem, neque fluentem repellere licet ex Gal. præcepto verò consentiente 13. Meth. Med. cap. 5. nec non Lib. 3. de Comp. Medic. cap. 2. Vt enim cerebrum ad glandulas, quæ juxta aures, & in cervice sitæ sunt, & cor ad eas, quæ in alis sua transfundunt recrementa, veluti ad laxiores infirmiores atque ignobiliores partes, ita & ventris viscera, ac præsertim jecur ad eas, quæ in inguinibus sunt. Propterea tantùm abest, ut ab hujuscemodi glandulosis partibus humor repellendus sit, quòd potiùs ad has ipsas omni studio avocandus sit. Quamobrem in parotidibus ipsis incipientibus etiam parti tumenti cucurbitulam affigendam præcipit Gal.

Repellentia cur suspecta.

Trahendus humor.

Gal. Quam quidem cucurbitulam tumori huic affigendam non propono ad humorem attrahendum, quoniam nec tardiorem, nec contumaciorem tumorem hunc video, quippe quod infra septimam ab initio diem satis manifestè extuberet. Nihilominus placida medicamenta evocantia ob id minimè improbarem, quales sunt fotus ex Oleo, & aqua calentibus, vel ex decoctione fænugræci, seminum lini, violariæ, maluæ, altheæ, liliorum, & consimilium. Hactenus de topicis medicamentis tumoris causæ proximæ (quam conjunctam appellant) excludendæ opportunis dicta sufficiant. Reliquum verò nunc est, ut causæ antecedentis deturbandæ rationem paucis explicemus, si prius admonuerimus humorem venereo contagio fœdatum influentem hoc tempore nequaquam Arte evacuandum esse, ne naturæ motus artis opera impediatur: sed ne Nobilissimus hic Juvenis ab hoc bubone venereo in morbum Gallicum incidat, interjectis aliquot diebus vitiati humores, tùm venæ sectione, tùm medicamentis purgantibus, pro humorum, & corporis natura institutis educendi erunt.

Causa antecedentis tollenda ratio.

Quibus peractis ad majorem cautionem, si aliqua luis venereæ suspicio subesset, ut ligni guaiaci decoctum arte paratum diebus aliquot sumat, etiam atque etiam hortor. Tot mihi dicenda occurrebant, pro Nobilissimi Juvenis valetudine recuperanda. Faxit Deus, ut prospera illi contingant.

De Vulnere ex morsu Viperæ pro Domino Francisco Saluccio Pharmacopola. Consultatio XXXIII.

ANtequam præsentem consultationem aggrediamur, Clarissimos Viros, qui ante me dicturi sunt rogatos volo, ut omni dicendi brevitate contenti, remedijs potius quàm verbis in casu tàm præcipiti agere velint, ne nobis id contingat, quod in adagio est positum. Dum Romæ consulitur, saguntum expugnatur: quinimò in ea sum sententia, ut (annuentibus Clarissimis Viris) dum consulimus, omni studio, & sine mora venenum jam vulneratæ parti cõmunicatum extrahere tentent assistentes, tùm cucurbitula cum flamma majori vulneri affixa, locis prius circumstantibus scarificatis, quò plus sanguinis infecti extrahatur: tùm gallinæ podice vulneri applicato: sed, ut ad institutũ deveniam, morbus de quo nunc agimus continui est solutio, vulnus nempe in manus sinistræ parte carnosa magis ad carpũ accedente ex viperę morsu contractũ, dum pro cõficienda Theriaca viperas audacius pertractabat. Vulnus autem hoc cõmitantur, dolor in parte punctori⁹, ac vehementer mordicans, caloris non solum affectæ sedis, sed totius corporis mutatio ardor quidam insignis *Affectus.* *Symptomata.*

gravesque molestiæ laborantem hunc ita fatigant, ut modo frigore insigni, modo fervore afficiatur. Ita ut & morbus, & morbi causa, tùm interna, tùm externa, & sedes affecta ita pateant, ut nulla hic sit opus inquisitione.

Meth Med. Indicantia tria. Quo circa statim ad Med. Meth. me conferam. Tria hic sunt, quæ indicant. Venenum ejaculatum, ut morbi causa proxima. Pars affecta. Atque morbus ipse: vulnus videlicet, quibus & symptomata accedunt. Primum sui ablationem indicat. Tollitur autem partim cucurbitulis superius commemoratis, vel etiam inustione non admodum profunda, quòd locus nervosus sit: partim & simplicibus, & compositis medicamentis topicis. *Topica simplicia.* Qualia sunt. Allium, cæpa, sinapi, flammula gentiana, scordium, diptamum, stercus caprinum, fermentum, & ejus generis alia simplicia. *Topica composita.* Compositorum autem præcipua sunt. Emplastrum ex allio, cæpa, & Theriaca simul contusis cum fermento melle, & sale. Sed quod magnopere profuturum speramus, emplastrum est hujusmodi.

℞. Galbani, Sagapeni.
Opopanacis, Assæ fœtidæ.
Myrrhæ, an. unc. mediam.
Piperis, Sulphuris, an. drach. 2.
Stercoris columbini.
Stercoris anatis, an. unc. 2.
Calaminthæ, Mentastri, an. man. 1.

Gummi

Gummi Vino dissolvantur,& addito melle, & Oleo antiquo fiat Emplastrum, quod sæpè, ac sæpiùs permutetur.

Inter hæc extrahentia medicamenta, Theriaca rosaceo mixta in vulnus indita, ut cucurbitulæ instar exugat, valenterque virus ipsum ab alto extrahit, ut quæ non modo epota, sed etiam extrinsecus admota, præsentaneum remedium existat. Totius ergo extractionis compendium ad omnes morsus venenatos ex Pauli sententia est. Vulnus exugere, syciam cum multa flamma adhibere, vicinasq; partes scalpello exasperare,& exulcerata adurere. Nam virus unà cum sanguine, & spiritu hunc in modum extrahitur. Columba etiam, vel gallina discissa salubriter imponitur. Cæterùm illud unum minimè silendum puto, quod ad ustionem pertinet, videlicet Vlcus adurendum non esse, nisi inter affectus initia priusquam virus interiora subeat.

Medicamentũ valenter extrahens.

Totius operis extractionis cõpendium.

Cautio notatu digna.

Aliter enim venenum introrsum agitabitur: admovenda tamen sunt emplastra, quæ virus evocent, exiccent,& vesicas inducant. Et hæc de extrahendo veneno totius morbi causa, quod erat primum propositum.

De parte autem affecta tractanda ita sentio. Licet pars hunc in modum affecta interdum amputanda sit, unde vinitor à vipera morsus, falce demorsum digitum cum fœlici successu sibi ipsi amputavit. Alter in uno manus digito ab aspide compunctus, ejus radice juxta pal-

Pars affecta quomodo tractanda.

inam vinculo ligata, digitum totum abſcindendum curavit, ſicque ſanus evaſit Gal. teſte tertio de Loc. affect. nihilominus cum pars vulnerata manus nempe ſectionem recuſare videatur ob grave periculum, quod ab hac ſectione impendet: præſidiaq; extrahendo veneno opportuna quamprimum affectæ parti adhibita fuerint, & nunc etiam ſine intermiſſione adhibeantur, ſperandum fore, ut ſine hac tàm periculoſa totius membri amputatione, Deo immortali adjuvante, ab omni periculo evadere poſſit. Atque præſertim ſi propoſitis jam antea, quàm conſultationem hanc iniremus, & nunc proponendis remedijs cordi veluti parti ſecundariò affectæ, cui venenum perpetuò inſidiatur, ſine mora occurſum fuerit, non ſolùm his quæ ſumuntur, ut Theriaca, pulvis cancrorum fluviatilium, Gentiana, ſuccus foliorum fraxini, & hujuſmodi alia. Inter quæ hoc nobis maximè probatur.

Remedia cordi proficientia.

℞. Lapidis magnetis, ſcrup. 4.
Pulveris Gentianæ,
drach. 1. cum dim.
Theriacæ, drach. 1.
Vini albi optimi, unc. 9.
Miſce.

Medicamenta cordialia externa temperata ſint oportet.

Cujus media pars detur quamprimum ante cibum, & altera ſex abhinc horis pariter ante cibum, repetaturq; medicamentum ſingulis ſex horis. Extrinſecus autem cordis regioni, &

fotus.

fotus, seu Epithemata, & illitiones admoveantur. Vt illitio ex Oleo de seminibus, aut de corticibus citri, Epitemata autem cordialia sint tepido calore actu, & potentia prædita. Calidorum enim immoderato usu succi vitiosi à toto ad viscera, & ad cor præsertim traherentur. Impensè verò frigida ex eo suspecta sunt, quia à venis, & arterijs externis minoribus ad interna majora vasa, sanguinem venenata labe infectum summa cum Ægrotantis pernicie propellere possent: Temperata igitur omnia eligantur. Theriacam autem excipio, quæ vel Vino, vel Oleo ex corticibus Citri liquata, & cordis regioni illita, mirificè cordi prospicit, quo minus venenatam auram admittat, idque præstare creditur, non solum manifestis qualitatibus, sed bezoartica sua facultate: sicque parti, & primariò (nempe vulneratæ) affectæ, & secundariò, cordi videlicet erit occursum. Interim infestantis doloris ratio est habenda. Quare linimentum hoc pro mitigando dolore idoneum erit. *Dolorem mitigãtia.*

Recipit autem Buthyri recentis,
Olei violati, ana. unc. 1.
Ovi candidi, num. unum.
Croci, grana 7.
Misce pro linimento.

Emplastra etiã in hunc usum parantur ex radicibus Althee, malva, violaria, absynthio, camæmelo rosis, meliloto, furfure, vitellis ovorum, croco, Oleo rosac. & chamæmelino. Sed ratio,

vete-

veterum auctoritas, & quotidiana experientia me docuerunt nullum esse præstantius præsidium ad mitigandos dolores hoc in casu, simulque ad extrahendum venenum, animalibus per dorsum discissis, actuque calentibus parti vulneratæ applicatis, quæ cum refrixerint amoveantur, & alia, ut gallinæ, galli, aut columbæ iterum atque iterum applicentur.

Quòd verò ad morbum attinet, nempè ad vulnus ipsum illatum animadvertendum est, ex eo tempore, cum crustæ (seu igne, seu adurentibus medicamentis inductæ fuerint) decident, ne ulceris ora coalescant, & cicatrice obducantur. Sed (si fieri potest) in longum tempus prorogentur, quò virosa materia semper effluat: non autem intus contineatur, & ad intima se insinuet. Id autem perbellè præstabunt allium sylvestre detritum, aut cæpa, vel salsamentum omne ulceri inditum. Vbi verò præfinitū tempus præterierit ulcus ad cicatricem perducendū. De venæ sectione atque de medicamentis purgantibus non habeo quod proponam, quòd certò sciam, hæc opera (inter morbi præsertim initia) ob id valdè formidanda esse, quoniam humores ab extimis corporis partibus ad intimas deturbent. De victus ratione. Cibus sit prisana, lactuca, portulaca, acetosa, pimpinella, Citri, Arancia poma, pulli gallinacei cum lactucis excocti, & eorum jusculа. Potus sit, vel aqua hordei, vel vinum valdè dilutum.

De

De ſanguinis per os profuſione pro Perilluſtri D. Poliſena Sylveſtria à Montealto Conſultatio XXXIV.

Anguinis per os eruptio, ſymptoma nempè in excretis toto genere præter naturam in Perilluſtri hac Muliere morbū conſequitur in via: apertionē videlicet alicujus venę in ipſis pulmonibus. Etenim ſanguis, qui bis, tervè cum tuſſi effluxit copioſus, tenuis, floridus, nulla ejus parte grumoſus, citra ullam impetuoſam violentamque cauſam affatim excretus, & cum ſpuma nuſquam deliteſcente, affectum una cum ſede affecta clarè oſtendunt. Quod autem arbitrentur alij doctiſſimi Medici ſanguinem hunc è capite prodire, quoniam Mulier hæc Illuſtris capitis dolorem quendam cum gravitatis ſenſu ſæpè perpetiatur; non convincit: quandoquidem nec faucium titillationem aliquā perſentit, nec ullus in ſanguine excreto grumus obſervatur, neq; ſi nares valenter etiam emungantur ſanguinis ſignum ullum apparet.

Aff. ctus unà cum ſede aff. ctà.

Signa.

Sanguinis à capite defluxi nota.

Apertionis autem venæ in ipſis pulmonibus cauſam referendam putamus in pulmonum, eorumque vaſorum laxiorem, molliore mque ſubſtantiā ob continuam ferè à capite in ſubjectas partes deſtillationem, neutiquam tamen acrem ſeu ſalſam; accedente tuſſi, quæ licet vio-

Venæ pulmonū apertæ cauſa.

violenta non sit, frequentia tamen, & assiduitate laxiores venas si non disrumpere, earum orificia saltem aperire potuit.

Destillationis causa. Destillatio autem hæc non aliunde proficiscitur, quàm à cerebri humida, frigidaq; intemperie, ut ex proprijs signis innotescit: quæ brevitatis causâ hic non recensebo. De affectu hoc, jugiterque de affecta sede abunde dissetuit Galenus cùm pluribus in locis, tùm 4. de Loc. aff. cap. 5. Et Lib. 5. Meth. Med. cap. 8. *Meth. Med.* Nec non tertio de causis symp. cap. 2. Curationis primum consilium quamprimum dirigendum est in venarum oscula reserata, ut sine mora occludantur, simulque in destillationem inhibendam: quæ quidem opera duo præstanda erunt omni studio medicamentis, tùm sumendis, tùm admovendis. Inter quæ primum locum obtinent duo à nobis sæpius comprobata remedia. Quorum primum est, quod

Recipit Conservæ rosarum, unc. 3.
Conservæ betonicæ, unc. 1.
Boli armenæ, drach. 2.
Seminum Hyosciami albi, drach. 1.
Syrupi rosi. de rosis siccis, q. s.
& fiat Electuarium.

Cujus unc. media exhibeatur vesperi hora somni.

Alterum est. Diacodion in rotulis cum bolo armena assiduè in ore detinendum. Ad idem etiam maximè valet Theriaca recens, hoc est, quæ unum non transcendat annum quinque

horis

horis ante prandium drach. unius pondere data. Interim capiti prospiciendum inunctionibus; pulveribus cephalicis, syncipiti juxtà coronalem admotis, vel etiam cerato, & ejus generis aliis siccantibus, nec non fluxionem infrænantibus, sed ante omnia aluo lenita, vel melle ros. solut. cum Manna, vel leniente clystere, aversionis gratia secanda est vena communis utriusque brachij: unde sanguinis unc. quatuor ab utroque latere eadem die detrahantur. Quo tempore utendum erit victu mediocriter quidem tenui, sed nonnihil crassefaciente. Propterea juniorum animalium partes extremæ in aqua chalybeata elixæ maximè probantur. *Victus ratio.*

Quemadmodum, & ptisana hordeacea cum amylo ex jure, in quo plantaginis folia præbullierint parata. A vino prorsus abstinendum, & ejus loco aqua chalybeata utendum. Ab omni, tùm corporis, tùm animi immoderato motu cavendum. Somno potius, quàm vigilijs indulgendum. Aër frigidus potius, quàm calidus inspirandus: modò supervacanei humores pulmones, thoracicasque partes non repleant. Qua quidem victûs ratione una cum commemoratis præsidijs utendum erit primis hisce diebus, donec tempus prætererit suspicionis novæ sanguinis excretionis. Tunc enim, ut Illustris hæc Mulier ab hac destillatione tussim assiduam excitante liberetur, *Altera curationis ratio.*

atque

atque ab imminenti periculo novæ sanguinis eruptionis, & pulmonum ulceris tuta reddatur, omni diligentia incumbendum erit toti corpori expurgando, cerebro roborando, quò minus supervacanea producat excrementa, atque producta saltem à pulmonibus ad alias partes demittat. Vtrum autem propositi scopi expleri possint quis dubitare posset, quòd omnis sanguinis excretio (præter eam quæ Mulieribus statutis mensibus accidit) semper mala periculosaque sit, scribente Hipp. tertio Aph. 25. Præterea destillationes omnes sub hoc Romano Cœlo pertinaces semper esse solent. Nihilominus cum Nobilissima hæc Mulier primum adhuc senium non attingat, seque totis viribus medicorum præceptis ob temperaturam polliceatur, neque affectus hic sit inveteratus, destillatioq; minimè sit salsa, de futura recuperanda sanitate minimè diffidendũ.

Præsagia.

Victus ratio altera.

Vt igitur propositum negotium prospere, & ex voto succedat præscripta victus ratione tenui extenuante (moderate tamen) & calefaciente, ac siccante, iterum purgandũ erit corpus pilulis de hyera cum Agarico, & cochijs simul, præhabita humorum peccantium, pituitosorum nempè, præparatione. Quæ etiam pilulæ si per totam hyemem bis in mense propinentur, maximam inde utilitatem Nobilissimã Ægrotantem percepturam non dubitamus. Quibus peractis ne cerebrum inposterum tot excrementa colligat exiccandum, roborandumq;

dumque erit internis & externis auxilijs. Proinde præscribendæ confectionis usus valdè opportunus erit.

Cerebrum roborantia medicamenta.

℞. Conservæ Rosarum.
Florum Rorismarini.
Florum Salviæ, an. unc. 2.
Conservæ Betonicæ, unc. 1.
Ligni Aloes.
Spicænardi, an. drach. mediam.
Sirupi de Stœchade, q. s.
fiat Electuarium.

Cujus drach. sex exhibeantur tribus saltem horis ante prandium. Cum hoc Theriaca, sed non recens, aut Mithridatica confectio dormituræ Ægrotanti utiliter dabitur. Quo tempore dimittenda non erunt topica medicamenta cæphalica calefacientia & siccantia moderatè capiti juxta coronalem adhibenda. Quòd si his non obstantibus cerebrum adhuc recrementa noxia accumulaverit, (quòd ex durante destillatione deprehendetur) ut hæc ipsa à partibus Thoracicis ad alias deflectantur, & clysteres molliores tertio saltem quoq; die, & pilulæ de Agarico ex intervallis, & pedum lotiones summo mane, & hujusce generis alia aversoria auxilia usurpanda erunt. Inter quæ inustum Cauterium inter primam & secundam vertebram, vel saltem in altero brachio magnopere conducturum haud dubium est. Quemadmodum & radicis chinæ, cum ligno visci quercini decoctum, herbis cæpha-

Aversoria medicamenta.

Chinæ decoctum.

licis additis viginti saltem diebus de more datum, tùm ad reliquias excrementorum dissipandas, tùm etiam ad cerebrum, & pulmones roborandum maximè omnium opportunum remedium esse judicamus, Verum enim verò si hisce omnibus administratis præsidijs commemoratorum affectuum soboles adhuc superessent, adventante vere proximo caput stillicidio aquarum Thermalium sulphure, & alumine, vel sale etiam medicatarum submittendum etiam atque etiam hortamur. Et hæc pro Perillustris Mulieris valetudine dicta sufficiant.

De Muliebri profluvio pro Nobilissimâ Matrona Romana. Consultatio XXXV.

Vterini fluoris causa.

Terini Fluoris Nobilissimã hanc Matronã quatuor ab hinc mensibus sollicitantis causam interiorem continentemq; non aliunde provenire arbitramur, quã ab excrementitio humore pituitoso in ventriculo cumulato, ob vitiatam ejusdem coctionem, frigidæ humidæque intemperantiæ non à natura, sed propter errata quædam perpetrata contractæ vitio. Etenim exeuntium qualitas, & substantia humoris pituitosi naturam præseferunt. Nec ulla de utero quærimonia subauditur. Ventriculum autem frigida humidaque

daque intemperie laborare, & tarda coctio. & acidi interdum ructus, & appetentia, quæ coctionem longe superat, cumulatè indicant. His accedit, quòd omnia alia viscera satis probè valent.

Quapropter, ut Nobiliss. Matrona ab hac molestia liberetur, & ab imminenti sterilitatis periculo præcaveatur, tria omni accurata diligentia sunt præstanda. Nimirũ, ut pituitosorũ excrementorũ generatio, tùm proba victus ratione, tùm ventriculi attemperatione inhibeatur: necessariò autem geniti, & dissipentur, & ab utero ad alias partes avertantur: ac tandem uterus siccetur, & roboretur, ne æquè facilè supervacanea admittat. Quę quidẽ ad hunc, perinde atq; ad quandã sentinã profluere solent. *Curationis scopi.*

Quos quidem scopos obtinere non admodum difficile erit: juvenilis enim ætas, saluberrimus à natura habitus, & affectus minimè inveteratus, negotium hoc ex voto successurum pollicentur: præsertim cum præsidia generosa etiamnum explorata minimè fuerint. *Præsagia.*

Quod, ut facilè assequamur necessum est in primis victus rationem tenuem, extenuantem, moderateque siccantem Nobilissimæ Matronæ continenter observandam præscribere. De qua quidem pauca mihi dicenda supersunt, quòd complura non minus doctè, quam eleganter à Doctissimis Viris adducta fuerint. Igitur (quod ad exercitium attinet) vitam sedentariam in Nobilissima hac Laborante *Victus ratio.*

magnopere damnamus, quemadmodum & immodicum exercitium, concitatioresq; motus. Exercitium autem temperatum ante cibum maximè ex usu illi erit: sed præ cæteris, partium superiorum exercitationes frequentes, frictionesque magnopere commendantur. Vt rarò Virum adeat horror. Aluo non fluente, alternis saltem diebus, vel prunis solutivis in prima mensa devoratis, seu mercurialis decocto epoto, vel clystere ducatur. Cibos coctu difficiles, cruditatesque omnes devitet. Parcè admodum bibat. Sitq; potus Vini rubelli pauciferi, & subadstringentis: in quo aurum seu ferrum candens extinctum fuerit, vel aqua ferrata attemperetur. A cibo cydonijs Vino excoctis, & saccharo tectis utatur, seu coriandris saccharo conditis.

Purgatio. Mox, ut alijs scopis satisfacere valeamus, operepretium erit totius corporis, ac præsertim ventriculi pituitosa recrementa apparare, & apparata expurgare medicamentis pituitosæ cacochymiæ emendandæ idoneis. Quo in casu inter purgantia medicamenta omnia ex hyera, & Agarico sunt huic operi maximè opportuna. Vt verò vasa medicamentis sumendis pervia magis reddantur, sanguinis è vena jecoraria brachij dextri detractionem non improbarem, à primo nempè, vel à secundo syrupo. Purgatione finita, ventriculo roborando, calefacientibus & siccantibus stomatichis, & internis & externis quamprimùm studendum erit.

Ventriculus roborandus.

erit. Quorum paucula quædam in gratiam exempli hic proponam. Interea, quæ sumuntur drachma media Masticheѕ molliter contusi, ex ovoque sorbili immediatè ante cibum mane & vesperi devorati mirũ in modũ ventriculum infirmum roborat, fluoremq; uterinum sistit. Ad idem maximè valet medicamentum mihi valdè familiare nunc præscribendum. *Usus mastiches.*

℞. Conservæ Rosarum antiquæ,
unc. 3.
Nucis moschatæ, drach. 1.
Specierum Diatrionpipereon.
Specierum Aromatici rosati,
an. scrup. 2.
Santalorum omnium,
drach. mediam.
Ligni Aloes, scrup. 1.
Miuæ Citoniorum Atomaticæ, q. s.
fiat Electuarium.

Auctoris medicamẽtum stomachicum.

Cujus uncia media detur duabus horis ante prandium septem diebus continuis. Quo tempore ceratum corio exceptum hic describendum supra ventriculi regionem gestabit.

℞. Mastiches, unc. mediam.
Cariophyllorum.
Nucis Moschatæ.
Zedoariæ.
Ligni Aloes, an. scrup. 1. cum dim.
Specierum Diambræ, scrup. 1.
Olei Mastichini, unc. mediam.

Ceratum pro stomacho.

Terebynthinæ, q. s.

& fiat Ceratum pro ſtomacho.

Quibus peractis ad avocanda ab utero ad alias partes recrementa tria valdè profutura præſidia occurrunt. Diureticorum uſus. Interpoſita, repetitaque purgatio ex Rhabarbaro: atque decoctum ligni guaiaci ea lege, & arte paratum, ut excrementorum in univerſo corpore redundantium reliquias diſſipare, ſudorem, aut urinam movere, ideoque avertere, ſimulque etiam ventriculum, & uterum firmare valeat. Eſt autem hujuſmodi:

Ligni ſancti decoctū.

℞. Ligni guaiaci torniti, unc. 1.
Radicis ſaſſafras, drach. 2.
Santalorum omnium, drach. 1.
Infundantur in aquæ chalybeatæ, lib. 3.

Horis duodecim. Deinde bulliant ad conſumptionem tertiæ partis aquæ, atque in fine adde ad ebulliendum

Foliorum plantaginis, Menthæ, Matricariæ, Artemiſiæ, Fœniculorum, Capillorum veneris, an. pug. 1.
Sumach, Radicis petroſelini, an. drach. 1.

Cauterii.

Colati unc. 7. vel 8. exhibeantur in aurora, & ſudor molliuſcule provocetur. Idque viginti ſaltem diebus continuis præſtandum. Quo tempore averſionis gratia, cauterium cruris dextri parti interiori ſub genu candenti ferro, vel cauſtico affixum, non poſſum non ſummopere cum Clariſſimis Viris collaudare. Sed (ut antea

anteadicebam) aversio, quæ fit, & per sudorem, & per urinæ, ac stercorum vias non est contemnenda. Quemadmodum, & quæ per vomitum facilem fit, maximè probatur. *Aversio non contemnenda.*

De uterum roborantibus medicamentis, qui tertius erat nobis propositus scopus, liberè dicam quid sentio. Fotus, linimenta, & pessaria ex rebus siccantibus adstringentibusque à Doctissimis Viris proposita certè non improbo: Verum enimverò magis mihi arrident insessus ex aquis Thermalibus ferreis aluminosis, & aliqua ex parte sulphureis: vel ex aquis earundem facultatū Arte paratis. Sicuti quoque, & suffumigia siccantia adstringentiaque. Quæ quidem dum in usu habentur, si bolus ex Mithridatij drach. media, cum Trociscorum de charabe scrup. uno devorandus dabitur, multò efficacius (quod intendimus) præstabunt. Hæc dicta sufficiant in gratiam Nobilissimæ hujus Matronæ, cui Deus concedat optatam valetudinem. *Uterū corroborantia.*

De Dentium dolore pro Illustrissimo atque Admodum Revendo D. Abbate Reario. Consultatio XXXVI.

Doloris causa.

N proposita Consultatione brevis admodum ero, quòd Clarissimi Doctores, qui ante me dixerunt omnem (ut dici solet) lapidem moverint. Dolorem, quo Illustrissimus Abbas per intervalla quædam acerbissimè secundùm dentes plures inferioris maxillæ lateris dextri tractatur, non aliunde oriri, quàm ab intemperie calida cum humore bilioso, unicuiq; satis testari possunt, tùm doloris species: acerbissimus enim est, tùm urgente dolore facies solito calidior, tùm oris amaritudo, tùm etiam ætas, temperamentum, & præcedentes causæ externæ. Quod autem dubitant Clarissimi Viri, cur videlicet dentes compatientes nec colorem, nec substantiam etiamnum permutaverint, uno excepto, qui perforatus apparet, id propterea evenit, quoniam affectus is in nervis dentibus substratis consistit; Quod ex doloris vehementia satis intelligitur.

Partis affecta signa.

Curationis scopi.

Quocirca tota præcautionis (de qua præcipuè nunc agimus) ratio in eo posita esse videtur, ut tùm victus ratione, tùm fervidioris hepatis attemperatione biliosorum humorum generatio inhibeatur, & necessariò geniti ad inte-

intestina, vel urinæ vias, seu ad cutim ipsam avertantur, simulq; caput, & maxillæ ita roborentur, ne hujuscemodi excrementitios humores suscipiant.

Quod quidem, ut obtineatur, (modo Illustrissimum Laborantem se medicorũ præceptis obtemperaturum polliceatur) non admodum difficilè erit: quandoquidem nec dentium substantia est immutata uno excepto, nec vitium hoc ætati, & temperamento disproportionatum est. Igitur victus ratione præscripta causæ morbificæ opposita, corporeq; (ut decet) præpurgato, & per venæ sectionem evacuato, ut hepatis fervor pro viribus attemperetur, hoc tempore quo jam calores instant, seri caprini ita depurati à caseo & butyro, ut aquam substantia, & calore referat, libræ saltem tres mediæ horæ spatio ab Illustrissimo Viro sumantur, oportet, horis saltem quinque ante prandium, succi cichorei depurati uncijs tribus primo cyatho additis. Vespere autem duabus horis ante cœnam in aquæ tepidæ balneo horæ paulò minus spatio se immergat: quod quidem lavacrum dolorem etiam (quando urgeret) maximè demulcere valet. *Præsagia.* *Victus ratio.* *Hepatis fervor emendandus.*

De medicamentis & auxilijs aversorijs ita decerno, quæ urinam movere possunt, ut melonum semina, petroselini, fæniculiq; radices, Asparagi, & consimilia simplicia cibis immixta summopere laudantur, quemadmodum & pilulæ, tùm aureæ, tùm de hyera Nicolai, tùm *Aversoria auxilia.* *Vrinam moventia.* *Pilulæ.*

etiam de Agarico Mesue ex interpositis intervallis devoratæ, vim maximam habent ad avocanda à partibus supernis ad infernas cujusque generis recrementa. In quem usum etiam maximè commendantur pedum ex aqua calente lotiones manè & vesperi repetitæ.

Cauterii. Cauterium quoque in dextero crure paulo subtus genu excitatum, diuq; apertum conservatum incredibilis in hoc opere emolumenti futurum, nemo est qui ignoret.

Caput roborantia. Cæterùm ad roborandum caput nullum præstantius, faciliusq; remedium nunc occurrit capitis ejusdem lavacro semel in hebdomada lixivio dulci, ex vitis cineribus cum rosis, violis, myrtillis, & santalis rubris cum modico Agarico parato. Sicque pro roboranda maxilla affecta: decoctum ex eisdem nunc cõmemoratis simplicibus in aquæ ferratæ, & Vini rubri oligophori subadstringentibus partib' æqualibus paratum ore continendum mirificè proderit. Hæc autem de præcautione dicta sufficiant. Reliquum nunc est, ut duo vel tria præsidia hic præscribamus, quæ dolorem (si in posterum urgeret) quam primùm mitigare valeant, licet præsentis consultationis propositum totum in præcautionem dirigatur, quorum primum erit

Maxillas firmantia medicamenta.

Medicamẽtum dolorem sedans primum.

℞. Succi sempervivi,
Succi solatri, an. unc. 2.
Lactis vaccini, unc. 9.
Olei rosati omphacini, unc. 1. cum dim.

Opij,

Opij, Croci, an. grana 3.

Misceantur, & linteo exceptus liquor tepens maxillæ dentium dolentium sæpius applicetur. Alterum

℞. Medullæ pomorum dulcium excoctorum, unc. 2.
Furfuris aceto macerati, unc. 3.
Olei rosati omphacini, unc. 1.
Croci, scrup. medium.
Opij, grana 2.

Alterum.

Misce, & fiat Emplastrum loco dolenti applicandum.

Tertium & expertum.

℞. Vini albi potentis, unc. 4.
Radicis hyosciami albi, drach. 2.

Tertium.

Bulliant ad consumptionem tertiæ partis.
Dein coletur colaturæ adde aceti nigri, unc. 1. s.
Vernicis, drach. 1.

Iterumque bulliant unica levi ebullitione. Colatum ore contineatur.

Dentis autem perforati cavitas impleatur Theriaca cum pyrethro, nigellæ, & aquæ ardenti commixta.

Medicamentũ pro dente perforato implendo.

Quibus omnibus administratis remedijs Deo immortali adjuvante dentium dolorem hunc cessurum non diffidimus.

De

De Calculi renum, & vesicæ suspicione pro Perillustri Domino Horatio Spada Brixelliensi. Consultatio XXXVII.

Nihil in Arte prorsus notum.

Voniam nihil in Arte Medica usque adeò clarum est, quod dubitandi occasionem aliquam non præbeat: haudquaquam mirandum est, si doctissimi Viri in præsenti consultatione in varias, peneque oppositas sententias distrahantur. Alij enim arbitrantur Perillustrem propositum laborantem renum calculis laborare, tùm quoniam nephriticis affectibus multis abhinc annis sollicitatus fuit, arenulasq; unà cum urinis antea excrevit, & nunc etiam excernit (fallax sanè conjectura) tùm quoniã diebus elapsis post corporis vehementem concitatumque motum turbidas, & cruentas urinas minxit (infirmum profectò argumentum) quandoquidem immoderato exercitio renes interdum usque adeò excalefiunt, ut eorum vasa dilatentur referenturque unde sanguis unà cum urina profundatur, sine tamen notabili dolore: Vbi verò sanguis è renibus cum urina delabitur ob calculum partes lacerantem, in ejus motu, acerbissimi tunc suboriuntur dolores: præsertim cum renum cavitatem, vel ureteras subit. Refert autem Perillustris Patiens nullum dolorem expertum fuisse

Renũ calculi fallax conjectura.

fuiſſe in commemorata cruentæ urinæ excretione. Hæc igitur argumenta minimè me impellunt, ut credam Virum Perilluſtrem renum calculis laborare, cum nullum in hoc ſignum appareat eorum, quæ ab Hippocrate, & Galeno Lib. 6. de M. Vul. ſec. prima Com. 5. enumerantur affectum hunc conſequentia: videlicet dolor gravis in fine lumborum, fixus, parvoque loco circumſcriptus. Vomitus primum pituitoſus, dein æruginoſus. Doloris incrementum ab aſſumpto cibo, qui vel poſt vomitum, aut ventris dejectionem miteſcit. Fœmoris & cruris è directo renis compatientis torpor, ſeu ſtupor quidam. Nec non teſtis ejuſdem lateris dolor. Quorum nullum in propoſito Patiente (ut diximus) obſervatur: unde calculi renum ſuſpicio omnis excluditur.

Alij verò argumentis ſatis apparentibus audacter aſſerere videntur Perilluſtrem hunc virum veſicæ lythiaſi laborare. Quorum argumenta hæc ſunt. Dolor aſſiduus cum rei cujuſpiam gravis ſenſu perinæi loco incumbentis: qui dolor ab externo etiam objecto locum illum premente exacerbatur. Egerendi interdum cupiditas in lotio reddendo. Vrinæ curſus nonnunquam tantiſper impeditur quidem, ſed prorſus non ſupprimitur. Quæ quidem ſymptomata veſicæ lythiaſis timorem non levem mihi quoque profectò incuterent, niſi unum alium præter naturam affectum in Perilluſtri Viro obſervarem, à quo omnia hæc com-

Veſicæ lythiaſis dubia conjectura.

commemorata vitia oriri posse neminem latere arbitror. Affectus autem est perpetuus ferè tenesmus; cujus quidem causam in venas hæmorrhoidales internas magnopere turgentes cum aliqua intestini recti exulceratione citra omnem controversiam referre debemus. Hæmorrhoides enim duplicis sunt sortis: aliæ enim externæ sunt, propaganturq; à venæ cavę ramis: aliæ interiores, quæ à splenis, & mesenterij venis propagantur, quæ hæmorrhoides cœcæ dicuntur, quando prætumidæ quidem sunt: sed sanguinem non reddunt, neque conspiciuntur nisi ano descendente, vel immisso speculo, quales in præsenti Patiente deprehenduntur: internæ nimirum, valdè tumentes uvis consimiles, quæ moræ à nonnullis appellari consueverunt, quòd moris consimiles cernantur: Hæ autem quatenus acri, atrabilarioque sanguine sunt refertæ, & distentæ, insignem ea in parte dolorem excitant, ob exactum partis illius sensum sphyncteri musculi nervis mediantibus; unde assidua illa egerendi cupiditas, sine tamen fœcum excretione: quatenus autem repletæ admodum sunt, & duræ eam partem premendo dolorem illum gravem perpetuò efficiunt, modò majorem, modò minorem, prout plus minusvè turgent: qua etiam ratione vesicæ cervicem intestino recto consentientem premendo, angustandoque urinæ cursum interdum remorantur. Et quoniam anus, & vesica inter se cohærent, mutuoque com-

Tenesmi causa.

Hæmorrhoidum differentia.

Symptomatum causa.

compatiuntur: hinc fit, ut tristis quidam sensus in pudendo interdum excitetur: pars enim hæc vesicæ maximè consentit. Ergo symptomata jam dicta vesicæ lythiasim non necessariò concludunt. Quod autem Perillustris Vir in reddenda urina dejiciendi jugiter desiderio interdum tentetur (lapidis in vesica signum) non urget: etenim cum frequenti tenesmo molestetur, fortuna interdum fert, ut inter mingendum consueta pariter egerendi propensione sollicitetur. Præterea in urinæ expressione aliquo cum conatu ob meatus angustiam ab intestino recto prætumido subjectas partes premente comparatam, ano simul etiam nonnihil commoto, irritatoque, tenesmus suboritur, isque non semper, quòd hæmorrhoides illæ internæ non semper æquè turgeant. His accedit, quòd si in proposito Patiente vesicæ calculo laborante, urinæ tenues, subalbidæ, & crudæ prodirent, sabulosum (hoc est argillosum quid luto consimile) deponerent, præsertim si lapis grandior esset: quod quidem intelligere voluit Hippoc. Aph.4. Aph.79. ubi habet. Quibus in urina arenosæ sunt subsidentiæ his vesica calculo laborat. Quem quidem Aph. nullus (absit arrogantiæ nomen) ante nos interpretatus est. Pruritus, & tensio crebra pudendi: insignis sub mictionis finem dolor: nec non stillicidium assiduum patientem hunc gravius cruciarent. Quorum signorum nullum hic integrè observatur; & si quæ sint his forte

Lapidis vesica conjectura.

Tenesmi causa nata.

Argumenta vesicæ lythiasim excludentia.

fortè ſimilia, hæc non à lapide, ſed ab internis tumentibus hæmorrhoidibus Teneſmum efficientibus proficiſcuntur. Cujus quidem rei illud evidentiſſimum eſt argumentum, quod Perilluſtris Vir paucis dumtaxat ab hinc diebus mala hæc experiri cœpit, quo nimirum tempore hæmorrhoides, & ex hæmorrhoidibus teneſmus cœperunt.

Curandi ratio. Quo circa recta curandi ratio tota in eo ſita erit, ut ſanguinis ad ſedis venas fluentis impetus coerceatur, qui jam fluxit, & venas illas diſtendit omni Arte, & ſtudio detrahatur, affectæ partis dolor ſedetur, atque inteſtini recti ulcuſculum illud deterſum prius (ut decet) ad cicatricem perducatur. *Prognoſtica.* Neque autem hujuſcemodi ſcopos à nobis expleri poſſe brevi etiam tempore minimè deſperandum: quandoquidem res agitur cum Viro, licet in ætate inclinante conſtituto, robuſto tamen, atque corporis habitu firmo admodum à natura conformato. Morbus præterea neque propria eſſentia, neque partis affectæ præſtantia magnus dici poteſt. His accedit, quòd affectus hi præter naturam non ſunt inveterati; non contumaces, ſeu mali moris, neque etiamnum explorata ſunt remedia malis hiſce curandis opportuna. *Ani vitia cur difficillima curatu ſit.* Inficias tamen non ibo ani vitia curationem difficilem recipere: quia ſedes affecta cum exquiſitè admodum ſentiat, acriora, & auſtera remedia ægrè admittit: item recrementorum tranſitu mordaci valdè irritatur:

Acce-

Accedit, quòd loci humiditas & caliditas putredinem facilè accersit. Quin & nullum certum determinatumq; tempus adhibendorum remediorum nobis concessum est: quòd plerumque tempore minimè convenienti, ægrotantes ad deijciendas fæces concitantur. Omnem tamen difficultatem superatam iri non diffidimus, quoties Perillustris Vir Medicorum præceptis totis viribus obtemperaverit.

Et quoniam nullum quantumvis efficacissimum, & generosum remedium quidquam emolumenti afferre potest, nisi recta vitæ ratio ad unguem observetur, hanc primo loco paucis absolvam. Sit igitur tenuis, refrigerans & subadstringens. Ea propter Prissana ex hordeo perusto prius, dein in jure partium animalis extremarum ex aqua chalybeata parato probè excocto, optimum illi alimentũ erit. Quorum etiam animalium, ut hædi, vituli, vervecis, & capi extrema cum cichoraceis, & plantaginis folijs excocta inter alia edulia maximè commendamus. Potus sit aquæ ferratæ, in qua santalorum rubrorum portiuncula præbullierit: Vinum enim ob loci inflammationem, quæ futura timetur, suspectum habemus. Ab omni, tùm animi, tùm corporis motu cavendum. In summa à quiete, & parco cibo curatio exordienda est. Somnus omni Arte, & studio procurandus: quo circa, ut Perillustris Vir, qui de vigilijs admodum conqueritur, Diacodionis *Victus ratio.*

è venis, quæ in sede sunt, tribus vel quatuor hyrudinibus perbellè expurgatis affixis. Præterquam quòd enim sanguinis ex hoc loco detractio tumentes hæmorrhoides sanat, citra virium etiam dejectionem toleratur. Huic quoque accedit, quòd harum venarum per hyrudines apertio longè minus molesta est, quàm quæ frictionibus cum fici folijs, aut lineis linteis asperis, & crassis fieri interdum solet.

Quo tempore lumbis circa os sacrum, sedi, pubi, & inter fœmineo apponenda erunt medicamenta, quæ dolorem mitigare possint. Quare in aqua dulci modicè calida bis, terque in die naturali desideat, in qua præbullierint folia maluarum, Altheæ, Violarum, Flores Chamæmeli, Meliloti, Fœnugræci, & Lini semina, cum Anetho: item, & ubi hæc non suffecerint, Hyoscyami, ac lactucæ folia, & papaveris, tùm albi, tùm nigri cortices adijciantur. Quòd si Perillustris Æger hoc in decocto desidere non potuerit, spongiæ eodem insuccatæ locis jam dictis adhibeantur. Ab insessu, infrascripto linimento digito excepto intestini inferior pars illinatur. *Medicamenta topica.*

℞. Foliorum Altheæ,
Violarum,
Lactucæ,
Hyoscyami, an. pug. unum.

Auctoris medicamentum anodynum.

Cc 2 Bulli-

Bulliant in lacte caprino, vel vaccino, & exprimantur, deinde in expresso colato maceretur mica panis: cui adde vitelli ovorum numero duos, cremoris seminis lini, & fœnugræci an. drach. 2. Adipis anseris, Olei rosacei, an. unc. unam. Quo quidem utatur modo jam dicto. Interim etiam, & pro mitigando dolore, & detersionis exiccationisque gratia, clyster infrascriptus utiliter infundatur.

Clyster.

℞. Decoctionis Hordei integri, & torrefacti.
Foliorum Plantaginis,
Rosarum rubrarum, unc. 9.
Olei rosacei,
Prisanæ succi, an. unc. 3.
Ovorum recentium cum albis suis sine corticibus, num. 2.
Simulque permixtis fiat clyster.

Ad eundem usum injiciatur interdum lac recenter mulctum caprillum, cum Oleo rosaceo.

Medicamēta selecta anodyna.

Tria adhuc remedia mihi valdè familiaria, & probata hæmorrhoidum dolori mitigando destinata proponenda duxi. Oleum ex vitellis ovorum recenter extractum. Oleum momordicæ (balsaminam vocant.) Et Vnguentum populeonis cum opij modico, ac Ovorum vitello. Quibus digito exceptis anus linitur.

Purgatio.

Porrò quòd ad cacochymiam tollendam attinet, humores tùm melancholici, tùm etiam pituitosi salsi sanguini confusi apparandi erunt

erunt; dein apparati blando, his accommodato pharmaco purgandi erunt hunc in modum.

℞. Syrupi de ſucco Borraginis.
Mellis Roſati.
Syrupi de Endivia, an. unc. media.
Aquarum Endiviæ.
Borraginis.
Plantaginis, an. unc. 1. cum dimidia.
Miſce.

A quinto vel ſeptimo ſyrupo infraſcriptum propinabitur pharmacum.

℞. Epithymi,
Foliorum ſenæ, an. drach. 2.

Bulliant in aquæ plantaginis uncijs ſex ad conſumptionem tertiæ partis, dein coletur, & cum expreſſo diſſolve Rhabarbari electi drach. unam, Syrupi roſati ſolutivi, unc. tres, pro potu quatuor ſaltem horis ante cibum dando. Quod quidem medicamentum iterum tribus vel quatuor interpoſitis diebus (ſi opus erit) repetatur. Sed obijciet quis, Gal. Lib. 4. Meth. Med. cap. 6. præcipit affectis inferioribus inteſtinis per ſuperiorem ventrem evacuandum, vomitu nempè, ſuperioribus autem per inferna. In propoſito autem ægrotante inteſtinum rectum duplici affectu præter naturam laborare ſenſu deprehenditur, videlicet ulcere, & internarum hæmorrhoidum inſigni plenitudine, & tumore cum dolore, aſſiduoque teneſmo, unde frequens illa cruenta proluvies. *Difficultas.*

 (Dyſen-

Dysenteria quid. (Dysenteriam propriè appellare possumus) quandoquidem Dysenteriæ communi vocabulo, quemcunque intestinorum præter naturam affectum Galenici omnes intelligunt: propria verò Dysenteriæ appellatione, & intestinorum ulcus intelligere voluit Galenus 6. de Loc. aff. cap. primo, & cruentam intestini proluviem Hipp. Lib. 4. de Articulis textu 40. *Cruentæ excretionis differentia.* sanguinolentam excretionem hanc in Perillustri Viro non esse hepaticam, ut aliqui suspicantur, sed intestinalem ex eo impellor, ut credam, quoniam in hepaticis hujuscemodi excretionibus duorum interdum, vel trium dierum intervallo evacuatio supprimitur, dein affatim, & deterior ferè sine dolore revertitur, nihilque abrasum in excretis annotatur: dejectiones autem, quæ in præsenti nobis negotium facessunt assiduæ cum insigni intestini cruciatu, atque cum abrasionibus quibusdam: non igitur hepaticæ sunt. Sed, ut eò redeamus, unde digressi sumus, purgantia medicamenta hic eatenus suspecta videntur, quatenus humores mordaces: pituitam nempè salsam ad locum affectum detrahunt, quo nomine proposita etiam, & summa cum ratione aqua retucciana de more potanda ad detersionem, & primæ regionis purgationem suspecta fortassis videbitur. Idque Hippocratem etiam in Libro de Morbis vulgaribus non semel tantùm adnotasse, neminem latere puto. Nihilominus *Difficultatis solutio.* & insignis cacochymia, pituitæ nimirum salsæ, humo-

humorisque atrabiliarij copia, & intestini leve ulcus in laborante difficilè admodum evomente, moliendam per pharmaca clementer subducentia purgationem proculdubio suadent. Et licet noxij humores ad locum affectum hoc opere deducantur: ibi tamen non persistunt, sed affatim excernuntur, ita ut purgantis medicamenti usu plus commodi ægro comparetur, quatenus morbifica causa antecedens deturbatur, quàm incommodi affectæ sedis ratione. Et præsertim si statim hac evacuatione peracta leniente, jugiterque blandè detergente Clysteri intestina abluantur. Porrò medendi nostra hæc ratio in proposito casu non solum rationi, & quotidianæ experientiæ, verùm etiam, & veterum Auctorum, ac præsertim Actuarij Lib. 4. cap. 6. Auctoritati consentit.

Diuretica. Sunt, qui à purgatione urinam cientia medicamenta mirum in modum commendent, ut Aetius & Celsus, quòd in aliam partem humorem noxium avertant. Sed nec tutò, nec facilè per urinas revelles: quia humor acris, & mordax facilè ureteras, & vesicam abraderet, & exulceraret, præsertim in renum, & vesicæ vitijs obnoxio, qualis est Perillustris hic Vir. Verum enimverò diuretica tepido calore prædita frigidis commixta, qualia sunt quatuor semina communia frigida, unà etiam cum adstringentibus utiliter interdum concedi possent. *Cautio in diureticorum usu.*

Aluum sistentia. Mox ad ea medicamenta accedendum, quæ aluum sistunt; quoniam laxatas plus justo partes adstringunt, influentesque humores densando firmant. Horum autem alia sumuntur, alia inijciuntur, & alia forinsecus adhibentur: primi generis infrascriptum Electuarium mihi semper cum successu familiare fuit.

Electuariũ aluum sistens.

℞. Seminum rosarum,
Oxalidis,
Plantaginis,
Portulacæ, an. scrup. 1.
Corallorum rubeorum,
Cornu cervi usti, an. drach. 1.
Amyli,
Dragacanthi, an. drach. mediam.
Sacchari rosati veteris, unc. 4.
Cum Syrupo rosato de Rosis siccis.
Fiat Electuarium.

Cujus uncia media detur horis saltem tribus ante prandium, vel ejus loco exhibeantur aquæ plantaginis, unc. tres, cum Syrup. rof. de Rosis siccis, unc. duabus. Interimq; in prima *Hordeatũ.* mensa hordeatum ex hordeo torrefacto in aqua chalybeata excoctum, additis mali punici acidi granis cum seminibus aliquibus frigidis propinetur. In quem etiam usum alui fluore non cedente, leporis coaguli, drach. una, ex musto cocto data mirum in modum prodesse solet. Per sedem autem inijciatur infrascriptum Ænema.

Recipe

Recipe aquæ hordei torrefacti cum corticibus, lib. unam, in qua præbullierint foliorum plantaginis, Rosarum rubearum, balaustiorũ, polygoni pug. medium, cui adde vitellos ovorum, num. duos, Olei rosacei omphacini, unc, unam, cum dimidia, & mellis rosacei, unc, 2. & fiat clyster. **Quæ per sedem infundenda.**

Venter autem hoc tempore singulis sex horis illinatur Oleo Cydoniorum, Mirteo, Mastichino, inspersis deinde pulveribus Corallij, Rosarum, Mastiches, Boliarmenæ, aut sanguinis Draconis. Huc etiam spectat Emplastrum Diaphænicum Mesuæ frigidum. **Forinsecus admovenda.** Nec obstat Galeni sententia primo de Arte Curat. ad Glauco cap. 14. ubi scriptum reliquit, medicamenta potissimùm frigida, atque adstringentia ventri minimè admovenda esse. **Objectio.** Nam quò magis cutem densaverint, tanto magis fluxiones augebunt. Objectum autem hoc non convincit, quoties corpus exquisitè repurgatum fuerit, atq; topica præsidia moderata adstringendi facultate polleant. **Solutio objectionis.** Præhabita hunc in modum de toto corpore, ac nonnihil etiam de sede affecta providentia: superest, ut intestini recti ulceris curationem exquisitam aggrediamur. **Ulceris curatio.**

Medicamenta igitur ulceri sanando accommodata duplicis sunt generis: alia enim detergendi, ac repurgandi intestinum à bile, vel mucco mordaci facultate sunt prædita: alia adstringendi, resiccandi, glutinandi, jugiterq;

internam intestinorum superficiem contra fluentis materiæ morsum obtundendi vim possident. Quæ omnia utilius per sedem inijciuntur: ac primùm detergentia, & repurgantia intestina ijs sordibus, quæ resides, & affixæ sua acrimonia frequentem desidendi cupiditatem summa cum molestia inducunt. Vt

Clyster detergens.

℞. Hordei,
Rosarum rubearum,
Verbasci,
Foliorum plantaginis,
an. pug. unum.

Bulliant in lactis caprilli lib. una ad consumptionem quartæ partis.

Deinde coletur.

Colaturæ adde
Syrupi rosati de rosis siccis,
Mellis ros. an. unc. 2.

Et fiat clyster additis ovorum duorum vitellis.

Si autem clystere hoc sæpius diligenter deterseris, natura ulcus carne implere, glutinare, & cicatrice obducere per se poterit. Quod tamen, ut promptius efficiat, juvanda est clysteribus siccantibus, & adstringentibus: ut, decocto lentium, rosarum, balaustiorum, & plantaginis, superaddito bolo armena, terra lemnia, & tragacantho: non omissis tamen interea tergentibus. Secundi generis ænema parabitur ex farinæ amyli uncijs duabus in lacte caprillo ustulato coctis: additis butyri recen-

Clyster adstringens, & consolidans.

recentis, uncijs tribus, & boliarmenæ, drachma una, cum ovorum vitellis duobus. Vel (quod omnes explet scopos.)

℞. Lactis chalybeati,
unc. 10.
Succi plantaginis depurati,
unc. 3.
Muccaginis seminum psylli,
unc. 2.
Sacchari albi, vel rubri,
unc. 1.
Boliarmenæ, Tragacanthæ,
an. scrup. 2.
Ovorum vitellos,
num. 2.
Et fiat Clyster.

Clyster adstringens, & obtundens.

Vapor etiam Vini austeri per ferrum ignitum elatus, ac sede receptus saluberrimus est: eodem Vino etiam, si manus & pedes foveantur, mirum in modum proderit. Quemadmodum & Cataplasma ex pane medio tosto, Vinoque rubro austero extincto, addito butyro, & Oleo Mastichino cum mastiche pulverisato ventri admotum. Tetutiana etiam aqua sæpius: minori tamen copia per sedem infusa mirificè valet, tùm ad detergendum, tùm etiam ad resiccandum.

Suffumigium. *Cataplasma.* *Aqua tetutiana.*

Porrò qui primi injiciuntur clysteres detergentes, ac repurgantes intestina majori copia assumantur, oportet, ut magis impleant: minor autem eorum quantitas assumitur, qui adstrin-

Observationes in usu Clysterium.

adstringendi, glutinandi, & consolitandi gratia secundo loco infunduntur: siquidem, id ut præstent, longiore opus habeant retentione.

Olea & pinguia omnia ulceribus adversa.

Illud etiam observatione dignum est. Olea, ac pinguia omnia, veluti etiam, & ovorum vitellos eatenus ulceris curationem impedire, quatenus ulcerata loca sordidiora reddunt. Quapropter non nisi urgente dolore ijs, quæ infunduntur immiscetidebent, quorum caprillum sævum, ut quod inter alia sit dysentericis utilissimum magnopere probamus: facilius enim concrescit; plurimoque tempore intestinis inhæret, nec habet acrimoniam, ut hircinum, Galen. Auctore Lib. de Simplic. Medic. facul. plerisque in locis. Illud etiam memoriæ semper mandandum, quòd medicamenta omnia, quæ ex opio, hyosciamo, mandragora, aut nigro papavere componuntur, ob id suspecta esse, quoniam licet somno dolorem levare videantur, & propterea ventrem firmare conspiciantur, tamen humores in unũ collecti, postea sine intermissione deijciuntur, capiteq; gravato, ac viribus labefactatis ventrem deterioris conditionis reddunt: ea propter ex Tralliani sententia vitari omnino debent, nisi fortè maximè urgeat doloris, aut vigiliarum necessitas: tunc enim ad narcotica, quale est Phylonium tùm persicum, tùm Romanum confugiendum. Quod per os exhiberi quidem potest, innocentius tamen hoc in casu clysteribus immiscetur.

Narcotica semper suspecta.

Hoc

Hoc unum etiam, illudq; maximi momenti hic minimè omittendum duximus: videlicet dysentericis interdum fæcalia recrementa in multos dies retineri, tùm quia dolores, & vigiliæ, morbo huic familiaria symptomata impensè siccant: tùm quoniam adstringentia medicamenta, quibus ad compescendum dysentericum fluorem utimur, pigram aluum ita reddunt, ut fœces maximo cum laborantium incommodo diu retineantur, licet cruentam saniem ab ulcere emanantem sæpius venter deijciat. Quod quidem à nemine hactenus fuit observatum. Quo circa hoc in casu ex temporum intervallis, vel laxantibus clysteribus, vel medicamento alvum blandè subducente per inferna vacuandum hunc in modum. *Perutilis Auctoris observatio.*

℞. Juris pinguis veruecis,
lib. unam. *Clyster leniens.*
Buthyri recentis,
Olei amygdalarum dulcium,
an. unc. ʒ.
Mellis Rosati solutivi,
Cum ovi vitello.
fiat Clyster.

Quòd si hoc injecto clystere fœces minimè evocentur, præter purgationē jam antea præscriptam, iterum pharmacum quamprimùm propinetur, quod quidem, & alui excrementa clementer subducat, & simul etiam intestinis, ac ventriculo robur cum aliqua adstrictione addat. Quale erit.

℞. Myro-

Evacuatio. ℞. Myrobalanorum omnium contusarum, an. drach. 1.

Bulliant in aquæ plantaginis, unc. 7. ad consumptionem tertiæ partis, deinde colentur cum expressione, & cum hoc dissolve

Rhabarbari electi, drach. 1.
Mannæ electæ, unc. 4.
Pro potu jejuno ventriculo propinando.

Pharmaca vehementia suspecta. Inter purgandum autem, cavendum perpetuò ab acrioribus, & scamoneatis medicamentis, sed per mitiora, ac familiaria id tentandum, quæ insuper ulceri nocumentum non inferant. Qua peracta, repetitaque purgatione, abluenda, atque repurganda denuo erunt intestina, primùm sero lactis, dein mulsa, postremò Vino austero tepido cum sexta parte mellis rosati: Deinde digito infrascripto unguento intincto anus illinatur.

Vnguentū pro ulcere curando. ℞. Cerussæ plumbi, drach. 1.
Muccaginis gummi arabici extractæ aqua rosarum, unc. s.
Corticis Thuris, Tragacanthi, an. drach. mediam.
Olei rosati, quod sufficit.
Cum modico ceræ.
Fiat vnguentum.

De lactis usu. De lactis propositi usu, quid ipse sentiam ingenuè, & liberè dicam.

Communi Alexandri & Aetij sententia lac ipsum dysentericis utiliter propinatur: est

namque

namque id temperatus cibus, cum hoc quod repurgat, simulque acres in visceribus humores contemperat: & postremò aluum sistit. Id etiam placuit Galeno Lib. 10. de Simp. Medic. fac. cap. de lacte: nec non tertio de alim. facul. cap. 15. Vbi tamen febris persistat lac exhibere non omnino tutum est. Verùm si lacti aquæ pluvialis quartam partem affundamus, deinde cum paululum fuerit decoctum exhibeatur, citra noxam etiam febricitantibus tale lac non denegatur: præsertim, si huic lacti sic præparato mellis modicum permisceas; secus enim lac sic etiam paratum in ventriculo cogeretur, ut idem Galenus testatur præcitato Lib. 3. de alimentorum facultatibus cap. 5. Cæterùm quoniam curaturi Medici consilium non solum in præsentem ægrotantis statum, sed etiam in futurum dirigendum, hoc unum quoque nunc addere placet: nimirum, quòd, licet dysentericis victus tenuis, inediaque primis diebus ex usu sit, progrediente tamen tempore ex doloribus, vigilijs, atque desidendi frequentia cum vires deijciantur, paulò plenius postea ægrum nutrire expedit: hunc in usum stillaticia ex carnibus cum simplicibus adstringentibus assatis, vel juscula in quibus carnes contabuerint (consumata vocant) tunc utiliter propinantur. Huc etiam spectat confectio mihi hoc in casu valdè familiaris, quæ & multum nutrit, & acres fluxiones sistendi facultate pollet: est autem hujusmodi *Notanda.*

℞. Pulpæ

Restaurans & sistens confectio.

℞. Pulpæ Turturis assatæ, unc. ȝ.
Amygdalarum dulcium,
Pineorum mundatorum,
Phisticorum, an. unc. mediam.
Farinæ amyli, Charabe, an. drach. 1.
Foliorum auri purissimi, num. 7.
Margaritarum non perforatarum, scrup. 4.
Sacchari albissimi dissoluti in aqua rosarum, q. s.
Fiat confectio in morsellis.

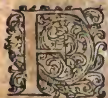
Cujus uncia media singulis sex horis devoranda datur, dein statim superbibitur Vini rubei adstringentis chalybeati modicum. Nec (Viri Clarissimi) miremini si tot præsidia, eaq; diversa, atque in varios scopos tendentia nunc à me proponantur: varij etenim, ac diversi in Perillustri Viro complicati affectus, hanc variam diversamque medendi rationem efflagitant. Et hæc pro Perillustris Viri valetudine reparanda mihi proponenda visa sunt.

Faxit Deus immortalis, ut salutaria succedant.

De

De Asthmate pro Reverendo D. Francisco Nuncio Romano. Consultatio XXXVIII.

Requens & difficilis anhelatio intervallata in Reverendo Viro pulmonum angustiam consequitur: hæc autem à crasso, lento, viscidoque humore suboritur: nam postquam vehementi, & assidua tussi humor hic eductus fuerit, malum cessat: revertitur deinceps statis quibusdam temporibus. Quòd autem difficilis spiratio hæc interdum cum stertore fit, nonnunquam verò absque ullo sonitu deprehendatur, ob id contingere putamus, quòd materia pulmones opprimens non semper in eorum bronchijs seu asperis arterijs contineatur, sed interdum in levibus arterijs concipiatur: unde sequitur, quòd citra tussim humidam quandoque vitium hoc desinat; materia nimirum peccante, aut per halytum digesta, aut per urinæ vias repurgata. Materiam autem hanc, causam nempè morbificam interiorem proximam pulmonum cavernulas angustantem, in cerebro ob quotidianas meditationes, & longa studia, nec non ob alia in victu commissa errata, nimium refrigerato humectatoque generari, indeque per asperam arteriam, interdum & per venas aliquando in Thoracem præcipitari: argumenta à Clarissi-

Affectus prater naturam.

Causa.

Pulcherrima observatio.

mis Viris adducta quæ brevitatis causa non re
Scopi. censebo, apertè testantur. Quo circa cum præ
cautionis (cui nunc incumbimus) tota ratio i
causarum ablatione versetur, omni studio en
tendum, ut commemoratorum excrementc
rum generationem coerceamus, idque tur
congrua victus ratione, tenui nempè, & atte
nuante ad calidum siccumq; inclinante; tùr
etiam medicamentis, & internis, & extern
cerebrum pristino temperamento restituer
tibus: genita à Thorace in alias partes defle
ctantur, repetitis nimirum per temporum in
tervalla purgationibus idoneis, ulcereq; exci
tato, vel in brachio sinistro: aut inter primar
& secundam vertebram diu gestando: pulmo
nesque veluti partes suscipientes moderatè sic
centur, roborenturq; tùm medicamentis, qu
per os sumuntur, tùm quæ forinsecus appli
Præsagia. cantur. Quos quidem scopos, ut facilè asse
quamur quamprimùm curationem proposi
tam aggredi debemus.

Quam quidem ex votis successuram, & juve
nilis ætas, cum temperamento à natura optim
conformato, & affectus, qui indelebilem habi
tum minimè contraxerunt manifestè pollicen
tur. His accedit quòd nullum generosi præsidi
genus hactenus administratum fuit, cujus fru
strato usu, de Reverendi Viri futura valetudi
ne pertimescere debeamus.

Sed jam ad opera venio. Singula ad tria illa
Medicinæ instrumenta spectantia nunc not

recen-

recenſebo: ne acta agam, quòd omnia ſigilla-
tim à doctiſſimo primo dicente non minùs
doctè, quàm eleganter commemorata fuerint;
nonnulla tamen, eaque non pauci momenti
breviter attingam.

Igitur (quòd ad victus rationem ſpectat) *Victus ratio.*
conſulo & ipſe, ut Reverendus hic Vir omnem
aëris inclementiam devitet, & ideo Cœlum
hoc Romanum quod morbum fecit uſq; adeò
inconſtans permutet. Animo & corpore quie-
ſcat, ita tamen, ut moderato exercitio ſingulis
diebus ante cibum utatur. Ab immodicis vigi-
lijs caveat. Aluus ſi ſoluta illi non fuerit, altera
quaque die clyſtere aliquo ducatur. Panis ſit
illi in quotidiano uſu modico ſale, vel fœnicu-
lis conditus. Vino utatur tenui, non vinoſo,
atque ligni viſci quercini, aut ſalſæ decocto
attemperato. Inter alimenta tria maximè pro-
ficua commendantur, quæ, & alimenti, & me-
dicamenti vices gerunt. Jus caulium cum hyſ-
ſopo, & butyro recenti. Hordei cremor cum
melle vel ſaccharo. Atque cicerum alborum
cremor cum amygdalarum dulcium lacte, ſac-
charo, & recenti butyro. In reliquis ad dietam
pertinentibus Doctiſſimi Viri ſententiæ ſub-
ſcribo.

De pharmacia autem cum jam cōmunibus *De Pharmacia.*
calculis conſtitutum ſit, corpus quamprimùm
eſſe ab omnibus excrementis purgandum, ea
propter aluo lenita ex medullæ caſiæ recenter

Ventris lenitio. cum Oleo Amygdalino dulci extractæ, unc
& specierum hyeræ picræ simplicis Gal. scru
Humorum præparatio. 4. apparandi erunt humores noxij in toto,
præsertim in cerebro, & Thorace concepti,
rupo de betonica, de hyssopo & oxymelli
vel simplici, vel etiam scillino, decocto,
aquis stillaticijs parem vim retinentibus ad
tis.

Purgatio. Hi deinceps præparati, purgandi eru
phlegmagogis, inter quæ utilissimũ erit ph
macum ex Pilulis Cochijs, & de Agarico M
sues.

Verum enim verò licet præsens affectu
sanguine non pendeat, nihilominus, ut me
camenta exhibenda in corporis penitio
Sanguinis missio. partes promptius penetrare possint: ante pr
scriptam purgationem si sanguis unc. 6. vel
ex cubiti dextri communi vena detrahant
emolumentũ non ignobile laborantem hu
inde percepturum non diffidimus. Corpo
hunc in modum evacuato ad medicamen
cerebrum, & pulmones exiccando roboran
sine mora confugiendum. Vt

Electuariũ cerebrum pulmonesq́ roborans.

℞. Conservæ Anthos,
Conservæ Betonicæ, an. unc. 2.
Pulveris Glycyrrhizæ, drach. 2.
Boli armenæ,
Pulmonis vulpis præparati,
an. scrup. 2.
Syrupi de hyssopo, q. s.
Fiat Electuarium.

Cuj

Cujus unciam mediam tribus horis ante prandium, & totidem dormiturus devorabit. Theriaca etiam, mithridatium cum diamoscho dulci, vel amaro, plirisarcotico, & consimilibus in hunc usum interdum vicissim administrari utiliter poterunt. Quemadmodum, & pulveres pro siccando cerebro capitales, sicuti etiam, & cerata cephalica pro commissura coronali. Non dissimili quoque ratione thorax universus hoc tempore illinendus erit Oleo amygdalino dulci cum recenti butyro, & croci modico, partibus asperiore linteolo molliusculè perfricatis. Etsi quid est, quòd, & excrementorum reliquias summovere dissipareque valeat, & cerebrum cum pulmonibus exiccare roborareq; decoctum est ex salsa cum modico ligni guaiaci viginti saltem diebus de more propinatum: idque multò efficacius erit si altera quaque die pilulam unam ex infrascriptis immediatè ante potandum decoctum laborans sumpserit.

Cephalica medicamenta externa.

Linimentum pro thorace.

℞. Sulphuris electi, drach. 1.
Ammoniaci, scrup. 4.
Pulveris radicis dulcis,
Pulmonis vulpis præparati,
an. drach. 1. cum dimidia.
Terebynthinæ, q. s.
Fiant pilulæ num. viginti molles.

Medicamentū pro cerebro & pulmonibus roborandis.

Suffitus etiam ex saccharo, vel thure, ex sulphure purgato, seu ex omnibus hisce simul commixtis mirificè valent ad cerebrum sic-

Suffitus.

candum, atque ad roborandos pulmones. Interim verò aversoria auxilia non sunt omittenda: nimirum Cauterium jam antea propositum in altero brachio, vel in cervice, quod quidem omni studio apertum, humidumque conservandum. Clysteres quarta quaque die injecti, quibus aliquid hyeræ semper addendum: & purgatio ter, vel saltem bis in Mense per pilulas de Agarico Mesues repetita. Quo etiam tempore medicamenta pulmones peculiariter roborantia per intervalla quædam erunt reiteranda.

Avertentia remedia.

Quorum complura apud Auctores recensentur: efficacissimum autem, nobisque valdè probatum, & familiare hujusmodi est.

Auctoris confectio pulmonib. roborandis accommodatissima.

℞. Radicis Ari,
Radicis dulcis,
Radicis Ireos,
an. drach. mediam.
Hyssopi, ramusculorum lentisci,
an. pug. unum.

Bulliant in sufficienti quantitate aquæ mulsæ secundum Artem deinde colentur, &

℞. Boli armenæ,
Pulveris glycyrrhizæ,
Pulmonis vulpis præparati, an, scrup. 2.
Moschi,
Croci, an. grana 4.

Sacchari albissimi dissoluti in prædicto decocto quantum sat sit, & fiat confectio in tabellis, quarum una sæpius, ac præsertim hora somni

somni ore contineatur, liquataque sensim deglutiatur.

His autem remedijs ritè administratis Deo Opt. Max. favente Reverendum hunc Virum ab Asthmatica molestia statis quibusdam temporibus, ac præsertim hyberno tempore repente liberatum iri speramus. Quòd si fortè fortuna iterum rediret vitium hoc, cujus præludia esse solent capitis gravitas, assidua destillatio, & frequens tussicula cum incipiente anhelatione: quamprimùm scopos duos ante oculos habere operę pretium est: alterum, ut partim revellentibus, partim sistentibus auxilijs fluxionis materiã, & à pectore avertamus, & ejusdem præcipitem motum infrænemus: Alterum, ut materiam in thoracem delapsam excindamusatque summoveamus. Primo scopo obtinendo aversoria auxilia jure deberi omnibus compertum est: nimirum extremorum frictiones, vincula dolorifica, lotiones, cucurbitulæ natibus, & spatulis affixæ: nec non clysteres acriores, atque (urgente necessitate) vesiccantia, & sinapismi commissuræ coronali applicati, interim quoque ad infrænandam præcipitem fluxionem.

Accessionis asthmaticæ præcedentia signa.

Accessionis tempore quid agendum.

Aversoria auxilia.

℞. Sacchari Violacei, unc. ʒ.
Diatragacanthi, unc. 1.
Boli armenæ, drach. 1. cum dim.
Phylonij persici, scrup. 1.
Syr. Jujubini, q. s. Et fiat Eclegma.

Medicamentũ fluxionem sistens.

Cujus portiuncula assiduè ore contineatur.

Hujus enim medicamenti usu præceps, tenuisque destillans materia torpida, pigraque redditur, ne æque facilè per asperam arteriam in pulmones delabatur. Quo etiam tempore, ut alterum scopum expleamus Ammoniacum aceto mulso in mortario liquatum sæpe, & modicè devoratum non ignobilem huic operi opem præstabit. Quippe quod calefaciendi moderatè, siccandi, detergendi, & pulmonum cavernulas dilatandi vim obtineat, unde materiæ pulmonibus tenaciter impactæ eductio per sputum sequitur, & per halytum digestio.

Medicamenta pulmonũ angustiã sum moventia.

Verum enimverò inter alia medicamenta huic operi opportuna unum est, illudque efficacissimum, quoquidem semper fœlici cum successu usi sumus; est autem hujusmodi

℞. Terebynthinæ claræ, unc. 1,
Ammoniaci, scrup. 2.
Sulphuris purgati, scrup. 1.

Misce, & fiant pilulæ molles, quarum una singulis duabus horis deglutiatur ex syrupi de hyssopo unc. media.

Hic unum maximi momenti memoriæ mandandum, videlicet in Asthmatica accessione nec cathartico medicamento: nec errhinis utendum esse, ne materia nimium agitata largius cum suffocationis periculo in pulmones præcipitetur. Et hæc pro valetudine Reverendi hujus Viri proponenda visa sunt, quibus Deus Opt. Max. aspiret faveatq; rogamus.

De

De Vteri hydrope, & hypochondriaca affe-ctione pro Perillustri & Nobilissima D. Violante Corsa. Ad Gregorium Ardizzonum, & Gabrielem Baldesanum Medicos Clarissimos. Consultatio XXXIX.

PErillustrem Nobilissimamq; Matronam An. ætatis suæ xxxviij. agentem, optimo corporis habitu à natura conformatam uteri hydrope laborare, & argumenta à Clarissimis Viris adducta, & quæ ab Hippoc. scribuntur primo & secundo de morbis Muliebribus apertè demonstrant: ac prçsertim tumor in imo ventre universam uteri amplitudinem circumscribens, laxus, & mollis, quo sanè differt à tumore, qui ex scirrho, aut quavis alia uteri duritie proficiscitur: his etiam accedit quòd honestissima fœmina probum, decentemque adhuc colorem retinet, hepatis sanè benè valentis certissimum argumentum. Morbum hunc ad auctam magnitu[dinem], nec non ad frigidam humidamque intemperationem spectare nemo dubitat. *Affectus.* *Hydropis uteri signa.* *Morbi essentia.*

Causam interiorem & proximam, sive statuamus aquosum humorem, sanguinis nimirum menstrui diu retenti, multaque viscidæ aquosæ pituitę copia referti serum, quòd pelli- *Causa tùm interna, tùm externa.*

culis quibusdam in uteri capacitate adnatis continetur: sive secundum Arabes causam hanc referamus in aquosam humiditatem inter uteri tunicas conceptam; aut in humorem quendam pituitosum uteri substantiæ inhærescentem tumoris instar testes exercentis: utut sit, hæ differentiæ curationem non variant. Vnde autem Mensium contumax illa retentio ortum duxerit ex vestris copiosissimis doctissimisque litteris non ita facilè consequi potui: suspicor tamen ipse insignes venarum, quæ ipsi utero committuntur obstructiones à crasso, & fæculento sanguine profectas imminutorum, retentorumque mensium potissimam causam extitisse: crassi autem, & fæculenti sanguinis generationem acceptam ferendam puto chylo ob ventriculi imbecillitatem vitiato, ac deinde immenso jecinoris calore affato: ventriculi autem imbecillitatis causam ego quoque cum Clarissimis Viris in quotidianas meditationes, animi immodicas passiones, atque in victus errata, & præsertim in gelidæ potum reijciendam puto: unde ortum duxit etiam aquosa illa humiditas sanguini menstruo retento immixta tumoris hujus causa immediata. Sed præter affectionem hanc, valdè suspicor Perillustrem Mulierem uteri jugiter inflatione laborare: Etenim ut ventris hydrops aquosa à tympanitide carò separatur, ita & uteri hydrops inflationem ferè semper sibi jungit: nec obstat

Rationalis suspicio.

quòd

quòd in honestissima hac fœmina signa inflationis uteri omnia minimè reperiantur, quæ ab Hipp. recensentur Lib. de Natura Muliebri, & Lib. 2. de Morbis Muliebribus: quoniam uteri inflatio incipiens non omnia sui signa manifestè exprimit, quemadmodum, & omnes alij incipientes morbi. Hoc autem eò spectat, ut sententiam meam in medicamentorum usu explicem, videlicet hisce omnibus flatum discutientia commiscenda esse.

De effectu hypochondriaco, quem doctissimi Viri veluti obiter considerandum proponunt, non habeo quid dicam, nisi quòd (sententia mea) non aliunde proficiscitur, quàm ab eisdem crassis, & fœculentis humoribus vasa ad hypochondria spectantia pertinaciter obstruentibus. *Affectus hypochondriacus.* Quo circa haud dubium est oportere Medicum eò potissimùm consilium omne dirigere, ut uterus ab omnibus præternaturalibus vindicetur; *Curandi methodus.* quod quidem assequi per quam difficilè fore puto, morbi enim omnes uterini adeo curatu difficiles ab Hippocrate censentur, *Præsagia.* ut horum curationem à Divinis auspicandam esse consuluerit, & licet uteri hydrops in Perillustri Muliere non sit adhuc in habitum commutata, diuturna tamen sanguinis menstrui retentio, (unde omne malum) satis contumax deprehenditur, solentque hi duo affectus simul complicati totius corporis lethalem hydropem afferre. Verum enimverò, & Clarissimorum Virorum diligentia

gentia peritiaque, & honestissimæ fœminæ habitus à natura egregiè conformatus, ætas adhuc firma, & consistens, multa bona nobis promittere possunt.

Nunc igitur vere proximè instante summopere laudo, ut quamprimum nostræ hæ litteræ ad vos pervenerint curationem partim à vobis propositam, & partim à me nunc præscribendam sine mora aggrediamini.

Victus ratio.

Opera duo curationi necessaria.

Quamobrem victus ratione tenui, modicè calefaciente & siccante attenuante, jugiterque flatus discutiente præscripta, rigoroseque observanda, deinde aluo lenita vel Clystere, vel hyera simplici Galeni omne studium in duo necessaria opera dirigendum: Alterum ad ea spectat auxilia, quę universi corporis pituitam, & humores crassos sensim & paulatim, vel coquere, vel evacuare, vel resolvere possint. Alterum verò in his est positum auxilijs, quæ uteri tumori, aut aperiendo, aut unà cum flatibus discutiendo accommodatissima indicentur.

Humorum preparatio.

Quòd ad primum attinet: apparabuntur pituitosi crassique humores melle rosaceo, Syrupo de Artemisia, de duabus aut quinque radicibus cum aquis stillaticijs ejusdem facultatis, vel cum decocto Angelicæ, fœniculi, Gentianæ, saxifragiæ, & ipsius sassafras. Apparati humores deturbandi erunt Agarico trochiscato cum Diacatholicon in bolum redactis, vel in rosarum infusione dissolutis: à quibus pilulæ mastichinæ, de Agarico, vel de hyera

Purgantia pharmaca.

ex intervallis datæ maximam utilitatem huic operi præstabunt. Quemadmodum & vomitoria semel, aut bis in hebdomada data. Quorum quidem usu præterquam quod vitiosi succi evocātur, impetuoso etiam motu concitato pelliculæ utero inhærentes disrumpi interdum solent, quibus disruptis aquosus humor ab utero prolabitur. Purgatione quoque per uterum, & urinarios meatus insigne commodum laboranti Mulieri comparabitur. Vt

Purgatio per uterum & per urinarios meatus.

℞. Foliorum Sabinæ, an. pug. 1.
Matricariæ, an. pug. 1.
Pulegij, an. pug. 1.
Seminis Dauci, an. pug. 1.
Radicis apij, an. drach. 1.
Radicis rubeæ tinctorum, an. drach. 1.

Bulliant in brodio pulli columbini secundum Artem, cujus unciæ septem vel octo propinentur jejuno ventriculo. Quod quidem decoctum efficacissimum reddetur, si immediatè priùs una ex infrascriptis pilulis exhibeatur.

℞. Castorei optimi, an. s. drach.
Myrrhæ, an. s. drach.
Rubeæ tinctorum, an. s. drach.
Croci, scrup. 1.
Succi Limonum, q. s.
Et fiant pilulæ num. 9.

In summa evacuationes per ventrem, vomitum, uterum, & urinarios meatus, huic morbo

morbo debellando opportunas esse, nemo est qui neget. A quibus sanè medicamentis valido utendum illi erit exercitio, quo quidem non solum excrementa in visceribus, & in corporis ambitu concepta calore mediante dissipari possunt, verum, & totum id quod in utero continetur ruptis exercitij vehementia pelliculis, foras evocari potest. Quæ verò uteri humorem, aut aperire, aut discutere medicamenta valent, (quod secundum in hac curatione opus propositum erat) in triplici sunt differentia: alia enim sumuntur, alia injiciuntur, quædam verò forinsecus adhibentur. Quorum aliqua tantùm, eaque præcipua hic adducam. Inter ea quæ sumuntur non ignobilem locum obtinet confectio ex boracis mineralis semidrachma, & croci semiscrupulo cum sabinæ succo in bolum redacta, bisque in hebdomada devorata. Extrinsecus autem mirum in modum conveniunt insessiones singulis diebus mane & vesperi in aqua modicè calente, in qua præbullierint lauri folia, cardamomum, pulegium, laureola, genista, & saxifragia cum cucumere asinino. Ab insessione infundantur quoque quædam in uterum quæ aquam hoc in viscere conceptam evacuare valeant. Quale est

Exercitiũ utile.

Ad summovendum uterinum tumorem medicamentum.

Insessus.

Injiciendũ in uterum medicamentum.

℞. Olei Irini, unc. ℥.
Ellebori, an. scrup. 1.
Myrrhæ, an. scrup. 1.

Elaterij

Elaterij, an. gran. 5.
Gnidij grani, an. gr. 5.

Misceantur pulverizatis pulverizandis, & in uterum liquor modicè calens inijciatur. Ex quibus etiam addito melle collíria, sive pessaria parata secundum artem utiliter imponuntur. Adhibeantur etiam emplastra ejusdem efficaciæ, quale est de baccis lauri, & de stercore caprino. Omitto nunc inunctiones, ac fomenta varia omnibus nota. Cantharides emplastris immixtas minimè probamus, ob vesicæ quæ afferunt incommoda, & ob inflammationis periculum. *Emplastra.* His ingenijs, & alijs postquam aqua fuerit educta, fricandus manè & vesperi jejuno ventriculo erit venter, atque fomentis, & suffumigijs repetitis uterum calefacere, & siccare oportet. *Ventris perfrictio.* In quem etiam usum thermas ex sulphure, vel alumine pro insessu magnopere probamus, quales sunt quæ in agro puteolano scaturiunt, quibus nullum efficacius hoc in casu præsidium excogitari potest. *Fotus & suffumigia.* *Aquæ thermales.* Post hæc medicamentis, tùm internis, tùm externis ventriculo robur aliqua ex parte violatum restituere tentandum. Quemadmodum etiam jecur ex accidenti excalefactum nonnihil attemperandum erit ijs, quæ utero refrigerato minimè officere possint. *Viscera roboranda.* Post præscriptorum medicamentorum usum ad superantias viscerum, ac præsertim hypochondriorum contumaces obstructiones chalybem diligenter præparatum, nec non uterinis aliquibus *Ad tollendas obstructiones insigne remedium.*

pulveribus commixtum ea ratione sibi exhibendum etiam atque etiam hortor, qua vos antea usi estis simulque jus aliquod galli binuli cum modico chynæ, Artemisiæ, Menthæ, Cichorei & Boraginis propinatum magnopere conducturum non diffido. Post quem usum Theriacæ veteris drachmā bis saltem in Mense devoratam mirum in modum collaturam esse speramus.

Theriacæ usus.

De Chirurgicis præsidijs id statuendum putamus, sanguinem parcè detrahendum esse è vena tali, atq; etiam ab hæmorrhoidibus derivationis gratia ab ipso utero, secta prius vena inter ineundæ medicationis initia dextri, vel sinistri brachij: nec ab hoc consilio me avocat uteri morbus frigidus, qui sanguinis detractionem minimè requirere videtur: quandoquidem & sanguinis menstrui diuturna retentio, vires, temperamentum, & firma ætas unà cum morbi magnitudine sanguinis missionem citra ullam controversiam suadere videntur. Hoc unum etiam addere placet, nimirū quòd præter illa duo cauteria cruribus summa cum ratione derivationis gratia administrata diuq; aperta retinenda, Cauterium etiam in altero saltem brachio maximè conducturum sperarem ad excrementa ab utero deflectenda. Tot dicenda occurrebant pro Perillustris Nobilissimæque Matronæ valetudine reparanda, & retinenda. Faxit Deus, ut fœlicia, ac salutaria illi contingant.

Sanguinis missio.

Cauteria.

D.

De Cancro dextram mammam exercente pro Nobilissima Muliere. Consultatio XL.

Tumor durus, rotundus, inæqualis, venis in ambitu turgidus, dolore, ac interdum calore gravis, colore livescens in Nobilissimæ Mulieris sexagenariæ mamma dextra, cancer utique censendus; ut Clarissimi Viri asseverarunt. *Cancri signa.*

Cujus quidem causas internas & externas, ac generationis modum nunc persequi, longius esset, quàm pro instituto. Illud tamen meminisse satis fuerit, quòd cancrum malè quidam ex cholera adusta faciunt: etenim ex solo succo melancholico gignitur, ex bile nempè atra, sanguinevè fervido, ac retorrido: sæpe ex suppressis mensibus, aut hæmorrhoidibus, nonnunquam ex quartana febre cumulato. Ut docuit Galen. 14. Ther. & Lib. de Tumor. præter nat. & Lib. de Atrabile. Quòd ad futurum morbi eventum attinet, licet Gal. 6. Aph. 47. cancrosum tumorem in mammilla mulieris cujusdam ortum sanasse prædicet, crebrò, & valenter atram illi bilem in vere, & Autumno expurgans; cùm tamen affectus in proposita Nobilissima Muliere vetustate habitum quendam ferè per biennium contraxerit, nec penitus aboleri, nec fortasse imminui posse *Cancer ex solo succo melancholico.* *Præsagia.*

ſperandum: præſertim in hac ætate uſque adeò inclinante: quamquam nec prorſus deſperandum eſt, quin & ſumma in obſequendo Nobiliſſimæ Mulieris perſeverantia, & aliorum propoſitorum, proponendorumq; continuus uſus id utilitatis inpoſterum afferre poſſint, ut malum ſaltem non magis, magiſque in dies augeatur. Id verò quo facilius obtineri poſſit, ipſe quoque ea auxilia proponere conabor, quæ utilia, & valdè propoſito affectui accommodata eſſe ſentio. Primum igitur humoris melancholici generationem omni ſtudio prohibere oportet, proba victus ratione humectante, ac refrigerante. Mox humorem melancholicum per univerſum corporis habitum diſperſum purgare expedit: atrabilaremque ſuccum partem affectam occupantem detrahere omnino, vel per halytum digerere, necnon humorum fervorem attemperare. Poſthæc affectæ ſedi robur adferre, ne quid humorum redundantiæ ad eam confluat: alioquin his ſpretis mandatis, periculum immineret, ne humor, qui nunc pigrior & ignavior eſt, ideoque mitiorem cancrum infert, in calidiorem, acrioremque tandem degeneraret, breviſque exeſa cute cancrum exulceratum efficeret. Sed in propoſita cancri curatione contradicere fortaſſe videbimur Hipp. qui Lib. Aph. 6. Aph. 38. Cancros occultos omnes non curare meliùs eſſe hortatur. Curati enim cito pereunt: non curati

Meth. Med.

Spreta cancri curatio ac quod periculum immineat.

Objectio.

curati vero longius tempus perdurant. Quo in loco (scribente Gal.) occultos cancros dixit, vel eos, qui sunt sine ulceratione, vel abscon-ditos, hoc est, non apparentes, qui in profundo corporis sunt: ut in palato, in sede, aut in sinu muliebri. At verò duplex intelligitur cancri curatio: una, quæ fit per sectionem, vel ustio-nem, quæ sola sunt cancrorum remedia exter-norum cancris occultis, qui in penitioribus partibus sunt, nullatenus (ut docet Hipp.) ad-hibenda. An verò ijs qui in summa corporis parte hærent absque ulcere, qualis is est, qui nobis nunc negotium facessit, hujusmodi cu-ratio congrua sit, incertum est, quantum ex Hippocrate conijci potest. Quos tamen ferro, & igne una cum radicibus, hoc est, cum venis circumstantibus sanguine melancholico ple-nis resecare, & exurere, multi sanè magnæ au-ctoritatis Medici audent: alij autem nequa-quam hanc curandi rationem admittunt, nisi in canco externo quidem, sed ita exulcerato, ut diu noctuq; laborantem atrociter molestet. Quidam vero neque hos amoliri permittunt, sed omnino absistendum consulunt à remedijs potentibus in omni cancro. Quorum quidem consilium mihi maximè probatur, & præser-tim in laborante senilis ætatis, qualis est Illu-stris Mulier, quæ in præsentem consultatio-nem proponitur. Aliam vero cancri curandi rationem in providentia quadam positam, quę

Occultus cancer bifariam accipitur.

Objectionis solutio.

Cancri curatio dupl.

affectui molliendo, ac pro viribus imminuen
do est accommodata, hic per compendium af
Victus ratio. ferre consilium est. Præscripta igitur victus ra
tione moderatè tenui, refrigerante atque hu
mectante, à Nobilissima Ægrotante rigoros
observanda bis saltem in Anno, vere videlicet
& Autumno aluo lenita, vel syrupo de Polipo
dio, vel Diasene lenitivo, aut alio consimi
medicamento clementer subducente, sanguis
Vena sectio. vel ex saphena, vel ex hæmorrhoidibus detra
hatur, viribus, & ætate diligenter perspectis
Purgatio. Deinde humores melancholici, simulq; etian
pituitosi apparandi erunt syrupis, & aquis stil
laticijs à Clarissimis Viris propositis. Qui pro
bè apparati melanogogis erunt deturbandi, i
quorum usu magnopere Clarissimorum Viro
rum consilium amplector, nempe à medica
mentis valenter expurgantibus, quantum fie
potest abstinendum, ac potius blandiora, &
reperita usurpentur: inter quæ, præter à do
ctissimis Viris proposita, primum locum obti
nent syrupus de Polypodio Magnifici Augu
stini vocatus, Diacatholicum, nec non syrupu
de Epithymo, in quo veratrum maceratum si
Quod Aetius senibus pariter, & pueris fœli
citer imperabat. Quibus addere nunc place
syrupum quendam nobis valdè probatum: e
Syrupus cerebru pro purgando succo melancholico. autem hujusmodi

℞. Corticum Myrobal. nigrarum, unc. 2.
Citrinarum, unc. 1.

Chebu-

Chebularum, unc. s.
Polypodij, unc. 1.
Foliorum senæ Orientalis, drach. 3.
Agrimonij,
Eupatorij,
Florum violarum,
Boraginis Buglossæ, an. p. 1.

Bulliant simul omnia in seri lactis caprini Lib. 3. ad consumptionem medietatis. In fine adde Epithymi unc. 1. in quo Ellebori nigri drach. 1. confricetur, mox coletur, & cum sacharo q. s. fiat Apozema, cujus unc. 3. vel 4. hora matutina bis in Mense propinentur. Purgato perbellè corpore, cauterium supra, vel subtus genu dexterum in interna parte inustum ad retrahendos humores, & vapores sursum conscendentes multùm profuturum sperarem. Mox ad dissipanda totius corporis excrementa, radicis chynæ, vel salsæ decoctum à Clarissimis Viris propositum non improbo, licet prima facie eatenus suspectum videatur, quatenus humectantia, non autem exsiccantia hic desiderentur, paratum tamen ex jure, & cum herbis refrigerantibus maximo cum fructu exhiberi potest. Verùm eligerem lubentius, vel Chinam electam, vel lignum sanctum, quippe quod, & supervacanea frigida excrementa mirificè digerat, & inde obstructiones viscerum tollat, suaque resinosa quadam substantia tantum abest, ut humidum nativum siccet, quòd potius hoc ipsum retineat, vel etiam

Cauterium.

China decoctum.

Ligni sancti vires.

Serpentum jus, & carnes cancro laboranti opitulantur. augeat. Novimus etiam jus, & carnes serpentum frequenti usu humorem atrabilarium cancri causam interiorem summopere evocare, & per halytum digerere. *Lactis & seri usus.* Lactis deinde, & seri caprini cum succo, aut borraginis, aut cichorei usum cum Doctissimis Viris magnopere probo, modò ventriculus non laboret. *Topica remedia.* De admovendis, linimentum de plumbo, Oleum rosaceum omphacinum diu in mortario plumbeo ductum, donec crassitudinem quandã sibi comparaverit. Solatri succum eodem sanè modo subactum, vel unguentum de succis appellatum, & alia ejus generis topica præsidia, tùm dolorem mitigantia, tùm ulcerationem prohibentia à Doctissimis Viris proposita non invitus admitto. Quibus & nonnulla mihi valdè familiaria addere non gravabor. *Succus cancrorũ.* Succum cancrorum fluvialium contusorum cum rosaceo in mortario plumbeo ducto illitum plurimum conferre certum est. *Brassica folia.* Folia brassicæ cruda, tritaque bis in die apposita plurimùm opitulantur. *Caricæ.* Caricæ cum adipe gallinæ recenti pistæ apposita, saluberrimæ sunt. Atqui hujusmodi auxilia, si rectè administrentur satis erunt ad affectum demoliendum, atque ad inhibendum affectus incrementum quamdiu cancer erit sine exulceratione. At si ob affectus pertinaciam, atque ob errata forte commissa irritatum, malum ad ulcerationem devenerit, quam futuram ex eo valdè timeo, quòd ab uno doct

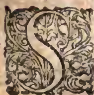
doctissimis consultoribus intellexerim affectum locum dolore interdum punctorio, inflammatorioq; exerceri; nec non pustulis subrubris quibusdam detineri, tunc non solùm passio placanda esset, verùm etiam sanies abluenda humido aliquo, quod neque putrefacere, neq; irritare partem patientem sit aptum: qualis esset ex Vino tepente ulceris ablutio: post quam folia lilij tusa, & imposita mirificè prodesse solent. Pulvis etiam stibij, seu antimonij cancro corrodenti inspersus, optimus est. Sed faxit Deus ne ad ulcerationem deveniat: quandoquidem nullam deinceps medelam admitteret: etenim ulceratus levioribus medicamentis curari nequit: quia indicationes pugnant; ulcus glutinari, humor evacuari expostulat, ita ut alterius curationem alterum exasperet; & quid, nonne, & alia ulcera eandem subeunt fortunam? Vtique, verum hæc longe meliorem: etenim bilis, & pituita promptius sequitur detrahiturque nec non imbecilliora requirunt medicamenta: atrabiliarius autem humor minimè præcox pertinacius inhærescens difficilius detergitur eluiturque, ita ut vix cedat medicamentis, vel etiam acrioribus, & vehementioribus: quorum quidem adhæsu ulcus ita irritatur, & excandescit, ut hic locum habeat illud Poëtæ.

Curando fieri quædam majora videmus,
Vulnera, quæ melius non tetigisse fuit.

Atque hæc sint, quæ in tàm gravi affectu pr
ponenda mihi videbantur. Faxit Deus,
omnia, & salutaria, & prospera eveniant.

De Capitis destillatione, Epiphora, tussic
la, ac febre ex intervallis repetente pro P
illustri Adolescentulo D. Ioan. Philipp
de Serlupis. Consultatio
XLI.

Destillationis causa, symptomata, & edes affecta cōpendiosè explicantur.

Alsæ destillationis è capite
oculos (unde Epiphora)
asperam arteriam (inde tussic
la frequens) nec non in ve
(unde febris putrida ex int
vallis repetens) causam interiorem rejicie
dam fore putamus in cerebrum, quod quid
impensè humidum cum sit, quàm plurima
dies excrementa cumulat: ut verò paulo ca
dius justo, toti corpori incumbens tanqu
cucurbitula humores, vaporesque allicit ub
riori copia, quàm conficere, & digerere poss
accedente etiam hepate satis incenso, à q
vapores, & succi calidiores in caput emittu
tur: quò fit, ut mirandum non sit, si mate
destillans salsa sit, & acris. Quæ quidem vi
non solum foventur, sed augentur etiam ab e
ratis in victu commissis. Quapropter si prop
situm Nobilissimū Adolescentulum à præse
tibus malis liberari, & ab imminentibus pe

cu

culis præservari cupimus, quinq; auxiliorum genera illi præscribenda sunt: nimium peccantium humorum biliosorum, pituitosorumque universum corporis habitum occupantium, & præsertim caput apparantia. Purgantia. Novam eorundem generationem cohibentia, & si qui in posterum cumulentur, ab oculis, & à partibus spiritualibus aliò avertentia. Nec non partes fluxionem suscipere solitas roborare, ne amplius ita promptè recipiant. Quos quidem scopos (ut liberè vobiscum agam) magnopere vereor, ne assequi nobis liceat. Quandoquidem, & affectus per se contumaces, & eorundem vetustas, atque indicationum pugnantia aliqua (nam humida cerebri intemperies omnium malorum causa potissima exsiccari postulat, & puerilis ætas humectantia requirit) omnino difficile negotium ostendunt. Quibus accedit innata, & hæreditaria laborantis constitutio: seminis enim, & naturæ vitium vix ulla Ars corrigere potest. Nihilominus cum juvenilis ætas multa bona polliceatur, atque ætatum mutatione morbi, vel etiam gravissimi non rarò delitescant: de bono aliquo morbi eventu futuro adhuc sperandum; modò cura minimè differatur: aliàs enim multa imminent gravia pericula. Etenim cerebri supervacanea excrementa, vel retinentur, & inde capitis gravitas, dolor, sopor, Epilepsia, Apoplexia, & alia hujusmodi capitis mala suscitantur, vel si ad sensoria prolabantur, sensus, & præsertim visus

Indicationes destillationis curandæ.

Præsagia.

Destillationis incommoda.

& auditus oblædunt. Hæc ipsa ad Thora
propulsa, Anginam, Dispnœam, tussim, &
dem Phtysim pariunt. Si autem, vel à part
internis, aut etiam extra calvam ad artus
cipitentur, podagram, chiragram, gonag
& denique arthritidem procreant. Si in ve
morbos, (ut inquit Philoteus) putrefa
num, ac febres præsertim, (quas catarrh
vocant) producere solent. Quapropter
scripta in primis victus ratione tenui ad sic
moderatè inclinante, nec non ad frigi
nonnihil: in qua duo præ cæteris primum
cum obtinent, Cœli nempè Romani fluxi
bus maximè opportuni mutatio; atque
abstinentia, vel saltem Vinum concedatur
dicis Chinæ, & ligni visci quercini decoct
temperatum, apparandi erunt noxij hum
Syrupo violato, Jujubino, de endivia, &
toso simplici cum aquis stillaticijs, vel cum
pulli, in quo consimiles herbæ præbullier
Qui deinceps apparati, purgandi erunt,
cum melle rosacco solutivo, & Rhabarba
fuso aqua endiviæ, in qua Myrobalani citr
& chebulæ maceratæ fuerint secundum a
dissoluto: vel cum simplici manna, & Rha
baro; aut cum pilulis Aureis, Cochiarum
tiuncula consociatis. Particulares, propri
cerebri purgationes per masticatoria, &
rhyna vocata medicamenta, veluti hoc in
suspecta consultò omittam; hæc enim la
ra

Victus ratio.

Peccantiũ humorum preparatio.

Purgatio.

Oculis malè affectis, & in fluxione ad thoracem errhyna & masticatoria suspecta.

rantibus oculis: illa verò in fluxione ad thoracem periculosa sunt. Quæ quidem purgationes, & præsertim per pilulas aureas repetitæ per intervalla, aversionis gratia admodum utiles censentur. In eundem etiam scopum diriguntur suppositoria, & clysteres. Sed præter hæc omni studio incumbendum humoribus detrahendis, qui thoracem, & pulmones obsident. Hi autem, cum purganti medicamento ob locorum distantiam evocari minimè possint, ea dumtaxat auxilia expostulant, quæ vias spiritus leniendo, & tenuem humorem impactum moderatè crasse faciendo, omnem in dictis partibus redundantiam per tussim auferre valeant. Qualia erunt. Saccharum violaceum in ore detentum. Syrupus de hybisco. Diatragacanthum. Diacodion. Aut medicamentum nobis satis familiare, quod ex Tragacantho, amylo, amygdalis dulcibus, & sacharo violaceo cando paratur. Interim omittenda non erunt medicamenta, quæ eo consilio Thoraci admoventur, ut partes emolliendo, & laxando faciliorem præbeant viam excrementis per tussim extrahendis: simulque etiam redundantium in pulmonibus succorum tenuiores saltem partes per halytum digerant. Hujusmodi autem est linimentum ex butyro recenti, Oleo violaceo, Oleo amygd. dulci, & croco confectum. Post hæc, ut excrementorũ in universo corpore, & præsertim in cerebro proventus arcea-

Purgationes fluxionem avertentes.

Thoracis excrementa quòmodo evacuari possint.

Medicamenta Thoracem expurgantia.

Medicamenta Thoraci admovenda quid præstent.

arceatur, opportunũ fuerit (præter congru
victus rationem rigorosè observandam
spectantem) viscerum intemperantias em
dare; atque hepatis primum calidioris justo
frigerantibus internis, & externis: proinde
linimentum ex cerato santalino cum succo
chorei, acetiq; modico hypochondrio dex
applicandum, & serum caprinum cum cich
rei succo depurato per dies aliquot de m
datum magnopere collaturum sperarem. M
omnem curam conferre oportet in cerebr
omnium malorum fontem, quod quidem c
impensè humidum sit, & nonnihil etiam ju
calidius, exiccantia multùm, & aliquantul
refrigerantia expostulat: eaque & interna
externa. Inter ea, quæ extrinsecus capiti ad
bentur (præter pulveres, inustiones, face
tiones, fotus, & hujusce generis reliqua) Ce
tum quoddam nostrum, huic operi appri
opportunum hic præscribere non omittam

Hepatis calida intemperies quibus remediis emendetur.

℞. Rosarum rubearum, ana drach. 1.
Mirthillorum, ana drach. 1.
Santalorum rubrorum, ana drach. 1.
Santalorum citrinorum, ana drach. 1.
Corallorum rubeorum, ana drach. 1.
Sandaracæ, hoc est Vernicis,
ana drach. 1.
Masticis, scrup. 4.
Myrrhæ, ana drach. s.
Ladani, ana drach. s.
Thuris, ana drach. s.

Auctoris ceratum egregium a linibendam cupitis fluxionem.

Gu

Gummi ſolvantur in lixivio dulci aceto confuſo, in quo roſarum rubrarum folia præbullierint, deinde coquantur ad decentem viſciditatem, & cum ceræ albæ q. s. fiat Emplaſtrũ, ſeu Ceratum ſyncipiti deraſo applicandum, atque pluribus diebus continuis geſtandum, & quarto quoque die mutandum. Rubificantia autem emplaſtra hoc in caſu proponere non audeo: quòd in tenui calidaque fluxione ſuſpecta admodum ſint: licet à Gal. 5. Meth. Med. concedantur: & rectè quidem, ut ſentit Arculanus, ad infrænandam præcipitem fluxionem ad oculos, aut ad thoracem cum inſigni periculo imminenti delabentem. Hinc luce clarius patet Aetium, Trallianum, & Avicennam injuſtè reprehendere Gal. in hóc opere: Eorum autem, quæ pro cerebro ſiccando intus ſumuntur, primas partes obtinent propoſito in caſu Theriaca non admodum antiqua cum dupla portione Conſervæ roſar. per intervalla jejuno ventriculo devorata. Conſerva Betonicæ, vel ſalviæ cum pari portione ſacchari roſati. Nec non Mithridatica confectio cum dupla portione ſacchari roſacei ſumpta. Interim ſuffitus nonnunquam utiliter adminiſtrari poterunt ex pulveribus cephalicis citra calorem ſiccantibus: quales ſunt roſarum, ſantalorum rubrorum, & citrinorum, corallorum rubrorum, myrtbillorum, & aliorum conſimilium. Stillicidium autem ex aquis thermalibus, quod inter ea, quæ extrinſecus adhi-

Rubificantia medicamenta capiti admovenda quando ſuſpecta.

Trallianus Galenum injuſtè redarguit.

Medicamẽta caput exiccantia citra inſignem calorem.

Suffitus cerebrum ſiccantes.

Capitis ſtillicidiũ pueris ſuſpectũ.

adhibentur remedia non ignobiles obtinet
res,nec laudare,nec admittere possum,in æ
te præsertim adhuc puerili; generosum eni
ac potens admodum medicamentum est,
(ut decet) administretur. Atque dum hæc p
aguntur,decoctum radicis chinæ cum mod
ligni visci quercini ex jure pulli columbini
aliquot dies (ut moris est) propinatum no
bilem utilitatem allaturum audacter pollic
possum; tùm ad siccandum cerebrum, t
etiam ad dissipandas excrementorum omni
reliquias. In quo quidem parando decocto
ebullitionis finem adjungi poterunt aceto
& cichorei folia, pro contemperanda cali
tate, quam nonnulli huic medicamento ine
putant: mihi autem (ut liberè agam) in pa
vis qualitatibus temperatum semper visum
Cæterùm, si his peractis non obstantibus
qua etiam in cerebro excrementa cumulen
(ut ferè semper contingere solet) hæc, ut
oculis, & à thorace alio detrahantur omni
dio incumbendum. Quare (ut ad Chirur
cum opus deveniam) præter venæ jecora
sectionem inter initia imperandam, sang
iterum mittendus erit (parcè tamen) è ve
quæ in Pollicem vergit; hæc enim mediæ ve
ramus est: qua secta non ignobilis revulsio
betur, minusq; viribus detrahitur, quàm se
cephalica, quòd spiritus minori copia dissipe
tur. Frictiones pariter, & lotiones partium
feri

Chinæ decocti vires.

Aversoria à spiritualibus partib. & ab oculis auxilia.

ſernarum quotidie repetitæ, nec non cucurbitulæ cruribus, coxis, natibus, & ſub ſcapulis applicatæ ſine inciſione, interdum etiam (urgente neceſſitate) cum ſcarificatione, in eundem ſcopum diriguntur: quemadmodum & cauterium inter primam & ſecundam vertebram, vel ſaltem in altero brachio inuſtum: quod quidem auxilium omnibus alijs averſorijs magnopere præſtare compertum eſt. Veſicantia medicamenta proponere non audeo, quippe qui optimè noverim urinæ difficultatem non rarò excitare: cui vitio Nobiliſſimus hiſce Adoleſcentulꝰ eſt obnoxius. Partes tandē fluxioni ſubjectæ, oculi nimirum, & pulmones firmari, ac roborari debent, ne humorem è capite prolabentem æquè promptè admittant. Porrò medicamenta huic operi deſtinata (quòd ad pulmones ſpectat) ſiccandi facultatem cum adſtrictione quadam moderata obtinere debent, hujuſmodi autem eſt

Veſicantia medicamēta urinæ difficultatem afferre ſolent.

℞. Sacchari roſati antiqui, lib. s.
Boli armenæ,
Santalorum rubrorum,
Corallorum rubrorum,
an. drach. 1. s.
Pulmonis Vulpis præparati,
drach. 2.
Miſce.

Electuariū roborandis pulmonib. magnopere opportunū.

Et cum Syrupo roſato ex roſis ſiccis fiat Electuarium, cui adde foliorum auri puriſſimi, num. 6.

num.6. Cujus unciam mediam ſenſim deg
tiendam ſingulis octo horis magno cum ſ
ceſſu in hoc, conſimiliq; affectu laboranti
hibere ſolemus. In cujus & aliorum quid
uſu advertendum, ne tàm naribus haurian
quàm ore longiori cum mora. Non enim v
naturalem; qua diverti debent; præclud
oportet, aut adſtringere: ſed qua deſcendu
per aſperam nimirùm arteriam. Suffumi
etiam ex Maſtiche Thure, & roſis pulveriſa
accenſiſque carbonibus inſperſis, in eund
ſanè uſum feruntur. Præter hæc, materiam
liquam pulmonibus conceptam digerentia
mulque ſiccantia, varia à probatiſſimis Auc
ribus deſcribuntur: inter quæ ſuffitus, & t
chiſci Raſis à Matthæo Gradi experti magi
pere celebrantur. Ad hæc ſi fortè fortuna
xionis impetus in aſperam arteriam procu
beret, ut inde præfocationis periculum imi
neret. Pro hac ſiſtenda, interdum ſacchar
roſaceum cum bolo armena; interdum Dia
dion, nonnunquã recentem Theriacam, ſa
Diaſpermaton à Gal. Lib.6. de Comp.Me
ſec. loc. cap.5. deſcriptum, ſummopereq;
hunc uſum celebratum, dum it dormitum
vorabit. At pro roborandis oculis, ne ma
riam è capite præcipitatam ita facilè ſuſc
ant. Aqua roſarum cum tenui liquore ovi, n
ſolùm ad roborandum, verùm etiam initio
reprimendum, in oculum inſtillata, optim
tutumque remedium cenſetur. Valentius

Medicamẽta fluxionẽ ad aſperam arteriam reprimẽtia quacautione ſint imperãda.

Suffumigij uſus.

Materiam pulmonib. conceptam digerentia.

Fluxionis impetum reprimentia.

Oculos roborantia.

tem est quod sequitur. Videlicet succus mororum agrestium resiccatus, dein cum ovi albumine commistus, rursusque siccatus, & in pulverem redactus, atque ut omni prorsus morsu careat, lacte muliebri, & aqua rosacea dissolutus, cum Gossipio insuccato in oculum instillatus. Illud unum maximi momenti minimè silendum arbitror, nempe quòd tàm in ophthalmia, quàm in epiphora repellentia fluentem materiam fronti, aut temporibus admota valdè suspecta sunt, quando per venas, & arterias intra caluam fluit humor: quippe quæ materiam in nervos opticos impingant. At si fluxio per venas, & arterias extrà cranium impetat, isthæc repellentia tuto fronti, & temporibus admoveri possunt. Hæc pro Perillustris Adolescentuli valetudine restituenda, atque retinenda proponenda habui: faveat modo Deus Omnipotens suis, & nostris votis.

Fluxionem ad oculos repellentia fronti admota quãdo sint suspecta.

De Incubo, ac de virilitate læsa pro Illust
simo Iuvene quodam Romano. Con-
sultatio XLII.

Affectus præter naturam.

Ffectus prętcr naturã quib' Il
Eques ex incertis quibusdã t
porũ intervallis detinetur, i
bũ, virilitatẽq; læsam esse, ita
spectum est, ut nemini ullus d
tandi locus relinquatur. Incubi signa quæ i

Incubi nota

lust. Equite observantur sunt, difficilis resp
tio, vocis obscuritas, ac interdũ privatio,
versi corporis gravitas, & imobilitas, occ
tio ingruentis cujusdam mali, sensus torpi
Quæ omnia symptomata Illust. Juvenem
tarò molestant, cum somnum ingreditur:
enim (ut ipse refert) se grandi quadã mole
primi, invadiq; ab alio, & premi falsò imag

Incubi nomenclatura.

tur. Hinc facilè constat, ꝙ rectè à Græcis
omnib' affectus hic Ephialtis, i. e. Insultor
tur: à latinis autem Incubus, seu incubo, a
cubando ꝙ pondus quoddã nobis hoc aff
pressis incumbere, & supra nos stare putē

Incubus quisnam affectus sit.

Malũ hoc nõ morbus, sed symptoma est in
nere noxæ functionũ animaliũ, omnium
nã imaginatio in eo depravata est, motus
cilis, & sensus torpidus. De parte primũ af

Pars affecta primũ in incubo quæ sit.

nõ omnes cõsentiunt. Nonnullis enim pp
putatur ventriculi, & Diaphragmatis affe
ꝙ supinis dormientib' crassiores pſæpe cib
ventriculi, & diaphragma premant, unde e
tio, & respiratio præpediatur. Quorũ opin

subscribere non possum. Quandoquidē affect' hic brevi temporis spatio citra ullā ventriculi expurgationē, & molestiā solvitur. Præterea nō vētriculi, sed cerebri facultatis functiones omnes, imaginatio nempè, motus & sensus hoc in malo oblædūtur. Propterea Arabū interpretes senserunt, (& rectè q̄dē, ut nostra fert opinio) priorē cerebri ventriculū, vel spinalis medullæ exortū vapore crasso, aut etiā humore, q tamē facilē dissolvatur, ita oppleri, ut ꝓhibeat facultatē liberè per nervos transire: quo fit, ut sensus & motus unà cū respiratione oblædantur: ejusdē sententiæ sunt Paulus quoq; & Aetius. Quā quidē sententiā inter recētiores Hollerius minimè admittit: quippe qui Ephialtis causam interiorē in thoracis venarū summam repletionem ex eo referendā putet, quod thorax totius mali origo videatur, graviusq; cæteris laboret. Quæ quidē Hollerij assertio verò consentanea videretur, nisi illud obstaret, ꝙ venarum plenitudo absq; venæ sectione tàm brevi temporis spatio unà cum affectu tolli minimè potest. Eadē ratione in dubiū etiā revocatur sentētia Doctiss. Fernelij, q̄ propositi affectus causam putat esse crassiorē pituitā, vel melancholiā, non in cerebro, sed circū præcordia inhærescens, qua per crapulā, & cruditatē turgescente, diaphragma pulmonesq; premūtur: crasso autē vapore illinc in fauces, & cerebrū expirato vox supprimitur, sensus atq; mens obturbatur, visisq; tristib' offunditur. Non ibo q̄dē inficias thoracis venas

Quorundā opiniones de sede affecta in incubo reprebantur.

 sangui-

ſanguinis copia turgentes cum Fernelio, pr
cordia nimirum diſtenta cum Hollerio: atq
ventriculum cruditatibus, aut cibis plen
cum multis alijs claſſicis hujus mali cauſ
eſſe: ſed non primò, neque per ſe quatenus
illi aſſerunt) Diaphragma, ſpiritualiaq; me
bra premunt: ſed vaporibus craſſis turbul
tiſque illinc in cerebrum elatis ejuſque ven
culos obſtruentibus, ideoque ſpiritus anim
per nervos ferri prohibentibus, ut Poſſido
placet, ut paulò latius infrà explicabim
Quare incubo neque Semideus, neque Cu
Incubi vera cauſa. do, quod veteres crediderunt, neque Dæm
neq; incubans vetula, ſed vapor quidam c
ſus, qui partim vias ſpiritus animalis inte
pit, unde & loquendi, movendi, & reſpira
Suffocationis in jucubo imaginatio unde ſedes affecta quadruplex. difficultas: partim animæ offunditur, unde
imaginatio, & præſertim ſuffocationis pl
taſia quædam, quod ob radiorum animalis
ritus penuriam, propter cerebri obſtruc
nem contingit, ut Avicenna autumat: qu
ut oppilatione ſublata homo ſtatim libere
Hinc facilè conſtat ſedem affectam in ho
tiò duplicem eſſe, anteriorem nimirum cer
ventriculum, & poſteriorem, ſeu ſpinalis
dullæ principium. Quandoquidem funct
facultatis imaginatricis depravatæ ſympt
læſam anterioris ventriculi ſubſtantiam
ſequitur: quemadmodum, & torpidus ſe
& motus impeditus ſymptómata facu
nempè ſenſitricis, & motricis cerebri p
ri

riorem ventriculum, vel principium ſpinæ obſtructum eſſe apertè cõmonſtrant. Hinc enim motricis ſenſitriciſque facultatis radij è cerebro in nervos feruntur. Thorax etiam una cum ſuis muſculis ex eo affici dicitur, quòd ob ſpirituum inopiam liberè elevari dilatariq; minimè poſſit. Præter ſedes affectas jam commemoratas ordine tres, quarta etiam ſpectanda venit, in qua videlicet obſtruentium vaporum focus, & minera reſidet. Quæ quidem in Illuſtriſſimo propoſito laborante duplex deprehenditur: altera enim ad vaſa ſeminaria, & ad genitalia ſpectat: à quibus ſeminales (ut ita dixerim) vapores in cerebrum ſublevantur. Etenim dum in hunc affectum incidit, ut plurimum venereorum motus ſuſcitatur. Qualia enim ſunt phantaſmata, tales ſublevari vapores rationi utique eſt conſentaneum. Altera eſt ipſummet cerebrum, ſecundum propriam ejuſdem ſubſtantiam, quæ cum frigido humidoque temperamento ſit prædita (ut ex proprijs ſignis innoteſcit, quæ brevitatis cauſa non recenſebo) multa ex proprio alimento excrementa congerit, à quibus vapores attolluntur in ſomni ingreſſu, quo tempore calor ad interiora revocatus in materiam valentius agit. De cauſis externis nihil mihi dicendum occurrit, quoniam ut potui aſſequi Illuſtriſſimus Eques temperatè ſatis ad omnia ſe habet, quæ ad victus rationem ſpectant: niſi quod aëri nocturno, & frigidiori interdum liberalius ſeſe exponit.

Phantaſmatũ ſpecies vapores pariunt.

Cur in ſomni ingreſſu incubus magis infeſtet.

De cauſis externis.

Præſagia.

nit. De futuro morbi hujus eventu profectò magnopere timendum est, nisi omni accurata diligentia Illustrissimus Eques sibi ipsi prospiciat. Affectus namque satis gravis est, & maximè urget, tùm ratione propriæ essentiæ, tùm ob partis affectæ præstantiam, & dignitatem. Atque is est à quo melancholiæ, insaniæ, epilepsiæ, & apoplexiæ periculum imminet non leve: præsertim cum diuturnus, frequensque sit, & æger ab accessione stupidus permaneat; hæc enim vaporem copiosum, crassum admodum, frigidum, & quiescentem indicant, qualis est qui laboranti huic negotium facessit. Cujus quidem curatio ob id etiam difficilis futura putatur, quia vetustate habitum quendam contraxit. Veruntamen cum res nunc agatur cum Juvene & prudentissimo, nihil ad sanitatem reparandã, & retinendam spectans omissuro, vitium hoc, vel prorsus extinctum, vel magna ex parte imminutum iri sperandum. Et præsertim cum generosa præsidia hactenus usurpata minimè fuerint. De quibus in posterum agemus, sed ad alterum affectum nunc venio: nimirum ad virilitatem læsam: estque affectus hic impotentia quædam ad coitum. Affectio autem symptoma est in genere noxæ functionum animalium motricis nempè, quòd pænis erigi nequeat, ideòque ejusdem pudendi propriæ ablatæ. Cujus quidem causam referendam putamus in pudendi resolutionem ob frigi-

Ab incubo quæ immineant pericula.

Incubus quando valdè periculosus sit.

Læsa virilitas quid coeundi impotentia quisnam affectus sit.

frigidam aliquam intemperiem in eo excitatam: cum neque à seminis inopia, neque à vitio renum; aut reliquarum partium principium vitium hoc prodire possit, ut unicuique corporis patientis constitutionem diligenter expendenti facilè innotescet. Inter causas externas hujus affectionis enumerare possumus iter longum, quod habuit per loca frigida duobus abhinc annis à quo tempore frigida excitata in pudendis intemperie resolutisque musculis erigendo pæni destinatis in hunc affectum incidit. Quo fit, ut spes futuræ salutis nonnihil sit dubia ob diuturnum affectum, & quasi in habitum commutatum: ita ut mirandum non sit, si colis flaccidus, subfrigidus, & exanguis ferè deprehendatur. Nihilominus, & ætatis flos, & virium robur, & generosa medicamenta non adhuc explorata rem ex voto successuram nobis pollicentur. Sed jam curationem aggrediamur, ac primum incubi, veluti affectus urgentioris. Cum igitur affectionis hujus causa interior à vaporibus crassis, & frigidis cerebri posteriorem ventriculum, vel etiam spinalis medullæ exortum obstruentibus pendeat, qui quidem vapores ab excrementis pituitosis, perinde ac à propria minera oriuntur studendum est quamprimùm, ut horum excrementorum proventus inposterum impediatur: quod quidem nulla alia ratione assequi possu-

Causa externa.

Præsagiū.

Incubi curatio.

Scopi curationis incubi.

possumus, quàm & victus ratione congr
causæ morbificæ adversanti, & cerebri inte
periem frigidam humidamque corrigentib
medicamentis, tùm internis, tùm extern
prægressa tamen peccantium humorum, &
toto, & in cerebro purgatione. Sed si obtin
non poterit quùm caput suaptè Natura inf
mum assiduè superfluos humores producat,
saltem efficere conandum erit, ut in alias pa
tes dum gignuntur ignobiliores deflectant
Igitur vitæ suæ rationem prudenter ita in

Victus ratio.

tuat, ut aërem frigidum & humidum, ac neb
losum prorsus devitet, cibos optimos, & coc
tùm copia, tùm qualitate faciles sumat Potu
nimirum, & Vini præsertim meracioris om
no caveat. Vespere parciùs cibetur. Cru
tates omni sedulitate devitet. Otium fugi
exercitationibus corporis citra lassitudine
omni studio incumbat. Aluum solutam
natura non habeat, acrioribus clysteribus,
etiam à capite aliquo pacto trahant; vel q
piam alia arte sibi paret. Vigilijs magis, qu
somno sit deditus. Curas animique sollici
dines pro viribus deponat, & læto animo
tam ducat. Præ cæteris omnia quæ flatus su
tare possunt semper effugiat Quibus omnib

Tria in victus ratione præ cæteris observanda.

tria accedunt maximi momenti perpetuò
servanda: nimirum, ut somnum meridianu
nunquam ingrediatur, neque statim à cibo
det somno. Capitis pectinationibus jeju
ventriculo utatur. Intelligat etiam quòd n

tus omnes, qui inclinato capite fiunt magnopere cerebrum lædunt. A cibo, ut semper modò pyris, seu cydonijs, modò coriandris, saccharo, vel ejus generis adstringentibus utatur, nunquam post cœnam, aut prandium potet consulo.

De Pharmacia ita statuo. Præscripta victus ratione ad unguem observanda, quamprimum lenienda erit aluus, vel melle rosaceo solutivo, seu confectione Diacatholiconis. Mox præparandi erunt humores exhibitis extenuantibus quibusdam medicamentis, qui apparati postremò educendi erunt, vel pilulis de hyera cum Agarico Mes. vel pilulis de hyera Pachij, ac hujusmodi alijs, quæ cerebrum expurgare usu compertum est. A purgatione, ut masticatorio aliquo, & errhynis etiam cerebri pituitam ducentibus quotidie jejuno ventriculo utatur, etiam atque etiam hortor. Quibus peractis magnopere laudo, ut vel cerato aliquo syncipiti deraso adhibendo, vel frequenti capitis lotione lixivio Arte parato ex siccantibus, aut stillicidijs de more administratis cerebrum, (ut decet) exiccetur. Quòd si hisce remedijs malum minimè superetur, aut saltem non imminuatur: iterum corpore purgato salsæ, & guaiaci cum modico ligni visci quercini decoctum quadraginta diebus continuis sumendum minimè inutile futurum speramus: quòd insignem vim habeat cerebri excrementorum reliquias dissipandi, simulq; viscus hoc

De Pharmacia.

Medicamenta interna cerebrū roborantia. exiccandi, roborandique. De medicamentis, quæ sumuntur caput siccantibus roborantibusque illud mihi dicendum superest, opus maximè esse, ut dum it dormitum Mythridaticæ confections semidrachmam, vel rodo, sacchari unciam mediam, modo conservæ Betonicæ, aut salviæ unciam mediam sumat. Circa Chirurgicas operationes consulimus, ut *Chirurgica operā.* quo tempore purgabitur, ab assumpto uno, aut altero syrupo, communis vena secetur, atque sanguinis unciæ octo extrahantur: tùm quia Illustrissimus Juvenis sanguine (licet non *Vena sectionis usus.* multum) abundet, tùm quia inanitis tantisper venis extenuantia medicamenta promptius penetrare possunt. His accedit, quòd cum ex sanguine producatur semen, ex cujus abundantia ob negatam illi venerem seminales vapores cerebrum conscendentes mali causam non solum fovent, sed etiam augent: sanguine detracto, seminalis vaporis etiam materia detrahitur. Cæterùm si sub his præsidijs affectus *Cauterij usus.* hic non declinet, Cauterium in cervice, vel si hoc recusaverit in altero saltem brachio sinistro nempè excitatum diu gestandum, maximam opem allaturum certò polliceri possumus: namque per hoc excitatum ulcus cerebri excrementa derivari, averti, & expurgari poterunt. Tandem, ut seminalibus vaporibus propria materia detrahatur, medicamentis utendum extenuantibus digerentibus, atque

semen

ſemen ipſum extinguentibus, licet moderamine aliquo, ne alterum alterius affectus curationem præpediat qualia ſunt ſemina rutæ, quę licet fœminis genituram ſuſcitare à nonnullis putentur: in viris tamen extinguere, & veterum teſtimonio, & quotidiana experientia à nemine fuit dubitatum. Viticis, ſeu agni caſti ſemina, & hujuſce generis alia: ex quibus medicamentum quoddam paratur, mihi valdè familiare huic intentioni maximè accommodatum: Hoc autem eſt

Medicamenta genituram extinguentia.

℞. Seminum rutæ,
Seminum viticis,
Radicum iridis, an. drach. 1.
Seminum lactucæ, drach. 2. & s.
Menthæ ſiccæ, drach. 3.
Sacchari, unc. 1.
Miſce.

Egregium Auctoris medicamentum pro ſemine delendo.

Et fiat pulvis, cujus drach. 1. ex Vino albo tenui detur duabus horis ante prandium per aliquot dies. Quantam vim ſemen habeat ad incubum excitandum, præter rationes à nobis antea adductas, teſtimonium etiam facere videntur hebræorum Rabbini, ſcribunt enim phantaſmata incubum comitantia ex ſemine Adam procreata fuiſſe centum illis, & triginta annis, quibus uxorem non cognovit, poſt quam Cain fratrem interfecit. Sed illud etiam ignorandum non eſt, quòd apud D. Auguſtinum Lib. 15. de Civitate Dei multa quoque leguntur de incubis, & ſuccubis, ut hinc cogamus fateri

Hebræorũ dogma de incubo.

Theologi veteres quid de incubis & ſuccubis ſenſerint.

fateri incubum alium Dæmonis arte suscitari, alium, (de quo nunc agimus) morbum esse, qui ephialtis, hoc est insultor à Græcis dicitur; ut antea diximus; vel etiam quoniam Paulo teste cap. 15. tertij libri homo quidam ephialtes nominatus morbum hunc perpessus est. Atque de incubo satis. De altero verò præter naturam affectu, nempè de partium quę generationi inserviunt languore, de quo non minus solliciti esse debemus, si non ob aliud, saltem in liberorum legitimè procreandorum gratiam; atque potissimum in Illustris. Juvene, cui & Magistratus, & jurisdictionis, multorumque fortunæ bonorum amissio imminet: mea sententia hæc est, totam hujus mali curandi rationem positam esse in medicamentis, & internis & externis colem flacidum, ac refrigeratum, musculosque hujus erectioni dicatos paralysi laborantes calefacientibus roborantibusque. Porrò ex ijs quæ sumuntur Mythridato interdum nonnunquam diamosco dulci, modò diambra uti commodè poterit. Usum etiam croci in cibarijs magnopere commendamus. Semen autem erucæ, diasatirium, radices eryngij devoratæ, pulvis seminis lini cum saccharo in cibis sumptus, & ejus generis alia quæ semen copiosum producere sunt apta, hic consultò prætermittam: tùm quoniam à genitura superabundanti vapores in caput exhalantes incubum efficiunt, tùm quoniam hæc ignavia non genituræ inopiam, sed partium refrigerationem

Ignaviæ partium genitalium curandi ratio.

Semen provoventia.

tionem & resolutionem consequitur: ita ut omnem curam adhibere oporteat, ut harum partium calor, & naturalis temperantia restituatur, idq; topicis præsertim medicamentis, quale est linimentum ex moscho, & ambra, cum Oleo nucis moschatæ. Vel oleo caryophyllorum cum ambra, sed omnium efficacissimum, quod sequitur

Linimentum egregium ad ignaviam partium genitaliũ.

℞. Olei Silamini,
Olei Liliorum alborum, an. unc. 1.
Formicarum alatarum, drach. 1. s.

Simul bulliant, mox coletur, & adde Euphorbij, scrup. s. seminis rutæ, piperis, ana drach. s. sinapis, scrup. 1. Iterum bulliant, & colatura illinantur virga, testes, & inguina, nec non os sacrum: meatus enim, & nervi ab illis partibus ducuntur. Styllicidia quoque, vel ex aquis thermalibus, seu Arte paratis calefacientibus de obstruentibusq; supra os illud sacrum omnium topicorum præsidiorum efficacissima censentur. Hæc sunt quę in propositis duobus præter naturam affectibus proponenda duxi, quæ ut Deus salutaria efficiat toto animo precor.

Styllicidia.

De

De gravi auditione auris sinistræ, & dolore dextri lateris coxendico. Pro admodum Rever. Patrum, Ordinis Teatinorum. Consultatio XLIII.

Gravis auditus, quisnam affectus sit, quæ pars affecta, quem morbũ sequetur unà cum morbi causa.

SVbsurditas symptoma in genere functionis diminutæ auditoriæ facultatis in proposito Rever. Patrum morbum in via, obstructionẽ nempè consequitur nervi dilatati ad auris meatum pervenientis: primum sanè auditus organũ. Cujus quidem obstructionis causa accepta fertur frigido crasso, & lento humori: etenim, ut calida intemperies cum humore functiones depravare solet, ita & frigida immutere, consopire, vel etiã ex toto abolire. Qui quidem frigidi humores è cerebro justo frigidiore, humidioreque originem ducunt. Quemadmodum, & qui ejusdem conditionis; vel per venas intra caluam, vel per spatia inter musculos & cutim, ad eum artic. quo caput ossis fœmoris in coxendicũ inseritur, præcipitati coxendicum producunt dolorem: qui non est in sola coxendice, sed modò in fœmore, modò in sura, interdum etiam in extremò pede suscitatur. Quænam partes in hoc affectu afficiantur nemo est qui dubitet: ossis namq; membrana: aut musculi, vel nervi, sive etiam mediæ regiones sunt, quæ confluentem pituitosum humorẽ unã cum biliosi portiun-

Calida intemperies actiones depravat: frigida verò habetat.

Quænam partes afficiantur in ischiade. Præsagia.

cula recipiunt, quòd laxiores infirmioresque sint. De utriusq; propositi affect⁹ eventu futuro, ita statuendum. Absolutę surditates, & longissimæ licet sanari nequeant: gravis tamen auditio non admodum inveterata, qualis est, de qua nunc agimus curationem admittit. Quare sperandum fore, ut medicamentis ex Arte administrandis Vir hic admodum Rever. pristinum auditum integrè recuperare possit. Quòd ad alterum spectat affectū. Coxendicum dolores inveterati difficilè admodum persanantur: ac præsertim in ætate magis deficiente, quam proficiente. Quæ ambo concurrunt in Rever. Viro. Veruntamen quoniam in ipsa coxendice neque callus, neq; tophus hactenus concretus est, neq; coxa è propria cavitate excidit, sperare possumus affectum hunc superatum iri: eo maximè, quod generosa remedia huic vitio tollendo accommodata nondum fuere usurpata. Quamobrem, ut periculis ab utroque affectu imminentibus; absolutæ videlicet surditatis, & claudicationis occurramus: quamprimum curationem, ut aggrediatur, etiam atq; etiam hortor. Quæ quidem exigit, ut victus ratione instituta tenui, attenuante, non admodum calefaciente; siccante quidem magis. De qua quidem; veluti omnibus in Arte peritis nota nihil dicam; nisi quò.l cruditates deambulationes concitatiores, & Vini meracioris usus hic magnopere reprobantur: apparentur pituitosi humores; atque præparati, phleg-

Absolutæ, & inveteratæ surditates non sanantur.

Coxendicū dolores inveterati difficilè tolluntur.

Coxendicus dolor quando incurabilis sit.

Curandi ratio.

Victus ratio.

Purgatio. phlegmagogis caput, & artus respicientibus purgandi erunt, non semel tantùm, sed bis terque qualia autem hæc sint, omnibus compertum esse non dubito. *Derivantia à cerebro excrementa.* Corpore universo hunc in modum repurgato, caput privatim repurgare oportebit per masticatoria, & errhyna pituitosum humorem è cerebro derivantia. Post *Ligni guaiaci vires.* hæc ad dissipandas affligentium humorum reliquias, simulque pro siccando robotandoque cerebro: ligni indici, salsæque parilliæ cum modico sassafras decoctum quadraginta saltem diebus de more propinatum multum emolumenti allaturum, nemo est qui dubitet: præsertim si ab epoto in aurora decocto, sudorem omni Arte (citra tamen violentiam) procuret. *Vrinam & sudorem moventia derivare dicuntur.* Etenim sudorem, & etiam urinam promoventia medicamenta impactos humores à sedibus affectis derivare jure optimo putantur. Interim, ut si quæ in cerebro excrementa cumulentur, ad alias partes deflectantur, ne in *Avertentia medicamenta.* auditus organum, & coxendicem repant præter caputpurgia, clysteres acriores interdum, flegmagoga nonnunquã maximè ex usu erunt. *Avertit vomitus.* Vbi notandũ venit, quod per vomitum etiam sine violentia excitatum excrementa ad partes *Ventriculus in morbis longis infirmari solet.* infernas, & ad coxendicem fluxura perbelle avertuntur. Sed dum hæc administrantur, medicamentis etiam utendum internis, & externis cerebrum siccantibus, & ventriculũ roborantibus: quippe qui in longis passionibus sæpius laboret infirmeturque. *Topica ad surditatē.* Reliquum nunc est,

est, ut ad topica deveniamus. Igitur pro digerenda pituitosa materia tenaciter in auditus organo impacta gravis auditionis proxima causa nullum præstantius remedium occurrit, quam liquor ex anguilla emanans, dum torretur, cum Oleo anisorum sensum in aurem laborantem hora somni instillatus. Ejusdem ferè valoris est succus scyllæ, cum Oleo liliorum pariter in aurem guttatim instillatus. Ego autem sæpiùs fœlici cum successu in inveterata etiam surditate expertus sum Theriacæ aquam stillaticiam singulis octo horis in aures instillatam. Remedium etiam hoc in casu optimum est, quòd

Recipit Aloes, drach. 1.
Interioris Colocyntidis,
Euphorbij, an. scrup. 1.
Moschi,
Ambræ, an. gran. 7.

Terantur subtilissimè, & cum felle vaccino misceantur, & fiant Trochisci, qui siccentur itque usus tempore fricentur super cote, & cum succo raphani in aurem instillentur. Neq; quis miretur, quòd medicamenta hæc satis validà parti adhibeantur exquisito sensu præditæ: quandoquidem auditus organum licet ad duram usque meningem pertingat, nervulumque à cerebro recipiat: potentissima tamen medicamenta topica sine noxa sustinet, quemadmodum animadvertit Gal. 6. Meth. Med. in fine. Atque de medicamentis auri applican-

Auditus organum validissima præsidia facilè sustinet.

dis dicta sufficiant. Opportunum nunc fuerit ad coxendicum dolorem devenire. Quem quidem Anodynis, primum solvere tentandū, fotu nimirum ex decocto florum chamæmeli, meliloti, fœnugræci, seminum lini, absynthij, & origani: Cui quidem, vel consimili medicamento sæpius repetito, si dolor non cesserit ad validiora localia transeundum. Inter quæ Ceratum, seu emplastrum ex sulphuris, & picis partibus æqualibus sedi affectæ admotum, gestandumque donec sponte sua decidat: Galen. ex Andromacho Lib. 10. de Comp. Med. 5. Lib. cap. 2. magnoperè extollit. Ceratum etiam nobis valdè familiare huic operi accommodatissimum conficitur ex Bdellio, Ammoniaco, opopanaco, myrrha, & resina pini. Omnium autem efficacissimum est, quòd à Gal. ex Democriti monumentis Lib. 10. de Comp. Med. cap. 2. mirificè celebratur. Paratur autem ex Iberidis radice exactè contusâ atque suilla axungia veteri excepta, lynteoque densiore emplastri modo affecto loco admota ibique detenta quatuor saltem horarum spatio. Illud autem hic admonebimus, dupliciter à multis peccari in usu horum topicorum remediorum: primùm quidem nulla prius habita de toto corpore providentia: deinde quando medicamenta admovenda caliditatis metam longè excedunt: nam humores à superioribus venis ad sedem affectam copiosius detrahuntur, indeq; morbus exasperatur. Cæterùm

Quibus topicis remedijs coxendicum dolor tractandus.

Notandū.

rùm in affectu contumacissimo, rebelli, & alijs remedijs ex Arte administratis minimè cedente, ad validiora, ut ad phænigmos etiam, atque inustiones Hipp. more confugiendum. Corpore tamen iterum atque iterum exactè præpurgato omnibus prægressis aversorijs auxilijs: magna ex parte ex Chirurgicis præsidijs petenda. De quibus nunc agendum. In curationis principio, corpore semel saltem non nihil purgato venam secandam ominino consulo: sed quænam secanda sit in hoc affectu in dubium à plerisque vertitur, quòd hac in re varius varijs in locis Gal. videatur. Quam quidem difficultatem nunc explicare longius esset, quàm pro instituto. Illud tamen dixisse satis fuerit, quòd cum Reverendus hicce laborans, sanguine non abundet, viriumque robur adhuc firmiter retineat, affectusque jam inveteratus sit: huic sanguinem ex vena poplitis, vel malleoli lateris affecti detrahendum nemini in dubium revocari debet: quòd misso ex hac vena sanguine insignis derivatio obtineatur. Cæterùm quoniam poplitis vena difficilè admodum secatur, hujus loco vena quædam paucis abhinc diebus à Romanis Chirurgicis inventa, quæ paulò supra calcaneum nonnihil versus malleolum ad exteriorem partem vergit, ramus profectò venæ poplitis, si secetur, illincque sanguinis unciæ octo vel novem plus minusvè pro ætatis, & virium ratione detrahantur eadem ferè hora (quod mirum

De chirurgia.

In affectu coxendico, quæ vena secanda.

Notandū.

videtur) coxendicũ dolorem, vel etiam vetustissimum delere solet. Quinimò sanguis quoque è venis, quæ in sede sunt per hyrudines admotas evocatus, mirum in modum ischiadicis opitulatur: quippe quòd sanguinis in coxendicum venis contenti copia educatur: harum enim partium maximus est venarum consensus. In hunc etiam usum Cauterium paulò subtus genu in parte exteriore lateris affecti inustum derivationis causâ summoperè commendamus. Quemadmodum & alterum in brachio opposito aversionis causâ à coxendice, & derivationis gratia ab aure sinistra ad evitandam surditatem, quàm maximè conductu-rum non dubitamus. Tot dicenda occurrerunt pro debellandis duobus commemoratis affectibus præter naturam in gratiam Reverendi admodum Viri, quæ prospera, & salutaria illi succedant, Deum exoramus.

Sanguinis ex hæmorrhoidibus in ischiade mittendus.

Cauteria duo.

Dé

De Epilepsia pro Reverendiss. D. Antonio Meliorio Episcopo S. Marci. Consultatio XLIV.

Ffectum præter naturam Reverendissimum Dominum ex incertis, hisque longissimis intervallis graviter affligentē, morbum esse comitialem, tàm notum est, quam quod notissimum. Etenim subitus casus, sensus motusque voluntarij ablatio, omnium ferè corporis partium per nervos convulsio, atque spuma ex ore prodiens, Epilepsiam cumulatissimè indicant. *Affectus.* *Epilepsiæ signa.*

Affectus symptomata est in genere functionis læsæ, impeditæ nempè sensitricis, motricisque facultatis. *Epilepsia quisnam affectus sit.*

Morbum consequitur in via obstructionem videlicet, seu potius adstrictionem ventriculorum ipsius cerebri, unde luce clarius constat sedem affectam cerebrum esse. *Quæ morbum comitetur, & quanam pars afficiatur.*

Morbi causa citra omnem difficultatem referenda est in humorem pituitosum mala vitiataque qualitate præditum, qui dum cerebrum percellit, ejus expultricem facultatem irritando efficit, ut cerebro in sese coacto, ac ejus ventriculis collisis, & nonnihil adstrictis vel etiam aliqua ex parte obstructis facultatis animalis per nervos irradiatio præpediatur. *Morbi causa, & affectus generationis modus.*

Humor autem hic pituitosus in propria

Morbi causa unde. cerebri frigidioris humidiorisq; justo substantia colligitur, ob ejus vitiatam coctionem. Quo fit, ut primario, ac per se afficiatur. Quanquam negandum non sit Jecur Rever. Domini satis incensum vapores calidos ita in caput exhalare, ut eatenus affectum hunc suscitent, vel saltem foveant, quatenus frigidum in cerebro contentum humorem vitiosa quadam inimicaque qualitate coafficiunt. Quemadmodum & ventriculus aliquantulum frigidior, & infirmior cruditates gignendo, vitiosam quoque materiam ipsi cerebro suppeditare creditur. Ob id tamen affirmandum non est duo isthæc viscera cerebrum ita in consortium trahere, ut affectus Epilepticus in cerebro sit per consensum laborante. Quandoquidem de ventriculo, atque de Jecinore nulla insignis est querela licet exactè temperata non sint.

Causa procathartica. De causis externis illud tantùm certè affirmare possum, quòd longa, & importuna studia, gravia negotia, animi passiones, ac præsertim mœror, & mœstitia cerebrum antea temperatum nunc cum ætate jam inclinante ad frigidam, humidamque intemperiem deduxerunt.

Præsagia. De futuro mali hujus eventu, quid sentiam liberè dicam. Affectus hic natura sua contumax curatuq; difficillimus, atque in Reverendissimo Viro hæreditaria contagione à primo semine contractus, ætas inclinans (septuagesi-

mum

mum ferè annum attingit) & vires jam admodum fractæ nullam futuræ salutis spem nobis pollicentur. Nihilominus ne tantùm Virum in hac tàm gravi calamitate deseramus omni studio incumbendum, ut (si fieri possit) Epilepticæ accessiones minus frequenter, minorique impetu suscitentur.

In primis autem intelligant Rever. Domini familiares, & assistentes quibus auxilijs in ipsa accessione utendum sit. Statim enim membra in rectum distendantur, ruta contrita olfacienda offeratur, thymi, & pulegij contriti folia naribus supponantur, strepitus auribus, & magna luminaria oculis offerantur, Theriaca, aut Mithridato, vel Anacardina confectione os palatumque illinatur, pituita ab ore detrahatur, & demum ad scrotum deligandum deveniatur, & hæc de curatione. Præservationem autem, quæ tota in causarum ablatione versatur paucis perstringam. Igitur victus rationem tenuem, attenuantem, exiccantem que satis, & calefacientem rigorosè observandam præscribere oportet: Cujus quidem particularia præcepta nunc explicare non est mihi in animo, quòd certò sciam hæc omnia notissima esse peritissimo Medico præsenti. Illud tamen adnotasse satisfuerit, quòd præ cæteris, maxima est habenda aëris ratio. A Vino abstinendum, & hujus loco decoctum ligni visci quercini ex mulsa utendum. Compotationes, cruditates

Paroxismi curatio.

Prophilactica.

Victus ratio.

atque satietates, tanquam summam perniciem evitare debet: parciusque cænandum semper illi erit cum accessionis periculum noctu magis impendeat. Coturnices nunquam edantur, quòd comitiali morbo laborare credantur.

Humorum præparatio. Victus ratione (ut decet) instituta, aluo lenita, vel molli clystere, vel leniente pharmaco, humores pituitosi decem saltem diebus continuis apparandi erunt oxymellite, tùm simplici, tùm composito, syrupo de betonica, atque de stœchade, cum aquis capitalibus, & præsertim de hyssopo, cum portione aquæ cichorei.

Purgatio. Qui quidem præparati deturbandi erunt, vel cum hyera simplici, vel cum hyera pachij, seu diacolocynthidos, quæ helleborum recipit à Gal. mirum in modum collaudata primo de Comp. Med. aut pilulis Elephanginis, de hyera, cum Agarico, cochijs, & consimilibus.

Viscera attemperanda. Mox omnem curam conferre oportet ad cerebrum siccandum, atq; roborandum medicamentis, tùm sumptis, tùm etiam admotis. Primi generis sunt Theriaca, Mythridatum, Diamoschus dulcis, Diamoscus amarus, Acori conserva, & (quod omnium efficacissimum est) Electuarium Rasis in capite proprio, de curanda Epilepsia descriptum. Secundi generis sunt inunctiones, lotiones, cucuphæ, pulveres capitales, cerata, ac etiam sinapismi. Styllicidium non probo, quòd, nec ætas, nec vires, tàm

tam potens præsidium sufferre possint. Quæ quidem auxilia tàm interna, quam externa securius, & fœliciori cum successu administrabuntur, si præter universalem totius corporis purgationem, caput etiam peculiariter per errhina, & masticatoria integrè expurgatum fuerit. Hepatis pariter calida intemperies, & ventriculi frigida de more emendabitur. Rursus ad dissipandas peccantium humorum in toto, & in capite reliquias, simulque ad siccandum roborandumque cerebrum radicis chinæ cum ligno visci quercini decoctum quadraginta saltem diebus continuis propinatum magnopere profuturum omnibus compertum esse potest. Atque dum hæc aguntur, nec non post eorundem usum, vomitus bis saltem in Mense post plenilunium, & novilunium à cœna excitatus mirifice hoc affectu laborantibus conferre solet. Interim, & sales Theriacales, & Trochisci de viperis utiliter admodum usurpari solent, sed hisce omnibus in hoc opere præstare videtur medicamentum nobis sæpè ac sæpius comprobatum; est autem hujusmodi

Decoctum radicis chinæ.

Vomitus.

℞. Cranij Hominis morte violenta defuncti,
Seminis peoniæ,
an. unc. s.
Tormentillæ,
Ligni visci quercini,
Rasuræ Eboris,
an. scrup. 2.

Medicamentum insigne pro epilepticis.

Conservæ Anthos,
Conservæ Rosarum,
Conservæ Acori, an. drach. 10.
Syr. de Stœchade, q. s.
Misce.
& fiat Electuarium.

Cujus media unc. detur quatuor horis ante prandium alternis diebus.

Medicamenta à tota substantia epilepticis proficua.

Quæ autem secreta quadam facultate (à tota substantia appellant) Epilepticos maximè juvare creduntur, præcipua hæc sunt peoniæ, Maris præsertim radix transversim incisa, & coronæ modò consuta collo appensa, & gestata, ut odoretur, Epilepsiam præsentem non solum persanare, sed impendentem quoque cohibere creditur. Experientia etiam compertum est Smaragdum, cum Corallo gestatum, ità ut carnes contangat Epilepticas accessiones coërcere. Sed de pharmacia hactenus. Reliquum est, ut ea Chirurgica præsidia proponantur, quæ Rever. Domino aliqua ex parte prodesse possint.

Venæ sectio.

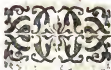
Igitur, quòd ad venæ sectionem attinet, hic non video opus esse sectione venæ ex cubito: quoniam præterquàm quòd ætas non consentiat, corporis habitus non requirit: nulla enim adest in hoc sanguinis redundantia. Veruntamen aversionis causa à cerebro mali fonte prima prægressa purgatione sanguinis paululum ex vena juxta talum in utroque crure detrahere necessum erit, vel hyrudines

ex

ex venis, quæ in sede sunt. Dein post alteram purgationem, cucurbitulæ cum scarificatione cruribus, coxis, natibus, & spatulis affigendæ erunt. Et ubi præludia aliqua futuræ accessionis persentiret cucurbitula deraso occipito cum incisione sine mora admoveatur. Ad hæc præter duo illa cauteria, quorum alterum in crure pro aversione, & alterum in brachio pro derivatione multis abhinc diebus gestat; tertium quoque ea in parte occipitij, qua summa vertebra cum capite coimittuntur magnopere illi necessarium esse judicamus. Et hæc dicta sunt pro salute Rever. Domini, quem Deus incolumem servet ex animo precor.

Cucurbitula admovenda.

Cauteria.

De Asthmate & Orthopnæa, pro Illustr[...] mo & Reverendissimo Cardinali Caraffa. Consultatio XLV.

Asthma.

Illustrissimum & Reverend[...] mum D. ea spirandi difficul[...] ex incertis intervallis labo[...] quæ Asthma communiter d[...] tur, in dubium minimè revo[...] potest. Siquidem spirandi difficultas in qu[...] frequenter incidere solet est cum stertore, [...] anhelatione (oregmon appellatur.) Cui qu[...] id interdum accidat, ut spirare nisi recta [...] vice possit, Orthopnœa etiam laborare h[...] dubium est.

Orthopnæa.

Asthmatis causa immediata, & antecedens.

Actionis hujus depravatæ causa interior[...] cepta fertur angustiæ eorum ventriculor[...] qui in pulmonibus sunt, quæ fit ex fluxione [...] super è capite in partes spirituales ruente, u[...] frequens etiam tussicula excitatur. Mat[...] autem præcipitata crassa, frigida, & pituit[...] est, cujus quidem signa in præsenti non rec[...] sebo, ne acta agere velle videar, cum à Clari[...] mis Viris non minus doctè quam elegan[...] explicata fuerint. Illud tantum dixisse [...] fuerit materiam hanc pulmonum arterias n[...] leves, sed asperas, nec non, & cartilagines o[...] dere: stertor enim inter spirandum hasce p[...] tes affectas indicat.

Stertor unde.

De causis hujus mali procatarcticis, nihil profectò habeo, quòd dicam, quòd optimè noverim Illustrissimum ac Reverendissimum in victus ratione nullatenus delinquere: nisi quòd ob gravia negotia, & longa studia, ac alias animi sollicitudines, cerebrum ætatis inclinantis causâ refrigeratum, magis magisque in dies etiam refrigeretur: ob idque pituitosa accumulat excrementa, ut, si ab hac calamitate, & impendentibus periculis præservari volumus, quinq; præsidiorum generibus quamprimùm utendum sit. In primis (ut à victus ratione exordiar) omni studio, ac diligentia utendum illi erit victu tenui, attenuante, calefaciente, atque nonnihil siccante: licet humectantibus interdum medicamentis per os sumptis ad sputum facilitandum agendum sit. De qua quidem victus ratione nihil dicendum superest, quoniam à Doctissimis Viris, qui ante me dicebant satis superque tractatum fuit. Quibus tamen illud addam; quòd Cœlum hoc Romanum fluxionibus magnoperè opportunũ Illustrissimo & Reverendissimo Cardinali semper erit inimicum. Hoc etiam unum adnotabo, nempè quòd inter alimenta, Ptisana cum lacte amygdalarum dulcium, butyro recenti, & sacchato primas hic obtinet partes.

Causæ procatarticæ.

Asthma quinq; præsidiorum genera requirit.

Primum.

De fructibus autem, passulæ, palmulæ, caricæ, strobili, amygdalæ, & apia excocta sine ulla noxa concedi possunt.

Victus ratione (ut decet) præscripta peccantes

Secundum ad apparantia medicamenta spectat. cantes in corpore universo, & præsertim cerebro, & thorace humores apparandi eru syrupis,& aquis calefacientibus, incidentib attenuantibus, & detergentibus, tùm cœph licis,tùm etiam thoracicis. In quorum cei syrupus de Betonica, Oxymel, & simplex, compositum, syrupus de hyssopo, syrupus prassio,& syrupus de liquiritia sunt,cum aq vel decoctionibus consimilibus.

Tertium quod ad purgantia spectat. Apparati mox humores purgandi erunt n semel tantùm, sed iterum atque iterum mo pilulis de hyera cùm Agarico, interdum chijs,nonnunquam Agarico throchiscato,c manna, & alijs consimilibus: hac tamen c tione; ut in paroxysmo asthmatico cathart fortia nequaquam imperentur: horum en usu materia nimium commota, & agitata l gius in thoracem præcipitari solet. Cum materiam in pulmonibus contentam, è t race educere tentandum, medicamentis s tum concitantibus: de quibus paulò post cendum.

Avertentia. Quartum remediorum genus eorum e quorum usu fluxuri à capite in thoracem h mores aliò deflectuntur. Proinde revulsio gratia,quo tempore humores noxij præpara tur, sanguinis missionem è communi brac dextri vena non ignobilem utilitatem alla tam, ob id mihi ipsi persuadeo, quoniam Ill strissimus ac Reverendissimus Cardinalis sa guine in hac etiam ætate satis abundat: c

etia

etiam multis abhinc mensibus sponte è naribus certis quibusdam intervallis optimo cum successu erumpere illi solebat. Deinde peracta una, vel altera purgatione, præter cauterium, quod pluribus abhinc annis in altero brachio gestat, alterum quoque, ut in cervice excitetur magnopere hortor; sunt etiam qui ad aversionem vesicantia medicamenta manus utriusque radici, & palmæ admovenda consulant. Quod quidem auxilium tanquam molestum, & incommodum nunc dimittimus, præsertim cum alia ejusdem generis præsidia minusque molesta habeantur, ut partium infernarum frictiones mane & vesperi ante cibum, lotiones ex calenti aqua, ligaturæ dolorosæ, cucurbitulæ interdum inanes, nonnunquam cum scarificatione cruribus, coxis, natibus, & scapulis affixæ, eo præsertim tempore, quo præludia aliqua futuræ accessionis apparent. Clysteres etiam, balani, & cathartica medicamenta minori quidem copia, sed ex intervallis propinata summopere avertunt. Cum quibus, ut medicamento aliquo utatur, quod fluxionem in thoracem arcere sistereque possit, simulque excrementa pulmonum dissipare, quàm maximè probo, quale erit, quod

Recipit Loch de pino, unc. 2.
Boli armenæ, scrup. 4.
Syrupi de liquiritia, q. s.
& fiat Eclegma.

Medicamenta fluxionem sistentia.

Cujus

Cujus uncia media paulò plus minusvè su
dùm it dormitum.

Errhina & apophlegmatismi; licet à
nullis probentur, mihi tamen hoc in casu
arrident: horum enim usu periculum imm
ne materia per palatum in os deducta in
racem præcipitetur. Complura alia in ho
nere auxilia proponerem; nisi certò sc
omnia notissima esse Clarissimo Medico
fecto.

Quintum præsidiorū genus.

Nunc autem ad quintum remediorum
nus venio. Nimirum, quæ peccantium hu
rum reliquias in cerebro atq; in pulmoni
vel etiam in toto corpore digerere dissipa
apta sint: simulq; cerebrum, & pulmones
deratè siccando corroborare. Pulmonum
tem appellatione, vasa etiam omnia, quæ i
sunt, asperamque arteriam intelligo. Qua
pter juris galli antiqui decoctum, cum he
& radicibus thoracicis, & cœphalicis, unà
ligno indico, & visci quercini ligno, qui
cim saltem diebus (ut moris est) propinat
incredibilem utilitatem Illustrissimo & R
rendissimo Cardinali allaturum non dub
mus: ac præsertim si immediatè ante hu
modi decoctum unciam mediam nostr
hunc usum electuarij devoraverit. Illud
tem est

Authoris electuariū.

℞. Conservæ Betonicæ,
Conservæ violarum,
Loch de Pino, an. unc. 1. s.

Pul

Pulmonis vulpis præparati, & in pulverem redacti, drach. 1. s.
Terebynthinæ lamina ferrea ignita siccatæ, ac in pulverem redactæ,
drach. 1.
Liquiritiæ pulverisatæ,
Ireos, an. scrup. 2.
Syr. de hyssopo, q. s.
& fiat Electuarium.

Cum his quoque Theriaca aut Mythridato interdum, pliris arcotico nonnunquam, aut diamoscho, tùm dulci, tùm amaro, modo conserva de betonica utendum illi erit, quando it dormitū. Quo tempore omittenda non erunt topica extrinsecus admovenda remedia cerebro siccando destinata. Interim universus thorax illinatur Oleo amygdalino dulci, cum butyro recenti, & croci modico, ut per poros dilatatos materia pulmonib⁹ concepta promptius evadere possit. Quibus omnibus malo non cedente etiam atque etiam hortor, ut adventante verè styllicidio ex aquis thermalibus aluminosis, nonnihilq; sulphureis supra commissurā coronalem viginti saltem diebus omni diligentia utatur. Nec miremini (Viri doctissimi) si tot tantaque in hoc casu remedia nunc à me proponantur: quandoquidem pro debellando tàm horrendo hoste, spiritum per quem viuimus intercipiente, omnem (ut dici solet) lapidem movere expedit. Sed quis forsitasse mihi objiciet cur de spirandi difficultate

Medicamenta roborantia.

Capitis stillicidiū.

Dubitatio pulcherrima.

magis anxius videar, quàm de capitis flux
asthmatis causa potissima : cum Tralliani
ceptum sit catarrhum ante catarrhales ægr
dines curandum esse : quod quidem pr
ptum, & Mesues summopere amplectitur
objectioni respondemus, quod & ration
veterum testimonio, & quotidiana expe
tia utique exploratum est : urgentiori se
prius incumbendum, altero tamen non n
cto affectu. Quamobrem haudquaquam
randum est si de spirandi difficultate, tanc
de urgentiori affectu magis sollicitus vi
quàm de catarrho ipso : cujus quidem cur
nem (ut à me propositis intelligitur) mi
neglexi. Porrò autem horum à nobis pro
torum remediorum congruo usu, & o
non solum asthmati præsenti, ac ferè affi
pro viribus erit occursum : verum etia
prospectum futuris paroxysmis, quò n
frequenter, minorique cum molestia red

Præsagia. Vtrum autem id obtineri possit, certè
dubito. Etenim præterquam quòd asthm
fectus est contumacissimus, curatuque di
limus : hic etiam difficultatem augent m
vetustas, ætas potius deficiens, quàm pr
ens, nec non propensio quædam ad vi
hoc à semine parentum contracta : comp

Pulcherrimum quæsitum. enim hujus Illustrissimæ familiæ huic
sunt obnoxij, sed quæret quis in quo posi
propensio hæc : quod quidem alij, & antiq

tes, & Neoterici, vel dissimularunt, vel assequuti non sunt: responderem ipse, propensionem hanc connaturalem ad anhelationem, positam esse in pulmonum laxitate quadam, & in vasorum, quæ in eis sunt angustia: nec non in cerebri substantia humidiore, laxioreque unde viscus hoc concepta excrementa alacriter ad partes subjectas demittit: ita ut vitiosa pulmonum, & cerebri conformatio constitutioque à natura mutuata homines huic malo valdè obnoxios reddat. Seminis autem, & naturæ vitia, quàm difficilè sit emendare unicuique compertum esse puto. Nihilominus Illustrissimi & Reverendissimi Viri prudentia, & in omnibus ad suam valetudinem spectantibus obsequentia, atque generosa præsidia hactenus non explorata, si non integram sanitatem, utilitatem tamen maximam pollicentur: nimirum, ut facilior respiratio evadat paroxysmiq; futuri cum orthopnœa, vel non repetant, vel minus frequenter minorique cum impetu Illustrissimum Reverendissimumque laborantem percellant. De affectuum curatione, & præcautione hæc dicta sufficiant. Nunc verò opportunum fuerit ea recensere auxilia, quæ accessionis, seu paroxysmi urgentis impetum infrænare valeant. Hæc autem sunt, quæ sputum blandè provocandi facultate pollent, qualia sunt, pulmones roborantia, tùm manifestis qualitatibus, tùm occultis. Primi generis sunt simplicia, & composita pectoralia mode- *Urgentis asthmaticæ accessionis remedia.*

ratè ſiccantia. Interea quæ ſecundæ ſunt c
ſis, pulmo vulpis præparatus primas obti
partes. Movent etiam ſputum moderatè c
Sputū provocantia. da, quatenus pulmonum ventriculos, & a
riolas dilatant. Quemadmodum & inciden
attenuantia, lenientia, & detergentia qu
nus materiam pulmonibus tenaciter inh
ſcentem aptam expulſioni reddunt. Proi
dulcia, amara, nitroſa, ſalſa, & acria in
opere eligūtur, ut amygdalæ dulces, & am
ſtrobili, caricæ, palmulæ, jujubæ, paſſulæ,
bioſa, adiantum, ariſtolochia rotunda, p
ſium, hyſſopus, radix ireos, radix dulcis, r
helenij, ſulphur etiam aqua violacea lev
tum, gummi ammoniaci, tragacantha, t
bynthina, & alia ejus generis ſimplicia.
compoſitis autem acetum ſcyllinum, ox
tùm ſimplex, tùm compoſitū, ſyrupus de
ſopo, de ibiſco, de liquiritia, de praſſio, loc
pino, de farfara, ſanum & expertum, lo
pulmone vulpis, maximè omnium celeb
tur, & in quotidiano ſunt uſu. Vrgente i
paroxyſmo in primis curent aſſiſtentes
ſtriſſimum ac Reverendiſſimum Cardin
ſuperiore altioreque cænaculo collocare
aërem minimè caliginoſum, ſed tenuem,
gatumque inſpiret: ob id levis luculent
ignis ex lignis probè purgatis, & ſiccatis i
dem cænaculo ſuſcitabitur. Quo tem
apertis interdum feneſtris frigidum aëre
brevi temporis ſpatio inſpiraverit non ig

lem utilitatem inde percipiet: viscerum enim calor respiratione impedita, tunc excandescens refrigerari postulat. Mox ad evitandum suffocationis periculum, si nil aliud prohibeat, quamprimùm cubiti vena media secetur, sanguisq; ea copia detrahatur, qua vires non prosternantur. Venæ sectionem hoc in casu non solum Cœlius Aurelianus, verum etiam, & Galenus 4. De Rat. 5. Com. 12. magnopere probant. Secta vena sicyæ affigantur spondylis, & thoraci sine scarificatione. Dein talis statim propinetur bolus. *Vena sectio.*

℞. Ammoniaci, scrup. s.
Croci,
Sulphuris aqua violacea sæpius levigati, an. gran. 5.
Moschi, gr. med.

Medicamenta asthmaticas accessiones solventia.

Misceantur, & cum oxymellite simplici fiat bolus mollis.

Ab hoc sumpto bolo quinque, vel sex horis malo non cedente, Vini albi potentis subdulcis, unc. 3. vel 4. cum scrup. 1. croci, & grano medio moschi propinetur, sitque potio actu calida.

Radix etiam Ari in Vino albo excocta, mediæ unc. pondere, cum loch. de pino, vel cum syrupo de hyssopo eclegmatis modò exhibita paroxysmum asthmaticum mirificè sedare solet. Quibus præstitis auxilijs, si adhuc malum non remittatur, ad capitis inustiones Hippocratico more, vel saltem ad sinapismos, aut

phænigmos syncipiti de more admoven
confugiendum. Toto autem accessionis te
pore sola ptissana hordeacea cum melle pr
nabitur: bibendumq; illi erit sæpè, & modi
ut humectatis vijs, facilius sputa evocen
Potus autem sit aqua hordei, in qua præbul
rint passulæ, strobili, caricæ, & radix dulcis,
dita præscriptæ decoctioni, Vini albi subdu
quarta parte, sitque potio actu calida.

Cum quibus præscriptis remedijs inter
foris etiam thoracem universum illinire op
tebit hoc linimento.

Unguentū pectorale.

℞. Seminum lini,
Fœnugræci,
Altheæ, an. drach. 1. s.
Radicis iridis, scrup. 2.
Olei amygdalarum dulcium,
Olei Chamœmelini,
Olei Irini, an. unc. sem.
Butyri recentis,
Pinguedinis gallinæ, an. drach. 1. s.
Ceræ, q. s.
Misce.

fiat unguentum, quòd priusquam admovea
linteo asperiore molliusculè partes thorac
perfricentur, ut apertis meatibus vis med
menti altè penetrare possit. Hæc, ut Illustr
mo & Reverendissimó Cardinali de Repu
ca Christiana adeò bene merito prospera s
tariaque eveniant Deum Opt. Max.
enixè precamur.

De febre continua cum sævissimis symptomatis, pro Nobiliss. Puerulo de Torres, Consultatio XLVI.

MOrbus Nobilissimi Infantis, qui in præsentem consultationem proponitur, adeò urget, ut opere potius quàm sermone opus habeat. Propterea quæ nunc dicturus sum brevi admodum compendio perstringam: ne in illud vitium incurram, quòd antiquissimo illo Adagio notatur. Dum Romæ consulitur saguntum expugnatur. Febrem qua puerulus Nobilissimus nunc corripitur putridam continuamq; esse haud dubium est. Cujus quidem magnitudinem declarant, & calor insignis viscera exurens, & symptomatum magnitudo. Etenim sensuum omnium hebetudo, inquietudo, & implaciditas motus convulsorij, & nausea continua miserulum hunc ægrotantem continuò (jam secunda agitur dies) excruciant. Cui quidem febri malum morem conjunctum esse ex eo deprehenditur, quòd symptomata tàm gravia febris essentiæ in calore positæ minimè correspondent, omnes etenim ferè externæ partes frigent, licet internæ urantur: Quod ex calore circa thoracem, & hypochondria nec non ex arida nigraque lingua facilè intelligi potest. Quòd ad febris motum attinet: cum tàm brevi temporis

Tractationis compendiaria causa.

Febris idea magnitudo mos, & tempus.

ſpatio febrem hanc ad ſummum ferè vigorem perveniſſe obſervemus: non niſi ejus celerem vehementiſſimumq; motum eſſe citra omnem difficultatem ſtatuendam.

Lumbricos hujus febris cauſam eſſe non probatur. De febris hujus cauſa interiori, immediataque liberè dicam quid ſentiam. Quanqnam cõmemorata ſymptomata vermium ſeu lumbricorum effectâ eſſe poſſint, ut Clariſſimo Medico, (qui ante me dicebat) propter nonnullas ſatis apparentes adductas rationes placet: nihilominus hac in re valdè dubius ſum: quandoquidem quotidiana experientia ipſe obſervavi, nunquam, vel raro lumbricos in Infantibus adhuc lactantibus procreari. Prætterquam quòd hujuſce generis febrem ex lumbricis, tàm brevi temporis ſpatio excitari poſſe incredibile utique videtur. *Mali cauſa.* Quapropter febris hujus, & ſymptomatum omnium conſequentium cauſam referendam eſſe putamus in ſanguinem computreſcente ventriculo conceptũ. Nuper enim à parentibus accepi, quòd cum pueruli hujus loquela impedita eſſet ob innaturalem linguæ cum partibus ſubjectis colligantiam, & præſertim cum ea membrana, quæ frenum dicitur, & quàm peritæ obſtetrices unguibus ſcindere ſolent, ut adnotavit Gal. 11. De Vſu partium cap. 10. ut ſolutam linguam redderent Chirurgum quendam advocarunt, qui ex Celſi, Pauli, & Aetij præceptis linguam cultello ſejunxit. In quo quidem opere aperta vena aliqua ſanguinem in ventriculum effuſit,

qui

qui illic computrescens calidos, putridos, ac veluti venenatos vapores in cor, & cerebrum expirando omnium commemoratorum symptomatum (quantum ego puto) causa est potissima: etenim, ut sanguis propriam servans naturam maximè est omnium humorum benignus, ita & vitiatus mali admodum est moris. Corruptio enim optimi est pessima.

Igitur si infantem hunc ab imminenti jamjam vitæ periculo vindicari volumus, operæ pretium est quamprimùm vomitum illi provocare, ut putridus in eo contentus sanguis evocari possit. Mox accommodato injecto clysteriolo, & fœces, & ejusdem corrupti sanguinis reliquias ab intestinis detrahere tentandum. Nec verò omittenda erunt medicamenta cor ipsum roborantia, tàm interna, quàm externa. Quos quidem scopos assequi licet admodum difficile sit in Puerulo ætatis decem & octo mensium: cui haud facilè est medicamenta quæ sumuntur administrare: nihilominus quoniam, & Hippocratis testimonio, & quotidiana experientia compertum cum sit pueros interdum à maximis desperationibus evadere, de futura salute non prorsus desperandum. Ego igitur sine mora Olei amygdalini dulcis recentis uncias tres plus minusvé omni arte, & industria illi proponerem ad vomitum provocandum: quia scribente Hipp. Aph. 3. Aph. 24. Vomitus pueris facilis est, tùm ob ventriculi laxitatem, tùm etiam ob frigidorũ

Medicationes curativa.

Præsagia.

Cujus uncia media paulò plus minusvè sumat, dùm it dormitum.

Errhina & apophlegmatismi, licet à nonnullis probentur, mihi tamen hoc in casu non arrident: horum enim usu periculum imminet, ne materia per palatum in os deducta in thoracem precipitetur. Complura alia in hoc genere auxilia proponerem, nisi certò scirem omnia notissima esse Clarissimo Medico præfecto.

Quintum præsidiorũ genus.

Nunc autem ad quintum remediorum genus venio. Nimirum, quæ peccantium humorum reliquias in cerebro atq; in pulmonibus, vel etiam in toto corpore digerere dissipareq; apta sint: simulq; cerebrum, & pulmones moderatè siccando corroborare. Pulmonum autem appellatione, vasa etiam omnia, quæ in eis sunt, asperamque arteriam intelligo. Quapropter juris galli antiqui decoctum, cum herbis & radicibus thoracicis, & cœphalicis, unà cum ligno indico, & visci quercini ligno, quindecim saltem diebus (ut moris est) propinatum, incredibilem utilitatem Illustrissimo & Reverendissimo Cardinali allaturum non dubitamus: ac præsertim si immediatè ante hujusmodi decoctum unciam mediam nostri in hunc usum electuarij devoraverit. Illud autem est

Auctoris electuariũ.

℞. Conservæ Betonicæ,
Conservæ violarum,
Loch de Pino, an. unc. 1. s.

Pulmo-

Pulmonis vulpis præparati, & in pulverem redacti, drach. 1. s.
Terebynthinæ lamina ferrea ignita siccatæ, ac in pulverem redactæ,
drach. 1.
Liquiritiæ pulverisatæ,
Ireos, an. scrup. 2.
Syr. de hyssopo, q. s.
& fiat Electuarium.

Cum his quoque Theriaca aut Mythridato interdum, pilulis arcotico nonnunquam, aut diamoscho, tùm dulci, tùm amaro, modo conserva de betonica utendum illi erit, quando it dormitū. Quo tempore omittenda non erunt topica extrinsecus admovenda remedia cerebro siccando destinata. Interim universus thorax illinatur Oleo amygdalino dulci, cum butyro recenti, & croci modico, ut per poros dilatatos materia pulmonibꝰ concepta promptius evadere possit. Quibus omnibus malo non cedente etiam atque etiam hortor, ut adventante verè styllicidio ex aquis thermalibus aluminosis, nonnihilq; sulphureis supra commissurā coronalem viginti saltem diebus omni diligentia utatur. Nec miremini (Viri doctissimi) si tot tantaque in hoc casu remedia nunc à me proponantur: quandoquidem pro debellando tàm horrendo hoste, spiritum per quem viuimus intercipiente, omnem (ut dici solet) lapidem movere expedit. Sed quis fortasse mihi objiciet cur de spirandi difficultate

Medicamenta roborantia.

Capitis stillicidiū.

Dubitatio pulcherrima.

Hh magis

magis anxius videar, quàm de capitis fluxione asthmatis causa potissima: cum Tralliani præceptum sit catarrhum ante catarrhales ægritudines curandum esse: quod quidem præceptum, & Mesues summopere amplectitur. Cui objectioni respondemus, quod & ratione, & veterum testimonio, & quotidiana experientia utique exploratum est: urgentiori semper prius incumbendum, altero tamen non neglecto affectu. Quamobrem haudquaquam mirandum est si de spirandi difficultate, tanquam de urgentiori affectu magis sollicitus videar, quàm de catarrho ipso: cujus quidem curationem (ut à me propositis intelligitur) minimè neglexi. Porrò autem horum à nobis propositorum remediorum congruo usu, & opera, non solum asthmati præsenti, ac ferè assiduo, pro viribus erit occursum: verum etiam, & prospectum futuris paroxysmis, quò minus frequenter, minorique cum molestia redeant.

Præsagia. Vtrum autem id obtineri possit, certè valdè dubito. Etenim prætérquam quòd asthma affectus est contumacissimus, curatuque difficillimus: hic etiam difficultatem augent morbi vetustas, ætas potius deficiens, quàm proficiens, nec non propensio quædam ad vitium hoc à semine parentum contracta: complures enim hujus Illustrissimæ familiæ huic malo sunt obnoxij, sed quæret quis in quo posita sit propensio hæc: quod quidem alij, & antiquiores,

Pulcherrimum quæsitum.

tes, & Neoterici, vel dissimularunt, vel assequuti non sunt: responderem ipse, propensionem hanc connaturalem ad anhelationem, positam esse in pulmonum laxitate quadam, & in vasorum, quæ in eis sunt angustia: nec non in cerebri substantia humidiore, laxioreque unde viscus hoc concepta excrementa alacriter ad partes subjectas demittit: ita ut vitiosa pulmonum, & cerebri conformatio constitutioque à natura mutuata homines huic malo valdè obnoxios reddat. Seminis autem, & naturæ vitia, quàm difficilè sit emendare unicuique compertum esse puto. Nihilominus Illustrissimi & Reverendissimi Viri prudentia, & in omnibus ad suam valetudinem spectantibus obsequentia, atque generosa præsidia hactenus non explorata, si non integram sanitatem, utilitatem tamen maximam pollicentur: nimirum, ut facilior respiratio evadat paroxysmiq; futuri cum orthopnœa, vel non repetant, vel minus frequenter minorique cum impetu Illustrissimum Reverendissimumque laborantem percellant. De affectuum curatione, & præcautione hæc dicta sufficiant. Nunc verò opportunum fuerit ea recensere auxilia, quæ accessionis, seu paroxysmi urgentis impetum infrænare valeant. Hæc autem sunt, quæ sputum blandè provocandi facultate pollent, qualia sunt, pulmones roborantia, tùm manifestis qualitatibus, tùm occultis. Primi generis sunt simplicia, & composita pectoralia mode- *Vrgentis asthmaticæ accessionis remedia.*

Hh 2 ratè

ratè ſiccantia. Interea quæ ſecundæ ſunt claſ-
ſis, pulmo vulpis præparatus primas obtinet
partes. Movent etiam ſputum moderatè cali-
da, quatenus pulmonum ventriculos, & arte-
riolas dilatant. Quemadmodum & incidentia,
attenuantia, lenientia, & detergentia quate-
nus materiam pulmonibus tenaciter inhere-
ſcentem aptam expulſioni reddunt. Proinde
dulcia, amara, nitroſa, ſalſa, & acria in hoc
opere eligũtur, ut amygdalæ dulces, & amaræ,
ſtrobili, caricæ, palmulæ, jujubæ, paſſulæ, ſca-
bioſa, adiantum, ariſtolochia rotunda, praſ-
ſium, hyſſopus, radix ireos, radix dulcis, radix
helenij, ſulphur etiam aqua violacea leviga-
tum, gummi ammoniaci, tragacantha, tere-
bynthina, & alia ejus generis ſimplicia. Ex
compoſitis autem acetum ſcyllinum, oxymel
tùm ſimplex, tùm compoſitũ, ſyrupus de hyſ-
ſopo, de ibiſco, de liquiritia, de praſſio, loch de
pino, de farfara, ſanum & expertum, loch de
pulmone vulpis, maximè omnium celebran-
tur, & in quotidiano ſunt uſu. Vrgente igitur
paroxyſmo in primis curent aſſiſtentes Illu-
ſtriſſimum ac Reverendiſſimum Cardinalem
ſuperiore altioreque cænaculo collocare, ut
aërem minimè caliginoſum, ſed tenuem, pur-
gatumque inſpiret: ob id levis luculentuſque
ignis ex lignis probè purgatis, & ſiccatis in eo-
dem cænaculo ſuſcitabitur. Quo tempore
apertis interdum feneſtris frigidum aërem, ſi
brevi temporis ſpatio inſpiraverit non ignobi-
lem

Sputũ pro-vocantia.

lem utilitatem inde percipiet: viscerum enim calor respiratione impedita, tunc excandescens refrigerari postulat. Mox ad evitandum suffocationis periculum, si nil aliud prohibeat, quamprimùm cubiti vena media secetur, sanguisq; ea copia detrahatur, qua vires non prosternantur. Venæ sectionem hoc in casu non solum Cœlius Aurelianus, verum etiam, & Galenus 4. De Rat. 5. Com. 12. magnopere probant. Secta vena sicyæ affigantur spondylis, & thoraci sine scarificatione. Dein talis statim propinetur bolus. *Vena sectio.*

℞. Ammoniaci, scrup. s.
Croci,
Sulphuris aqua violacea sæpius levigati, an. gran. 5.
Moschi, gr. med.

Medicamenta asthmaticas accessiones solventia.

Misceantur, & cum oxymellite simplici fiat bolus mollis.

Ab hoc sumpto bolo quinque, vel sex horis malo non cedente, Vini albi potentis subdulcis, unc. 3. vel 4. cum scrup. 1. croci, & grano medio moschi propinetur, sitque potio actu calida.

Radix etiam Ari in Vino albo excocta, mediæ unc. pondere, cum loch. de pino, vel cum syrupo de hyssopo eclegmatis modò exhibita paroxysmum asthmaticum mirificè sedare solet. Quibus præstitis auxilijs, si adhuc malum non remittatur, ad capitis inustiones Hippocratico more, vel saltem ad sinapismos, aut

phænigmos syncipiti de more admovendos confugiendum. Toto autem accessionis tempore sola ptissana hordeacea cum melle propinabitur: bibendumq; illi erit sæpè, & modicè, ut humectatis vijs, facilius sputa evocentur. Potus autem sit aqua hordei, in qua præbullierint passulæ, strobili, caricæ, & radix dulcis, addita præscriptæ decoctioni, Vini albi subdulcis quarta parte, sitque potio actu calida.

Cum quibus præscriptis remedijs internis, foris etiam thoracem universum illinire oportebit hoc linimento.

Unguentū pectorale.

℞. Seminum lini,
Fœnugræci,
Altheæ, an. drach. 1. s.
Radicis iridis, scrup. 2.
Olei amygdalarum dulcium,
Olei Chamœmelini,
Olei Irini, an. unc. sem.
Butyri recentis,
Pinguedinis gallinæ, an. drach. 1. s.
Ceræ, q. s.
Misce.

Fiat unguentum, quòd priusquam admoveatur linteo asperiore molliusculè partes thoracicæ perfricentur, ut apertis meatibus vis medicamenti altè penetrare possit. Hæc, ut Illustrissimo & Reverendissimo Cardinali de Republica Christiana adeò bene merito prospera salutariaque eveniant Deum Opt. Max. enixè precamur.

De

De febre continua cum sævissimis symptomatis, pro Nobiliss. Puerulo de Torres, Consultatio XLVI.

MOrbus Nobilissimi Infantis, qui in præsentem consultationem proponitur, adeò urget, ut opere potius quàm sermone opus habeat. Propterea quæ nunc dicturus sum brevi admodum compendio perstringam: ne in illud vitium incurram, quòd antiquissimo illo Adagio notatur. Dum Romæ consulitur saguntum expugnatur. Febrem qua puerulus Nobilissimus nunc corripitur putridam continuamq; esse haud dubium est. Cujus quidem magnitudinem declarant, & calor insignis viscera exurens, & symptomatum magnitudo. Etenim sensuum omnium hebetudo, inquietudo, & implaciditas motus convulsorij, & nausea continua miserulum hunc ægrotantem continuò (jam secunda agitur dies) excruciant. Cui quidem febri malum morem conjunctum esse ex eo deprehenditur, quòd symptomata tàm gravia febris essentiæ in calore positæ minimè correspondent, omnes etenim ferè externæ partes frigent, licet internæ urantur: Quod ex calore circa thoracem, & hypochondria nec non ex arida nigraque lingua facilè intelligi potest. Quòd ad febris motum attinet: cum tàm brevi temporis

Tractationis compendiaria causa.

Febris idea magnitudo, mos, & tempus.

ſpatio febrem hanc ad ſummum ferè vigorem perveniſſe obſervemus: non niſi ejus celerem vehementiſſimumq; motum eſſe citra omnem difficultatem ſtatuendam.

De febris hujus cauſa interiori, immediataque liberè dicam quid ſentiam. Quanquam cõmemorata ſymptomata vermium ſeu lumbricorum effectà eſſe poſſint, ut Clariſſimo Medico, (qui ante me dicebat) propter nonnullas ſatis apparentes adductas rationes placet: nihilominus hac in re valdè dubius ſum: quandoquidem quotidiana experientia ipſe obſervavi, nunquam, vel raro lumbricos in Infantibus adhuc lactantibus procreari. Prætterquam quòd hujuſce generis febrem ex lumbricis, tàm brevi temporis ſpatio excitari poſſe incredibile utique videtur. Quapropter febris hujus, & ſymptomatum omnium conſequentium cauſam referendam eſſe putamus in ſanguinem computreſcente ventriculo conceptũ. Nuper enim à parentibus accepi, quòd cum pueruli hujus loquela impedita eſſet ob innaturalem linguæ cum partibus ſubjectis colligantiam, & præſertim cum ea membrana, quæ frenum dicitur; & quàm peritæ obſtetrices unguibus ſcindere ſolent, ut adnotavit Gal. 11. De Vſu partium cap. 10. ut ſolutam linguam redderent Chirurgum quendam advocarunt, qui ex Celſi, Pauli, & Aetij præceptis linguam cultello ſejunxit. In quo quidem opere aperta vena aliqua ſanguinem in ventriculum effuſit, qui

Lumbricos hujus febris cauſam eſſe non probatur.

Mali cauſa.

qui illic computrescens calidos, putridos, ac veluti venenatos vapores in cor, & cerebrum expirando omnium commemoratorum symptomatum (quantum ego puto) causa est potissima: etenim, ut sanguis propriam servans naturam maximè est omnium humorum benignus, ita & vitiatus mali admodum est moris. Corruptio enim optimi est pessima.

Igitur si infantem hunc ab imminenti jamjam vitæ periculo vindicari volumus, opere pretium est quamprimùm vomitum illi provocare, ut putridus in eo contentus sanguis evocari possit. Mox accommodato injecto clysteriolo, & fæces, & ejusdem corrupti sanguinis reliquias ab intestinis detrahere tentandum. Nec verò omittenda erunt medicamenta cor ipsum roborantia, tàm interna, quàm externa. Quos quidem scopos assequi licet admodum difficile sit in Puerulo ætatis decem & octo mensium: cui haud facilè est medicamenta quæ sumuntur administrare: nihilominus quoniam, & Hippocratis testimonio, & quotidiana experientia compertum cum sit pueros interdum à maximis desperationibus evadere, de futura salute non prorsus desperandum. Ego igitur sine mora Olei amygdalini dulcis recentis uncias tres plus minusvé omni arte, & industria illi proponerem ad vomitum provocandum: quia scribente Hipp. Aph. 3. Aph. 24. Vomitus pueris facilis est, tùm ob ventriculi laxitatem, tùm etiam ob frigidorũ

Medicationes curativa.

Præsagia.

humorum è cerebro in ventriculum delabentium copiam, nec non etiam ob ingluviem, & lactis ciborumque quantitatem immodicam. A vomitu clysteriolus quamprimùm injiciatur ex jure pingui, & sacchato, vel melle despumato sine Oleo: quandoquidem ubi suspicio est vermes, & lumbricos præsertim ventrem exercere ab Oleo abstinendum, hoc enim refugientes sursum magis conscendunt; licet (quantum ego putem) lumbrici nullum hic nobis negotium facescant. Post hæc pro corde cæterisque visceribus roborandis, confectionis Diacynthos, scrup. 1. Vino albo tenui aqua rosacea dilutæ liquefactum, & exhibitũ quàm maximè conducturum sperarem. Interim cordis regio Oleo de corticibus, aut de seminibus citri sæpius illinatur. Nec non Epithematibus cordialibus temperatis ante illitionem foveatur. Cùm his ventris regio ad umbilicum illinatur Theriacą succo citri, vel aranciorum dissoluta.

Victus ratio. Quòd ad victus rationem spectat omne studium conferre oportet in nutricem: cui victus ratio imperanda est tenuis ac refrigerans. Cibus igitur utatur boni succi, & facilis coctionis, nec non paucorum excrementorum, inter quos ptisana, jusculą, & aliæ hujusce generis sorbitiones maximè commendantur. A Vino prorsus abstineat, ejusq; loco aqua utatur hordei, in qua Cinamomi parum præbullierit. Caveat præ cæteris ab ira, & omni animi excan-

descen-

descentia, atque ab immodicis cujusque generis exercitijs.

Cum hac victus ratione præscripta, aluo sponte non fluente purgans medicamentum leve aliquod quamprimùm exhibeatur, ut cassiæ recentis medulla, Mel rosaceum solutivum, confectio Diacatholiconis, vel aliud quippiam consimile, quod primam duntaxat regionem blandè expurgare valeat: ne excrementa in primis venis concepta majores venas altius subeant, sanguinemque conspurcent, ideoq; lac ipsum, quod ex sanguine progignitur insalubre reddat. Sed ad infantem redeuntes jure optimo in dubium vertitur, num illi secanda sit vena, ut morbi magnitudo postulare videtur. Nam secundum Galeni placita, tùm in Lib. De Cur. Rat. per venæ sectionem cap. 13. & 10. Meth. Med. cap. 14. pueris ante decimumquartum annum sanguis non detrahitur. Licet Avenzoar filiolo suo trium annorum venam cum successu secuerit. Vt refert Aver. septimo Col. cap. 3. sub hoc etiam Cœlo Romano pueris trium, vel quatuor annorum etiam urgente necessitate è vena secta sanguis demitur, & fœlici cum successu; ac præsertim hirudinibus admotis, quòd exiguo admodum osculo secta vena spiritus minori copia profundat. Verum enimverò tutius (mea quidem sententia) fuerit huic infanti nondum secundum annum agenti sanguinis aliquid detrahere per cucurbitulas admotas.

Purgatio

Vtrum secanda sit vena.

Quod

Cucurbitula admovenda.

Quod quidem auxiliũ amplectitur etiam Ras in puerulo quinque vel sex mensium: licet Principe Mauritano id non probetur, quipp qui cucurbitulas infantibus minimè adhiben das esse decreverit, nisi duodecimum salten mensem attigerint: cui quidem, & ego quoq non invitus subscribo; tùm ob multas alia causas, tùm ex eo præcipuè, quòd ætate tene riores doloribus, vel etiam levi de causa, quàn maximè crucientur. Duo enim sunt maxim puerorum Tyranni (ut divinus Plato assere bat.) Dolor nempè & voluptas. Quapropte etiam atque etiam hortor, ut à vomitu, & al educto injecto clystere paulò post, cum ali quantulum quieverit per sicyas sanguis mitta tur, triplici servato præcepto.

Præcepta in admovendis cucurbitulis observanda.

Primum, ut angustum sit os ipsius cucurbi tulæ secundum Hippocratis Placita, quand ab initimis, profundisque partibus ad extima trahere studemus hujusmodi autem ventosa angusto foramine à veteribus ova appellaban tur quòd similes sint ovis, ut legitur apud Er tonem. Alterum deinde præceptum inviola biliter observandum est, ut partibus solùm in fernis, cruribus nempè, coxis, & natibus tre utrinque cum levi scarificatione applicentur nè si fortè superioribus partibus affigerentu succos vitiosos à toto universoque corpore a ipsum cor detraherent.

Tertium postremumque ut uncia una cu dimidia, vel duæ tantum sanguinis mittantu

Ha

Hæc habeo, quæ ex tempore proponam pro Nobilissimi Infantis valetudine recuperanda, quàm Deus illi concedere non dedignetur, obnixè precor.

Appendix.

SI quando mecum ipse diligentius considero, quàm difficilè sit morbos internos eorumq; causas interiores assequi, in eam sententiã facilè descendo: Hippoc. 2. de Morbis vulgaribus, sect. 4. non sine maxima præmeditatione scriptum reliquisse: in omnibus obscuris morbis tractandis: oportere Medicum diligenter investigare primum morbi insultum, hoc est, primam occasionem, unde quis ægrotare cœperit. Illinc enim, & morbi, & causæ cognitio, ut plurimum pendet. Ecce exemplum. Nobilissimi Infantis, qui nullius tertius in consultationem proponebatur morbus sanè acutissimus unà cum causa obscurus admodum erat: nisi mihi de pueruli, & nutricis vita, & conditionibus diligenter percunctanti ab ejus parentibus significatum fuisset, quòd duobus diebus ante primum morbi insultum à Chirurgo quodam parentum jussu ad tollendum loquelæ impedimentũ secta illi fuit membrana, qui lingua cum partibus subjectis colligatur. Rursus interroganti, num ab hoc opere statim pronum situaverint infantulum,

Appendix.

Prima morbi occasio instiganda.

lum, atque num sanguis ab ore fluxerit: utrumque negarunt. Vnde statim conjeci ego sanguinem è loco vulnerato in ventriculum præcipitatum ibique putrefactum morbi, & symptomatum commemoratorum causam fuisse: nec mea me fefellit opinio. Quandoquidem Oleo amygdalino dulci ad ciendum vomitum propinato sanguinis concreti purulentique notabilem copiam evomuit. Ad hæc unà cum rejecto clystere sanguinis corrupti grumos permultos excrevit. Atque statim (Deo immortali favente) remissa fuit febris, cessareque cœperunt symptomata omnia. Vnde valenter, & avidè mammis nutricis lac exugere cœpit: totaque sequenti nocte placidè dormivit: neque inposterum quicquam mali persensit.

De

De febre putrida continua, ac mali moris, pro D. Aldragheto Desiderio Nobili Bonon. Consultatio XLXII.

Obilem Juvenem annum ætatis suę vigesimum circiter agentem, Melancholici temperamenti, febre putrida continua, ma lignaq; septem abhinc diebus vehementer laborare nemini dubiũ esse debet. Etenim assiduè, ac sine ulla intermissione febris eum acerbè fatigat. Pulsusque celebres frequentes inæquales, & cum majori arteriæ contractionis celeritate deprehenduntur. Calor acrius tactum ferit: licet revocatis interdum spiritibus unà cum sanguine ad interiora, extimæ corporis partes algere videantur, internis tunc urentibus, ut ex lingua arescente nigrescenteque nec non ex caloris mordacitate circa thoracem duntaxat percepta evidenter apparet. Quæ quidem febris cum tertio quoque die exacerbetur, nullamq; habeat integram subsequentem quietem; continuam tertianã appellare nobis licebit, licet non sinceram. Cui junctum esse malum morem id præ cæteris indicat, quòd sæva jugiter consequentia symptomata febris hujus naturæ minimè correspondent. Nimirũ lingua arida, admodum scabra, & nigra sine siti: mentis utiq; Ægrotantis signũ.

Febris idea.

Malignæ febris signa.

Sen-

Sensuum omnium hebetudo, motus voluntatis imperium sequentes impediti, vigiliæ, deliria, & tandem virium omnium lapsus. Quorum omnium symptomatum causam nullam aliam assignare possumus, quàm auram quandam malignam, & venenatam spiritus innatùmque calorem omnium animalis operum auctorem corrumpentē, dissipantemque. Porrò autem febrem hanc acutissimam celerisque motus esse ex eo facilè intelligitur, quòd statim hoc est primis ferè diebus ad summum pervenit vigorem. Vbi enim morbus peracutus est, statim extremos habet labores. Hipp. Aph. 1. Aph. 7. Et hæc de febris idea, magnitudine, more, & motu dicta sufficiant.

Symptomatum pluriū causa una.

Febris motus.

Febris causa interior.

Cujus causa interior humoribus biliosis quidem ratione ætatis, sed melancholicis etiam, ac pituitosis simul temperamenti, autumnalis constitutionis, & victus incongrui occasione accepta fertur. Hi autem, & putridi, & prava deleteriaque qualitate affecti majoribus in vasis, quæ inter alas, & inguina excurrunt, stabulantur.

Putrescentium humorū minera.

Præsagia.

De febris futuro eventu, tempore, & progressu ita sentio. Cum tota salutem, vel mortem prædicendi ratio in virium cum morbo collatione sit posita, nobisque apertè constet ex actionibus læsis, & exeuntibus mutatis vires omnes, animales nempè, vitales, & naturales à morbo hoc superari: de ægrotantis salute magis timendum, quàm de vita sperandum. Nihilomi-

hilominus, quoniam, & Hipp. testimonio, & quotidianâ experientia compertum est juvenes, interdum à maximis desperationibus evadere, nihil intentatum relinquere debemus; quod tàm gravi morbo profligando opportunum censeatur, cujus quidem terminus sive ad salutem, quam Deus immortalis illi restituere non dedignetur: sive ad mortem: utique brevis erit, videlicet infra 14. diem: Morbi enim acuti 14. dierum spatio finiri solent, scribente Hipp. Aph. 2. Aph. 23. Quòd autem ad sanationis, & interitûs modum attinet. Febres hujusce generis malignæ ab arte interdum superantur, & alexipharmacis humorum perniciem extinguentibus, & morbi apparatum; hoc est, noxios humores evacuantibus: natura tamen robusta jugiter operante. Cujus quidem vires cum in præsenti Ægrotante admodum infirmę sint, ut inter alia ex pulsibus apertè constat: qui quidem omnem inæqualitatem, & ordinis perturbationem servant: vix ipse adduci possum, ut credam miserum hunc Ægrotantem evasurum. Via verò interitus, ut plurimum esse solet per spirituum resolutionem venenatam auram consequentem. Rarò enim hujuscemodi febres judicantur: & si quando crisis succedat, magna ex parte est ad mortem.

Reliquum verò est, ut medendi Methodum paucis perstringam. Hæc autem in quatuor præcipue scopis est posita. Primus febrem. Se- *Methodus.*

cundus febris causam. Tertius venenatam qualitatem. Quartus symptomata respicit. Quorum unumquodque de sui indicat ablatione. Quibus & quintus accedit scopus, qui in viribus conservandis versatur.

Victus ratio. Primum scopum ad tollendam febrem spectantem, explere tentandum duplici opere, videlicet victus ratione, & alterantibus refrigerantibus humectantibusque. Quare ea præscripta est victus ratio, quæ mediocritatem quandam servat in quantitate, qualitate, & substantia. Etenim nimium humectantia alijs febrib⁹ curandis opportuna, hic suspecta sunt, quòd putredini fomentum præstent: siccantia etiam immodicè detestantur, quoniam venenatum spiritum neque attemperare, neque extinguere valent. Singula autem spectantia ad victus rationem hic proponere, longius esset, quàm pro instituto. Illud tantum dixisse satis fuerit; quòd cum in hoc nobili Ægrotante summam inappetentiam atque fastidium carnium observemus, necessitas suadet, imò cogit, ut alia offerantur edulia ejus palato minus ingrata, ut panis lotus ex lacte amygdalarum dulcium, cum succo limonum, vel cum modico aceto & sacharo: ova sorbilia. Pisces saxatiles, cum succo limonum, aut aranciorum. Salsamenta aliqua, ut ex oxalide trita, & cum modicò aceto, & sacchiaro dissoluta. Lactuca, borrago, oxalis, melissa, & aliæ hujus generis herbæ elixatæ, ac cum modico aceto conditæ.

A Vino

A Vino prorsus abstinendum: sed ejus loco aqua hordei cum oxalide, & modico cynamomo fervefacta, vel aqua limpida in qua aurum ignitum extinctum fuerit. Vtilissimus autem liquor pro potu erit, qui

Recipit Aquæ lympidæ, lib. 1.
Aquæ scorzoneræ, unc. 4.
Vini granatorum medij saporis, unc. 2.
Aceti rof. Syr. de acetositate citri, an. dr. 6.

Misceantur, & bulliant unica levi ebullitione, usuique servetur pro potu. Illud minimè silendum puto. Quod s. sæpè, & modicè cibandus est æger. Ii enim quorum vires sunt infirmæ, cum humorum corruptela sæpè, & modicè sunt alendi ex Gal. placitis Aph. 1. Aph. 17.

Imperata victus ratione omni rigore observanda in eam facilè sententiam descendo, ut quàm primum secta vena nunc basilica brachij dextri, vesperi autem sinistri sanguis ad uncias octo detrahatur. Et licet vires non admodum validæ sint à morboque superari videantur, non sunt tamen usque adeò dejectæ, quin hanc sanguinis missionem bipartitam commodè sustinere possint. Cæterùm quoniam à nonnullis subaudio venæ sectionem febrientibus febre maligna virium causâ veluti valdè suspectam improbari: cogor in præsenti (non contradicendi studio, sed in Ægrotantis gratiam, & Artis dignitatem) rationes compendiosè adducere, quæ id mihi semper persuaserunt. Hæ autem quinque sunt. *Vena sectio.*

Rationes sanguinis missioni in febre maligna suadentes.

Prima quoniam ex Galeni præcepto usu,& ratione ab omnibus comprobato. In omni febre putrida mittendus est sanguis, cæteris consentientibus; quippe quod auxilio hoc humorum putrescentium fervor remittatur ; indeque etiam putredo futura inhibeatur. Secunda, quia morbus omnibus numeris magnus est: Magnum igitur remedium requirit: at non catharticum, quòd cruda sunt omnia. Ergo venæ sectionem. Tertia, humores in venis concepti venenataque qualitate infecti, ut cætera venena cordi insidiantur: unde omni studio totisq; viribus sunt revellendi. Atque inter revulsoria auxilia, sanguinis detractionem primas obtinere partes, nemo est qui nesciat. Quarta, quòd obstructionis factum est, per ea quæ obstructa liberant, curabitur inhibebitur autem, quod futurum est, si affluxum obstruentium succorum compescamus. Secundum Galeni præcepta 11. Meth. Med. cap. 10. sanguinis autem detractione fluentium humorum impetum refrenari, omnibus in Arte, vel etiam mediocriter versatis compertum esse haudquaquam dubito. Quinta postremaq; ratio. Quoniam apparatus morbosus in hac febre subsistit in omnibus humoribus simul putrescentibus in putredinis loco; nempè in vasis majoribus, ex concepta etiam priùs in uno vel altero putredine, quæ ob insolitam perniciem, protinus alijs fit communis, sanguine unà cùm alijs humoribus putrescentibus evocato, morbosi utique

utique apparatus materiam non paucam evocari contingit. Huic accedit, quòd sanguis ob analogiam, & sympathiam, quam habet cum venenata hac aura (quòd ex rubentibus maculis in cute efflorescentibus innotescit) omnibus alijs humoribus semper it comes: ita ut huic venenato spiritui materiam substernat. Quo fit ut sanguine detracto, magna etiam ex parte, morbosi apparatus argumentum inhibeatur: ita ut auxilium hoc curativum sit simul, & prophylacticum. Postquam autem, hactenus rationes omnes summatim adduximus quæ omnino suadent huic Ægrotanti sine mora mittendum esse sanguinem, tùm ad calorem eventandum ideoq; ad inhibendam putredinem: tùm ad demendam apparatus morbosi materiam. Superest, ut ad alia devenîam remedia, quæ in hunc etiam scopum secundum ad materiam morbificam spectantem diriguntur. Hæc autem sunt apparantia humores noxios medicamenta, & cathartica ipsa: his quidem in præsenti non est opus: siquidem cruda sunt omnia, ut ex urinis confusis nihil deponentibus apparet. Præterea duobus diebus præcedentibus aluus multa eaque liquida sæpius dejecit: ita ut nec lenitivo aliquo pharmaco, nec clystere opus sit pro lenienda aluo (ut fieri assolet) ante venæ sectionem nunc administrandam: illa verò, apparantia nimirum quamprimùm exhiberi debent. Vt

Apparantia.

℞. Syr. Acetosi simplicis,
Syr. de succo Acetosæ,
Syr. de succo Borraginis,
Syr. de Cichoreo, an. drach. ʒ.
Aquarum acetosæ,
Borraginis,
Cichorei,
Scorzoneræ, an. unc. 1. sem.
Misce.

Quam potionem utiliter sumere poterit paulò post venæ sectionem tribus horis ante cibum, & singulis successivè diebus in aurora. Hæc enim potio ea admittit, quæ frigidos lentosque humores incidere biliosorum fervorem remittere, viscera refrigerare, putredinem (moderatè siccando) coercere, cor ipsum roborare, jugiterque venenato spiritui obsistere valent. Efficaciorque multò erit si boli armenæ orientalis, & cornu cervi usti in pulverem redacti singulorum scrup. 2. per totam noctem in præscripta potione macerentur. Nec miremini (Viri doctissimi) si hic aquarum uberiori copia quàm pro consuetudine utar: id enim eo consilio suadeo, ut syrupi aquarum copia magis diluti facilius, citiusque in majora vasa penetrare possint, prius nempè quam incalescant, & alterentur. Apparati deinceps humores, si natura sponte morbum non judicaverit, opportuno cathartico deturbandi erunt. Sed faxit Deus Opt. Max. ut prius æger non deficiat.

ciat. De remedijs autem obstructioni tollendæ (quæ præcipua est putridæ febris causa) accommodatis, attenuantibus nempè, incidentibus, & aperientibus, qualia sunt Absynthium, Apium hyssopum, Origanum, Pulegiū, Adianthum, Asparag⁹, & ejus generis alia nihil proponendum puto: nam hæc tuto administrari nequeunt primis febris diebus multitudine non deposita, neque corpore repurgato. Nunc verò proponendorum ordo expostulat, ut ad præsidia venenatæ contagioni opposita deveniam: quæ ad tertium scopum referuntur. Hæc sanè differenda non sunt, sed statim primis diebus usurpanda, ne pernicies hæc magis serpat. Hæc autem duorum sunt generum: alia à tota substantia venenatam auram extingunt, ut cornu Ronoceruntis, Bolus armena, Terra sigillata, Cornu cervi ustum, & lapis nostra hac ætate ex Lusitanorum India ad nos exportatus, Bezohar appellatus, nec non lapides varij pretiosi, ac hujusmodi multa alia. Et hæc omnibus indifferenter febre putrida cum venenata contagione correptis tutò exhiberi possunt. Quoniam nulla calefaciendi facultate pollent. Atque præter quam quòd vi quadam occulta venenato spiritui prorsus adversentur, siccando etiam putredini resistunt. Secundi generis Bezohartica, tùm simplicia, tùm composita sunt, quæ præter tacitam occultamque qualitatem qua venenis reluctantur, mani-

Medicamìta venenata aura oposita.

festis etiam qualitatibus indifferenter in diversos humores in diversaq; corpora operantur, ut Mythridatum, Theriaca, confectio de hyacintho, & consimilia. Quæ cum impensè calida sint junioribus calido temperamento præditis vehemēti febre correptis, atq; biliosa cacochymia affectis suspecta sunt: maxima tamen urgente necessitate concedi possunt: sed minori copia, & refrigerantibus commixta: ac præsertim confectio de hyacintho, quæ alijs est temperatior. Cujus scrupuli duo, cum drachma una Conservæ violarum hoc vespere tribus horis ante cibum utiliter exhiberi poterunt. Interim

℞. Margaritarum albarum non perforatarum,
Cornu cervi usti,
Seminum citri mundatorum,
an. drach. 1.
Boliarmenæ orientalis, scrup. 2.
Sacchari albissimi, unc. s.
Misce.

Pulverizentur subtiliter, cujus drach. 1. bis in die detur in cibis.

Cum quibus remedijs ad evocandum ab intimis ad extima venenatum halytum singulis diebus mane, & vesperi ante cibum frictionibus asperiore lynteo utendum: partium nimirum thoracis, & dorsi. In hunc usum jubet etiam Aetius fricandam esse cutim universam manibus hoc Oleo illitis.

℞. Olei

℞. Olei Camœmelini, lib.s.
Aquæ limpidæ, unc.4.

Bulliant insimul ad aquæ consumptionem, & in fine ebullitionis adde ad ebulliendum nitri parum. Interdum etiam cucurbitulæ parvæ, quæ à veteribus ova medica ex eo appellabantur, quia ovorum formam æmulantur, cruribus coxis & naribus, ac lumbis admoveantur sine scarificatione, vel etiam cum incisione si partes sanguine ad cutim revocato, rubræ apparuerint. De pulsibus verò illinendis brachiorum temporum, & pedum magni Ducis, aut Mathioli Oleo ab excellenti juniore Medico proposito, & ab altero doctissimo Viro in dubium revocato ob ejus insignem caliditatem, liberè dicam quid sentio. Cum febris hujus causa interior à prædominio biliosa sit, febrilisq; calor interiora urat, ut ex lingua admodum arida, & nigra, nec non ex acri calore ad hypochondria, & thoracem percepto luce clarius apparet: ab hoc auxilij genere supersedendum, donec febrilis hic calor remittatur, consultius fore arbitror. Quemadmodum & epithematata cordi admovenda refrigerandi facultate prædita ex eo prorsus reprobanda mihi videntur, quia præcipuum consilium nostrum est venenatam auram vitiosorumq; humorum ichores ab intimis revocare. Sed, ut ad ea redeamus alexipharmaca, quæ sumuntur, placet nunc, confectionem quandam huic operi maximè opportunam longo usu à me

comprobatam recensere: Est autem hujusmodi

℞. Boliarmenæ orientalis, drach. 1.
Coralli rubri, scrup. 2.
Macis, scrup. sem.
Radicis Angelicæ,
Tormentillæ,
Foliorum dictami recentis, an. gr. 5.
Seminum citri mundatorum,
Margaritarum albarum non perforatarum, an. drach. sem.
Radicis scorzoneræ conditæ cum saccharo, drach. 2.
Misce.

Aucthoris confectio.

Sacchari albissimi dissoluti in aquæ, vel decocti cicerbitæ quantum sat sit, & fiat confectio in rotulis drach. 2. ponderis. Quarum una singulis sex horis jejuno ventriculo offeratur. Præterquam quòd enim venenosos illos halytus, aut humores eadem contagione infectos mirificè corrigere, & extinguere valent: temperatæ admodum cum sint omnibus humoribus indifferenter spiritui venenoso materiam præstantibus, in omni ætate, temperamento, & anni constitutione, nec non in utroque sexu, maximè sunt accommodatæ. Et hæc de Antidotis.

Quartus scopus.

Quarta curationis ratio versatur circa symptomata febrem hanc comitantia. Quorum primum, quod maximum nobis negotium facessit est delirium, facultatis nempè principis sympto-

symptoma, cum vigili sopore symptomatibus sensus communis. Num autem Delirium hoc phrenitis sit ambigitur, quòd phrenitidis signa sint. Delirium perpetuum. Nimia loquacitas. Vanus manuum error, & gesticulatio. Lucis horror, & pulsus convulsorij. Quorum nullum legitimum in proposito Ægrotante deprehenditur. Quibus tamen non obstantibus delirium hoc notam esse phrenitidem incipientem pro comperto habeo. Propterea quod ætas juvenilis, causæ prægressæ, & biliosi humoris prædominium cum perpetuis vigilijs contractam in cerebro fervidam intemperantiam (unde phrenitis) cumulatissimè indicant. Cæterùm quoniam morbi incipientes suas notas integras exactasque non exprimunt: haud quaquam mirandum est si phrenitis hæc, quæ heri vesperi duntaxat, die nimirum quinta à morbi primo insultu non adhuc propria ejus signa manifestè exhibeat. Prȩsertim cum phrenitis hæc sit nota, cujus causam omnes statuunt pituitosum humorē bilioso confusum. Omitto nunc, quòd cordis compatientis, & Diaphragmatis vitio phrenitis etiam ex Galeni sententia interdum excitetur: quemadmodū & secundum Oribasium à sola pituita, sed acri quidem, & salsa. Licet vera legitimaq; phrenitis non solum à cerebri, vel ejus membranarū calida intemperie cum bilioso sanguine, sed non sine etiā phlegmone excitetur. Et quamvis [illegible] pulsus

Delirium cum vigili sopore.

in

pulsus in hoc Ægrotante non sint convulsorij, insignem tamen duritiem explicant, quæ futuri motus in arteria convulsorij præludium esse solet. Quod verò huic vigili delirio junctus sit sopor mirandum non est, quoniam, ut bilis aut biliosi halytus cerebrũ ferientes phrenitidem, & vigilias efficiunt, ita & humor quidam pituitosus ex spirituum resolutione ab aura venenata in cerebri substantia conceptus soporem illum parit: unde apertis oculis vigilare nequit, sed oculis connivet spe conciliandi somni, vigil tamen semper remanet, quem quidem affectum vigilem soporem propriè appellare licet. Quapropter huic symptomati debellando omni accurata diligentia sine mora incumbendum. Aversionibus, repellentibus, conceptam in cerebro materiam digerentibus, atque postremò ejusdem cerebri discrasiam corrigentibus. Avertunt autem venæ sectio, partium inferiorum frictiones, artuum ligaturæ dolorificæ, sycia cervici admota, & clysmi molles; acriores enim clysteres jecur infirmant. Avertunt etiam mirificè vesicantia medicamenta, quæ duplicem hic utilitatem afferre possunt: nempè vitiatos humores venenata aura defœdatos foras evocare, & à cerebro revellere. Quæ omnia suo ordine incunctanter sunt administranda, quòd affectus hic ob junctam quam habet perniciem non dat inducias. Igitur secta cubiti vena (ut jam statutum est cras tribus horis saltem ante cibum,

Phrenitidis curatio.

ut hirudines tres vel quatuor hæmorrhoidibus applicentur, sanguisque ad uncias 4. vel 5. detrahatur magnopere suadeo. Etenim sanguis educetur melancholicus qui in Nobili hoc Ægrotante non parum prævalet: unde & materia venenoso spiritui subjecta à majoribus vasis deturbabitur. Simulque à membris nobilioribus, ac præsertim à capite non ignobilis aversio comparabitur. De alijs autem revulsorijs operibus satis paulò ante dictum est, ubi de pravis succis mortifera illa labe fœdatis, à corde ad partes infernas, & ad cutim avocandis agebamus. Repellentia autem nunc simul administranda frigida adstringentiaque sint, oportet. Vt Oxyrrhodinum syncipiti, & fronti illitum: actu quidem tepidum: siquidem frigida actu cutis poros constipando vaporibus continuò exhalantibus viam præcluderent: Neq; hoc tempore omittenda sunt, quæ somnum conciliant, & interna, & externa: quandoquidem assiduæ vigiliæ spiritus dissipant, inflammationem augent, & phrenitidem: Et licet soporosus ille affectus quatenus ab humore frigido pendet frigida recusare videatur medicamenta, qualia sunt quæ somnum conciliant: ob id consilium non mutamus, nam urgentiori semper magis incumbendum, altero tamen minimè neglecto. Ergo ad conciliandum somnum præter crurium lavacra in calido conclavi administranda corpore ab omnibus injurijs benè præmunito. *Repellentia.*

℞. Vn-

℞. Vnguenti populei,
Olei violati, an. unc. sem.
Seminum alterci albi,
Radicis mandragoræ, an. scrup. 1.
Croci,
Opij, an. gr. 5.
Misce.

Ex quo tempora nares, & pulsus, tùm brachiorum, tùm etiam pedum illinantur, cum quo assiduè etiam aquam rosaceam camphoratam olfaciat. Deinde statim exhibeatur Diacodionis recentis in rotulis unc. sem. Hoc enim, & vigilijs, & febri egregiè medetur. Mirificè etiam somnum conciliat spuma, quæ serò lactis vaccini ebulliente supernatat capiti deraso illita. Quibus peractis si adhuc vigiliæ persisterent, Philonij Romani scrup. unus, cum Conservæ violarum scrup. duobus à cibo detur. Alia autem præsidia delirio huic sedando apposita, digerentia nempè, & discutientia vitiosos succos cerebrum percellentes, ut catelli columbi, seu galli viventes per dorsum incisi, & syncipiti juxta commissuram coronalem approximandi, hic consulto omittuntur: quoniam non nisi phrenitidis vigore jam quiescente conveniunt. Quemadmodum & intemperiem permutantia medicamenta in declinatione tantum adhibentur.

Quartus sceptu. Duo alia huic succrescunt symptomata. Quorum primum, quod occurrit est linguæ insi-

insignis ariditas, nigredo, & scabricies. Quæ quidem in genere qualitatis mutatæ symptomata licet in alijs mente, & sensibus vigentibus insignem molestamque sitim promovere soleant: hic tamen non sitit, quia est mente commotus, torpidosque sensus omnes habet. Nihilominus quoniam horum symptomatum vis caloris videlicet fervor oris linguæ palati, & faucium geminam ob causam febrem non modo fovere, sed etiam augere potest. Tùm quatenus successione quadam partium asperæ arteriæ alijsque partibus spiritualibus communicatur: tùm etiam ut inspiratum aërem justò calidiorem reddit, his symptomatis ejusdem remedijs occurrendum erit quibus Hipp. 6. de M. V. sec. 3. Com. 33. brevissima oratione utendum consulit ad extinguendam febricitantium sitim ex humidi inopia, & caloris fervore pendentem. Hæc autem sunt oris, & vocalium instrumentorum quies, & otium, nec non frigidæ potiones cum aëre qui inspiratur frigido: hoc enim auxilio caloris fervor mitescit, attemperaturque illo verò deficiens humidum resarcitur. Quòd ad primum attinet, admoneantur assistentes, ut non admittant hominũ frequentiam in proprio ægrotantis conclavi ad evitandam sermonum, & collocutionum occasionem. De altero autem auxilio consultissimum erit aërem ad frigidum alterare herbis refrigerantib⁹, gelidis aquis cum aceti portione prostratis. De frigido potu sic statuendũ.

Lingua arida incommoda.

Sitis remedia.

Singu-

Singulis horis, bis vel ſaltem invitetur ad abluendum os gargariſmatibus actu, & potentia frigidis, ut

℞. Aquæ hordei, lib. 1.
Syrupi roſacei, unc. 1.
Succi granatorum medij ſaporis, unc. 2.
Miſce.

Cum hoc

℞. Muccillaginis ſeminum pſilij,
Muccillaginis ſeminum Citoniorum,
an. unc. 2.
Extractarum cum Aqua roſacea,
Succi citri, unc. 1.
Miſce.

Cujus portiuncula ſenſim ſorbeatur.

Rurſus pilulæ parvæ formentur ex tragacantha cum ovi recentis crudi albo diſſoluta, & ſeminibus cucumeris contritis. Quarum una detineatur ſub lingua, & ſenſim dum liqueſcit deglutiatur. Lactucæ etiam, & oxalidis folia aqua frigida madefacta ore contineantur. Neque unquam gelida pro abluendo ore illi denegetur. Vulgatiſſimum enim eſt veterum illud præceptum. Cave ne exiccentur fauces ægri. In hunc etiam uſum efficaciſſimum eſt hoc conditum:

Auctoris conditum ad linguæ ſcabritiem & ſitim.

℞. Seminum citruli,
Seminum portulacæ viridis,
Seminum papaveris albi,
an. drach. 1.

Radi-

Radicis dulcis,
Tragacanthæ, an. drach. 1. & s.
Misce.

Cum Muccagine seminum cytoniorum aqua rosacea extracta fiant Globuli in ore detinendi.

Alterum symptoma proposito Ægrotanti infestissimum est nausea perpetua cum cibi fastidio, & summa inappetentia Ἀνορεξία appellatur; abolita nempè actio oris ventriculi cujus munus proprium est appetere. Cujus quidem causam ex pravis succis spiritu illo maligno coinquinatis stomachū replentibus, unde ejus suctio non fit; pendere haud quaquam dubitandum. Inter alia enim membra, ventriculus sanè hosce vitiosos succos ocyssimè suscepat. Qui non solùm copia lædunt, sed prava venenataque qualitate visceris hujus vires emortuas reddunt. Vnde colligitur symptomatis hujus curandi rationem positam esse in ijs auxilijs, quæ hoscé pravos humores, vel deponere, vel avertere, aut frenare, sed extinguere valeant. Deponuntur autem, vel purganti pharmaco, quod hic ex usu non est propter rationes antea adductas: vel clystere aliquantulum acriore, cujus quidem usum non damnarem. Vomitu etiam interdum educantur: sed cum juvenis hic (ut ex assistentium ore jamjam accepi) difficilè admodum evomat, vomitoria illi imperare non auderem. Propterea consultius fuerit aversionem tentare per fri- *Inappetentia.*

ctiones totius ventris lynteis asperioribus donec partes notabilem ruborem præsefetant. Dein illinantur, vel mirabili illo Matthioli Oleo. Quod supra, pulsibus admotum in febris fervore suspectum non nil judicavimus, vel rosaceo cum modico Oleo Absynthij, & Vino. Sed ad corrigendos, aut extinguendos hujusmodi perniciosos succos magnopere probamus Apozemata acida, & frigida, ut agrestæ succus, aut oxalidis cum sacharo, & aqua portulacæ: succus limonum cum saccharo, nec non granatorum non dulcium succus. Quod autem in hunc usum remedium mihi maximè probatur describere hic placet, est autem hujusmodi:

Auctoris Apozema ad stomachi fastidia.

℞. Aquarum plantaginis,
Portulacæ,
Scorzoneræ,
Rosarum, an. unc. 1. & sem.
Succi limonum, unc. 1. & sem.
Succi Granatorum non dulcium, unc. 2.
Syrupi de acetositate citri, unc. 1.
Aceti rosati, unc. sem.
Misce.

Quo quidem Apozemate mica panis nonnihil tosta insuccata ex intervallis quibusdam detur devoranda: præsertim cum nausea hæc, & stomachi anxietas increscens cardialgiam quandam æmulari videtur. In eundem finem confe-

confectio ex santalis, aut aliud ex his, quæ frigida sunt Alexipharmaca utiliter offerri poterit. Quemadmodum & medius scrupulus Philonij Romani cum sacchаro rosaceo, quoties affectus magnopere urgeat.

De quinto postremoq; scopo ad vires conservandas spectante, qui tamen in opere primus esse debet sic determinandum: præterea quæ de victus ratione antea per capita tantum percurrebamus hic repetendum, quòd cum febris hæc malignitate sua vires affatim resolvat, intentio est has non sensim, sed confertim instaurare: & propterea offerenda sunt edulia boni, & multi succi, concoctu facilia, & velocis penetrationis: qualia sunt humida, nam facilius alterantur concoquuntur, & distribuuntur. Propterea quicunque celerrima indigent adjectione ijs humidum alimentum ad recuperandas vires optimum est. Inde illud Hipp. 2. Aph. 11. Potu refici quàm cibo facilius est. Hæc autem sunt jusсula refocillantia, in quibus carnes optimæ contabuerint, sorbitiones ex carnibus compressis sub torculari, aut ex electis carnibus contusis in quorum usu vim sibi ipsi inferat oportet. Non dissimilem refocillationis virtutem habent ova sorbilia, & testes pullorum gallinaceorum. Atque præ cæteris commendantur ab Hippoc. 1. de Rat. Victus 18, edulia, quæ alimenta sint simul, & medicamenta, ut quæ nutriunt, & refrigerant. Huc pertinet noster hic liquor stillatitius.

Quintus scopus.

Styllaticiis vires mirificè reficiens.

℞. Decocti caponis elixati cum acetosa lactuca, & lupulo, lib. 1.
Aquæ cichorei, endiviæ, buglossæ scorzoneræ, an. unc. 4.
Seminum quatuor frigidorum majorum contusorum, an. unc. 1. s.
Conservæ rosarum, borraginis buglossæ nenufaris, an. unc. 2.
Corticis citri conditi, unc. 1.
Specierum diatria santali, diarrhodon, diamarg. frig. an. drach. 2.

Cum carnibus purioribus tritis duorum caponum extillentur in duplici vase, cujus unciæ duæ, cum drachmis duabus syrupi de corticibus citri singulis tribus vel quatuor horis propinentur. Tot dicenda occurrebant in tàm gravi, præcipiti, & fallacissimo præter naturam affectu: faxit Deus immortalis, ut prospera contingant.

De

De Abdominis tumore præter naturam pro D. Viperesco de Vipereschis Nobili Romano. Consultatio XLVIII.

MOrbum de quo in præsenti Consultatione agendum, tumor est præter naturã in Abdomine paulò supra umbilicum à dextra parte in sinistram versus lienem extuberans, durus, indolensq; licet vehementer pressus dolorem aliquem in subjectis partibus excitare videatur: quem quidem affectum sive tumorem sive apostema, aut abscessum, vel exituram appellemus nihil refert: licet abscessus seu exitura tumorem ad suppurationem tendentem potius significet. *Affectus.*

Cæterùm cum apostematis, qui tumor est præter naturam, in quo materia aliqua replens, & distendens aggregata est, plures sint differentiæ, eas tantum in præsenti complectar, quæ ad morbi hujus in intemperie, conformatione, & soluta continuitate cognitionem, & curationem maximè pertinere videntur. Hæc autem sanè quatuor sunt: à quantitate nimirum, tempore, situ, & causa. Quòd ad quantitatem spectat tumor hic profectò magnus est: molem enim muliebris mammæ ferè æmulatur. Tempus autem, morbi nempè augumentum ex relatis ab Ægrotante intelligitur: in- *Apostematis differentia.*

quit enim tumorem hunc magis magiſque in dies augeſcere. Qui ab hinc Menſe uno plus minuſvè deprehenditur. At verò de ſitu ſic ſtatuendum puto, cum tumor hic abdominis cutim non exerceat, ut ſenſu cognoſcitur: neque altius ſit reconditus, ut non ſolùm ex conjecturis pluribus, verùm etiam tactu ipſo, aſſequimur: citra omnem controverſiam concludendum apoſtema hoc eas obſidere partes, quæ inter peritoneum, & cutim ſitæ ſunt: muſculorum abdominis cavitates, tendines, & partes circumſitas intelligo. Porrò autem tumoris hujus cauſam frigidam eſſe materiam, non equidem tenuem pituitam, ab hac enim ædema ſecundum græcos, ſeu tumor laxus apud latinos, & undimia apud Principem producitur, ſed craſſam, & lentam pituitam cui, & humor melancholicus etiam confunditur tàm notum eſt, quàm quòd notiſſimum. Nam præterquam quod ætas inclinans, temperamentũ ad melancholicum vergens, autumnalis conſtitutio, & cauſæ prægreſſæ horum duorum frigidorum humorũ prædominium declarant: tumoris durities ſine dolore non tamen ſine ſenſu, & partium circumſtantium albus color cum livore quodam materiæ hujus pituitoſæ nempè, & melancholicæ firmum præſtant argumentum. Quare ſcyrrhum illegitimum, & incipientem tumorem hunc jure optimò appellavimus. Qui ab Avicenna ſephiros nuncupati ſolet. Omnibus enim compertum eſt ſcyr-

rhum, vel ab humore pituitoso crasso, vel ab humore melancholico, seu ab utrisque simul commixtis humoribus exoriri. *Scyrrhi causa materialis.*

At quoniam tumorum omnium præter naturam causam efficientem duplicem agnoscimus, scilicet congestionem, & destillationem seu fluxionem: ab hacque calidi potius tumores: ab illa verò frigidi suboriantur: in congestionem libentius, quàm in fluxionem hujus causam reijcio. Quæ quidem congestio alteratricis, & altricis facultatis errorem, nec non expultricis imbecillitatem affectarum partium consequitur, ob aliquam harum partium intemperiem, vel ametriam. Congestionis etiam non leve est argumentum illud, quòd tumor hic non affatim, sed sensim & pigrè admodum, ac sine dolore aliquo manifesto progreditur. Non nego tamen quin pituitosus aliquis humor à capite per venas in hanc partem præcipitatus huic tumori materiam præstare possit. Humor enim pituitosus naturalis sanguini commixtus quando è venis, aut arterijs in corpore, vel extra corpus effunditur, statim concrescit: quòd pituitæ excrementitiæ, & non naturali minimè accidit. Porrò de modò tumorum præter naturam generandorum per congestionem, & humorum affluxum plura conscripsit Galenus Lib. 13. Meth. Med. & Lib. secundo ad Glauconem. Nec non de inæquali intemperie, & Lib. de Tumoribus præter naturam. Illud autem *Tumorum omniū causa efficiens gemina.*

hoc in casu, idque insolentissimum minimè silendum puto: quòd ad præsentis affectus originem primam indagandam pertinet. Refert enim ægrotans hic quòd cum multis antea annis inter dormiendum copiosè admodum sudare consuevisset circa abdominis partes, represso nonnullis ab hinc diebus consueto hoc sudore; tumor ea in parte erumpere incœpit. Hinc colligere licet, quòd excrementa, quæ hac in parte congerebantur, antea per sudorem digesta nullum incōmodum afferebant: nunc autem, vel ob frigiditatem quandam illis partibus comparatam meatus densantem, vel ob expultricis facultatem imbecilliorem redditam cumulata illic excrementa, tumori huic materiam subministrant: ita ut potissima nunc curationis ratio (ut mox dicemus) posita esse videatur in sudoribus movendis. Ecce igitur quanti momenti sit in curandis præter naturam affectibus novisse primam morbi causam, seu primam occasionem unde quis ægrotare cœperit, ut monet etiam Hippocrates Lib. 2. de M. V. sec. 4. in fine. Et sexto ejusdem operis sect. 3. Com. 34. De causis verò externis satis fuerit intellexisse Nobilem hunc Virum perpetuò delinquere in victus ratione, & præsertim in cibo, & potu, quibus sine ullo delectu utitur.

Origo morbi unde.

Causæ externa.

Quid autem de morbi hujus eventu, tempore, & progressu præsentiendum, paucis exponam. Morbus hic cùm nec magnus sit, nec

Præsagia.

pra-

pravam causam habeat, nec gravia symptomata; minimè læthalis est censendus. Verum enimverò ætas inclinans, Autumnalis constitutio, & materialis causa, humor nempè crassus, partibusque tenaciter impactus, qui nonnisi temporis diuturnitate extenuari discutiq; potest, longam difficilemque fore curationem prænunciant. Sanationis modus, qui desideratur, & expectatur per resolutionem (ut arbitror) erit. Nisi febris superveniat. Quandoquidem non est usque adeò inveteratus tumor durus, & contumax, quin continentis ejus causæ extenuatio, & per halytum digestio sperari possit. Quatuor enim modis tumores præter naturam finiri solent. Resolutione, quæ maximè omnium expetitur. Suppuratione, induratione, & partis corruptione, omnium pessimus fallacissimusque. Quibus hunc in modum constitutis, ad curationem accedo, quæ nec negligi, nec distrahi debet, alioqui magnopere timendum esset, ne lenta pituita, quæ humori melancholico confusa scyrrhum promovebat, temporis diuturnitate consumpta, melancholiaque sola superstita, sicque tandem acerbius excandescente, formidandum incurabilemq; cancrum efficeret. Quo circa duplex curandi scopus erit, ut Lib. 2. ad Glauc. Gal. annotavit. Alter, ut humoris pituitosi, & melancholici qui partem jam occupant, omni studio exinaniantur: alter, ut fluxio (si quæ sit) cogatur restringaturq; ea tamen cautione, ut digeren-

Quot modis tumores dissolvantur.

Scyrrhi curatio.

Curandi scopus duplex.

tia seu discutientia, ac exiccantia restringentibus in mixtione longe præpolleant; quòd plus hic vacuandum, quam repellendum sit, tùm quoniam vix fluxio effatu digna annotatur, tùm quia tumor jam à principio satis distat. Sed quoniam de universo corpore providentia in primis haberi debet, quæ in purgatione humoris, tùm melancholici, tùm pituitosi tota penè collocata est: sine mora ante cætera studendum erit Nobilem hunc Ægrotantem non semel tantum, sed bis terque hoc Mense expurgare, cum medullæ cassiæ primum unc. 1. & confectionis Amech drach. tribus, præparatis prius nonnihil humoribus oxymellite simplici, melle rosaceo cum syrupo de pomis, aut de succo borraginis, additis stillatitijs aquis, aut decoctionibus ejusdem ordinis. Ab hac prima purgatione cessabit ab omni medimento tribus vel quatuor. Deinde iterum præparabuntur melancholici pituitosique humores hunc in modum;

℞. Syrupi de Betonica.
Oxymellitis simplicis,
Syrupi de lupulis, an. unc. med.
Decoctionis Betonicæ,
Stœchados,
Lupulorum,
Fumiterræ,
Borraginis, unc. 6.
Misce.

A septimo syrupo phlegmagogis & melano-

gogis

gogis pharmacis noxij humores utriusq; fortis hunc in modum purgentur.

℞. Diacatholiconis, drach. 6.
Agarici Trociscati, drach. 1.
Confectionis Amech, drach. 2.
Misce.

Dissolvantur cum decoctione Borraginis, Melissæ, Lupulorum fumiterræ, & Folliculorũ senæ, & fiat potus in Aurora dandus.

Ab hac secunda purgatione pro roborandis visceribus capiat duabus horis ante prandium septem diebus continuis unc. mediam hujus conditi.

℞. Conservæ rosarum,
Conservæ anthos,
Conservæ florum Borraginis,
an. unc. 1.
Specierum diamargariton,
Spec. aromatici rosati, an. scrup. 2.
Confectionis alchermes,
drach. med.
Syrupi de pomis, q. s.
fiat Electuarium.

Dein tribus interpositis diebus iterum capiat unc. 5. Syrupi de polipodio dissoluti cum decoctione cordiali, in qua præbullierint Myrobalanorum indarum, & chebularum singularum drach. 3. Quibus una cum topicis præscribendis medicamentis, si tumor aliqua ex parte non cesserit, confugiendum erit ad Jus Galli in hunc modum parandum.

℞. Qua-

℞. Quatuor florum cordialium,
Lupulorum,
Fumiterræ,
Betonicæ,
Ivæ, an, pug. 1.
Ligni guaiaci torniti, unc. 1.
Radicis Saſſafras, drach. 2.
Seminum citri, unc. 2.
Aniſorum,
Fœniculorum, an. drach. 2.
Miſce.

Omnia ponantur in ventre Galli binuli ſecundum artem præparati, & elixetur in ſufficienti quantitate aquæ communis donec carnes ab oſſibus ſeparentur. Et cum jus refrixerit, coletur, atque percolati purioris unc. ſex propinentur horis quinque ante prandium. Quo ſumpto omni Arte ſudor, ſine tamen violentia procuretur. Quo quidem decocto quindecim ſaltem diebus continuis erit illi utendum. Mirificè enim valet, & ad diſcutienda totius corporis excrementa quæ tumoris cauſam continentem fovent augentq;, & etiam ad eandem cauſam conjunctam diſſipandam; ita ut prophylacticum ſimul, & curativum ſit auxilium. Interim etiam ex ejuſdem galli juris craſſioris fœculentioriſque Lib. una cum Olei chamœmelini unc. 4. & Mellis rotidi unc. 3. ac vitello ovi clyſter tertiò quoque die infunditur ſine ſale ad repurganda primæ regionis recrementa, ſimulq; ad moliendam averſionem. Super-

eſt

est autem, ut ad topica remedia veniam, quæ si pituitosum respiciamus humorem, calida & sicca ex usu essent: at si atrum junctum humorem, siccum nempè spectemus, humidis esset agendum. Quare eligantur (oportet) tepido calore, cum mediocri humore prædita, hoc est quæ emolliendo sensim digerant. Quòd si humoris impacti pertinacia, siccantium, & vehementius incidentium, discutientiumque usum medenti persuadeat: hæc nonnisi moderatè, hoc est, non sæpè nec longiori tempore, & opportunè, id est, non primis diebus, atque interposito remollientium usu. Igitur pro fotu parti affectæ adhibendo hujusmodi decoctum saluberrimum erit. Videlicet *Topica.*

℞. Florum chamœmeli,
Meliloti,
Anethi,
Absynthij,
Rosarum rubearum,
an. M. 1.
Seminum lini,
Fœnugræci,
Origani,
an. unc. mediam.
Radicum altheæ, unc. 4.
Misce.

Bulliant insimul in sufficienti quantitate aquę cœlestis, deinde decocto huic adde quartam partem lixivij communis cum aceto modico. A fotu inungatur locus tumoris hoc linimento.

mento. Quod Recipit Olei amygdalini dulcis, Olei rosati completi, Olei liliorum singulorum, unc. med. Adipisque gallinacei, unc. 1. Cimini pulverisati, drach. 1. Aluminis rochæ, drach. med. cum aceti modico, & Ceræ quantum sat sit, fiat linimentum, vel Recipe corticis radicis Altheæ, unc. 2. contundantur, Anserinoque adipe liquata, & cum eo contusa in cataplasmatis formam redigatur, schyrrhosæque parti applicetur. Medicamentum hoc, & Galeni 14. Meth. testimonio, & quotidiano usu mirificè huic affectui conducere compertum est. Quibus usurpatis auxilijs tumore non cedente,

℞. Ammoniaci,
Galbani,
Bdellij, an. partes æquales.

Terantur in mortario cum Oleo liliorum, Deinde adde Muccillaginum fœnugræci, seminis lini, & ficuum ad pondus omnium prædictorũ terantur omnia simul donec in unum coeant, & fiat cataplasma. Hoc autem medicamentum ad scyrrhos emolliendos, & discutiendos omnium sanè efficacissimũ est. Quòd si tumor hic ad abscessum, quem exituram vocant properaret, cujus permutationis signa à dolore, & febre superveniente desumuntur, ut adnotavit Hipp. Lib. 2. Aph. 47. tunc suppurantibus esset agendum. Sed vix adduci possum, ut credam permutationem hanc successuram,

suram, ob tumoris duritiem, & materiæ crassitudinem tenacitatemque.

De Chirurgicis auxilijs, pauca nunc habeo proponenda; etenim nec ætas nec corporis habitus cacochimia potius quàm plenitudine laborans, nec morbus, nec morbi causa sanguinis missionem expostulant. Nisi quòd sanguinis per hæmorrhoides exigua copia admotis hyrudinibus detractio summopere eatenus mihi arrideret, quatenus unà cum sanguinis melancholici exinanitione aliqua, aversio quoque succederet. Quemadmodum & ulcus in altero brachio inustum, à capite derivationis, & à partibus scyrrhosis aversionis gratia, magnopere profuturum non dubito. *De Chirurgico opere.*

Quæ autem ad victus rationem spectant consultò prætermittã, quod certò sciam hæc, & omnia alia peritissimo Medico hujus Nobilissimi Ægrotantis curam gerenti notissima esse. Illud tamen non reticebo, oportere victus rationem hanc ad calidum quidem inclinare, verum ad siccum moderatè satis. Sitque non solum tenuis, sed etiam extenuans. Quapropter vitæ luxum, omnemq; ingluviem, & cruditatem pro viribus devitet. Quæ omnia faxit Deus, ut optatam Nobilissimo huic Viro salutem præstent. *Victus ratio.*

De

De Tumore laxo in humero sinistro pro D. Onofrio Vellio. Consultatio XLIX.

Aquosi tumoris nota.

Vmoris, de quo nunc agimus causam proximā continentemque serosum aqueumq; humorem esse, multa sunt argumenta, quæ cumulatissimè indicant. Ac primò tumor laxus, mollis, & indolens, licet punctorium interdum dolorem afferát, ob biliosi humoris commixtionem. Colorem cutis subalbidum exprimit. Cutis pressa vestigium non retinet, sed statim assurgit. Tumor etiam è luminis regione satis pellucet. His accedit, quòd humor impulsus in proximas partes subito resilit revertiturque. Si tumoris hujus quantitatem spectemus, profectò exiguus non est: majoris enim anserini ovi molem æmulatur. Si tempus, adhuc in augumento est, licet viginti abhinc diebus erumpere cœperit. Quod ad situm attinet non altè, sed in extima humeri parte, nempè inter musculos, & cutim residet.

Causa procatbartica.

Quod autem à nonnullis peritissimis Medicis tumorem hunc tractantibus circumferri audio causam reijciendam esse in meatus urinarios obstructos serosos humores ex naturæ præscripto non admittentes, qui postea regurgitantes materiam huic tumori suppeditent: mihi valdè dubium est; propterea quòd pro

pro comperto habeo Nobilem Juvenem hunc Ægrotantem diu noctuque largam urinæ copiam liberè, & absq; ullo impedimento emittere. Ità ut aquosi humoris hujus in parte laborante collecti causam potius referendam putem in pravam, quam assiduè servat victus rationem. Etenim esculentis, poculentisq; frigidis & humidis absque ullo delectu utitur. Vt olera, legumina, fructus, ijque cujusq; generis crudi. At præ cæteris frequentem aquæ gelidæ potum summopere amat.

De morbi hujus futuro eventu in eâ sum sententia, quòd facili negotio superabitur; tùm quoniam tumoris causâ proxima serosa quædam est humiditas tenuis facileque dissolubilis, neq; membrum aliquod nobile occupat, tùm quia res agitur cum Juvene carnoso optimo habitu prædito, atque robusto valdè. Quæ quidem, & morbi, & patientis conditiones (quòd ad tempus attinet) apertè etiam uadent morbum fore brevem; licet hyems; quæ jam properat morbos protrahat. Curationis consilium ad duos præcipuos scopos dirigitur: primò enim studendum est, ut serosi humoris generatio inhibeatur; victus nimirum ratione calefaciente attenuante; atque desiccante: deinde continens proximaque tumoris materia digerenda discutiendaq; venit. Repellentibus tamen interim non neglectis. Cæterùm quoniâ corpore non purgato omnia administranda præsidia utique inania essent,

Præsagiâ.

Meth. Med.

præ cæteris magnopere probo, ut lenita aluo

Purgatio. primum melle rosaceo solutivo præscribantur syrupi frigidos pituitososque humores respicientes, qualis est ex Melle rosaceo, syrupo de betonica, & oxymellite cum aquis styllaticijs, vel decoctionibus earundem virium. A tertio

Venæ sectio. syrupo secetur illi vena basilica brachij dextri, sanguinisque octo unciæ detrahantur, quòd Juvenis hic plethora etiam unà cum aquosa cacochymia laboret. A quinto syrupo, vel etiã septimo purgetur corpus pilulis de hyera Pachij à Scribonio hoc in casu usqueadeo celebratis. Deinde ex Gal. præcepto Lib. 2. ad Glauconem cap. ultimo, & Alexandri Tralliani Lib. 9. cap 2. ea propinentur medicamenta, quæ urinam sudoremque ciere valent: interposito interdum Hydragogicorũ usu, eo sanè consilio, ut si congrua etiam servata victus ratione serosi cumulentur humores, ita exinaniantur, ut nullam tumori materiam substernere

Repellentia. possint. Cum his etiam atque etiam hortor, ut repellentia aliqua parti admoveantur, ut non solum in hoc morbi augumento fluentem, fluxuramq; materiam neutiquam admittant, verum etiam, ut nuper fluxam, & nondum è venis effusam, per easdem vias per quas fluit, remeare retrocedereque faciant: ita ut repellentia laboranti parti admota hanc ob causam, & profilactica, & curativa dici jure optimo possint. In hunc usum maximè commendantur

fotus

fotus frequentatus cum spongia posca insuccata: quibus peractis præsidijs, ad digerentia seu discutientia, & vesicantia confugiendum. Quorum maximè probata sunt: fotus pariter cum spongia, lixivio cum alumine, sale, & nitro madefacta, & expressa: qui quidem fotus sæpius sunt repetendi. Ad idem maxime valet Cataplasma seu emplastrum ex cochleis cum testa optimè tritis, & contusis parti affectæ impositum. Quod quidem magnopere celebratur à Galeno Lib. 11. de simp. Medic. fac. cap. de Cochleis. Quibus omnibus maximè præstat emplastrum illud, quod Avicenna Galeno adscribit in Lib. de Comp. Med. in quo tamen opere nusquam reperire potui: est autem huiusmodi *Digerentia.*

℞. Aristolochiæ rotundæ, *Medicamentũ efficaciter digerens.*
Ammoniaci,
Bdellij,
Seminum synapis,
Sulphuris ignem non experti,
Salis,
Seminum urticæ, an drach. 2.
Olei antiqui, & ceræ quantum sat sit.
Misce.
& fiat Cataplasma.

Quod laboranti parti admoveatur. Verum nimverò si tumor ob materiæ contumacis esistentiam hisce præsidijs non imminuatur: ferramento tandem igne candenti locus apeiatur in parte tumoris procliviori, unde *Tumore non cedente quid agendum.*

materia facilius exire possit: qua educta, reliqua ad aliorum sordidorum consimilis naturæ ulcerum curationem spectantia sine mora administrentur, oportet. Quibus remedijs ritè administratis, ad dissipandas pravarum succorum, & in toto, & privatim in sede affecta, simulque ad superandam pravam quandam in corporis habitu qualitatem, ligni guaiaci, & Salsæ Pariliæ decoctum quadraginta saltem diebus de more datum magnopere profuturum non diffido: præsertim si huic tàm generoso medicamento par victus ratio constanter observanda jugiter præscribatur. Hæc sunt, quæ ex tempore dicenda nunc mihi occurrerunt pro Nobilissimi Juvenis Romani valetudine reparanda retinendaque. Quam Deus immortalis illi concedere non dedignetur.

De

De Nephritico dolore pro D. Cæſare de Molara Nobili Romano. Conſultatio L.

Riſtem ſenſum, quem Nobilis hicce Vir nonnullis ab hinc diebus in regione renis ſiniſtri percipit, nephriticum affectum eſſe complura perſuadent argumenta. Dolor fixus in fine lumborum ſiniſtri late- *Nephritici*
ris parvo loco circumſcriptus, gravis, hoc eſt, *doloris ſi-*
cum ponderis cujuſdam ſenſu, gravis etiam, id *gna.*
eſt, acerbus, quando calculus à quo pendet, dimovetur, Renis enim ſubſtantia, vel cavitate exceptus, ibique quieſcens oneris cujuſdam ſenſum præbet: ubi verò, vel in ureteris caput ſe infert, vel inde in renis cavitatem retrocedit, partes ſubjectas lacerando: præſertim ſi inæqualis fuerit acerbum, punctoriumq; dolorem infert. Vomitus etiam pituitoſus perſæpe huic propoſito Ægrotanti excitatur propter renum cum ventriculo mediante peritoneo conſenſum: Commoto enim ventriculo humor pituitoſus evomitur, quòd talis in ventriculo frequentius contineatur. Cur autem nu- *Cur ne-*
dius tertius bilem amaram, & etiam æruginoſam evomuerit à doctiſſimis Viris qui ante me *phritici æruginoſa evomant.*
dixerunt vertitur in dubiũ. Cujus tamen eventus cauſam aſſignare non eſt difficile: Quandoquidem dolores ferè continui, vigiliæ, in-

edia, & febris illa juncta humores exacuunt, fervidosque reddunt, unde commota bilis, atque in ventriculum præcipitata hujusmodi vomitum promovere potuit. Præterea ab ingesto cibo uberiore dolor hic exasperatur: à vomitu autem, vel etiam à ventris dejectione illico mitescit. Quòd ab ingestis cibis, & à contentis in intestinis fæcibus veluti à sarcina quadam premente venter liberetur. Proinde, & æger ab accessione illa relevatur quidem, sed ab affectu non prorsus liberatur, quin etiam paulò post redire possit. Quod verò Vir Excellens, qui primo loco dicebat calculi suspicionem excludere ex eo videatur, quoniam nec fæmur è regione dolentis lateris torpore afficiatur, nec testes compatiantur, quæ duo signa in nephriticis observari solent ob renum cum cruribus, & testibus, consensum per vasa quæ dorso incumbunt, magna nimirum arteria, & vena cava, judicium nostrum nullatenus suspendit: propterea quòd duo isthæc signa, lythiasis renum non sunt pathognomonica, sed assidentia tantum, prout calculus majori, minorivé mole partes subjectas plus minusvé premit: ita ut de affectu præsenti haud quaquam dubitandum sit.

Dubitatio I.

Femoris stupor nephriticum dolorem nõ semper consequitur.

Calculi renum causa.

Conveniunt omnes calculi causam geminam esse: alteram materialem, humorem nempè crassum frigidum, & lentum, alteram verò efficientem fervidum scilicet hepatis, & renum calorem, sed longus usus in Medicina facienda

me

me docuit crassam viscidamq; pituitam spontè etiam crassescere, & in renibus, ac vesica sub calore, vel etiam tepido in calculum abire: atque eo maximè in corpore à naturæ primordijs arenosam seu lapidosam constitutionem quandam retinente. Quod quidem in præsenti Ægrotante luce clariùs agnoscimus: quippe qui ætatis est jam inclinantis in qua viscerum omnium calor mitescit: nec signum ullum præbet calidi impensè temperamenti hepatis, aut renum: habuit quidem parentes nephriticos. Lapidosam autem, seu arenosam constitutionem appello ego angustiam quandam à natura contractam in renum meatibus cum earundem partium imbecilla virtute expultrice. De causis affectus hujus evidentibus, satis fuerit intellexisse ægrotantem hunc congruam victus rationem minimè observare; unde cruditates non paucæ suboriuntur lapidi materiam subministrantes. Quid autem de morbi hujus eventu sperandum paucis attingam. Quoniam calculus hic magnæ molis indicia non præbet, nec quoque pigrum reddit corpus, nec spinæ dorsi incommodat, quòd liberè inflectatur: cum etiam conjecturis assequamur, neque salebrosum, neque asperum esse, quòd dum dimovetur prosilitque acutissimum illum dolorem non inferat, licet nunc locus magis doleat, quàm eo quiescente, spero fore, ut Dei Optimi Maximi auxilio, & præscribendorum medica-

Quæ sit lapidosa constitutio.

Præsagia.

mentorum opera calculus hic,& communi,& in vesicam detrudi, indeque urinæ impetu excerni possit: præsertim cum alias à consimilis naturæ affectibus evaserit.

Curationis ratio. Curationis scopi duo sunt: videlicet ut calculi hujus augumentum inhibeatur, & jam concretus dissolvatur atque foras extrahatur, qui quidem scopi duo ad morbi in via causam proximam, & continentem debellandam pertinent, dolori autem veluti symptomati maximè urgenti, interim dum causæ incumbimus, anodyna medicamenta accommodari debent.

Scopi curativi. Primus scopus quatuor opera desiderare videtur. Victus rationem inprimis congruam modicè quidem tenuem,& extenuantem,sed non immodicè calefacientem siccantemque ita ut mediocritas hic sit servanda. Tria immediatè

Opera scopis obtinendus opportuna. subsequentia opera erunt. Redundantium in corpore humorum purgatio: vomitus provocatio, atque recrementorum ad intestina per clysteres frequens detractio. Præscripta igitur victus ratione idonea, quamprimum lenita aluo,cum Mellis rosacei unc.4. & Diaphœniconis drach. tribus in aqua Violarum dissolutis,

Mittendi sanguinis ratio. sanguis omnino detrahatur pro virium robore,ut medicamenta,& purgantia,& urinam moventia suo tempore data expeditius in vasa nonnihil inanita se insinuent inferantque. Cæ-

Quanam vena sit secanda. terùm quænam vena sit secanda controversum fuit apud veteres: Aetius enim, atq; Aetij sectatores in nephritico affectu cubiti venam

ſecandam jubent, ubi tamen ſanguis abundet. Hipp. autem & Gal. 6. de Morbis Vulgaribus ſect. 1. Com. ſexto, poplitis venam ſive ad malleolum incidendam imperant, in ſanguinis etiam craſſioris abundantia. Quod quidem Hipp. & Gal. conſilium mihi magis arridet. Etenim ſecta vena, vel poplitis, vel malleoli, evacuatio, revulſio, & à partibus affectis derivatio ſimul habentur. Sanguinem enim multum, & craſſum è venis ſurſum revellere promptum non eſt, ſed magis expeditum per inferiores partes evacuare. Quo circa, ut quamprimùm huic vena quæ ad malleolum eſt tundatur è directo lateris compatientis indeq; ſanguinis unciæ octo ſaltem detrahantur magnopere hortor. Deinde apparentur pituitoſi atq; aliqua ex parte melancholici humores ſyrupo de betonica, oxymellite, & ſyrupo de ſucco Acetoſæ cum aquis, vel decoctionibus conſimilis naturæ. Qui apparati humores purgentur cum ſyr. de Polipodio unc. 4. & drach. tribus Diafœniconis. Cum his ſingulis diebus inijciatur clyſter hunc in modum paratus:

Humores præparantia medicamenta.

Purgantia.

Clyſter.

℞. Decoctionis Ariſtolochiæ,
Malvarum,
Altheæ,
Fœnugræci,
Seminum lini,
Chamœmeli,
Mecurialis,
Caricarum & furfurum, unc. 9.

Olei Anethini,
Olei Amygdalini dulcis, an. unc. 2.
Butyri recentis, unc. 1.
Cum sale & ovo.
Fiat Clyster.

Hic notandum est clysteres minori admodum copia quàm in alijs affectibus esse præscribendos, ne copia intestina distendendo circumvicinas partes affectas premant doloremque exasperent. Quæ quidem dum peraguntur: si vomitus interdum à cibo citra violentiam promoveatur optimum erit præsidium, tùm ad infrenandum dolorem, tùm etiam ad evocandas cruditates, quo minus in renes promoveantur. *Vomitus excitãdus.* Interim si quando dolor exacerbabitur præscriptus jam Clysmus cum Terebynthinæ uncia una cum dimidia injiciatur, dolori mirificè occursum fuerit. Non prætermissis etiam fotibus illitionibus cataplasmatibus insessibus, & alijs anodynis medicamentis, quæ etiam deturbando calculo conveniunt. *Medicamenta excludendo calculo opportuna.* Tandem, ut calculo excludendo incumbamus, medicamenta deligenda sunt, quæ meatus laxent aperiant dilatentq; renes emolliant, simulque calculum comminuant, atque dissolvant. Quorum duo sunt genera, alia enim extrinsecus admoventur, alia verò sumuntur. Primi generis sunt:

Linimentũ ad renes.

℞. Olei Anethini,
Olei Amygdalini dulcis,
Olei scorpionum, an. unc. 1.

Butyri

Butyri recentis,
Adipis anserini, an, unc. med.
Croci, scrup. 1.
Aceti parum,
Ceræ quantum sat sit.
Et fiat linimentum.
Misce.

Quo regio renis compatientis illinatur statim à fomento nunc præscibendo.

℞. Florum Chamœmeli,
Meliloti,
Anethi,
Fœnugræci,
Seminum lini,
Aristolochiæ rotundæ,
Maluarum,
Altheæ, an. man. 1.
Misce.

Et bulliant secundum artem in hydrelæo pro fotu cum spongia laboranti parti adhibendo.

Ad idem maximè conducit hujusmodi Cataplasma.

℞. Farinæ tritici,
Farinæ seminum lini, *Emplastrū.*
Farinæ fœnugræci, an. man. 1.
Olei Anethini,
Olei Amygdalini dulcis,
Olei scorpionum, an. unc. 1.
Mellis, unc. 2.
Terebynthinæ, unc. 1.

Corti-

Corticis radicis Altheæ contusæ, unc. 1.

Croci, scrup. 1.

Misce.

Et fiat Cataplasma.

Cum quibus etiam affectu non cedente, insessus, & balnea ex præscripto decocto in hydrelæo parato administrentur. Ex his quæ sumuntur non possum nisi magnopere comprobare potionem ex Olei Amygdalarum dulcium, & amararum recenter expressi unc. 8. cum unc. 4. decoctionis malvarum Altheæ, Radicis dulcis, & cicerum rubrorum. Potio enim hæc urinarios meatus lenit, & aperit, renum substantiam emollit, eatenusq; calculum deturbat, quatenus urinam cum impetu movet. Bolus etiam ex Terebynthinæ unc. media cum pulvere liquiritiæ paratus atque horis 4. saltem ante cibum datus idem præstat. Quo tempore cucurbitulæ interdum affigendæ sunt sine incisione, incipiendo sursum à renibus atque per obliquam earum partium, quas ilia appellant, positionem ad inguina procedendo, qua quidem calculi, & arenulæ in vesicam prolabuntur: ubi tamen advertendum est dolore infestante, aut inflammatione renes occupante à cucurbitulis abstinendum. Vt ad remedia calculo excludendo destinata redeam. Pro comminuendo frangendo atque detrahendo calculo medicamenta eligi debent, quæ extenuent quidem, incidant atque detergant, unaque

Auctoris potio maximè probata.

Cucurbitulæ affigendæ.

Observatio.

Vires medicamentorũ calculum excludentium.

unaque etiam urinam promoveant, sed citra insignem calorem: impensè enim calida, ut calculi causam effectricem fovent augentque maximè reprobantur, horum autem, quæ tepido potius calore præstant id quod nunc intendimus, duo sunt genera: alia enim occulta agunt qualitate, ut lapis judaicus, cicadæ, alis, & pedibus abscissis, sanguis hircinus præparatus, vitrum combustum, & ejus generis alia. Inter quæ pulvis leporis, ut decet præparati præcipuas obtinet partes. A manifestis autem qualitatibus in hunc usum agunt, adianthum, pulegium, Aristolochia rotunda, Asparagorum, fœniculorum, petroselini, apij liquiritiæ, radix, lythontripum, cætrach decoctum, cujus meminit Gal. 6. de Simp. Med. fac. cap. de asplenio, atque hujusmodi alia multa. Ex quibus varia parantur composita medicamenta, quorum duo omnium sunt efficacissima maximeq; in usu. Videlicet lythontripum, & Electuarium Justinum. Cum quibus si fortè aliquando nephritici dolores recurrant, fotus, inunctiones, & cataplasmata anodyna adhibeantur, nec non Clyster, quem antea præscripsimus injciatur, quo reddito ampla cucurbitula sine scarificatu dolenti parti affigatur. Quibus dolore non cedente, insessus, quorum vis est in sedandis doloribus efficacissima, administrentur, ex decocto nimirum simplicium dolorem mitigantium, quorum paulò antea meminimus. Qui si non satis proderint, ad narco-

Dolorem mitigantia repetenda.

narcotica, quale est Philonium Romanum, confugiendum. Cæterùm, ut nihil intactum relinquatur, quod ad propositi affectus curationem spectat, nonnulla in victus ratione præ cæteris observanda proponam. Valida exercitatio, aut durior equitatio ex eo maximè hoc in casu commendatur, quia calculos deturbat, nec sinit in renibus concrescere. Omne alimentum, tùm esculentum, tùm poculentum ingeratur oportet sobriè. Repletio enim huic morbo valdè suspecta est. Edulia omnia crassi succi difficilisque coctionis prorsus ableganda sunt. Carnes eligantur juvenum animalium, tùm assæ, tùm ex lactuca althea, malua, aut ex hordeo mundato elixæ. Interdum prisanæ cremor ex melle, aut sacchаro paratus, apprimè est utilis. Vinum tenue, & imbecillum sit, abundeque dilutum. Tot dicenda videbantur pro Nobilissimo hoc Viro ab hac molestia vindicando: Faxit Deus, ut salutaria illi contingant.

Nonnulla ad victus rationem pertinentia proponuntur.

De

De Capitis dolore antiquo pro Perillustri Domina Camilla Bellarmina à Monte Politiano. Consultatio LI.

Olor dextræ capitis partis decem ab hinc annis semel in Mense per biduum vel triduum Perillustrem Mulierem sollicitans Emicrania propriè dici debet. *Affectus.*

Symptoma hoc morbum consequitur in soluta continuitate: diductionem nempè, seu distractionẽ alicujus capitis membranæ: in quibus solis, ut exquisitè sentientibus capitis dolor subsistit. Vtrum autem membrana extra caluam, pericranium scilicet, vel intra calvariam, crassa nempè membrana afficiatur non est difficilè determinare: tùm quoniam (ut ex literis Clarissimi Medici accepi) dolor hic usq; ad oculorum radices extenditur: tùm etiam quia nullus apparet in cute tumor, nullusque extraneus color: nec pressa cute exteriore ullum persentit dolorem. Quibus duobus notissimis signis magis fido, quàm priori, quòd pro comperto habeam pericranium oculorũ cavitates succingere: quo fit, ut affecta hac membrana oculorum etiam radices coaffici possint. *Pars affecta.*

Affectus hujus causam, & in pituitosum humorem, & flatuosam substantiam referendam arbitror. Nam audio dolorem hunc magna *Morbi causa.*

ex parte gravantem cum quadam extensionẽ esse. Doloris enim cujusque species, ejusdem effectricem causam ostendit.

Utrum affectus sit per consensum, vel per essentiam.

Cæterùm quoniam periodici hujusmodi affectus magna ex parte non per essentiam, sed per consensum à partibus subjectis in capite suboriuntur, in eam sententiam facilè adducor, ut credam præcordia, & ventriculum malè affici, ideoque cruditates colligere, unde postea sublati vapores in caput dolorem hunc excitent. Propterea quod vomitus, ut plurimum pituitosus dolorem hunc præcedere (ut audio) consuevit, licet non ibo inficias, caput ex longa patiendi consuetudine non solum per consensum, sed etiam per essentiam ita laborare, ut præ ejus imbecillitate frigidam humidamque intemperiem consequentẽ pituitosã in dies recrementa colligat.

Dubitatio.

Quod verò post vomitum humoris pituitosi, & accidi, tandem etiam biliosa evomat, haud mirandum est. Quandoquidem dolores,

Solutio.

vigiliæ, inedia, & fortasse etiam febris aliqua humores usque adeo inflammando exacuunt, ut bilis inde suscitetur, & ad ventriculum detrudatur.

Causa externa.

De causis externis nihil dicendum occurrit: quoniam cum neque ab æstu, neque à frigore, neque ab ictu, neque à gravi aliquo odore dolor hic promoveatur, necessariò asserendum est totam mali causam interiorem esse, nisi quis fortasse dixerit errata aliqua in victus ratio-

ratione materiam aliquam causę morbificæ interiori subministrare.

Quocirca primum præcautionis consilium in congruam victus rationem dirigendũ, quæ tenuis, extenuans, ac temperatè calefaciens imperari debet. In qua quidem maxima est habenda aëris temperati ratio. Somnus longior justo, quemadmodum & otium seu vita desidiosa semper affectum hunc fovebunt. Aluus omni Arte servanda erit lubrica. Ab omnibus (præ cæteris) animi passionibus sollicitudinibusque magnopere caveat. Cibis utatur boni succi, facilis coctionis, & paucorum excrementorum. Proinde à carnibus duris, vetustis, & pinguibus, à piscibus palustribus, & lacustribus, nec non ab omnibus ostreaceis, sicuti ab omnibus acribus edulijs, & ab Aromatibus abstineat. Fructus olera, & legumina devitet, caveat etiam à caseo præsertim antiquo, à lacte, atque à cibis ex pasta confectis. Vino utatur tenui, optimeque diluto decocto ligni visci quercini. Cœna sit parcior prandio, & à cibis semper utatur, vel Coriandris sacharo confectis, vel Cytonio, aut pyro subadstringenti cocto, aut corticis citri conditi cum saccharo uncia una plus, minusvé.

Scopi curatio.

Victus ratio.

Secunda præcautionis ratio ad humorum in universo corpore redundantium, pituitosorum nempe, & nonnihil melancholicorũ purgationem, nec non ad viscera roboranda pertinet, quæ quidem bis saltem in Anno, verè

Secunda præcautionis.

nimirum,&autumno instituenda illi erit. Cum Diacatholicone, vel cum Melle rosaceo solutivo, aut cum Syrupo de Polipodio pro aluo primùm lenienda. Deinde præparandi erunt humores cum Syrupo de Betonica, Melle rosaceo, ac Syrupo de Mentha, additis consimilis naturæ aquis stillaticijs, vel decocto aliquo consimili.

A septimo Syrupo purgatio instituatur ex Pilulis de hyera,& de Agarico simul. Post hæc tribus diebus continuis duabus horis ante prandium devorabit unc. mediam Electuarij confecti ex Conservæ rosarum, Betonicæ, & Salviæ singularum uncia media cum scrupulis duobus specierum Aromatici rosati, & drach. sex mivæ cytoniorum aromaticæ. Mox altera instituenda erit purgatio cum præparantibus, & catharticis validioribus: quæ peritissimo Medico præsenti notissima esse non diffido.

Cerebrum expurgantia. Interim pro expurganda frigida materia cerebro concepta, errhinis, & masticatorijs primum levioribus, dein validioribus omnino utendum erit. Post autem purgationem hanc

Cerebrum firmantia. posteriorem ad firmandum cerebrum refrigeratum humectatumque, nec non ad frigidam, humidamq; ventriculi intemperiem corrigendam, interdum Theriaca, nonnunquam mithridato dormitura utatur: & interea capiti admotis prospiciendum erit, ut illitionibus, pulveribus, & ceratis cephalicis omnibus notis. Inter quæ capitis lotionem frequentem lixi-

lixivio cum simplicib' moderatè calefaciendo siccandoque caput roborantibus medicato, summopere probarem. Cum quibus etiam robori iterum ventriculi, sumptis, & admotis prospiciatur, oportet; Sumitur autem maxima cum utilitate conditum hoc

Ventriculi robori prospiciendū.

℞. Specierum Aromatici rosati,
Diarrhodon Abbatis,
an. drach. mediam.
Zinziberis conditi,
Ligni Aloes, an. scrup. 2.
Specierum Diambræ, scrup. 1.
Spicænardi, gran. 15.
Misce.

Egregium medicamētum pro roborando ventriculo.

Cum saccharo in aqua florum Arantiorum dissoluto fiat confectio in rotulis pondere duarum drach. Quarum unam sumat hora ante pastum, dein superbibat Vini optimi modicum. Ex his quæ admoventur, fomenta, linimenta, & scuta administrari solent. Horum omnium maximè probamus, quòd sequitur

℞. Masticis, unc. med.
Caryophyllorum,
Cinamomi,
Nucis Moschatæ,
Zedoariæ,
an. drach. med.
Specierum Diambræ,
scrup. 1.
Misce.

Topicū pro stomacho egregium.

Et cum Oleo quantum ſat ſit ad denſandos pulveres ſimul cum Terebynthinæ modico conficiatur Ceratum pro ſtomacho. Quibus peractis ſi dolor conſueta periodo non redeat, quieſcendum erit, & abſtinendum ab omni medicamento, ſervata tamen victus ratione præſcripta. Quòd ſi dolor repetat, acceſſione finita diebus tribus continuis, horis duabus ante prandium utatur uncijs duabus liquoris hujuſmodi.

℞. Syrupi de Betonica,
Mellis roſati,
Syr. de corticibus Citri,
an. unc. 2.
Oxymellitis Scyllini,
unc. mediam.
Miſce.

Die verò quarta ſequenti, horis quatuor ante cibum bolus exhibeatur ex pilularum de hyera cum Agarico, drach. una, & Aggregativarum drach. media cum Syrupo de Stœchade modico. Mox ad recrementorum reliquias digerendas, ſimulq; ad roborandum cerebrum, & ventriculũ nec non ad tollendas hypochondriorum obſtructiones, ſi jus galli binuli quindecim ſaltem diebus continuis (ut moris eſt) potaverit, magnopere illi conducturum non diffido. Parabitur autem in hunc modum:

℞. Agrimonij,
Aſplenij,
Artemiſiæ,

Borra-

Borraginis,
Betonicæ,
Cichorei,
Cætrach,
Menthæ viridis, an. p. 1.
Ligni guaiaci torniti, unc. 2.
Ligni Saſſafras, unc. mediam.
Miſce.

Ponantur omnia inſimul in ventre galli exenterato, dein excoquatur in aquæ communis lib. 30. ad conſumptionem duarum tertiarum, deinde detracta omni pinguedine coletur, & percolati pars purior ſervetur loco frigido, quę tertio quoque die bulliatur unica levi ebullitione, ne corrumpatur. Cujus quidem unc. ſex dentur in Aurora, procuretque mulier ſudare citra violentiam.

De Chirurgicis auxilijs, quæ dicam, hæc ſunt. Cum Perilluſtris hæc mulier ætatis ſit deficientis potius quàm proficientis, & gracili frigido melancholicoque habitu prædita, non video, quòd ſanguinis miſſionem requirat. Nihilominus, ut medicamenta ſumenda in vaſorum capacitates expeditius penetrare poſſint, maximè probarem ut inter curationis initia aluo lenita, ſumptiſque duobus vel tribus ſyrupis, hyrudines tres vel quatuor venis, quæ in ſede ſunt, affigerentur, ſanguiniſque ſemilibra detraheretur ad inanienda quadamtenus vaſa, & derivationis gratia ab hypochondrijs, in quibus ut arbitror pravi ſtabulantur ſucci, *Chirurgica auxilia.* *Vena ſectio.*

qui certò tempore aucti in caput ex intervallis evaporant, unde & periodica emicrania illa: in quem usum etiam magnoperè hortamur, ut utrumque Cauterium, alterum in crure ad deflectendos vapores à præcordijs conscendentes, & alterum in brachio in gratiam derivationis à capite, quod quidem ex morbi diuturnitate imbecillum effectum non solum peregrina admittit excrementa, sed accumulat etiam: apertum continuò gestet retineatque.

Cauteria.

Tertiũ præcautionis consilium.

Quæ verò ad tertiam præcautionis rationem pertinere mihi videntur auxilia, hæc sanè sunt. Nimirum, ut tribus vel quatuor diebus ante solitam futuram accessionem vomitoriũ aliquod illi præbeatur à cœna, vel à prandio, modò facilis sit ad vomitum. Mox aliquibus interpositis horis aluus jejuno stomacho acriori Clystere leniatur. Quod si vomitus ex voto non succederet post clysteris usum horis aliquot interpositis leniens exhibeatur medicamentum ex Diacatholiconis, drach. 7. & Diaphiniconis, drach. 3. Quibus peractis partium infernarum lotiones ex aqua calente, frictiones, & artuum ligaturæ dolorificè mane & vesperi jejuno ventriculo exerceantur. Interim etiam cucurbitulæ parvæ sine incisione, plures tamen cruribus coxis, & natibus affigantur. Atque de præcautione satis superque dictum sit. At si his non obstantibus dolor recurreret, statim evacuationibus infernè superneque

Instantis accessionis curatio.

neque nec non aversionibus nunc commemo-ratis utendum esset: eadem namque conveniunt præsentibus,& imminentibus malis. Quo tempore ex topicis remedijs, hoc ut omnium efficacissimo utendum erit.

℞. Terebynthinæ, lib.mediam.
Masticbes,
Cinamomi,
Nucis Moschatæ, an. drach. med.
Caryophyllorum,
Zedoariæ,
Galangæ,
Ladani, an. drach. 6.
Succi ebuli,
Succi cucumeris asinini, an. unc. med.

Ex quibus omnibus pulverizatis pulverizandis in alembico Oleum secundum Artem distilletur, quo inungatur caput derasum ad naturæ vim excitandam.

Quid de futuro affectus eventu hac peracta medicatione sperandū, liberè dicam quid sentio. Ætas inclinans. Affectusq; adeo vetust⁹, ut in habitum jam commutatus fuerit (affectū intelligo non symptoma intervallatū, sed partium affectarum immoderatā temperationē) Patientis virium robur minimè validum, difficilè admodū negotiū hoc futurū prænunciant: Illud etiā aliquantisper me deterret, quòd pro comperto habeam omnem machinā à Clarissimis Medicis pro debellando hujusmodi affectu Perillustri Mulieri adhibitā esse, sine tamen *Præsagium*

 succes-

successu aliquo. Veruntamen quoniam præscriptam congruam victus rationem hactenus adunguem fortè non servavit, quàm in posterum omni rigore retinere pollicetur, res adhuc in summa desperatione non est: ita ut sperare nobis liceat, fore ut si malum omne superari prorsus non possit, saltem egregiè imminuatur. Quod quidem Deus Opt. Max. concedere non dedignetur.

De Capitis fluxione, vocis raucedine, tussi, spirandi difficultate, vigiliis immodicis, inappetentia, febre lenta continuaq; virium omnium imbecillitate, cum totius corporis summa macie, pro Perillustri D. Constantia Glorieria Nobili Romana. Consultatio LII.

Destillatio omnium malorum causa.

Ala Nobilissimam Mulierem hanc sollicitantia ab una destillatione veluti à fonte quodam cuncta scaturire unicuique nostrum compertum esse debet. Etenim fluxionis hujus materia tota frigida, licet ob moram, quam in cerebro trahit putredine concepta salsa interdum persentiatur, partim in fauces guttur, & asperam arteriam delabens, ejusque interiorem tunicam exasperans, inæqualemque reddens, vocem raucam efficit,

efficit, quod vitium græco Idiomate Bronchos, Latinè verò Raucedo dicitur; partim verò in pulmonum bronchia procumbens spiritusque vias intercludens simulque inæquales efficiens spirandi difficultatem cum stertore quodam (Asthma vocant) gravi cum molestia parit. Quæ autem ejusdem sortis materia in ventriculum prolabitur non solum appetentiam destruit, verum etiam coctionem primã ita vitiat, ut vitiatus pariter inde Chylus ab hepate per meseraicas attractus magna ex parte in pravum sanguinem commutatus pro naturæ præscripto membra nutrire nequeat: unde & virium omnium imbecillitas, & summa illa totius corporis macies. Quæ autem ejusdem mineræ fluxio è capite descendens venas subit, duplici nomine febrem suscitare valet, vel dum prolapsus humor putrescit, vel si contingat, ut venas obstruat: Neutrum horum puto ego febrem Nobilem hanc Mulierem exercentem peperisse, quandoquidem febres obstructionem, & humorum putredinem consequentes certam servant periodum, sive fuerint intermittentes, sive continuæ: hæc autem pusilla lentaque febris est, assiduè affligit, & nullam servat periodum, nullamque statis horis intensionem, remissionemvé, ita ut hecticæ febris ideam æmuletur: hectica tamen jure appellari nequit, quoniam à laborante manifestè deprehenditur, atque præterquam quòd febrilis calor primo statim contactu manifestè

Vocis raucedo.

Spirandi difficultatis & tussis causa.

Destillatio quatuor modis febrẽ suscitare valet.

persentitur, pulsus licet frequens velox, & parvus observetur, mollis tamen est: in summa hecticæ febris propriè dictæ pathognomica signa hic non observantur. Neque statuere possumus febrem hanc catarrhalem, hoc est à destillatione pertinaci subortam, pendere ex humoribus è cerebro per asperam arteriam in pulmones præcipitatis, illincque ob longam moram calore præter naturam concepto corruptis putrefactisque. Etenim excrementa, quæ inter tussiendum foras mittuntur nullam junctam purulentiam commonstrant, sed syncera potius pituitosæ materiæ naturam præ se ferunt, ad naturalemque pituitam propius accedunt: unde quis suspicari posset, febrem hanc in quotidianarum genere collocandam esse: sed illud ab hac suspicione me avocat, nam præter quam quòd febris hæc omnium est rarissima si exquisita intelligatur, quòd ægrè pituita, & præsertim alimentalis putreat, servatur enim à natura tanquam sibi familiaris, ut quæ deficiente sanguine cedat in idoneum naturæ alimentum. Scribente Gal. in Lib. de Rat. Vict. in Morb. acutis, Comment. 2. Contex. 44. statis horis augetur, & decrescit (ut antea dictum est) pulsumque aliarum putridarum more inæqualem edit: quæ quidem notæ hic minimè apparent. At verò præter hasce tres febrium à destillatione pendentium differentias jam enumeratas, quartam, & ego addam à nemine hactenus observatam longo meden-

Quotidiana exquisita rarò servatur.

medendi usu à me inventam, quam quidem hoc in casu locum habere arbitror. Quo fit, ut in ea sententia non invitus persistam veteres scriptores non omnia febrium genera differentiasque assecutos esse, nec mirum, quandoquidem Artes, scribente Philosopho, additione perficiuntur. *Auctoris inventum.*

Ea autem est febris continua uniformis sine ulla exacerbatione, pulmonum, thoracisque immodicum calorem citra putredinem consequens. Calor autem hic ob aëris inspirati inopiam angustiæ vasorum culpa pulmones invadit. Qui quidem immodicè excalefacti geminam ob causam febrem in corde, dein in universo corporis habitu excitant, tùm quia conceptum calorem cordi immediatè communicant, tùm quoniam aërem quantumcunq; frigidum inspiratum ita excalefaciunt, ut cordi pro naturæ præscripto refrigerando minimè sufficiat. Hinc assidua illa febris, quæ nec ephemera, nec putrida, nec hectica propriè dici potest. Qua sanè febre asthmate non intervallato, sed assiduo laborantes teneri non semel tantùm animadverti. Si quis autem febrem hanc in hecticam impropriè dictam ex viscere præcipuo malè affecto ortam referre velit, non à scopo declinabit, modò hujus generationis modum ab alijs non adhuc minimè observatum intelligat. At verò vigiliarum in Nobili hac Ægrotante causam non aliunde petendã esse,

quàm

quàm à tussi noctu (quo tempore fluxio è capite in thoracem magis promovetur) magnopere infestante nemini dubiū esse debet. Quibus sic enarratis, luce clarius apparet omnes præter naturam affectus Nobilissimam Mulierem hanc tenentes ab una capitis fluxione, veluti à fonte quodam originem ducere: hancque à cerebri frustrata coctione ob ejus humidam valdè, & sub calidam intemperantiam non modò illi connaturalem, verùm etiam ex erroribus externis contractam magis. His igitur ita constitutis clarè patet quid agendum pro elidendis tot morbis, & symptomatis.

Curationis scopi. In primis enim omni studio destillatio omnium malorum causa prima, finienda. Materia pulmonibus concepta eorumque cavernulas obstruens, ideoque tussis, spirandi difficultatis, & febris causa, medicamentis per sputum thoracem expedientibus evocanda. Interim febris, virium imbecillitatis, & corporis emaciati ratio habenda, nec non vigiliarum.

Opus sanè futurum arduum satis, ne dicam præpeditum: Etenim destillationes diuturnæ & contumaces (qualis hæc est) cum virium imbecillitate, ac febre eaq; continua, Hyberno præsertim tempore curatu difficiles admodum censentur. Difficultatem etiam auget medicationum pugnantium complexus: etenim quæ febrem expugnare apta sunt, refrigerantia nempè, & humectantia fluxionis materiam frigidam, videlicet fovent augentque. Rursus vict-

victus tenuis, & attenuans à destillatione indicatur, qui à virium imbecillitate, & corporis totius summa macie exploditur. Verum enimverò, & ætas adhuc constans, & Medicorum huic operi præfectorum studio, diligentia peritiaque nec non Nobilissimæ Ægræ obsequentia, & perseverantia, Dei Opt. Max. auxilio non omnem spem abijciendã puto, quin mala isthæc omnia, vel prorsus deleri, vel saltem magna ex parte imminui possint. Quo circa ad opera Medica quamprimum accedendum.

Destillatio opera quinque medica efflagitat. Primum quod ad victus rationem attinet opus.

Hæc autem numero quinque sunt, quæ destillationem totius mali originem respiciunt. Primum victus ratio, qua causæ evidentes prohibeantur. Ea propter aër inprimis frigidus, humidusque temperatè tamen febris ratione ex usu judicatur. Proinde ignis assiduè excitatus in proprio hoc laborantis Mulieris cubiculo tanta cum flamma plus incommodi febris causa, quàm commodi frigidæ destillationis ratione afferre poterit. Pro somno conciliando summopere laudo, ut dormituræ exhibeantur syrupi de papavere unc. duæ, vel Diacodionis recentis in rotulis drach. 3. aut 4. Interdum etiam emulsionis seminum papaveris albi cum aqua violacea extractæ unc. 4. Animi & corporis quietem omnino procuret, leves tamen ante cibum deambulationes non improbamus. Aluus arte lubrica servetur, natura hoc in opere deficiente. Cibi eligantur qui commodè nutriant, facilè conficiantur, & excremen-

crementa non ingenerent, qui commodè alterari poterunt cum Lactuca, Endivia, Cicerbita, Oxalide, & alijs hujusce generis simplicibus modicè refrigerantibus. Carnium testudinis, & animalium extremitatum usus, hoc in casu à compluribus comprobatus mihi non arridet, quòd hujusmodi edulia ægrè admodum conficiantur à debili præsertim membrorum, quibus conficiendi alimentum munus committitur, facultate: ob id horum juscula libentius concederem. Singularia autem ad victus rationem spectantia recensere, præsentis non est loci: duo tamen hæcque non levis momenti minimè tacenda puto,

De Vini usu.

Primum, quòd licet Vinum eatenus suspectum videatur, quatenus caput promptissimè ferit repletque, in virium, & ventriculi tamen gratiam, Vinum album tenue maturum, & aqua cum Ligni visci quercini Cinamomique modico excocta attemperatum magnopere conducturum certum est. Alterum est, quòd in hoc, & consimili casu cibi qui multum facileque nutriant, & jugiter refrigerando humectandoque moderatè alterent, ut qui alimenta simul, & medicamenta sint, ab omnibus jure optimo præ cæteris extolluntur: accommodatissima est ptisana mihi in summè emaciatis corporibus febre assidua correptis valdè familiaris. Paratur autem ex cochleis montanis dies aliquot sine esca asservatis, dein per triduum

Ptisana secundū Auctoris inventione.

duum farina hordeacea, cum facchari modico, & radicibus glycyrrhizæ hordeo mundo, & passulis in parvæ pullæ gallinaceæ ventre prius exenterato positis, in sufficientique aquæ pluvialis quantitate excoctis, donec carnes pullæ contabuerint, ac tandem omnibus simul fortiter expressis, jusculi hujus unciæ quatuor vel quinque plus minusvé cum facchari, & Cinamomi modico horis quatuor ante prandium, & pariter ante cœnam, (quæ prandio parcior esse debet) summa cum utilitate propinantur. Prisana hæc, & commodè alit, & facilè conficitur, necnon etiam temperatè refrigerando substantificeque (ut ajunt) humectando non solum febrili adversatur calori, verum etiam longo usu deperditas carnes, nativamq; humiditatem valenter reparat. Illud quoque advertendum, tutius esse alimentum offerendum partiri, quàm semel plenius cibare, ita ut modicè, & sæpè (quater videlicet in die naturali) ægra hæc cibanda sit. *Sæpè & modicè alenda ægra.*

Secundum opus duo complectitur: apparantia, & purgantia pharmaca frigidis pituitosisque humoribus accommodata. Vbi advertendũ hic purgantia valentiora minimè usurpandum, tùm ob virium imbecillitatem, & corporis siccitatem insignem, tùm etiam febris assiduæ causa. Porrò corpore universo blandè perpurgato, caput deinde peculiariter per Errhina vocata medicamenta pur- *Opus secundum.*

gan-

gandum, ea tamen lege, ut cum violentia trahentia caveantur. Tertium ad ea artinet medicamenta, quæ præcipitem in asperam arteriam fluxionem (unde tussis molesta, & vigiliæ pendent) sistere valeant: sunt autem pilulæ ex styrace calamita, Glycyrrhizæ succo, papaveris albi seminibus, cum syrupo de Papavere confectæ, quarum una frequenter sub lingua contineatur. Recens etiam Theriaca, vel Galeni confectio de seminibus seu Diaspermaton appellata, aut Diacodion in rotulis. Quarum confectionum una, vel altera mulieri dormituræ devoranda dabitur.

Opus tertium.

Medicamēta fluxionē firmantia.

Quod quidem opus licet hic tertio loco positum sit, destillatione tamen urgentius interpellante, ante omnia aggrediendum erit ad evitandum præfocationis periculum.

Quartum opus.

Quartũ medicamenta omnia requirit, quæ fluentem fluxurumque humorem à thorace avertere valeant: ut frictiones, & ligaturæ extremorum, fotus, cucurbitulæ cruribus coxis natibus, & scapulis, sine scarificatione sæpius affixæ, clysteres acriores, Pilulæ de Agarico Mesues ex intervallis, brevi tamen mensura datæ, nec non Errhina superius cõmemorata, ut quæ non solum caput per propinqua loca expurgent, verum etiam à Thoracicis partibus commodè avertant. In id etiam cauterium, vel in altero brachio, vel in nuca (quod magis probo) non ignobile emolumentum allaturũ haud dubito. De sanguinis missione quæ, & ad revul-

Cauteriũ.

Vena sectio.

evulsionem moliendam, & ad peccantis humoris sanguini commixti detractionem, im-erari solet, ne verbum quidem, quoniam neque à fluxione frigidi humoris indicatur, neque à viribus usque adeò dejectis permittitur.

Quintum postremumq; opus finiendæ fluxioni destinatum in medicamentis corroborantibus caput, quæ est pars primò affecta, est ositum: quorum munus est non solùm cere-rum siccare, verum etiam peccantium humorum reliquias per halytum digerere, sive sumantur, sive forinsecus adhibeantur. Primi ordinis sunt Theriaca, Mythridatica confectio, Conserva Betonicæ, Salviæ, Anthos, Dianoscus dulcis, Electuarium Aromaticum rosatum, & consimilia. Quibus omnibus anteonerem Chinæ cum ligno visci quercini, & ventrinculi gratiam sassafras modico decoctum ex pulli gallinacei jure paratum, additisue in fine ebullitionis herbis cephalicis nec on, & viridi Mentha dies aliquot de more atum. Secundi generis sunt pulveres capitas, fotus, lotiones ex dulci lixivio simplicibus ephalicis moderatè siccantibus medicato, saelli, & ceratum commissuræ coronali adhiendum. Taceo stillicidij usum, quippe quòd ec vires, nec præsens frigida aëris constitutio onsentiant. Interim habenda quoque erit reigerati ventriculi ratio sumptis pariter, & ad-

Opus quintum.

Roborantia interna.

China decoctum.

Corroborantia externa.

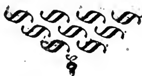
Nn moris

motis medicamentis moderatè calefacientibus. Tandem humoribus à capite in pulmones præcipitatis omni diligentia, & sedulitate excludendis incumbendum erit medicamentis sputa promoventibus.

Medicamẽta thoracẽ expurgantia.

Hæc autem sunt incidentia, detergentia, emollientia, asperas arterias dilatantia, simulque pulmones roborantia; tùm simplicia, tùm composita, quorum ampla est sylva apud omnes scriptores: inter quæ jus galli gallinacei annuli ex medicamentis pectoralibus paratum, primas obtinere partes, ratione, veterum auctoritate, & quotidiana experientia compertum est. Cum his pectorales etiam illitiones adhibeantur. Posthæc ineunte vere proximo de Balnei, & lactis usu atque de Cœli mutatione cogitandum erit. Et hæc dicta sufficiant in gratiam Nobilissimæ Mulieris, quam Deus immortalis pristinæ sanitati restituere non dedignetur.

Ius galli.

Di

De spirandi difficultate ex intervallis suborta pro Illustrissimo D. Bonifacio Cajetano Abbate dignissimo. Consultatio LIII.

T affectus præter naturam Illustriss. D. graviter interdum infestantis causam interiorem antecedentemque rectè assequamur Viri Clarissimi, operæ pretium me facturum arbitror, si naturalem ejus constitutionẽ paucis, diligenter tamen explicuero, à cerebro ducto exordio: cujus quidem temperamentum calidum humidumque esse multa indicant: atque inprimis partium ad faciem attinentium cum calore rubor; venæ in oculis satis conspicuæ: excrementorum per nares, & palatum mediocriter concoctorum copia: nec non juvantia, & lædentia, quandoquidem à calidis, & humidis, maximeque halytuosis insigniter oblæditur: quòd calor non solum sursum trahat, sed etiam meatus in calidiore cerebro patentiores promptius recipiant: proinde Celsus Lib. 1. cap. 5. in ijs, qui destillationibus sunt obnoxij, os gelida sæpius abluendum, & rectè quidem, consulit ad patentiũ meatuum exclusionem. Propterea haud quaquam mirari oportet si Austri Illustriss. D. adversentur, & in Aquilone, ac sub Cœlo frigidiore sicciorecq; optimè

Qua ratione morbi causa interna sit indaganda.

Cerebri calidi humidiq; notæ.

Celsi præceptum.

optimè ſeſe habeat. Verum enimverò præter hæc duo non levis momenti vitia in conformatione capitis Illuſtriſſimi D. obſervantur: alterum in figura, acutum enim ſatis apparet, quæ quidem figura ab Hipp. & Gal. 6. de morbis Vulgaribus Com. tertio, veluti cerebri imbecillitatis cauſa reprobatur: alterum in quantitate, quòd parvum ſit ſi ad reliquum corpus conferatur: in omni enim membro cavitatem habente parvitas reprobatur, amplitudo autem deſideratur: quoniam ampla membri cavitas materias, & membra continenda commodius recipit, citra obſtructionis, & inordinati motus periculum. Quod innuere viſus eſt Galenus loco nuper citato. Atque de capitis conſtitutione ſatis dictum ſit. Nunc verò ad cordis temperaturā explicandam venio: quam quidem calidam eſſe, & magna reſpiratio, pulſus celer, & frequens, iracundia, & audacia promptitudoque ad omnia opera manifeſtè oſtendunt. Nec obſtat thoracis anguſtia, quæ frigidi cordis, ut latitudo calidi ſignum apud Gal. eſſe ſolet: ſiquidem tùm hæc, tùm illa capitis magnitudinem, & parvitatem non rarò conſequitur. Jecur autem calidum ſatis, humidum verò moderatè eſſe declarant, venarum amplitudo, calor ſine tamen acrimonia totius corporis, ſanguinis bilioſi copia, urinæ magna ex parte ruffæ, ſeu flavæ, & ventris dejectiones, ut plurimum bilioſæ. Hinc totius etiam corporis temperamentum unicuique innoteſcere poteſt.

Capitis conformatio dupliciter vitiato.

Capitis parvitas cur reprobetur.

Calidi cordis nota.

Thoracis anguſtia frigidi cordis incertū eſt indiciū.

Hepatis calida ſigna.

potest. Et hæc de primo proposito dicta sufficiant. Offensa igitur cerebri constitutione non solum præ nimia ejus humiditate, verum etiam capitis vitio in quantitate, & figura, indeque imbecilliore effecto, ob frustratam coctionem plura colligit excrementa, quæ deinceps, tùm propter vapores á fervido corde, & jecinore sursum elatos per arterias & venas, quæ omnes ferè in caput terminantur, tùm ejusdem cerebri proprio calore assiduè trahente, quòd toti corpori veluti ventosa caput ipsum incumbat, ut Tralliano etiam placuit: in majorem copiam augentur: Hæc autem, & copia, & aliqua quoque acriori qualitate eidem cerebro infensa expultricis facultatis opera in partes subjectas detruduntur; nempè in ventriculum, & inde insignis cruditas, & inappetentia continua per totum morbi insultum: quæ autem hujus generis excrementa venas subeunt, atq; per easdem in pulmones delabuntur, meatus respirationis comprimendo, & coarctando insignem illam spirandi difficultatem per plures interdũ dies pertinaciter perseverantem efficiunt, in qua nonnisi sedendo recta cervice spiritum ducere potest: ita ut non solùm Asthma, sed orthopnæa affectus hic appellari possit, actio nimirum depravata respiratoriæ facultatis: quod quidem symptoma morbum in via, seu in meatib' coangustatis consequitur. Quod verò inter respirandum nullus in hoc stertor subaudiatur cum Asthmatici stertendo ferè

Excrementorũ cerebri proventus causa.

Destillationũ à cerebro incommoda.

Asthma quis affectus sit, & quem morbum sequatur.

ſemper reſpirent, id in cauſa eſſe poteſt, quòd materia à capite depulſa non in meatibus reſpiratorijs cartilagineis, nec in bronchijs, ſed in venis, atque in pulmonum ſubſtantia ferè reſidet: quippe quod ſcriptum reliquerit Gal. Lib. 4. de locis affectis cap. 8. quòd ſi anheloſus ſtertendo ſtrepitum fecerit craſſorum lentorumq; humorum pertinaciter impactorum multitudinem pulmonum bronchia moleſtare indicabit. Hæc ſanè difficilis reſpiratio toto acceſſionis tempore magna, tarda, & rara deprehenditur: atque in ſingulis expirationibus irritamentū quoddam ſuboritur ad tuſſim, quam quidem Illuſtriſſimus D. vim ſibi ipſi inferendo cohibere conatur, ut dolorem quendam effugiat, quo inter tuſſiendum thorax non leviter premitur. Interim quoque durante acceſſione urinas craſſas, turbidaſque mingit.

Stertoris cauſa.

Quorum omnium cauſas proprias aſſignare, minimè ab inſtituto alienum erit. Raram igitur reſpirationem edit data opera ad evitandum dolorem, quem in thoracis dilatatione circa thoracicas partes experitur. Reſpiratoriæ enim facultatis opus voluntatis imperio committi, tàm notum eſt, quàm quod notiſſimum.

Raræ reſpirationis cauſa.

Cæterùm quoniam reſpiratio hæc rara, & per longum tempus omnem utilitatem non explet, ab urgenti poſtea neceſſitate coactus magnam pro viribus reſpirationem efficit, ita ut non ſolum ſeptum tranſverſum cum muſculis

Magnæ reſpirationis cauſa.

sculis inter costalibus in hac manifestè moveantur, sed & etiam musculi superiores omnes (hanc sublimem respirationem appellare consueverunt) multum distrahuntur. Magna utique respiratio hæc dici potest non solum secundũ thoracis motus amplum spatium, quia multum dilatantur partes, verum etiam juxta aëris, qui inspiratur copiam: etenim asperæ arteriæ per pulmones dispersæ infarcto humorẽ aliquo minimè coarctantur, quod tota fere materia à cerebro in venas prolabatur, ita ut respiratorij ductus humorum venas, & pulmonum substantiam exercentium copia comprimantur quidem, sed non obstruantur: quo fit ut vi, & labore multum dilatato thorace sublevatisq; pulmonibus eorum bronchia plus aëris inspirati admittere possint, proinde usus non cogit ad frequentem sive densam respirationem, supplet enim magnitudo ipsa: cui ex eo tarditas jungitur, quoniam dolentibus minus molestum est per longius tempus, quàm per brevius moveri, ut notavit etiam Galenus Libro 1. de Difficultate Resp. cap. 19. licet in maximis doloribus cum inflammatione, & ardore partium ad thoracem attinentium, vel his consentientium velox, & frequens respiratio observetur propter causas ab eodem Gal. adductas Lib. primo de Difficultate resp. cap. 9. pluribusque alijs in locis; sed objiciet quis si pulmones vix sentiunt, vel saltem vehe-

Sublimis respiratio qua dicatur.

Magna respiratio dupliciter dici potest.

Cur in hoc crebra non succedat respiratio.

Tarda respirationis causa.

Objectio.

menti dolore nunquam cruciantur scribente etiam Gal. 4. de Locis affectis cap. 8. cur respirationis raræ, magnæ, & tardæ causam in dolorem referre possumus, in hoc præsertim subjecto, in quo pulmones afficiuntur, respondemus, & gravitatis sensum, & aliquando extensionem quandam, vel ad ossa pectoris, vel ad spinam pervenientem hoc affectu laborantes percipere; ibi enim membranæ pulmonem ambientes suspenduntur. Porrò autem respirationem hujusmodi raram, magnam simul, & tardam in pluribus alijs anhelosis sic affectis observavimus; ita ut non possim non valdè admirari Gal. qui ex Hipp. sententia, tùm quarto de Locis affectis cap. 7. tùm Lib. 1. de Difficultate respirandi cap. 12. 20. & 22. nec non eodem in opere Lib. 2. cap. 2. 3. 4. 5. ac sexcentis alijs in locis apertè sustinere profitetur magnam simulq; raram spirationem solius delirij signum esse necessarium, vel etiam ad partium spiritualium perfrigerationem consequi, raram quidem, sed tardam: siquidem desipientes varijs visis, & imaginationibus præoccupati, obliviosiores, tùm circa actiones, tùm circa ipsarum interstitia fiunt: unde & actiones, & quietes multo in tempore facientes, hoc modo & magnitudinem, & raritatem circa totam respirationem faciunt: quandoquidem utilitate non expleta, facultas ipsa urgenti necessitate irritata, id totum recuperare contendit, quo per cessationis tempus fuit privata; atque ita

Responsio.

Magna & rara respirationis delirantium causa.

non

non rarus solum, sed & magnus spiritus efficitur. Verum (ut ex dictis satis constare videtur) spiritus hic rarus, & magnus non solùm mente motis accidit, ut Hipp. & Gal. asseverarunt, sed etiam alijs ob alias causas, ut in proposito Illustrissimo Ægrotante luce clarius apparet. At quoniam hosce gravissimos Auctores Artis nostræ lumina redarguere impium videtur; dicerem ego illos locutos esse de magna, & rara respiratione febrientibus dumtaxat accommodata. Hinc etiam colligitur non omnes Asthmate, vel etiam orthophnæa laborantes semper frequentem, seu densam respirationem efficere; quod alij scriptores, vel non observarunt, vel neglexerunt, aut dissimularunt: quinimò Gal. tùm septimo de Compos. Medic. secundum locos cap. 6. tùm Lib. 3. Aph. 26. nec non tertio de Morbis Vulgaribus Com. quarto. Asthma, hoc est anhelationem, densam, seu cerebram quandam respirationem esse fatetur. Idem quoque confirmarunt Paulus, Aetius, & omnes alij. Ego autem, qui Artis opera in exercitationis usum semper duxi, sæpe ac sæpius accurata diligentia observavi Asthmaticos, anhelosos, seu suspiriosos ob angustiam earum, quæ sunt in pulmonibus cavitatum, non solum raram, sed magnam etiam simulq; tardam habere respirationem, qualis nunc est Illustrissimus Abbas, in cujus gratiam præsens habetur Consultatio.

Hipp. Gal. & aliorum sententia de magna ac rara respiratione delirium significante explicatur.

Asthmatici communiter appellati non omnes crebram semper respirationẽ edunt.

Tussiculæ causa. De tussicula illa, quæ interdum in expiratione irritatur, sic sentiendum puto. Cum in morbi insultu, humoris à capite in subjectas sedes prolabentis portiuncula in asperam arteriam procumbat, æqualiterque in omnem partem sese insinuet tussim assiduam promovere nequit: verum ubi in expiratione, maximaque efflatione inæqualiter ab egrediente spiritu sublevatur, illius tunc tussis in causa est. Humoris autem portionem aliquam in hac dyspnœa descendere in tracheam ex eo agnoscitur, quòd eo tempore os, faucesque plurima humiditate scatent. *Crassæ turbulentæq; urinæ causa.* Cur autem durante accessione urinæ crassæ, & turbulentæ mingantur, non est æque facile determinare. Ego tamen sentio tales urinas soboles esse crassiorum crudorumque humorum in venis existentium, qui tùm propter immodicas vigilias, tùm propter laboriosum, & inordinatum vehementem inter respirandum motum agitantur commoventurque accedente calore quodam ascititio ob impeditam respirationem comparato eosdem humores magis agitante. Turbidas etenim hujusmodi urinas agitationem à calore in crassis flatulentisq; humoribus consequi, declarabat Gal. 4. Aphor. Com. 70. *Cur anhelosi in accessis ne ferè non tussiant.* Illud quoque hoc in loco inquirendum venit, videlicet, qui fiat, ut anhelosi in accessione ipsa ferè non tussiant; cum tamen quidquid respiratorios meatus offendit, vel etiam intemperies sola sine humore tussim, aut humidam, aut saltem

siccam

ſiccam excitare ſoleat. An quia ſpiritus viæ uſque adeò, tunc temporis anguſtantur coarctanturque, ut in inſpiratione tantum aëris admittere nequeant, quantum in expiratione deinceps ſufficiat ad vehementem efflationem: tuſſis enim motus inſtrumentorum ſpiritus depravatus nihil aliud eſt (Galeno Auctore Lib. 2. de Cauſis ſymptomatum cap. 3.) quàm vehementiſſima efflatio, qua plurimus ſpiritus celerrimè foras erumpens impetu ſuo extrahit, exploditque excrementa meatus ipſius obſtruentia. Proinde à ſcopo minimè aberravit Princeps Mauritanus, ubi dixit ſeptum tranſverſum motu ſuo concurrere ad expirationem, ſeu efflationem, ideoq; etiam ad tuſſim eatenus videlicet, quatenus inſpirationis eſt Auctor, ſine qua plurimus aër trahi non poteſt neceſſarius poſtea ad maximam edendam efflationem. Ex his tria manifeſtantur ad Medicum negotium maximè attinentia, neque ab alijs hactenus Auctoribus animadverſa. Primum non omnes anheloſos in acceſſionibus ſemper denſè reſpirare. Alterum, raram, ſimulque magnam reſpirationem non ſolum mente vacillantibus, ſed pleriſque etiam alijs minimè delirantibus ſuccedere. Tertium poſtremumque cauſa, propter quàm Aſthmatici, ſive ſuſpirioſi in acceſſione ipſa magna ex parte tuſſi non cruciantur, licet pendeat malum ex craſſis viſcidiſque humoribus pulmonum cavernulas obſtruentibus.

Tuſſis quid.

Tria notatu digna.

Atque

Atque de parte in hoc affectu theorica hæc dixisse sufficiat. Nunc verò Med. Meth. aggredior. Ac primum præcautionem, dein ad curandi rationem urgenti paroxysmo opportunam deveniã. Ergo in præcautione tres erunt scopi, in quos omnia opera dirigenda erunt. Videlicet, ut omni studio prohibeamus ne excrementa præsertim pituitosa in cerebro gignantur: si quæ accumulentur à partibus respiratorijs ad alias minus principales deflectantur: atque tandem thoracicæ partes ita roborentur, ut minus promptè cerebri excrementa recipiant. Primus quidem scopus quatuor opera requirit, scilicet victus rationem congruam, attenuantem nempè, & siccantem quidem, sed ea cautione ne fervidi hepatis intemperantia augeatur, neque caput satis calidum natura magis incalescat. Sed præ cæteris illud intelligat, oportet Cœlum hoc Romanum illi esse adversissimum. Sanguinis (lenita prius aluo) detractionem, vel ex jecoraria dextri brachij, vel ex venis, quæ in sede sunt, ut vaporibus à toto corporis habitu sursum conscendentibus materia detrahatur. Cauterium in parte interna cruris dextri paulò subtus, vel supra genu ad retrahendos halytus ab hepate æstuante in cerebrum continuò ascendentes. Atque cerebri exiccationem, Jecoris autem refrigerationem: utrumque autem opus egregiè præstare poterunt medicamenta, & interna & externa. Primi generis præsidia cerebro siccan-

Meth. Med.

Præcautionis scopi.

Vena sectio.

Cauteriũ.

Cerebrum & jecur roborantia auxilia.

ſiccando idonea erunt confectiones cephalicæ, ut conſerva Anthos, conſerva Betonicæ, ſalviæ, & interdum (Cœlo non æſtuante) Mythridatica confectio, Roſarum, vel Florum cichorei conſervis attemperata. Suffumigia ex thure, & ſaccharo, nec non tandem radicis chinæ decoctum per aliquot dies de more propinandum.

Quæ autem capiti in eundem finem extrinſecus admoveri ſolent, erunt linimenta, pulveres capitales, cerata, capitis lotiones, ac tandem (ſi opus erit) ſtillicidium, vel ex aqua arte parata, vel ex aquis thermalibus ſiccandi citra calorem facultate præditis. Pro hepate verò refrigerando linimentum ex cerato ſantalino cum cichorei, & plantaginis ſucco, aceti roſati modico ſuperaddito: uſumque frequentem conſervarum cichorei, roſarum & violarum: nec non ſerum caprinum cum cichorei ſucco depurato diebus aliquot abundanter ſumendum cæteris omnibus alijs medicamentis jure optimo anteponimus: aquæ enim thermales, ut lucenſes vel his ſimiles omnium efficaciſſimè pro hepate refrigerando citra ventriculi noxam in ægrè ſpirantibus mihi ſemper valdè ſuſpectæ fuerunt, quòd prænimia copia ventriculum diſtentes, Diaphragma ita premunt, ut thoracem pro inſpirando aëre vix dilatare extendereq; poſſit, unde ſpirandi difficultas. His omnibus addimus aquæ dulcis lavacrum, quòd quidem non ſolum hepatis, totiuſque corpo-

Aquæ thermales hic ſuſpectæ.

Aquæ dulcis lavacrum.

corporis habitus fervorem compeſcit, verum etiam vapores tenuiaq; excrementa per halytum digerit. Sed hæc opera aggredi non licet niſi præparatis prius, purgatiſque humoribus, pharmacis cacochimiæ, tum bilioſæ, tum pituitoſæ accommodatis.

Redundantium humorũ purgatio.

Quæ autem excrementa in toto, & præſertim pituitoſa in cerebro accumulabuntur partim pilulis de tribus cum Rhabarbaro, de Hyera cum Agarico, vel cochijs, & aureis ſimul ad inteſtina erunt revocanda, partim frequenti clyſteriorum uſu:

Cauterium in brachio derivationis gratia.

quibus non obſtantibus inurendum erit cauterium in brachio ſiniſtro derivationis gratia à capite, atque ad intercipiendam materiam, quò minus in pectus delabatur. Interim derivationis à capite, & à thorace averſionis gratia,

Errhyna medicamenta.

non ſunt dimittenda Errhyna medicamenta: quale eſt, quòd ex mulſa, & betæ ſucco paratur, vel ex aqua hordei cum mannæ diſſolutæ portiuncula, & majoranæ ſucco.

Errhyna valida ſuſpecta.

Valida autem, potentioraque Errhyna hoc in caſu ex eo ſuſpecta ſemper habui, quòd materiam à capite in palatum, & inde in os, & pectus violenter deducere poſſint:

Apophlegmatiſmi, hic damnantur.

ob eandem quoque rationem Apophlegmatiſmi hic ſuſpenduntur.

[illegible]ecepta in [illegible]rgatione [ob]ſervan[da].

Tria autem in hoc ſecundo ſcopo explendo non contemnenda præcepta ad purgationem attinentia ſunt obſervanda. Primum à validis catharticis abſtinendum, ne horum uſu excrementa nimium agitata in thoracemque præcipitata reſpirationi ſint impedimento:

licet

licet Avicennas helleborum, & colocintydam in hoc affectu curando recipiat: pauca tamen copia, quòd ipsemet etiam valenter purgantia manifeste reprobet. Alterum non semel tantum, sed iterum atque iterum clementer purgandum, quoniam chronica est ægritudo hæc. Tertium in paroxysmo ab omni generoso purganti medicamento abstinendum, ne peccantes humores valde commoti, vehementerque agitati cum præfocationis periculo in respiratoria organa præcipites irruant. Ad firmandos postea pulmones, ne fluxionem è capite æque facilè suscipiant (hic namque tertius erat præservationis scopus) optimum erit præsidium, si singulis diebus horis saltem quatuor ante prandium terebynthi optimi unc. octauam una, cum sulphuris vivi aqua violarum sæpiùs levigati semiscrupulo devoraverit. Corroborat etiam mirificè pulmones simulque detergit, & mundificat syrupus paratus ex decocto succi liquiritiæ, Capillorum veneris, seminis fœniculi, & pulmonis vulpis siccati cum saccharo, vel syrupo Myrtino: quo quidem sæpius lambendo utendum. Dum hæc administrantur, linimentum quoque pro universo thorace parandum erit ex Olei Liliacei, & Amygdalarum dulcium uncijs duabus, & butyri recentis uncia una, cum pinguedinis anseris uncia media, superadditis hysopi sicci drachmis duabus, Croci granis septem, & caræ modico. Et hæc dicta sufficiant

Thoracem roborantia medicamenta.

de

de tribus illis propositis scopis ad præservationem attinentibus. Quos quidem assequi profectò difficile erit, ne dixerim opus præpeditum fore: quandoquidem affectus temporis diuturnitate usque adeò est confirmatus, ut in habitum forè commutatus sit. Præterea causæ internæ antecedentes, cerebri nempè insignis humiditas, capitis, thoracisque vitiata figura: nec non hepatis calida admodum intemperantia sunt Illustrissimo Viro connaturales: ergo difficilè superari poterunt. His accedit, & indicationum ad præservationem spectantium non levis pugnantia: etenim cerebri, hepatis, totiusque corporis habitus refrigerantia requirunt, ideò sub frigidiore Cœlo sicciore-que aëre meliusferè sese habet: morbi tamen efficiens causa immediata humor videlicet pituitosus, qui in cerebro in dies cumulatur frigidorum occursu potius augetur. Attamen cum Illustrissimus Patiens Juvenis sit, viribusque valcat, si ejus obtemperantia, & peritissimi Medici, qui curationi præest sedulitas, & diligentia minimè desiderentur, spero fore, ut vel ex toto vitium hoc tollatur, vel saltem ex longioribus admodum intervallis, ac minori cum molestia accessio in posterum recurrat, eo maximè quod ea hactenus medicatio per generosa præsidia non fuerit adhibita, quæ potuerit, aut penitus affectum hunc superare, aut saltem imminuere. Itaque adventante verè præservationis rationem jam antea explicatam

Præsagia.

alacri-

alacriter aggrediendum: & ne quidquam amplius differatur, etiam atque etiam hortor. Et de præcautionis ratione hæc dicta sufficiant: Quid verò accessionis tempore (si forte fortuna affectus interim recurreret) præstare conveniat, nunc superest compendio explicare.

Ærumnosum sanè, ac prorsus calamitosum Illustrissimum Virum existimo moribus, & litteris, parentumque nobilitate insignem Reipublicæ Christianæ administrationi aptissimū prima juventute ita unius morbi immanitate torqueri, ut ab optimis quibusq; rebus gerendis interdum (quando nimirum Asthmatica urget accessio) avocetur: Quocirca omni accurato studio eam medendi rationem nunc exquirere debemus, quæ Dei beneficio Illustrissimum Virum ab hac calamitate, & gravi servitute vindicare possit.

Asthmaticæ accessionis curatio in duobus scopis posita.

Duo igitur præcipui sunt curationis scopi (si affectus redeat) unus, ut destillatio à pulmonibus arceatur. Pulmonum quidem appellatione omnia etiam, quæ in eis sunt vasa, ipsamque asperam arteriam intelligo. Alter, ut jamdiu infarcti pulmones expediantur.

Primum, ut assequamur; primo statim accessionis initio impura excrementorum colluvies hunc in modum purganda erit.

Purgantis medicamentum.

℞. Rhabarbari electi pulverisati, scrup. i.
Agarici Trochiscati, drachm.

Ligni Guaiaci, drach. mediam.
Infundantur in aquarum salviæ, ungulæ caballinæ, & Vini albi singulorum, unc. 1. cum dimidia.
In expressione dissolve Diaphœnici, drach. 2.
Syrupi de hyssopo, unc. 1.

Fiat potio, & detur quamprimum signis futuræ accessionis apparentibus. Finita purgatione, cerebri excrementa naturali cursu in nares deriventur errhyno blando. Interim etiã molli Clystere aluus repurgabitur. Deinde ad sistendam è capite in subjectas partes destillationem, ad eamque dissipandam.

Errhynum.

℞. Ficuum pinguium, fermenti acris, an. lib. mediam.
Seminis Viticis, & Nasturtij, an. drach. 6.
Seminis synapis contusi, unc. 1. cum dimidia.
Emplastri de Muccillaginibus, unc. 3.

Emplastrũ fluxiones sistens.

Misceantur omnia, & addendo Olei Irini, quod satis fuerit, formetur Emplastrum, quod extendatur super corio tenui, atque anteriori capitis parti ad syncipur derasum applicetur. Quo etiam tempore ne caput excalefactum humores vaporesque à toto alliciat, atque ut incipiens fluxio à thorace avertatur, frictiones, & vincula extremitatum ex usu erunt: tumq; cucurbitulæ cruribus, scapulis, & lumborum,

Aversoria remedia.

borum partibus paulò supra renes, quò diaphragma pervenit, affigendæ erunt. Si tamen ne ijs quidem remedijs asthmatis accessio impediri poterit, sed eadem, ut ante, aut etiam minor recurrat, curatio tota dirigenda erit ad alterum scopum propositum; nimirum, ut thoracicæ partes leniantur, dilatentur, atque pro viribus, quamprimum expediantur: ac interim si adstrictior erit aluus molli clysteriolo sollicitabitur. In id apophlegmatismi nullatenus contulerint, horum enim parum tutus est usus, quòd pituitam deducant in os, & fauces, à quibus potius revellenda. Sed horum loco præscribenda erunt medicamenta ore continenda, quæ suffocationis periculum ob spiritum nimis oppressum arceant. Quorum præcipua sunt, quod

Apophlegmatismi suspecti.

Recipit Aquæ hordei, unc. 3.
Sacchari, unc. 1.
Croci, gran. 4.

Medicamenta expediendis pulmonibus accommodata.

Alterum
Oxymellitis simplicis,
unc. 1. & sem.
Scyllini, unc. sem.
Salis Ammoniaci, scrup. 1.
Croci, gran. 3.
Tertium Ammoniaci, scrup. 1.
Moschi, gran. 3.
Croci, gran. 2.
Oxymellitis Scyllini quod satis sit.

Formentur pilulæ tres, quas deglutiat ex ovo sorbili. Vel

℞. Croci, scrup. sem.
Moschi, gran. 1.
Succi ocymi depurati, drach. 2.
Vini albi aromatici calefacti, unc. 4.
Fiat potio, & calida detur.

Accessione urgente cathartica valida suspecta.
Sputum moventia.

Mirificè enim confert ad anhelosos & suspiriosos omnes. Quo quidem accessionis urgentis tempore, cathartico vehementi materia non est agitanda, ne largius in pulmones fluat, & suffocet; sed blandè sputum provocare oportet potu ptisanæ communis cum saccharo, vel aquæ hordei, in qua elixata sint simplicia pectoralia, qualia sunt, passulæ, pruna dulcia, sebesten, caricæ, strobili, hyssopus, iris, & glycyrrhiza. In id opportunum quoque fuerit thoracem totum illinire, ut sese faciliùs explicare, atque colligere ad sputionem queat, hoc sanè linimento.

Linimentū thoracicū.

℞. Olei Liliacei, & Amygdalarum dulcium, an. unc. 2.
Butyri recentis,
Adipis gallinæ & anseris, an. unc. 1.
Muccaginis seminum lini, & Fœnugræci cum Aqua farfaræ extractæ, an. drach. 6.
Hyssopi sicci,
Ireos, an. drach. med.
Croci, scrup. 1. cum cera.
Fiat linimentum.

De

De victus autem ratione toto accessionis tempore retinenda, nihil dicendum puto: omnibus enim compertum est hanc tenuem, & attenuantem præscribendam fore. Vnum tamen addam, Vino utendum tenui, & subdulci, hydromellite, in quo radix enulæ campanæ præbullierit attemperato. Cæterùm si quid à curatione derelictum fuerit, id sensim eximetur congrua victus ratione præscripta, & purgationibus singulis anni temporibus accommodatis: Hæc sanè (Deo Opt. Max. annuente) impedient ne in pristina mala relapsus (ut ferè solet) sit facilis.

Victus ratio.

Vinū asthmaticu pertutile.

De Stomachi dolore statis temporibus repetente, pro Perillustri ac Reverendissimo Abbate quodam Perusino. Consultatio LIV.

EX his, quæ jamjam ex Perillustris ac Reverendissimi Abbatis ore proprio accepimus, facilè colligere licet veram doloris hujus intervallati occasionem in jecinoris fervore, & ventriculi algore sitam esse. Ventriculus enim frigidior justo ingesta edulia haud perfectè coquit, ex quibus postea suscitati vapores distendentes dolorem hunc ex intervallis quibusdam excitant. Hæc eademque cruda excrementa fervidiori jecori commissa, ac deinceps superassata meatus ad bilis cystim perti-

Stomachi doloris occasio.

Flatus doloris occasio.

Bilis in ventriculum proventa causa duplex. pertinentes ita obstruunt, ut bilis portio, quæ ad proprium folliculum pertingere nequit recurrendo in ventriculum proruat, unde nausea, & insignis dolor, qui nonnisi vomitione, aut ventris dejectione finiri solet. Huic accedit, quòd cum in calidiore jecore bilis copiosior gignatur quàm à cysti expurgari tota possit, redundans ea quoquoversum irrumpit, aut effunditur atque ventriculum etiam sollicitat.

Meth. Med. Quocirca tota vis præservationis in eo posita apparet, ut in primis corpus diligentissimè ab excrementis omnibus expurgetur, subinde immensum illud jecinoris incendium compescatur, simulque ventriculus alioquin frigidus

Præsagia. emendetur, neque verò diffidendum est quin hujusmodi propositos scopos consequi liceat quandoquidem, & symptoma hoc ex intervallis recurrens paucis abhinc Mensibus ortum duxit à perpetratis erroribus quibusdam in vivendi ratione sine delectu, ætasque & vires usque adeò firmæ sunt, ut omnia bona polliceantur: licet indicationum à frigido ventriculo, & calido jecore sumendarum pugnantia nonnihil difficultatis præseferant.

Nunc quæ medicamenta probem, paucis

Ventris lenitio. exponam. Inprimis igitur, & ventriculus, & corpus universum diligentissimè expurgabitur: ad quod agendum, aluus primùm lenita melle rosaceo solutivo, apparandi erunt hu-

Vena sectio. mores biliosi, & pituitosi simul. Interim sanguis detrahendus erit, quòd, & sanguinis copia

in

in Perillustri Juvene existens, & jecinoris ingens calor ita postulare videatur. Deinde apparati humores phlegmagogis, & colagogis simul blandè deturbandi erunt. Itaque nullum mihi tutius medicamentum videtur Rheubarbaro, quod & crudam pituitam, & bilem clementer expurget, obstructionesque mirificè summoveat: quapropter si peracta hac instituta Medicatione bis saltem in Mense bolum ex Rheubarbari drach. una, & altera specierum hyeræ simplicis Galeni Melle rosato solvente paratum devoraverit: Nulla purgatio tutior efficaciorque deprehendetur ad doloris præcautionem.

A purgatione verò, ventriculi robur, & jecoris probam concoctionem medicamentum hoc mirificè procurabit.

Ventriculū & jecur roborantia mendicamenta,

℞. Cinamomi electi,
Santali citrini,
Rosarum rubearum, an. drach. sem,
Margaritarum electarum,
Coralli rubri, an. scrup. 1.
Specierum Diatrion pipereon, scrup. sem.
Sacchari albi dissoluti in aquæ rosarum, unc. 5.

Fiat confectio in tabellis pondere duarum drachmarum. Capiat unam mane jejuno ventriculo, & per horam unam ante Cœnam. Quibus peractis ad hepatis fervorem remittendum, serum caprinum optimè depuratū, adje-

Serum caprinum ad refrigerādum jecur

adjectis in primo cyatho succi cichorei depurati uncijs tribus, quindecim, vel etiam viginti diebus datum, magnopere profuturum speramus. Quo tempore ne ventriculus detrimentum patiatur, Ceratum ex aromatibus paratum ventriculo utiliter applicabitur: quemadmodum etiam in hunc usum aquæ lucenses, vel Porrettanæ de more sumptæ mirum in modum valebunt.

Aquæ thermales calido hepati attemperãdo idoneæ.

Cæterum quoniã præcautionis magna pars in victus ratione est posita, eam, quam peritissimus Medicus Perillustri Viro familiaris præscribet, ut diligenter observet, etiam atque etiam hortamur. Hæc pro Perillustris & Reverendissimi Abbatis salute proponenda mihi visa sunt, quæ etiam magnopere opto prospera, & salutaria.

De læsa videndi actione pro Perillust. & Nobiliss. D. Carolo Piccardo Gallo Vicecomite. Consultatio LV.

A Maximis & notissimis in Medico negotio exordiendum monet Hippocrates. Maximum & notissimum symptoma in Perillustri & Nobilissimo Juvene est visio oculi sinistri ferè abolita; dextri autem diminuta, ac depravata. Vtrumque morbum consequitur oculi utriusque in meatu ita obstructo,

A maximis & notissimis inchoandum.

Morbus.

structo, ut radiorum egressus, & specierũ objecti fere impediatur; magis tamen in sinistro, quam in dextro. Morbi hujus causa interior immediataque est humoris præter naturam inter rhagoidem tunicam, & crystallinũ humorem concretio in sinistro oculo, in dextro autem hujusmodi humoris in pupilla affusio quædam, nondũ tamen concretio facta. Vterque affectus is est, qui à Græcis Hypochyma à nostris suffusio, ab Arabibus aqua, seu pannus à vulgaribus cataracta appellari consuevit. Cujus duæ sunt differentiæ: vel enim causa morbifica humor nempe adhuc tenuis est, & fluxilis vel crassus tenax, & quasi in membranulam quandam commutatus. Vtramq; differentiam, sive potius suffusionis ambos gradus adnotavit Paulus Lib. 3. cap. 22. & Lib. 6. cap. 21. hic suffusionem lenti humoris juxta pupillam consistentiam: illic verò humorum esse affusionem. Proprium esse affectum hunc, non autem per consensum ex eo compertum est, quod non ambo oculi simul ægrotare cœperunt, sed unus tantum sinister nempe: cæterum quoniam uno diu graviterque oculo laborante, alterum quoque in consensum tandem trahi, & experientia quotidiana, & veterum testimonio constat, haud mirari oportet si alter etiam oculus dexter scilicet nunc consimilem affectum experiri incipiat. Rursus ex visis, quæ præ oculis obversari videntur, ut culices, muscæ volitantes, & tenebrosa corpuscula, quorũ

Causa morbi.

Affectus nomenclatura.

Suffusionis differentia.

Propria suffusionis signa.

assiduitas proprium affectum, intermissio verò per consensum fieri indicat, luce clarius oculos per essentiam laborare deprehendimus. Etenim suffusio per consensum, & ambos, & simul, & æqualiter oculos falsis rerum simulacris illudit, cum remissione etiam, & intermissione, sive eveniant suffusionis accidentia oris ventriculi, aut cerebri cognatione, ut in delirio: sive per consensum cum toto corpore fumis elatis per venas in oculum, ejusque pupillam opplentibus. Humorem autem totius mali hujus proximam causam è cerebro per venas, & partim etiam per opticos in oculos transfundi indubitanter asserendum. Quod quidem præ nimia ejus humiditate à natura comparata, accedentibus vaporibus à calidiore humidioreque hepate sursum assiduo sublatis complura colligit excrementa: quæ & copia, & acri etiam qualitate infestantia ejusdem cerebri expultricem facultatem irritant, unde fluxit hæc. Humoris sanè acrimonia aliqua ex bilis pituitæ admixtæ portiuncula facilè deprehendi potest ex modo depravatæ visionis dextri oculi paucis abhinc diebus laborare incipientis, quippe quod visa omnia citrino colore perfusa illi videantur: talia enim apparent, quale est medium, per quod species objecti pertranseunt. Porrò autem causas morbificas interiores antecedentes jam commemoratas jugiter auxerunt errata in sex rebus non naturalibus commissa, ut juvenilis fert ætas. Nec

Consensus plures in suffusione, Unde & qua fluxio in oculos feratur.

Humoris peccantis nota.

Exteriores causæ.

non prægressa ægritudo satis illi molesta: variolis enim paulò antea laboravit. Addita quoque aëris sub hoc Cœlo Romano insigni humiditate, nunc præsertim maximè vigente ob illuvionem Tiberinam. Cur verò magis ad oculos, quam ad aliam partem fluxio hæc inclinaverit causam in connaturalem oculorum debilitatem referendam censeo nam præterquam quod oculus omnium corporis partium semper infirmissimus est, ut Aristot. etiam placuit 31. Part. Probl. accessit etiam Nobilis. huic Juveni major à natura oculorum imbecillitas, ut eorum magnitudo prominentia, pupillæ amplitudo, venarum in his extuberantia, & visus imbecillitas à primo semine comparata cumulatissimè indicant. Quid verò de cura sperandũ censeam paucis exponam. Hypochyma, quæ oculum Nobilissimi Juvenis dextrum obtinet, quoniam adhuc incipiens est, per medicamenta dirigentia, ut digeri, superariq; possit, sperandum. Quæ verò ad oculum sinistrũ spectat curatu difficillima censentur, nam cum immodice concreta, & confirmata videatur, neq; ad digestionem, neq; ad eductionem idonea habetur: verum quoniam ex digiti impressione fusio quædam oboritur, ejusq; figura nonnihil immutari appatet, non usque adeo coaluit, quin sperare liceat, ut facta perforatione visus recuperari possit. Illud etiã spem aliquam recuperandi visus per eductionem

Oculi omnium maximè infirma partes.

Oculorum imbecillitatis notæ.

Præsagia.

nem auget, (ubi tentata prius medicamenta digerentia non contulerint) quod oculo dextro clauso, sinistri pupilla clarior evadit. Et licet oculorum in Perillust. & Nobiliss. Laborante connaturalis imbecillitas difficilem admodum curationẽ ostendat, juventus tamen, & virium robur multa bona pollicentur: ita ut non in præcipiti, sed in ancipiti casu (quantum ego puto) versemur. Nunc id, quod magis requiritur aggrediar, curationem nempe quæ in quinque, præsidiorum generibus est posita.

Curatio.

1. Curationis scopus.

Prim generis medicamenta sunt præparantia, & purgantia cacochymiæ, tùm pituitosæ, tùm etiam aliqua ex parte biliosæ accommodata. Huic succedunt prohibentia excrementorum proventum.

2. Scopus.

Nimirum victus ratio moderatè calida, sicca magis tenuis, & attenuans in qua præscribenda illud tantum monebo. Cibi & potus parsimoniam, aquæ potum, & rei venereæ abstinentiam maximè exigi. Quod Gal. ex Archigene præcipit; unum etiam addo, videlicet Cœli mutationem: nam Cœlum hoc Romanum corpora fluxionibus obnoxia perpetuo reddit.

Cœlum Romanũ fluxionũ Auctor.

Reliqua verò ad victus rationem pertinentia tanquam omnibus nota consulto missa faciam. In eundem scopum feruntur medicamenta, tum quæ suscipiuntur, tùm quæ extrinsecus adhibentur, cerebri humiditatem, hepatisque caliditatem emendantia: quorum ampla est sylva apud omnes scriptores. Huc etiam spectare videtur inustum cauterium in

cruris

cruris dextri interiore parte subtus genu ad retrahendos vapores quo minus in caput elati gignendis excrementis materiã subministrare possint. Tertij generis medicamenta usurpanda eo spectant, ut excrementa quorum generatio prorsus cohiberi non poterit, à capite, & ab oculis ad alias partes, & præsertim ad intestina deducantur: ob id, & clysteres alternis saltem diebus repetiti, & pilulæ de tribus cum Rhabarbaro frequenter devoratæ, vel myrobalanorum cittinarum, & chebularum simul infusum propinatũ mirificè conducent. Quarto loco occurrunt præsidia fluxioni compescendæ opportuna, qualia sunt avertentia omnia fluxurum ad oculos humorem: hinc partium inferiorum frictiones, vincula dolorifica, lotiones, & cucurbitulæ hisce partibus affixæ interdum cute incisa, frequentius sine incisione ex usu maximè erunt: sed quatuor præcipua efficacissimaq; in hunc finem operà sine mora præstanda erunt. Laqueus in cervice. Vesicantia in foveolis paulo subtus aures. Inustiones tres vel quatuor circa synciput Hippocratico more: vel harum loco sinapismi, aut hujusce generis medicamentum aliud, quod materiam ab intimis ad extima evocare valeat. Atque sanguinis detractio ex vena utriusque brachij communi non solum aversionis, cui nunc incumbimus gratia: sed etiam ut corpus magis idoneum evadat ad generosa medicamenta administranda propterea opus hoc alijs commemo-

Tertius scopus.

Quartus scopus.

Errhynorũ & apophlegmatiſmatum conſideratio. memoratis tempore præferendũ erit. De auerſione autem, quę fit per Errhyna, & apophlegmatiſmata vocata medicamenta ſic ſentio. In oculorum affectibus licet Gal. Errhynis utatur, omnes tamen Medici recentiores ab his abſtinendum putant ne cerebri excrementa ob partium vicilitatem largius in oculos detrahantur, qua ſane ratione nonnulli etiam grauiſſimi viri ſuſpecta habent maſticatoria. Ego tamen ratione, experimento, ac veterum teſtimonio ductus in hoc, & conſimili oculorum affectu, utrumque medicamenti genus fœliciter præſcribere, atque uſurpare ſoleo: ea tamen lege, ut placidiora mitioraque ſine labore trahentia eligantur. Quapropter, ut Nobiliſs. hic *Qintus ſcopus.* patiens errhynis ex mannæ modico cum aqua hordei diſſolutæ frequenter corpore exactè præpurgato utatur, interimq; etiam maſticem cum fœniculi ſeminibus & cera in paſtillum non admodum durum ſine labore mandat, maximè commendamus. Quinto poſtremoq; loco medicamentis omni ſtudio incumbendũ erit, quæ humorum reliquias in toto corporis habitu, atq; in oculis præſertim digerant diſſipentq;. Quorum omnium efficaciſſimum erit *Salſa decoctum.* ſalſæ pariliæ cum ſantalinis rubris decoctum additis in fine ebullitionis ad tantiſper ebulliendum herbis ocularibus, ut eufragia præ cæteris, & chelidonia, quadraginta diebus de more propinatum, quo tempore ſimul omni induſtria citra violentiã ciendi erunt ſudores,

ea tamen diligentia, ut caput ab omni incalescentia defendatur, simulque ut hora somni unc. med. conservæ salviæ seu betonicæ cum drach. 1. confectionis humaim à Mesue adeò celebratæ devorêt, magnopere cõmendamus. Inter ea verò quę oculis extrinsecus admoventur detergentia nempe, & discutientia maximè cõmendamus pulverem Sief albi sine opio lacte muliebri levigatum. Aquam ex pane cum simplicibus ocularibus ex tota farina parato, & ex furno statim educto extracta, atque in oculos guttatim instillata primas etiã in hoc opere obtinet partes. Huic accedit sagapenum aqua rosarum, lacte & albo ovi simul cum saccharo candido dissolutum, ossis etiam sepiæ pulvis oculo imissus ejusdẽ aqueos humores mirificè tergit. Quibus malo non cedente valentiora sunt tentanda præsidia, ut quæ ex animalium felle parantur; quorum tutissima sunt omnium fel perdicis, tauri, vel bovis, & apri, ex quibus collyrium optimum parari poterit, ut exempli causa ex fellis perdicis unius cum dupla portione lactis muliebris, & portiuncula albuminis ovi aqua fœniculi sæpius agitati. Quib' omnibus, si vitiũ non cedat, observeturq; suffusionem ad integrã pertinacẽq; concretionẽ tendere, aliam tunc temporis medendi rationem jure opus erit, de qua in præsenti, nobis minimè agendũ. Hæc autem sunt, quæ ex tempore dicenda occurrebant pro reparãda Nob. Juvenis visione. Quæ Deus salutaria illi concedat.

Ocularia medicamenta.

De Capitis dolore, ac de læsa visione, pro admodum Reverendo Patre Bartholomæo Blondo. Consultatio LVI.

Voniam nullũ de præteritis consilium inire possumus: de prægressis in proposito laborante nihil dicendũ puto: præsertim cum à Clarissimis Viris, qui ante me dicebant fideliter omnia non minus docte quam eleganter recitata fuerint; & quæ præterierunt ad curandi rationem nihil conducunt: nisi quatenus in affectus cognitionem curaturum Medicum ducere possunt. Affectus autem pravi, & magni Reverendũ admodum Virum hoc tempore sollicitantes duo sunt hique notissimi: Hemicrania, seu capitis dolor dextram capitis partem à medio capite usque ad frontem assiduè excrucians: Et oculi sinistri visio usque adeo imminuta, ut nihil præter lucem intueatur: dextri autem prorsus abolita visio. Hæmicraniã hanc propiam non autem per consensum huic esse, duo manifestè declarant, doloris assiduitas cum remissione quidem interdum aliqua, sed sine intermissione: nullumque aliorum viscerum vitium usque adeò insigne apparet; quod caput in consortiũ tale trahere possit. Non ibo tamen inficias hepar in hoc calidius justo, & sanguinem in universo corpo-

Affectus.

Affectus proprius.

:orporis habitu calidiorem halytus tanquam nateriam, ex qua excrementa gignuntur; ipsi erebro suggerere: verum hic proprius legitimusque consensus non dicitur. Quod ex longa tiam patiendi consuetudine affectus jam firnatus sit. Vtrum autem dolor hic exteriores, el interiores capitis partes obsideat; obscurũ idetur, cum utriusque sortis extent indicia, ropterea, ut hujusce rei veritatem assequanur, illud supponendum. Quod affectus apitis; qui omnes ferè sunt symptomata in res ordines digeruntur: alij enim cerebri subantiam, alij ductus, & meatus per quos spiriusanimales à cerebro in sensuum, & motuum rgana distribuuntur: & alij membranas ofendunt. Primi generis sunt facultatis principis mptomata, ut phrenitis, delirium, melanholia; & hujuscemodi alia: secundi ordinis int sensus motusque symptomata, ut vertigo; pilepsia, apoplexia; convulsio; paralysis, & jus generis alia. Ad tertiam verò seriem spetat dolor, de quo nunc agimus. Hoc autem mptoma (ut dicebamus) solas membraas, meninges nempe, & pericranium; ut exuisito sensu præditas exercet. Quod autem olor hic externam membranam, pericranium idelicet offendat, sensu deprehenditur: nam ire ea in parte vel leviter etiam pertractata; olor ibi exacerbatur. Internas etiã intra calriam membranas simul dolore affici non est abitandum: siquidem, & gravitatis cujusdam

Capitũ affectus omnes.

Affecti pericranij notæ.

ſenſus, & auditus viſuſque organa oblæſa hoc ipſum manifeſtè declarant. Quibus & illud accedit, quod inclinato capite doloris, & gravitatis ſenſus augetur. Addo etiam, quod dolor ad intimas uſque oculorum radices (ægro referente) pertingit, partis capitis interioris affectæ certiſſimum apud Gal. tertio de Locis affectis cap. 9. Argumentum. Et licet externi etiam capitis dolores eodem perſæpe pertingant, quod ad nata membrana oculorum cavum ſuccingens à pericranio deducatur, iſta-men non uſque adeò ad penitiores, profundioreſq; oculorum radices, atque interni, pertinere dicuntur. Hinc manifeſtum evadit Galenum injuſtè ab aliquibus reprehendi in jam citata ſententia. Cauſam autem exterioris doloris proximam, bilioſum ſanguinem eſſe non ſolùm ex doloris partis externæ natura ſeu ſpecie intelligere facile eſt, quod acer, erodens, ac perforans ſentiatur, verum etiam ex cutis parti laboranti ſuperpoſitæ rubro citrinoque ſimul colore cum puſtulis eadem in parte eundem ſervantibus colorem. Dolor quoque ad tempora, pulſatilis, & venæ oculorum extuberantes, tótaque oculi adnata membrana rubore ad flavum tendente ſanguinis bilioſi copiam clare oſtendunt. At ſi cerebri per nares, & palatum egredientia excrementa diligenter expendamus, craſſa nimirum, & pituitoſa, quibus ſanguinis nonnihil continuo admiſcetur, doloris interioris cauſam immediatam, humorem pitui-

Gal injuſtè à quibuſdã reprehenditur.

Exterioris doloris cauſa.

Interioris doloris cauſa.

pituitosum sanguine nonnihil refertum, citra omnem controversiam assignabimus. Quod quidem rationi est consentaneum; quandoquidem sanguinis biliosi redundanti hepatis calidam intemperiem consequitur: pituitosus verò humor caloris innati cerebri imbecillitatem, tùm ex morbi diuturnitate, immodicis vigilijs, & animi passionibus, tùm etiam ex longa media comparatam. De capitis dolore satis. Nunc de oculorum affectibus agendum. *Oculorum affectus.* Igitur oculi sinistri visio, quæ ferè perijt nullo apparente in hoc oculo vitio, quod sensu deprehendi possit, nisi quod ob humorum crassitudinem quandam, obscurior nonnihil videtur, symptomatis hujus causam immediatam in nervum opticum obstructum, vel quovis modo adstrictum referendam esse persuadet: *Opticorum affectorum signa.* levis enim illa humorum densitas visionem prorsus impedire minimè posset. *Oculi nebula.* Oculi verò dextri omnino obcœcati causam nervo pariter optico secundum ejus ductum adstricto acceptam ferendam putamus: propterea quod brevi tempore trium scilicet dierum spatio citra ullum in eo vitium visionem prorsus amiserit. Nec ab hac suspicione me avocat nebula illa, sive pituitosus humor, cui sanguinis portiuncula commixta videtur, corneæ tunicæ inherescens, licet pupillæ etiam opponatur: quoniam hujus humoris adhæsu laborantes non omnino visu privantur: sed per nebulam, fumum, aut caliginosum

vaporem omnia objecta se intueri putant. At quoniam oculus etiam hic nonnihil opacus cernitur, dubitare quis posset num fortè affectus, qui oculi caligo communiter appellatur abolitæ visionis in causa esse possit. Hoc autem nequaquam asserendum arbitramur: quandoquidem caligo tenebrosa est visio corneæ tunicæ crassefactæ, & nimium densatæ vitio: quod quidem rarum est ex morbo, frequens autem in senectute, in qua membranæ unguiũ instar crassescunt: sed visionem non prorsus suspendunt. Quare relinquitur morbum à quo symptoma hoc immediatè pendet esse optici nervi adstrictionem, seu etiam obstructionẽ. Sed objiciet quis, nonne hujus affectæ visionis citra ullum in oculis vitium effatu dignum causa, in cerebro, non autẽ in opticis esse posset? Non equidem: propterea quod non modo ad oculos, verùm etiam ad alios sensus imbecillitas pertineret. Hac sane observatione affectæ visionis causa interior pervestiganda. Ex dictis luce clarius apparet oculorum ac præsertim dextri vitium in admodum Reverendo Viro illud esse; quod Græci (Amaurosin) practicantes verò guttam serenam appellare consueverunt. His itaq; enarratis affectus præter naturam laborantem hunc sollicitantes unà cum causis, & sedibus affectis sese in conspectum dant.

Oculi caligo quid.

Objectio.

Objectionis solutio.

Gutta serena.

De futuro autem præsentium malorũ eventũ ita sentio. Hemicrania hæc, cum, & inter-

Præsagia.

nam

nam & externam capitis partem exerceat, atq; à fervido jecinore foveatur, nonnisi curatu difficilis judicari potest; ac præsertim cum ob frigidum, pituitosumque humorem nervos visorios obstruentem, medicamenta eo gradu, eaque mensura refrigerantia usurpari tutò non possunt, qua calido huic capitis morbo satisfacere valeant. Quod autem ad nervorum opticorum adstrictionem, seu obstructionem spectat, longa admodum, & difficilis curatio existimanda: tùm quoniam crassi viscidique humores nervis visorijs semel impacti, vix excindi summoverique possunt, quod & sumpta, & admota medicamenta quantumque idonea eò pervenire vix possunt: tùm quia cerebri in hoc laborante calidum innatū quotidianis medicationibus, & studijs violatum, unde pituitosi humoris proventus, reparare difficilè admodum erit. Nihilominus, & ætas adhuc consistens, & Ægrotantis prudentia obsequentiaq; nec non peritorum, & Doctissimorum Medicorum diligentia multa nobis bona pollicentur.

Curandi ratio duo capita complectitur: alterum ad hemicraniam; à qua veluti urgentiore exordienda curatio pertinere videtur; Alterum ad visionis offensam. ***Curandi Methodi.***

Cephalæa igitur hæc biliosa, nonnihilque sanguinea victus rationem tenuem quidem requirit, non tamen tenuissimā. Naturis enim biliosis hæc est inimicissima. Qualitate frigida ***Victus ratio.***

sit,& humida. Quo victu præscripto, mox antecedens causa revellatur clystere refrigerante, in quo cholagoga sint dissoluta. Vel potione paulo valentiore, quoniam bilis hic quasi turgens est, & furiosa.

Clyster.

Vena sectio.

Deinde secta vena humerali, vel communi brachij dextri sanguis adimendus ad calorem eventandum, simulque ad sedandum dolorem, ejus causa nonnihil imminuta. Parce tamen detrahatur, quod eo vacuato, laxatis veluti habenis, bilis excandescat effervescantque.

Topica.

Interim topica etiam ab initio non sunt omittenda, ea tamen cautione, ut à mitioribus ad valentiora fiat progressus, ut

℞. Olei violacei,
Nenupharini singulorum, unc. 1.
Aquæ plantaginis,
Violarum,
Aceti albi, an. drach. 2.
Misce pro litu frontis, & temporum.

Vel

℞. Populei,
Infrigidantis gal. singulorum, drach. 2.
Olei Nenupharini, unc. 1.
Aquæ rosarum,
Plantaginis an. unc. sem.
Aceti albi, drach. 2.
Misceantur pro consimili linimento.

Quod si dolor non cedat ad narcotica parce sumenda, admovendaq; confugiendum, reiteranda-

randaque erit purgatio chologogis, apparatis prius humoribus biliosis syrupis, & aquis convenientibus. Quo tempore frictiones lotiones, & vincula dolorifica extremorum aversionis gratia administrabuntur. Sicque, & cucurbitulæ cum levibus incisionibus cruribus coxis, & natibus affigantur, vel apertis venis, quæ in sede sunt sanguis detrahatur. Cæterum quoniam vigiliæ laborantem hunc magnopere torquent, pro conciliando somno. *Aversoria auxilia.* *Linimentum.*

℞. Vnguenti Populeonis, unc. sem.
Opij,
Croci, an. gran. 3.
Cum Oleo Nenupharino.
Fiat linimentum pro pulsibus.

In eundem usum etiam dormituro exhibeantur aquæ lactucæ unciæ tres cum syrupi de papavere uncia una cum dimidia. Illud unum, quod nunquam fallit, hic addere placet præsidium ad biliosam cephaleam edomandam: Recipit autem foliorum mollium hederæ, foliorum plantaginis, violarum an. partes æquales, & cum oxyrhodino terantur, & fronti temporibusque imponantur. *Syrupus pro conciliando somno.* *Egregium præsidium.*

Quod si his non cedat malum, caput stillicidio ex lacte vaccino tepido de more subijciatur: vel ex hydreleo parato ex Oleo violaceo, & rosaceo, nec nō ex aqua, in qua præbullierint flores chamœmeli Meliloti Anethi, semina fœnugræci, lini, & hujusmodi alia anodyna *Stillicidiū.*

temperataque medicamenta simplicia, quibus addenda sunt aliqua adstringentia, & roborantia, ut rosæ, plantaginis folia, & consimilia, ex Gal. præcepto Lib. 2. de Medic. loc. cap. 3. Cum quibus (dolore non cedente) ex intervallis biliosi humores sunt purgandi Catapotijs his.

Pilulæ probatæ.

℞. Pulveris hyeræ simplicis Gal.
drach. 1.
Pilularum arabicarum,
drach. 1. sem.
Trochiscorum Myrobalanorum Citrinarum, scrup. 2. & sem.
Rhabarbari, drach. sem.
Spicænardi, gran. 5.
Cum Syrupo violaceo,
Fiat compositio.

Cujus drach. 1. à Cœna per quinque horas devoretur. Deinde subdormiat duabus vel tribus horis. Ad hæc etiam repetenda erunt medicamenta localia; in quorum usu cavendum omnino medicamentum ex Euphorbio à compluribus indifferenter usurpatum. Quandoquidem Euphorbium quarto ordine excalefacit, quò fit ut exulceret, ruborem inflammationemque inferat; quapropter Gal. 2. de Med. Loc. in fine tali utebatur medicamento in Hemicranicis ex frigido pituitosoque humore. Quocirca medicamenti ex Euphorbio loco, unum duntaxat nobis occurrit, quod citra calorem, redundantem omnem humorem

Animadversio.

dolo-

doloris causam ex alto etiam mirificè evocabit. Conficitur autem ex cochlearum carnibus in mortario contusis, ac ad lævorem redactis cum modico thuris in pulverem redacti, atque cum portiuncula Myrrhæ. Cochlearū etenim caro omnem supervacaneum humorem ab intimis ad extimas evocat; ideoque partes, vel etiam penitiores humore quocunque gravatas omnium valentissime desiccat, ut experientia quotidiana comprobatur. Quod etiam adnotavit Gal. Lib. 11. de Simp. Medic. Dum hæc omnia peraguntur, ut hepatis etiam fervidioris ratio habeatur refrigerantibus potionibus, nec non linimentis frequenter de more utendum illi erit. Quemadmodum, & ad deflectendos fervidos humores vaporesq; à capite ad infernas partes Cauterium in cruris dextri interna parte paulo subtus genu excitatū diuq; gestandum incredibilem opem allaturū nemo dubitabit.

Medicamētum ex alto evocans.

Cochlearū vires.

Hepatis fervorem emendantia.

Cauteriū.

Quo sane remedium licet ad aversoria, de quibus antea egimus, pertineat, ultimo tamen loco proponere placuit, quod optimè sciam hujuscemodi Cauteria Reverendo admodum Viro minimè arridere.

Sedato capitis dolore, à quo veluti urgentiore curatio exordienda erat, omne studium, & consilium eo dirigendum, ut abolitæ visionis causa, humor videlicet crassus, & lentus nervos visorios obstruens, viamque visorijs spiritibus intercludens pro viribus exscindatur

Abolitæ visionis causa tollenda.

summoveaturque. Ea propter in primis causæ omnes evidentes erunt prohibendæ mutata victus ratione antea instituta.

Victus ratio. Aër igitur verno hoc tempore justo inclementior corrigendus erit igne ex lignis Juniperi in proprio cubiculo suscitato. Somno utatur moderato, neque unquam interdiu subdormiat. Et cum exercitio uti minime illi sit concessum, hujus loco partium infernarum plures valentioresque frictiones singulis diebus mane, & vesperi jejuno ventriculo fiant. Aluus omni Arte lubrica servetur. Animi motus omnes immoderati, assidueq; meditationes omnino declinentur. Cibi eligantur boni succi facilis coctionis paucorum excrementorum, & qui crassos succos nullatenus ingenerent. Vinum licet moderate sumptum excalefaciat, nihilominus quoniam, & maximè vaporosum est, & citissimè distribuitur, ob idque crudos succos in partem affectam facilè transvehere potest dimittendum consulo. Parce quidem edat semper, sed cœna etiam sit prandio parcior. Et à cibis, vel coriandris sacharo contectis, vel Diacitonio, aut Citri sacharo conditi, portiuncula utatur ad vaporum in caput ascensum cohibendum. In summa victus calefaciens, siccans, & extenuans cum mediocritate constanter servari debet.

Ventris lenitio. Cum hac victus ratione instituta statim aluus subducatur acriori Clystere, mox pharmaco clementer primam regionem expurgante, ut

℞. Dia-

℞. Diacatholici, drach. 6.
Electuarij lenitivi, unc. med.
Rhabarbari, scrup. 2.

Misceantur, & fiat bolus horis quatuor ante prandium exhibendus.

Deinde apparentur humores pituitosi medicamentis hisce opportunis, quibus modice etiam refrigerantia in calidioris hepatis, totiusque corporis habitus gratiam addantur, ut. *Humorum præparatio.*

℞. Syrupi de stœchade,
an. unc. med.
Syrupi capill. ven. an. unc. med.
Oxymellitis simplicis, an. unc. med.
Aquarum Salviæ, an. unc. 1.
cum dimidia.
Betonicæ, an. unc. 1. cum dimidia.
Cichorei, an. unc. 1. cum dimidia.
Misce pro Syrupo in Aurora dando.

A nono, vel saltem septimo syrupo apparati humores purgentur pilulis cochijs, & de Agarico Mesues simul commixtis; vel fœtidis cum Rhabarbari modico. De sanguinis missione, de qua audio à Clarissimis Viris in hac secunda medicatione dubitari, ita sentio. Cum Reverendus hic Vir biliosa potius cacochymia, quã plethora laboret (quod ad totum corporis habitum spectat) huicque non semel tantum sanguis detractus fuerit in prima medicatione capitis dolorem vehementem respiciente, nulla video in hoc opus esse sanguinis missione ex cubiti vena, sed corpore, simulque *Purgatio.* *De vena sectione.*

etiam

etiam capite expurgato, juberem ut quamprimum frontis vena secaretur: postea angulares venas ab utraque nasi parte secandas consulerem ad demendam causam antecedentem sanguini commixtam, post hæc cucurbitula occipitio utiliter cum scarificatione affici poterit. Quam quidem sanguinis ex commemoratis venis detractionem ex Aetij, & Pauli sententia rationi consentiente purgantib⁹ medicamentis ego quoque anteponerem, si vitium hoc à sanguinis copia confertim opticos nervos obstruente penderet. Quod autem à crassorum viscosorumq; copia malum hoc proficiscatur ex eo deprehenditur (præter alia signa antea adducta) quod capitis gravitas maximè in profundo juxta radices oculorum interiores ab Ægrotante assidue persentitur. His peractis capitis pituitosa recrementa validis medicamentis per os, & nares expurgentur: item sternutamentum valido medicamento excitetur, ut humor meatus obstruens vehementi hoc motu avocetur: obid vomitus etiam vi aliqua excitatus ex usu erit. Quibus malo non cedente, caput aqua marina actu calida perfundendum, atque ad synapismum etiam ascendere licebit. Interim oculi foveantur spongia aqua marina insuccata.

Frontis & angulorum venæ sectio. *Per os & nares expurgatio.* *Capitis lavacrum.*

Collyria. Probantur etiam quam maximè Collyria, primum quidem ex melle, postea ex melle attico cum fœniculi succo. In id etiam omne fel, ac præsertim taurinum cum marrubij succo

mirum

mirum in modum probatur. Præstantissimum etiam in hunc usum collyrium conficitur ex croci, & piperis æquis portionibus cum Myrrhæ dupla portione felle taurino, & marrubij succo exceptis. Postremò vitiò adhuc pertinaciter persistente setacium vel inustum cauterium in cervice magnopere probo, simulque decoctum ligni guaiaci, & visci quercini cum simplicibus cephalicis, & ocularibus triginta saltem diebus de more propinatum. Tot dicenda occurrebant pro admodum Reverendi Viri valetudine reparanda, quibus Deus Opt. Max. aspiret ex toto pectore precamur. *Setacium.* *Guaiaci decoctum.*

De surditate auris sinistræ, pro Illustrissimo ac Reverendissimo Cardinali Sarnano, Consultatio LVII.

SVrditas symptoma functio videlicet abolita facultatis sensitricis, & propriè sensus auditus in Illustriss. ac Reverendiss. Cardinali morbum consequitur in via, angustiam nempe seu obstructioné alicujus partis ad aurem sinistram pertinentis, cujus auditus in totum offensus est. Morbi autem hujus causam in crassos humores viscidosque ad aurem decumbentes penitus impactos, & conquiescentes fertur: Hi enim omnium maximè sensus omnes eorumq; functiones consopire solent. Huic accedunt, & auris illius, & capitis gravi- *Affectus.* *Causa interior.*

gravitas pituitosi humoris indicia. Ad hæc cum vitium hoc non sensim, ut morbi ex intemperie, sed confertim consequutum fuerit consuetam antea pituitosi humoris per nares nunc cohibitam excretionem, non aliunde quam ab hoc pituitoso humore profectum esse jure existimandum. De sede autem propriè affecta sic sentio.

Pars affecta. Gravis porrò auditio atq; surditas sola magnitudine distantes fiunt, vel cerebro, vel primo audiendi organo, vel auris anfractu, aut læso, aut impedito. Hic cerebrum omni prorsus culpa vacare ex eo intelligitur, quod & functiones principes, & reliqui sensus omnes nulla tenus impediuntur. Quod autem mali causa in meatu anfractuoso non sit, sensu deprehenditur: quandoquidem intromisso in aurem laborantem stylo seu specillo, aut auriculari illo communi instrumento, nec caruncula, nec tuberculus, nec ulcus ea in parte inveniri potest. Reliquum igitur est, ut partem in hoc morbo affectam, expansum nervum sensus auditus præcipuum organum statuamus: hoc enim pituitoso humore referto, indeq; angustato, & impedito, spiritibus è cerebro distributis via intercluditur, unde sensus hic in totum perijt. Cujus quidem morbificæ causæ origo accepta fertur impeditæ excretioni per nares consuetæ.

Prgnostica. Quod ad futurum morbi hujus eventum attinet: ut quæcunq; ab origine, vel paulo post, sed

sed longissimæ, & absolutæ surditates fiunt, nullo remedio superantur, ut rectè adnotavit Paulus Lib. 3. cap. 23. ita, & recens, nec etiamnum consumata surditas alterius duntaxat auris: qualis est de qua nunc agimus, curationem sanationemque (licet aliqua cum difficultate) admittit. Vt igitur Illust. ac Rev. Virum à præsenti morbo vindicem, simulq; ab imminenti alterius auris surditatis periculo præcaveamus, quatuor remediorũ generibus utendum.

Primò, causæ morbi evidentes omnes prohibeantur, oportet, universa victus ratione tenui attenuatoria, ac modice calefaciente, & siccante. *Curationis scopus primus.*

Secundò avertentibus seu revulsorijs utendum erit: secta nimirum vena humerali brachij sinistri, cum sine plenitudine pituitoso humori sanguinis nonnihil commisceatur, ut ex per sputum excretis observatur. Cucurbitulis etiam cum scarificatione inter scapulas affixis. Nec non setaceo cervici administrato, aut cauterio, vel saltem aversionis, & derivationis gratia, vesicatorijs. Clysteribus pariter acrioribus, & catharticis phlegmagogis per intervalla quales sunt Pilulæ Cochiæ, de hyera cum Agarico, vel de Agarico Mesues, prægressa pituitosorum humorum præparatione syrupis idoneis. A qua purgatione, medicamentis, quæ per os, & nares pituitam eliciendo avertunt, nec non, & eis, quæ sternutamenta cient incunctanter agendum erit. *2. Scopus.*

Tertiò

3. Scopus. Tertiò medicamenta dissipantia; humidorumque pituitosorum reliquias per halytum digerentia; simulque caput roborantia ex Galeni auctoritate tertio de Medic. loc. cap. 1. administranda erunt, tùm sumpta, tùm etiam admota. Quamobrem ligni guaiaci secundum artem parati, decoctum triginta saltem diebus, ut motis est, summopere Illustriss. ac Reverendiss. Cardinali profuturum spero. Quo tempore Theriacæ, vel Mythridatij interdū drach. una, nonnunquam conservæ betonicæ, aut florum salviæ uncia media alternis saltém diebus dormituro devoranda exhibeatur. Interim semel, vel bis etiam in hebdomada lavare caput expediet lixivio ex vitis cineribus parato, in quo simplicia cephalica siccantia citra insignem calorem præbullierint.

4. Scopus. Quarto postremoque ad topica deveniendum pharmaca, quæ crassos viscososque humores incidant, ac secent, attenuentq; ex quorum numero erit Absynthium cum aqua marina seu salsa decoctum, ac per arundinem pro fomento adhibitum. Succus etiam hederæ depuratus cum Vino albo potenti instillatus mirifice prodest; ova quoque formicarum contrita atque cum succo cæpæ in aurem infusa, quam vetustissimam etiam auritum surditatem persanant: item, & caprillum fel, vel leporis fel recens cum pari mellis portione mixtum, & in cæpæ corio tepefactum in aurem immissum, auditum mirificè restituit. Olei etiam ex semi-

num

num sinapis guttula una alternis diebus in aurem instillata mirum in modum conducit. Remedium omnium optimum ac sæpius comprobatum hujusmodi est.

℞. Aloes, drach. 1.
Colocynthidis interioris, an. scrup. 1.
Euphorbij, an. scrup. 1.

Terantur subtilissime, & cum felle vaccino misceantur, & fiant pastilli, qui siccati fricentur super cote, & cum succo raphani in aurem laborantem infundantur. Faxit Deus, ut hæc à nobis proposita prospera, ac salutaria Illustriss. ac Reverendiss. D. eveniant.

De colli vesicæ sectione ad tollendos dolores lythyasi laborantes in reddenda urina crudeliter excruciantes, pro Perillustri D. Iacobo maria Campanacio Illustrissimi Senatus Bononiensis à secretis majore Cancellario ad Excellentissimum D. Flaminium Rotam Medicum Celeberrimum. Consultatio LVIII.

EX litteris tuis, Vir Clarissime, facilè collegi, te magnopere exoptare narrationem aliquam ex propria mea sententia de vesicæ calculis, sumpta occasione ab affectu, cui nunc incumbimus, quo fit ut quan- *Gratiarũ actio.*

tum me ames, quantique meum judicium facias aperte intelligam. Quapropter quas possum immortales tibi gratias ago, polliceorque daturum operam, ut paucos mihi te uno cariores esse magis, magisque in dies certior evadere possis. Ad institutum autem accedo, neq; de renum calculis quibus antea Perillustris laborantis renes obnoxij fuere quidquam dicendum puto, tùm quoniam quæ antecessérunt nihil momenti ad institutum, cui nunc alacriter incumbimus habere videntur, nisi ut ad curandi rationem ex cognitis affectibus pendentem conferunt: tùm quia isthæc omnia tibi notissima fuisse certo scio, quemadmodum ex litteris tuis accepi laborantem hunc vesicæ lithyasi graviter cruciari non amplius dubitandum. De quo quidem affectu nunquam hæsitavi ego, ut per litteras Excellentissimo Cucchio, & ipsi quoque laboranti à me ex Vrbe datas unicuiq; compertum esse potest. Et quanquam affectus interiores quos Hippocrates obscuros appellare consuevit absente præsertim ægrotante assequi difficile sit: atque inter cognitu difficillimos, lapis in vesica unus est, isque præcipuus, quod complura pandat signa alijs vesicæ morbis ita communia, ut hunc ab illo affectum vix discernere possit, vel etiam peritissimus in Arte Medicus. Ego tamen doctissimi senis sententia 4. Aphor. Aph. 79. ductus de hoc affectu nequaquam dubitavi, & utinam in Clarissimi Viri Domini mei gra-

Quæ præterierunt in ægro inte-dũ æstimanda.

Affectus nunc urgens.

Interiorum affectuum difficilis cognitio.

Lithyasis verum legitimumq; signum ab aliis antea non cognitũ vel dissimulatum.

gratiam, & commodum Hippocratica hæc conjectura me decepisset quoniam nunc in tot ærumnis non versaremur. Sed in oblatū nunc mihi campum aliquantulum spatiari (quæso) condonetur. Hippocrates ergo Aphor.79. quartæ sectionis à nullo neque ab ipso Galeno hactenus, ut decet, explicato hanc protulit sententiam. Quibus in urinis sabulosa subsident, his vesicæ calculo laborat. Quam quidem sententiam si ea ratione admittamus, quam interpres Galenus sequitur, falsam prorsus esse ex eo facilè constat quod infiniti ferme homines urinam sabulosam toto eorum vitæ tempore mingere observentur, & unus ex illis sum, citra tamen ullam unquam vesicæ lithyasis suspicionem, quo fit ut non possim non valde Galenum tantum Virum, & omnes alios post ipsum scriptores admirari, quippe qui tanti momenti ad Medicinam faciendā Aphorismum, vel non intellexerint: quod quidem vix adduci possum, ut credam, vel saltem ob aliquam in eo ambiguitatem dissimularint, tota autem propositæ difficultatis explicatio ex illius verbi, sabulosa, proprio significatu palam desumitur: etenim hac voce sabulosa, græce autem psamodea, nil aliud summus Hippoc. intelligere voluit, quam sabulum crassum, cui veluti terra pinguis sit admixta. Hoc est lutosum sive argillosum quid, veluti narium muccus matulæ fundo tenaciter inhærescens. Signū sane lapidis majoris in vesica con-

Galeni interpretatio suspecta.

Aphorismi Hippocratis propria Auctoris interpretatio.

creti pathognomonicum. Sed quoniam in rebus humanis nihil est perpetuum, mirari non oportet, si interdum consimili affectu laborantis hoc signo destituantur, quod lapis in vesica sit exiguus, ut in Illustrissimo ac Reverendissimo Cardinali Paleotto anno elapso observavimus. Causam autem huic cænosi excrementi alias fusiori sermone explicuimus. Difficultatem hanc solus Cardanus intellexit proposuit sed non persolvit. Inquit enim ubi calculi in vesica vel in renibus suspicio sit ad certiorem distinctionem Ægrum equitare, saltare exercerique vehementius suadet. Inde medicamenta lapidem comminuentia exhiberi. Ac dein subsidentia in urinis inspici, in quibus si arenulæ appareant sive lapidum frusta, lapidem in vesica seu in renibus adesse indicabitur. Si nihil horum appareat omnis calculi suspicio excluditur.

Cardani commentũ.

Cardani de lithyasi cõjectura reprobatur.

Ingeniosa profectò est hæc interpretatio, sed neque veritati, neque doctrinæ Hippocraticæ consentit: nullibi enim apud Hippocratem assertionem hanc reperies, neque lapidem comminuentia in vesica præsertim existentem atterere, & comminuere semper possunt, quod his durior lapis neutiquam cedat. Adde quod ab hoc vehementi motu, & exercitio maximum imminet periculum, ne homo in maximum urinæ ardorem incidat. Solis igitur urinis sabulosis secundum nostram interpretationem, ut vesicæ lithyasis proprijs signis fidendum.

dum. Etenim ut vesicæ calculus, situ, figura, colore, magnitudine, atq; substantia plerumque variat, ita & varia symptomata laborantes tenens. Quorum nonnulla communia sunt ejusdem partis affectæ inflammationi ulceri adnatæ carunculæ, & gonorrheæ galicæ propria tamen calculi vesicæ signa hæc fere sunt. Mictio crebra adeò ut, & tandem assiduo meiendum sit, vixque possit urina cohiberi. Vrinæ fluor interdum repente intercipitur, obviam quidem impulso calculo. Quo tempore laborantes cacaturiunt. Quod versicæ cervici anus consentiat, præsertim si lapis sit major, tuncq; incumbentis gravitatis ponderisq; sensus percipitur: unde difficilis laboriosus, & doloris plenus per salebrosa loca est incessus, atque cum repetente laborantes sedendo alterum pedem vehementius concutiant dolorē molestum satis sentiunt juxta anum in ima pudendi parte moto lapide subjectasq; partes prementе. Ac tum dolor alias universum pudendi ductum, alias glandem solam affligit hisque acerrimus sub emictionis finem, cum calculis urinæ cursu incitatus quasi proditurus sphincterem violentius comprimit. Cæterum cum pudendi interior tunica fere coeat cum vesicæ cervicis interiore pariter membrana, hac affecta, illa quoque compatitur: dolor tamen persæpe acutior in glande, ut in parte exquisite admodum sentiente, (ut tu rectè sentis) excitatur. Accedentibus forte etiam parvulis are-

Cur symptomata vesicæ calculo laborantes exerceat.

Lapidis vesicæ signa propria.

nulis ea in parte angustiori firmatis, vel etiam urina sensim tanquam aqua per parietem præter largum ejusdem fluorem glandem interius madefaciente. Præterea urina alba crassa, & turbida interdumque cruenta redditur, cum calculus grandior jamdiu est in vesica concretus, cujus quidem sedimentum si purulentum, aut narium muccori per simile fuerit certissimum erit lythiasis signum. Assidua quoque pudendi perfrictio, erectioque cum mejendi desiderio, his commemoratis signis adduntur.

Quam difficilis sit lythiasis cognitio.

Sed ecce quàm difficilis sit affectus, de quo nunc agimus per propria signa dignotio: nonnunquam enim summę vesicæ adherescens calculus, & quasi ex illa propendens vix ullum ex jam adductis signis exprimit: proinde observamus non rarò laborantes, qui nullo dolore lapidem in vesica diu gestarunt. Quinimò neque digito in rectum intestinum ad explorandum lapidem, neque catheteri intromisso semper fidendum: quippe quod lapis hîc interdum membrana quadam crassiore contectus suffultusque nullam prorsus sui duritiem exhibet: quæ quidem signa omnia cum modò mitia sint, & obscura, modò sæviora, horumque plurima etiam in cavo, & sordido cervicis ulcere spectentur, ad unum tanquam verum, & legitimum calculi in vesica signum ab Hippocrate loco jam citato adnotatum confugiendum.

De

De calculorũ causis, tùm in renibus, tùm in vesica quid sentiam paucis aperiam, omnes ferè communiter consentiunt calculi duplicem esse causam, efficientem videlicet, & materialem, hanc crassum lentum viscidumque humorem statuunt: Illam verò renum, vel etiam vesicæ insignem calorem. Quorum neutrum perpetuò verum esse ex eo deprehenditur, quoniam ut optimè scis, multi calculis laborasse visi sunt, quibus nec renum calida intemperies, nec ullum in humoribus vitium deprehendebatur, quippe qui, & optimo temperamento erant præditi, & congrua victus ratione constantissimè utebantur. Ergo præter geminas hasce causas lapidis aut in renibus, aut in vesica, tertiam adhuc causam necessariò concedere oportet, morbum nimirum in conformatione meatuum urinariorum angustiam quandam natura comparatam. Hinc fit quòd affectus hic magna ex parte hereditarius sit. Illud etiam de duabus prioribus causis adductis hoc modo definiendum est, si materia ex qua calculus procreatur tenuis sit, ut interdum accidit, insigni eget calore densante, si verò crassa admodum, & lenta fuerit ferè sine calore, vel saltem exiguo sensim concrescens in calculum abit. Hæc autem dixisse volui, ut intelligas me neutiquã malè sensisse de Clarissimis Medicis Bononiensib⁹ propositi laborantis curationi præfectis, qui hunc lapidem in vesica gestare antea affirmare non ausi sint, tanta

Lapidis causa.

Dubitatio circa causas.

Lythiasis morbũ esse hæreditarium.

Calculi materia differentia.

est hujus affectus symptomatum varietas, & obscuritas. His prælibatis, ut petitioni tuæ aliqua ex parte satisfacerem, ad id quod instituti nostri est nunc venio. Doloris, & alia symptomata quibus perpetuò ferè Vir Clarissimus sollicitatur, cum ab una causa à toto genere præter naturam pendeant, videlicet à lapide eoque grandiore vesicam exercente curatio omnis in jam dictæ causæ amorione posita est. Verum quoniam medicamenta lapidem comminuentia seu atterentia, tùm sumpta, tùm per siringam in vesicam injecta, nihil fermè operantur ob lapidis grandioris duritiem, unica Chirurgia superest, quæ eam detrahendo miserum ægrotantem à tam gravibus tamq; assiduis molestijs, ac doloribus penè intolerabilibus liberare possit, sed cùm opus hoc maximũ sibi junctum habeat periculum, potissimum in sene molliori corpore, & cacochimia laborante, jure optimo Clarissimi Viri recusarunt hoc præsidij genus, licet ut ex proprijs literis intellexi Æger hujusmodi periculum sponte subire non formidaret, ac potius forsitan semel mori, quàm certò miserrimam vitam ducere eligeret. Porrò autem cum ex gravissimorum virorum decretis in præcipiti casu magis ex usu sit ac longe melius præsidium aliquod generosum licet anceps administrare, quàm dimittere Ægrum mori; omnibus ad ægrotantis statum præsentem, & futurum attinentibus diligenter summaq; opera expensis, in eam veni sententiam

Lithyasis curatio.

Anceps præsidium nõ contemnendum.

tentiam ut (servato Hippocratis præcepto extremis morbis extrema præsidia esse adhibenda) ad cervicis vesicæ incisionem deveniretur: ea sanè in perinei parte, quæ paulò supra pudendum est, parva facta sectione, eo consilio, ut lacerato musculo sphinctere comprimendo constringendoque ori vesicæ ad retinendam urinam destinato per vulnus injectum licet parvum admodum, urina perpetuò involuntario sensim præterlaberetur. Hoc enim opere peracto dolores prorsus cessare solent, ut in nonnullis alijs à me fuit observatum, ac præsertim in Nobilissimo quodã Savonense de Rearijs annum agente ni fallor 72. qui deinceps fœlicem (ajebant) vitam semper duxit, siquidem in reddenda urina geminam ob causam dolores excitabantur, tùm quoniã urinę egressuræ impetu calculus quasi proditurus dum dimovetur affectas partes lacerando ingentissimos parit cruciatus: tùm etiam quia sub mictionis finem sphinctere musculo sese colligente, & constringente in causa est, ut subjectæ partes nonnihil ulceratæ à duriore lapide premantur vellicenturque. At nunc utraque doloris causa confertim aperto loco cessat: quandoquidem neque urina ibi colligitur, sed sensim continuo educitur, neque commemorati musculi compressio adstrictioque amplius locum habet, modo imposita tenui argentea, aut plumbea fistula vulnus apertum asservetur quasi in fistulam callosam abeat. Neque

Vesicæ cervicis incisio.

Cur celebrata cervicis incisione in lythiasis dolores cessent.

Instantia solutio. nostram hanc sententiam illud infirmat, quod assidua hæc urinæ excretio aliquod ægrotanti negotium facessat: longè enim majus commodum opere hoc Chirurgico ipsi ægrotanti, quàm incommodum comparabitur. Profectò *Ars naturam imitatur.* cum ars naturam imitari studet, observaverimque ego non semel tantum in lythiasi affectis, disrupto ea in parte abscessu sponte nato ob causas jam dictas, dolores molestiasque omnes in urina reddenda cessare à natura edoctus opus hoc non potui non semper celebrare, nostrum autem novum hoc consilium qua- *Auctoris inventum.* lecumque fuerit, si apud aliquem auctorem modernum hujusce ætatis reperias, scias velim, id totum à me accepisse. Quod quidem eò libentius amplector, quod non solum à te doctrina, & experimento insigni viro probatur, sed etiam à Clarissimis Celeberrimisque Bononiensibus: memini enim me annis elapsis in Bononiensi Gymnasio, ubi Anotomiam publicam tu, si rectè recordor, administrabas præsentibus Excellentissimis D. Castelio, Vincislao Lazaro, Tagliacotio, Sachio, Enea Vizano, Claudino, atque Cortesio, Beluisioque & Cucchio Viris in universo terrarum Orbe Clarissimis, præsidium hoc omnibus annuentibus proposuisse, nec mihi quis objiciat Holerium in suis scholijs commemorantem Virum quendam, qui aperto vesicæ collo quomodo lythotomi faciunt, sperabat calculos comminutos per hanc apertionem tandem egressuros,

ros, quandoquidem alio fine operam hanc collaudare videtur nullaque ratione medicinam facientes hortatur, ut in hoc naturam in finem à nobis propositum imitari debeant. Quod autem non cervicem propriam, sed parum ante illam secaveris, improbare nec possum, nec debeo suppositis inde difficultatibus à te per literas mihi significatis. Verum cum vesicæ collo eo modo, quem nos optabamus sectio illa adhiberi non potuerit, mirandum non est si dolores adhuc non cessaverint, quoniam dolorum causæ ex urinæ profluvio, & partium illarum compressione exorientes adhuc non cessant, sed inposterum fortè, vel comminutos, vel sublatos iri minimè desperandũ, quod Deus faxit. De urina per communem canalem foras egrediente nulla admiratio me movet, cum sphinctere musculo integro existente voluntaria illa excretio, unde dolores irritantur, viget etiam. Nec animum meum ulla ratione suspendit, quod sine urinæ interdum contactu in glande, ea tamen pars etiam doleat, licet urina aliò tunc feratur; propterea quod vesicæ collo ut antea diximus, consentit exactiorique sensu pollet. Huic duæ aliæ accedunt rationes, prima urina quamvis ita interdum per inflictum vulnus foras egrediatur, ejus tamen portiuncula, ut antea fuit adnotatum tanquam aqua per papirum sensim in glandem delata dolorem ibi concitat.

Incisio paulò ante vesicæ collum facta.

Altera

Altera vapores acerrimi in urinæ motu, & cõmotione per interiores partes in internam glandem sublati nonnihil etiam doloris pariunt. De agendis autem pauca habeo, quæ tibi, cui notissima sunt omnia proponam. Quorum triplex erit genus. Primum quidem in anodynis erit positum. Alterum in medicamentis cicatricem vulneratæ parti adducentibus si à te Viro prudentissimo judicabitur nihil incommodi nostrum hunc ægrotantem fore percepturum? Tertium postremumque hoc peracto (faxit Deus, ut nobis non contingat quod in communi adagio est positũ dum Romæ consulitur saguntum expugnatur.) De repetenda Chirurgia in vesicæ collo parum ante sedem cogitandũ erit, si vires suffecerint corpus fuerit egregiè præpurgatumq; ægerque alacri animo huic medicationi se committere velit. Siquidem si priorem chirurgiam sine periculo expertus fuerit, tanto securius alteram experiri posse credendũ est, quòd pars illa inflammationi, & dolori assueverit. Ob hanc causam legimus apud Paulum Lib. 6. cap. 60. habentes lapidem in vesica majorem, facilius consanescere, quoniam his vesicæ collum inflammationi, & doloribus jam assuetum est: contra verò minorem habentes lapidem, difficilius sanantur propter oppositas causas. Hinc etiam observamus, quòd assueti cuivis alio morbo, minus eo redeunte læduntur. Quod quidem ijs dumtaxat qui in artis operibus diligenter sunt

De agendis.

Morbo cui quis assueti minus periclitãtur.

sunt versati compertũ est, licet vix alij id asse-
qui possint, quos si rerum eventus hujusce rei
certiores nusquam reddiderit, una hæc sola ra-
tio propter eã quæ ab assuetudine desumeba-
tur, nisi hi admodum duræ cervicis sint, facilè
convincit: lythotomi in administranda hoc in
casu Chirurgia tenacula per injectum vulnus
intromissa grandiorem calculum promptè ac
sine mora apprehendunt confertimque extra-
hunt: modo non usque adeò grandis sit lapis,
ut per inflictum vulnus evocari nequeat: mi-
nores autem vesicæ calculi non æque facilè,
nec primo instrumenti demissi occursu appre-
hendi possunt, quo fit ut non rarò vario ferra-
mentorũ genere partes proximæ diutius per-
tractatæ summis laborantis cruciatibus vulne-
rentur. Cum igitur vesicæ lythiasis curandæ ra-
tio una sola supersit in lythotomia posita, quæ
faciliori negotio ijs administraretur, qui calcu-
los paulò grandiores habent, tùm quia dolori-
bus inflammationibusque magis sunt assueti,
tùm quod calculi moderatè grandiores statim
opportuno instrumento apprehẽduntur pro-
pter priorem causam ab assuetudine acceptã,
minori sanè periculo Perillust. Vir alteram se-
ctionem in vesicæ collo paulo supra annum,
ut antea statutum est, subiturum fore speran-
dum, eum priorem ita fœliciter expertus fue-
rit. Igitur, ut ad primum scopum redeam, quem
quamprimum explere tentandum, omni stu- *Anodyni*
dio ac diligentia adversus ingentissimos dolo- *præsidia.*
res

creti pathognomonicum. Sed quoniam in rebus humanis nihil est perpetuum, mirari non oportet, si interdum consimili affectu laborantis hoc signo destituantur, quod lapis in vesica sit exiguus, ut in Illustrissimo ac Reverendissimo Cardinali Paleotto anno elapso observavimus. Causam autem huic cænosi excrementi alias fusiori sermone explicuimus. Difficultatem hanc solus Cardanus intellexit proposuit sed non persolvit. Inquit enim ubi calculi in vesica vel in renibus suspicio sit ad certiorem distinctionem Ægrum equitate, saltare exercerique vehementius suadet. Inde medicamenta lapidem comminuentia exhiberi. Ac dein subsidentia in urinis inspici, in quibus si arenulæ appareant sive lapidum frusta, lapidem in vesica seu in renibus adesse indicabitur. Si nihil horum appareat omnis calculi suspicio excluditur.

Cardani commentũ.

Ingeniosa profectò est hæc interpretatio, sed neque veritati, neque doctrinæ Hippocraticæ consentit: nullibi enim apud Hippocratem assertionem hanc reperies, neque lapidem comminuentia in vesica præsertim existentem atterere, & comminuere semper possunt, quod his durior lapis neutiquam cedat. Adde quod ab hoc vehementi motu, & exercitio maximum imminet periculum, ne homo in maximum urinæ ardorem incidat. Solis igitur urinis sabulosis secundum nostram interpretationem, ut vesicæ lithyasis proprijs signis fidendum.

Cardani de lithyasi cõjectura reprobatur.

dum. Etenim ut vesicæ calculus, situ, figura, colore, magnitudine, atq; substantia plerumque variat, ita & varia symptomata laborantes tenens. Quorum nonnulla communia sunt ejusdem partis affectæ inflammationi ulceri adnatæ carunculæ, & gonorrheæ galicæ propria tamen calculi vesicæ signa hæc fere sunt. Mictio crebra adeò ut, & tandem assiduo meiendum sit, vixque possit urina cohiberi. Vrinæ fluor interdum repente intercipitur, obviam quidem impulso calculo. Quo tempore laborantes cacaturiunt. Quod versicæ cervici anus consentiat, præsertim si lapis sit major, tuncq; incumbentis gravitatis ponderisq; sensus percipitur: unde difficilis laboriosus, & doloris plenus per salebrosa loca est incessus, atque cum repetente laborantes sedendo alterum pedem vehementius concutiant dolorē molestum satis sentiunt juxta anum in ima pudendi parte moto lapide subjectasq; partes prementе. Ac tum dolor alias universum pudendi ductum, alias glandem solam affligit hisque acerrimus sub emictionis finem, cum calculis urinæ cursu incitatus quasi proditurus sphincterem violentius comprimit. Cæterum cum pudendi interior tunica fere coeat cum vesicæ cervicis interiore pariter membrana, hac affecta, illa quoque compatitur: dolor tamen persæpe acutior in glande, ut in parte exquisite admodum sentiente, (ut tu rectè sentis) excitatur. Accedentibus forte etiam parvulis arenulis

Cur symptomata vesica calculo laborantes exerceat.

Lapidis vesica signa propria.

nulis ea in parte angustiori firmatis, vel etiam urina sensim tanquam aqua per parietem præter largum ejusdem fluorem glandem interius madefaciente. Præterea urina alba crassa, & turbida interdumque cruenta redditur, cum calculus grandior jamdiu est in vesica concretus, cujus quidem sedimentum si purulentum, aut narium muccori per simile fuerit certissimum erit lythiasis signum. Assidua quoque pudendi perfrictio, erectioque cum mejendi desiderio, his commemoratis signis adduntur. Sed ecce quàm difficilis sit affectus, de quo nunc agimus per propria signa dignotio: nonnunquam enim summę vesicæ adherescens calculus, & quasi ex illa propendens vix ullum ex jam adductis signis exprimit: proinde observamus non rarò laborantes, qui nullo dolore lapidem in vesica diu gestarunt. Quinimò neque digito in rectum intestinum ad explorandum lapidem, neque catheteri intromisso semper fidendum: quippe quod lapis hic interdum membrana quadam crassiore contectus suffultusque nullam prorsus sui duritiem exhibet: quæ quidem signa omnia cum modò mitia sint, & obscura, modò sæviora, horumque plurima etiam in cavo, & sordido cervicis ulcere spectentur, ad unum tanquam verum, & legitimum calculi in vesica signum ab Hippocrate loco jam citato adnotatum confugiendum.

Quam difficilis sit lythiasis cognitio.

De

De calculorũ causis, tùm in renibus, tùm in vesica quid sentiam paucis aperiam, omnes ferè communiter consentiunt calculi duplicem esse causam, efficientem videlicet, & materialem, hanc crassum lentum viscidumque humorem statuunt; Illam verò renum, vel etiam vesicæ insignem calorem. Quorum neutrum perpetuò verum esse ex eo deprehenditur, quoniam ut optimè scis, multi calculis laborasse visi sunt, quibus nec renum calida intemperies, nec ullum in humoribus vitium deprehendebatur, quippe qui, & optimo temperamento erant prædití, & congrua victus ratione constantissimè utebantur. Ergo præter geminas hasce causas lapidis aut in renibus, aut in vesica, tertiam adhuc causam necessariò concedere oportet, morbum nimirum in conformatione meatuum urinatiorum angustiam quandam natura comparatam. Hinc fit quòd affectus hic magna ex parte hereditarius sit. Illud etiam de duabus prioribus causis adductis hoc modo definiendum est, si materia ex qua calculus procreatur tenuis sit, ut interdum accidit, insigni eget calore densante, si verò crassa admodum, & lenta fuerit ferè sine calore, vel saltem exiguo sensim concrescens in calculum abit. Hæc autem dixisse volui, ut intelligas me neutiquã malè sensisse de Clarissimis Medicis Bononiensib⁹ propositi laborantis curationi præfectis, qui hunc lapidem in vesica gestare antea affirmare non ausi sint, tanta

Lapidis causa.

Dubitatio circa causas.

Lythiasis morbũ esse hereditarium.

Calculi materia differentia.

est hujus affectus symptomatum varietas, & obscuritas. His prælibatis, ut petitioni tuæ aliqua ex parte satisfacerem, ad id quod instituti nostri est nunc venio. Doloris, & alia symptomata quibus perpetuò ferè Vir Clarissimus sollicitatur, cum ab una causa à toto genere præter naturam pendeant, videlicet à lapide eoque grandiore vesicam exercente curatio omnis in jam dictæ causæ amotione posita est. Verum quoniam medicamenta lapidem comminuentia seu atterentia, tùm sumpta, tùm per siringam in vesicam injecta, nihil fermè operantur ob lapidis grandioris duritiem, unica Chirurgia superest, quæ eam detrahendo miserum ægrotantem à tam gravibus tamq; assiduis molestijs, ac doloribus penè intolerabilibus liberare possit, sed cùm opus hoc maximũ sibi junctum habeat periculum, potissimum in sene molliori corpore, & cacochimia laborante, jure optimo Clarissimi Viri recusarunt hoc præsidij genus, licet ut ex proprijs literis intellexi Æger hujusmodi periculum sponte subire non formidaret, ac potius forsitan semel mori, quàm certò miserrimam vitam ducere eligeret. Porrò autem cum ex gravissimorum virorum decretis in præcipiti casu magis ex usu sit ac longe melius præsidium aliquod generosum licet anceps administrare, quàm dimittere Ægrum mori; omnibus ad ægrotantis statum præsentem, & futurum attinentibus diligenter summaq; opera expensis, in eam veni sententiam

Lithyasis curatio.

Anceps præsidium nõ contemnendum.

tentiam ut (servato Hippocratis præcepto extremis morbis extrema præsidia esse adhibenda) ad cervicis vesicæ incisionem deveniretur: ea sanè in perinei parte, quæ pauld supra pudendum est, parva facta sectione, eo consilio, ut lacerato musculo sphinctere comprimendo constringendoque ori vesicæ ad retinendam urinam destinato per vulnus injectum licet parvum admodum, urina perpetuò involuntario sensim præterlaberetur. Hoc enim opere peracto dolores prorsus cessare solent, ut in nonnullis alijs à me fuit observatum, ac præsertim in Nobilissimo quodā Savonense de Rearijs annum agente ni fallor 72. qui deinceps fœlicem (ajebant) vitam semper duxit, siquidem in reddenda urina geminam ob causam dolores excitabantur, tùm quoniā urinę egressuræ impetu calculus quasi proditurus dum dimovetur affectas partes lacerando ingentissimos parit cruciatus: tùm etiam quia sub mictionis finem sphinctere musculo sese colligente, & constringente in causa est, ut subjectæ partes nonnihil ulceratæ à duriore lapide premantur vellicenturque. At nunc utraque doloris causa confertim aperto loco cessat: quandoquidem neque urina ibi colligitur, sed sensim continuo educitur, neque commemorati musculi compressio adstrictioque amplius locum habet, modo imposita tenui argentea, aut plumbea fistula vulnus apertum asservetur quasi in fistulam callosam abeat. Neque

Vesicæ cervicis incisio.

Cur celebrata cervicis incisione in lythiasis dolores cessent.

Instantia solutio. nostram hanc sententiam illud infirmat, quod assidua hæc urinæ excretio aliquod ægrotanti negotium faceſſat: longè enim majus commodum opere hoc Chirurgico ipsi ægrotanti, quàm incommodum comparabitur. Profectò cum ars naturam imitari studet, observaverimque ego non semel tantum in lythiasi affectis, disrupto ea in parte abscessu sponte nato ob causas jam dictas, dolores molestiasque omnes in urina reddenda cessare à natura edoctus opus hoc non potui non semper celebrare, nostrum autem novum hoc consilium qualecumque fuerit, si apud aliquem auctorem modernum hujusce ætatis reperias, scias velim, id totum à me accepiſſe. Quod quidem eò libentius amplector, quod non solum à te doctrina, & experimento insigni viro probatur, sed etiam à Clarissimis Celeberrimisque Bononiensibus: memini enim me annis elapsis in Bononiensi Gymnasio, ubi Anotomiam publicam tu, si rectè recordor, administrabas præsentibus Excellentissimis D. Castelio, Vincislao Lazaro, Tagliacotio, Sachio, Enea Vizano, Claudino, atque Cortesio, Beluisioque & Cucchio Viris in universo terrarum Orbe Clarissimis, præsidium hoc omnibus annuentibus proposuiſſe, nec mihi quis objiciat Holerium in suis scholijs commemorantem Virum quendam, qui aperto vesicæ collo quomodo lythotomi faciunt, sperabat calculos comminutos per hanc apertionem tandem egressuros,

Ars naturam imitatur.

Auctoris inventum.

ros, quandoquidem alio fine operam hanc collaudare videtur nullaque ratione medicinam facientes hortatur, ut in hoc naturam in finem à nobis propositum imitari debeant. Quod autem non cervicem propriam, sed parum ante illam secaveris, improbare nec possum, nec debeo suppositis inde difficultatibus à te per literas mihi significatis. Verum cum vesicæ collo eo modo, quem nos optabamus sectio illa adhiberi non potuerit, mirandum non est si dolores adhuc non cessaverint, quoniam dolorum causæ ex urinæ profluvio, & partium illarum compressione exorientes adhuc non cessant, sed inposterum fortè, vel comminutos, vel sublatos iri minimè desperandũ, quod Deus faxit. De urina per communem canalem foras egrediente nulla admiratio me movet, cum sphinctere musculo integro existente voluntaria illa excretio, unde dolores irritantur, viget etiam. Nec animum meum ulla ratione suspendit, quod sine urinæ interdum contactu in glande, ea tamen pars etiam doleat, licet urina aliò tunc feratur: propterea quod vesicæ collo ut antea diximus, consentit exactiorique sensu pollet. Huic duæ aliæ accedunt rationes, prima urina quamvis ita interdum per inflictum vulnus foras egrediatur, ejus tamen portiuncula, ut antea fuit adnotatum tanquam aqua per papirum sensim in glandem delata dolorem ibi concitat.

Incisio paulò ante vesica collum facta.

Altera

Altera vapores acerrimi in urinæ motu, & cõmotione per interiores partes in internam glandem sublati nonnihil etiam doloris pariunt. De agendis autem pauca habeo, quæ tibi, cui notissima sunt omnia proponam. Quorum triplex erit genus. Primum quidem in anodynis erit positum. Alterum in medicamentis cicatricem vulneratæ parti adducentibus si à te Viro prudentissimo judicabitur nihil incommodi nostrum hunc ægrotantem fore percepturum? Tertium postremumque hoc peracto (faxit Deus, ut nobis non contingat quod in communi adagio est positū dum Romæ consulitur saguntum expugnatur.) De repetenda Chirurgia in vesicæ collo parum ante sedem cogitandū erit, si vires suffecerint corpus fuerit egregiè præpurgatumq; ægerque alacri animo huic medicationi se committere velit. Siquidem si priorem chirurgiam sine periculo expertus fuerit, tanto securius alteram experiri posse credendū est, quòd pars illa inflammationi, & dolori assueverit. Ob hanc causam legimus apud Paulum Lib. 6. cap. 60. habentes lapidem in vesica majorem, facilius consanescere, quoniam his vesicæ collum inflammationi, & doloribus jam assuetum est: contra verò minorem habentes lapidem, difficilius sanantur propter oppositas causas. Hinc etiam observamus, quòd assueti cuivis alio morbo, minus eo redeunte læduntur. Quod quidem ijs dumtaxat qui in artis operibus diligenter sunt

De agendu.

Morbo cui quis assueti minus periclitãtur.

sunt versati compertũ est, licet vix alij id assequi possint, quos si rerum eventus hujusce rei certiores nusquam reddiderit, una hæc sola ratio propter eá quæ ab assuetudine desumebatur, nisi hi admodum duræ cervicis sint, facilè convincit: lythotomi in administranda hoc in casu Chirurgia tenacula per injectum vulnus intromissa grandiorem calculum promptè ac sine mora apprehendunt confestimque extrahunt: modo non usque adeò grandis sit lapis, ut per inflictum vulnus evocari nequeat: minores autem vesicæ calculi non æque facilè, nec primo instrumenti demissi occursu apprehendi possunt, quo fit ut non raro vario ferramentorũ genere partes proximæ diutius pertractatæ summis laborantis cruciatibus vulnerentur. Cum igitur vesicæ lythiasis curandæ ratio una sola supersit in lythotomia posita, quæ faciliori negotio ijs administraretur, qui calculos paulò grandiores habent, tùm quia doloribus inflammationibusque magis sunt assueti, tùm quod calculi moderatè grandiores statim opportuno instrumento apprehēduntur propter priorem causam ab assuetudine acceptã, minori sanè periculo Perillust. Vir alteram sectionem in vesicæ collo paulo supra annum, ut antea statutum est, subiturum fore sperandum, eum priorem ita fœliciter expertus fuerit. Igitur, ut ad primum scopum redeam, quem quamprimum explere tentandum, omni studio ac diligentia adversus ingentissimos dolo- *Anodyni præsidia.*
res

resanodynis pugnandum. Qualia sunt Oleum Amygdalinum dulce, Oleum nenupharinum, Oleum papaverinum, Oleum violaceum, nec non unguentum populeonis, aqua violacea sæpius elotum, quibus omnibus tepentibus pubis regionem,& perineum illinire opus erit, interea quæ in vesicam per siringam inijciuntur, nullum accommodatius præsidium est, lacte vel muliebri, vel vaccino, vel asinino statim ex ubere emulcto, cui permisceatur quarta pars Olei papaverini recentis, & tepidi, ne lactis calorem innatum extinguat, Oleum etiam Papaverinum recens napo tenui orbiculato impositum, dolorem mirificè sedat, quemadmodum,& emplastrum ex cocto napo in aqua violacea cum Oleo Amygdalino dulci,& butyro recenti paratum,& pubi admotum. Insessus quoque ex hydreleo hunc in modum parato maximi usus esse solet.

Incertus. Recipe decoctionis Altheæ, Malvarum, Parietariæ, Violarum, Nenupharis, capitum papaveris albi cum seminibus suis, Florum Chamœmeli, Meliloti, fœnugræci, seminum lini lib. 60. Olei Olivarum recentis lib. 20. Misceantur,& bulliant secundum artem pro hydræleo. Quibus omnibus peractis, si dolores non cessent, vel saltem aliqua ex parte non mitigentur, curationis spes tota in unam brevem incisionem in vesicæ collo parum ante anum, ut antea diximus, factam conferenda est, modo non deliberaverit æger hosce dolores toto

vitæ

vitæ suæ tempore se patienter compositoque animo admissurum. Quod quidem opus licet prima facie formidabile, atque periculosum videatur, si tamen ea lege, & cautione administretur, quam antea explicuimus, non est tanto timore plenum. Certum enim est in hoc operè non tantam vim ægrotanti inferri, quanta lithotomi opera tàm vario ferramentorum genere præter incisionem in extrahendo calculo inferri solet: quam tamen lithotomiam fœliciter sustinere solent, quoties, ut decet peracta fuerit, & qui in hoc opere pereunt non sectionis causa, sed ob laceratam in extrahendo lapide grandiori vesicam succumbunt. Hæc dicenda in tàm gravi casu ex tempore occurrebant pro salute Perillustris Viri, quæ salutaria, & prospera illi contingant Deum Optimum Maximum deprecamur. Quæ si non omnibus numeris absoluta tibi videbuntur Zecchium tuum, nunc cùm doloribus podagricis maximam luctam agentem excusatũ habeas etiam atque etiam rogo.

De insigni gulæ dolore ob devoratam spinam, pro Perillustri ac Reverendissimo D. Ioanne Baptista Riccio. Consultatio LIX.

Num-

Vncius tuus maxima me tristitia nunc afficit, quippe qui mihi significet te insigni gulæ dolore vexari, ob inter prandendum devoratam spinam illic pertinaciter inhærescentem: Sed hoc etiam præcipuè inter cætera me urget, quod non possum (ut magnopere opto) nunc ad te currere: quod Sanctissimum D. N. febre nunc correptum tantisper deserere nequaquam mihi liceat. Spero tamen auxilijs jamjam præscribendis Deo Opt. Max. annuente te ab hac molestia liberatum iri.

Chirurgicum opus. Igitur si spina devorata in conspectum venerit, Chirurgico Instrumento huic operi idoneo quamprimùm detrahatur. Sed si à faucibus ad gulam, ut audio, pervenerit, sine mora accepto vomitorio ex aquæ chamœmeli stillaticiæ unc. 9. cum Olei amygdalini dulcis unc. 3. tepido vomitus provocetur. Quòd si huic *Alterum præsidium.* præsidio non obsequatur, Alumen cum Oleo amygdalino dulci teratur, & gulæ illinatur, linguæque radix digito valdè comprimatur: vel *Tertium præsidium.* carnis vaccinæ frustum filo ligatum deglutiatur: mox molliusculè extrahatur cum quo forte spina egredietur. Quòd si caro hæc elixa non *Quartum præsidium.* sit in promptu, loco hujus vel panis bucella, vel lactucæ caulis usurpetur. Ad idem maximè *Quintum præsidium.* valet spongia filo circumcirca in orbem illigata, Oleoque amygdalino dulci illita atque deglutita: quæ paulò post filo apprehenso retrahi debet:

debet: quodquidem ſi frequenter repetatur, ſpina tandem ſpongiæ impacta proculdubio evocabitur. Quod autem Leonides apud Aetium ſcriptum reliquit cataplaſmata laxantia, quò ſpina in pus convertatur, excludendæ ſpinæ magnopere conferre, non eſt ab omni ratione alienum, nec adeò abſurdum: quoniam licet puris materia caro ſit contuſa, & non ſpina vulnerata, tamen gulæ pars à ſpina, in puſq; tandem ea in parte commutata ſpinam expeditius demittet, quod fortaſſe Leonides intelligere voluit. Sed quoniam Nuncius tuus me feſtinat, & remedijs potius quam verbis opus eſt his paucis ero contentus, quibus (faxit Deus) ut ab hac calamitate quamprimum evadas. *Leonidis defenſio.*

De Vlcere decolore, & duro pro Domino Folcherio Iuvene Germano Nobiliſſimo. Conſultatio LV.

T affectus præter naturam Nobiliſſimi Juvenis ſenſu deprehenditur, ulcus nimirum rotundum, decolor, & durum in crure dextro paulò ſubtus genu ab inuſto ea in parte cauterio, quod antea geſtabat: ita & ulceris hujus cauſa cum indicationib⁹ curativis luce clarius innoteſcunt. *Affectus præter naturam unà cum ſede affecta & cauſa.*

Duo enim ſunt quæ ſui ablationem indi- *Indicantia.*

cant: ulceris nimirum circa labia durities, & ulcus ipsum. Hoc mundificantia, carnem gignentia,& conglutinantia requirit. Illud verò (cui primum incumbendum) emollientia efflagitat. Qualia sunt Oleum Amygdalinum, liliorum,lumbricorum,& seminum lini. Adeps galinæ,anseris,anatis,vituli,bovis,& præ cæteris,ursi,seu leonis. Quibus accedunt Oesypus, Muccillagines seminum Altheæ, fœnugræci, & seminum lini, Vnguentum Basilicon, aut Diachylon,nec non Emplastrum de Muccillaginibus.Quod si hisce linimentis ulceratæ parti sæpius admotis, ulceris labiorum durities non cedat, omni studio laborandum, ut dura ulceris labia demantur, vel Chirurgia, novacula nempè, aut inusto ea in parte cauterio, vel caustico admoto. Aut medicamentis erodentibus. Inter quæ Mercurij pulvis,si ulceris labijs aspergatur maximi usus erit huic operi, ad hoc ipsum maximè conducit pulvis nobis magnopere probatus. Hujusmodi autem est

Emolliendâ Olei. *Adeps emolliens.* *Muccagines.* *Chirurgia.* *Erodentia medicamēta.*

℞. Lythargirij,
Lapidis Hematitis,
Vitrioli Romani, an. drah. 2.
Præcipitati optimi, drach. 2.
cum dim.
Misce, & pulverizentur subtiliter.

Cum quibus si congrua victus ratio tenuis, & extenuans præscribatur, præscriptaq; à Nobilissimo Juvene retineatur, lenitaque à principio aluo sanguis ex vena jecoraria brachij dextri

tri detrahatur, medicamentisque cacochimiæ accommodatis corpus universum blandè expurgetur, sperandum fore, ut brevi etiam temporis spatio ab hoc malo illi potius molesto, quàm periculoso liberari possit. Quod Deus Opt. Max. concedat.

De cordis molesta in somno oppressione pro Excellenti D. Lucio de Rubeis. Consultatio LXI.

Ordis oppressionis Excellentem Virum inter dormiendum magnopere infestantis causam interiorem proximamque in flatus à ventriculo ægrè concoquente ob ejus frigidam intemperiem sublatos, atque in tetros vapores ab hepate justo fervidiore in cor elevatos, utique referendam esse putamus. Quòd autem symptoma hoc noctu inter dormiendum magis suboriatur, inde est, quia calor per somnum ad intima collectus in obvia sibi excrementa valentius operatur, unde & flatus, & melancholicos vapores evocat. Frigidi ventriculi signa (præter alia) sunt, & tarda coctio, & quia plus appetit, quam conficere possit. Jecoris autem justo calidioris notæ omnes in hoc uno subjecto conveniunt: quas brevitatis causa hic non adducam.

Affectus causa interior & proxima.

Cur per somnũ affectus irritetur.

Frigidi ventriculi signa,

Indicasiones. Quocirca, ut Juvenis hic Excellens ab hac molestia liberari possit, ac præservari simul ab imminenti periculo, aut syncopis, aut cordis affectus, quem palpitationem appellant, necessum est in primis, & congrua victus ratione observanda, & medicamentis viscera attemperantibus excrementorum, flatuum, melancholicorumque vaporum generationem inhibere: interimque cor ita roborare, ne peregrinos halytus suscipiat. Quos quidem scopos commodè expleri posse, & juvenilis ætas, & laborantis obsequentia, atque affectus nondum confirmati conditio indubitanter pollicentur.

Præsagia.

Victus ratio. Quòd igitur ad victus rationem pertinet. Aër omnis inclemens, vitiosisque ventis afflatus pro viribus declinetur. Somnus omni studio concilietur. Corporis exercitationes sint temperatæ, & ante cibum. Aluus singulis diebus sollicitanda, vel molli clystere ex Oleo, & butyro, vel suppositis coriandris duobus, aut tribus sacchar o æqualiter intectis. Animi curæ molestæ sollicitudinesq; pro viribus vitandæ, omnisq; cordis tranquillitas concilianda. Cibi coctu faciles, probi alimenti, paucorum excrementorum, minimeque flatulenti eligantur. Vt cruditates omnes sunt vitandæ, ita & nimia inedia maximè noxia erit. Proinde raro cœnam amittat, prandium nunquam. Inter prandium, & cœnam novem, vel saltem octo horarum spatium intercurrat. Quo tempore ab omni

omni potu abstineat. Quod si clamosa interdum sitis urgeat, aquam potabit, in qua cinamomi, vel corticis citri portiuncula cum modico sacchato præbullierit. Qua quidem victus ratione hunc in modum præscripta inviolabiliter observanda, ut viscera intemperata, ventriculum nimirum frigidum, & jecur calidum, ad temperationem redigi possint, corpus universum purgandum est medicamentis pituitosæ, biliosæque simul cacochimiæ opportunis. Inter quæ syrupus de Polypodio primum obtinet locum. Atque interim dum apparantia serapia propinantur secanda erit vena cubiti interna brachij dextri, ex qua septem, vel octo sanguinis unciæ detrahantur. Absoluta purgatione aversionis gratia à corde, & ab hypochondrijs unà cum melancholici sanguinis evacuatione, sex vel septem sanguinis unciæ ex hæmorrhoidibus per affixas hyrudines maxima cum utilitate detrahi poterunt. Hac blanda peracta purgatione omne curaturi Medici consilium dirigendũ erit in frigidum ventriculum, & jecur calidum, ut utrumque viscus attemperetur. In ventriculi gratiã syrupis stomachicis utendum erit, quorũ præstantissimi sunt syrupus absynthij Romani, syrupus, seu miva cytoniorum aromatica, & syrupus de mentha, qui etiam syrupi, hepati roborando sunt idonei, quibus omnibus præstat Diagalanga per horam unam ante cibum devorata, præsertim ad flatus ipsius ventriculi resolven-

Purgatio.

Vena sectio.

Ventriculũ roborantia.

solvendos zingiberis etiam conditi radix summo mane sumpta mirificè ventriculū firmat. Ad idem valent piperis grana quinque devorata ante pastum integra, (ne pulverata ad hepar rapiantur) hora una vel dimidia ante prandium, vel ante cœnam. Per admota quoq; firmabitur ventriculus, ut Oleo de spica, de Mentha, de Absynthio, aut Mastiche. Cum quibus, & aromatibus stomachicis, unguenta, vel cerata confici possunt: remediorum forma sæpe mutata, ne uni assuefacta natura ejus vires contemnat, ab eoque nihil patiatur. Stillicidia huic operi destinata non propono, quòd absq; hoc præsidio Deo Opt. Max. favente ventriculi vitium hoc sublatum iri putem.

Jecur roborantia. Pro hepatis autem calore infrænando, aquæ thermales ex minera ferrea, quales sunt aqua villensis, aqua ficuncellæ, vel aqua porettana è poretta veteri, quæ in agro scaturit Bononiensi, omnes efficacissimæ censentur: Jecur enim refrigerant, & ut ferreæ sunt naturæ ventriculum potius roborant. *Seri potio caprini.* Quod si ad thermas accedere illi commodum non sit, antequam calores remittātur, seri caprini lib. saltem duas cum dimidia, additis succi cichorei depurati uncijs duabus, horis quinque ante prandium quindecim diebus continuis alacriter sumat. *Lavacrū* Vespere autem horis duabus ante cœnā, aquæ dulcis tepidæ lavacro de more utatur, tùm ad evocandos, & per cutim dissipandos vapores

melan-

melancholicos, tùm etiam ad emendandum hepatis fervorem. Quo tempore Ceratum Mastichinum supra ventriculum retinebit. Quibus omnibus peractis, ad dissipandas excrementorum reliquias, simulque ad tollendas hypochondriorum obstructiones, jus galli antiqui ea ratione parati, quam ad melancholiam Arabes præscribunt, maximâ allaturum opem non diffido. Interim pro avertendis à corde tetris vaporibus, ulcus candenti ferro in crure dextro paulò subtus genu ad partem internam excitatum, magnopere profuturum, nemo est qui jure negare possit. *Ius galli.* *Cauterii.*

Cæterùm pro corde roborando, (quod ad alterum duorum præcipuorum scopum pertinet, internis, & externis medicamentis hunc in modum utendum erit.

℞. Conservæ Borraginis,
Conservæ Buglossi,
Conservæ Rosarum, an. unc. 1. cum dim.
Conservæ Acetositatis citri, unc. 2.
Specierum Cordialium temperatarum,
Specierum Diamoschi dulcis, an. drach. 1. cum dim.
Specierum Triasantalorum, drach. 2.
Mivæ citoniorum aromaticæ, q.s.
Fiat Electuarium.

Corroborantia interna,

Cujus media uncia mane & vesperi duabus horis ante cibum devorabitur.

Corroborantia externa. Extrinsecus verò Theriaca Vino græco dissoluta cum modico croco cordis regioni illita mane & vesperi jejuno ventriculo mirum in modum proderit. Quæ præsidia Deus immortalis salubria reddere non dedignetur.

De Auris dextræ vehementi dolore ex intervallis repetente pro D. Carolo Armacioto Nobili Bononiensi. Consultatio LXII.

Auris dolor. Doloris auris dextræ, quo Nobilis hic Juvenis statis quibusdã temporibus acerbissimè sollicitatur, causam internam proximamque calidæ dolentis partis intemperantiæ cum biliosi humoris affluxu adscribendam apertè testantur, tùm dolor vehementissimus in profunda meatus auditorij parte, tùm calor insignis non solum partis illius, sed etiam totius capitis tùm etiam febris dolorem hunc consequens, accedentibus juvenili ætate calido temperamento, & prægressis causis calefacientibus, à quibus ferè semper dolor hic suscitari solet, nullo præterea vitio in meatu auditorio tactui, aut visui noto. *Causa interna.* Quo circa ut Nobilis hic Vir ab hac molestia præservetur (præservationem enim duntaxat à nobis nunc expedit) *Præcautio victus ratio.*

pedit) accessum est in primis, ut victus rationem refrigerantem, indeque causæ morbificæ adversantem continenter observandã eligat, purgationemq; per medicamenta cholagoga ab Excell. Medico sibi familiari præscribenda admittat, ea tamen lege, ut dum humores apparantur cõmunis vena brachij dextri secetur amplo vulnere illato, ut halytus calidi promptius exhalari possint, indeq; octo seu novem, plus minusvé sanguinis unciæ detrahantur. His enim prægressis præsidijs hepatis, universique corporis habitus justo calidioris intemperantia facilius expeditiusq; emendari poterit, tùm aquæ villensis potu, tùm etiam seri caprini depurati cum cichorei succo de more administrati usu, simul cum balneo aquæ dulcis proxima hac instante æstate: Hepatis enim attemperatione hac, simul cum proba victus ratione, biliosorum humorum, unde vitium hoc pendet generationi ex arte occũrsum erit. *Purgatio.* *Vena sectio.* *Corporis attemperatio.*

Mox his non obstantibus biliosi adhuc humores colligantur, omni accurata diligentia à capite ad partes inferiores erunt avocandi: nimirum frictionibus, deligaturis, lotionibus ex aqua calente, & interdum cucurbitulis sine incisione partibus infernis adhibitis. Nec non repetitis ex intervallis purgationib' cum pilularum Aureatũ, sine quibus, & Agarici omniũ simul drachmã una plus minusvé. In quem etiam usum, cauterium (si quid est) in interna cruris dextri parte sub genu insigne emolu- *Avertentia medicamenta.*

mentum allaturum esse, nemo est qui ignoret. Interim etiam diuretica cibis commixta non ignobilem utilitatem afferre posse unicuique compertum est. Quibus hunc in modum administratis, roborandi capitis per cephalica refrigerãtia moderateq; adstringentia tàm interna, quam externa ratio habenda erit. Tot autem de præcautionis ratione per compendium dicenda occurrebant. Verum enimverò ne quid de proposito casu intactum relinquatur, opportunum nunc etiam fuerit sententiam nostram de futuro hujus affectus eventu explicare, jugiterque brevem quandam curationis rationem afferre, si fortè fortuna dolor repeteret. Quod ad primum attinet cum affectus hic ætati, & laborantis temperamento correspondeat, neque hactenus ulla generosa præsidia pro hoc debellando hoste usurpata fuerint: non possum non magnopere sperare legitimam præcautionem, si quæ proposita sunt auxilia ad unguem expleantur. Quod si ob aliqua commissa errata dolor in posterum urgeret, præter victus rationem præscriptam, purgationem, & aversionem ad topica remedia confugiendum esset. Quorum omnium mox præscribenda efficacissima tutissimaque sunt ad mitigandum dolorem cui quam maximè studendum est.

Roborandi capitis ratio.

Præsagia.

Topica remedia.

℞. Olei rosacei omphacini,
Olei nenupharini,
Olei amygdalini dulcis, an. unc. med.

Succi

Succi solatri depurati, unc. I.

Misceantur, & omnia simul exactè confusa sensim in aurem instillentur actu tepida.

Vel, Anseris adeps, butyro recenti liquatus cum Oleo rosaceo in aurem pariter instilletur, vel (quod omnium optimum est) ovi nuper nati album cum lacte Muliebri, & Oleo rosaceo subactum cum opij granis tribus, & croci tantundem, si tepidum in aurem instilletur mirificè dolorē omnem mitigabit. Quo etiam tempore præhabita purgatione aliqua idonea, & masticatoria, & errhina quoque medicamenta non erunt contemnenda, quemadmodum & ventosæ cum incisione aliqua spatulis affixæ, & cervici, summopere proderunt inter alia aversionum genera.

Porrò duo hic apud me alicujus momenti silenda non puto: alterum Oxyrrhodina valida ab aliquibus, vel etiam gravissimis viris in aurium inflammatione, & dolore imperata in aurem instillanda mihi semper ex eo suspecta extitisse, quoniam horum usu periculum imminet ne defluxus humor, & etiam confluens in cerebrum summa cum ægrotantis pernicie retrocedat, idque per nervum auditorium à quinta nervorum conjugatione, & à dura meninge in meatum auditorium profusum, hinc fit quod in laborante frenitide narcotica medicamenta liquata atque in aures instillata optimo sunt remedio. Alterum, multi *Pulcherrima Auctoris observatio.*

medi-

medicinam facientes ad demulcendos aurium dolores à quavis causa pendentes indifferenter Benedicti Victorij faventini emplastro ex cæpa utuntur insigni interdum cum laborantis incommodo, quando præsertim dolor est in principio, & à calido pendet humore. Vbi verò doloris causa frigido morbo accepta fertur, vel inflammatio ad suppurationem tendit, remedium profectò felicissimo cum successu adminstratur. Idcirco hic describere placet:

℞. Cæpæ sub ignitis cineribus excoctæ, num. 1.
Butyri recentis, unc. 2.
Olei Chamœmelini,
Olei Rosacei, an. unc. 1.
Croci, scrup. 1.

Omnia simul confusa, & probè subacta ad formam emplastri redigantur.

Quod quidem temperatè calidum dolenti loco applicetur.

Hoc autem, & præservationis, & curationis gratia dicta sufficiant, quorum utrumq; Deus Opt. Max. concedere non dedignetur.

De hydrocle pro Puerulo quodam de Alberinis Nobili Romano. Consultatio LXIII.

Nobi-

Obilem Puerulum tertium ætatis suæ annū nunc attingentem, hernia aquosa (Hydrocele appellatur) duobus abhinc mensibus molestari apertè testantur, tùm partium scrotum implicantium, tumor indolens, firmus, non evanescens, tùm objecta candela cerea accensa, omni alterius lucis intercluso aditu, tumor manifestè pellucens tactuique cedens. *Hernia aquosa signa.*

Cujus quidem tumoris causam immediatam, aquosum humorem esse in toto scroto contentum, nemo est qui ignoret. *Causa interna.*

Qui quidem aquosus humor non aliunde oriri potuit, quàm vel ab imbecillitate vasorum partium scrotum implicantium, vel ab erratis in victu cōmissis, videlicet ob ingluviem seu aquosorum edulium immoderatum usum. Quandoquidem viscera omnia in hoc Nobili Puerulo, ventriculus nempè, lien & jecur, omnino probè valent: ita ut scrotum primario affectu potius, quàm per consensum laborare statuendum sit. *Causa mediata.* *Affectus per se non autem per consensum.*

Propterea ut infans hic ab hac molestia vindicetur, necessum est in primis omnia edulia aquosi alimenti illi interdicere, quemadmodū, & potum omnem largiorem. Et licet (scribente Hipp.) victus humidus pueris sit opportunus, in hoc tamen sumpta indicatione ab urgentiori, nimirum à causa morbifica, victu moderatè siccanti utendum, eo sanè consilio,

ut

ut simul cum partium scrotum implicantium vasa roborantibus, aquosi humoris generationem inhibeamus.

Cum hac victus ratione, medicamentis, tùm internis, tùm externis aqueum hunc humorem discutientibus, digerentibus, & siccantibus utendum erit. Vt radicis Chinæ decoctum lactis dilutum pro potu, vel etiam pro syrupis jejuno ventriculo propinandis. Interim pars affecta hunc in modum foveatur.

Radicis chinæ decoctum.

Topica præsidia.

Fomentũ.

℞. Lixivij ex vitis cineribus parati,
lib. 1. cum dim.
Cimini, unc. 1.
Petroselini,
Apij, an. drach. 2.
Salis communis, lib. mediam.

Bulliant insimul, & in fine ebullitionis adde ad ebulliendum Vini albi potentis lib. mediam pro fotu parti affectæ sæpius adhibendo, vel Cataplasma paretur ex stercore vaccino recenti, & tertia parte pulveris boli armenæ. Ad idem maximè valet, & mihi valde probatum est cataplasma nunc describendum.

Cataplasma.

Cataplasma alterũ.

℞. Stercoris capræ, unc. 1. cum dim.
Cochlearum cum suis testis contusarum, unc. 1.
Cimini pulverisati,
Sulphuris pulverisati, an. drach. 2.
Misce.

Et fiat cataplasma parti laboranti applicandũ, & sæpe removendum:

Quod

Quod si hisce,& consimilibus remedijs non cederet malum hoc (quod tamen omnino cessurum speramus, quòd affectus non sit vetustus,neq; malo corporis habitui junctus) Punctione cum Phlebotomo, vel sectione tandem utendum esset. Cujus quidem operis modum, & rationem inposterum (si opus erit)explicabimus. Hæc autē paucula adducenda videbantur pro liberādo proposito puerulo ab hac molestia, quæ faxit Deus ut prospera illi succedāt. *Præsagia.*

De insigni capitis tumore præter naturam, pro nuper nato Infantulo de Serlupis Nobili Romano. Consultatio LXIV.

Apitis tumorem præter naturam insignem quo infans nuper natus afficitur, Hydrocephalum nempe ex aqueo humore inter cutem, & calvariam contentum; complura indicant, tumor in dextera capitis parte usque ad frontem productus turgidus satis,prementibus digitis cedens, & aliquando indolens interdum dolens, quod digitis presso tumore, infantulus interdū cruciari videatur,aliquando minimè,mollis, & concolor. Quæ quidem non solum affectum, sed & sedem affectam, & causam internam proximam cumulatissimè ostendunt. Cujus quidem tumoris causa externa; vel obstetrici infantis caput parum dextre tractan- *Affectus.* *Hydrocephali signa.* *Causa externa*

tractanti, prementique unde humor aquosus ob meatuum raritatem in spacium hoc resudaverit: vel ejus matri, quippe quæ dum utero gestabat, ac præsertim duobus ultimis Mensibus frigidiorem, humidioremque victum retinuerit, haud dubiè accepta fertur.

Indicationes. Quare cum omnium inflationum curandarum ratio expostulet, ut quod præter naturam est vacuetur, in quocunque id contineatur humor aquosus inter calvariam, & cutim conceptus, ut amputetur primum indicat. Interim, ne nova materia, aquosus nempè humor cumuletur, cumulataque tumorem hunc augeat, victus ratio congrua, causæ nempè morbificæ adversa, Nutrici est imperanda, parsque affecta pro viribus roboranda.

Præsagia. Quos quidem scopos assequi non admodũ fore difficilè arbitror. Etenim materia morbi hujus causa non intra, sed extra calvariam continetur, & quæ prementibus digitis non usque adeò contumax apparet. Quod quidem ut quamprimum obtineatur, victus. *Victus ratio nutrici imperanda.* Nutrici moderatè tenuis, ac calefaciendi siccandique facultate præditus continenter observandus imperetur. Proinde à fructibus, à piscibus, à leguminibus, ab herbaceis, & frumentaceis edulijs abstineat: Carnes elixæ non reprobantur, quòd pueri victu humido gaudeant: sed assatis frequentius illi utendum, Vino utatur oligophoro aqua limphato, in qua radicis Chinæ portiuncula cum coriandris præbullierit.

Vri-

Vrinam, & aluum moderatè subducentia (modo cathartica non sint) & nutrici, & infanti maximi usus erunt, quemadmodum, & moderatum exercitium ante cibum, atque præ cæteris à cum Viro congressu, ut abstineat etiam atque etiam hortamur.

Victus ratione hac forma præscripta, medicamentis absumentibus aquosum humorem, simulq; etiam affectam partem roborantibus utendum. Vt sunt fotus, linimenta vel etiam Emplastra. Hujuscemodi

℞. Rosarum rubearum,
Furfuris,
Meliloti, an. Man. unum. *Capitis irrigatio.*
Florum Anthos,
Florum chamœmeli,
Salviæ Betonicæ,
Stœchados, an. pug. unum.

Bulliant in sufficienti quantitate lixivij dulcis ex vitis cineribus parati addita Vini austeri quarta parte; Quo quidem decocto modicè calente infantis caput singulis saltem octo horis irrigetur quinque, vel septem diebus continuis. Dein

℞. Olei Chamœmelini,
Olei Anethini, an. unc. 1. *Linimentū cephalicū.*
Pulveris Absynthij,
Pulveris rosati rubri, an. drach. 6.
Sulphuris exactè pulverisati, unc. med.
Ceræ quantum sufficit, & fiat linimentum.

Quo ter in die naturali caput infantis liniatur, & lana fuccida obtegatur.

Interpofito interdum præfcribendi nunc cataplafmatis ufu.

Emplaftrũ.

Recipit autem Mellis, lib. mediam.
Origani, manip. 1.
Salis communis, unc. med.
Cum modico Vino auftero, & Croci, gran. 4. vel 5.
Fiat Emplaftrum.

Capiti infantis de more adhibendum.

Quibus exploratis præfidijs pro roborando magis capite.

Pomũ odorandum:

℞. Caftorei optimi,
Rutæ, an. drach. 1.
Nucis Mofchatæ,
Caryophyllorum,
Galangæ, an. fcrup. 1.
Mofchi, gran. 6.
Cum fucco Majoranæ, formetur pomũ infantis naribus fæpe admovendum.

De Chirurgia nihil proponendum duco, quod tumorem hunc præfidijs præfcriptis ex Arte adminiftratis omnino ceffurum putem. Verum enimverò quia de futuris contingentibus nulla eft determinata veritas, fi punctione, feu incifione pro educenda aqua opus effet, aqua fenfim ac paulatim, non autem tota fimul continuò evocetur, ne infantis uires deijciantur.

Quam

Quam quidem cautionem in omni confer- ta vacuatione observandam Hippocrates suppuratorum, & aqua inter cutem laborantium exemplo, omnes confertas vacuationes noxias, imò lethales esse innuens Aph. 6. Aph. 27. ostendit. Hæc autē pro salute propositi infantis dicenda occurrerunt: Quibus Deus immortalis aspirare non dedignetur. *Cautio in vacuatione habenda.*

De Veneni epoti suspicione pro Iuvene Nobilissimo Germano. Consultatio LXVI.

Voniam nihil in Arte Medica est adeo firmum, quod controversijs obnoxium non sit: haud quaquam mirandū est, si apud Clarissimos Viros, qui ante me dixerunt controversum sit num symptomata varia, quibus Nobilissimus hic Juvenis statim ab assumpto cibo acerbissimè tractatur, sumptū venenum, vel quempiam morbum alium sequantur. Sumpti veneni argumenta hæc adducuntur. Juvenis hic animo, & corpore antea sanus, nunc statim ab assumpto prandio in gravissima incidit symptomata. Ergo ex veneno è poto ex Gal. Doctrina sexto de Locis affectis cap. 5. Symptomata autem hæc sunt: nausea assidua, ventris insignis gravitas; inquietudo, anxietas, & (ipsomet Ægrotante referente) cordis morsus. Adductum argumentum *Argumenta sumpti veneni.*

non concludere ex eo demonstratur, quod symptomata hæc non sunt propria epoti veneni signa: quippe quæ aliunde suboriri possint, ut ab erratis in victu: quod quidem in proposito casu maximè locum habere videtur. Quandoquidem, & ex assistentium relatione, & ex ijs, quæ ex ipsiusmet ægrotantis ore jamjam accepi, satis constat Nobilissimum hunc Juvenem in hodierno convivio cum sodalibus compluribus sibi præbibentibus in ciborum & potuum diversorũ, tùm quantitate, tùm qualitate multum deliquisse. Quare ut liberè dicam quid sentiam, commemorata isthæc symptomata non aliunde proficiscuntur, quàm ab assumptis cibis, & potibus largiori copia, quàm ventriculus sustinere possit.

Cõmmemoratorũ symptomatum causa.

Qui quidem assumptum cibum, & potum arctè amplecti, ac atterere, atque tractare solet, donec in perfectam Chyli substantiam redegerit. In quo quidem opere, ubi objectum ejus vires præ nimia copia superet, mirum in modum defatigatur, hinc fluctuationes in ventre, acidæ eructuationes, nausea, inquietudo, anxietas, atq; etiam cordis passio, ob maximum cordis cum ventriculi ore consensum. Ergo non ab epoto veneno (quantum mihi assequi licet) sed ab immoderato cibi, & potùs usu symptomata hæc ortum ducunt.

Sumpti veneni signa.

Præterea epoti veneni signa ex Gal. 6. de Locis affectis cap. 5. & Aetio Lib. 17. cap. 47. magis propria sunt, singultus; sitis continua,

synco-

ſyncope, pulſus defectio, cordis veluti tremor, febricula, manuū digiti, & ungues nigreſcentes, quòd venenum cordi ſemper inſidietur, & ungues ex à corde evaporationibus gignantur, nec non ventriculi, & inteſtinorum morſus, quos malignos dolores appellabat Gal. 6. de Morbis vulg. ſect. 6. Comment. 5. Quorum quidem ſignorum cum nullum in propoſito laborante legitimum obſervetur, omnis devorati veneni ſuſpicio excluditur. Sed vos (Viri Celeberrimi) rogatos volo, ut verba hæc mea non moroſè, ſed amice obaudiatis.

Quibus hunc in modum conſtitutis unicuique compertum eſſe poteſt vomitum in Nobiliſſimo Juvene quamprimum eſſe provocandum hoc nimirum vomitorio. *Curandi ratio.*

℞. Butyri recentis, unc. 2.
Olei Amygdalini dulcis, unc. 4. *Vomitoriū.*
Seminum Raphani in pulverem redactorum, drach. 1.
Aquæ ſtillaticiæ florum chamœmeli, lib. 1.
Miſce.
& potio hæc tepida propinetur.

A vomitu duabus vel tribus horis ad educendas incocti cibi reliquias aluus ſubducatur hoc clyſtere.

℞. Decoctionis carminativæ, lib. 1.
Mellis roſati ſolutivi, unc. 3.
Olei chamœmelini,
Olei rutacei, an. unc. 2.

Hyeræ compositæ, unc. mediam.
Cum sale, & vitello ovi.
Fiat Clyster.

Ab injecto clystere capiat unc. unam cum Syrup. de Mentha, cum unc. una, & media Mivæ cytoniorum aromaticæ. Deinde ventriculi regio illinatur Oleo de Nuce Moschata, eo sanè consilio, ut ventriculus jam exinanitus aliquãtulum firmetur. Cœnam dimittat, ac somnum procuret, quod si vigiliæ eum detinerent hora noctis tertia, aut quarta Theriacæ novellæ, drach. unam devorabit. Quibus paucis administratis præsidijs dubitandum non est Juvenem hunc Nobilissimum ab hac molestia liberatum iri. Morbi enim ex repletione pendentes, vacuatione seu inanitione tolluntur.

Ventriculũ roborãtia.

Præsagia.

De variis gravissimisq́; symptomatis ab esu fungorum subortis, pro Perillustri D. Marco Antonio Maximo Nobilissimo Romano. Consultatio LXVI.

Dubitatio.

Vuo in proposita Consultatione in dubium vertuntur primum, num symptomata Nobilissimum hunc Juvenem acerbissimè fatigantia ex epoto veneno, vel ex fungis devoratis in hodierna Mensa originem ducant: Alterum, an expediat quamprimum vomitorio aliquo medicamento vomitum in

Peril-

Perillustri Juvene provocare. In qua quidem controversia de rebus ad theoriam spectantibus disputationem in alium locum servandam consultius esse existimo: quod casus urgeat, & occasio sit præceps. Quapropter quid nunc agendum, hic primum expediendum puto, nimirum ut sine mora non solum vomitorijs, sed etiam lenienti clystere aliquo, superne, inferneq; devoratos fungos evocare studeamus. Quod quidem securius multo, atque facilius futurum non diffido. Dum autem hæc in Nobilissimi Laborantis valetudinem ex communi omnium consensu administrantur, propositas quæstiones pacato, placidioreque animo solvere nobis licebit. Pro quarum quidem solutione binas determinationes nunc afferam. *Quid agendum.*

Prima nemo est tàm contumaci, ac præpostero ingenio natus, qui inficietur nauseam, singultum, ventriculi morsum, cordis anxietatem, & animi deliquium cum sudore, & partium extremarum refrigeratione, nec non inquietudinem indeficientem, statim ferè à cibo suscitata symptomata in subjecto hoc præsertim natura saluberrimo, vel epoti veneni, vel cibi alicujus venenati sumpti quasi certissima esse indicia: Ob id tamen Nobilissimum hunc Ægrotantem venenum bibisse, conjectura non convincit: quandoquidem à fungis venenata fortassis qualitate conspurcatis, quos in prandio avidè devoravit symptomata isthæc originem duxisse nemo est, qui negare possit. *Quæstionis solutio.*

Obiectionis solutio. Neq; obstat, quod à Viro doctissimo obijcitur, videlicet fungos quos comedit, fuisse Boletos, quippe qui ex Galeno Lib, 2. de Alim. fac. inter fungos belle in aqua elixati, propè accedunt ad cibos insipidos, ideoque omnium fungorum ij minimum sunt noxij: etenim, & largiori copia, & non probè elixi devorati, os ventriculi præmunt, gravant coarctantque: unde, & respiratio difficilis, & cordis passio per sympathiam, quam cum ore ventriculi maximam obtinet cor ipsum. Quo quidem affecto, & animi deliquium, & symptomatici sudores, & prava omnia symptomata suscitari posse unicuique satis compertum est. *Ventriculus mari æquiparatur.* Vnde mirandum non est, si Hipp. ventriculum mari æquiparare solet, quod viscus hoc vitia sua omnibus corporis partibus communicet. Præterea non desunt etiam, qui Galenum boletos fungos laudantem morosè potius quam amicè calumnientur, cum ipsemet Lib. 8. de Simplicium Med. fac. scriptum reliquerit fungos omnes frigidos admodum, & humidos esse, proindeque ad deleteriam enecantemvé facultatem proximè accedere. Vtut sit. Boleti, ut & alij fungi omnes, multis de causis venenosi gignuntur, ubi videlicet clavus ferreus, in quo rubigo sit, aut panni marcor adfuerit: aut si juxta serpentis cavernam, arboresvé, quæ noxios privatim pariunt fructus erumpant. Quemadmodum adnotabat Dioscorides Lib. 4. cap. 78. Ea propter omnium commemoratorum sympto-

ſymptomatum Nobiliſſimum Juvenem ſæviſſimè fatigantium cauſam non aliunde provenire quam à fungis, & largiori copia maleque paratis, & fortaſſe etiam venenatis in hodierno prandio comeſtis. Altera determinatio, hæc eſt, quod licet, (ut Doctiſſimus Vir opponebat) evacuatio ingeſtorum fungorum vomitu ipſo, ex eo ſuſpecta videatur, quoniam venenata materia ad os ventriculi male affectum trahitur: nihilominus quoniam tracta illic non perſiſtit, ſed confertim emittitur: plus utique commodi ex hoc opere, quam incommodi laboranti comparatur. Quo ſane conſilio in dyſenteria etiam per ventrem purgatio conceditur. Quid amplius? jam demum intelligitis à perito aſſiſtente quod Nobiliſſimus hic laborans à præſcripto paulò ante vomitorio epoto, ſatis perbelle evomuit, & à vomitu ſymptomata omnia continuo longe imminuta videntur. *Alterius objectionis ſolutio.*

Propterea ſum in ſententia, ut aliud vomitorium quamprimum repetatur, deinde à vomitu clyſter inijciatur, ut univerſa venefica materia, ſupernè inferneque prorſus extrahatur. Mox ventriculus tanquam pars primario affecta, & cor ſecundariò, omni ſtudio roborare oportebit. *Curandi ratio per proprias indicationes.*

Idq; facilè aſſequemur medicamentis partim ſumendis partim etiam extrinſecus admovendis. Curationem, hanc ex voto ſucceſſuram tùm ob multa alia, tùm præſertim ex ſympto- *Præſagium.*

matum solo vomitu uno remissione facilè deprehendimus. Sed jam ad opera accedamus.

Vomitoriũ. ℞. Juris pulli gallinacei pinguis, unc. 9.

Succi Raphani depurati, unc. 3.

Butyri recentis eodem jure calente liquati, unc. 2.

Misce, & tepida tota hæc potio propinetur.

Clyster. A vomitu clyster injiciatur ex decoctionis carminativæ, vel juris, cujusvis sit carnis, lib. 1. cum Olei rosacei, unc. 4. & Mellis rosati, unc. 3. Tripheræq; persicæ, vel Theriacæ, drach. 1. cum sale & ovo, fiat clyster.

Ventriculũ roborantia. Pro roborando ventriculo.

℞. Syrupi de corticibus citri,

Syrupi de Mentha,

Mivæ citoniorum aromaticæ, an. unc. 1. cum dim.

Specierum Aromati rosati, drach. med.

Misceantur, & tertia pars exhibeatur duabus horis ante prandium.

Ab assumpto liquore præscripto, inungatur ventriculi regio, vel oleo caryophyllorum, vel ex Nuce Moschata.

Cor roborantia. Interim cordi, perinde atque parti secundariò affectæ roborando studendum erit, tùm epitematibus cordialibus temperatis tùm illitione

tione ex Oleo de corticibus, aut floribus citri, tùm etiam (quod omnium maximè probo) Theriaca Vino albo potenti dissoluta addito citri succo noviter expresso. Quo tempore confectionis Diacynthos, drach. 1. devorabit horis quatuor ante cibum tribus diebus continuis. Deinceps duobus sequentibus diebus, si tribus vel quatuor horis ante prandium Theriacæ optimæ, drach. una, cum Vino albo potenti dissoluta trium, vel quatuor unciarum mensura, & uncia una cum dimidia succi citri utatur, omnia votis responsura non dubitamus. Præsertim si toto hoc tempore victus rationem congruam à Clarissimo Viro illius curam gerente præscribendam firmiter retinuerit. De Chirurgicis auxilijs nihil in præsenti dicendum occurrit, nullam enim mittendi sanguinis occasionem video. Verum enimverò si symptomatis omnibus sublatis, calor quidam præter naturam hunc molestaret, unde inflammationis periculum immineret, tunc præcautionis potius, quàm curationis causa, sanguis è vena jecoraria brachij dextri utique mittendus esset. Atque de his hactenus, quæ ut votis respondeant Divinum auxilium imploramus.

Victus ratio.

Venæ sectio.

De

De suspecta sterilitate pro Nobilissima Muliere Romana. Consultatio LXVII.

Quæstio de nomine improbanda.

Vando de verborum proprijs agitur significatis, sive de verbo controverso probatorum Auctorum usus servetūr, quod grammaticorum est, sive ornatus, Rhetorum, sive significati natura, & genus in decem primis rerum omnium generibus (prædicamenta vocant) communibus juxta convenientiam differentiamvé, quod est Dialectici: Vtut sit constat, ad scientiam, in qua de rebus agitur non attinere; ea propter disputationem à Clarissimis Viris nunc propositam, videlicet de sterilitatis nomine intactam relinquā. De nominibus enim minimè disputandum monet Galenus, modò rem ipsam assequamur. Nihilominus num Nobilissima hæc Mulier, quæ biennium tantummodo Viro copulata adhuc non concepit, sterilis propriè appellanda sit paulò infra exponam.

Affectus causa interna.

Certè lectissimæ fœminæ affectus, de quo nunc agimus, actio est læsa, abolita nempè facultatis conceptricis ipsius uteri. Cujus quidem symptomatis causæ variæ ab Auctoribus, ac præsertim ab Aristot. 2. de generatione animalium cap. 5. numerantur. Quibus omnibus prætermissis, meminisse satisfuerit uteri humiditatis

ditatis laxitatisque seu levitatis secundum interiorem ejus partem: unde omnem hujus vocatæ sterilitatis occasionem præstitã fuisse jure optimo suspicandum. Cujus quidem sterilitatis causæ inter reliquas, Hipp. & Gal. Aph. 5. Aph. 62. meminerunt. Hanc autem insignem uteri humiditatem levitatemque testari possunt, & menses tùm copiosi, tùm tenuioris substantiæ, & loca mullebria, quæ semper madent, ut ab hujus Nobilissimæ Juvenis Viro, & ab obstetrice jamjam nobis relatum fuit. Quo fit etiam, ut non multum post cum Viro congressum, semen ex utero decidat: ita ut cùm nullũ aliud uterini vitij signum animadverti possit, totam impedimenti hujus causam in uteri interiorem superficiem humidiorem leviorremque justo referre necessum est. *Signa.*

Quapropter, si Clarissimam hanc fœminam fæcundam reddere cupimus, opere pretium est inprimis corpus ejus ab omnibus redundantibus excrementis expurgare, eo sanè consilio, ut medicamenta tàm interna, quàm externa laboranti utero siccando roborandoq; destinata tutius expeditiusq; administrari possint, quod quidem, ut obtineatur, non admodum difficile futurum arbitror. Quandoquidem licet affectio hæc ascititia non sit, sed illi connaturalis, ut à Clarissima ejus Matre patefactum nobis fuit, nihilominus quoniam, jecur, ventriculus; cerebrum cæteraque omnia alia viscera ita bene valent, ut neutiquã formi- *Indicatio curativa.* *Præsagia.*

dan-

dandum sit fore, ut à toto, vel ab aliqua corporis parte peregrina vitiosaque excrementa ad uterum præcipitari possint. Huic accedit, quòd humidæ cujusvis partis intemperantiæ facilius corriguntur, quàm siccæ. Præter hæc duo alia sunt, quæ hujus susceptæ provinciæ prosperum, fœlicemque successum pollicentur: juvenilis ætas, habitusq; totius corporis, quo egregia hæc fœmina donata est pulcherrimus saluberrimusque. Ita ut si commemorata jam argumenta futuræ fœcunditatis spem non levem nobis promittunt, lectissimam hanc fœminam nullo modo sterilem propriè appellandam esse statuimus, quod (ut inquiunt Philosophi) à privatione ad habitum non detur regressus. Meam etiam opinionem hanc, illud confirmare potest, quòd nulla adhuc explorata sunt præsidia utero exiccando roborandoque accommodata: (quinimò, ut ex propositæ Nobilissimæ Mulieris Matre nuper accepimus) ab incunte fermè ætate nullam unquam limitatam vitæ rationem observavit, ita ut non tantum putatæ sterilitatis causam internam criminari nobis liceat, quantũ & errata etiam externa: quibus sublatis, facilius erit assequi quod intendimus. Omni igitur studio proposito operi incumbendum, non modò fæcunditatis, (cui primum insistimus) verum etiam salubritatis causa: quippe quod (scribente Hipp. in Lib. 1. de Morbis Mulieribus) fœminæ, quæ nunquam pepererunt alijs multò gravius

gravius ægrotare solent. Quare hoc tempore, instante nempe vere, ut medicationem præscribendam aggrediatur etiam atque etiam hortor.

Præscripta igitur victus ratione tenui, attenuante atque moderatè siccante neque admodum calefaciente, ab Excellenti Viro Nobilissimæ Mulieris curam gerente limitanda. Quamprimũ serapia pituitosos humores apparantia de more exhibeantur, ut apparati phlegmagogis facilius expurgari possint. Hac lege, ut à tertio vel quarto serapio cubiti dextri vena jecoraria secta, octo vel novem sanguinis unciæ detrahantur, ut, & purgantia, & alia administranda medicamenta altius penitiora vasa subire possint. Aluo lenita prius vel molli clystere, vel leniente blando pharmaco. *Victus ratio.* *Purgatio.* *Vena secti.*

Mox ad medicamenta uterum siccantia roborantiaque confugiendum. Hæc autem plura sunt, tùm quæ sumuntur, & per os, & per uterum, tùm etiam extrinsecus adhibentur, ex quibus eligenda sunt siccantia, modiceq; calefacientia, & quæ natura propria fæcunditatem respiciant. Vt Myrthi Baccæ, Malicorium, Avellanæ ustæ cum Vino datæ. Ex compositis Diamoscus, Diambra, Conserva Salviæ, & Theriaca, quæ à Galeno, & ab Avenzoar mirificè commendatur. Quemadmodum, & ego maximè comprobo infrà præscribendam confectionem si hujus media uncia cum Vino odora- *Medicamenta uterum roborantia per os sumenda.*

odorato, & generoſo tribus quatuorvè diebus continuis jejuno ventriculo, ante mulieris cũ Viro concubitum propinetur.

℞. Moſchi
Ambræ, an. gran. 3.
Caſtorei, drach. med.
Ligni Aloes,
Cinamomi,
Caryophyllorum,
Raſuræ eboris, an. ſcrup. 2.
Spicæ piperis longi, an. drach. med.
Doronici,
Zedoariæ,
Galangæ, an. drach. 1.
Sacchari vel mellis, q. s.

Fiat mixtura ſecundum artem: utilem etiam, imò omnium efficaciſſimã hunc in uſum confectionem nunc deſcribendam inveni.

Authoris tabella.

℞. Satyrij, drach. 2.
Specierum diamoſchi dulcis.
Raſuræ eboris, an. ſcrup. 2.
Vteri leporis ſiccati, & pulver. drach. mediam.
Succi Salviæ depurati,
Succi herbæ Tabach, ſeu ſanctæ Crucis, an. unc. med.
Sacchari albiſſimi in aqua artemiſiæ, q. s.
Fiat confect. in rot.

Cujus drachmæ duæ Nobiliſſimæ Mulieri exhibeantur deſinentib' Menſibus trib' diebus continuis hora una ante cœnã, deinde ſuperbibat

bibat uncias duas Vini albi generosi. Quo tempore omittenda non erunt suffitus, & pessi in hunc finem tendentes, qualis hic erit. *Medicamenta per uterum suscepta.*

℞. Zingiberis,
Cinamomi,
Spicæ nardi, an. drach. I.
Nucis Moschatæ,
Macis,
Belzoini,
Styracis, an. drach. I.
Caryophyllorum,
Ladani, an. drach. med.
Castorei, scrup. I.

Cum Terebynthina fiant Trochisci, quibus uterus suffumigetur. *Modus suffumigia administrandi.*

Porrò dupliciter suffumigia præscripta administrari solent, vel per fistulam argenteam, vel plumbeam. Aut vas angusto ore eligitur, & carbonibus accensis repletur, super quos pulveres insperguntur; dein vas panno circumdatum muliebribus locis supponitur; ita ut exhalans halytus uterum percellere possit.

Sicque & ex Bdellio, Myrrha, Arthemisia, Matricaria Testiculis vulpis assatis, Gallia moschata, & alijs consimilibus tùm suffumigia, tùm pessi vario modo parari possunt.

Extrinsecus autem, præ cæteris magnopere probo, ut spongijs decocto nunc præscribendo, calente quidem imbutis; dein expressis imi ventris regio singulis octo horis ante cibum *Extrinsecus adhibenda.*

foveatur, & post fotum præscribendo etiam linimento illinatur.

℞. Arthemisiæ,
Matricariæ,
Melissæ,
Pulegij,
Lentisci,
Myrthillorum,
Rosarum rubrarum,
Gallarum, an. man. tres.
Florum mali punici, man.4.
Nucum cupressi, num. viginti.

Fotus & insessus.

Bulliant in sufficienti quantitate aquæ cœlestis pro fotu. Ex quo etiam fieri potest insessus, ut moris est: à fotu, vel ab insessu.

℞. Olei Nardini,
Olei Caryophyllorum, an. unc. 1.
Croci,
Spicænardi,
Styracis, an. drach. med.
Folij seu Malabathri, drach. 1.
Zibetti, scrup. 1.
Vini optimi, drach. 2.
Ceræ, q. s.
Fiat linimentum.

Linimentum.

Quod si sub commemoratis præsidijs lectissima hæc fœmina sui culpa non conciperet unius vel alterius mensis spatio: longiore gravioreque medicatione aliqua opus erit. Quapropter corpore iterũ leniter repurgato, antequam insignes calores adveniant guaiaci decoctum

coctum infrascripta ratione paratum triginta saltem, aut pluribus diebus accipiat magnopere suadeo.

℞. Ligni Guaiaci, unc. 5.
Salsæ, unc. 1.
Aquæ communis, lib. novem.

Infundantur horis 24. deinde bulliant ad consumptionem medietatis, & in fine adde ad bulliendum Artemisiæ Matricariæ, Salviæ, Betonicæ, an. pug. unum. Coletur, & usui servetur pro syrupo. Item:

℞. Ligni Guaiaci, unc. 2.
Salsæ, unc. mediam.
Aquæ communis, lib. 15.

Bulliant ad consumptionem quartæ partis, & in fine adde ad bulliendum coriandrorum unc. mediam, cinamomi, drach. 1.

Coletur, & conservetur pro potu quotidiano vel saltem pro attemperando Vino.

Quo tempore, & fotibus, & suffumigijs, & insessibus, nec non linimentis præscriptis ex intervallis saltem uti poterit. Quibus omnibus peractis si adhuc fœcunditas desideretur, ut tempore opportuno ad balnea Sancti Cassiani, quæ in Agro Senensi scaturiunt ad confinia Vrbis Veteris sese transferat magnopere hortor: Balneiq; magni, della Terra, Vulgo appellati aqua præ cæteris fœcunditati inducendæ maximè opportuna, & in potu, & in Balneis aliquot diebus utatur. Hujus enim Balnei usu complures Illustrissimas Matronas fœcundas *Balneum sancti Cassiani.*

evasisse mihi compertum est, quæ anteà pluribus annis Viris conjunctæ non conceperant. Tot ex his quæ nondùm administrata fuere præsidia proponenda occurrebant, quibus Deus Opt. Max. aspirare non dedignetur.

De secunda derelicta pro Illustrissima D. Marchesia Reani. Consultatio LXVIII.

Quid nominis.

Embrana; quæ fœtus in matris utero obvolvitur (chorion à Græcis appellata,) Latinis secunda, seu secundina dicitur; quod secundum sit ab utero involucrum seu domicilium, perinde atq; fœtus indumentum. Hæc autem unà cùm fœtu in lucem ædito, vel paulò post partum si non educatur varia affert symptomata, cor, cerebrum, ventriculum; & universum tandem corpus acerbissimè sollicitantia: idque vaporibus mediantibus ab utero in universum corpus elatis.

Secunda derelicta incõmoda.

Affectus.

Porrò secundam hanc in Illustrissima hac Muliere à partu nuper prægresso derelictam esse testantur, obstetrix, dolor gravis imum ventrem premens, febris excitata, & alia molesta symptomata. Affectus sanè morbus est in numero, seu in excessu, partem affectam uterum esse satis notum est. Cæterum cùm morbi hujus

hujus triplex statuatur causa, os uteri ita obturatum, ut membrana hæc etiam decisa foras egredi non possit. Vel quia uteri fundo tenaciter inhærescit. Aut quando sejuncta circa uteri partem aliquam pilæ cujusdam instar circumvolvitur. Duas priores causas, hic negotium nobis facescere ex eo conjectandũ, quod referat obstetrix os uteri præ duritie, & dolore contrectationem vix posse sufferre, fueritque partus satis difficilis. Ita ut extractionis membranæ hujus opus valdè difficilè futurum existimem: idq; non sine Illustrissimæ Laborantis vitæ periculo. Quocirca ad generosa remedia huic operi maximè opportuna quam primum confugiendum. Ex quibus unà cum Hippocrate quinto Aph. 49. maximè probamus sternutatoria, atque spiritus frequenter retentionem, ore, & naribus Arte obturatis. Interea verò, quæ per os sumuntur magnopere probat Hipp. primo de Morbis Mulicbribus sylphium ad Fabæ unius magnitudinem ex Vino albo subdulci datum, Dictamum creticum obuli unius mensura. Porri etiam succus cum Vino epotus mirificè ad secundinam educendã valet. Sed quod omnium efficacissimum hoc in casu semper fœlici cum successu comprobavimus est hujusmodi:

Causa. *Præsagia.* *Præsidia primum.* *Alterũ remedium.* *Omnium efficacissimum remedium.*

℞. Boracis mineralis, scrup. 2.
Trochiscorum de Myrrha, scrup. 1.
Succi sabinæ depurati, q. s.

Fiat bolus devorandus, post quem statim superbibat decoctionis Artemisiæ, unc. 5.

Interim suffumigia administrari poterunt ex Myrrha, Thure, Castoreo, & ejus generis alijs. Ex quibus quoque cum adipe anserino, & Oleo irinino Pessi in hunc usum parandi erunt. Quibus administratis remedijs omnibus, si membrana hæc adhuc pertinaciter persistat ad Chirurgicum opus tandem deveniendum. Quare vel Chirurgus aliquis, vel peritissima obstetrix eligatur, quæ sinistra manu Oleo Amygdalino intincta, atque molliuscule in uterum intromissa secundam hanc apprehendat apprehensamque non statim, nec recta deorsum trahere tentet ob uteri descensus periculum: sed citra omnem violentiam oblique huc illucq; hanc sensim circumagens, tandem extrahere studeat. Quod si huic operi membrana non cedat, securius utique multò erit hanc biduum, vel triduum dimittere, quàm violenter extrahere: quippe quæ retenta computrescat, & naturæ opera fœliciter interdum extrudatur. Verum enimverò hoc tempore ad cohibendam futuram inflammationem magnopere hortor, ut è vena tali utriusque pedis secta, sanguis pro viribus detrahatur, locaque Muliebria lacte, vel vaccino, vel Muliebri cum rosaceo frequenter abluantur. Quibus etiam maximè conducit pro linimento Oleum ex vitellis ovorum. De victu quotidiano servando non est, ut diligenter quid proponamus; quan-

Chirurgicum opus.

quandoquidem peritissimo assistenti Medico omnia, & nota, & forsan hactenus explorata esse verisimile est. Interim à Deo precamur huic Illustrissimæ Mulieri sanitatem, & futuram fœcunditatem.

De Ophtalmia pro Perillustri D. Valentino Sfortia Perusino. Consultatio LXIX.

QVamvis ad rectè ferendum judicium de quocunque morbo cognoscendo atque curando, ægrotantis temperamenti, & præsentis status cognitio requiratur, quæ duo nonnisi conjectura quadam assequi possum, quòd res agatur cum absente laborante minimè mihi perspecto: ex scriptis tamen, ac nonnullorum relationibus aliqua accepi, quæ in Perillustris Juvenis præter naturam affectus, ejusq; futuri eventus, atque adhibendorum præsidiorum cognitionem me ipsum non nihil docere possunt. *Excusatio.*

Perillustrem Juvenem Ophtalmia laborare, & adnatæ oculorum tunicæ rubore affectæ, & lachrymæ ex oculis manantes, nec non sordes quædam in majoribus oculorum angulis acervatæ cumulatissimè indicant. Cujus quidem causam interiorem non aliunde ortum ducere arbitror, quàm ab universi corporis plenitudine: etenim, & ætas juvenilis, & calidum humidumq; temperamentum, & victus *Ophtalmia signa.* *Causa interna.*

prægressus justo liberalior pleniorque simul, cum alijs notis, hoc ipsum apertè comonstrant. Quò circa omni studio prospiciendum erit, ne quod modo vitium exiguum videtur, incrementum suscipiat: quod quidem facilè erit assequi, si idonea huic morbo profligando remedia administrentur. Igitur victu refrigerante imperato constanter observando: nec non tenui, quò partes inanitæ firmius humores retineant ne ad oculos confluant. Proinde carnes, ova, Vinum, & hujusce generis, quæ sanguinem augent, prorsus ablegantur: Somnus, & quies in aëre obscuro ex eo maximè laudantur, quod his oculi, & humores quiescant: hoc inquam præscripto victu, revulsorijs auxilijs quamprimum erit utendum. Quapropter aluo lenita vel communi clystere, vel melle rosaceo solut. aut medullæ cassiæ cum Tamarindis, sanguis è media, aut jecoraria secta vena utriusque brachij mittatur, deinde eadem die aliquot interpositis horis utraque cephalica secabitur, sanguine pro plenitudinis, magnitudinis morbi, & ægri virium ratione majori minorivé copia detracto. In eundem etiam usum partium extremarum frictiones, ligaturæ dolorificæ, fotus ex aqua calenti earundem partium extremarum, cucurbitulæ cruribus, coxis, & natibus scapulisq; affixis interdum cum scarificatione, & sæpius sine incisione. Huc quoque spectat purgatio per placida medicamenta qualis est

Curatio.

Victus ratio.

Avertentia.

Vena sectio.

℞. Me-

℞. Medullæ cassiæ noviter extractæ,
Medullæ Tamarindorum, *Purgatio.*
an. unc. mediam.
Rhabarbari S.A. infusi in aqua endiviæ,
drach. 1. sem.
Syrupi rof. solutivi, unc. 2.
Aquæ Buglossæ, q. s.
Misce, fiat potus.

Interim fluente humore repellentia haudquaquam omittenda. Parantur autem ex aquis rosarum, plantaginis, & portulacæ cum albumine ovi, & aceti modico, qui quidem liquores linteis excepti capitis anteriori parti, fronti & temporibus assiduè adhibentur. Quod quidem præsidij genus non invitus admitto, quoties fluxio per venas, & arterias extra cranium erumpat. *Repellentia.*

Ejusdem etiam generis medicamenta oculis immittenda quale est:

℞. Aquæ rosarum,
Aquæ plantaginis, an. unc. 2. *Collyrium.*
Collyrij albi rhasis sine opio,
drach. 1. sem.
Tutiæ præparatæ, scrup. 2.
Sarcocollæ nutritæ, scrup. 1.
Misce, & fiat collyrium.

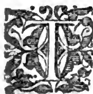
Sed si dolor Perillustrem Juvenem sollicitet, præscripto collyrio adde emulsiones seminum papaveris, & Muccaginem psyllij. Quibus dolore non cedente, Rhasis collyrium cum opio usurpandum.

Purgatio altera. Cum his quoque remedijs humores biliosi è multo eoque fervente sanguine suscitati apparandi, & apparati purgandi erunt colagogis medicamentis, quæ apud omnes tàm nota sunt, quàm quod notissima. Tandem humoris *Resolutio.* oculum exercentis reliquiæ summovendæ erunt medicamentis citra insignem calorem resolventibus: ut fœnugræci, fœniculi seminum, & chamæmeli decocto, spongia, aut molli linteo oculis admoto. Efficacissimum autem hoc in opere medicamentum est, quod ex drachma una Aloes, cum uncia una aquæ fœniculi, & lactis muliebris modico paratum, oculo applicatur, quippe quod humorum in oculis conceptorum reliquias absumat, siccet, atq; oculos maximopere corroboret. Idem etiam præstat sarcocolla lacte muliebri nutrita, & soluta in oculum instillata. Balneum quoque, & Vini potus ex Hippoc. sententia in id referuntur, quando plethora imminuta fuerit, & dolor fiat à sanguine crasso venas adnatæ membranæ replente. Quæ omnia auxiliorum genera, quibus oculorum inflammationes, & dolores sanantur Hipp. Aph. 6. Aph. 31. brevi admodum oratione complectitur, licet citra ullam limitationem adhibitam. Hac sanè completa me- *Præsagia.* dicatione, Perillustrem hunc Juvenem à præsenti molestia liberatum iri speramus, si ejus obsequentia, & industria accesserint, nec non periti Medici diligentia non desit: quando-

quidem

quidem fluxio hæc ad oculos (quantū ex literis conijcere potui) externa potius, quam interna judicatur, cujus rei illud firmum argumentum esse potest, quod oculorum palpebræ simul cum adnata utriusque oculi membrana non solum rubore, sed etiam tumore satis apparente afficiuntur. Huc accedit, quod affectus hic non est inveteratus, Juvenemq; exercet bono habitu (ut audio) conformatum, ita ut de futura ejus salute, vel etiam brevi temporis intervallo sperandum. Faxit Deus, ne nostra nos fallat opinio.

De strumis in utraq; cervicis parte, pro Nobilissima Puella Romana. Consultatio LXX.

Vmores præter naturam duros, & attractu indolentes, quibus Nobilissima Puella duobus ferè abhinc annis in utraque cervicis parte tenetur, chærades, id est, glandulas induratas, quas strumas appellant esse, nemini dubium esse debet. *Affectus.*

Quorum tumorum scyrrhi speciem præ se ferentium origo è gypsea pituita est. Quæ è capitis parte externa per cervicis tendones, & adenes sensim, ac lento cursu defluit: illicque persistens ob moram, quam trahit crassescit. *Causa proxima.*

Curationis ratio duo opera requirit: nimirum quæ fluxionem è capite finire valeant: & quæ emolliendo, ac digerendo, simul commixta *Curationis ratio.*

mixta per halytum causam tumorum continentem dissipare possint.

Quos quidem scopos propositis operibus mediantibus nos assequi posse ob id minimè diffido, quoniam hujusmodi strumæ parvæ sunt, minimeque malo more consociatæ: verum enimverò curationem quamprimum aggrediendam nihilq; differendam maximopere suadeo, atque hortor. Etenim pituitosa hæc materia temporis progressu, caloris vi ac putredine excandescens: acrimonium conquirit: unde carcinomatis vim, & conditionem strumæ hæ sortiuntur.

Præsagia.

Primum igitur ratio victus imperanda causæ contraria.

Victus ratio.

Cacochymiæ expurgandæ idoneis phlegmagogis sine mora incumbendum, pilulis præsertim ex Rhabarbaro, & Agarico paratis, prægressa tamen peccantium humorum præparatione. Deinde omni opera, & studio siccandum roborandumq; caput erit, tùm sumptis, tùm etiam admotis idoneis præsidijs. In quo quidem opere ad singularia non descendam, quippe qui certò sciam hæc, & alia omnia Clarissimo Nobilissimæ Juvenculæ Medico notissima est. Duo tamen ad opus Chirurgicum attinentia minimè silenda puto. Primum, ad aversionem cum evacuatione, setaceum in occipitij fine diu gestandum efficacissimum utilissimumque futurum sperarem.

Fluxionis inhibendæ ratio.

Setacei usus.

Alterum, licet ex Galeni præceptis pueris ante

Vena sectio.

ante decimumquartum annum sanguis mittendus non sit; nihilominus Puella hæc annum ætatis suæ vndecimum agens firmo habitu confirmata sanguinis missionē è vena jecoraria sive cōmuni (parcè tamen) brachij dextri commodè tolerare poterit: idq; inter medicationis incunde initia præstandum consulo, ut medicamenta tùm sumenda, tùm admovenda, suas in corpus vires expedite exercere valeant. Quod ad topica spectat, illud inprimis animadvertendum, medicamenta immodicè calefacientia siccantiaq; hic suspecta esse, ut quæ materiam crassefaciant. Calorem igitur tepidum, humiditatem verò, nec multam, nec minimam habeant, oportet. Quorum maximè probata sunt. *Animadversio.*

℞. Lentium cum aceto excoctarum; unc. 4. *Topica.*

Succi Apij depurati, unc. 2.

Seminum coriandrorum; drach. 2.

Cum adipe porci masculi.

Fiat cataplasma.

Extendatur super linteo, & bis in die affectis locis applicetur.

Ad idem:

℞. Pulveris foliorum, & radicum tussilaginis; unc. 2.

Farinæ seminum lini, unc. 1.

Cum adipe suillo.

Fiat cataplasma.

Inte-

Interim, ut Electuarium nostrum in hunc usum maximè probatum sumat, etiam atque etiam hortamur. Est autem hujusmodi:

℞. Ossium gallinarum elixatarum,
Ossium vertebrarum humanarum,
an. unc. sem.
Trochiscorum viperinorum, drach. 2.
Scordij, Margaritarum,
an. drach. med.
Mellis despumati, q. s.
Fiat Electuarium.

Cujus unciam mediam mane duabus horis ante prandium, & sero quando it dormitum devorabit. Et hæc dicta sufficiant pro explendis scopis, & operibus propositis. Quibus Deus aspirare non dedignetur.

De Ventriculi imbecillitate, Motibus quibusdam convulsorijs, & anxietate ab assumpto cibo ad Excellentissimum Monticellum Medicum. Consultatio LXXI.

X litteris tuis doctissimis mihiq; gratissimis facilè intellexi, te Perillustris Achillis Blanchetti casum, curationis scopos, & ijs explendis opportuna præsidia vigilanti animo, & usque adeo accuratè investigasse, ut nullo meo opus sit consilio; Cæterùm, ut

ut tibi, & Perillustri D. meo, cui debui (plurimum quidem utrique debeo) morem geram, hæc paucula ex tempore scribam. Angustia, hoc est anhelandi tacita quædam difficultas, aliquot horis ab assumpto cibo, symptoma nempè in genere actionis facultatis motricis lesæ, duplicem (quantum ego puto) morbum consequitur, nempè in via partium spiritualium atque in intemperie earundem calida: quandoquidem imbecillus ventriculi calor in conficiendis ingestis cibis vehementer cum laboret, & defatigetur, natura, ut huic operi tàm necessariò opem ferat, spiritus omnes, & calorem huc confert, quo fit, ut tunc temporis excalefactus ventriculus, cor, cæterasque partes spirituales in consensum trahat: proinde respirationis usu nonnihil aucto anxietas illa succedit. Rursus hoc in opere tùm ciborum ingestorum conversionis in chilum, tùm chili distributionis per meseraicas obstructas in jecur, non sine maximo labore ob visceris imbecillitatem flatus suscitantur, qui diafragma distendentes, respirationisque instrumenta coangustantes, hujus angustiæ concausæ sunt censendæ. Motus autem illi brachiorum, & crurum convulsorij noctu tantum infestantes, symptomata videlicet in genere functionis motricis voluntariæ depravatæ, suum pariter morbum committantur, is autem est partium nervosarum tumor, & distentio quædam tùm à vaporibus à ventriculo ægrè conçoquente subla-

Primus affectus.

Causa interna præter natu. ā.

Cum causa.

Alter affectus.

Causa.

ſublatis, tùm etiam à pituitoſo quodam humore in partibus impacto, ſtatiſque temporibus commoto. Quod autem flatus convulſiones excitare valeant Ariſtot. Lib. 2. Meth. cap. de Terræmotu. Averroes 3. col. cap. 33. & vetuſtiſſimus Auctor Lib. de Flatibus Hipp. adſcripti declararunt.

Convulſio an à flatu.

Quod autem noctu dormientem patientem ij motus convulſorij ſollicitent, haud mirari oportet, quòd noctu nobis dormientibus innatus calor ad interiora revocatus, humores, excrementaque ſubagitet, indeq; craſſos vapores, & flatus extrahit ſublevatque, qui nerveas partes crurum præcipuè, & brachiorum, veluti à fonte caloris magis diſtantes, diſtendentes, ac fortè etiam acrimonia quadam vellicantes depravatos illos motus efficiunt his ſimiles, quos vulgares Granſos appellare conſueverunt. Cum igitur à ventriculo refrigerato, ſiccatoque nativi caloris pabulo deficiente, tùm ob prægreſſos morbos diuturnos, tùm etiam ex animi immodicis ſollicitudinibus, veluti ab uno fonte cætera mala ſcaturiant: curationis hoc in caſu ſcopi eo dirigendi erunt; ut calefacientibus moderatè, & ſubſtantificè humectantibus; nec non humiditatem excrementitiam hunc ipſum relaxantem ſiccantibus, priſtinum robur magna ex parte ſublatum huic viſceri reſtituatur. Et quoniam à fervido Jecinore frigida ventriculi malè commutantis excrementa craſſefacta, & pene exuſta;

Convulſiones hæc cur magis noctu ſollicitent.

Scopi.

exusta, meseraicarum, & hypochondriorum obstructiones prodeunt, hisce reserandis, & hepatis incendio refrenando invigilandū erit: Opus sanè non quidem perpeditum, sed haud facilè futurum; tùm ob affectuum copiam, & vetustatē, tùm etiam propter indicantiā contraria, ac invicem pugnantia: nihilominus, & Perillustris Patientis obedientia, & tua consueta prudentia,& diligentia spero fore,ut pristina sanitas recuperari valeat: præsertim cum neq; ætas, neque nativum ejus temperamentum reclament. Hac itaque spe ductus, breviter & ipse quid hoc in casu agendum putem exponam: Et primum quod ad victus rationem attinet, quæ ex Arte instituta vigilantissimè retineri debet: in cibo & potu parcus sit; oportet,ac potius sæpè,& modicè,quàm multum, & rarò comedat, omniaq; tùm ad quantitatem,tùm ad qualitatem,tùm etiam ad substantiæ modum, ad ordinemque spectantia ea lege usurpentur nè in concoquendo laborem ventriculo afferant: quamobrem sorbitiones hoc in opere maximè commendantur; quòd tùm facilè concoquantur, tùm promptissimè digerantur. Illud unum hic silendum non est; Vinum vinosum, & potens languenti ventriculo nocentissimum esse, si largius potetur: ægrè enim admodum superatur. A frigido potu prorsus abstineat. Cætera autem ad primum hoc Artis Medicæ instrumentum lubentèr proponerem, nisi certò compertum mihi

Præsagiū.

Victus ratio.

esset, eam esse ingenij tui præstantiam, & in medendo dexteritatem, ut & nocua devitari, & proficua amplecti egregiè possis. Id etiam non omittam, nempè, quòd in diuturnis, & contumacibus morbis Cœli mutationem præstantissimum omnium esse præsidium omnibus est in confesso. De sanguinis detractioni generosissimo præsidio, quid dicam non habeo, siquidem neque à morbo, neque à morbi causa, neque à symptomatis indicatur: prætérquam quòd in succorum frigidorum copia, atque laborante ventriculo suspectum semper fuerit apud Gal. remedium: quemadmodum nec in brachijs, nec in cruribus cauterio aliquò opus esse mihi persuasum habeo: hoc enim opere natura ad demittendos excrementitios humores, in hasce partes affectas invitata, motus illi convulsorij vehementiores excitarentur. De materia medica: ventriculo Melle rosaceo solvente nonnihil expurgato, magnopere juvaturum sperarem jus pulli vel gallinacei, vel columbini cum mentha, cichorio, borragine, & modico nucis miristicæ quinque vel sex unciarum mensura quindecim diebus jejuno ventriculo de more datum. Interim ceratum ex solo Mastice, & nuce miristica Oleo masticino liquatis cum portione terebynthinæ, & picis modico, supra ventriculi regionem assiduè gestandum, multum profuturum minimè diffido, hac adhibita cautione, ut tertio saltem

An sanguis mittendus.

Cauterium an expediat.

Pharmacia.

ratum.

saltem quoque die dimoveatur, & mundo linteo exsiccetur: solet enim excrementitiam humiditatem evocare, & allicere, quæ nisi detrahatur, operi, quod intendimus impedimento esse potest: qua etiam ratione singulis quinque diebus innovari debet. Mox, roborato aliqua ex parte ventriculo, serum caprinum depuratum; cum succo cichorij, & borraginis, diebus aliquot, octo, vel novem unciarum pondere, quatuor saltem horis ante prandium excalefactum tamen, propinatum efficacissimi erit usus; tùm ad remittendum hepatis fervorem, tùm etiam ad reseranda vasa obstructa. Valida autem purgantia Medicamenta proponere, non audeo quòd horum usu, male ventriculum tractari certò sciam. Quo etiam consilio de thermalibus aquis nihil in medium afferam: propterea quòd thermas omnes vehementer exsiccare nemini est dubium: licet aqua tetuciana duobus vel tribus dumtaxat diebus exhibita plus commodi detergendo, & expurgando afferat, quàm incommodi quadamtenus siccando. Dum isthæc aguntur affectarum etiam partium suscipientium ratio aliqua est habenda: Proinde vespere dormituri patientis brachia, & crura illinire operæ precium erit cerato ex Oleo vulpino, & Theriaca cum modico spicænardi, & cera confecto: superpositis postea vulpinis pellibus. Quòd si hac per

Serum.

Aquæ thermales.

Pro cruribus linimentum.

acta medicatione mala non cessent, vel saltem non imminuantur, hisce temporibus fervidissimis sola victus ratione congrua erit agendum cum tribus vel quatuor granis masticis ex Vino dulci, vel ex jure pulli, aut ex ovo sorbili immediaté ante omnem cibum devoratis. Autumno dein ineunte, malo non cedente, duo efficacissima præsidia absque ulla suspicione usurpanda erunt: Alterum, jus galli anniculi, vel bimuli, cum mentha, borragine, cichorio, & nucis miristicæ modico, viginti diebus continuis de more exhibitum. Alterum, stillicidium ex Oleo amygdalarum dulcium, & Vino albo potenti, cum mastice, nuce Moschata, & ligno Aloes, cum portiuncula Mirrhæ electæ supra ventriculi regionem, ad sinistrum hypochondrium nonnihil inclinantem, viginti saltem diebus ex arte administrandum. Hoc autem auxilium quantum habeat momenti ad ventriculi inflationes & durities absumendas, nec non ad pristinum robur deperditum instaurandum, atque ad nativam humiditatem innati caloris pabulum reparandam, & ratio, & quotidianus usus manifestè indicant. Et hæc habui quæ in hoc meo cruciatu podagrico ex tempore proponerem in tui, & Perillustris Blancherti D. mei gratiam. Faxit Deus, ut prospera, & salutaria illi succedant. Vale, & non desinas me (ut facis) amare, sciasque certò non minus te quoque à me amari.

Ius galli.

Stillicidiũ.

De

De capitis fluxione. De vigilijs immodicis. Molestis insomnijs. Ventriculi languore, unde acidæ eructationes. Aluo pigra: atque corporis totius extenuatione, imbecillitateq́. Pro Illustrissimo & Reverendissimo Cardinali Pepulo. Consultatio LXXII.

Estillatio à capite ad infernas sedes: præsertimque ad os, & gingivas cum dentium raritate, & vacillatione. Nec non ad frontem, universamque sinistri lateris maxillam: unde dolor cum tensione quadam ea in parte gravis: indicium nempè membranas destillante humore repleri, ac distendi. Vigiliæ frequentes, & immodicæ. Molesta insomnia. Ventriculi imbecillitas, unde flatuum ab ore erumpentium, frequens copia. Aluus adstricta, & corporis innaturalis macies cum membrorum omnium imbecillitate quadam, vitia sunt, quibus Illustrissimus ac Rever. Cardinalis multis ab hinc diebus multum angitur. Quorum omnium interiores causæ unà cum sedibus affectis diligenter sunt investigandæ, ut, hisce cognitis, idonea præsidia ex proprijs indicationibus, & ita recta methodo præscribi possint. Atque à destillatione exordiar, veluti à prima omnium cõmemoratorum vitiorum origine. Cujus quidem symptomatis in genere

immodicè excretorum causam interiorem, frustratæ coctioni ipsius cerebri adscribendam putamus. Quippe quòd frigidiore, humidioreq; temperamento sit præditum, ut frigidorum excrementorum è capite emanantium copia clarè ostendit. Neque obstat, quod salsa interdum destillatio persentiatur: hæc enim alimenti à calidiore jecinore demandati soboles esse potest. Sed quoniam ex longa patiendi consuetudine (decem enim ferè abhinc annis caput laborat) innato calore violato, cerebrum secundum ejus propriam substantiam, siccitatem quandam contraxit: haud quaquam mirari oportet, si vigilijs immodicis detineatur, quæ calidam siccamque ejusdem cerebri intemperiem consequantur. Huic etiam accedit, quod frigida humidaq; excrementa quamdiu cerebri substantiam obsident, non solum somnum longiorem, sed soporosos etiam affectus morbosos conciliare valent: sed si statim atque gignuntur, concitato motu delabantur, nihil habent momenti ad somnum conciliandum. Ad hæc mœror, animi passiones, & sollicitudines vigilias excitare valent, frigido etiam humidoque cerebro existente. Tristitia de futuro quidem, non quæ de præterito est, ad somnum potius invitat. Hinc non solum destillationis, verum etiam, & vigiliarum causæ deprehenduntur. Quod verò ad molesta insomnia spectat. Triplex insomnium cum sit, Divinum, quod à Deo immittitur ad prophe-

Destillationis causa.

Vigiliarum causa.

Cerebro frigido humidoq; existente cur aliquando vigiliæ cōtingant.

Tristitia modò somnum modò vigiliam excitat.

Insomnium triplex.

tas,

tas, ut apud Homerum, ab Jove insomnia ostenduntur. De quibus nullus in præsenti est sermo. Animale, quod ex animi provenit affe-ctibus, juxta illud. Somnia ne cures. Quod hic quidem locum habet. Naturale, quod corporis dispositionem naturalem, nempe humorum, vaporumq; redundantium naturam consequitur. Secundi & tertij insomniorum generis causæ in Illustriss. ac Rever. Cardinali maximè vigent, quandoquidem & varijs animi affectibus continuò exercetur, & vapores in caput conscendentes, ægrè per halytum digeruntur, quod cerebrum (ut antea dictum est) justo sit frigidius, humidiusque. Præterquam quòd molesta insomnia ex vitiosis cibis etiam contingant: nam allia, & Cœpæ terribilia. Phaseoli turbulenta, & caules tristia insomnia faciunt. Vnde & vigiliarum, & tristium insomniorum causæ in Illustriss. ac Rever. Viro facilè deprehenduntur. Ventriculi autem imbecillitatis causa non aliunde proficiscitur, quam ab ejusdem frigida intemperie cum frigidis pariter humoribus, tùm quantitate, tùm qualitate peccantibus, non solum in ejus capacitate fluctuantibus, verum etiam tunicis imbibitis, qui q;dem, & localē in hoc viscere generationē habent, & aliunde etiā à cerebro nempè suscipiuntur. Frigoris enim sensus in parte affecta, nulla sitis, multa salivatio ex humoris in ventriculo copia per continuitatē interioris tunicæ ad os. Tarda coctio eructationesq; acidæ hoc ipsum

Ventriculi imbecillitatis causa.

Aluus adstricta à qua sit. apertè commonstrant. Sed cur aluus perpetuò pigra adstrictaq; sit utrique hæsitandum: cum omnes causæ quatuor, quæ mollem, & lubricum reddunt ventrem in hoc simul concurrant, sine potius concurrere videantur. Stomachus nempè justo frigidior, quem appetitus major sequi solet: atque subinde ventris mollicies: quoniam quæ ex ingestis cibis uberiori copia quàm parsit, cruda congenita excrementa solent ab hepate contemni, & per ventrem præcipitari. Præterea excellens frigiditas non aliter quàm humiditas lubricam eatenus aluum reddit, quatenus expultrici facultati robur addit. Hoc jam dudum rusticorum novit experientia, qui nudis pedibus humi obambulant, ut ventrem pertinacem infirment. Rursus, cum corpus universum emacietur, conjectare quis posset alimentum non probè distribui, ob quam causam laxa etiam aluus esse solet. His accedit, quòd frequentissima mollis ventris causa est ipsa cholera, quæ à vesica fellis ad intestina defluit, quæ quidem in Illust. Viro in firma adhuc ætate constituto (nondum enim quadragesimum ætatis suæ annum attingit) atque calidi jecinoris utique superfluit potius quàm deficiat. Quando ergo tot modis venter emolescit, nimirum, aut quia plus cibi accipitur, quàm pro indigentia, aut quia ægrè distribuitur, aut ob retentricis facultatis imbecillitatem, & expultricis robur, aut ob redundantiam bilis. Atque totidem his

oppo-

oppositis causis induratur, periculosè admodum faciunt qui pigram adstrictamq; aluum cathartico medicamento laxare semper tentant: Adstrictionis causam non distinguentes, atque ita demum contrarium remedium non apponentes, sed ad unum perpetuò idemque auxilium confugientes. Ex quibus satis patere arbitror Hipp. sententiam Aph.2. Aphor.20. non perpetuò, sed magna tantum ex parte veram esse. Nimirum plerumque aluus laxa in juventute, adstringitur in senectute: & adstricta laxatur. Neutrum tamen semper contingit; quia cum quatuor sint causæ adstrictionis alui, & laxitatis, ex plerisque fit commutatio, non tamen ex omnibus. Id quod utriusq; mali causas omnes perpendenti compertum erit. Diversitas quippe harum mutationum pro diversa intemperamentorũ fortuna evenit: nam aliud aliam mutationem obtinet. Ergo (ut ad institutum redeamus) hic de adstrictionis ventris causa jure dubitatum fuit. Sed mihi rem ipsam diligenter expendenti, triplex hujus vitij causa innotescit. Prima summa inappetentia, unde sequitur, ut parcius, quàm pro naturæ præscripto, esculenta & poculenta ingerat. Et licet frigus ventriculus ex eò melius appetat, quod frigus densando, & cogendo partes ventriculi divulsionem quandam efficiat, proindeque vasorum suctio majore cum molestia percipiatur: quando tamen ventriculus pluribus humoribus repletur, appetere nequaquã valet.

Adstrictã aluum cathartico perpetuò laxare periculosum.

Aluum laxam in juventute, in senectute adstrictam & è contra non perpetuò verum.

valet. Altera propositi affectus causa in Illust. Card. accepta fertur insigni hujus visceris humiditati. Scio æquidem humiditatem mediocrem roborare expultricem facultatē, ideoq; aluum laxare, verùm hæc eadem supra modum aucta expultricem potius infirmat. Juxta illud vulgatum. Omnis immodica intemperies deijcit actum cujusque facultatis. Tertiam hujus incommodi causam reijciendam esse putamus in frigidorum excrementorum copiam: quippe quæ à ventriculo ad intestina præcipitata choleram, quæ à felle ad intestina defluit ita frangant & infirment, ut expultricem irritare excitareq; nequeat, sed ut ad corporis habitum, qui magis magisque in dies extenuatur, nostram orationem convertamus, illud prælibandum esse censemus, duplicem videlicet esse corporis maciem. Altera enim est perfecta absolutaque extenuatio cum cute tensa, & arida, in qua non modo spiritus, & humores absumuntur, sed etiam animalis carnes, & humidum primigenium partium solidarum. Altera est imperfecta extenuatio, quæ in præsenti negotium nobis facescit. Hæc autem est, cum cute humida, & laxa, in qua spiritus tantum, & humores dissipantur. Cujus meminit Hipp. in Lib. 1. de coacis prænot. sect. 2. tex. 27. Hæc sanè corporis macies in Illustrissimo Cardinali triplicem habet causam. Alimenti defectum ob inappetentiam. Siccitatem immodicas vigilias, & animi passiones.

Corporis macies duplex.
Prima.
Secunda.
Triplex secundæ maciei causa.

Nec

Nec non vitiosum ob frustratam ventriculi operationem alimentum. Læso enim ventriculo totius corporis robur dissolvitur, cum cibus ab eo alijs membris subministrandus, aut nullus, aut incommodus præparetur; adeò ut alia membra congruo alimento destituta, collabantur, emacienturque. Ob id Hippoc. inter Græcos, ac inter Latinos Serenus ventriculum totius corporis regem non immeritò appellarunt. Quibus & quartam extenuationis causam addere possumus, falsam, nimirum fluxionem à cerebro in subjectas venas delabentem, sanguinemque ita coinquinantem, ut incommodum magna ex parte nutrimentum alendis membris subministretur. His itaque hunc in modum constitutis morbis, causis, symptomatis, & sedibus affectis, curationis, & præcautionis scopos per proprias indicationes intelligere, haud difficile erit. Hi autem ferè sex erunt, videlicet, ut cerebri intemperies frigida, & humida destillationis interior causa corrigatur, somnus concilietur, offensæ ex somno, tristia nimirum insomnia arceantur, ventricul⁹ ita firmetur, ut suum coctionis munus valenter obire possit, Aluus lubrica pro viribus reddatur, atque corpus universum reficiatur, mediocriterque pinguescat. Quæ sanè omnia assequi arduum fore ideo suspicor, quoniam capitis, & ventriculi vitia, unde reliqua omnia mala originē ducunt laboranti ferè sunt conna-

Quarta emaciationis causa.

Scopi.

Prædictio.

connaturalia, vel saltem longo tempore contracta. Huic accedit, quòd contraria vitiorum natura difficultatem ostendit. Cæterùm cum, nedum generosa ulla præsidia sint administrata, atque ægrotans prudentissimus prorsus deliberaverit se nihil omissurum eorum, quæ ad recuperandam, & retinendam sanitatem attinent, sitque in consistenti, & firma ætate adhuc constitutus, mala hæc omnia temporis progressu, aut prorsus extinctu, aut saltem imminuta iri speramus: modò nec patientis industria desit, nec Medicorum diligentia desideretur. Illud unum me bene sperare facit, quòd certò sciam commemorata mala alias etiam opportunis præsidijs fuisse superata, ut hinc conijcere liceat, naturam remedijs sublevatam, causas morbificas sponte à se repellere posse. Itaque ea inprimis victus ratio præscribenda est, rigoroseque observanda, quæ calefaciendi temperatè, & siccandi facultate polleat; ea tamen lege, ut humidum nativi caloris pabulum non solum retineat foveatque, sed etiam emaciata membra instauret. Hæc autem erit Analeptice, quæ per cibos coctu faciles, boni & multi alimenti macici occurrit, qualia sunt, lac optimum & probè coctum, hordei ptissana, in qua cinamomi modicum vel piperis grana quatuor vel quinque præbullierint. Iuscula, in quibus carnes contabuerint. Mel, modicè tamen sumptum: quòd junioribus nonnihil sit suspectũ, cum facilè bilescat. Caro cauda-

Victus ratio.

caudarum chelarum in lacte, vel in aqua hordei elixatarum. Saccharum rosatum, quod cibi, & medicamenti facultatem habet. Vinum quoque album, aquosum, defecatum subdulce cibus est, potus & Medicina; siquidem nutrit, sitim sedat, abstergit velociterque in calorem naturalem, & spiritus convertitur. De medicamentis autem. Radicis Chinæ optimæ decoctum ex jure pulli gallinacei, vel columbi domestici vim certè obtinet siccandi supervacanea corporis excrementa, ac per halytum digerendi citra nativi humidi jacturam. Idem quoque præstat ligni indici gumosi decoctum ex jure pariter, quippe quod sua quadam (ut ita dixerim) resinacea humiditate innatum humidum non solum foveat, sed etiam augeat: proinde indies observamus, complures hujus decocti usu pinguiores evadere. Adde, quod remedia huic operi destinata, tùm sumenda, tùm extrinsecus admovenda calefacientia, atque exsiccantia, jure, atque alijs liquoribus humectantibus adeò sunt castiganda, ut eorum vis siccandi nullum habeant momentum ad corporis maciem augendam. Hac igitur cautione à paucis in consimilibus casibus animadversa morbificam humiditatem delere, nativamque & fovere, & etiam augere tuto possumus. Verum enimverò quæ ad victus rationem attinent, ut cumulatius explicemus, ducto initio ab aëre, consulimus omnem aëris inclementiam præsertim perniciosis ventis afflati sibi

Medicamenta.

Aer.

totis

totis viribus fugiendam, nec non frigidum humidumque Cœlum vitandum, calidum autem moderatè atque ſiccum amplectendum. Cæterùm, cum nihil penè ſit, quod æque deſiderari debeat, atque ſomnus, quo nativum calorem recreari, & proinde omnes coctiones melius celebrari nemo eſt qui dubitet, complura ad ſomnum conciliandum, tàm externa quam interna paulò inferius in medium afferre non gravabor: nunc illud non tacebo: ſomnum videlicet, & longiorem, & diuturnum pernicioſum eſſe: quemadmodum, & otium: proinde exercitationes præſertim matutinæ, vel etiam veſpertinæ in locis apricis, frictiones, præſertim capitis, horis matutinis magnopere conducent: animi motus vehementiores, ac præſertim mœrores, iræ, profundiores cogitationes, & mentis perturbationes omnes pro viribus ablegentur: ſiquidem (ſcribente Platone) omnia fere corpori mala ab animo accedunt: aluum quotidie fluere procurandum eſt remedijs varijs paulò poſt à me præſcribendis. Omnis autem immodica, ſive repletio, ſive inanitio ſemper inimica erit: cibis ergo repleti malum, & præſertim humidis, frigidis, craſſis, atq; excrementitijs: unde à piſcibus ferè cunctis, à caſeo, à fructibus crudis, exceptis caricis, uvis probè maturis, & prunis dulcibus, melonibuſque moderatè ſumptis, ab oleribus, leguminibus, laganis, à ſalitis, & ab atomatibus abſtinendum erit præterquam à pipere, & cinamomo

Somnus.

Exercitiū.

Inanitio & repletio.

stromo parce quoque sumptis: & ex pluribus, quæ proponi possent, ptissanam modo ex hordeo, modo ex oriza, interdum ex farre paratam maximè probo: ita tamen, ut succus Amygdalarum adjiciatur: quippe qui vel per se solus, vel juribus commixtus somno conciliando maximè sit opportunus: propterea, inter fercula, quod ex ovis nuper natis cum succo menthæ, & lacte amygdalarum dulcium recentium, cum pane trito, sacchariq; modico paratur, primas partes hoc in casu obtinere, & ratio, & quotidiana experientia planè ostendunt: Inter herbas Borrago, Lactuca conciliando somno accommodatæ, interdum coctæ utiliter concedi poterunt, quemadmodum & cichoracea omnia. Et quoniam ejus ventriculus ingestos cibos tardè admodum concoquit, novem ad minus horas inter prandium, & cœnam (quæ prandio parcior esse debet, ubi antiqua consuetudo non reclamet) interponere oportebit, omnemque à cibo concitatum motum devitabit. Vinum quod potabit, sit suave, subtile, modicè austerum, sive album, sive rubellum, & potius generosum, quā debile, non tamen immodicè vinosum; hujusquidem Vini usu præterquam quòd infirmus ventriculus recreatur, animam quoque mansuescere ratio, gravissimorum virorum auctoritas, & quotidiana experientia commonstrant, si in quavis mensa unius lib. duodecim nempe unciarum mensuram rarò excedat; quod quidem parcius etiam

Cibus.

Potus.

etiam in cœna, quàm in prandio potandum. Ex carnibus eligendæ erunt quæ egregiè alere possint, quales sunt, vitulinæ, hædinæ, caponum, pullorum, perdicum, phasianorũ, avium montanarum, columborum domesticorum in turribus degentium, & aliarum consimilium, quarum catalogũ hic describere non est opus, ova tremula, & sorbilla, quæ tantum nutriunt, quantum ponderant, in usu frequenti habenda sunt. A cibo semper coriandrum sacchard conditum sumat, vel Diacytonium sine aromatibus vel persicam conditam, aut borraginis, buglosive conservam. Interdiu si vexabitur siti, sacchari rosacei semiunciam in aqua pura, vel in aqua cinamomi modicum præbullierit eliquati potabit, neque à cœna somno se dedat, nisi duabus saltem horis. Ad compotationes rarò accedat, cruditatesque omnes tanquam pestem fugiat. Præter rectam vivendi rationem, in qua omni diligentia, & constantia pergere debet, alia agenda erunt pro expugnando priore cerebri morbo aliorum causa potissima. Idcirco duo præ cæteris sine mora sunt præstanda, unum ut destillatio coerceatur alterum, ut cerebri frigida humidaque intemperies, à qua omne propè malum pendere videtur diligenter corrigatur. Id autem fiet medicamentis, tàm internis, quàm externis catarrhum sistentibus, atq; caput exsiccantibus, & corroborantib⁹, purgatione totius corporis primùm, dein capitis exactè peracta. Igitur nunc

nunc Autumno jam ineunte; alvus hunc in modum lenienda erit.

℞. Mannæ electæ, unc. 2. Purgatio.
Electuarij lenitivi, drach. 5.
Dissolvantur cum decoctione cordiali,
q. s.

Pro potu hora una ante cibum propinando, deinde septem diebus continuis potabit infrascriptum syrup.

℞. Decoctionis ex jure pulli;
Acetosæ;
Borraginis;
Betonicæ,
Cichorei;
Menthæ, unc. 4.
Cui adde
Syrupi de cichoreo, an. unc. sem.
Syr. acetosi simplicis, an. unc. sem.
Syr. de Betonica, an. unc. sem.
Syr. de Mentha, an. unc. sem.
Pro potu dando in Aurora.

Acceptis syrupis universum corpus una cum cerebro purgandum erit hunc in modum.

℞. Pil. de Hyera cum Agarico,
an. scrup. 2.
Pil. Cochiarum, an. scrup. 2.
Cum aqua Betonicæ.
Fiant pillulæ num. v.
quas in Aurora deglutiet.

A tertio syrupo sanguinis ad uncias quinq; Vena sectio.
vel sex detractionem vel ex jecoraria dextri

 brachij,

brachij, vel ex hæmorrhoidibus, tùm hepatis caloris eventandi gratia, tùm etiam aversionis causa, nec non ut corpus generosis remedijs usurpandis opportunum magis reddatur, magnopere conducturum non diffido Alias enim largam, vena secta, sanguinis missionem catarrhus non requirit, nisi impensè calidus sit, vel junctam habeat febrem, aut in partem aliquã nobilem præceps, atque periculosè irruat. Purgato, evacuatoque hac ratione toto corpore, atque aliqua ex parte capite ipso, ad peculiarem cerebri purgationem per Errhyna vocata medicamenta, & masticatoria propius accedendum, his sanè remedijs:

Masticatoria.

℞. Seminis nigellæ Romanæ,
Seminis Anisi,
Seminis Coriandri, an. drach. 1.
Pyretri,
Caryophyllorum, an. drach. med.
Masticis, drach. 2.
Misce.

Pulverizentur omnia diligenter, & cum cera fiat masticatorium.

Vel:

℞. Agarici, drach mediam.
Pulver. Diambræ, gran. 6.
Cubebarum,
Ligni Aloes, an. scrup. 1.
Misce,

Cum

Cum aqua Iridis fiant Trochisci siccari in Sole, commansi jejuno ventriculo caput purgant, & roborant simul. Sternutatoria quoque præscribi solent in hunc usum, verum nonnisi considerate admodum usurpanda; quòd sæpius humores trahendo liquando, & dissolvendo catarrhos commoveant. *Sternutatoria an cõveniant.*

Purgant etiam cerebrum Errhyna, quæ nonnisi corpore præpurgato instituantur; sunt autem hujusmodi, Recipe Pulveris Moschi grana duo, Aquæ Majoranæ uncias tres, fiat Errhynum, vel Majoranæ succus depuratus per nares è vola manus tepidus deducatur. De masticatorijs, & Errhynis dubitare quis posset, num, humore à cerebro in ventriculum illabente, coctionemque proinde vitiante, hæc ex usu sint. Quandoquidem, ut certum est, in destillatione è capite in subjectas thoracicas partes ideo suspecta esse: quoniam humores horum usu in os deducti facilè per asperam in thoracem præterlabuntur, quo nomine Errhyna etiam periculosa esse videntur, cum patentissimus meatus à naribus in palatum, & inde in os perveniat, sic quoque attractam in nares materiam, dein in palatum etiam invitari, & tandem in ventriculum per gullam præcipitari credibile est. *Errhyna.* *Difficultas de Errhynis & masticatorijs.*

Nihilominus tamen cum attracta per palatum in os materia facilè per sputum; priusquam ventriculum subeat, excerni possit, hic cõmemoratorum remediorum usum nequa- *Difficultatis solutio.*

quam formidare oportet. Neque est par ratio de catarrho in membra spiritalia decumbente, siquidem destillatio sæpe furtim, & insensibiliter per omnes asperæ arteriæ partes in pulmones defluit, ita ut per sputum foras detrudi tunc minimè possit. Jam venio ad propositos scopos, & primum ad capitis fluxionem firmandam, cui (si quando ita urgebit, ut nocturnum somnum interrumpat) hæc accommodata erunt remedia. Loch de papavere. Diatragacanthum frigidum; & his consimilia in ore detinenda hora somni. Valentiora autem huic operi valdè opportuna erunt.

Ad firmandā fluxionē remedia.

℞. Diatragacanthi frigidi, unc. 2.
Boli armenæ imparati, drach. 1.
Terræ sigillatæ, scrup. 1.
Misce.
Cum syrupo de papavere, vel myrtino,

fiant pilulæ parvæ in ore continendæ, hora somni. Vel

℞. Boli armenæ lotæ cum aqua rosacea,
Terræ sigillatæ cum decocto papaveris, an. drach. 1.
Diatragacanthi frig. cum album. ovi dissol. unc. med.
Misce.
Cum syrupi rosati de rosis siccis, quantum sufficit,

fiant pilulę ad lupini mensuram, quarum unam vel alteram dormiturus ore contineat.

Vel

Vel:

℞. Succi rosarum, drach. mediam.
Boli armenæ imparatæ tantundem,
fiant pilulæ tres hora decubitus capiendæ.

Siccantia & roborantia caput.

De altero scopo, nempe ut cerebri frigida humidaq; intemperantia corrigatur, complura proponere possem remedia tùm interna, tùm externa, ut capitis lavacrum ex lixivio parato cum simplicibus cephalicis modicè calefacientibus, siccantibusq; capitis inunctiones, pulveres capitales commissuræ coronali admovendi, saccelli, & cucuphę simplicibus cerebrum siccantibus roborantibusque imbutæ, cerata capitalia siccantia, synapismi etiam, & vesicantia, si præceps fluxio nimium urgeret, quo in casu inustio quoque sincipiti adhiberi solet, & consimilia. Interea autem, quæ sumuntur, Theriaca, Mythridatica confectio, Conservæ Betonicæ, Salviæ, Rorismarini, & Nux Moschata cum saccharo condita. Quorum aliqua, eaque tantum præcipua hoc loco proponenda duxi. Et primum

℞. Resinæ, unc. 2.
Ladani, unc. med.
Myrrhæ,
Masticis, an. drach. med.
Sandaracæ, id est, vernicis,
drach. 3.

Gummi solvantur in lixivio cum quarta aceti parte confuso, & coquantur ad densitatem, & consistentiam decentem, & cum drachmis sex

ceræ albæ fiat emplastrum sive ceratum vertici ad applicandum.

Vel si præsidium hoc ab Illustrissimo Laborante recusetur.

℞. Masticis, drach. 2.
Rosarum rubearum,
Sandaracæ, an. drach. 1.
Caryophyllorum,
Macis,
Corticis citri succi, an. scrup. 2.
Misce.

Fiat pulvis pro coronali.

Interim suffumigium mirum in modum utile præscribatur.

℞. Styracis liquidæ, drach. 2.
Ligni Aloes,
Costi, an. scrup. 2.
Olibani,
Sandaracæ, an. scrup. 1.
Galliæ Moschatæ, scrup. med.
Misce.

Fiant trochisci pro suffumigio ter in die, mane, in meridie, & vesperi excitando. Deinde tribus interpositis diebus idem repetatur. Quibus omnibus si forte destillatio non cederet, (omnino tamen cessuram speramus) tempore idoneo, ad thermarum in coronali commissura stillicidia capienda se conferat, quarum minera aluminis ferri, & sulphuris nonnihil particeps sit oportet: Vel in proprijs ædibus aquarum arte paratarum citra insignem

calidi-

caliditatem siccantiū stillicidio caput de more subijciat. Sed radicis chynæ (si optima haberi possit) decoctum viginti saltem diebus sumptum magnopere collaturum esse speramus: quod quidem ante stillicidij usum potandum erit.

Vel ejus loco ligni, & salsæ decoctum hunc in modum præscribendum erit.

℞. Ligni sancti incisi, unc. 1.
Salsæ pariliæ incisæ, drach. 6.
Aquarum Betonicæ,
Stœchados,
Cichorei,
Endiviæ, an. lib. 3.
Misce.

Infundantur per 24. horas. Deinde bulliant ad consumptionem medietatis, & in fine adde ad ebulliendum mentæ viridis pug. 2. ligni sassafras drach. 2. Anisorum drach. 1. Postea coletur, & usui servetur pro syrupo quinque horis ante cibum ad uncias sex propinando triginta saltem diebus continuis. Idem deinceps lignum cum salsa iterum bulliat in aquæ communis lib. 15. ad consumptionem quintæ partis, & in fine adde ad ebulliendum coriandrorum drach. 2. cinamomi drach. 1. Tum coletur, & percolato adhuc ferventi appone corticis citri recentis incisi unc. 2. in quo vase bene obturato tribus horis asservetur, dein abjecto cortice decoctum pro quotidiano potu servetur. Quo quidem interdum

ſyncero, nonnunquam Vino conſuſo in ventriculi gratiam uti poterit, compari ſervata victus ratione. Hujus enim decocti uſu non ſolum redundantia in corpore univerſo, ac præcipuè in capite, & ventriculo excrementa per halytum abſumentur, verum etiam cerebri,& ventriculi humida intemperies, citra innati humidi jacturam emendabitur. Præſertim ſi conſervæ betonicæ, vel ſalviæ, unc. med. aut interdum Theriacæ, ſive Mythridaticæ confectionis, drach. 1. immediatè ante matutinum ſyrupum acceperit. Quæ omnia eo diriguntur, ut tùm ſumenda, tùm admovenda cerebrum ſiccando firment roborentq;. Interim cerebri excrementorum averſionis gratia cauterium, quod in altero geſtat brachio non ſolum maximè probamus, ſed etiam eadem ratione pilularum de tribus cum Rhabarbaro, drach. 1. cum dimidia ſi veſperi parum ante cœnam ex intervallis quibuſdam ſumpſerit multum inde emolumenti percepturum pollicemur. Dum hæc peraguntur duobus præter naturam affectibus à deſtillatione immediatè pendentibus ſimul etiam conſulendum, dolori videlicet frontem univerſamq; ſiniſtri lateris maxillam infeſtanti, & eroſis cum dentium raritate, & vacillatione gingivis. Priori hunc in modum occurrendum erit

Averſoria præſidia.

℞. Muccillaginis fœnugræci,
Muccillaginis ſeminum lini,

Muccil-

Muccillaginis ſeminum Meliloti,
an. unc. med.
Vnguenti Alabaſtrini, drach. 3.
Olei liliorum alborum, drach. 2.
Opij,
Croci, an. gran. 3.
Miſce.

Omnia ſimul ducantur in mortario marmoreo, quouſque fiat linimentum quo partes capiti ſubjectæ dolentes ſingulis octo horis illinantur. Vel

℞. Radicum cucumeris ſilveſtris,
Foliorum Abſinthij, an. man. 1.

Bulliant in hydrelæo ad conſumptionem tertiæ partis, & ex fæce contuſa piſtaque fiat cataplaſma, poſt fotum cum ſpongia commemorato decocto imbuta. Vtrumq; enim præſcriptum remedium ad omnem capitis, partiumque immediatè ſubjectarum dolorem levandum mirificè valet. Ad gingivas eroſas, & commotos dentes.

Ad gingivas eroſas & commotos dentes præſidia.

℞. Mellis, unc. mediam.
Vernicis,
Ammoniaci,
Aluminis ſciſſilis,
Thuris, ana drach. med.
Miſce.

Bulliant in aquæ vitæ, unc. 3. & aceti albi, unc. 1. unica ebullitione, dein coletur, & percolato adhuc calenti adde Croci, grana 2. & cum bombace hoc liquore calido imbuta

dentes, & gingivæ fricentur. Quod quidem præsidium non solum mobiles dentes confirmat & roborat, verum etiam congelatos in pristinum restituit statum, dolorem sedat, & rheuma desiccat.

Rursus ad incrementum gingivarum corrosarum.

℞. Farinæ Orobi unc. 1. cum Melle, & Vino albo fiant Trochisci, quibus igne, vel sole siccatis in tenuissimumque pulverem redactis adde sanguinis Draconis, Libani, Calami odorati, Corallorum rubeorum, an. drach. 1.

Fiat pulvis, & insperge.

Gingivas etiam inhærescere ex collutione aceti, cum sua fece sæpe, ac sæpius sum expertus. Atque hæc de capitis fluxione aliorum penè vitiorum interior causa dicta sint satis. Qua in re ne quis me de nimia prolixitate jure redarguere possit, illud commemorare non omittam, videlicet nullam ferè corporis humani ægritudinem esse, quæ non defluxione humoris alicujus è capite aut excitari, aut incrementum accipere possit: Omnes enim destillationes perdurantes graves periculosas, & penè lethales esse nemini medicinam facienti ignotum esse, persuasum mihi habeo: quippe quæ si partes corporis externas exerceant, arthritidem, si internas tussim, asthma, pectoris, pulmonumq; ulcera, & denique tabem immedicabilem efficiant: proinde in hisce pertractandis nunquã satis diligens Medicus esse potest.

A defluxione à capite omnes ægritudines.

Nunc

Nunc quæ conciliando somno auxilia conve- *Som-*
niant paucis exponam. *ciliana.*
℞. Seminum Alterci albi, unc. 1. cum albu- *ratio.*
mine ovi lacte muliebri, & aceti momenti fiat
illitio fronti hora somni. Idem præstant folia
alterci albi viridia sub pulvino imposita. Flos
etiam ligustri odore somnum conciliat.

Vel

℞. Seminum Anethi,
Croci,
Florum Liliorum alborum,
Violarum, an. drach. med.
Nympheæ,
Seminum lactucæ, an. scrup. 1.
Foliorum Mandragoræ aridorum,
scrup. 2.

Cum succo foliorum papaveris formentur
pilulæ numero 25. quarum binas, aut ternas
sumat dormiturus. Fluxionem firmant, simul-
que somnum alliciunt. Ad molesta verò in- *Ad molesta*
somnia remedia erunt. Margaritæ collo suf- *insomnia*
pensæ. Melissa à cœna comesta, vel *præsidia.*

℞. Seminum anisorum,
Seminum lactucæ cum saccharo condi-
torum, an. drach. mediam.

A cœna devorentur, vel in pulverem redacta
cum Vini albi modico potentur. Omitto nunc
crurum, & brachiorum lavacra ex decoctio-
ne simplicium somnum conciliantium veluti
omnibus nota. Post hæc ventriculo frigido,
& humi-

& humido temperamento prædito, ob idque non probè concoquenti, omni diligentia est incumbendum, ut ita excalefiat & ficcetur, ne interim etiam innatum ejus humidum deperdatur. Et licet præscriptorum remediorum vi superata finitaque destillatione omnium ferè malorum origine maximè sperandum sit ventriculum in pristinum statum restitutum iri, nihilominus, ne in re tanti momenti ulla desideretur industria, peculiaria huic visceri roborando auxilia nunc proponam. Inprimis illud minimè silendum puto, cathartica omnia infirmo ventriculo magnopere offensa esse: propterea ubi aliqua opus erit ventriculi purgatione nullum occurrit efficacius, securiusque medicamentum aqua Tetuciana, tribus plus minusvè diebus de more accepta, quippe quæ ventriculum, & intestina clementer repurget jugiterque confirmet. Pilulæ etiam de tribus cum Rhabarbaro, aut Rhabarbarum ipsum bis, vel ter in Mense tuto conceduntur. Quemadmodum Aloes, idque ex drach. media cum syrupo absynthio in tres pilulas redacta, per horam ante pastum devorata, bis in hebdomada. Diebus autem quibus à pilulis abstinebit, Nucis Moschatæ, Gingiberis viridis conditi utriusque drach. med. capiat ante prandium, & ante cœnam per horam. Interim mane, & vesperi ante cibum ventriculi regio illinatur,

Ventriculi frigida, humidaq. intemperies corrigitur.

Cathartica ventriculo infirmo offensa.

Linimentũ pro stomacho.

℞. Olei Nardini, unc. 1.

Caryophyllorum,

Nucis

Nucis Moschatæ,
Zedoariæ,
Galliæ Moschatæ, an. scrup. i.
Ceræ albæ, q. s.
Fiat unguentum solidiusculum.
Vel:

℞. Absynthij, Fomentũ.
Menthæ,
Rosarum rubearum, an. man. i.
Calami Aromatici,
Cyperi, an. man. med.
Misce.

Bulliant in aqua q. s. & in fine adde ad ebulliendum unica levi ebullitione Vini albi odorati partem mediam pro fotu mane & vesperi cum spongia nova jejuno adhibendo. Atque post fotum illinatur ventriculi regio præscriptis linimentis, vel Oleo Nucis Moschatæ sincero. Quæ quidem, & assumpta, & admota utique sufflectura spero, quæ (si forte non suffecerint) ad stillicidium confugiendum quod quidem parari poterit ex Oleo Amygdalarum dulcium, Vino, mastice, ligno Aloes, nuce myristica, & libano medicato. Modum autem, quo ventriculus tali subijcitur stillicidio taceo tanquam omnibus notissimum.

Cæterùm, tametsi aluum nunc adstrictam (symptoma quinto loco positum) imposterũ laxam evasuram sperandum; pituitosis nunc dissipatis excrementis, quæ antea bilem ad intestina delatam expultricis irritamentum refrena-

frenabant; tamen quoniam suas in tot malis partes habere certũ est: omni diligentia utendum, quo singulis saltem diebus semel aluus fluat: ea propter clystere, vel ex lacte cum saccharo, vel ex jure pingui pariter cum saccharo, aut ex Oleo communi, & butyro recenti semel in die citanda esset: Clysteres enim acriores sive valida purgantia medicamenta, aluum tandem pigram reddunt: Verum quoniam clysteres abhorret, prunorum dulcium, aut passulatum in senæ decocto elixatarum unciam unam, vel alteram etiam immediatè ante cibum mane sumere poterit. Panis mica recenti butyro, & melle hispanico illita immediateq; ante pastum comesta ventrem satis placidè subducit, præsertim si panis eligatur ex tota farina. Jus quoque carnium, in quo brassicæ folia parum præbullierint immediatè ante cibum potatum, quatuor vel quinque caricis pinguibus prius devoratis, satis commodè aluum movere solet, quin etiam tartari ex Vino albo in pulverem tenuissimum redacti, & trajecti drachmæ duæ ex jure in prima mensa propinatæ, & aluum emolliunt, & ventriculum detergunt. Quibus, & egregium illud accedit remedium. Si in Vini optimi selibra, mannæ dissolvatur libra, & deinde addatur cinamomi incisi tenuiter drachma una, Pruna selecta viginti quinque, & lento igne vase probè obturato bulliant quousq; pruna totum absorpse-

Lubrica aluus reddenda ratio.

rint

rint liquorem, quarum sex, vel septem excalefacta mane capiantur ante alios cibos. Venio tandem ad corporis maciem, & extenuationem, quòd ultimo loco propositum erat. Cui quidem (si opus erit) duplici occurrendum erit præsidio, aquæ nimirum dulcis balneo, & lactis usu. Balneum enim aquæ dulcis temperatè mediocriterque calidæ, triplicem usum in corpore humano præstat, vacuandi, implendi, atque attemperandi. Quòd autem corpus repleat, ac crassius efficiat. Gal. Lib. de Salubri dicta Comm. quarto clarè ostendit. Nec non secundo de sanitate tuenda capite 7. De modo autem balneum administrandi nihil dicam, quòd omnibus in arte, vel etiam mediocriter eruditis id maximè compertum sit. Illud tamen minimè omittendum puto, quod ubi corpus implendum, eatenus in Balneo immorandum, donec corpus intumescat: quod idem Gal. Lib. 7. Methodi cap. 6. expressit: proinde præcavere expedit, ne ultra pergat calor, alioquin quod jam attractum est, in halytum digeritur. Neque hac in re communem veterum usum servare licet, nam curiosis nimium balneorum apud veteres apparatus jam exolevit. De altero remedio lacte nimirum reficiendis corporibus maximè opportuno pauca habeo, quæ proponã. Certum enim est, & ab Hipp. & Gal. concessum, lac tùm humanũ, tùm bubulũ primas obtinere partes ad nutrienda reficiendaqꝫ corpora emaciata, ut asininum omnium maximè

Balneũ ad maciem.

De lactis utilitate.

maximè idoneum est pro humectandis corporibus exsiccatis, humidissimum namque est, & omni acrimonia privatum, ut asserit etiam Hipp. 4. de Ratione victus in acutis. Quare, ut omnibus alijs præhabitis medicationibus Illustrissimus Cardinalis lacte Muliebri vel bubulo 20. saltem diebus de more utatur, etiam atque etiam hortamur. Neque ab hoc consilio me avocant hypochondria interdum murmurantia, eructationesque acidæ, caput imbecillum; & ventriculus frigidus multisque pituitosis excrementis nunc refertus: in quo statu lactis usum valdè suspectum esse Hipp. & Gal. cum pluribus in locis, tùm præcipuè Aphorismorum quinto Aphorismo 64. memoriæ prodiderunt, & certè lac utraque qualitate temperatum cum sit, tenuiq; substantia præditum, omni causæ, & injuriæ est obnoxium; unde in omnem partem, cui occurrit, & in humores quibus accedit facilè alteratur, ita ut nonnisi temperato ventriculo conveniat in frigido facilè accessit, in calido bilescit. Jam neque infirmo capiti convehit, quòd lac ex natura vaporosum sit. Nec minus officit morbis frigidis laborantibus: tales sunt, in quibus hypochondria murmurantu id enim citra flatulentam copiam fieri nequit: Hæc inquam objecta non convincunt: etenim præsupponimus omnia isthæc vitia, quæ lactis usum tanquam suspectum excludunt; præsidiorum antea commemoratorum vi fortè sublata. Atque tot de Illustrissi-

Quæ lactis usui reclament.

stissimi, ac Reverendissimi Viri valetudine reparanda conservandaq; proponenda erant. Faxit Deus, ut salutaria, & felicia tanto Viro contingant.

De nervorum diuturno affectu, ad Perillustrem & Excellentiss. Dominum Guarinonium S.C.M. Medicum Primarium: Consultatio LXXIII.

Vod Illustrissimus Dominus ita afficiatur; quemadmodum per Litteras nobis relatum est, ut ex intervallis quibusdam, ac præsertim horis pomeridianis, omnium fermè corporis partium motus usque adeò impediatur, ut nec crura trahere, nec manibus uti, nec in dorsum, nisi omni conatu, intentà cervice, sese erigere possit; causam reijciendam esse arbitramur vel in tenuem, serosumq; humorem, à capite in spinæ exortum præcipitantem: vel etiam in crassum, nebulosumq; vaporem, ibidem contentum, spiritibus animalibus facultatem motricem deferentibus iter præcludentem: etenim cum affectus hic toti corpori communis sit, quòd cōmune etiam membrum, ac principium exerceat, existimandum est: cæterùm accessus, atque recessus celer, tenuem; facileque mobilem materiam indicat, ut Perillust. & Excell. Guarinonius in doctissimis suis, & elegantissimis litteris asserere videtur.

Affectus. *Causa.* *Pars affecta.*

tur. At licet nihil certo definiri possit, pro curandis affectibus, priusquam eorum, & laborantium integra natura constituta sit, ut magnus Hippocrates, ante omnes alios, non semel docuit: nihilominus quoniam litteræ tantum efflagitant: Vtrum Balnea hæc nostra Illustrissimi Domini ægritudini quidpiam auxiliari posse existimemus, cæteris omnibus omissis, nostram hac in re sententiam brevibus aperire consilium erit.

Balnea digerentia calefacientia, & desiccantia caput & nervorum principiū.

Ergo si quid invenitur, in quo spes locanda videatur, pro tollendo inveterato hoc affectu, qui crescentibus annis exacerbari posset: planè sunt ea cuncta, quæ digerendi, calefaciendi, ac desiccandi caput, nervorumq; principiū potestatem habent; cujusmodi sunt aquæ omnes naturales nitrosæ, aluminosæ, nonnihil sulphureæ, atque etiam ferreæ: cujus ratione roborare quoque satis conspicuum est: hæc enim ab effectus natura, Cerebri nempe, & nervosarum partium intemperie frigida, & demum à materia ipsa indicantur. Similes autem inveniri aquas in Agro Senensi, quales sunt Sancti Philippi, & Sanctæ Mariæ, Sancti Cassiani, quotidiana experientia locupletissimè testatur: quòd frigidos, maximeque nervorum affectus rebelles vario modo administratæ imminuant, atque expugnent. Ex quibus parato stillicidio, & Caput, & spinæ superior, atque inferior pars, manc & vesperi, fœlici cum successu

cessu subijcitur: Mense præsertim Maij, aut etiam Junij. In Agro præterea Neapolitano & Sudatorium, & Fumi, & Terra, Sulphatara nuncupata, extant huic negotio non inepta præsidia, à quibus non multum distat Ischiæ Insula, in qua Thermales Aquæ ejusdem etiam virtutis, ac valoris reperiuntur: Sed Senarum Balnea, à nobis paulò ante commemorata, cum pro stillicidio, tùm etiam pro lavacro, proposito nostro magis videntur satisfacere; Hæc habebamus hoc tempore, quæ pro valetudine Illustrissimi Viri reparanda proponeremus. Faxit Deus Opt. Max. ut prospera, ac salutaria succedant.

De Asthmate pro Nobilissima Matrona Anconitana. Consultatio LXXIV.

Asthmatis quatuor jam ab hinc Annis, Majo Mense, Perillustrem Mulierem quot annis graviter sollicitantis causam proximam, in spiritus meatuum angustiam, ex crasso, lento, viscidoque humore profectam, reijciendam esse arbitramur: tùm quia, eo tempore, vigente jam vere, supervacui humores, in prægressa hyeme accumulati, frigidi nempe, promoveri solent: tùm quia Auxilia à Clariss. Medico instituta, ut Chinæ decoctū, & ejus generis alia, talem humorem *Affectus causa.*

respiciunt: quem quidem statutis jam commemoratis temporibus, à capite per asperam arteriam in pulmones prolabi, multa sunt, quæ persuadere videntur. Primum, quoniam morbi ex fluxione pendentes certa Peryodo revertuntur. Alterum: quia Illustris Mulier, multis antea annis, Capitis dolore vexabatur, quod est Capitis infirmi indicium. Tertium: quoniam instante affectu, tument oculi. Quartum; nares, ut ex transmissis ad nos litteris intellexímus, ita obstruuntur; ut ne minimum quid emittant, neque odoratos halytus admittant. His accedit, & vocis illa raucedo (Broncosam vocem appellare consueverunt) Destillationis à Capite non obscurum indicium. Ex quibus colligimus etiam; Cerebrum humidum impensè, ideoque infirmum, commemoratorum excrementorũ Auctorem unicum esse. Quare ut prospicere valeamus, quo minus affectus repetat, totius corporis, & capitis præsertim, excrementis detractis, capiti roborando ne in posterum accumulet, incumbendum erit. Etsi quæ, ut solet in eo supervacanea excrementa aggenerentur, ad alias partes, quæ actionibus minus incommodent, avertenda erunt.

Scopi.

Curatio.

Quapropter ineunte Autumno, lenita aluo, vel Diacatholicone, vel melle Rosaceo solut. vel consimili leniente medicamento: nec non secta communi vena brachij dexteri, atque humoribus præparatis syrupo de Betonica, Capillorum Veneris, Oxymellite, cum aquis, vel

vel decoctionibus ejusdem farinæ, exquisita totius corporis purgatio ineunda erit ex Agarico, vel ex Pilulis de Agarico Mesues, aut ex Cochijs Rasis, & Aggregativis Mesues simul permistis, vel ex alijs ejus generis purgantibus Medicamentis, quæ Clarissimo Medico curam gerenti notiora sunt, quàm explicari debeant.

Qua peracta Purgatione, Aversionis, Derivationisque gratia, & errhina, & cauteria duo, alterum in crure dextro, alterum in sinistro brachio magnopere ad præcautionem Perillustri fœminæ profutura speramus. In quem usum etiam Pilulas aliquas ex dictis, bis in Mense, toto Autumno, & hyemis tempore devorandas summopere laudamus. Interim Pilularum loco, bolus ex Terebynthinæ claræ unc. sem. & Pulveris Ivæ drach. 1. paratus, quatuor horis ante cibum oblatus admodum salubris censetur. Cæterùm quoniam in diuturnis passionibus, & præcautionis, & curationis gratia, nullum fructuosius præsidiũ excogitari potest recta victus ratione observata: huic totis viribus insistendum esse etiam, atque etiam hortamur: quam ab Excellentissimo Viro alias ex Arte præscriptam fuisse, & inposterum esse præscribendam haud dubium est. Idcirco singula huic operi destinata recensere supervacaneum putamus. Illud solum in memoriam revocandum, quòd dicere consueverat Hippocrates, Cœlum quod morbos peperit, inter-

dum mutandum esse. His omnibus opportunè administratis, capiti roborando, Medicamentis sine vehementia, & citra insignem calorem siccantibus consulendum erit, ut conservarum capitalium usu, & Mytridaticæ confectionis interdum: nec non capitis lotionibus ex lixivio in quo capitalia simplicia, moderatè siccantia præbullierint. At verò ineunte vere, Aprilis initio, eadem prorsus medicatio ineunda erit, quæ & in Autumno.

Qua quidem peracta, speramus fore, ut vel non repetat affectus, vel saltem longe mitior. Verum si commemoratis auxilijs non obstantibus, malum eadem sævitia rediret, præter commemorata præsidia, duo alia efficaciora proponuntur: Alterum aversionis gratia, cauterium in cervice: Alterum stillicidium capiti admovendum ex aquis medicatis, siccandi citra insignem calorem facultate præditis. Quid autem moliendum sit malo infestante, atque forte fortuna urgente accessione: Doctissimo tunc curanti Medico tanquam notissimum relinquimus.

Pe

De mentis Torpore, memoria labente, linguæ Paralysi, orisq́ tortura: pro Illustrissimo ac Reverendissimo Cardinali Taruggio Dignissimo. Consultatio LXXV.

Entis torpor, imminutaq; memoria, symptomata in functionibus principis facultatis imminutis in Illustrissimo ac Reverendissimo Viro annum ætatis suæ septuagesimumquintum agente, cerebri morbum consequuntur, intemperiem nempe frigidam cum humore: hæc enim functiones omnes torpidas segnesque reddere solet. Linguæ autem impeditus motus, Paralysis videlicet, sed imperfectá, quoniam incolumi servato hujus partis sensu, motus ex toto non perijt, symptoma actionis motricis facultatis imminutæ á morbo pendet in meatu, ijs nimirum nervis aliqua ex parte impeditis, qui à septima cerebri conjugatione propè spinalis medullæ initium derivantur. De oris autem tortura controversum est apud Clarissimos Consultores, num videlicet spasmus cinycus, vel Paralysis affectio censenda sit. Qua quidem in re quid ipse sentiam, paucis exponam. Cum in cinyco spasmo labrum, facieique partes absque voluntatis imperio instar ridentium frequenter contorqueantur, in Illustrissimo autem

Affectus. *Morbus.* *Frigidi morbi incommoda.* *Quis affectus paralysis imperfecta.* *Morbus.* *Oris tortura.* *Convulsionis & Paralysis differentia.*

ac Reverendissimo Viro hujusmodi contorti labri motus minimè observetur, sitque vitium hoc in figura potius depravata, Paralysis poterit rectius appellari, quàm spasmus: præsertim cùm laborantis partis sensus hebes, & torpidus sit. His accedit quod in convulsione labrum in affectam partem contorquetur, in Paralysi autem ad oppositam, sanam nempè. Quod quidem in Illustrissimo ac Reverendissimo Viro observatur, in quo quidem faciei pars tota dextra prætumida apparet, ab oculo ejusdem lateris humor quidam aqueus instar lachrymæ assiduè prolabitur, labrumque ejusdem lateris colapsum depræhenditur: quæ quidem signa partem hanc, dextram scilicet primò affectam esse cumulatissimè indicant; Nihilominus oris tortura in sinistra parte magis manifestatur, quandoquidem partis hujus musculi agentes, oppositam trahunt, cujus quidem musculi resoluti prorsus oriantur. Igitur affectum hunc non spasmum cinycum, seu imperfectam Paralysim appellandum censemus, symptoma videlicet functionis ablatæ facultatis motricis, & diminutæ sensitricis.

Paralysis quem morbum sequatur. Sequitur autem vitium hoc nervorum magna ex parte à cerebri tertia conjungatione prodeuntium obstructionem vel coarctationem à pituitoso succo tenaciter impacto: spirituum influxum, distributionemque interpellante. *Affectuum omniũ prima origo.* Porrò affectus omnes præter naturam jam commemoratos, à cerebri frigida humi-

daque

daque intemperatione cum materia, veluti à fonte uno scaturire, communibus calculis inter nos statutum fuit. Vitium autem hoc cerebri ætatem declinantem consequens, magnopere auxere, & temporis præsens constitutio admodum frigida, & tùm animi, tùm corporis labores immodici, assiduæ meditationes, atq; sine ulla ferè intermissione studia. Quæ quidem quantum innatum viscerum, & cerebri maximè calorem violare possint, omnibus compertum esse haud dubito. De morbi autem futuro eventu sic sentio. Morbus hic magnus quidem, si non propriæ essentiæ, partis tamen præstantiæ, cerebri nempè, ratione, in sene futuram Apoplexiam portendit minaturque ea propter vix certò polliceri possumus Illustrissimum, ac Reverendissimum Cardinalem ab hoc apoplexiæ impendente periculo tutum fore: præsertim cum alias etiam in hæc eademq; ferè mala inciderit: si tamen affectus in posterum non recurrat, quod faxit Deus, sperandum fore Illustrissimum ac Reverendissimum Virum ab hac molestia liberatum iri: quoniam affectus hi omnes, quibus in præsenti tenetur non sunt usque adeò consumati quin ex toto deleri, vel saltem ita excindi possint, ut vitam in multos annos protrahere, consuetaq; munia obire possit. Id autem ut succedere possit, inprimis omni diligentia, & sedulitate, rectæ, & constanti vitæ rationi incumbendum est, ut morbificæ causæ omnes externæ prohi-

Causæ externa.

Præsagia.

Curationis scopus primus.

beantur. Quocirca, aërem inclementem, Cœlum frigidum, ventos & solem Illustrissimus D. fugiat, oportet. Et quoniam somnus concoquit, vigiliæ autem digerunt, atque utroque opere hic egemus, ut in somno, & vigilijs mediocriter sese gerat, quam maximè hortamur. Neque somno se det nisi duabus saltem horis à cœna, quæ prandio utique parcior esse debet. Supinum etiam decubitum, quo cerebri excrementa in nervos procurrunt, inter dormiendum devitet. Corporis motus, & exercitationes moderatæ, ut deambulationes in locis apricis utiles quam maximè censentur, jejuno ventriculo manè præsertim. Quemadmodum, & capitis frictiones, pectinationesque. Aluum fluere singulis diebus omni Arte procurandum, si natura in hoc opere defecerit. Ab animi laboribus immodicis importunisq; studijs pro viribus abstineat: ob id tamen studia moderata, piasque meditationes nequaquam interdicimus, quod (ut dicebat Philosophus) meditationes memoriam non solum confirmant, sed etiam augent: conari enim intellecta ad memoriam revocare hanc ipsam firmat roboratque. Quod verò ad cibum, & potum attinet, cibi omnes frigidi, humidi, crassi alimenti, excrementitij difficilisque coctionis prorsus sunt vitandi: ut Pisces vetustiores, legumina, herbacea lagana, caseus præsertim vetustatæ induratus, carnes durioris substantiæ, fructus, & hujusce generis alij. Quemadmo-

Victus ratio.

admodum, & qui in caput facilè evaporant, ut allia cœpæ & consimiles. De potu autem sic sentio. Vinum licet ob id valdè suspectum habeatur, quia caput & nervos ferit: ætatis tamen ac virium ratione, Vinum tenue minimè vinosum, & decocto vel Guaiaci, vel ligni visci quercini attemperatum tuto concedi potest. Cujus quidem usu animam mansuescere Ruffus Medicus dicebat. Et ne à cibo pravi vapores in cerebrum ferantur, indeque excrementa succrescant, ab ingestis semper cibis, vel coriandris saccharo contectis vel Diacytonio, vel saccharo rosaceo in tabellis utatur, oportet; atque de victus ratione causas morbificas externas declinante, hæc pauca dixisse sufficiat.

Victus ratione hunc in modum instituta, constanterque observata occursum fuerit causis evidentibus, quo minus earum importunitate pituitosa recrementa in dies cumulentur. *Secundus scopus.*

Mox omnis impura humorum colluvies purganda erit vel pilulis cochijs, vel de Hyera cum Agarico, vel fœtidis, aut de Agarico Mesues, quæ quidem minori copia per intervalla repetenda erunt, apparantium pharmacorum usu interim non neglecto, ut Clarissimi Medici prudenter præstare cœperunt. A peracta universali purgatione, cerebri excrementa cursu naturali per nares expurganda sine mora erunt: Errhinis nimirum medicamentis circa sternutationem. Quorum maximè opportunum erit decoctum ex Melanthio, Vera-

Veratro nigro, & betæ radice. Apophlegmatismi autem, & Masticatoria hoc in casu suspecta nonnihil ex eo judicamus quòd materiam ad os ipsum attrahant. Corpore universo simulque cerebro privatim expurgato, ad pravorum succorum reliquias dissipandas, simulque ad cerebri frigidam humidamque ascititiam intemperationem corrigendam, ligni guaiaci decoctum à Clarissimis Viris propositum non possum nonnisi summopere comprobare, eoque maximè si cum ligni visci quercini modico paretur, atque in ebullitionis fine simplicia aliqua cephalica ad ebulliendum addantur: servata victus ratione (ut antea diximus) calefaciente, siccante, attenuante, & tenui quidem, sed cum quadam mediocritate, ætatis, & vitium ratione. Quod verò tertio loco agendum consulimus, est, ut cerebrum ætatis decursu, & evidentium causarum importunitate refrigeratum, & plus justo humectatum, pristino pro viribus temperamento restituatur; idque medicamentis, & internis, & externis. Ea propter Theriacæ drach. una, vel Mithridaticæ confectionis totidem hora somni utiliter interdum exhiberi poterit: nonnunquam conservæ, vel Betonicæ, vel anthos, aut salviæ unc. media cum spicæ nardi scrup. medio horis tribus ante prandium per dies aliquot propinabitur. Quo tempore etiam medicamentis forinsecus admovendis incumbendum erit: sunt autem, & pulveres (ut à facilioribus exordiamur)

Ligni decoctum.

Tertius scopus.

Caput roborantia interna remedia.

Caput roborantia externa.

diamur) capitales ex rosis, Betonica, Thure, Mastiche, Sandaraca (vernicem appellant) & ex alijs consimilibus confecti, qui syncipiti melle prius illito applicantur. Ejusdem Classis sunt, & cerata capitalia, & sinapismi, ac tandem (malo non cedente) metasyncritica, hoc est conceptum in cerebro humorem ex alto evocantia, quæ commissuræ pariter coronali tuto admoventur. De inurendo in hunc usum capite justa anteriores suttturas, de quo opere video à Clarissimis Consultoribus dubitari, sententiam meam liberè proferam. Capitis inustionem supra sutturam coronalem candenti ferro ad os usque pervenientem multis in locis, ac præsertim Romæ usque adeò celebratam non modo improbo, sed quam maximè detestor, quippe qui certò sciam opus hoc tùm ob multa alia, tùm ob ossis ea in parte tenuitatem, valdè periculosum esse; quapropter jubet Hipp. in tractandis capitis vulneribus, omni diligentia & sedulitate cavendum, ne suttura contangatur; ob id fortasse unicam dumtaxat ustionem, eamque in sola cute supra commissuram faciendam, Doctissimi Viri consulunt, quam quidem non improbo, sed ad evocandam ex alto materiam cerebrum exercentem, atque ad siccandum roborandumq; cerebrum unicam ustionem hanc cutaneam minimè suffecturam haud dubito. Plures autem capitis supra sutturas ab Aetio in hunc usum celebratas inustiones (osse intacto) veluti ad hoc opus effica-

De capite inurendo Aucthoris sententia.

efficaciores non invitus comprobarem, nisi dolorifica, & quasi inhumana operatio hæc me deterreret. Hinc factum esse arbitror, quod Gal. Lib. 2. de Medic. compos. S. L. hoc in casu Metasyncritica medicamenta, nulla de inustionibus mentione habita, eligit: de quibus tamen Hippocratem non semel tantum meminisse non ignorabat. Igitur (ut ad pensum redeam) tentatis prius sumptis, & admotis præsidijs siccando capiti opportunis, ut confectiones, pulveres capitales, inunctiones, fotus, cerata; atque sacelli ex millio, furfure, sale, seminibus fœniculi, anisi, & baccis lauri, torrefactis, nec non hujusmodi alia temperatè siccantia, de quibus antea diximus: malo urgente in Illustrissimo D. jam ætate confecto, sinapismos ustionibus longè lubentius anteponerem.

De stillicidij usu. Stillicidium autem ex aquis naturalibus sulphureis aluminosis, & nitrosis, seu salsis, quod ad siccandum roborandumq; caput interdum administrari solet, hic nonnisi invitus amplecterer, quod & ratione, & quotidiano experimento compertum habeam; stillicidij longo usu cerebrum plus justo exiccari: hoc autem in casu medicamenta impensè siccantia ob id suspecta censentur, quia cerebri humidum innatum caloris pabulum, quòd ætatis cursu violatur, magnopere dissipant: quemadmodum nec suffitus ex halytu sulphureo, qui in Agro quodam Neapolitano hauriri solet, in capite hoc

Siccantia medicamẽta suspecta.

hoc valde infirmo probare poſſum. Porrò de hoc medicamenti genere Gal. 4. de Medic: Loc. cap. 4. ſententia verificari poteſt, videlicet quod medicamentorum ſæpe promiſſiones amplæ ſunt,& maximæ, ſed effectus interdum nullus, vel valdè exiguus: neque ob id Neapolitana ſulphurea ſuffumigia iſthæc ubique magnopere celebrata deteſtor, ſed illud innuere volo,quod in horum uſu, ſumma cautione ratio habenda ſit laborantis temperamenti, ætatis,virium, & temporis conſtitutionis. Quod ſi in capite etiam per propoſita medicamenta perbellè roborato, recrementi aliquid inpoſterum gigni contingat, id totum derivabitur ſimulque evacuabitur per nares errhinorum uſu, quo etiam opere averſio à partibus affectis cerebrò ſubjectis non ignobilis obtinebitur: In quos eoſdemq; uſus cauterium in nuca excitatum, diuque apertum ſervatum, primas inter avertentia auxilia partes obtinere tàm notum eſt, quàm quod notiſſimum: quinimò per ulcus ea in parte excitatum, nervi linguæ inſervientes impediti, facilius expediri poterunt, quippe qui à ſeptima cerebri conjungatione propè medullæ ſpinalis initium (ut antea dictum eſt) propagantur. De venæ ſectione ad præſidia Chyrurgica pertinente nihi habeo, quod nunc proponam, quoniam tale præſidiũ neq; à morbo frigido cum humore indicatur, neq; ab ætate, & virib⁹ permittitur. Cum verò medicamenta roborando cere-

Quartus ſcopus.

Cauterium.

Venæ ſectio.

cerebro accommodata adminiſtrantur, ſimul etiam topicis utendum erit pro diſcutienda materia nervis ipſius linguæ tenaciter impacta, nec non ut muſculi partis faciei dexteræ inferioris cum ſuis nervis, qui & languidiores effecti, & humore flaceſcentes in ſiniſtram partem concidunt, expediantur, moderatè ſiccentur, roborenturque. Igitur ad linguam reſolutam

Ad linguæ paralyſi.

℞. Nucis Moſchatæ pulveratæ, drach. 1.
Pyrethri pulverati,
Ligni Saſſafras ſingulorum, ſcrup. 1.
Croci, ſcrup. med.

& cum oxymellite formentur pilulæ novem, quarum una ore aſſiduò contineatur, huc illucque ducatur.

Ad labrũ. reſoluta.

Interim partes reſolutæ ad labrum, & ad faciem pertinentes ſingulis quatuor horis illinantur, vel Oleo Coſtino calente, vel Vulpino, & interdum etiam Oleo de Nuce Moſchata. Sunt etiam, qui hoc in caſu fœlici quoque cum ſucceſſu cucurbitulas duas parvas cervici cum levi inciſione affigunt.

Cucurbitula cervici affigenda.

Ligatura, Speculi uſus.

At verò ad figuræ vitium eximendum Avicennas, Paulus, & Aetius deligationem, qua faciei pars contorta priſtino reſtituatur loco, magnopere cõmendant. In quem uſum etiam poterit Illuſtriſſimus ac Reverendiſſimus Vir ſpeculum ex Chalybe frequenter intueri eo conſilio, ut omni conatu aſſiduè partes contortæ in priſtinam ſedem deducantur. Hæc autem

autem certa, & admodum tuta est non solum præsentium malorum curatio, verum etiam imminentium præcautio; quæ si ritè administretur nunquam (ut spero) nos fallet. Placeat Deo Immortali salutaris, & prospera Illustrissimo ac Reverendissimo Cardinali de Republica Christiana Benemerito quamprimum eveniat.

De Morbo Gallico pro Nobilissimo Iuvene quodam Hispano. Consultatio LXXVI.

Obilissimum Juvenem propositum Lue venerea teneri, & prægressa, & præsentia apertè declarant: etenim à congressu cum Muliere quadam hac Lue infecta; tribus vel quatuor diebus pudenda primùm contagionem senserunt: deinde paulò post, caput, & externæ corporis partes pustulis quibusdam subrubris laborarunt. Subinde dolores circa articulos, & ossa infestare cœperunt; quibus nunc etiam sollicitatur, qui tamen dolores circa dextrum duntaxat crus in pessimos tumores (Gummata vocant) desinerunt. *Affectus.*

Causa externa notissima est, Gallica videlicet contagio: *Causa.*

De morbi autem hujus natura, varij variè sensere. In summa, pustulæ rubræ pruriginosæ;

 dolo-

dolorem punctorium inferentes, quæ ut plurimum inter morbi hujus initia contrahuntur, nec non capillorum profluvium calidam in hepate conceptam intemperiem luce clarius ostendunt: cui tamen totius substantiæ morbum junctum esse nemo inficiabitur: cujus quidem ferocia in nativum calidum vitæ nostræ principium sævit, & debacchatur. Licet tempore ob dolores, vigilias & animi tristitiam, nativo violato calore, frigidi subinde tumores suscitentur. De morbi futuro eventu ita determinandum puto.

Morbi natura.

Præsagia.

Quamvis Lues hæc vetustate altius radices suas egerit, nihilominus, & juvenilis Laborantis ætas, & opportunum medicationibus tempus, ver nimirum quod jamjam instat, multa nobis bona pollicentur, modò unà cum peritissima prioris Medici diligentia & studio, laborantis patientia obsequentiaq; non desiderentur. Illud unum quoque futuræ salutis spem non parum auget, quod medicamenta Bezahartica pestifero morbo huic profligando propria, (Guaiacum nempe, & Salsa) secundum congruam medendi rationem minimè huic administrata fuere: Etenim & lignum, & salsa in pulverem redacta cum sena, Polypodio, Agarico nonnullisq; medicamentis solventibus commixta, per multos dies sine ullo successu ab Empiricis quibusdam propinata illi fuere. Porrò data hunc in modum isthęc medicamenta nihil vel parum juvare, & ratio, & quoti-

quotidiana experientia me docuit: Guaiacum enim; & Salsam patiliam non solum Bezahartica facultate cum hac Lue luctari, verum etiam quatenus noxios humores ab intimis ad extimas corporis partes evocando, vel per halytum digerunt, vel sudore dissipant, nemo est; qui neget. Sed motum hunc à medicamento purganti ab extimis ad intimas trahente impediri; quis nam inficiabitur? *Lignum & salsa dupliciter agunt.* *Error primus.*

Inter purgantia medicamenta nec Guaiaco, nec Salsæ sunt commiscenda. Duo alia quoque peccata commissa fuere in ligni & salsæ usu. Primum statim ab assumpto medicamento (ut ex Perillustris Juvenis Nuncio accepi) omni arte violentiaq; sudorem evocare contendebant Assistentes: unde id consequebatur incommodi, quod distractis una cum nativo calore spiritibus, sumptum medicamentum non ita conficiebatur, ut per universa corporis vasa commodè distribui dispensarique posset: quo fit etiam ut utriusq; medicamenti decoctum consultius sit propinare; dein ab epoto decocto horâ saltem una sudorem provocare, quàm utrumque vel alterum in substantia (ut vocant) exhibere. Alterum peccatum commissum fuit in victu; quem (ut audio) tenuem & exquisitum toto hoc curationis tempore semper tenuit: unde violato nativo calore, natura, quę morborum est curatrix, perniciosam hanc luem vitib⁹ suis frenare *In ligni & salsa usu errata duo.*

Præceptũ. minimè potuit. Hinc illud colligitur præceptum in præscribenda victus ratione tùm sanis, tùm ægris perpetuò observandum: videlicet victum tenuem; & exquisitum semper periculosum esse, ac corporibus præsertim biliosis, quibus summa inedia est inimicissima: Ergo (ut eo redeamus unde digressi sumus) cum remedia huic morbo explodendo opportuna, hactenus decenter usurpata non fuerint, si quam primum hęc eadem, sed appositè repetantur, Nobilissimum hunc Juvenem tandem sanatum iri non dubitamus. Licet in biliosis corporibus, quale est, cui nunc incumbimus, lues hæc magis effera sit, mitior autem calidis & humidis, quoniam ut ex Gal. colligitur quarto de Tuenda valetudine, sanguis, & naturalis pituita naturæ propriæ clementia acres biliososque humores infrenare solent.

Galicalus biliosis inimico magis.

Curandi ratio. Remedia erunt, quæ biliosam magna ex parte, & nonnihil pituitosam cacochymiam abigunt purgatione per dejectiones, vomitiones, expuitiones, sudores, urinas, ac per insensibilem halytum. Vbi enim redundantes pravi succi corpus universum exercent, ex Galeni præceptis omnibus pariter evacuationum speciebus utendum: licet quæ fit per vomitum, antecedentem potius, quàm continentem morbi causam respiciat. Duo hic non levis momenti sunt advertenda, nimirum purgantibus bilem, & pituitam ex intervallis repetitis semper commiscenda esse, quę atram bilem blande detur-

Galeni præceptum.

Curatio per vomitum.

Observanda in purgatione.

deturbare valeant: neque unquam concedendæ sunt pilulæ à compluribus hoc in casu usurpatæ, argentum sublimatum continentes, ut quæ venenatæ sint & naturæ nostræ inimicissimæ.

Corpore apposité præpurgato, ad luem hanc delendam, decoctum Guaiaci primas quidem partes obtinet, verùm in subjecto hoc ex longa inedia usque adeò extenuato, ad Chinæ cum Guiaci modico vigoratæ decoctum libentius confugerem; China enim licet siccet tertio ferè gradu, in activis tamen qualitatibus temperata est. *China decoctum.*

Decoctum autem sic parabitur. Chinæ orientalis radix densior recentior, & minus carie implicata deligatur, quæ per transversum in tenues rotundasque assulas incidatur: atque hujus drach. 2. in aquæ limpidæ lib. duabus cum Guaiaci drach. 1. misceantur, in qua quidem aqua horis saltem duodecim macerentur: deinde ad consumptionem tertiæ partis lento igne coquantur singulis diebus: quoniam decoctum hoc asservatum acidum evadere solet. Cujus unciæ sex, vel septem, vel etiam octo in aurora propinentur, ab assumpto decocto calente tribus saltem horis decumbat patiens in lecto pannis probè contectus, sudareque procuret, & ubi sudor prodierit, calidis linteis abstergendus erit, servato ab epoto medicamento quinque horarum intervallo, prandeat, & à prandio horis quinque ejusdem decocti unc. *China decoctum.*

sex offerantur, dein servata quatuor saltem horarum intercapedine, (quo tempore sudatorijs non est opus) cœnabit, eritque cœna longe parcior prandio. Secundum decoctum in hunc modum parabitur, super relictis Chinæ orbiculis in umbra siccatis, Guaiaci torniti drach. 1. cum dimidia, affunde aquæ communis lib. quatuor, coque ad evaporationem tertiæ partis: colatura asservetur pro attemperando Vino. Quo quidem decocto viginti quinque diebus continuis ea lege utendum illi erit, ut singulis decem plus minus diebus levis purgatio instituatur, salubri servato regimine. In quo Aër arte subtepidus servari pro viribus debet: cibus in hac humorum acrimonia, & notabili siccitate humectans sit, boni succi, facilis coctionis, & paucorum excrementorum: proinde in prandio vel ova sorbilia, vel carnes juvenum animalium elixatæ concedi poterunt, nec non & fercula, licet jusculorum & herbacearum frequentiam circumcidimus; quemadmodum salsa, acria & frixa omnia. Interim pro conciliando somno, statim à cœna capiat interdum Diacodionis in rotulis recentis drach. ʒ. Interdum Theriacæ recentis drach. med. cum Conservæ violarum drach. 1. Quo medicationis tempore, ad sedandos dolores, qui crura, & brachia sæpe affligunt, fomentum ex decocto nunc præscribendo imperabitur.

Somnum conciliantia.

℞. Florum Chamœmeli, an. man. 2.
Meliloti, an. man. 2.
Anethi, an. man. 2.
Stœchadis, an. man. 2.
Salviæ, an. man. 2.
Absinthij, an. man. 2.
Furfuris, an. man. 2.
Sulphuris in pulverem redacti, unc. 2.

Pro sedando dolore.

Bulliant in sufficienti quantitate aquæ, & Vini pro fotu spongijs partibus dolentibus applicando. A fotu pluries repetito. Oleum Sulphuris, Guaiaci spumæ commistum illitum, mirum in modum fert opem in frigidis doloribus sedandis.

De hydrargyro.

At verò hic quis jure optimo quærere posset: cum Lues hæc in præsenti laborante longius prorepens, radices jam figere videatur, num ad extremum, efficacissimumque remedium quamprimum confugiendum sit: nimirum ad inunctiones ex Hydrargiro, quibus complures vel etiam magni nominis Viri morbi hujus curationem suscipiunt. Quandoquidem Hydrargyros summè frigida cum sit, narcotica vi dolores quoscumque sopit lenitque: cum humida etiam sit, præduros tumores omnes emollit, concretosq; dissolvit: & quoniam tenuium maximè est partium, omnes corporis partes promptè subit & penetrat, materiam huic venenato morbo substratam per sudores interdum dissipat, nonnunquam per ventris dejectiones expurgat quandoq; etiam

multam ex ore pituitam prolicit: unde ex accidenti deficcans vacuansque apparatum morbosum, symptomatis succurrit. Interim tamen non sine maximo cruciatu, oris tædio, virium insigni jactura, atq; imminenti periculo laborantem fatigare solet. Quinimò cerebrum, nervos, & artus catenus laxat infirmatque, ut singulæ corporis partes in omnem morbum pronæ reddantur. Quin etiam quotidiana experientia compertum est, eos qui per Hydrargyrum curantur, nullam aliam curationem admittere, si in eundem morbum recidant, & reliqua præsidia esse prorsus inefficacia. Quò circa Guaiaco, Salsa, & China Luem hanc curare tentandum, inunctionibus ex hydrargyro dimissis, atque earum loco mirum in modum confert ceratum mihi valdè familiare, quod & nervos confirmat, & frigidam materiā omnesque duricias discutit. Est autem hujusmodi:

Ex hydrargyro incōmoda.

Auctoris Ceratum.

℞. Amurcæ Olei Irini, unc. 3.
Olei liliorum alborum, unc. 2.
Olei Sesamini, & Amygd. dulc.
an. unc. 1.
Fimi columbæ, unc. med.
Croci,
Sulphuris ignem non experti,
an. scrup. 2.
Pinguedinis Tassi,
Anseris, an. unc. med.
Ceræ albæ, drach. 3.
Resinæ q. s. fiat Ceratum.

Quod

Quod quidem partibus dolentibus tumentibusque applicetur.

Porrò ut præsidiorum, quæ extrinsecus admoventur ceratum jam præscriptum efficacissimum est, ita & eorum, quæ sumuntur maximè valent Pilulæ nobis maximopere familiares, & probatæ. Sunt autem

℞. Guaiaci aqua ardenti extracti, drach. 1.
Trochiscorum viperinorum, scrup. 2.
Scordij veri, drach. med.
Succi fumiterræ q. s.
fiant pilulæ num. 7.

Pilulæ probatæ.

Quarum una devoranda datur immediate ante decoctum superius descriptum.

Quod si imperatis præsidijs malum hoc non cedat.

℞. Corticis ligni guaiaci minutim incisi, unc. 4.
Interioris ejusdem torniti, unc. 2.
Salsæ pariliæ similiter incisæ, unc. med.
Senæ,
Polypodij, an. unc. 1.
Epithymi,
Fumariæ,
Borraginis, an. man. 1.
Cichorei,
Florum cordialium, an. man. med.
Radicum diureticarum,
Buglossæ, an. drach. 2.

Syrupus egregius.

Infundantur omnia in aquæ limpidæ lib. 15, per horas duodecim. Deinde bulliant lento igne ad medietatis evaporationem, & percolati lib. 5. adde sacchari lib. duas, postea iterum bulliant donec fiat Juleb longum vocatum ad modum mulsæ, cui adde pulveris hermodactylorum unc. sem. Pulveris Diarhodon abbatis drach. 1. Cinamomi electi drach. sem. Cujus unc. 5. vel 6. dentur horis quatuor ante prandium alternis diebus Mense uno. In quo quidem decocto parando advertendũ, ut omnia ingredientia jam commemorata bulliant in vase perbelle obturato, ne herbarum, quæ non tantam ebullitionem sustinent, quantam lignũ guaiacum, vis exhalet. Nec mirandum si solutiva aliqua hic ligno ipso commisceantur, quod paulò ante detestabamur, quandoquidem hæc in numero eorum sunt, quæ clementer purgant, atq; ea mensura, & moderatione sumuntur, ut nullam corpori violentiã inferre possint.

De sanguinis missione. De vena secanda hoc in loco verba non habui, quòd neque mittere sanguinem per vires liceat, neque morbus id requirat, quippe qui non in plethora, sed in cacochymia sit positus; quibus illud etiam accedit, quod Lues hæc sanguinis detractionem non efflagitat, nisi inter initia. Tot dicenda occurrebant pro valetudine reparanda, retinendaque propositi Juvenis, quibus Deus immortalis aspirare non dedignetur.

De

De Hydrope, pro Domino Ioan. Paulo Aquilano. Consultatio LXXVII.

Pirandi difficultas, ventris tumor, & gravitas, color vitiatus ex virore albicans, cibi fastidium, & assidua ingensque sitis in proposito ægrotante. Hydropis certissima sunt signa. Quod verò venter agitatus talem sonum reddat, qualem solet uter, ubi aqua semiplenus agitatur, Hydropis speciem ascitem apertè ostendit. Vitium hoc, quod ab aqua nomen accepit sive cum Gal. Lib. de Tumoribus circa finem, morbum appellemus quatenus ventris inferioris tumor est præter naturam functiones oblædens, sive symptoma una cum eodem Auctore Lib. de Differentijs symptomatum cap. 4. nominemus ut læsa est sanguificatio (unde clarè constat Galenum in hac varietate injustè ab Argenterio de Inconstantia reprehendi) Vtut sit, certum est ex ejusdem Gal. sententia Aph. 4. Com. 11. Hydropem omnem frigidam hepatis intemperiem consequi. Quæ quidem frigida intemperies propositi laborantis Iecur fatigat non solum per affectionem propriam, quatenus tumore satis insigni laborat, verum etiam per Lienis societatem: quod quidem viscus multis ab hinc Mensibus magno præduroq; tumore exerce-

Hydropis communia signa.

Ascitis signum.

Affectus præter naturam.

Morbus.

Hepatis & lienis consensus. exercetur. Nec mirum, quandoquidem ab hepate, & liene multa symptomata & præsertim hydrops promiscuè originem ducunt: ambo enim hæc viscera humorum procreatione excretioneque plurimùm occupantur.

Causæ evidentes. De causis externis pauca sunt dicenda, quòd pro comperto habeam ægrotantē hunc multa, eaque gravia errata in vivendi modo frequenter commisisse: ac præsertim in gelidæ largiore frequentioreque potu, nec non in fructuum, lactucarum, herbaceorumq; omnium immoderato usu. Quibus ita constitutis haud dubium est quod si nobis est curæ ægrotantem hunc ab hac calamitate, à qua vitæ periculum *Meth. Med.* manifestum impendet, liberare, necessum est ante omnia mali hujus causas evidentes congrua victus ratione prohibere. Deinde quamprimum aquam ex ventre educere, Posthæc obstructiones hepatis & lienis pro viribus demere. Postremò viscera corroborare. Qui quidem scopi Gal. correspondent indicationibus pro delendo hoc morbo Lib. 2. ad Glauconem circa finem propositis. Sed propositos *Præsagia.* scopos ex toto assequi arduum fore ideò suspicamur, quoniam vetustæ viscerum, hepatis nempe, & lienis obstructiones, à quibus omne malum pendet in ætate jam matura, immò inclinante, vix superari possunt; curationis etiam difficultatem auget ægri impatientia, atque summa incontinentia: Attamen cum quotidiana experientia medicinā facientibus compertum

pertum sit, miseros interdum ægrotantes à maximis desperationibus evadere, quod & Hippocrates ipse non semel tantum animadvertit, de laborantis hujus futura salute non prorsus diffidendum; præsertim cùm generosorum præsidiorum huic morbo superando accommodatorũ nondum exploratorum vis summa, spem aliquam polliceatur, ut hac ratione alacriter curationem aggrediendam esse censeam. In qua quidem victus inprimis modicè calefaciens, siccans, tenuis, & extenuans imperabitur. Et ut caput hoc breviter absolvam, illud tantum monitum volo, ut æger propositus parcè admodùm bibat, vinisq; pauciferis & tenuibus potius quàm vinosis, & crassis utatur: quinimo si à potu potulentisque omnibus abstinere velit, incredibilem utilitatem inde percepturum non dubitamus. Memoriæ enim proditum est complures omni potu prorsus interdicto ab Hydropicis passionibus, vel etiam consumatis evasisse. Illud etiã minimè silendum puto, ut radices, folia, & semina, quæ ciendi urinam facultate pollent, edulijs suis frequenter commisceantur. Reliqua verò ad dietam pertinentia, periti in Arte Medici, qui huic curationi præest judicio libenter subijciam. *Victus ratio.*

Pro secundo scopo explendo, apparandi prius erunt humores aquosi & corrupti in venis saltem concepti, ut unà cum aqua corrupta *Secundus scopus.*

in ventre contenta faciliori educantur nego-
tio, apparabuntur autem sic:

℞. Syrupi Cichorei compositi, unc. 1:
Præparatio. Syrupi de scolopendria, unc: med:
Mellis rosati colati, drach. 3.
Aquarum Absinthij, an. unc: 1:
Fœniculi, an. unc. 1:
Capillorum veneris, an: unc. 1:
Misce.

A quinto vel septimo syrupo in aurora da-
tis, omni studio aquam in venis, & ventre con-
ceptam purgare opus erit, primo quidem cle-
mentioribus catharticis, deinde valentioribus.
Purgantia. Inter placidiora; quæ citra molestiam aquam
detrahunt, & hepar roborant, primum locum
obtinet Brasica marina in pulverem redacta
Soldanella. (quam Vulgus soldanellam, Arabes cachitam
vocant) ex jure columbi, vel ex aqua scolo-
pendriæ horis saltem quatuor ante cibum
data. Dosis est à drachmis duabus usque ad
quatuor. Quo quidem cathartico tertio quo-
Succus Ireos. que die uti poterit. Valentiora sunt, succus ra-
dicis Ireos depuratus à drachmis duabus usq;
ad unciam mediam bis in hebdomada cum
mellis rosati uncijs duabus in aurora datus,
hac lege, ut inter has vacuationes valentes,
Jecur corroboretur hoc medicamento.

℞. Speccierum Diarrhodon abbatis, Tro-
Diarrhodon abba- chiscorum de Rhabarbaro, hepatis lupi præ-
parati, singulorum scrup. unum, & cum syrupo
de

de Absinthio fiat bolus in aurora dandus. Pilulæ etiam de Serapio, de Euphorbio & Mezeteon, quarum dosis est à scrupulo uno usque ad drachmam, valenter quidem, sed molestè, & violenter admodum aquam detrahunt; Succus quoq; cucumeris silvestris siccatus, (quem elaterium vocant) omnium efficacissimè purgat, atque cum minori molestia, & violentia, si hujus tria, vel quatuor grana cum pilularum Elephanginarum drach. media in bolum, cum syrupo de Absinthio redigantur, & in aurora exhibeantur. Medicamentum autem ex Cantharidibus paratum, licet ex Galeni placitis aquosum humorem hunc per urinam valenter expurget, mihi medicinam facienti semper fuit suspectum. Eorum autem, quæ per urinam clementer aquam expurgant, simulq; Jecur corroborant, principatum obtinet medicamentum hoc: *Pilulæ.* *Elaterium.* *Medicamentum ex cantharidibus.* *Purgantia per urinam*

℞. Diacurcumæ, an. scrup. 1.
Dialaccæ, an. scrup. 1.
Trochiscorum de Rhabarbaro, an. scrup. 1.
Alkekengi, grana 3.
Aquæ Absinthij q. s.
Fiat bolus.

Capiat horis quatuor ante prandium, deinde immediatè superbibat Vini albi unc. tres, idque tertio quoque die Mensis unius spatio.

Interim

Clysteres. Interim Clysteres etiam si inijciantur ad aquosum humorem evocandum ad intestina, multum juvabunt: modò acriores multo non sint, hi enim Jecur infirmant.

Galeni praeceptum. Cæterùm quoniam ex Galeni præceptis rationi, & rerum evidentiæ consentientibus in morbis curandis diuturnis eadem intentione servata medicamentorum formula mutari debet, pharmacis aquam subducentibus commemoratis duo alia addere placet, quæ blandè, sine molestia, & egregiè admodum id præstent. Primùm autem est quod

Hydragogũ egregium unum. Recipit. Soldanellæ unc. duas, bulliat in aquæ scolopendriæ vnc. novem, ad consumptionem tertiæ partis, deinde coletur, & percolato adde seminum Ebuli in pulverem redactorum, drach. unam, cum dimidia, vel etiam drach. duas, Vini albi unc. unam, cum dimidia. Hæc autem potio alternis diebus maximò cum successu in aurora fœlicissimè exhibetur. Secundum non minoris valoris, est hujusmodi.

Alterum Hydragogum. ℞. Radicis Cucumeris sylvestris, unc. 4. Decoquantur in lib. duabus aquæ Prasij ad dimidium, deinde accipe mellis lib. duas, aquæ Chalybeatæ lib. octo. Bulliant (sine priore decocto) ad dimidij usque consumptionem, cui percolato adde decoctum radicis cucumeris sylvestris jamjam præscriptum percolatum pariter, addendo in fine pulveris Tragacanthi, drach. sex. Cinamomi, Trochiscorum de Rhabarba-

barbaro ſingulorum drach. unam. Doſis eſt ab uncia una uſque ad duas. Datur horis ſaltem quatuor ante cibum. Quibus propoſitis, & proponendis remedijs, & ſi Deo Opt. Max. aſpirante malum, aut ex toto ceſſerit, aut ſaltem imminutum fuerit, nihilominus ad aquoſorum humorum reliquias diſſipandas, & ad firmitudinem viſceribus comparandam; ut prædicto ſyrupo ex frequentibus intervallis menſes aliquot utatur; maximopere hortamur: liquor enim hic ad annum incorruptus aſſervari poteſt. Quo tempore alternis ſaltem diebus jejuno ventriculo hora matutina Clyſter inijciatur hujuſmodi:

℞. Soldanellæ, manip. unum.
Mercurialis, *Clyſter probatus.*
Florum camœmeli,
Foliorum Maluæ, an. man. medium.
Aniſorum,
Fœniculi,
Carui,
Dauci, an. Manip. unum.

Bulliant in ſufficienti quantitate aquæ uſq; ad conſumptionem medietatis, cujus percolati:

℞. Lib. unam.
Olei rutacei, unc. ʒ.
Benedictæ, unc. i.
Electuarij ex baccis lauri, drach. i.
Salis communis, drach. ʒ.
Sacchari rubei, unc. i. s.

Miſceantur omnia pro Clyſtere.

Clyſmus hic non ſolum aquam corruptam expurgat, verum etiam, & flatus qui aquoſo humori ſemper junguntur (unde ventris diſtentio, & dolor) mirificè diſcutit: propterea, & toto etiam curationis tempore alternis ſaltem diebus utiliter inijci poterit. Cum his etiam ventri univerſo, modò linimenta, modò emplaſtra aquoſum humorem per inſenſibilem halytum digerentia applicanda erunt: Qualia erunt

Medicamenta externa digerentia.

℞. Succi Radicum Sambuci, ana. unc. 1. cum dimid.
Succi Radicum Ireos, an. unc. 1. cum dimid.
Succi Cyclaminis, unc. med.
Cardamomi, an. drach. 2.
Calami aromatici, an. drach. 2.
Miſce.

Linimentum. Pulverizentur pulverizanda, & cum cera fiat Vnguentum.

Inter verò Cataplaſmata ventri adhibenda, quod ſequitur maximè valet. Emplaſtrum videlicet ex Cochleis cum teſtis ſuis exactè contritis, cum aqua ardenti, Oleo Irino, & oleo ex Terebynthina deſtillato paratum. Ex alijs remedijs, quæ & viſcerum obſtructiones demere, & calorem nativum penè amiſſum viſceribus ejuſdem reſtituere valeant, hoc unum omnium efficaciſſimum eligendum erit.

Emplaſtrũ.

Tertius & quartus ſcopus.

Electuariũ inſigne.

℞. Specierum Diacurcume, drach. ſ.
Salis Theriacalis, drach. 1. cum dimid.

Specie

Specierum Dianisi, drach. 2.
Specierum Cyphoidis, drach. 2. cum dimid.
Sacchari rosati antiqui, unc. 6.
Misce.
Fiat electuarium.

Cujus drach. duas horis quinque ante prandium devorabit, statimq; superbibet Vini chalybeati actu calidi, uncias tres.

De Chirurgicis auxilijs, nihil habeo quod proponam; quandoquidem venæ sectio hydropicis omnibus nocentissima censetur, nisi inter morbi initia, ex consueta aliqua sanguinis salubri excretione pendentis: neque etiam de perforatione, vel ustione cogitandum judico; quoniam præterquam quod: opus hoc periculo maximo plenum est: nihil facit ad morbi fomitem tollendum, viscerum nempè tumorem. Hæc in periculosissimo, & penè desperato casu dicenda occurrebant; quæ Deus salutaria reddat, precamur. *Præsidia Chirurgica.*

De Gonorrhæa, pro Nobilissima quadam Muliere Romana. Consultatio LXXVIII.

Muliebri fluori affinis est Gonorrhœa, qui affectus mulierum ex eo proprius non censetur, quòd Mulieres perinde ac viros, imò etiam frequentius exerceat, quo- *Gonorrhæa mulieribus & viris cõmunem esse affectum.*

 niam

niam fœminarum semen utpote crudius ac dilutius minus subsistat.

Affectus. Nobilissimam hanc Mulierem non Muliebri profluvio, sed Gonorrhœa multis ab hinc mensibus laborare hinc maximè internoscitur, quod non ut ille ab utero, sed à spermaticis vasis uterina, quam patitur fluxio prodeat: quodque prorumpentibus mensibus non cesset, sed cum his; & mox ab ijs similiter persistat: uterinus verò fluor cesset in mensium eruptione, & aliquanto post tempore. Est autem

Gonorrhœa quid. Gonorrhœa hæc muliebris seminis, seu seminalis materiæ citra veneream cupiditatem involuntaria emissio cum pallore, & lassitudine. Affectus symptoma in genere excrementorum immodicè fluentium. Locus verò affectus nullus alius censetur, quam vasa seminalia. Vt Galenus sexto de locis affectis capite sexto rectè asseruit.

Signa affectus. Inter alia signa hujus affectus, quæ ab assistentibus, & ministris mulieribus referuntur hoc unum est: quia ægra fatetur materiam assiduè è vulva exire albam crassiusculam, & sine voluptate.

Causa. Mali hujus causas omnes recensere præsentis non est loci, sed satis fuerit eas dumtaxat commemorasse, quæ in præsenti casu locum habent: Hæ autem duæ (quantum ego puto) sunt, seminis caliditas, & acrimonia, quæ genitalium, & lumborũ calore, nec non mala quadam sensatione cum pruritu, & mordicatione

apertè

apertè cognoſcuntur: atque retentricis potentiæ in vaſis ſeminarijs imbecillitas. Imbecillitatis autem occaſio in ſeminis acrimoniam expultricem irritantem referenda eſt: ita ut ſemen, ſeu ſeminalis materia in Nobiliſſima hac Juvene geminam ob cauſam Gonorrhœam excitare judicetur, tùm quia tenuis admodum eſt ſubſtantiæ, unde facilius è vaſis prolabitur: tùm quoniam ſui acrimonia (ut dictum eſt) & expultricem facultatem movet, & retentricem infirmat.

Vt ſi ægram ab hac moleſtia liberare exoptamus, neceſſum ſit inprimis congrua victus ratione mali evidentes cauſas moderare, ſimulq; corpus emaciatum reficere. Humorum ſeminaliſque materiæ acrimoniam retundere, fluorem inhibere, & ſiſtere. Ac tandem ſeminaria vaſa corroborare. *Meth. Med.*

Quæ omnia ut obtineantur non æquidem impoſſibile, verum ſatis arduum, ob id futurum exiſtimo, quoniam affectus jam inveteratus altius radices egit, ita ut ægram hanc ad tabem ferè deduxerit. Addo quod vitium hoc, licet Viris, & Mulieribus commune ſit, ægrè tamen in fœminis tollitur, in quibus ſanè periculoſior eſt affectus hic. Minus enim periculi obtinent morbi, qui naturæ ejus qui ægrotat, aut habitui, aut ætati, aut tempori magis cognati ſunt. Contra periculoſiores, qui nulli prædictorum cognati ſunt. Scribente Hipp. 2. Aph. 34. Etenim in his longior eſt lapſus in id, *Præſagia.* *Qui morbi minus periculi habeant.*

quod præter naturam evasit, igitur longior etiam in id, quod secundum naturam reditus. Magis itaque morbi naturæ nostræ dissimiles periculosi sunt. Duplex igitur periculum hic agnosco, alterum ratione magnitudinis affectus præter naturam, alterum occasione imbecillitatis virium. Cæterum quoniam res agitur cum Nobilissima Muliere prudenti, & obsequente in ætate potius proficiente, quàm deficiente, minimè diffido quin Divino auxilio, & præsidiorum nondum exploratorum summa vi, quod nunc intendimus assequi valeamus; Ea propter Medicum Nobilissimæ huic ægræ familiarem valdè hortor, ut omnem diligentiam, & industriam suam nulla ex parte remittat, sed jamjam verè instante medicationem quamprimum adoriatur. In qua instituenda ita sentio. In victus ratione præscribenda ante alia providendum est ut aër frigidus sit, & moderatè siccus. Somnus non excedat quinq; vel sex horarũ spacium, eò quod per somnum corpora maximè calent, & humida fiunt. Dormiat oportet super stragula duriora. Corporis motus laboriosus, & præsertim crebræ equitationes prorsus vitentur. In summa quiescere conducit. Lumbi, & renes neque strictè ligentur, neque tegumentis multis tegantur. Vino utatur tenui rubro, & subastringenti, aqua pluvia chalybeata, cui incoctum sit Nymphea semen attemperato. Ex edulijs ea eligenda sunt, quæ corpus extenuatum reficere quidem

vale-

Duplex in hoc affectu periculum.

Victus ra-

valeant, sed non sanguinis copiam ingenerare, eò quod subrepto sanguine, veluti seminis generationis fonte, necessariò Gonorrhœa omnis tollitur. Propterea pedes animalium, cerebella, gellatinæ, pisces, pultes ex farre, hordeo, Oryzâ, & Milio cum Amylo maximè omnium probantur: præsertim si cum his Emplastica refrigerantia, & adstringentia excoquantur, ut Plantago, Portulaca, Lactuca, & hujusmodi alia. Ova etiam recentia integra sorbilia cum boliarmenæ modico in prima mensa devorata mirum in modum conferunt. Aluus servari debet lubrica, vel prunis lenientibus præparatis, vel Balanis, vel mollioribus Clysteribus, ut totius corporis recrementa ad intestina revocentur, ne ad vasa seminaria veluti ad partes affectas præcipitata, materiæ seminali fomitem suggerant.

In quem finem etiam Cholagoga pharmaca magnopere necessaria semper mihi visa sunt. *Purgatio.* Quandoquidem semen acre ex acribiliosoque sanguine procreatur: propterea opportunum fuerit bilem sanguini confusam apparare, apparatamq; expurgare. Interautem pharmaca huic operi destinata, hæc eligenda erunt.

℞. Syrupi de Ribes, an. unc. med.
Syrupi Cytoniorum,
an. unc. med.
Syrupi Myrthini, an. unc. med.

Aquarum Acetosæ, an. unc. med.
Plantaginis, an. unc. med.
Portulacæ, an. unc. med.
Consolidæ majoris, an. unc. med.
Misce,
Et fiat potus in aurora dandus.

Interim vesperi ante cœnam capiat unc. med. confectionis hujus.

℞. Conservæ rosarum antiquioris,
an. unc. 1. cum dim.
Conservæ florum cichorei,
an. unc. 1. cum dim.
Pulveris utriusque consolidæ,
drach. 2.
Masticis subtiliter pulverizati,
drach. 1.
Syrupi Myrthini q. s.
Fiat Electuarium.

Authoris observatio. A quinto vel septimo syrupo apparati biliosi humores expurgandi erunt (quem scopum alij, vel dissimularunt, vel non animadverterunt) hoc Bolo.

℞. Myrobalanorum citrinarum,
an. scrup. 4.
Myrobalanorum chebularum,
an. scrup. 4.
Rhabarbari electi tosti, an. scrup. 4.
Sacchari rosati antiqui, drach. 6.
Syrupi rosati solutivi q. s.
Fiat bolus.

Corpo-

Corpore hunc in modum à biliosis humoribus expurgato, ea quamprimum eligenda sunt remedia, quæ & seminis acrimoniam moderare, fluorem sistere, jugiterq; vasa seminaria corroborare valeant. Hæc autem duorum sunt genera, alia sumuntur, alia verò forinsecus adhibentur. Quorum præcipua maximeque probata hujusmodi sunt:

Medicamenta seminis acrimoniā mitigantia, fluorem sistentia, & vasa seminaria corroborantia interna.

℞. Seminis rutæ,
Agni casti, & urticæ, an. scrup. med.
Seminis lactucæ,
Portulacæ,
Plantaginis, an. scrup. 1.
Papaveris albi,
Hyoscyami albi, an. scrup. med.
Seminum coriandrorum præparatorum, & canabis, an. gran. 4.
Diacalaminthæ, drach. 2.
Cornu cervi usti, gran. 7.
Seminum rosarum,
Santalorum,
Corallorum rubeorum, an. gran. 10.
Seminum melonum mundatorum, drach. 3.
Sacchari dissoluti in aqua rosarum quantum satis sit.

Formentur pastilli; Quorum unc. med. tribus saltem horis ante cibum singulis diebus detur, deinde superbibantur Vini rubri subadstringentis, unc. tres, cum aquæ chalybeatæ, unc. duabus.

Ejusdem ordinis externa. Ex ijs, quæ extrinsecus applicantur, primas, quod sequitur obtinet partes.

℞. Olei rosacei omphacini, an. unc. 1.
Cytoniorum, an. unc. 1.
Nenupharini, an. unc. 1.
Olei mirthini, an. unc. 1.
Cremoris seminum lini, an. unc. sem.
Cremoris seminum cytoniorum, an. unc. sem.
Cum aqua rosarum extracti, an. unc. sem.
Foliorum agni casti, an. drach. sem.
Foliorum ruthæ, an. drach. sem.
Menthæ siccatorum, an. drach. sem.
Succi polygoni, unc. 3.
Boli armenæ, an. drach. 1. sem.
Sang. Draconis, an. drach. 1. sem.
Ceræ q. s. & aceti parum,
Misceantur, & fiat unguentum.

Quo renum, pubis, & lumborũ regio utrinque illinantur, mane & vesperi ante cibum. *Objectio.* Nec obstat quod à Gal. scribitur, Lib. 6. de Morbis vulg. sec. prima, comm. sexto. Medicamenta Renibus admota nullius esse usus, tùm ob renum substantiam valdè densam, tùm ob plures partes Renibus superpositas, quæ impedimento sunt quò minus medicamenti *Solutio.* vis altè penetrare possit: hoc inquam non obstat, quoniam longo usu admota hisce partibus medicamenta tandem suas vires in partes etiã penitiores exercent; ut ab eodem Gal. notatum

tum fuit Lib. 6. de Tuenda valitudine cap. 14. Atq; hæc est integra Gonorrheæ curatio, quæ nobilissimam hanc fœminam graviter sollicitat. Cui quidem curationi si vitium hoc non cederet, ut ad naturale Balneum puteolorum, quod vulgus Balneolum appellat, sese transferat maximoperè hortor modò ejus actualis caliditas remissa fuerit: interimq; medicamento hoc nostro huic operi accommodatissimo uti poterit. Est autem hujusmodi

Probatum internum medicamentum.

℞. Menthæ siccæ, drach. 3.
Seminum viticis,
Radicum iridis,
Seminum rutæ, an. drach. 1.
Seminum lactucæ, drach. 2.
cum dim.
Sacchari albissimi, unc. 1.
Pulverizantur omnia simul.

Cujus unc. med. capiat ex aqua chalybeata horis duabus ante cibum, quo tempore prædicto Balneo naturali utatur. Ex amuletis, annulus cum topazio gestatus (ajunt) vitium hoc tollit. Hæc ex tempore dicenda occurrebant pro salute nobilissimæ Mulieris recuperandæ, quam Deus immortalis quamprimum illi concedat, vehementer precor.

De Impetigine circa faciem, pro Nobilissimo Iuvene Mediolanensi. Consultatio LXXIX.

Impetigo.

Cutis alterius faciei partis, dextræ nempe versus aurem, asperitas dura, ac sicca cum ingenti prurigine, pustulis quibusdam flavescentibus emergens, cumulatissimè indicant Nobilissimum propositum Juvenem eo laborare vitio, quod Impetigo, Lichen Græcis nuncupatur.

Causa. Cujus quidem materia bilis est ardentior, cum portione aliqua salsæ, ac putris pituitæ, non tenuis sed crassioris, ut ex pustularum colore, & substantia deprehenditur.

Hujus autem materiæ originem, tùm hepati justo calidiori fervidiorique, tùm etiam Ventriculo ægrè concoquenti, non æquidem affectu proprio, sed vitio objecti, quandoquidem ob assiduas meditationes, & studia sine ulla ferè intermissione, congruam victus rationem hactenus non retinuit.

Præsagia. De morbi hujus futuro eventu ita sentio. Affectus hic ob speciem, magnitudinem, motum, & morem, curatu utiq; per difficilis judicatur, ac præsertim in Nobilissimo hoc Juvene, qui ab ineunte ferè ætate sua vitio hoc secundum diversas corporis partes laborare cœpit, ita ut periculum impendeat, ne Lichen

præ-

præsens seu vera impetigo in psoram, ac deinde in lepram degeneret. Hæc libere dixisse volui, ut Nobilissimus hic Juvenis omni studio & diligentia in præscribenda nunc Meditatione constanter pergat: quod si præstiterit sperandum fore, ut non solum ab imminentibus periculis præcaveatur, verum etiam à præsenti molestia prorsus liberetur. Igitur ut quam citissimè præscribendam curandi rationem adoriatur, magnopere hortor. In qua instituenda, præscripta primùm Victus ratione tenui parum refrigerante & humectante apparandi erunt humores biliosi & salsi, apparati purgandi erunt Cholagogis idoneis serosos etiam & crassos humores respicientibus. Inter quæ maximè laudamus Aloën; syrupum de Polypodio, Myrobalanos nigras & citrinas; nec non senam, Epithymum & maximè omnium Rhabarbarum. Purgatis humoribus ad medicamenta localia deveniendum, nimirum detergentia quod cutis aspera sit, meatus expurgantia, quatenus cutis meatus, tabo, & sanie interna sunt oppleti: incidentia, quia materia impetiginis, licèt biliosa sit, crassum tamen & viscidum humorem sibi jungit, exsiccantia quoque nonnihil ob ulcuscula aliquantulum humida. Quorum omnium efficacissimum hoc erit *Victus ratio.* *Præparatio.* *Purgantia.* *Topica.*

℞. Ellebori utriusque, drach. med.
Lithargyrij, drach. 1.
Olei rosati, unc. sem.

Butyri

Butyri recentis, drach. 2.
Farinæ lupinorum, unc. med.

Misceantur omnia simul diligenter, & fiat linimentum.

Sulfur quoque cum aceto fœliciter adhibetur.

In id etiam maximè probatur Vnguentum hoc nostrum quod ad omnem impetiginem, & scabiem tollendam mirificè valet.

℞. Terebynthinæ lotæ, unc. 2.
Cerussæ, unc. sem.
Butyri recentis, unc. 1.
Sulfuris, scrup. 2.
Olei rosacei, unc. 5.
Albumina ovorum, num. 2.
Fiat unguentum.

Cui adde Moschi, & Canforæ singulorum grana quinque, vel Vnguentum hoc modo paratum.

Auctoris linimentum. ℞. Pulveris Lithargyrij, an. drach. 2.
Pulveris Tartari, an. drach. 2.
Sulfuris pulverati, scrup. 2.
Olei Nucum, unc. 3.
Aceti rosacei, drach. 6.
Ceræ quantum sat sit.
Fiat linimentum.

Vbi verò partes jam antea illitas lavare voluerit, aqua utatur chalybeata in qua fraxini folia, præbullierint. In summa Primum deturbare vitiosos succos oportet, & salubri victus ratione uti; mox localia remedia exhibere ex- *Curationis summa.*

siccan-

siccantia, incidentia, & detergentia, simulque partes affectas corroborantia: nec non humoris confluxionem inhibere, jugiterque hepatis fervorem internis, & externis medicamentis compescere, & interim ventriculum etiam corroborare. In quem ultimum scopum feruntur remedia hæc;

℞. Conservæ rosarum, an. unc. 2.
Conservæ Borraginis, an. unc. 2.
Conservæ florum cichorei, an. unc. 2.
Specierum Aromatici rosati, drach. 2.
Syrupi de Mentha, q. s.
Misce.
Fiat Electuarium.

Ad viscera disctasiam.

Cujus media uncia devoretur duabus horis ante cibum.

Quo tempore ventriculi, & hepatis regiones illinantur hisce linimentis.

℞. Vnguenti Sandalini, unc. 2.
Succi Cichorei, unc. med.
Succi Plantaginis, an. drach. 2.
Aceti rosati, an. drach. 2.
Misce.
Fiat linimentum pro hepatis regione.

Linimentũ iecur refrigerans.

Pro ventriculo autem modo oleo de nuce moschata, modò Absynthino oleo utendum erit. Aut nostro hoc linimento valdè efficaci.

℞. Olei

℞. Olei Caryophyllorum, unc. 1:

Linimentũ pro stomacho. Nucis Moschatæ, an. scrup. 1;

Zedoariæ, an. scrup. 1:

Specierum Aromatici ros.

an. scrup. 1:

Ceræ q. s.

Fiat linimentum, cui adde

Moschi,

Ambræ, an. gran. 3:

Quibus peractis; instantibus caloribus æstivis duo alia generosa præsidia pro hepatis, totiusq; corporis habitus calore attemperando quamprimum usurpanda erunt: videlicet *Serum.* serum caprillum cum succo cichorei, & epithymi larga copia dies aliquot de more datum. Nec non aquæ dulcis lavacrum: præterquam quòd enim universum corporis habitum modicè refrigerat humectatq; pravorum etiam succorum reliquias per halytum valen- *Balneum.* ter digerit. Post hæc Thermæ stillianenses pro expurganda cute ab omnibus maximè probantur. Sed præ cæteris Balneum quod vulgò à Aqua, nuncupatur in Agro Pisano mirum in modum hunc, & consimiles affectus persanat.

Cutim confirmantia. Tandem cutem eo consilio confirmare oportet, ut minus ejusmodi materiam admittat, id autem præstant adstringentia, quæ cutis meatus claudunt: quo nomine Aër ex usu est frigidior. In id etiam valent medicamenta eosdem meatus obturantia, ut Tragacanthum, Butyrum, & consimilia. In hunc igitur usum aqua chaly-

chalybeata in qua mala punica cum Myrtho, & Lentisco præbullierint pro lavandis partibus affectis vtiliter uti poterit. Interim ne materia obturatis cutis meatibus in viscus aliquod præcipuum recurrat, valde probo ut altera quaque die pilularum ex Aloe scrup. unum immediatè ante cænam devoret, vel molli Clystere aluum irritet. *Aloes usus*

De Chirurgicis præsidijs ita sentio. Quo tempore noxij humores apparabuntur, omnino secanda erit vena brachij dextri interna tùm ad eventandum internum hepatis calorem, tùm etiam ad retrahendum sanguinem biliosum ad cutem fluxurum; necnon ut corpus idoneum magis reddatur ad suscipienda remedia adhibenda. Quo sanè nomine, sanguis etiã ex hæmorrhoidibus per admotas hirudines detrahendus erit. Duo quoque inusta Cauteria, alterum in brachio lateris compatientis derivationis, aversionisque gratia, & alterum in crure dextro paulo subtus genu in parte interna ad deflectendos vapores tenuesque humores à Jecore in partes supernas conscendentes, maximoperè conductura sperarem. Faxit Deus Optimus maximus, ut propositis, & administratis hisce remediis Nobilissimus Iuvenis ab hac molestia vindicari (ut spero) possit. *Vena sectio.*

De Affectu Melancholico, & inappetentia, Pro Illustrissima D. Gentili Iustiniana de Monaldeschis. Consultatio LXXX.

Affectus melancholicus. MOEror, & Mœstitia cum assiduo periculi cujusdam imminentis timore melancholici affectus in Illustrissima D. Certissima sunt signa. Melancholicum affectum, non autem melancholiam veram appellare nunc mihi placet, quandoquidem nullam delirij imaginem in Illustrissima Ægra agnosco: quinimo, & sensuum omnium, & principum facultatum alacritas cum summa in rebus agendis prudentia in hac observatur: ita ut Aristotelis sententia, qua habet prudentes, & sapientiores melancholicos esse, hic locum habere videatur. *Affectus melancholici causa.* Vitij hujus causam, in humorem melancholicum cum exustione aliqua referendam esse, ex eo facilè deducitur, quòd Illustrissima hæc Fœmina ira interdum contra semetipsam ita exardescat, ut in quandam furoris speciem ferè prolabatur. Exusti aliqua ex parte humoris melancholici signum, non equidem infirmum, etiam est, corporis totius color subniger cum cutis calore satis insigni. Quibus, & illud argumentum accedit, quod vitium hoc originem duxit ex

longa

longa febre prægressa, exustionis humorum causa efficacissima.

Hinc facilè colligitur, humorem melancholicum mali hujus causam in universo corporis habitu redundare. Quòd verò caput etiam eodem melancholico humore obsideatur, affectus assiduitas, & perpetua quædam tristis sensatio circa caput universum percepta, quam Illustrissima hæc Matrona explicare nescit, luce clarius indicat. Hypochondria quoque eodem succo melancholico opprimi, & gravitatis cujusdam harum partium sensus, & murmur cum tensione quadam cumulatissimè indicant. Ita ut affectus Melancholici differentiæ omnes à causa interna dicta hic locum habeant, prima cùm totum corpus melancholico sanguine redundat. Altera quandò hujusmodi sanguis ipsum dumtaxat cerebrum occupat. Tertia cum hypochondria hoc humore prius oppressa, tacito quodam consensu cerebrum in eundem affectum trahunt, & hæc species flatuosa & Hypochondriaca melancholia appellari consuevit. Præter tres melancholicæ passionis commemoratas ab omnibus differentias, quartam ego persæpe differentiam in Mulieribus ipsis observavi ab humore melancholico Vteri venas replente pendentem; quam quidem si quis Vterinam melancholiam appellaverit minime errabit: ab Vtero enim melancholicis succis repleto tetri vapores per venas in Cerebrum elati spiritus

Corpus universum. *Caput affici.* *Hypochondria affecta* *Melancholici affectus differentiæ tres.* *Quarta Melancholici affectus differentia.*

animales perturbantes mœrorem & Mœstitiam ingenerant. Quam quidem Melancholiæ novissimam speciem Illustrissimam Mulierem hanc sollicitare, duo potissimum argumenta indicant; primum menses, qui multis ab hinc mensibus diminutè admodum prodeunt; alterum rei gravis, veluti infixi pali cujusdam Gulæ incumbentis, satis illi molestus, Vterinæ affectionis certissima nota.

In appetentia causa. Inappetentiæ autem hujus causam internam immediatamque non aliunde proficisci arbitramur, quàm ab impedita ventriculi suctione, quæ quidem ex naturæ præscripto geminam ob causam non succedit, quippe quòd Ventriculus in Illustrissima Ægra justò frigidior ob facultatis concoctricis errorem multa colligat excrementa, crassa & frigida, unde assidua plenitudine laborat; necnon totius corporis habitus vænæ succo melancholico plenæ à Iecore succum (ut deceret) allicere valent; unde nec Iecur ipsum suis venis ventriculum usque adeò exinanire potest, ut inde appetentia suscitetur.

Scopi. Quocirca ut Illustrissima hæc fœmina ab imminenti futuri delirij periculo præcaveri, & à præsenti molestia liberari possit, quam primum causæ omnes humoris melancholici externæ, evidentesque congrua victus ratione omni studio sunt prohibendæ; succi atrabilarij universum corpus occupantes omni Arte & diligentia apparandi, & apparati purgandi erunt

erunt: viscera, Iecur nempè, Ventriculus, & Cerebrum attemperanda erunt, Menses, qui nunc diminutè satis prodeunt pro viribus erunt evocandi, ac tandem corpori satis extenuato reficiendo incumbendum, sublatis prius hypochondriorum obstructionibus.

Quos quidem scopos explere haud facile erit, quandoquidem melancholia naturalis, fex sanguinis, humor nempe frigidus & siccus lienis obstructi vitio in toto cumulatus calida, humidaque & medicamenta & alimenta efflagitat; ejusdem verò humoris exusti atque in veram atram bilem commutati pars aliqua hepatis calidioris causa refrigerantia requirit. Rursus Cerebrum humidi nativi inopia exiccatum & excrementicij copia nimium humectatum, vnde somnus profundior interdum ac longior quàm par sit, siccantia, jugiterque humectantia expostulare videtur; quemadmodum & Iecur impensè calidum refrigerantia & Ventriculus frigidus calefacientia requirunt, ita ut in hac indicationum pugnantia, curationis difficultas non levis posita sit: præterquam quòd affectus omnes melancholici, & præsertim vetusti curatu difficiles sunt; à quibus apoplexiæ, convulsionis, furoris, vel etiam cæcitatis periculum impendet, si eorum curatio negligatur, ut Hipp. animadvertit lib. sex Aph. Aph. 56. Qui etiam affectus in morbum comitialem permutari interdum solent, ut patet lib. sexto de Morbis Vulgaribus.

Præsagia.

Melancholici permutatio in alios morbos.

Cæterum, quoniam vitium hoc non adhuc eò devenit, ut desipientiam aliquam pariat, resque agitur cum prudenti & obsequenti Per illustri fœmina, in qua generosa præsidia affectui huic delendo opportuna explorata sunt, atque ægrotantis ætas firma multa bona promittat, diffidendum non est Perillustrem hanc Matronam ab hac molestia vindicatam iri. Quod ut succedat, idonea medicatio sine mora hunc in modum instituatur, oportet.

Victus ratio. Victus in primis ratio præscribatur in activis qualitatibus temperata, in passivis autem ad humidum inclinans. In qua maxima est habenda aeris ratio, quandoquidem Cor in hoc affectu perpetuò compatitur, ob id Avicennas in curanda Melancholia cordi semper consulendum imperat: nihil autem æquè facilè cor ipsum alterare, atque aer ipse assiduè inspiratus, nemo ignorat: propterea ut Perillustris hæc fœmina Cœlum hoc Romanum mutet, vel saltem ad Suburbia Romana se transferat, maximopere hortamur.

Vbi moderato vtendum erit illi exercitio per loca amœna & aprica, non solum laxandi animi caussa, verùm etiam ut per motum innatus excitatus calor totius corporis excrementa quotidie digerantur. Et quoniam audio Perillustrem hanc Ægram molestis vigiliis ut plurimum sollicitari, licet extraneæ ipsius Cerebri humiditatis caussa in gravem somnum propensione quadam interdum teneatur, concilian-

liando somno studendum erit, vel pedum lotione ex aqua in qua lactucæ folia, Violæ, Papaveris capita, cum seminibus suis, & consimilia incocta fuerint; vel syrupi Papaverini uncia una cum dimidia & aquæ Lactucæ unciis tribus, aut Diacodionis in rotulis uncia media, vel etiam seminum Melonum, & Papaveris emulsione ex aqua violacea extracta post cœnam sumptis. Alvus, quæ melancholicis ferè semper dura esse solet, singulis diebus citanda omni Arte erit; vel prunis dulcibus in prima mensa devoratis, vel pane ex tota farina cum recenti butyro & Melle, vel Coriandris saccharo intectis communi Oleo illitis suppositis, aut interdum etiam molli Clystere ex Oleo communi, & recenti butyro injecto. Omnes animi sollicitudines graves pro viribus arceantur. Cibi perpetuò eligantur boni succi, facilis coctionis paucorumque excrementorum. Propterea Caro Bubula Hircina, leporina, & Cervina denegantur, nisi animalium sint nuper natorum: Pisces pariter grandiores, Legumina, Caseus antiquus, & Edulia omnia ex pasta devitentur; quemadmodum fructus & Olera omnia cruda, exceptis melonibus, ficubus, & Lactucis tenerioribus cum Borraginis floribus. Salsamenta omnia, frixa, & flatulenta fugiat, oportet. Vino utatur albo, tenui, vel aqua chalybeata attemperato, in quo buglossi radices macerentur. Cœna sit prandio parcior. A pastu Coriandris aliquot saccharo

contectis semper utatur. Compotationes omnes, & cruditates devitabit, victumque tenuem potius, & nonnihil attenuantem servabit.

Praeparatio Victus ratione hunc in modum praescripta omni constantia retinenda, noxij humores melancholici nimirum pituitosi, & biliosi ad expulsionem praeparandi erũt, dein praeparati purgandi Pharmacis idoneis, quae omnibus *Purgatio.* in Arte, vel etiam mediocriter eruditis notissima sunt. In quorum tamen usu illud semper observandum, ut valida hic cathartica *Observatio.* evitentur, quippe quae impensè siccent, sitim molestam ingenerent, & alvum postea duriorem relinquant.

Caput purgantia. Mox Masticatoriis, & Errhinis Cerebrum ab excrementis tùm melancholicis, tùm etiam pituitosis expurgare studendum erit.

Deinde ad tollendas meseraicarum venarum, atque hypochondriorum obstructiones, quarum causa per spiratu impedito multiplicata fuliginosa excrementa animae domiciliũ obscurantia timorem incutiunt, moeroremque menti inijciunt; praecaeteris ab omnibus Medicinae Professoribus propositis praesidiis, *Obstructiones tollentia.* Duo haec veluti, efficacissima usurpanda erunt. Ius Galli, & Vinum chalybeatum, seu Electuarium ex Chalybe de more datum.

Ventriculum roborantia. Post haec Ventriculus, & internis, & externis stomachicis remediis roborãdus erit, calefacientibus quidem, sed moderatè admodum, ne im-

ne impensè calidorũ usu Iecur magis excalefiat. Quemadmodum, & caput etiam una cum corde auxiliis tàm internis quàm externis humectantibus, & corroborantibus firmandum erit. In quem usum.

Diamoschus dulcis, & amarus, Electuarium de Gemmis, Electuarium lætificans Rhasis, & Confectio Dyacinthos primum sibi vendicant locum. Neque obstat quòd hujuscemodi medicamenta ob id suspecta videantur, quia nonnihil siccando, præcipuo morbo, cerebri nempe, & totius intemperantiæ siccæ infensa esse putantur: quandoquidem Medicamenta hæc quatenus excrementorum reliquias digerendo finiunt, spiritus innatumque calorem recreant, atque viscera roborant, plus commodi laboranti afferunt, quàm incommodi modicè siccandi facultatis (qua pollent) causa. Hinc fit quòd, & Gal. ipse febre quartana iam inclinante correptis Theriacam exhibendam consulit. A frigida enim, & sicca intemperie (ex eiusdem Gal. sententia secundo de Temperamentis cap. vltimo) frigidorum pituitosorumque humorum proventus suboritur: cui quidem vitio medicamentis discutientibus tẽperatèque siccantibus commemoratis occurrendum: quibus in omnem cautionem addi hoc in casu possunt leniter humectantia, ut Malvarum, & violarum consimiliumque Conservæ. Interim ut capitis lavacrum ex Malvarum, Violarum, Althææ, Lactucarum, Borraginis,

Cerebrum, & corroborantia.

Obiectio.

Solutio.

Caput humectantia.

ginis, & Buglossæ foliorum, necnon capitis, & intestinorum Veruecis decocto tepente alternis saltem diebus Ieiuno Ventriculo de more administretur, magnopere hortamur. In eundem etiam usum mirum in modum probamus stillicidium supra coronalem sutturam ex lacte ab Vbere Capræ expresso:

Iecur refrigerantia. Quo etiam tempore pro attemperando hepatis fervore, refrigerantibus tàm internis, quàm externis utendum erit, hæc autem erunt.

℞. Electuarij ex passulis Gal. an. unc. 1.
Conservæ florum cichorei an. unc. 1.
Conservæ florum malvarum an. unc. 1.
Specierum Diarhodon Abbatis, drach. 3.
Syrupi violati quantum sufficit,
Misce.
Fiat electuarium.

Cujus unciam mediam capiat duabus horis ante cibum septem saltem diebus continuis, Simulque hepatis regio illinatur hoc linimento.

℞. Cerati santalini recentis uncias 3.
Succi Cichorei unciam mediam
Ceræ, & aceti parum.
Misce.
Fiat Linimentum.

Serum. Quibus malo non cedente, ad generosa tandem præsidia confugiendum erit. Hæc autem tria ferè sunt, lactis serum cum succo cichorei, & fumiterræ larga copia quindecim saltem

ſaltem diebus horis quinque ante prandium datum, aquæ deinde Thermales, quarum minera ferrea ſit, epotæ, necnon aquæ dulcis tepentis Balneum pluribus diebus veſpere horis duabus ante cœnã adminiſtratum, cujusquidem uſu, & univerſum corpus humectatur, & obſtructi adſtrictique meatus aperiuntur. *AquæThermales.* *Lavacrum*

Cum quibus ea quoque præſidia uſurpanda ſunt, quæ menſes ciere valent. *Menſes citandi.*

De Chirurgicis operibus ita ſtatuendum. Inter medicationis initia à tertio ſyrupo ſanguis ad uncias ſeptem, vel octo, ſecta brachij dextri vena Iecoraria, vel communi, mittendus erit. Deinde prima peracta purgatione hemorrhoides hirrudinibus admotis aperiantur. *Venæ ſectio.*

Dein inſtantibus Menſibus iterum ſanguis detrahatur ex malleoli vena: Perilluſtris enim hæc Matrona multo, eoque melancholico ſanguine in univerſo corpore abundat, ut ex nigro, gracili, & hirſuto corporis habitu, cum venarum inſigni latitudine deprehenditur.

Quibus peractis ad avertenda fuliginoſa excrementa à partibus ſupernis ad infernas, fonticulos duos in cruribus paulò ſubtus genua in partibus internis excitatos, non ſolum utiles, ſed quam maximè neceſſarios eſſe pro comperto habeo; proinde ut diu aperti conſerventur, etiam atque etiam hortor. *Avertitia*

Tandem corpori reficiendo incumbendum erit victu humectante, & multum nutri-

ente, necnon (si opus erit) lactis usu, & aquæ dulcis repetito Balneo. Tot dicenda occurrebant, in affectu tàm contumaci, ac periculoso. Quibus Deus immortalis aspirare non dedignetur.

De Capitis Diuturno dolore, cum Gravitatis sensu. De hypochondrii sinistri dolore acerbissimo ex intervallis repetente, atque de immodicis vigiliis. Pro Perillustri, & Nobilissima D. Angela Spata Todina. Consultatio LXXXI.

Morbi historia.

PErillustris, ac Nobilissima Matrona Annũ ætatis suæ agens trigesimum circiter, optimo corporis temperamento à primordiis generationis suæ conformata, duodecim ferè ab hinc annis caput nuper lotum, nec nondum probè siccatum aeri nocturno frigidiori cum exposuisset, ab eo tempore frigidam, humidamque cerebri intemperiem cũ humore ita contraxit, ut, & dolor cum ponderis cujusdam sensu, & frequens, copiosaque destillatio in sedes subjectas, & præsertim in nares summa cum molestia Nobilissimam hanc Matronam fatigare cæperit; neque unquam hujusmodi vitia hactenus superari potuerunt. Quininò septimus iam agitur annus, ut commemoratis præter naturam affectibus, tertius

tertius, hisque maximè molestus accessit; dolor nimirum insignis hypochondriorum, sed maximè sinistri hypochondrij ex intervallis quibusdam ita affligens, ut ad animi usque deliquium, nec non ad frigidos sudores Nobilissimam hanc fœminam deducat.

Cujus quidem doloris causam interiorem, & proximam non aliunde proficisci, quàm à flatibus atrisque vaporibus ex hypochondriis, & præcipuè ex liene in præcordia, & cor ipsum sublatis ex eo facile depræhenditur, quoniam Nobilissima hæc Matrona ex longa patiendi consuetudine in hypochondriacam Melàcholiam incidit; ut flatus, Rugitus, fluctuationes, & molestus ille pulsus Arteriarum in partibus, quæ sunt subter præcordia cumulatissimè indicant. Hinc necessario colligitur harum partium vasa obstructionibus, hisque non levibus utique laborare. *Hypochondrii sinistri doloris causa interior & proxima.*

Ita ut haud quaquam mirandum sit, si assidua quadam Melancholia detineatur; tetri etenim vapores, & humores etiam ab hypochondriis in cerebrum sedis mentem irrepẽtes melancholiam efficiunt, licet in cerebro quoque humor melancholicus consistat, atque ex morbi diuturnitate jure existimandum sit melancholicos succus in totius corporis venas effundi.

Quo circa si quis Nobilissimam hanc fœminam triplici melancholico affectu, primario videlicet, hypochondriorum sympathia,

&to-

& totius corporis vitio laborare judicet, à scopo (quantum ego puto) non aberrabit. His omnibus enarratis præter naturam affectibus, vigiliæ immodice succedunt, quæ Nobilissimam hanc laborantem septem abhinc mensibus insigni cum molestia exercent. Quarum quidem causam non solum in tetros vapores caput ascendentes, verum etiam in cerebri siccitatem reijciendam esse putamus. Nec obstat quod multis scateat cerebrum excrementis, quandoquidem ob morborum diuturnitatem violato hujus visceris nativo calore, humidoque eius pabulo imminuto, excrementorum proventus successit, & magis magisque in dies succedit. A frigido enim, & sicco temperamento excrementa pituitosa produci, & ratio, & Gal. ipse, & quotidiana experientia apertè declarant.

Vigiliarũ causa.

Præsagia.

Quid de malorum iam dictorum futuro eventu sperem, paucis aperiam. Certè tot præter naturam affectuum; eorumque naturâ propria contumacium complexio, & vetustas, curationem valde difficilem prænunciant; verùm cum firma adhuc, & constans Nobilissimæ hujus Matronæ ætas, jungiturque optimum antea à natura contractum temperamẽtum multa bona polliceantur, neque omnia generosa præsidia hisce morbis delendis accommodata hactenus vsurpata fuerint; sperandum fore, ut Deo Optimo maximo aspirante, atque præsidiis proponendis in salubrio-

briorem statum restitui possit, modo nec Medicorum diligentia, nec ægrotantis obsequentia desiderentur.

Quamprimum igitur iter absolverit, præscripta victus ratione humectante ac in activis temperata, humorum melancholicorum, ac pituitosorum præparationi, syrupo de Borragine, de Epithymo, & de Cichoreo cum Rhabarbaro, additis aquis ejusdem generis stillatitiis, vel æquivalente decocto ex jure pulli Gallinacei incumbendum erit. Qui quidem humores apparati cum fuerint, septima vel nona die hunc in modum deturbabuntur. *Victus ratio.* *Præparatio*

℞. Specierum hieræ picræ simplicis Gal. drach. 2.
Confectionis Amech. drach. 2. s.
Ag. [illegible] Trochiscati scrup. 2.
Syrupi de Polypodio q. s. fiat bolus, & capiat horis quinque ante prandium. *Purgatio.*

Die subsequenti ab omni opere quiescat, vel utatur uncia media hujus Confectionis.

℞. Conservæ florum Borraginis an. unc. s.
Conservæ florum Buglossæ an. unc. s.
Totius citri conditi cum saccharo. an. unc. s.
Specierum Diamargariton frigidi drach. 1.
Cum syrupo de corticibus citri.
Fiat electuarium.

Cujus uncia media interdum etiam duabus

horis

horis ante prandium, vel ante cænam utiliter dabitur.

Tertia die ab assumpto pharmaco, quatuor vel quinque sanguinis unciæ ex vena *salvatella* appellata sinistræ manus secta exhauriantur, aversionis gratia à capite, corde, cæterisque nobilioribus visceribus.

Venæsectio.

In quem etiam usum duo Cauteria, alterum nempe in brachio dextro, & alterum in crure sinistro, paulo subtus genu in parte domestica in quam majora feruntur vasa maximopere commendamus.

Aversoria

Cæterùm pro humorum peccantium reliquiis dissipandis, simulque hypochondriorum obstructionibus tollendis, jus Galli veteris cũ accommodatis simplicibus excocti, atque dies aliquot de more propinatum magnopere côducturum non diffido, & præsertim si immediatè ante hujus assumptionem hunc bolum devoraverit.

Obstructa vasa reserantia.

℞. Conservæ Rosarum an.drach.s.
Conservæ Borraginis an.drach.s.
Conservæ Betonicæ an.drach.s.
Limaturæ Chalybis præparati, ac in pulverem tenuissimum redacti.scrup.2.
Caryophyllorum grana v.misce

Aperientia.

Quo tempore una vel altera interposita levi purgatione ex Epithymi drach. duabus, & Myrobalanorum indarum drach.una cum dimidia cum aquæ hordei unciis quatuor, vel quinque, iterum detrahendus erit sanguis, mode-

Repetenda purgatio.

moderatè tamen, ex venis quæ in sede sunt peradmotas hyrudines. Interim omittenda non sunt medicamenta, tàm interna, quàm externa caput, cor, ventriculum, (qui in morbis longis semper coaffici solet) aut hypochondria corroborantia. In quem usum Mithridatica confectio dimidiæ drachmæ pondere cum conservæ violarum drachma una dormituræ mulieri danda interdum erit vel

Sanguinis ex hæmorroidibus detractio.

Viscera corroborantia

℞. Conservæ Anthos an. unc. 1.
Conservæ Rosarum an. unc. 1.
Conservæ Buglossæ an. unc. 1.
Conservæ Borraginis an. unc. 1.
Specierum Diamoschi dulcis drach. 2.
Misce, & cum syrupo de pomis q. s.
Fiat electuarium.
Cui adde foliorum auri purissimi nu. 7.
Cujus unica media detur mane, & vesperi duabus horis ante cibum.

Dum hæc administrantur pro dissipandis hypochondriorum flatibus.

Flatus dissipantia.

℞. Decoctionis Camæmeli, Meliloti Anethi, fænugræci, seminum lini Fœniculi, Cimini, Ameos, & Carui quantum sufficit pro fotu spongia hypochondriis adhibendo mane, & vesperi ante cibum.

Statim à fotu totus venter inungatur hoc cerato.

℞. Olei Anethini an. unc. med.
Olei liliorum alborum an. unc. med.

Olei Rutæ an.unc.med.
Olei Laurini an.unc.med.
Pulveris diacymini an.drach.1:
Pulveris rosatæ novellæ an.drach.1.
Ceræ quod sufficit misce,&
Fiat unguentum.

Topica. Cum quo lienis privatim regio, hoc illinatur linimento quod quidem, & viscus hoc roborat, & humorem melancholicum in eo contentum mirum in modum attenuat.

℞. Olei Absinthij an.unc.med.
Olei de capparibus an.unc.med.
Olei Tamaricis an.unc.med.
Olei Ireos an.unc.med.
Amoniaci in aceto acerrimo dissoluti an.drach.1.
Brioniæ an.drach.1.
Emplastri de Meliloto ceræ loco quod sufficit,
Fiat unguentum.

Quæ omnia valentius operabuntur, si ante cibum immediatè præscribēdi pulveris drach. media ex vino albo dabitur.

℞. Coriandri præparati unc.med.
Pulveris radicis buglossæ drach.2.
Cinnamomi electi an.drach.1.cum dim.
Corticis Citri an.drach.1.cum dim.
Seminis fœniculi an.drach.1.cum dim.
Anisi an.drach.1.cum dim.
& Carui an.drach.1.cum.dim.
Origani drachmam 1.

Ligni

Ligni Aloes drach. mediam
Sacchari uncias duas
Misce, & fiat pulvis.

Interea capitis lotiones substantificè, (ut dici solet humectantes usurpandæ erunt bis terque in hebdomada; parabuntur autem ex dulci lixivio, in quo maluæ, lactucæ, althea, violæ, borraginis, & buglossæ folia caput, & intestina veruecis incocta fuerint. *Capitis lotiones humectantes.*

Pro conciliando somno præter lotiones partium infernarum ex simplicibus somnum conciliantibus paratas, Diacodionis in rotulis recentis interdum unciam mediam, alias verò Theriacæ novellæ scrupulum unum cum dimidio, dormitura devorabit, nonnunquam etiam syrupi papaverini unciam unam cum aquæ lactucæ unciis duabus, & vini albi uncia una pariter hora somni potabit. *Somnum conciliantia.*

Quibus omnibus malo non cedente Perillustris, ac Nobilissima hæc Mulier Mense Septembri futuro sese transferat ad Balnea Viterbiensia, illicque aquam Balnei della Grotta dicti dies aliquot de more potabit. Cujus quidem usu superatis obstructionibus omnibus, atque roboratis visceribus, si qua siccitas inducta fuerit, emendari poterit aquæ dulcis tepidæ lavacro octo vel decem diebus, (ut moris est) administrato. *Thermarum usus.* *Lavacra.*

Cæterum, quoniam hypochondriorum obstructiones diuturnæ, & contumaces non facili negotio eliduntur, si propositis medica- *Medicamentum ex Chalibe.*

 men-

mentis omnibus usurpatis non obstantibus adhuc perstiterint, ad medicamentum ex Chalybe confugiendum erit, quale est. *Vinum Chalybeatum*. *Electuarium chalybeatum*, aut medicamentum nostrum ex chalybe sæpius cum successu usurpatum.

℞. Conservæ Rosarum unciam mediam
Limaturæ chalybis præparati pulveratique scrup. 2.
Specierum Diarrhodon Abb. scrup. 1.
Caryophyllorum grana 3.
Misce, & cum syr. Bizantino q. s. fiat bolus

Capiat quinque horis ante prandium viginti [illegible] diebus continuis.

Tot necessario dicenda, ac proponenda erant pro hujus Nobilissimæ Mulieris optata valetudine reparanda, quam Deus immortalis illi elargiri non dedignetur.

De Febre tertiana Notha duplici, cum capitis dolore assiduo, Pro Perillustri D. Nicolao Iacobaccio Nobilissimo Romano. Consultatio LXXXV.

Febris Idea.

E Febris Nobilissimum Virum annum suæ ætatis agentem circiter septuagesimum optimo corporis habitu à natura conformatum Idea satis constat: Etenim non solum ex periodis ipsis, verum etiam ex

aliis

aliis signis constat febrem hanc duplicem esse tertianam, spuriam tamen,

Nec obstat quod utriusque accessio brevis sit, quippe quæ ultra octavam, & nonam horam non protrahatur, cum spuriarum tertianarum accessiones multo longiores sint. *Objectio.*

Quandoquidem bilis flava tenui pituitæ confusa, in diversis locis extra venas computrescens, minori tamen copia duplicem tertianam, seu duas tertianas Nothas, & intermittentes, quarum accessiones breves sint utique procreare solet. *Solutio.*

De capitis dolore huic febri consociato sic sentio. Cum dolor hic non intervallatus, sed assiduus sit, causam interiorem, & proximam non in vapores conscendentes, sed in humores tùm biliosos, tùm pituitosos cerebrum occupantes, ob id referendam esse puto, quoniam vapores nonnisi accessionis tempore sublevantur. *Capitis doloris causa.*

His ita constitutis, quid de morbi hujus futuro eventu, tempore, & modo judicandum satis constat. Quippe cum febris hæc sit intermittens, periculo vacat, ab erratisque nonnullis in victus ratione, ac præsertim in immodico corporis motu & labore originem duxerit, nec judicium hoc meum ætas suspendit, quandoquidem res agitur cum firmo, & robustissimo sene. Accessionum præterea, brevitas citra symptomatum magnitudinem, morbum hunc brevem fore, atque infra decimam *Præsagia.*

quartam diem solutum iri, vel vacuatione aliqua, vel causæ morbificæ digestione sensim à natura celebranda, ipsius etiam Artis adminiculo, præmonstrat. Præsertim cum vires morbum superent, & coctionis signa in urinis manifesta appareant.

Curationis ratio. De curationis scopis à viribus morbo, causa, & symptomatis petendis pauca proponam, quod, & victus rationem, & peccantium humorum præparationem, opera ad hisce scopos explendos idonea Clarissimus Collega jam ex Arte præscripserit. Chirurgicum etiam opus non omisit, nam capitis doloris sedandi causa cucurbitulas cum scarificatione scapulis lenita prius aluo affligendas (& scitè admodum) imperavit.

Vena sectio Illud tantum superest expendendum. Num videlicet sanguis huic Nobilissimo viro sit mittendus, cum nec morbus (secundum aliquos) remedium hoc indicet, nec senilis ætas permittat. Siquidem febrium intermittentium (ajunt) proxima causa propriusque fomes non est in venis majoribus, ex hisque non prorumpit; ergo sanguinis missione non detrahitur.

Febrium intermittentium materiam in venis etiam majoribus contineri. Argumenti hujus antecedens non conceditur, nam ex Gal. decretis intermittentium etiam febrium materia in venis majoribus residet è quibus in minores, ex hisque in partes sentientes accessionis tempore prorumpit. Ob id non negamus, hanc etiam in cavitatibus extra venas interdum subsistere; quod nec

Gal.

Gal. ipse negavit. Sed esto quod febris intermittentis fomes locum aliquem extra venas obsideat, ideoque venæ sectione deturbari nequeat; quoties tamen, vel venæ sanguinis copia turgescant, vel sanguinis incalescentis symptoma quoddam acrius urgeat, ut corporis assidua inquietudo, & jactatio, æstus insignis ferè suffocans, aut capitis dolor pulsans, qui Nobilissimum hunc ægrotum assiduè sollicitat, utique sanguinem mittere expedit. His accedit quod sanguinis in quo residet putrida febris detractio, præterquamquod peccantem in vasis humorem imminuit, calorem febrilē, & putredinalem remittit, simulque humorum confluentiū ad putredinis focū impetum cōpescit. Præterea Galenus undecimo Meth. Med. ca. 13. imperat (& rectè quidem) in omni febre putrida secandam esse venam: ob id fortasse primo ad Glauconem, De exquisita tertiana loquens hujus præsidij non meminit, cujus antea in generali curandarum febrium putridarum methodo meminerat: vel etiam fortasse, quia tertianam puram, & exquisitam à tenui paucaque bile pendentem ope ipsius naturæ per sudorem morbificam causam detrudentis solutam iri, (ut sæpe accidit) arbitrabatur, ubi tamen febris hæc à multa bile sanguine commista suboriatur, venæ sectionem, detrahendi noxij humoris causa utique efflagitat.

Quando mittendus sit sanguis humore etiam extra vasa peccanti.

Vt ut sit in præsenti Nobilissimo ægrotante

duabus tertianis notis correpto cum insigni capitis dolore pulsanti citra omnem controversiam sanguis mittendus est vel ex venâ cōmuni brachij dextri, vel ex hæmorrhoidibus per admotas hirudines, quæ quidem venæ (ut audio) sanguinem interdum sponte emittere solent, sed considerate id agendum. Vt enim ad venæ sectionem temporis occasio opportuna, ita, & corporis ac præsertim primæ regionis præparatio adhibenda, nimirum ut à crudis redundantibus humoribus prius expurgetur: hac enim præparatione neglecta plurimum profectò laboranti offensionis impendet; quippe venæ sanguine educto inanitæ, fuga vacui crudos in prima regione contentos humores rapiunt. Quocirca etiam atq; etiam hortor ut quamprimum expurgata prima regione Diacatholici, & Diaphænici simul permixtis usu, sanguis ad uncias quinque, vel sex mittatur; neque senilis ætas à tam generoso remedio nos deterrere debet, quoniam in firmo puero, & in robusto sene (qualis hic est) urgente necessitate, sanguinem mittendum ratio, gravissimorum virorum auctoritas, & quotidiana experientia persuadent. Huic nostræ sententiæ suffragatur Galeni auctoritas primo ad Glauconem, qui in curanda tertiana spuria sanguinis detractionis apertè meminit.

Præcautio ante sanguinis missionem.

Cæterum quoniam huc convenimus, ut de hoc dumtaxat præsidio aliquibus suspecto, inter

inter nos commentaremur, nihil aliud nunc proponendum mihi videtur, nisi quod statim post febris statum purgatio exacta, & colagogis erit opportuna. A purgatione fotus ex meliloti, anethi, fœnugræci seminum lini, & Absynthij decocto hypochondriis, veluti febris hujus foco singulis diebus mane, & vesperi jejuno ventriculo ad reseranda vasa obstructa, ad digerēda per halitum excrementa illic subsidentia utiliter applicabuntur: Porrò enim oris amaritudo, nausea, atque harum partium tensio quædam tangentibus manifesta peccantis humoris sedem clarè indicant.

Purgatio post febris statum.

Fotus.

Illud etiam addam, & finem dicendi faciam, quod medicamenta viscerum naturalium discrassias corrigentia interim, omittenda non sunt. Inter quæ hoc unum primas obtinet partes.

Viscerum discrassias emendantia.

℞. Trochiscorum de Eupatorio an. drach. med.
Trochiscorum de Rhabarbaro an. drach. med.
Trochiscorum Diarrhodon Abbatis an. drach. med.
Specierum Diamargariton frigidi scrup. duos
Syrupi de Absynthio q. s. fiant pilulæ nu. novem quarum tres sumat in aurora, deinde superbibat syr. Capillorum veneris unc. 1. cum Aquæ Cichorei, vel Borraginis unciis quatuor.

Hæc est mea in proposito hoc casu sententia faxit Deus, ut omnia Nobilissimo hoc Viro fæliciter succedant.

De Virilitate læsa, Pro Nobili quodam Iuvene Ferrariensi. Consultatio. LXXXIII.

Affectus.

LÆsa Virilitas in Nobili proposito Iuvene, ablata nimirum Colis generationi famulantis actio, morbum consequitur in via, musculorum videlicet penem erigentium paralysim: quandoquidem vitium hoc erectionis tantum est, non autem seminis ejaculationis; neque ullum in reliquo corpore juvenis hujus vitium depræhenditur; ita ut suspicandum sit partium generationi famulantium langvorem hunc, carminibus aut veneficiorum injuria comparatum esse: sterilitas enim, ac veneris impotentia frequentissima sunt mala, veneficiorum injuria corporibus humanis illata.

Veneficii suspicio.

Præsagia.

Vitium hoc, cum huic Iuveni connaturali non sit, sed postea subortum fuerit, idoneaq; præsidia adhuc usurpata minime fuerint, resque cum firmo, & robusto Iuvene agatur, sperandum fore, ut pristinum hoc in opere vigorem suscipiendæ prolis cum eius conjuge causa recuperare valeat,

Quod

Quod ut assequatur, ad Divina, & humana auxilia confugiendum. *Præsidiorũ genera duo*

De victus ratione ita statuendum. Etsi crassus viscidusque humor musculum coli erigendo destinatum obstruens, tenuem, attenuantem, & siccantem victum efflagitare videatur: nihilominus tamen ut spiritus convenienti copia gignantur, sanguis seminis materia augeatur, calidum, & acre semen procreetur, victu calefaciẽte potius, humectante, multum nutriente, atque moderatos flatus producente illi utendum erit. Hæc enim ad penis erectionem concurrunt. Conveniunt igitur carnes optimæ juniorum animalium, testes Gallorum, ova recentia cum suis albis sumpta, caro porcina non salita, Caseus recens, fabæ, ciceres, rapæ, eruca, frumentacea, & hujus generis alia. Quæ quidem edulia condimenta requirunt ex pipere Zingibere, Cinnamomo, Caryophyllis, & consimilibus odoratis. Vino utendum illi erit maturo albo vinoso quidem sed aqua attemperato, nec bibendum, nec comedendũ ad satietatem. Exercitio utendum temperato; Vt vigiliæ immodicæ non probantur, quod nimirum digerant, ita nec somnus justo longior probatur, quippe qui multorum excrementorum proventus auctor sit. Alius lubrica servanda. Animi passiones omnes moderandæ, ac præsertim libidinis inhonestæ pertinax desiderium infrenandum. Inter omnia ad victus rationem hoc in casu necessaria primum *Victus ratio.*

locum

Læsæ virilitati occurrentia. locum obtinet aeris mutatio, eò maxime si veneficij alicujus suspicio hic sit Tria præcæteris in cibariis sumpta mirum in modum in hunc usum probantur,. Crocus Porrorum elixatorum cum erucæ, semine, atque cæpe cum butyro frixæ, Croci momento addito. Inter cōposita Dyasatirion utiliter datur, quandoquidem, & spiritus reparantia, & flatus producentia huic operi (Teste Gal. lib. sexto de locis affectis cap. ultimo) valde accommodata cōplectitur. Cujus drach. unam vel alteram horis tribus ante cibum capiat, dein statim superbibat juris cicerum uncias sex cum Croci pulverati granis septem. Interim ad dissipandam materiam colis musculum obstruentem, unde Paralysis quædam hujusce partis erectionem impediens, simulque ad languentem venerem honesti desiderij causa excitandum.

Dyasatirion.

Colis paralysim curantia & venerem languentem præparantia.

℞. Olei sesamini unciam 1. cum dimid.
Pyrethri an. drach. med,
Euphorbij an. drach. med.
Moschi scrupulum medium
Coquantur simul lentó igne.

Quo alternis saltem diebus vesperi ante cœnam dies aliquot alline, penem testes, Perinæum, & partes ad os sacrum attinentes: ab his enim nerui, & meatus in colem prodeunt,

Amuletū. Si Amuletis fidem adhibére liceat, fel de Taxone super femur sinistrum ligatum (Rasio teste) virgæ erectionem efficit.

Divina auxilia. Dum hæc præscripta remedia naturalia admini-

ministrantur, Isaac inter Arabes Medici præstantissimi præceptum servandum, nempe ut conjuges peracta peccatorum suorum confessione, persolutisque reliquis piorum Christianorum muneribus, accepta etiam à sacerdote Benedictione, post triduum congrediantur, Exorcismis quoque ab Ecclesia huic rei peculiariter destinatis religiosè utatur, quéadmodum scitè admodum monet Baptista Codronchius Philosophus, ac Medicus Imolensis celeberrimus, olim meus Discipulus doctissimo suo libello de Morbis veneficis tractatu quarto, cap. decimo. Inter medicamenta neruis male affectis, simulque veneficiatis auxiliantia, hoc unum præcipuum est, hoc in casu non levis momenti.

Medicamentum nervorum vitia corrigens, & veneficiatis occurrens.

℞. Seminum Palmæ Christi scrup. 2.
Rutæ an. Pugilum 1.
Abrotani an. Pugilum 1:
Croci grana 4.
Sacchari albissimi drach. med.

Misce, & pulverizentur subtiliter, tribusque horis ante cibum alternis diebus ex vino albo subdulci propinentur.

De purgatione, ac venæ sectione nihil habeo quod proponam, quòd compertum habeam Nobilem hunc juvenem in omnibus (hoc excepto vitio) bene habere, nullaque aut Cachochimia, aut plethora laborare. Tot dicenda occurrebant de casu proposito; Quæ

omnia

omnia Deus immortalis ad optimum, pium, Christianumque finem dirigere non dedignetur.

De triplici Melancholico affectu Pro Perillustri, & Admodum Reverendo Abbate quodam Parmensi, Consultatio LXXXIV.

Melancholia quid.

Cum Melancholia propriè dicta delirium sit sine febre cum metu, & mœstitia citra causam manifestam, prout Hipp. & Gal. decretum reliquerunt Aph. vigesimo tertio sexti libri, necnon idem Gal. lib. tertio de locis affectis cap. septimo; Perillustrem; ac admodum Reverendum Virum Melancholia hac laborare neutiquam affirmare possum: Quandoquidem metus, & mœror, qui Perillustrem, & admodum Reverendum hunc Virum multis ab hinc annis infestant, non sine causa manifesta, interna saltem excitantur; etenim, & capitis sensus gravitatis cujusdam cum calore interdum ad Thoracis imum usque perveniente, & ventris interioris rugitus cum tristi quodam sensu sæpe affligentes, & nonnunquam anxietas veluti animi deliquium quoddam sine causa manifesta, nec nō motricis facultatis actio inter standum, & ambulandum persæpe ita deficiens, ut statim sedere,

dere, aut decumbere cogatur; multaque alia hujusce generis symptomata laborantem hūc infestantia, unicuique vel etiam animo, & corpore firmissimo vitæ, vel imminentis alicujus periculi metum mœroremque utique incuterent: ecce ergo metus, & mœroris in Perillustri, ac admodum Reverendo Viro causam manifestam. Quocirca cum laborans hic propositus facultatis principis, ratiocinatricis nempe, imaginatricis, & memoratricis munia egregiè, & integrè exerceat, licet magis interdum, quàm pro objecti infestantis ratione timere mœrereque videatur, non vera propriaque melancholia, sed affectu quidem quodam melancholico, hypochondriaco præsertim laborare jure optimo dicetur.

Mœroris causa manifesta.

Hypochondriaca melancholia signa.

Cujus quidem forma seu essentia pōsita est in cerebri intéperie frigida, & siccat ob visceris hujus violatum calidum innatum ex longa patiendi consuetudine hypochondriorum vitio.

Melancholia essentia.

Causa antecedens.

Morbi hujus antecedens causa accepta fertur hepati plusquam par sit calido. Hoc enim suo fervore tripliciter hominē lædit; nam fomentum ipsum, quod ventriculi calorem fovere solet, extenuando, vitiatæ primæ coctionis in causa est, unde crudorum humorum proventus, qui deinceps in subjectarum venarum obliquitate detenti, atque prohibito obstructionis causa perspiratu, exusti, suosque halytus in varias partes, ac in Caput præsertim

Hepatis calidioris tria incommoda.

timexhalantes, commemorata ſymptomata pariunt: Cor etiam ob id offendit, quoniam vitiatum illi alimentum, ſanguinem nimirum craſſum atque quodammodo exuſtum ſuggerit, ex quo deinceps vitales ſpiritus in animales à cerebri temperamento immutandos, impuros obſcurioreſque producit: non diſſimili etiam ratione cerebro eatenus incommodat, quatenus non ſolum atros vapores, verum etiam impurum alimentum illi aſſiduè ſuppeditat: ex quibus concludere poſſumus cerebrum in Perilluſtri, & admodum Reverendo Viro frigida ſiccaque intemperie laborare, innati calidi ex morbi diuturnitate defectu, & ob Melancholici humoris præſentiam, ita ut & per eſſentiam, & lege conſortij tum ab hypochondriis tum ab univerſo corpore humoribus melancholicis referto, affici jure optimo cenſeatur. Hinc melancholicus affectus triplex. Primarius hypochondriacus, & qui totius corporis vitio fit. Qui tamen non uſque eò pervenit (licet altius radices egerit) quò falſas prorſus imaginationes, veramque melancholiam ingenerare potuerit.

Melancholicus affectus triplex.

Dubitatio.

Sed quis hoc loco jure dubitare poſſet, ſi humor ſive vapor melancholicus in mentis ſedem obrepens, metum & mærorem inducit exuſta autem materia (ſecundum communem omnium conſenſum) mentis perturbationes maniacas ferinaſque parit; qui fit ut in perilluſtri & admodum Reverendo Viro, in quo

exuſti

exusti humores hepatis calidioris causa assidue procreantur, nulla delitamenta, nedum ferina obseruentur? An quia isthæc symptomata humorem quomodocunque exustum minime sequantur, quòd à bile, vel sanguine bilioso, eoque non vehementer exusto pendeat. Huic accedit quòd in perillustri Viro cerebrum licet per consensum ab hypocondriis, & à toto coafficiatur necnon ex diuturna consensus consuetudine per (ut aiunt) essentiam quoque laboret; hypochondriaca tamen affectio hoc in casu primas obtinet partes, quæ cæteris melãcholicis passionibus mitior esse solet: Cujus quidem in perillustri Viro signa sunt. Ructus, flatus, Rugitus partium ad imum ventrem spectantium fluctuatio; interdum dolor, & cordis veluti palpitatio quædam. *Solutio.* *Hypochondriaca melancholia signa.*

Cæterum quoniam in hac ventriculus valdè afficitur, non solum quatenus infirmus cum sit, ægrè concoquit, verum etiam quando calidioris humoris præsentia lacessitur, haudquaquam mirari oportet, si perillustris ac admodum Reverendus Vir tristitia, inquietudine, atque anxietate quadam sæpius sollicitetur. Bilis enim (scribente etiam Gal. lib. de Plenitudine cap. vltimo) quando os ventriculi infestat, homines tristes & morosos reddit.

Quibus ita enarratis, unicuique satis compertum esse potest quas indicationes, quos scopos, & quæ opera congrua curationis ratio efflagitet; etenim Iecur refrigerare, ventricu- *Curationis scopi.*

lum calefacere, Cerebrum humectare, cor ipsum corroborare, interimque hypochondriorum obstructa vasa reserare omni studio ac diligentia studendum erit, quæ ut *faciliori* negotio succedant, præscripta victus ratione idonea constantissime observanda, biliosi, pituitosi & Melancholici humores apparandi erunt, & apparati per idonea pharmaca purgandi. De avertentibus auxiliis, non habeo quod proponam; quandoquidem ut nuper intellexi Clarissimus Vir duos gestat fonticulos, alterum in brachio sinistre derivationis gratia à Capite, alterum in crure dextro aversionis causa.

Victus ratio. *Præparatio* *Purgatio.* *Avertentia.* *Præsagia.*

De Morbi hujus eventu quid sperandum paucis exponam, provintiam hanc difficilem esse tria commonstrant; affectus natura propria contumax, ejusdem vetustas, atque triplex Melancholica passio, cerebri nempe propria, hypochondriaca, totiusque corporis vitio. Cæterum quoniam vitium hoc facultatis principis actiones nondum labefactavit, neque corpus ad solitam maciem illam deduxit, Virumque firmo habitu conformatum, & Iuvenem, cui juventuti gratiosa omnia succedere solent, exercet; non utique diffidendum, quin abhisce molestiis vindicari possit: præsertim cum affectus hic hypochondriacus totius mali causa prima potissimaque cæteris duabus melancholiæ speciebus longe mitior ab omnibus censeatur.

Iam

Iam vero opera ad curationem pertinentia aggredior, ac primum victus rationem, in quâ maxima cæli ratio habenda est, nimirum ut Aer ad calidum, & humidum moderatè inclinet, sitque limpidus, & clarus nulloque vitioso vapore refertus. Somnus etiam conciliari debet, vel seminum papaveris albi emulsione ex aqua, vel violarum, vel lactucæ extracta unciis quatuor vel quinque statim à cæna sumptis, vel diacodionis in totulis uncia media hora somni devorata, vel etiam partium infernatum lotionibus ex aqua modicè calente, in qua lactucæ, maluæ, vitis, & salicum folia, nec non, & papaveris capita cum seminibus suis incosta fuerint. Conservæ etiam violarum uncia media cum seminum papaveris albi drach. una, & syrupi papaverini uncia media hora somni propinata, blandè admodum somnum conciliare solet. Exercitio quoque temperato per loca amœna jejuno ventriculo, atque ventris Arte vel natura prius depositis excrementis, quotidie illi utendum erit; omnia animi importuna incommodaque studia pro viribus deponat oportet, animumque à tristibus, & morosis cogitationibus ad pia studia, interdùm etiam ad honestos ludos distrahat. *Victus ratio.*

Cibis perpetuò utatur boni succi facilis coctionis, & paucorum excrementorum, Vino utatur albo tenui subastringenti atque aqua aurata, vel ferrata attemperato. In summa victus humectans ex usu illi semper erit, modò

ab omnibus flatuosis cibis abstineat, Cœnaq; parciori quàm prandio utatur; atque à cibo vel Coriandri semina saccaro intecta, vel Diacitonium, vel totius citri saccharo conditi portiunculam devorabit; neque à cœna somno nisi hora una saltem cum dimidia se dederit. Quo vivendi modo ad unguem, & perpetuo observando bis in anno, ineunte videlicet Autumno, atque in ultima Veris parte æstate instante, ut hoc tempore medicationem hunc in modum ineat, oportet.

Inprimis Venter leniatur hoc medicamento mihi hoc in casu valde familiari.

Ventris lenitio.

℞. Diacatholiconis drach. 6.
Medullæ Cassiæ Ægyptiæ drach. 5.
Pulveris hiere Galeni drach. 2.
Mellis rosati solutivi q. s. fiat bolus capiat horis quatuor ante cibum

Aluo itá lenita pro apparandis humoribus biliosis, pituitosis, & melancholicis.

Præparantia.

℞. Syrupi, de Cichorea cum Rhabarbaro
Oxymellitis simplicis
Syrupi ex fumoterræ singulorum semi unciam
Decoctionis Agrimonij, Betonicæ Cichorij cum absinthij coma unc. 5.
Misce pro syrupo in aurora dando.

Vena sectio.

A primo vel altero syrupo secetur illi cubiti dextri vena Iecoraria, qua secta septem vel octo sanguinis unciæ detrahantur, ut & Iecoris calor eventetur, & humores noxij sangui-

ni com-

ni commisti aliqua ex parte imminuantur, simulque vasa nonnihil expediantur, quo facilius medicamentorum adhibendorum vires subire valeant. Nec obstat quod Gal. in affectu melancholico cerebri primario sanguinis missionem reprobare videatur; quandoquidem hic, & sanguinis copia, & vitium non solum in hypochondriis verum etiam in toto corporis habitu sanguinis detractionem indicat. Quinimo sumptis quinque syrupis, ut vena sinistræ manus (salvatella appellata) tundatur, indeque sanguinis quinque vel sex unciæ exhauriantur maximopere hortor.

A septimo syrupo apparati humores hunc in modum purgandi erunt.

Purgatio.

℞. Syrupi de Polypodio unc. 4.
Diaphœniconis drach. 3.
Confectionis Amech. drach. 2.
Dissolvantur in decoctione
cordiali quantum sufficit, & fiat
potus in aurora dandus.

Sanguinis ex venis sedu detractio.

Deinde abassumpto hoc pharmaco, die tertia citandæ erunt hæmorrhoides admotis hyrudinibus ex Hippocratis sententia Aph. sectione sexta Aph. undecimo: etenim detracto ab his venis sanguine ab hypochondriis, in quibus morbosus apparatus insidet, derivato fit.

Roborantia.

Post hæc ad roborandum Iecur, Ventriculum, Cerebrum, & cor ipsum octo vel decem diebus continuis horis duabus ante prandium

præscribendæ Confectionis unciam mediam devorabit.

℞. Conservæ florum Borraginis an. sem. unciam
Conservæ florum Rorismarini an. sem. unc.
Conservæ florum Betonicæ an. sem. unc.
Conservæ florum Cichorij an. sem. unc.
Myrabolanorum chebularum Emblicarum an. drach. 1.
Specierum Diamargariton frigidi scrup. quatuor.
Cum syrupo de corticibus citri fiat Electuarium.
Cui adde foliorum auri purissimi nu. 10.

In altera autem Medicatione Autumno futuro celebranda præter præscriptæ confectionis usum, mithridatica confectio, vel Theriaca uti poterit. Cum commemoratæ confectionis usu hepatis regio mane, & vesperi illinatur hoc linimento.

Topica. ℞. Cærati santalini recentis unc. 2.
Succi Cichorij unc. 1.
Succi plantaginis sem. unc.
Aceti Rosati drach. 2.
Misce,
pro Linimento.

Simulque etiam ventriculi regio oleo ex nuce moschata, & cordis oleo ex floribus corticibusque citri pariter illinenda erit.

Stillicidii. Interim si singulis diebus mane, & vesperi jeju-

jejuno ventriculo caput lactis ex ubere capræ emanantis stillicidio dies aliquot subijceret, summum incredibilemque inde emolumentum percepturum fore haud dubitarem.

Quibus omnibus peractis ad Thermas, veluti ad sacram anchoram confugiat, oportet. Inter quas aquæ Aponenses in Agro Patarino, & Aquarianæ Regio Lõgobardo viginti quinque miliaribus distantes hoc in affectu mirum in modum comprobantur. Sed & veterum testimonio rationi consentienti, & longo usu medicinam mihi facienti comprobatum est Thermas Casianenses in affectibus hujusmodi melancholicis curandis primum obtinere locum. Quocirca ut ad hasce sancti Casiani Thermas Iulij Mense pergat, atque aquam Balnei della terra nuncupati quatuor vel quinque diebus de more bibat, dein quindecim saltem diebus aquam ficuncellæ, sive della figatella pariter bibat, etiam atque etiam hortor. Ejusdem etiam valoris sunt aquæ porrettanæ in Agro Bononiensi scaturientes. Neque ab hoc consilio me avocat, quod aquæ Thermales omnes siccandi facultate polleant: quandoquidem harum aquarum usu laboranti huic eatenus plus commodi comparabitur, quatenus & Iecur refrigerant, & Ventriculum excalfaciunt, quam incommodi sua illa siccitate levi; præterquam quod Thermales aquæ omnes non solum qualitatibus suis manifestis verum etiam facultate quadam occulta in cor- *Thermarũ usus.*

pora nostra operantur. Quod si Perillustri ac admodum Reverendo Viro incommodum est hujusmodi Thermas adire, harum aquarum, loco sero caprino multa copia cum Cichorij, & Fumoterræ succis depuratis decem, vel quindecim diebus utatur, oportet, neque formidare debemus seri flatulentam quandam naturam; quandoquidem si cum ipso (interim dum igne depuratur) coriandri semina cum modico ligni sassafras incoquantur, citra ullam noxam, quod intendimus hepatis nimirum refrigerationem utique præstabit. Cum hoc præsidio, ut aquæ dulci universali lavacro de more aliquot dies utatur summopere commendamus. His, tria adhuc addam, ac dicendi finem faciam.

Repetenda purgatio. Primum, leniter, atque ex intervallis, ut bis in mense corpus purgandum esse, vel cassiæ medullæ uncia una cum specierum hieræ picræ simplicis Galeni drachmis duabus, atque syrupi rosati solutivi uncia una, vel syrupi de Polypodio recentis unciis quatuor, cum aquæ Borraginis unciis tribus: aut etiam interdum vini, in quo foliorum senæ orientalis drachmæ tres cum Absinthij comis duabus, & Cinnamomi modico per noctem maceratæ fuerint, unciis quatuor, vel quinque in prandio post primos cibos epotis.

Obstructiones tollenda. Alterum pro tollendis hypochondriorum obstructionibus, ut Perillustris, ac admodum Reverendus Vir Autumno futuro corpore repur-

repurgato præscribendi Electuarij uncia media horis quinque ante prandium quadraginta diebus continuis utatur summopere hortamur, deinde statim superbibat vini ablynthites unc. tres. Est autem hujusmodi.

℞. Limaturæ Chalybis præparati, & in
Pulverem redacti libras 3.
Caryophyllorum unc. 2.
Conservæ Rosarum an. lib. 1.
Conservæ florum Cichorei an. lib. 1.
Syrupi de Corticibus citri quantum
sufficit fiat Electuarium.
Cui adde foliorum auri purissimi nu. 5.

Tertium confectionis Diacynthinæ drachma una ex intervallis quibusdam horis quatuor ante cibum data mirum in modum conducit ad superandos cujusque generis affectus Melancholicos. *Confectio Diacynthina.*

Tot dicenda, ac proponenda necessariò erant pro debellando affectu usque adeo contumaci, atque efferato, faxit autem Deus, ut (quemadmodum spero) votis correspondeant.

De Nobili Muliere Maceratensi pluries Abortiente. Consultatio. LXXXVI.

Caruncĕulas rudes, & informes per Vterum Nobilis Mulieris pluries à congressu cum eius Viro circiter Mensem unum excretas, non *Affectus.*

 equi-

equidem in Molam (ut quis suspicari posset) referendas esse putamus; sed in conceptum infirmum, & Abortum. Quandoquidem Mola pluribus diebus, Mensibus, & *Annis gestari* solet. Cujus meminit Gal. lib. decimoquarto Meth. Med. cap. xiij. & xiv. de Vsu partium cap. septimo. Præterea dolores, & cruciatus insignes Nobilem hanc Mulierem in hac caruncularum excretione, cum abundanti sanguinis ex Vtero fluore sollicitantes non Molam, sed verum legitimumque abortum apertè cõmonstrant. His accedit, quod hujusmodi caruncula minutim incisæ, fibras quasdam nerveas, veri conceptus certissima signa exprimunt.

Abortus signa.

Causæ Abortus externæ, & internæ plures numerantur, quas omnes recensere præsentis non est instituti. Certum enim est causam omnibus communem ex Gal. lib. tertio de naturalibus facultatibus cap. xij. læsionem esse expultricis ipsius uteri: nil enim aliud est Abortus, quàm violenta, & intempestiva fœtus editio expultrice ipsius uteri irritata vel mole, vel pondere, vel morsu. Et licet primis diebus fœtus exiguus sit, ponderis tamen esse potest supra vires eius, quod continet, videlicet membranæ, & ligamentorum. Sed ut ad particularia magis condescendam, abortus hujus proprias causas, à quibus remediorum indicationes sunt petendæ, tres observo.

Abortus causa.

Vteri expultrix tripliciter irritatur.

Prima insignis est uteri humiditas, quam ex

Abortus

ex assiduo veluti Muliebri profluvio assequor, unde uteri acceptabula nimio muccore referta Abortus sunt in causa: ut Hipp. ipse docuit Aph. quinto Aph. quadragesimoquinto.

huius causa una.

Alteram causam refero ego in mensium abundantiam. Tertiam in Nobilissimæ Mulieris Mariti semen modicum tenue, & morbosum reijciendam puto. Quod quidem non à natura tale est, sed testiculorum refrigeratorum vitium consequitur ob herniam aquosam diuturnam, & contumacem prægressam. Semen enim in testibus elaborari, ac perfici, (ubi bene valeant) omnibus est in confesso. Proinde ut ex Mensium copia immodica, & exiguo semine ipsius magis, eoque morboso, Mola in utero procreatur ex Hipp. sententia lib. primo de morbis muliebribus lõgè post mediũ, & in lib. de sterilibus paulo post medium. Atque ex Aristotele quarto de generatione animalium cap. septimo. ita & ex eisdem causis fœtus morbosus, facileque corruptibilis concipitur.

Causa altera,
Tertia Abortus causa,
Mola causa.

Quod autem non solùm Mulieris, muliebrisque uteri dyscrasia, verumetiam Maris ejusque testium pariter intemperantia, sterilitatis, illegitimi, infirmique conceptus causa esse possit Hip. Aphorismorum 5. aph. 63. vel quisquis aphorismi illius Auctor fuerit rectissimè censet; quæ quidem non dissimili ratione abortus concausæ jure optimo censendæ sunt.

Illegitimi conceptus, & abortus causa, tam ex parte mulieris, quam ex parte Viri.

Cæ-

Seminis maris tenuitas celeris abortus causa.

Cæterùm quoniam ex Principis sententia rationi consentiente, quoties Mulier primis à conceptu diebus abortire solet, id acceptum fertur seminis ipsius maris vitio, quippe quod tenue, ac dilutum sit, unde cum membrana conceptum continens magis tenuis, & infirma, quàm pro naturæ præscripto procreetur, facili postea negotio disrumpitur, indeque abortus; rationi consentaneum est asserere Nobilissimi ejus Viri culpa, tenue, dilutumque semen ejaculantis, cum sæpius primo ferè conceptionis mense abortire soleat; malum hoc suscitari.

Therapeuticen.

Hæc autem satis dicta sint de iis, quæ ad propositi affectus Theoreticen spectare videbantur, nunc vero Practicen, seu Therapeuticen aggrediamur. Porrò omni studio, & accurata diligentia præcavere oportet, ne Nobilissima hæc fœmina inconsuetos rursus abortus incidat; neque opus hoc non modo contemnendum, sed ne tantillum quidem differendũ est: quandoquidem Mulier in abortu, magis quam in partu legitimo laborat, atque periclitatur, teste Hip. lib. 6. de morbis vulgaribus sect. 1. com. 1. & 3. ejusdem operis sectione 2. com. 7. atque primo de morbis muliebribus. Cujus quidem alia ratio assignari non potest, quàm quod in abortu uteri expultrix facultas violenter irritatur à causa morbifica, eàque sæpius maligna, ac deleteria.

Mulier in abortu magis quam in partu periclitare potest.

Huc

Huc accedit, quod Mulieres juniores in partu, & abortu longe magis quàm natu grandiores, & quæ sæpius pepererunt, laborare solent: hæ siquidem ob ferendi labores assuetudinem, & vasis per quod fœtus egreditur amplitudinem, laborem hunc faciliori negotio substinent. Præterea hic agitur de liberorum propagatione omnibus sanè tantopere optabili.

Natu grandiores in abortu, & partu minus laborant.

Præcautionis ratio triplex erit. Prima quæ Nobilissimæ huic fœminæ debetur antequam concipiat. Altera postquam conceperit, & periclitatur ne abortiat. Tertia eo spectat, ut vitij hujus causæ morbificæ in virili semine positæ pro viribus declinentur.

Præcautionis triplex ratio.

Opus sanè difficile, non autem præpeditũ. Difficultatem ex eo deprehendimus, quoniam vitium hoc non solum ex muliebri affectu suboritur, sed etiam ex Viri semine morboso. Nihilominus utriusque ætas adhuc consistens cum virium robore, & corporis utriusque habitu non indecenti, multa hoc in opere bona nobis pollicentur. Quamprimum igitur hasce consultationes nostras acceperit, præscriptam illi medicationem adoriatur oportet. In qua priusquam uterus privatim repurgetur ex Ætij sententia lib. 16. c. 21. Corpus universum purgandum erit, quocirca lenita prius Aluo, vel Clystere aliquantulum acri, vel Diacatholicone cum speciebus Hieræ picræ simplicis Gal.

Præsagitio.

[illegible]

Ventris lenitio.

Ap-

Humorum praparatio Apparentur redundantes succi. syrup. de Arthemisia, de Betonica, & de Capillo veneris, cum aquis, vel decoctionibus Arthemisiæ, Matricariæ, Betonicæ, & Origani *modico*.

Vena sectio. A secundo, vel tertio syrup. *revulsionis* ab utero, & plenitudinis imminuendæ causa, sanguinis unciæ octo, vel novem è cubiti dextri vena Iecoraria exhauriantur. A quinto, vel septimo syrup.

Purgatio. Apparati iam humores deturbandi erunt pilularum de Agarico scrup. 4. cum Trochiscorum de Rhabarbaro, ac de Mirrha singulorum. drach. 1. hisce omnibus cum syrup. de Arthemisia in Bolum redactis.

Repetenda purgatio. Quod quidem etiam medicamentum ex intervallis quibusdam, minori tamen dosi repetendum erit, prægressa iterum præparatione aliqua syrup. validioribus, quales sunt syrup. Bizantinus, de quinque radicibus, cum syrup. pariter de Arthemisia, additis decocto, vel aquis stillatitiis consimilibus.

Uteri purgatio propria. *Medicamenta uterum insensibiliter expurgantia.* Corpore universo hunc in modum repurgato, uterum privatim expurgare sine mora expediet, & medicamentis per insensibilem halytum digerentibus. Vt sunt inunctiones, fotus, & suffumigia ex simplicibus calidis parata, quorum maxima reperitur sylva apud omnes Auctores; & iis, quæ redundantes in utero succos sensibiliter evacuant, ut Collyria uterina, & Pessaria hujusmodi.

℞. Gen-

℞. Gentianæ scrup. 2. *Pessarium uterum expurgans.*
Cinnamomi
Caryophillorum, an. drach. 5.
Mei
Seminis fœniculi an. drach. 1.
Arthemisiæ an. drach. 1.

Terantur omnia diligenter, & cum succo Mercurialis, & Tragacantha, cum Mirrhæ modico fiat pessarium.

Vtero hoc modo præpurgato, statim exiccantia, & roborantia medicamenta, tum interna, tum externa usurpanda erunt. Primi generis sunt Theriaca Mithridatium, Diamoscus, & Diamargariton. Secundæ classis sunt insessus parati ex herbis calefacientibus, & siccātibus, uterumq; respicientibus, in aqua excoctis. Quale erit decoctū Calamenti, Chamemeli Origani, Mentæ, Matricariæ, Arthemisiæ, Pulegij, & consimilium. Sed omnium efficacissimus erit insessus paratus ex aquis Thermalibus, quarum minera nitrosa sit, ac sulphurea, quæ si aluminis etiam nonnihil participent, huic operi maxime accommodatæ censentur. *Insessus.*

Quibus omnibus compar victus ratio à nobilissima hac fœmina constanter retinenda præscribenda erit, tenuis nimirum attenuans, siccans, & temperate calefaciens, proinde inedia, frictiones, sudores, & exercitationes illi maxime ex usu erunt. *Victus ratio.*

Hæc autem ad præcautionem spectant antequam Nobilissima hæc mulier concipiat.

In

Gravidæ mulieri qui præcautionis modus debetur. In altero autem Nobilissimæ fœminæ statu, gravidationis nempe tempore, quod ipsamet ex notis aliàs in seipsa observatis facile assequi poterit, tria sunt præstanda, ut quod in utero concepit ad legitimum pariendi tempus usque retinere valeat.

Victus ratio. Primo enim externarum causarum importunitates omnes prohibendæ erunt optima victus ratione in qualitatibus tum activis, tum passivis temperata. Proinde aer præcæteris eligendus est temperatus. Austrino flatu impulsus aer, prægnantibus adversissimus est, Hip. teste 3. Aph. Tetri, ac praui odores prorsus vitandi sunt, utpotè prægnantibus magnopere infesti. Propterea Arist. 8. de Hist. animaliũ. cap. 24. rectissimè animadvertit prægnantes mulieres solo extinctæ lucernæ odore interdum abortire. *Prægnātibus pravi odores inimicissimi.* Vt immodicæ vigiliæ damnantur, ita & somnus justo longior reprobatur. Alvus lubrica servetur, vel prunis, vel passulis in vino excoctis, atque prima mensa devoratis. Panis etiam ex tota farina cum butyro, & saccaro intectus ante alia edulia devoratus, alvum laxare solet. *Aluum lenientia.* Ad hoc quoque officium mirifice conducit tartari ex vino albo in pulverem tenuissimum redacti, atque per setacium trajecti uncia media ex iure immediatè ante cibum data. Tot pro lenienda alvo natura hoc in opere deficiente remedia proponere placuit, quòd pro comperto habeam Clysteres vel etiam molliores, balanos, & solventia medica

dicamenta omnia etiam blandino granatorum mulieribus facile abortientibus vana. Dyacido- esse, primis, ac ultimis præsertim graviusmodi in- mensibus.

Animi motus omnes immodici pro viribus arceantur, refrænenturque ut mœror, timor, terrores, ira, atque desideria intensa, & perti- nacia, quæ non rato abortus sunt causæ: pro- pterea quidam ex antiquioribus Medicis im- perabant gravidas mulieres hortos non fre- quentare, ne fructuum, & herbarum ingenti cupiditate affectæ, illisque vetitis abortirent. Hilari igitur animo, læteque vivat, oportet. *Animi passi.*

Motus omnes immoderati, vel cursu, vel saltu, vel tripudiis vitentur: Lex enim olim e- rat apud Romanos, ne prægnantes mulieres curru veherentur, virum non adeat primis fal- cem, & ultimis mensibus, quo tempore du- plex à congressu periculum manifestum im- pendet, superfœtationis videlicet, & mensium provocationis; hoc abortum facit; illud verò, & fœtui, & matri valde periculosum est. *Exercitiā.* *Congressus cum viro prohibetur*

Victus quantitate moderatus sit, non equi- dem tenuis, & extenuans, ut in alia mulieris hujus nobilissimæ sorte, quinimo hic paulo plenior retineri debet. Cibis vescatur boni suc- ci facilis coctionis, paucorum excrementorū, multique nutrimenti: unde fructus crudi, o- lera, legumina, pasticcea, & alia hujusmodi fla- tulenta cibaria vitari debent. Vino utatur ru- bello, tenui, ac subastringenti, quod si vino- *Victus.*

pora nostra operantur. Quod si Perillustri ac admodum Reverendo Viro incommodum est hujusmodi Thermas adire, harum aquarum, loco sero caprino multa copia cum Cichorij, & Fumoterræ succis depuratis decem, vel quindecim diebus utatur, oportet, neque formidare debemus seri flatulentam quandam naturam; quandoquidem si cum ipso (interim dum igne depuratur) coriandri semina cum modico ligni sassafras incoquantur, citra ullam noxam, quod intendimus hepatis nimirum refrigerationem utique præstabit. Cum hoc præsidio, ut aquæ dulci universali lavacro de more aliquot dies utatur summopere commendamus. His, tria adhuc addam, ac dicendi finem faciam.

Repetenda purgatio. Primum, leniter, atque ex intervallis, ut bis in mense corpus purgandum esse, vel cassiæ medullæ uncia una cum specierum hieræ picræ simplicis Galeni drachmis duabus, atque syrupi rosati solutivi uncia una, vel syrupi de Polypodio recentis unciis quatuor, cum aquæ Borraginis unciis tribus: aut etiam interdum vini, in quo foliorum senæ orientalis drachmæ tres cum Absinthij comis duabus, & Cinnamomi modico per noctem maceratæ fuerint, unciis quatuor, vel quinque in prandio post primos cibos epotis.

Observationes tollenda. Alterum pro tollendis hypochondriorum obstructionibus, ut Perillustris, ac admodum Reverendus Vir Autumno futuro corpore repur-

repurgato præscribendi Electuarij uncia media horis quinque ante prandium quadraginta diebus continuis utatur summopere hortamur, deinde statim superbibat vini ablynthites unc. tres. Est autem hujusmodi.

℞. Limaturæ Chalybis præparati, & in
Pulverem redacti libras 3.
Caryophyllorum unc. 2.
Conservæ Rosarum an. lib. 1.
Conservæ florum Cichorei an. lib. 1.
Syrupi de Corticibus citri quantum
sufficit fiat Electuarium.
Cui adde foliorum auri purissimi nu. 5.

Tertium confectionis Diacynthinæ drachma una ex intervallis quibusdam horis quatuor ante cibum data mirum in modum conducit ad superandos cujusque generis affectus Melancholicos. *Confectio Diacynthina.*

Tot dicenda, ac proponenda necessariò erant pro debellando affectu usque adeo contumaci, atque efferato, faxit autem Deus, ut (quemadmodum spero) votis correspondeant.

De Nobili Muliere Maceratensi pluries Abortiente. Consultatio LXXXVI.

Carunculas rudes, & informes per Vterum Nobilis Mulieris pluries à congressu cum eius Viro circiter Mensem unum excretas, non *Affectus.*

equidem in Molam (ut quis suspicari posset) referendas esse putamus; sed in conceptum infirmum, & Abortum. Quandoquidem Mola pluribus diebus, Mensibus, & *Annis gestari* solet. Cujus meminit Gal. lib. decimoquarto Meth. Med. cap. xiij. & xiv. de Vsu partium cap. septimo. Præterea dolores, & cruciatus insignes Nobilem hanc Mulierem in hac caruncularum excretione, cum abundanti sanguinis ex Vtero fluore sollicitantes non Molam, sed verum legitimumque abortum apertè cōmonstrant. His accedit, quod hujusmodi carunculæ minutim incisæ, fibras quasdam nerveas, veri conceptus certissima signa exprimunt.

Abortus signa.

Abortus causa.

Causæ Abortus externæ, & internæ plures numerantur, quas omnes recensere præsentis non est instituti. Certum enim est causam omnibus communem ex Gal. lib. tertio de naturalibus facultatibus cap. xij. læsionem esse expultricis ipsius uteri: nil enim aliud est Abortus, quàm violenta, & intempestiva fœtus editio expultrice ipsius uteri irritata vel mole, vel pondere, vel morsu. Et licet primis diebus fœtus exiguus sit, ponderis tamen esse potest supra vires eius, quod continet, videlicet membranæ, & ligamentorum. Sed ut ad particularia magis condescendam, abortus hujus proprias causas, à quibus remediorum indicationes sunt petendæ, tres observo.

Vteri expultrix tripliciter irritatur.

Abortus

Prima insignis est uteri humiditas, quam ex

ex assiduo veluti Muliebri profluvio assequor, unde uteri acceptabula nimio muccore referta Abortus sunt in causa: ut Hipp. ipse docuit Aph, quinto Aph. quadragesimoquinto. *huius causa una.*

Alteram causam refero ego in mensium abundantiam. Tertiam in Nobilissimæ Mulieris Mariti semen modicum tenue, & morbosum reijciendam puto. Quod quidem non à natura tale est, sed testiculorum refrigeratorum vitium consequitur ob herniam aquosam diuturnam, & contumacem prægressam. Semen enim in testibus elaborari, ac perfici, (ubi bene valeant) omnibus est in confesso. Proinde ut ex Mensium copia immodica, & exiguo semine ipsius magis, eoque morboso, Mola in utero procreatur ex Hipp. sententia lib. primo de morbis muliebribus lõgè post mediũ, & in lib. de sterilibus paulo post medium. Atque ex Aristotele quarto de generatione animalium cap. septimo. ita & ex eisdem causis fœtus morbosus, facileque corruptibilis concipitur. *Causa altera, Tertia Abortus causa. Mola causa.*

Quod autem non solùm Mulieris, muliebrisque uteri dyscrasia, verumetiam Maris ejusque testium pariter intemperantia, sterilitatis, illegitimi, infirmique conceptus causa esse possit Hip. Aphorismorum 5. aph. 63. vel quisquis aphorismi illius Auctor fuerit rectissimè censet; quæ quidem non dissimili ratione abortus concausæ jure optimo censendæ sunt. *Illegitimi conceptus, & abortus causa, tam ex parte mulieris, quam ex parte Viri.*

Cæ-

Seminis maris tenuitas celeris abortus causa.

Cæterùm quoniam ex Principis sententia rationi consentiente, quoties Mulier primis à conceptu diebus abortire solet, id acceptum fertur seminis ipsius maris vitio, quippe quod tenue, ac dilutum sit, unde cum membrana conceptum continens magis tenuis, & infirma, quàm pro naturæ præscripto procreetur, facili postea negotio disrumpitur, indeque abortus; rationi consentaneum est asserere Nobilissimi ejus Viri culpa, tenue, dilutumque semen ejaculantis, cum sæpius primo ferè conceptionis mense abortire soleat; malum hoc suscitari.

Therapeutica.

Hæc autem satis dicta sint de iis, quæ ad propositi affectus Theoreticen spectare videbantur, nunc vero Practicen, seu Therapeuticen aggrediamur. Porrò omni studio, & accurata diligentia præcavere oportet, ne Nobilissima hæc fœmina inconsuetos rursus abortus incidat; neque opus hoc non modo contemnendum, sed ne tantillum quidem differendũ est: quandoquidem Mulier in abortu, magis quam in partu legitimo laborat, atque periclitatur, teste Hip. lib. 6. de morbis vulgaribus sect. 1. com. 1. & 3. ejusdem operis lectione 2. com. 7. atque primo de morbis muliebribus. Cujus quidem alia ratio assignari non potest, quàm quod in abortu uteri expultrix facultas violenter irritatur à causa morbifica, eàque sæpius maligna, ac deleteria.

Mulier in abortu magis quam in partu periclitare potest.

Huc

Huc accedit, quod Mulieres juniores in partu, & abortu longe magis quàm natu grandiores, & quæ sæpius pepererunt, laborare solent: hæ siquidem ob ferendi labores assuetudinem, & vasis per quod fœtus egreditur amplitudinem, laborem hunc faciliori negotio substinent. Præterea hic agitur de liberorum propagatione omnibus sanè tantopere optabili. *Natu grandiores in abortu, & partu minus laborant.*

Præcautionis ratio triplex erit. Prima quæ Nobilissimæ huic fœminæ debetur antequam concipiat. Altera postquam conceperit, & periclitatur ne abortiat. Tertia eo spectat, ut vitij hujus causæ morbificæ in virili semine positæ pro viribus declinentur. *Præcautionis triplex ratio.*

Opus sanè difficile, non autem præpeditū. Difficultatem ex eo deprehendimus, quoniam vitium hoc non solum ex muliebri affectu suboritur, sed etiam ex Viri semine morboso. Nihilominus utriusque ætas adhuc consistens cum virium robore, & corporis utriusque habitu non indecenti, multa hoc in opere bona nobis pollicentur. Quamprimum igitur hasce consultationes nostras acceperit, præscriptam illi medicationem adoriatur oportet. In qua priusquam uterus privatim repurgetur ex Ætij sententia lib. 16. c. 21. Corpus universum purgandum erit, quocirca lenita prius Aluo, vel Clystere aliquantulum acti, vel Diacatholicone cum speciebus Hieræ picræ simplicis Gal. *Præsagium.* *[illegible]* *Ventris lenitio.*

Ap-

Humorum præparatio Apparentur redundantes ſucci ſyrup. de Arthemiſia, de Betonica, & de Capillo veneris, cum aquis, vel decoctionibus Arthemiſiæ, Matricariæ, Betonicæ, & Origani *modico*.

Vena ſectio. A ſecundo, vel tertio ſyrup. *revulſionis* ab utero, & plenitudinis imminuendæ cauſa, ſanguinis unciæ octo, vel novem è cubiti dextri vena Iecoraria exhauriantur. A quinto, vel ſeptimo ſyrup.

Purgatio. Apparati iam humores deturbandi erunt pilularum de Agarico ſcrup. 4. cum Trochiſcorum de Rhabarbaro, ac de Mirrha ſingulorum. drach. 1. hiſce omnibus cum ſyrup. de Arthemiſia in Bolum redactis.

Repetenda purgatio. Quod quidem etiam medicamentum ex intervallis quibuſdam, minori tamen doſi repetendum erit, prægreſſa iterum præparatione aliqua ſyrup. validioribus, quales ſunt ſyrup. Bizantinus, de quinque radicibus, cum ſyrup. pariter de Arthemiſia, additis decocto, vel aquis ſtillatitiis conſimilibus.

Uteri purgatio propria. *Medicamenta uterum inſenſibiliter expurgantia.* Corpore univerſo hunc in modum repurgato, uterum privatim expurgare ſine mora expediet, & medicamentis per inſenſibilem halytum digerentibus. Vt ſunt inunctiones, fotus, & ſuffumigia ex ſimplicibus calidis parata, quorum maxima reperitur ſylva apud omnes Auctores; & iis, quæ redundantes in utero ſuccos ſenſibiliter evacuant, ut Collyria uterina, & Peſſaria hujuſmodi.

℞. Gen-

℞. Gentianæ scrup. 2.
Cinnamomi
Caryophillorum, an. drach. 5.
Mei
Seminis fœniculi, an. drach. 1.
Arthemisiæ an. drach. 1.

Pessarium uterum ex purgans.

Terantur omnia diligenter, & cum succo Mercurialis, & Tragacantha, cum Mirrhæ modico fiat pessarium.

Vtero hoc modo præpurgato, statim exiccantia, & roborantia medicamenta, tum interna, tum externa usurpanda erunt. Primi generis sunt Theriaca Mithridatium, Diamoscus, & Diamargariton. Secundæ classis sunt insessus parati ex herbis calefacientibus, & siccātibus, uterumq; respicientibus, in aqua excoctis. Quale erit decoctū Calamenti, Chamemeli Origani, Mentæ, Matricariæ, Arthemisiæ, Pulegij, & consimilium. Sed omnium efficacissimus erit insessus paratus ex aquis Thermalibus, quarum minera nitrosa sit, ac sulphurea, quæ si aluminis etiam nonnihil participent, huic operi maxime accommodatæ censentur.

Insessus.

Quibus omnibus compar victus ratio à nobilissima hac fœmina constanter retinenda præscribenda erit, tenuis nimirum attenuans, siccans, & temperate calefaciens, proinde inedia, frictiones, sudores, & exercitationes illi maxime ex usu erunt.

Victus ratio.

Hæc autem ad præcautionem spectant antequam Nobilissima hæc mulier concipiat.

In

Gravidæ mulieri qui præcautionis modus debetur.

In altero autem Nobilissimæ fœminæ statu, gravidationis nempe tempore, quod ipsamet ex notis aliàs in se ipsa observatis facile assequi poterit, tria sunt præstanda, ut quod in utero concepit ad legitimum pariendi tempus usque retinere valeat.

Victus ratio.

Primo enim externarum causarum importunitates omnes prohibendæ erunt optima victus ratione in qualitatibus tum activis, tum passivis temperata. Proinde aer præcæteris eligendus est temperatus. Austrino flatu impulsus aer, prægnantibus adversissimus est, Hip. teste 3. Aph. Tetri, ac praui odores prorsus vitandi sunt, utpote prægnantibus magnopere infesti. Propterea Arist. 8. de Hist. animaliū. cap. 24. rectissimè animadvertit prægnantes mulieres solo extinctæ lucernæ odore interdum abortire. Vt immodice vigiliæ damnantur, ita & somnus justo longior reprobatur. Alvus lubrica servetur, vel prunis, vel passulis in vino excoctis, atque prima mensa devoratis. Panis etiam ex tota farina cum butyro, & saccaro intectus ante alia edulia devoratus, alvum laxare solet. Ad hoc quoque officium mirifice conducit tartari ex vino albo in pulverem tenuissimum redacti, atque per setacium trajecti uncia media ex iure immediatè ante cibum data. Tot pro lenienda alvo natura hoc in opere deficiente remedia proponere placuit, quòd pro comperto habeam Clysteres, vel etiam molliores, balanos, & solventia medica-

Prægnantibus pravi odores inimicissimi.

Aluum lenientia.

dicamenta omnia etiam blandiora gravidis mulieribus facile abortientibus valde suspecta esse, primis, ac ultimis præsertim gravidationis mensibus. *Medicamenta solventia prægnantibus periculosa esse.*

Animi motus omnes immodici pro viribus arceantur, refrænenturque ut mœror, timor, terrores, ira, atque desideria intensa, & pertinacia, quæ non rato abortus sunt causæ: propterea quidam ex antiquioribus Medicis imperabant gravidas mulieres hortos non frequentare, ne fructuum, & herbarum ingenti cupiditate affectæ, illisque vetitis abortirent. Hilari igitur animo, læteque vivat, oportet. *Animi passiones.*

Motus omnes immoderati, vel cursu, vel saltu, vel tripudiis vitentur: Lex enim olim erat apud Romanos, ne prægnantes mulieres curru veherentur, virum non adeat primis saltem, & ultimis mensibus, quo tempore duplex à congressu periculum manifestum impendet, superfœtationis videlicet, & mensium provocationis; hoc abortum facit; illud verò, & fœtui, & matri valde periculosum est. *Exercitiũ.* *Congressus cum viro prohibetur*

Victus quantitate moderatus sit, non equidem tenuis, & extenuans, ut in alia mulieris hujus nobilissimæ sorte, quinimo hic paulo plenior retineri debet. Cibis vescatur boni succi facilis coctionis, paucorum excrementorũ, multique nutrimenti: unde fructus crudi, olera, legumina, pasticca, & alia hujusmodi flatulenta cibaria vitari debent. Vino utâtur rubello, tenui, ac subastringenti, quod si vino- *Victus.*

Aqua cruda, & frigida prægnantibus nocentissima. sum fuerit, aqua pluvia aurata attemperent, modice tamen; quandoquidem aqua frigida, & cruda largius epota prægnanti mulieri nocentissima est, Hip. teste lib. de aere, aquis, & locis, quemadmodum, & salita omnia magnopere reprobantur.

Vestitus ratio. Vestitus quoque ratio haberi debet, quippe mulieres gravidæ, quæ nimium arcte sese induunt, atque laterum mollitudinem, vel cingulo, vel fascia, aut vestibus sine delectu nimiū adstringunt; cujus erroris causa non raro abortiunt. Atque de victus ratione, in qua Nobilissima hæc fœmina gravidationis tempore continenda est, dicta sufficiant; quod primo loco erat propositum.

Remedia supervenientibus mulieri gravidæ symptomatis. Secundò, omni studio occurrendum erit symptomatis, quæ huic mulieri, dum utero gerit summa cum molestia succedere solent: sunt autem vomitus, appetentia depravata & flatus universum ventrem fatigantes, à quibus abortus periculum non leve imminet. Sunt qui pro sedando vomitu in prægnante, partium extremarum validas frictiones; firma dolorosaque

Ligatura dolorifica prægnantibus suspecta. vincula imperant, quorum quidem consilium non nisi invitus admitterem, quoniam innatus calor una cum sanguine conceptum alituro ab intimis ad extima hoc opere evocatur. Ego

Remedia vomitum sedantia. autem ad vomitum hunc infrænandum, quatuor præsertim remediis utendum consulo, videlicet; grana mali punici in ore statim à cibo detenta, vel omphacium, aut quid consimile

acidum

acidum, Mica panis assata, & vino granatorum insuccata à pastu pariter devorata. Dyacidonij in ultima mensa usus. Atque hujusmodi inunctio.

℞. Olei Cydoniorum an. unc. med.
Olei Mastichini an. unc. med.
Succi labruscæ an. unc. med.
℞. Mastiches an. drach. med.
Myrtillorum an. drach. med.
Corallorum an. drach. med.
Ceræ q. s. fiat linimentum.

Quo Ventriculi Regio immediatè ante cibum inungatur.

Ad Appetentiam depravatam tollendam duo comprobata præsidia proponam, quibus utiliter uti poterit. Sunt autem fabæ saccharo conditæ statim à cibo devorandæ, vel aqua stillatitia labri veneris unciarum duarum mensura cum saccahri modico data. Huc etiam spectat Portulaca commansa, vel eius aqua epota, aut syrup. ex eadem paratus. Inter ea vero, quæ extrinsecus admoventur, primas partes obtinet Cataplasma hujusmodi. *Vitiosam appetentiam tollentia remedia.*

℞. Carnium Palmularum cum Rosis, & fœniculo in vino rubro excoctarũ unc. 2.
Panis tosti, & vino rubro insuccati unc. 4.
Corticis citri, Melissæ an. drach. 2.
Calami odorati, Cinnamomi an. drach. 1.
Olei Masticini, & Nardini q. s.
fiat Cataplasma ventriculo adhibendum.

Cataplasma pro tollenda vitiata appetentia.

Flatus discutientia. Tandem ad dissipandos flatus fomentis siccis superiori ventris parti adhibitis agendum erit, videlicet ex semine fœniculi, anisi, anethi, cimini, & reliquis hujusce generis in pulverem redactis, ac Vino irroratis. Ex quibus etiam sacculi parari poterunt ventri superiori pariter admovendi.

Vtilis observatio. Humida fomenta, frequentesque ex oleis inunctiones à plerisque usurpatas, hic minime comprobare possum, quando quidem nimium emolliendo, partesque laxando, ac dilatando abortum provocant.

Medicamenta à qualitatibus manifestis, & à tota substantia abortū prohibentia. Tertio postremoque ea usurpanda erunt præsidia tàm interna, quam externa, quæ à tota substantia, & à qualitatibus manifestis præcavere valent ne prægnans Mulier abortiat. Inter intrinseca facultate manifesta operantia summopere probamus Mythridatium, Diamoscon, Diamargariton, & Zedoariam, necnon pulveris corallorum rubrorum drach. 1. ex ovo sorbili duabus horis ante prandium datam; quod remedium licet vulgare sit, ad hoc tamen officium efficacissimum est.

Externa autem remedia secundum manifestas qualitates huic operi accommodatissima sunt, unguentum celebratissimum Comitissæ appellatum, quod in frequenti est usu pro illinendis dorso, & locis mulieribus. Aliud etiam utilissimum hunc in modum paratur.

℞. Olei

℞. Olei Masticini an.unc. 1.
Olei Myrtillorum an.unc. 1.
Olei Cydoniorum an.unc. 1.
Boli armenæ an.drach. 1.
Corallorum rubeorum an.drach. 1.
Gallarum an.drach. 1.
Croci grana 3.
Aceti Rosatiparum
Ceræ q.s. fiat unguentum.

Interea, quæ à tota substantia commendantur. Coagulum leporinum pulveratum drach.unius pondere ex Vino jejuno ventriculo datum; Pulvis cancri fluviatilis eadem pariter mẽsura ex Vino propinatus, necnõ Testudinũ ova frequenter esitata primum obtinent locum. Lapis etiam sardonius alligatus, os de corde Cerui. Lapis in utero cervino inventus, & lapis lazuli, si gestentur, ita ut ventris Mulieris gravidæ carnes contangant, ad conservandum conceptum, usque ad debitum pariendi tempus mirificè conferre creduntur. Hactenus de duplici præcautionis ratione secundum duplicem nobilissimæ fœminæ propositæ statum, videlicet antequam concipiat, & postquam conceperit.

Reliquum vero nunc fuerit ea proponere præsidia, quæ Viri semen ita attemperare possint, ut firmum salubremque conceptum producere valeat, in quo tertia postremaque præcautionis ab immaturo Partu ratio posita est. Pro Viri semine temperando.

 Cum

Providentia quæ Viro debetur. Cum igitur in proposito affectu vitium ex parte Viri in semine eius sit positum, quod (ut antea diximus) ob frigidam testium intemperantiam diuturnum eorundem morbum consequentem, paucum, tenue, & aquosum est, ut ex multis signis deprehenditur, quæ hic honestatis, & brevitatis causa non recensebo; victu illi utendum erit paulo pleniore, calidiore, ac *Victus ratio.* sanguinem, ex quo semen procreatur crassiorem ingenerante, qualia erunt animalium extrema, & jusculа in quibus iam dictæ animaliũ extremitates, & aliæ carnes contabuerint, quibus aliquid cinnamomi, aut piperis semper addendum, cibique eligendi erunt; qui optime nutriant, calefaciant, totaque substantia familiares sint, modo siccandi facultate non polleant (talia enim teste Gal. 4. simp. c. 22.) semen extinguunt) Hujusmodi autem sunt nux pinea, Amygdalæ dulces, Concharum genera, cicer, fabæ, bulbi, & erucæ, fœniculique semina trita cum vitellis ovorum data. Huc etiam spectant Columborum, Anatis, Perdicis, & Turturis carnes, quibus omnibus præstant Gallorum, & aliorum animalium, quæ comeduntur testes. Vino utendum illi erit subdulce, ac vinoso.

Composita quæ sumũtur. Inter Composita sumenda efficacissimum est compositum hujusmodi.

℞. Cerebri Columbarum.

Testiculorum Gallorum in lacte vaccino excoctorum an. unc. 2.

Nu-

Nucis Pineæ
Amigdalarum dulc.an.unc.1.
Corticis citri
Zingiberis viridis an.drach.1.
Conservæ Eryngij drach.2.
Pulveris Diamoschi dulcis scrup.2.

Sacchari albissimi q.s. dissoluti in aquæ melissæ sufficienti quantitate, & fiat confectio in morsellis, cujus uncia media detur devoranda parum ante cibum, dein statim superbibat Vini albi generosi unc.2. post cujus assumptionem partes infernæ aliquantulum exerceantur, vel frictionibus, vel deambulationibus.

Interea scroto ea sunt adhibenda remedia, quæ testes refrigeratos excalfacere, roborareque valeant, ut fotus, & inunctiones hujusmodi. *Remedia externa testes corroborantia*

℞. Anethi, Absinthij,
Menthæ, Chamæmeli,
Calami odorati, Calamenti.an.m.s.
Caryophillorum, Cinnamomi
Ligni Aloes, Ciperi.ana scrup.1. Misce

Bulliant in sufficienti quātitate aquæ, & Vini albi secundum artem deinde cum spongia hoc decocto madefacta sæpius pudenda foveantur ante cibum. A fotu illinatur locus hoc linimento tepente.

℞. Olei Nard.
Olei Caryophillorum an.unc.s.
Specierum Diamoschi drach.s.

Croci scrup.s.

Ceræ q.s.

Fiat linimentum.

De totius corporis providentia. Quod autem ad totius corporis providentiam attinet, nihil habeo, quod proponam, quippe mihi compertum est Nobilissimum Virum in reliquo corpore utique benè valere, neque sine delectu vitam suam traducere: nihilominus ut præsidiorum propositorum vires penitiora vasa expeditius subire possint, consulo ut statim atque propositam medicationem unà cum Nobilissima eius Muliere aggredietur, *Purgatio.* expurgata prima regione, vel Diacatholicone, vel Melle rosaceo solutivo, cum portione syrup. de Polypodio, cubiti dextri *Vena sectio* Vena Iecoraria illi aperiatur, & sex, vel septem sanguinis unciæ exhauriantur. Hac præhabita quindecim, vel viginti diebus continuis providentia tùm ex parte Viri, tùm etiam ex parte Mulieris antequam concipiat, sciant oportet *Quo tempore Mulieres facilius concipiant.* Mulieres facilius concipere inchoantibus, & cessantibus mensibus, si credimus Hip. Galeno, & Sorano, sed facilius etiam mensibus cessantibus teste Hip. 6. de morbis vulgaribus.

Quibus omnibus ex arte administratis, indeque & Nobilissimæ mulieris utero, & virili semine alias intemperatis, nunc vero utrisque ad temperantiam redactis; sperandum fore ut conceptus salubris, & firmus comparetur, ita ut usque ad legitimum pariendi tempus gestari

ſtari commodè poſſit, quippe ſi temperati temperatis jungantur promptius ſemper gignunt, ut doctiſſimus Mercurialis lib. variarum lectionum rectiſſimè ſenſit; intemperati vero tunc ſolum procreare ſunt idonei, quando ſuo temperamento contrariis copulantur, quod ſignificare voluit Lucretius hoc Carmine.

Vſque adeò id magni refert, ut ſemina poſſint
Seminibus commiſceri generaliter apta,
Craſſaque conveniant liquidis, & liquida craſſis.

Dummodo intemperantiæ non ſint in ſummo tales. Atque de hoc affectu dicta ſint ſatis, Faxit Deus Immortalis, ut ex voto ſuccedant.

De Dyſuria, & Stranguria. Pro D. Cinthia Gratiana Spoletina. Conſultatio, LXXXVII.

DVo ſunt meiendi ſymptomata, Nobilem, honeſtiſſimamq; fœminam pluribus ab hinc annis moleſtè fatigantia: Dyſuria, hoc eſt urinæ difficultas: quippe cum irritamento dolore, & cruciatu plerumque redditur: & Stranguria videlicet ſtillicidium urinæ, ut pote quæ ſtillatim, & guttatim ſæpius non ſine dolore reddatur. *Affectus præter naturam.* *Dyſuria.* *Strãguria.*

De cauſa interiore utriuſque affectus, & *De cauſa dubitatio.*

proxima, in dubium vertebatur à Clarissimis Medicis; num videlicet referenda esset in calculum Vesicæ cerviciinsertum hærentemque cæterùm periti Chirurgici muliebria loca accuratè tractantis opera, atque obstetricis diligentia certiores evaserunt vitium hoc non à calculo inhærente, sed ab exulceratione quadam uteri cervicis, quam urina pertransiens, acrius ferit; atque à tumore quodam subduro universam ferè uteri cervicem exercente, qui sedente vel decumbente muliere, intestinum rectum molesta quadam gravitate premit: qui etiam tumor eatenus mictioni est impedimento, quatenus vesicæ pariter cervicem premendo angustat.

Vtriusque symptomatis causa interna.

Vlcus autem hoc ab acri, & erodenti humore, calidioris hepatis vitio cumulato, & à toto in uterum tanquam in excrementorum Cloacam delabente oritur.

Vesicæ exulcerationis causa.

At verò uteri cervix tumore veluti scirrhoso obduruit ab humore melancholico per totam ejus substantiam effuso, illicque concrescente. Cujus Melancholici humoris occasionem non aliunde subortam fuisse arbitramur, quàm ab immodicis animi passionibus, & præsertim à diuturno, assiduoque mœrore.

Vteri tumoris causa.

Præsagium

Affectus hi curatu utique difficiles sunt, quia jam diu Mulierem hanc nobilem ætatis potius deficientis, quam proficientis exercent. Verum quoniam non penitiores uteri partes, sed Cervicem dumtaxat occupant, sperandum fore,

fore, ut remediorum nondum exploratorum vi in meliorem statum restitui possit.

Curandi ambos propositos affectus, uteri nimirum cervicis exulcerationem, & tumorem quasi scirrhi naturam æmulantem, tres insurgunt Scopi: Primus causas omnes morbosas externas declinat, eam victus rationem designando, quæ biliosorum melancholicorumq; humorum proventum cohibeat; propterea in activis qualitatibus temperata, in passivis autem ad humidum moderatè inclinans præscribenda erit, media etiam (quod ad victus quantitatem attinet) inter plenam, & tenuem. *Met. Med.* *Victus ratio.*

Secundus causam antecedentem respicit, quatuorque opera commonstrat, videlicet præparationem peccantium humorum, eorũdem purgationem, partium generantium attemperationem, & peccantis materiæ reliquiarum aversionem, interceptionemque. *Causa antecedens, quot operas indicet.*

Igitur ut primum proposita hæc Mulier iter absolverit, præscripta illi victus ratione iam dicta rigorosè observanda, humorum redundantium præparationem, & præparatorum purgationem. Colagogis, & Melanogogis aggrediatur, oportet. *Purgatio.*

A purgatione ad evacuandum sanguinem melancholicum, & fœculentum, Hyrudines venis, quæ in sede sunt tres vel quatuor affigantur, sanguisque effluere permittatur ad uncias quinque, vel sex, quo quidem etiam ope- *Sanguinis detractio.*

opere à venis, quæ in Vtero sunt derivatio quædam utilis comparatur.

Membrorũ intemperantias emendantia. Mox ad infrænandum hepatis calorem acris humoris exulcerantis Auctorem, simulq; ad corrigendam totius corporis siccam intemperiem humoris melancholici in toto redundantis sobolem; ut Mulier hæc seri caprini clarificati lib. saltem duabus, cum cichorei, & fumiterræ singulorum uncia una cum dimidia, viginti diebus continuis, horis quinque ante prandium utatur, dein vespere horis duabus ante cænam aquæ dulcis tepentis Balneo hora ferè una se immergat, maximè consulo, & hortor: cujus quidem lavacri usu, redundantes in toto succi per habitum digeruntur. *Seri caprini usus.* *Lavacri usus.*

In quo, si Altheæ, & Malvarum radices cum veruecis capite, seu intestinis excoquantur, Vteri cervicem frigido quodam tumore obdurescentem, tantulum etiam emollire idoneum erit.

Aversio. Post hæc ad intercipiendos humores à toto ad Vterum prolabentes cum aversione quadam, Cauterium in brachio sinistro summopere conducturum non diffido; quemadmodum, & alterum in cruris dextri parte interna paulò subtus genu ab Vteri venis derivationis gratia, mirum in modum utile futurum haud dubito.

Tertius scopus. Tertius curationis scopus duo curanti Medico insinuat; nempe, ut humor Vteri cervici tenaciter impactus dissipetur, & ulcus persanetur

netur: cui quidem ulceri, ut urgentiori prius incumbendum, primum detergentibus, deinde siccantibus consolidantibusque.

Primæ Classis erit Hydromel paratum ex hordei, passularum, ireos, & Erui decocto, per clysterem uterinum quater in die immissum per aliquot dies. Cui liquori sanguinis Draconis, & boliarmenæ portiuncula interdum addi poterit. Vlcere bene repurgato. *Medicamentum ulcus detergens.*

℞. Lithargirij, Tutiæ præparatæ
Sarcocollæ an. drach. med.
Aloes drach. 1.
Sanguinis Draconis scrup. 2.
Tragacanthæ in aqua plantaginis infusæ drach. 1.
Olei Rosati semiunciam, ceræ q. s.
Fiat linimentum.

Vlcus siccantia, & consolidantia.

Quod Pessulo aliquo excipiatur, & ulceratæ parti adhibeatur. Glans etiam ex farina lupinorum cum Plantaginis succo utiliter immittitur: sed præcæteris insessus ex aquis Thermalibus, quarum Minera nitrosa sit, adhoc officium magnopere commendatur, quale balneum est in Agro senarum sanctæ Mariæ nuncupatum.

In quorum quidem medicamentorum localium usu, ex Gal. præcepto ab impense siccantibus cavendum, nisi ulcera contumacia sint, & maligna. *Observatio.*

Quòd si Nobili huic Mulieri hujuscemodi Thermas adire commodum non sit, harum

loco

loco fœliciter uti poterit quindecim saltem diebus continuis insessibus ex aqua ferrata paratis, in qua Absinthij, Erui, Marrubij, lentium excorticatarum, atque salis communis portiones præbullierint. Atque ne Tumoris materia medicamenti hujus usu nimium siccata, tumor in verum, legitimum, & immedicabilem scirrhum abiret, oportunum fuerit Altheæ, & Malvarum radices cum prædictis simplicibus excoquere.

Observatio altera.

Tumoris curatio.

Vlcere præsanato, omne studium dirigendum est in Tumorem curandum, quocirca sine mora emollientibus in primis, deinde discutientibus utendum. In hunc igitur finem insessus parabuntur ex decocto fœnugræci, seminum lini, radicum Altheæ, Malvarum, Meliloti, & lapathi, cum capite, vel intestinis castrati, aut cum olei communis sufficienti quantitate. Ab insessu inungantur Pubis, & Perinæi regiones linimento ipsius Rasis septimo ad Almansorem: est autem hujusmodi;

℞. Bdellii an. unc. s.
Amoniaci an. unc. s.
Galbani an. unc. s.
Terantur omnia in mortario cum oleo de Ben, & liliorum, deinde adde Mucillaginum fœnugræci,
Seminis lini, Caricarum q. sit satis, & addita
Cæra fiat linimentum cum Croci modico, quod quidem Medicamentum

pessulo

pessulo aliquo exceptum immitti quoque potest.

Cæterum ut Medicamenti hujus extrinsecus admovendi vires penitiores affectæ sedis partes penetrare valeant, fotus prius administrandi erunt ex decocto radicum Altheæ, liliorum Biasmalvæ, Camœmeli, Fœnugræci, Seminum lini, Meliloti, & consimilium. Quibus remediis per aliquot dies administratis tumore non cedente ad valenter discutientia confugiendum, qualia sunt suffumigia lapidis Pyritis igniti, & Aceto acerrimo conspersi. Huc etiam spectant lutum Sancti Petri, lutum Sanctæ Helenæ, & Medicamenta omnia ex Metallicis discutientibus lotis parari solent. Quibus omnibus Deo Immortali aspirante, rem ex voto successuram non diffidimus. *Observatio.*

De Cibi Inappetentia immodicis vigiliis, & lenta quadam febricula. Pro Nobilissima D. Anna de Riccis Cencia. Consultatio. LXXXVIII.

TRia sunt, quæ Nobilissimam honestissimamq; Iuvenem calido, & sicco temperamento à natura conformatam moleste fatigant. Cibi Innapetentia; Immodicæ vigiliæ: & lenta quædam febricula, quæ vix percipitur. *Affectus præter naturam.*

Inap-

Inappetentiæ causa interior. Inappetentiæ, oris ventriculi symptoma, causam interiorem, & proximam non aliunde pendere, quam ab humore lento, & crasso, vel aliter vitioso, ori Ventriculi inserto, multa nobis suadent argumenta; quæ brevitatis causa hic consulto omittam.

Vigiliæ eruditatum causa. Cujus quidem crassi humoris occasio, diuturnis, & immodicis vigiliis accepta fertur: quippe licet Hip. teste 6. de morb. vulg. aqua, & Vigiliæ Appetentiam invitent, hæ quòd digerant, excrementaque ad exteriora trahant; illa vero quatenus refrigerat; longæ tamen, & immodicæ vigiliæ ciborum cruditates tandem efficiunt.

Vigiliarum causa. Vigiliarum autem in Nobilissima hac juvene causam non aliunde proficisci arbitramur, quam ab immoderata quadam totius corporis, & præsertim cerebri siccitate labores ex partu, & mærorem, timoremque futuri gravioris morbi alicujus consequente; quæ quidem siccitas licet adscititia, sit, nativo tamen ejus temperamento familiaris est. His etiam accedit Pruriginosa quædam scabies universum corpus exercens, quæ hactenus prorsus non est extincta.

Febris idea Febriculam hanc è genere earum putridarum esse, quæ ex ventriculi cruditatibus putrescentibus interdum oriri solent à paucis adnotata, multa sunt, quæ indicant, sed illud præcipuum argumentum, quod nullam determinatam Periodum servat, continua est, in mul-

tos

tos dies protrahitur, neque Hectica dici potest, quoniam, & pulsus,& Cutis universa satis mollis percipitur. Huic etiam accedit quod non solum primo contactu, sed etiam postea longo etiam contactu nulla caloris acrimonia præsentitur.

Nec obstant Pulsus frequentia, languor, & calor usque adeo mitis, ut vix ab ipsamet Nobilissima Iuvene deprehendatur; quæ habitudinalis febris notæ ab omnibus, vel etiam mediocriter in arte eruditis communiter censentur: quandoquidem Pulsus iam commemorati languentem ventriculum consequi solent. Quod autem calor mitis admodum sit, illud est causæ, quoniam levis admodum est putredo, quæ frigidos humores in locis à corde maxime remotis exercet. *Obiectio.* *Solutio.*

De Præsagiis sic sentio. Vigiliæ licet Iuvenibus, & natura siccioribus magis quam Senibus, & Pueris molestæ sint, & periculosæ. Mulieres tamen, teste Oribasio, minus offendunt; ita ut symptoma hoc non sit adeo formidandum. Cæterum quoniam & ciborum cruditates accumulant, & corpus universum siccant, unde à Plinio inter universi corporis morbos numerantur, harum maxima habenda est ratio. Reliqua vero duo vitia, videlicet inappetentia, & febricula, cum adhuc radices altius non egerint, neque generosa præsidia hisce affectibus delendis etiamnum explorata fuerint, resque agatur cum Prudentissima, & *Præsagitio.*

Obsequentissima Iuvene, rem omnem D.O.M. auxilio,& præsidijs administrandis ex voto successuram speramus.

Victus ratio. Quod ad curandi rationem attinet, cujus caput primum in victus de lectu positum est, sum in sententia cum Clarissimis Viris, ut Nobilissima hæc Iuvenis in præscripta victus ratione humectanti contineatur, sed aliquantulum tenuiore, quod scriptum reliquerit Hip. 5. de morb. vulg. Cibis non impleri quam maxime conducere ad excitandam appetentiam. Huc etiam spectant nonnulla cum cibis sumpta, ut Lactuca cum Aceto, Oxalis, Myrobalani conditæ, Pyra, Poma acetosa, Cytonea, Persica, Mala punica, Mora acetosa, Pruna damascena, Acor Citri, & Limonis, Acetum, & alia hujusmodi innumera.

Purgatio. Cum hac victus ratione præparati frigidi humores ventriculum exercentes Melle rosaceo, cum syrupo acetoso simplici; purgandi erunt, vel specierum Hieræ picræ simpl. Gal. drach. tribus, & Agarici Trochiscati drach. una, Melle rosaceo solutivo in bolum redactorum, vel Pilularum de tribus cum Rhabarbaro drach. duabus.

Ventriculũ roborantia interna, & externa. A purgatione roborandus erit ventriculus tum his, quæ sumuntur, ut Miva Cytoniorum aromatica, syrup. de corticibus citri, & hujusce generis alia; tum his, quæ extrinsecus admoventur, ut ventriculi regionis inunctio ex Oleo de nuce moschata, huc etiam refero Vi-

num in quo Absynthium ponticum præmaceratum fuerit.

Nunc ad medicamenta somnum conciliantia devenio. Flos ligustri cum croci momẽto, odore somnos allicit. Extremitatum quoque lotiones decocto parato ex floribus Chamæmeli, salicum, & vitis folijs, lactucis violis, papaveris capitibus, cum seminibus suis somnum fæliciter conciliat. Id etiam præstat potio hora somni ex syrup. papaverini uncia una cum dimidia, & aquæ lactucæ unciis tribus. Quemadmodum, & diacodionis recentis in rotulis uncia media hora somni data. Omnium efficacissimum ad hoc opus remedium est pilula una de Cinoglossa quinque granorum põdere dormituræ ægrotanti pariter data. Interea, quæ extrinsecus admoventur hoc lenimẽtum efficacissimum est. Quod recipit seminum Alterci albi. ʒ. iij. cum lactæ mulieris, ovi candido, & aceti, crocique momento fiat illitio fronti. Tandem pro humectando, ac reficiendo universo corpore, non mediocriter extenuato, Conciliando somno, simulque ad cutis pruriginem tollendam, atque pro febricula illa superanda, duo generosa, tutaque præsidia propono.

Pro somno conciliando.

Lac asininũ

Lactis Asinini potum, atque aquæ dulcis tepentis lavacrum ventriculo cerato Mastichino bene præmunito. Hæc puto efficacissima fore præsidia non equidem statim, sed temporis spatio aliquo. Hæc mea est in hisce

Fff 2 affe-

affectibus curandis sententia. Faxit Deus, ut omnia ex voto succedant.

De visus hebetudine secundum alterum dumtaxat oculum; atque de visione depravata utriusque oculi. Pro Nobilissimo, & Reverendo Patre è Societate Iesu.
Consultatio. LXXXIX.

Visio tripliciter laeditur.

Culorum visio, ut aliarum partiũ functio quælibet tripliciter lædi potest, aut quia non fit, aut quia vitiosè, aut quia vix agitur, quemadmodum perbelle adnotavit Gal. lib. Artis medicinalis cap. 10.

Morbi historia.

In Nobilissimo, ac Reverendo P. annum circiter vigesimum agente, calido, humidoq; temperamento à natura conformato, ab ineunte ætate sua, oculi dextri visio in hanc usque diem semper hebes fuit. Ab hinc autem Mensibus aliquot cernendi functio ita illi vitiatur, ut caliginosa quædam simulachra ante oculos observari videantur, ut Muscæ volitantes, lanarum filamenta quædam, araneorum tela, & consimilia obscura corpuscula: ita ut in Reverendo hoc Iuvene actio bifariam lædatur, diminute nempe secundum dextrum oculum, ac depravatè secundum utrumque.

Hebetudinis suæ causa.

Prioris affectus causam interiorem, & proximam non aliunde proficisci existimandum, quàm

quàm ab instrumentario oculi dextri morbo à materno utero contracto, hoc est crassities quædam, seu densitas corneæ tunicæ ejusdem oculi, qui quidem oculus accuratius spectanti altero obscurior non nihil apparet.

Alter verò affectus postea subortus, symptoma nempe in genere functionis depravatæ morbum utriusque oculi in aucto numero consequitur, humoris nempe crassi, frigidi, & lenti inter corniformem tunicam, & Crystallinum humorem concreti effusionem: morbum cum multis alijs Medicinæ professoribus in via appellare non possum, quod certò sciam oculum cavitates non habere: *Depravatæ visionis causa.* *Oculus cavitatibus caret.* *Suffusio.*

Erit igitur affectus hic apud latinos incipiens suffusio, hypochima, seu hypochisis Græcis, Cataractam Arabes appellant. Vtrum autem vitium hoc oculos primariò, vel per consensum à ventriculo, & hypochondriis exerceat, quis hærere in hoc posset, quandoquidem oculorum affectus proprij non æqualiter, ut ij qui per sympathiam sunt, utrumque oculum tenere solent; Cæterum quoniam affectus hic assiduus est, & diuturnus, oculumque sinistrum magis quàm dextrum exercet, citra omnem controversiam asserendum, hic oculos primario affici; ac præsertim cum nulla de partibus infernis querela habeatur. *Num affectus hic pro prius vel per consensum sit.*

Causæ morbificæ occasionem non toti corpori, sed capiti dumtaxat ob id ascribendam esse putamus, quoniam corpus universum *Causa morbificæ occasio.*

nulla plenitudine, nullaque cacochimia laborare deprehenditur: neque ea victus ratione utitur, quæ nimias cruditates ingenerare valeat. His accedit, quod cerebrum Reverendi hujus Iuvenis à natura humidum anno elapso ob longas meditationes, preces, & studia fortasse intensiora, quàm pro ætate, & natura delicatiore in multam frigidorum excrementorum copiam, indeque in manifestam destillationem incidit; quo tempore effusis à cerebro excrementis atque per nervos opticos in oculos prolapsis caliginosa illa corpora incho-

Vt est suffusionis figura, ita & simulachra varia.

antis suffusionis notæ ambobus oculis inæqualiter tamen occursare cœperunt, quæ varia apparent pro varia suffusionis figura. Quæ quidem jam in perfectam suffusionem multò antea concrevisset, nisi congrua victus ratione à Præclarissimo Medico præscripta, & à Reverendo Iuvene constanter observata atque omnibus opportunis præsidiis vitio huic incipienti occursum fuisset.

Præsagia.

De morbi hujus futuro eventu illud unum cum Gal. lib. decimo quarto Meth. Med. in fine, & cum Celso lib. sexto, cap. sexto, simulque cum Paulo lib. septimo, cap. septimo, certè affirmare possum suffusionem hanc nondum concretam, ac manifestam idoneis repetitis præsidijs temporis progressu posse digeri, atque superari, etiamsi paucis ab hinc diebus ob aeris fortasse inconstantiam, & interposita remedia

media augescere nonnihil videatur. Neque de completa futura cataracta, neque hujus affectus causa, de cæcitate formidandum, quoniam ex Principis auctoritate quotidianæ experientiæ consentienti, ubi transacto sexto Mense ab apparitione caliginosorum simulachrorum absoluta nondum consistit hypochisis, nullum amplius deterius malum succedere solet.

Incipiens suffusio, sex Mensibus non completa amplius non progreditur.

Quod ad priorem, antiquioremque affectum attinet, visionis nempe hebetudinem dextri oculi, satis fuerit prospicere quominus augescat; etenim oculum illum à natura malè conformatum, in integrum restituere Ars vix poterit: naturæ enim, & seminis vitia vix ulla ars corrigere potest.

Seminis vitia corrigi nequeunt.

Iam verò curandi rationem aggredior. Cujus primum caput victus rationem complectitur: quæ quidem ut aliàs præscripta illi fuit tenuis, attenuans, modicèque calfaciens, & siccans; nunc etiam ad eandem rigorose observandam revocandus est Reverendus hic æger. Singula ad hoc caput spectantia hic non prosequar, quod certò sciam omnia hæc à Clarissimo priore Medico ex arte præscribenda esse: nonnulla tamen, ne officio meo diligentia deesse videar, per compendium attingam. In primis igitur maxima aeris habenda est ratio; proinde ut Cœlum hoc Romanum, utpote destillationum auctorem pro viribus mutet maximopere hortor.

Curandi ratio.

Victus ratio.

Cælum Romanum destillationes parit.

Somnus & vigilia. Vt somnus justò longior noxius illi est, ita & immodicæ vigiliæ nocentissimæ, juxta illud.

Oculis inimica.

Allia, Vina, Venus, pulvis, ventus, faba, fumus,
Ista nocent oculis, sed vigilare magis.

Potus cibo parcior. Cruditates omnes devitet; sciat tamen, oportet, potum cibo parciorem illi ex usu fore, quod ex humidis vapores facilius in caput succrescant.

Vini loco utilissimũ decoctum. A vino per aliquot dies prorsus abstineat, & vini loco utatur decocto parato ex ligno visci quercini, & ex ligno noviter in ægrorum usum invento, & comprobato, quod (Pal de Rosa) appellatur, odoratum enim satis est, ideoque aliorum medicamentorum vires in caput valenter rapit, atque attenuandi, & per halytum excrementa digerendi facultate pollet, ventriculoque valde familiare est. Hujus ligni uncia una cum ligni visci quercini uncia media in aquæ communis lib. novem horis saltem duodecim maceratur, deinde lento igne in vase probè obturato peracta ebullitione ad tertiæ partis aquæ evaporationem, percolatur, & usui servatur pro potu quotidiano. Quod si in ventriculi gratiam vinum prorsus denegandum illi non sit, tenue minimèque vinosum, & hoc decocto attemperatum utiliter usurpari poterit.

Ciborum ingestorum A cibis utatur semper, vel pane usto (biscoctum appellant) vel Coriandro tosto, aut condito

dito, vel Cydonio, aut Pyro pariter tostis, addendo parum sacchari, & seminis fœniculi, vel aliis consimilibus, quæ vapores prohibent ad caput ferri. *vapores reprimentia.*

Sunt, & quæ tota substantia aspectum corroborant, si manducentur, ut rapæ, frequens lentium usus præsertim in materia humida, avis pica, hepar hirci, & præcæteris viperarum carnes benè apparatæ. *Aspectum tota substantia corroborantia*

Cum hac vitæ ratione, quamprimum apparandi erunt humores Rhodomellæ, syrupo acetoso simplici, & oxymelle cum aquis Betonicæ, fœniculi, & Borraginis. *Præparatio prima.*

Apparati purgandi erunt clementiori pharmaco, quale erit ex specierum hieræ picræ simplicis Gal. drachmis tribus cum Electuarij de dactylis drachmis duabus cum melle rosaceo solutivo in bolum redactorum. *Prima purgatio.*

Deinde iterum valentius præparandi erunt peccantes humores syrupo de stœchade, de Betonica, & de hysopo, cum aquis fœniculi, betonicæ, hyssopi, & majoranæ. *Altera præparatio.*

Quibus sumptis syrupis, quinque, vel septem diebus continuis, rursus validiori pharmaco purganti utendum erit hujusmodi. *Purgatio altera.*

℞. Pilularum Cochiarum an. scrup. 2.
Pilularum lucis an. scrup. 2.
Pulveris fœniculorum scrup. 1.
Spicænardi scrup. med.
Syrupi de hyssopo quantum sufficit fiat

bolus mollis, vel formentur pilulæ num.vij.

exhibeantur post primum somnum.

Aversio. Purgato hunc in modum corpore, medicamenta humores à cerebro derivantia, & ab oculis avertentia sine mora usurpanda erunt. *Cucurbitula occipitio affixa.* Proinde cucurbitula occipitio cum scarificatione mirum in modum comprobatur. Quémadmodum, & vesicantia *Vesicantia.* sive ex cantharidibus *Fonticulus in cervice.* cum fermento, & aceto acerrimo, vel ex flammula Iovis, cum aceto pariter acerrimo levigata spatulis apposita; Quod si morbus his medicamentis non cesserit fonticulus inter primam, & secundam vertebram excitandus erit. Quem hoc in casu magis probo quam affixum filum, quod hoc capitis partes externæ potius, illo verò internæ promptius repurgentur.

De venæ sectione. Venæ sectionem non propono, quandoquidem peccantes humores in Reverendo hoc laborante frigidi sunt, atque à sanguinis natura valde remoti. Cæterùm quoniam iam ex ipsiusmet ægrotantis ore accepi, venas, quæ in sede sunt illi non raro intumescere, prima peracta purgatione, ut hirudinibus admotis sanguis ad quinque saltem uncias detrahatur etiam atque etiam hortor.

De caput purgatis auctoris sententia. Sternutatoria, validaque herrina in oculorum affectibus semper suspecta mihi visa sunt, tùm ob partium cum oculis vicinitatem tùm ex eo quod cerebri humiditates liquando, & dissol-

dissolvendo catarrhum sæpius promovere solent, quocirca non nisi considerate admodum usurpanda sunt. Masticatoria autem tutius administrari possunt. Pilulæ etiam iam commemoratæ, ac minori dosi ex intervallis quibusdam datæ quemadmodum, & Clysteres acriores ad hoc avertendi officium spectant. *Pilulæ, & Clysteres accortentes.*

Interim dum hæc administrantur remedia capiti, & oculis roborandis, remediis, quæ sumuntur, & forinsecus admoventur incumbendum omni studio erit, hæc autem hujusmodi erunt. *Caput oculosque roborantia.*

℞. Conservæ Anthos an.unc.1.
Conservæ Betonicæ an.unc.1.
Conservæ florum salviæ an.unc.1.
Conservæ eufragiæ an.unc.1.
Pulveris fœniculorum drach.2.
Syrupi de hyssopo quantum sufficit fiat Electuarium, cujus media uncia detur dormituro ægrotanti, diebus aliquot continuis.

Mitridatum etiam, Plyrisarcoticum, Diamoschum, & Theriacam huic operi accommodatissima remedia proponerem, nisi instantes calores obstarent.

Cum his etiam consulo, ut bis saltem in hebdomada caput lavetur dulci lixivio ex vitis cineribus parato, in quo simplicia Cephalica siccantia citra insignem calorem præbulierint. *Capitis lavacrum.*

China decoctum. In quem etiam usum, atque ad dissipandas excrementorum reliquias decoctum nũc præscribendum mirifice confert.

℞. Ligni nuper inventi,& comprobati Pal. de rosa dicti exactè torniti unc. 1.
Ligni visci quercini unc. med.
Radicis Chinæ electæ drach. 3.
Macerentur in aquæ communis lib. 3.
Bulliant ad consumptionem medietatis. In fine ebullitionis adde seminum fœniculorum drach. 1. colentur, cujus unciæ sex dentur in aurora quindecim saltem diebus continuis.

Topica ocularia. Cum hisce noviter propositis præsidiis, topica etiam ocularia imperanda erunt, blandiora tamen. Interque tria mihi valde familiaria,& sæpius comprobata hic proponam, Piscis vesicula aqua fœniculi sæpius lota impleatur decocto fœniculorum, Ruthæ,& chelidoniæ, dein probè ligetur, & tepens fotus loco utrique oculo adaplicetur, atque mane, vel fascia tantisper detineatur, sæpiusque in die permutetur.

Alterum Collyrium paretur ex aqua Rhodomellis stillaticia cum succo fœniculi depurato, cujus gutta una, vel altera tepida in oculos sæpius in die instilletur, Tertium Medicamentum à Mesue descriptum cap. de curanda oculorum albugine sief appellatum, in pulverem redactum, atque cùm lacte muliebri in oculos instillatum, mirum in modum valet ad

dige-

digerendos, ac detergendos humores quoscunque oculos exercentes.

Quibus omnibus ex arte administratis, malo magna saltem ex parte non cedente, confugiendum est ad capitis stillicidium ex aquis thermalibus paratum, quarum minera nitrosa sit, atque nonnihil sulphurea, quale est in Agro senarum Balneum S. Philippi. *Stillicidiū.*

Hoc enim maxime valet ad siccandum, & roborandum caput impense frigidum, & humidum destillationis Auctorem; Neque tot, eaque generosa præsidia deterrere debent Nobilissimum, ac Reverendum hunc Iuvenem, quandoquidem ut nimia Regis erga improbos mansuetudo toti nocet Civitati, ita & Medici contumaces morbos curantis nimia clementia toti nocet corpori. Et hæc de proposito tanti momenti casu dicta sufficiant. Quibus Deus immortalis aspirare non dedignetur.

De Febre Tertiana duplici non exquisita. Pro Magnifica D. Olympia de Vanninis Consultatio. XC.

Octavus iam agitur dies, ex quo Nobilissima Mulier annum agens ætatis suæ circiter trigesimum calido siccoque temperamento prædita, atque utero gerens in duplicem incidit febrem tertianam notham, & intermittentem, licet vix unquam ad infe- *Morbi historia.*

infebricitationem deveniat;quippe posterior accessio priori nondum finitæ succedit; itaut continua etiam dici possit (ut ajunt) per subingressum.

Signa. Febris hujus Ideam multa argumenta cumulatissimè indicant:singulis enim diebus ad vesperas cum lento quodam rigore invadit; principium accessionis protrahitur, cujus quidem accessionis tempus ad viginti quatuor horarum fere spatium extenditur. Calor febrilis non admodum acris deprehenditur: atque tertia accessio primæ,& quarta secundæ, invasionis hora, & modo, duratione atque symptomatis correspondet.

Causa continens. Febris hujus causam continentem biliosum esse humorem,cui pituitæ aliquid admiscetur, commemorata symptomata luce clarius ostendunt.

De peccantis humoris sede difficultas. Vtrum autem febris intermittentis continens causa in venis resideat sanguini admista, quæ accessionis tempore è venis majoribus in minores,exhisque in partes sentientes impellatur,ut sentit Gal. Vel in prima corporis regione,aut in carnium substantia contineatur, ut omnes ferè ex Arabum familia, & doctissimus Fernelius cum multis aliis substinere conantur,cōtroversum est: Vtut sit ratione,longa observatione, & rerum evidentia assequor ego intermittentium febrium causam interdum in venis,nonnunquam in partibus extra venas conditam esse.Primum membrum Gal. utique

utique,& rectissimè quidem admittit; Alterum tamen non negat. Vtrumque locum habere in proposita febre ob id facile intelligitur, quia, accessio una majori cum rigore incipit, quàm altera, estque diuturnior, ac molestior, quòd à materia è venis in partes sentientes, propulsa vehementiori cum impetu pendeat; Illud etiam accedit, quòd urinæ igneæ, flavæ, & coloratiores sunt, bilis cum sanguine in venis confusæ signum efficacissimum. At vero alterius accessionis succedētis præludia cum sint Nausea, cui interdum vomitus succedit, vētris imperturbationes, & eruptuationes conjectura assequor, febris hujus secundæ sortis causam internam, & proximam in ventriculo, intestinis, & prima regione conditam esse.

Sedes & focus peccantis materiæ in hac febre.

Quod ad causas externas attinet, illud tantum accepimus, Nobilissimam hanc Mulierē aliqua commisisse errata in vivendi modo, ac præsertim in immodicis exercitiis, & laboribus, quos pietatis, & Christianæ charitatis causa erga peregrinos quosdam pauperes subire non recusavit.

De causis externis.

De febris hujus futuro eventu, judicium potius suspendam, quam quod certi aliquid prænunciare audeam; quandoquidem acutorum morborum non omnino sunt certæ prædictiones salutis, vel mortis ex Hipp. sententia Aph. secundò, Aph. decimonono; & licet febris hæc exactè acuta non sit, nihilominus tamen cum à bilioso humore pituitosum longe super-

Præsagia.

Acutorum morborum incertæ sunt prædictiones.

ſuperante pendeat, prægnantemque Mulierem exerceat, ab acutarum natura parum diſtat, atque ut acutæ febres in prægnantibus Mulieribus lethales judicantur ab Hipp. xxx. Aph. quintæ ſectionis, ita, & mitiores ſeu lentæ periculoſæ admodum ab eodem Hipp. LV. Aph. ſectionis quintæ cenſentur: ratio eſt, quoniam præſidia febribus putridis curandis accommodata, nempe purgatio, venæ ſectio, & inedia à fœtu detrectantur. Purgans inprimis Medicamentum Mulieribus utero gerentibus tanquam valde periculoſum denegare videtur Hipp. Aph. v. Aph. xxix. utpote à quo abortus periculum impendeat; propterea quaſi invitus illud tantum concedit turgente materia, atque in medijs gravidationis menſibus, quarto videlicet, quinto, & ſexto Menſe.

Febres etiā lentæ in prægnantibus periculoſæ.

Purgans medicamētum prægnantibus ſuſpectum.

Quod quidem convellere conatur Averroes, quippe (ait) Purgans Medicamentum ſenſim peccantes humores trahit ſine aliqua corporis concuſſione, atque cum fœtus in utero quaſi extra matris corpus circumſcribatur, neque medicamenti vis eò perveniat, nulla ratione abortum efficere poſſe videtur. Sed Averroes certè Hipp. hoc in loco injuſtè carpit: etenim purganti ſumpto medicamento natura maximo cum conatu irritatur ad peccantis humoris expulſionem, qui quidem conatus ad uterum etiam ferè pervenit, inde abortus cauſa,

Averrois contra Hipp. argumentum

Averrois argumenti pro Hipp. ſolutio.

Quod autem sanguinis missio abortum efficiat, & quotidiana experientia, & veterum auctoritas, ac Hipp. præsertim Aph. xxxi. quintæ sectionis, & ratio ipsa apertè suadent, nam sanguine largius misso fœtui alimentum detrahitur. *Sanguinis missio prægnantibus suspecta.*

Inediam autem febrientibus putrida febre proficuam, Gal. perhorrescit, ut quæ fœtum infirmet, ita ut dicendum sit Nobilissimam hanc Mulierem si non in præcipiti saltem in ancipiti vitæ periculo versari: cæterùm quoniam Iuvenis adhuc est bono habitu conformata cum virium omnium robore, quæ & mẽte constat, & bene se habet ad oblata cujus urinæ coctionis iudi menta satis manifesta commonstrant, potius de futura salute sperandum, quàm de morte timendum: præsertim cum sextum suæ gravidationis mensem ferè agat, quo in tempore minus periculosè purgantia medicamenta administrari possunt eodem Hipp. teste Aph. 4. Aph. 1. etenim in principio conceptus ligamenta fœtus cum Matre tenuiora, infirmioraque sunt, in processu autem magis magisque in dies confirmantur: ad rursum in ultimis mensibus humore omni plus minus consumpto, quo glutinabantur, facilius ad Uterum discedunt, hincque Abortus: Argumento sunt pomorum pediculi. *Inedia prægnantibus periculosa.* *Mediis mensibus purgantia medicamenta minus periculosa.*

Curationis ratio inprimis victum humectantem refrigerantemque inter plenum, & tenuem medium; qualis iam præscriptus fuit à *Curatio.*

Clarissimo Medico; in hoc igitur contineatur, oportet.

Victus ratio. Illud tamen admonere volo, tribus de causis Nobilissimā hanc Mulierem paulo uberius cibandam esse; nam biliosissimi est temperamenti, ad hecticam febrem prona, & utero gerit mense ferè sexto; grandior enim fœtus pleniorem victum requirit, propterea quater saltem in die cibanda erit hoc ordine: hora nempe nona, vel decima loco syrupi consueti, pulli Gallinacei jusculum, in quo herbæ refrigerantes, simulque nonnihil attenuantes incidentesque præbullierint exhibeatur. Hora deinde decimaquinta, à quo tempore accessionis principium sex, vel septem horis distat omnibus largiori copia offerendus illi erit, ut panis tritus in jure pulli gallinacei excoctus cum ovi vitello uno, vel etiam altero, atque pulli junioris quarta pars: vinum nonnisi invitus concederem, sed loco vini magis mihi arrideret aqua cum coriandris excocta, non improbo tamen vini momentum multa aqua perfusum à clarissimo Collega semel tantum in prandio Nobilissimæ huic Mulieri concessum, præsertim cum mirum in imodum (ut audio) ab ea desideretur: prægnantes enim ubi pertinacibus desideriis suis frustrantur non rarò abortire solent.

Tertiæ cibationis tempus idoneum erit circiter horá vigesimam quartam; tunc enim accessionis primo insultu ferè inclinante ægro-

grotantis hujus pedes incalescunt; sed nihil aliud hac tertia cibatione propinandum consulo, quàm pulli Gallinacei jusculum, in quo cichoracea efferbuerint. Mox in pulli accessionis augmenti fine propè statum vel in ipso statu, hora nempe quinta vel sexta noctis cænare poterit, hac tamen lege, ut cœna prandio paulo parcior sit: propterea sumere poterit ferculum unum cum pulli Gallinacei junioris alæ summitate.

Neque obstat Hippocratis. Aph. xi. primæ sec. præceptum, Videlicet in accessionibus non solum ab omni medicamento, verum etiam à cibo abstinendum. Quandoquidem id intelligit Hipp. quoties aliquid urgentius non interpellet: hic autem & fœtus iam grandior & laborantis natura summam mediam maximopere detrectant, quo fit ut in accessionis vigore, cibum offerre necessum sit; idque minori incommodo hoc in tempore (ut Celsus etiam lib. 3. cap. 4. sentire videtur) quam in alijs temporibus, principio nempe, & augmento primo; declinatio enim accessionis, seu paroxismi pars censeri non debet. Reliqua autem ad victus rationem attinentia hic consulto omittam, quippe quæ ab eruditissimo Medico priore ex arte præscripta fuerint. *Obiectio.* *Solutio.*

De mittendo sanguine, quod quidem opus collegæ clarissimi animum suspendit, quid sentiam libere proferam. Si in tertiana pura *Vena sectio.*

mittere sanguinem licet primo transacto principio ubi bilis peccantis permistio cum sanguine jam facta est; quod quidem innuere visus est Gal. primo lib. ad Glauconem, ubi habet, in curanda tertiana pura bilem quamprimum exinaniendam esse; exinanitur autem primis diebus venæ sectione dein purgatione. De venæ sectione autem explicitè eo loci non egit Gal. quòd in generali Methodo curandarũ febrium apertè dixerit, in omni putrida febre sanguinem mittendum esse; tanto magis in tertiana notha præsidium hoc ex usu est, cujus manifestè meminit idem Gal. lib. primo ad Glauconem cap. proprio.

Venæ sectionis in febre putrida cõmoda. Quatuor enim ex hoc generoso præsidio putrida laborantibus commoda comparantur Causa inprimis morbosa, & continens detrahitur, febrilis calor infrænatur, remittiturque Putrescentium humorum calor pariter imminuitur; atque revulsio à foco putredinis, & obstructionis loco comparatur. *Obiectio.* Nec obstat Hipp. sententia Aph. xxxi. quintæ sectionis, videlicet Mulierem utero gerentem sanguine *Solutio.* detracto abortire. Id enim intelligere oportet de larga immensaque sanguinis evacuatione, qua universum fœtui alimentum detrahitur, propterea licet octava morbi dies præterierit, nihilominus quoniam in secanda vena dierum numerus non áttenditur Gal. teste lib. de Curandi ratione per venæ sectionem, ne opus hoc differatur, etiam atque etiam hortor.

Quòd

Quod ad præparantia attinet medicamenta peccantium humorum, consilium probo, ut in eisdem imperatis serapijs sumendis pergat, quousque coctionis signa manifesta appareant; quibus apparentibus purgandi erunt noxij humores syrupi rosacei solutivi unciis tribus cum Rhabarbari drach. una dissolutis in aqua Borraginis, in qua Myrobalanorum citrinarum, & chebularũ singularum drach. una præbullierit. Et quoniam (ut audio) Nobilissima hæc Mulier nauseabunda est, pronaque ad vomitum, maxime probo, ut à prima, vel ultima cibatione prout magis vel minus ad vomendum irritatur, evomere (sine tamen conatu) tenet: à cibo enim excrementa cum alimentis commista, ventriculoque humectato faciliori negotio vomitione educuntur. A vomitu postea iterum cibari commodè poterit, si ingestum antea cibum totum emoverit; sicco prius fomento ex Absynthio, rosis, & mentha excalfactis, vinoque potenti irroratis ventriculo ter quaterque adhibito, mox ventriculi regione oleo ex nuce moschata illita.

Humorum præparatio

Purgatio.

Vomitus.

Ad viscerum dyscrasias, & obstructiones

℞. Specierum Diarrhodon Abbatis an. scrup. 2.

Specierum Trochiscorum de Eupatorio an. scrup. 2.

Specierum Trochiscorum de Rhabarbaro an. scrup. 2.

Viscerum obstructiones, & intemperantias respicientia medicamenta.

 Cum

Cum syrupo de Absinthio formentur pilulæ numero decem.

Quarum tres sumat in aurora, & statim superbibat jusculum alteratum cichoraceis, & capillo veneris.

Linimentũ pro hepate. Interim illinatur hepatis regio mane, & vesperi ante cibum linimento parato ex cerati santalini unciis duabus, succi cichorei uncia media, succi Absinthij drachmis duabus, & aceti rosati momento. Ventriculi pariter regio hoc linimento illinatur.

Ventriculi linimentũ.

℞. Olei Nardini an. unc. med.
Olei Absinthini an. unc. med.
Olei Cydoniorum an. unc. med.
Galliæ moschatæ scrup. 1.
Ceræ albæ q. s.
Fiat linimentum.

Reliquum verò nunc est, ut remedia nonnulla proponamus ex ijs quæ, & assumuntur, & forinsecus admoventur ad tertianæ circuitus arcendos.

De assumendis.

Tertianæ circuitus infrænantia medicamenta.

℞. Succi plantaginis minoris unc. 1.
Aceti rosati unc. med
Croci grana 3.

Omnia simul subigantur: postea bibendum dato duabus horis ante invasionem paroxysmi.

De applicandis.

℞. Santali albi, & rubri an. drach. 1.
Farinæ hordei drach. 2.

Aloes

Aloes unciam mediam
Rosarum, Violarum an. drach. 1.
Cum succo Absinthij, & aceto fiat Cataplasma.

Applicetur hepatis regioni hora una saltem ante paroxysmi invasionem. Cum quibus omnibus ea etiam usurpanda sunt remedia tam interna, quam externa, quæ & à qualitatibus manifestis, & à tota substantia conceptum in Vtero usque debitum pariendi tempus conservare valeant.

De assumendis.

℞. Specierum Diamoschi an. drach. 1.
Specierum Diamargariton an. drach. 1.
Coaguli leporini pulverati an drach. 1.
Corallorum rubrorum drach. 2.
Misceantur omnia.

Fœtum in utero conservantia medicamenta.

Cujus quidem pulveris drachma media, cum aquæ plantaginis unc. 3. detur tertio quoque die hora una, vel altera ante cibum.

Inter extrinseca quæ apponuntur dorso, & locis maximè omnium commendo Vnguentum illud celebratissimum, de Comitissa appellatum.

Hæc est mea hoc in casu satis ancipiti sententia. Faxit Deus Immortalis, ut Nobilissima hæc Mulier facilè, & cito ab hoc gravissimo morbo vindicari possit.

De Capitis dolore intervallato, spirandi difficultate, tussi sicca, siti assidua, ventriculi imbecillitate, lienis tumore, macie, lenta febricula cum gravidationis suspicione. Pro Mag. D. Lavinia Bona lingua de Cicollinis Tudina. Consultatio XCI.

Hippocratis utile preceptum

In omnibus cognoscendis curandisque morbis, prim an unde quis ægrotare cæperit occasionem, indagandam esse, Hipp. scitè admonet: quamobrem ignorandum non est Magnificam hanc Mulierem tribus ab hinc annis post quartanam febrem, qua novem plus minuisse Mensibus correpta fuit; in commemorata iam vitia incidisse.

La' orantis historia.

Causa antecedens.

Vnde violato ex morbi diuturnitate innato calore, imminutis, & depravatis viscerum, ac præsertim ventriculi lienis, & hepatis coctionibus, indeque multis cumulatis excrementis sanguinem vitiosum membris alendis parum idoneum reddentibus, & corporis extenuatio, & lienis tumor, & a lienis tumore presso diaphragmate tussis illa sicca, spirandique difficultas unde accenso in partibus spiritalibus calore, febris illa putata, & assidua sitis subsequuntur. Rursum ventriculo male affecto, cerebrum in consortium trahitur, atque capi-

Causa propria

capitis dolor ille intervallatus inde pendet. Cæterùm, quoniam duobus abhinc Mensibus defeceruntilli Menses, jure optimo in dubium vertitur num vtero gerat.

Curationis scopi. His sic constitutis, perspicuum evadit quid agendum sit, ut Magnifica hæc D. à præsentibus molestiis vindicetur, & à futuris imminentibus malis præcaveatur: quippe in primis causis externis considerатè admodum occurrendum erit, victus ratione idonea, quæ omnibus aliis præsidijs in morbis diuturnis maximè præstat, teste Galeno in principio libri de victus attenuantis ratione.

Victus ratio. Hæc autem tenuis, moderatè attenuans, & incidens: temperata tamen in activis, & passivis qualitatibus hic ex usu erit.

Præparatio. Humores redundantes pituitosi, biliosi, ætatis, & anni temporis ratione, atque melancholici, qui à liene in ventriculum effusi tristem illum sensum efficiunt, apparandi, & apparati purgandi erunt phlegmagogis, cholagogis, & melanogogis blandioribus. Inter quæ purgantia medicamenta hoc unum magnopere probo.

℞. Rhabarbari electi drach. 1.
Myrobalanorum citrinarum an. drach. med.
Myrobalanorum chebularum an. drach. med.
Myrabolánorum Indarum an drach. med.

Cinnamomi electi grana 7.
Aquæ Borraginis unc. 5.
Misce pro potu in aurora dando.

Quod quidem medicamentum, minori tamen dosi, ex intervallis quibusdam repetendum erit, prægressa tamen tribus vel quinque diebus continuis præparatione altera hunc in modum.

℞. Decoctionis ex jure parvæ pullæ
Agrimoniæ, Betonicæ, Absinthij
Cichorei, scolopendriæ, & Borraginis unc. 5.
Syrupi de Betonica an. semiunciam
Syrupi de Fumoterræ an. semiunciam
Oxymellitis scyllini drach. 2.
Misce.

Vena sectio. A tertio syrupo primæ præparationis, sanguinis unciæ quatuor, vel quinque exhauriantur, secta vena salvatella appellata sinistræ manus, tùm ad revulsionem à visceribus obstructis comparandam, atque ad eventandum calorem partium spiritualium, tùm etiam ad evacuandos tantulum noxios humores sanguini commistos. Neque fœtus in utero concepti suspicio dissuadet; quandoquidem prægnantes, ac præsertim juniores, & sanguineæ primis in Mensibus, quo tempore fœtus pauco eget alimento, sanguinis missionem, parcè tamen sine ullo incommodo sustinent. Corpore hunc in modum purgato evacuatoque ad dissipandas totius corporis excrementorum reliquias, simul-

ſimulque ad roboranda viſcera. Chinæ radicum decoctum ex tenui jure pulli Gallinacei cum portiuncula ligni ſaſſafras paratum, viginti diebus continuis propinatum, maximopere conducturum ſperarem. *Chinæ decoctum.*

Mox pro ventriculo roborando internis, & externis remedijs utendum erit. *Ventriculum roborantia.*

℞. Diagalangæ an. unc. 1.
Diacimini an. unc. 1.
Diatrion pipereon an. unc. 1.
Conſervæ roſarum uncias duas
Miſce, cujus unciam mediam devorabit duabus horis ante prandium.

Et ſtatim Vini albi odoriferi (quòd ſubſtantificè humectat) unc. 1. cum dimidia, vel unc. 2. potabit.

Interim Ceratum maſtichinum ventriculi regioni applicabitur: ſumpto medicamento jam præſcripto ventriculum roborante diebus octo plus minuſvè, ab omni medicamento hebdomada ſaltem una feriabitur, deinde ad tollendum prorſus lienis tumorem remediis utendum erit, & externis emollientibus, & internis obſtructa vaſa reſerantibus.

Primi generis ſunt medicamentum ex Ammoniaco, Bdellio, Adipe, & medullis paratum, hypochondrioque ſiniſtro admotum, Dyachilon ſimplex cum gummis, & emplaſtrum de Meliloto. Interea, quæ obſtructa lienis, & hypochondriorum vaſa reſerare valent effica- *Medicamenta lienis duritiem emollientia.*

efficaciſſimum noſtrum hoc medicamentum eſt.

℞. Limaturæ Chalybis præparatæ ſcrup. 2.
Trochiſcorum de Rhabarbaro an. *ſcrup.* med.
Specierum Diarrhodon Abbatis an. ſcrup. med.
Caryophyllorum grana 3.
Conſervæ roſarum unc. med.
Syrupi de corticibus citri q. ſ. fiat bolus capiat horis quinque ante prandium viginti ſaltem diebus continuis cum moderato exercitio.

Lac aſininum, & aqua dulcis balneum.

Tandem lienis tumore deliteſcente, firmatoque ventriculo atque capitis dolore ceſſato ad reficiendum corpus univerſum extenuatum duo generoſa præſidia ſine mora uſurpanda propono: videlicet lac aſininum pluribus diebus de more dandum, & aquæ dulcis Balneum, modo certiores fuerint Magnificæ D. affines, & aſſiſtentes hanc gravidam nō eſſe. Certè ſi Hipp. Aph. 41. ſectionis quintæ ſignum ab aqua mulſa mulieri dormituræ data ſumptum verum eſſet, Mulierem hanc minimè gravidam eſſe affirmarem, quandoquidem mulſam dormitura ſumpſit neque ullum inde percepit dolorem: ſed ſignum illud non ſemper valet ob multas rationes, quas brevitatis cauſa hic conſultò omittam: quinimo nuſquā medicorum vulgus magis laborat, quàm in gravi-

gravidationis signis. Tot dicenda occurrebant in proposito satis difficili casu. Faxit Deus, ut salutaria, & prospera Nobilissimæ huic Mulieri succedant; quod quidem sperare nobis licet, tùm quoniam juvenis est bono habitu à natura conformata, neque remedia generosa propositis affectibus curandis opportuna hactenus experta est. *Præsagia.*

De Epilepsia pro Magnifica D. Bernardina de Duratis. Consultatio. XCII.

Entriculum Magnificæ Dominæ male affici, frigida humidaque intemperie cum humore laborare, ex tarda depravataq; eius coctione cum gravitatis cujusdam sensu, ac interdum dolore flatuoso, satis perspicuum est. *Partes affectæ, ac primum ventriculus.*

Vterum quoque frigida humidaque intemperantia cum similis materiæ præsentia coaffici multa ostendunt: Alba crudaque excrementa frequenter à locis Muliebribus emanantia citrà morsum ullum: Motus quidã inordinatus in imo ventre frequenter perceptus, perinde, ac utero gereret Mulier: atque gravitatis cujusdam in imo ventre sensus cum dolore quodam sub finem lumborum percepto eo loco, ubi uterus sacro ossi connectitur. *Vterus affectus.*

Cerebri affecti indicia sunt assiduus quidam (ut ipsa refert) mentis torpor cum pro- *Cerebrum affectum.*

pensio-

pensione in somnum, præter multa alia frigidi pariter, & humidi cerebri multis frigidis excrementis referti signa manifesta. Hinc colligitur caput Nobilis hujus Mulieris non solum per consensum ab utero, & ventriculo affici, verum etiam primario, & longa patiendi consuetudine.

Atque hi sunt præter naturam affectus Nobilem hanc Mulierem sollicitantes, non leves æquidem, neque contemnendi; verum, magis urget, majusque negotium nobis facessit affectus quidam Epilepticus, in quem diebus elapsis bis incidit gravi admodum cum molestia. A quo quidem symptomate obliviosa cum mentis, & sensuum torpore quinque circiter diebus permansit.

Epilepsia.

Epilepsiæ causa interna.

Hujus quidem symptomatis in genere functionum, & depravatarum (si motum convulsorium spectemus) & abolitarum (quatenus non solum sensitricis facultatis, sed etiam principis actio cessat) causa hic accepta fertur pravis vitiosis, ac penè veneficis vaporibus ab utero, & ventriculo malè affectis visceribus in caput sublatis, cerebrumque acrius ferientibus, ejusque virtutem expultricem usque adeo irritantibus, ut totum sese contrahat ad expellendum id à quo infestatur; quo fit ut constipatis coarctatisque potius, quàm obstructis ejus ventriculis, spirituum ad subjecta organa animalium transitus præpediatur. Hinc perspicuum evadit cerebrum in hoc affectu non

per

per essentiam,sed per consensum ab utero, & ventriculo coaffici, licet intemperatum cum sit,& excrementorum ferax, huic vitio valde opportunum sit.

Affectus hic cum,& propria essentia, & partis laborantis præstãtia magnus sit, mulieremque exerceat vigesimum septimum circiter annum agentem,curatu difficillimus censetur, tùm ætatis ratione, quippe qui ante pubertatem occurrit,mutuationem recipit,at post vigesimum quintum annum,ferè ad mortem usque miseros ægrotantes comitatur teste Hipp. septimo Aph. quintæ sectionis; tùm ratione sexus; Mulieres enim cum minus graviter in victus ratione delinquant, singulisque mensibus expurgentur Epilepsiæ minus sunt obnoxiæ. Si etiam alios præter naturam affectus spectemus ventriculi nempe, & uteri utique hosce magnos propria essentia appellabimus; ita ut nonnisi difficilem horum affectuum curationem futuram statuere possimus: Cæterum,& ætas adhuc juvenilis, & affectus ferè incipiens cerebrum potius per consensum,quã per essentiam fatigans, curationem præscribendam Dei optimi maximi auxilio ex voto successuram promittere videntur. Quæ quidem nec tantulum differenda est, quoniam ubi Epilepsia protrahitur in Paralysim, & Apoplexiam degenerare solet,|mortemque tandem afferre,ut ratio, quotidiana experientia, & Hipp. libello de Morbo sacro attestantur. *Præsagia.*

Cura,

Methodus medendi. *Victus ratio.* Curationis, & præcautionis ratio quatuor præsidia complectitur. Causas externas prohibentia per optimam victus rationem constanter observandam. Quæ, & tenuis esse debet, & attenuans, atque moderatè calefaciens siccásque *Vniversum corpus expurgantia medicamenta.* Evacuantia tùm excrementa extra uterum in cerebro ventriculo, atque universo corpore concepta, phlegmagoga nempe, nonnisi præparatione idonea prægressa, à quibus Errhina etiam imperanda erunt veluti cerebrum privatim expurgantia, tùm etiam in *Vterum evacuantia* utero ipso contenta, qualia erunt Pessaria, & injectiones frigidis crassisque humoribus evocandis accommodatæ: quorum omnium ampla est sylva apud omnes scriptores.

Viscera roborantia. Calefacientia, & moderatè siccantia tàm interna, quàm externa cerebrum, ventriculum, & uterum, ne in posterum tot excrementa accumulent, hac cautione, ut illitiones, fotus, insessus, & pessaria in hunc finem utero applicanda, adstringentia quoque medicamenta admittant.

Vtero firmando opportunare med a. *A capite repellētia.* Aversoria, ut quæ à capite præsertim noxios humores, & vapores revellant, in quem usum fonticulum in utroque crure ad partem internam paulo subtus genu ferro ignito excitatum quam maximè necessarium fore arbitramur: præterquam, quod hujus præsidij beneficio ab uteri venis derivatio non contemnenda habe- *Aversio ab utero, & de* bitur. Aversioni etiam gratia, sed ab utero, simulque derivationis causa à capite tertium quo-

quoque fonticulum in sinistro brachio magnopere conductorum pro comperto habeo. *rivatio à capite.*

De evacuantibus illud omittendum non est hoc in casu post universalem vacuationem purgationemque evacuationes quoque, & per cutim, per vomitum (si facilis sit) & per urinam, necnon per repetitas ex intervallis leves purgationes ex pilulis de hiera cum Agarico ab omnibus medicinam facientibus summopere commendari. Placuit autem hoc in loco alias evacuationis species ab ijs quarum paulo ante memini, proponere, quoniam peracta universali purgatione, atque excitatis auersionis causa fonticulis, modo vomitorijs medicamentis, modo leniter purgantibus, alias etiam urinam cientibus vicissitudine quadam utendum. *Evacuatio multiplex.*

In diureticorum usu illud etiam animadvertendum, quòd Apium alioquin huic operi valde opportunum, hoc in casu ob id suspectum esse; quoniam Epilepsiam (ut aiunt) movet. *Cautio.*

Ad evacuationem etiam venæ sectio attinet, quam consulto ex eo prætermisimus quoniam nobilis Mulier satis extenuata est, atque Cacochimia potius quàm Plethora laborat. Nec obstat quod Galenus de venæ sectione cap. ultimo adversus Erasistratum cuidam Epilepsia laboranti venam secuerit; ille enim multo sanguine abundabat, neque inediam sustinuerat: & tempus veris erat. Nihilominus *Vena sectio.*

Hhh revul-

revulsionis causa à capite, & derivationis gratia ob uteri venis sanguinis quatuor, vel quinque unciæ per hyrudines hæmorrhoidibus affixas, prima peracta purgatione utiliter exhauriri poterunt; quinimo cucurbiculæ etiam scarificatæ cruribus, & coxis ad partes internas applicitæ veluti locis, parti primo affectæ, utero nempe, propinquis, ex Gal. doctrina lib. tertio de locis aff. cap. 7. maximi erunt usus juxta etiam decreta ipsius Rhasis.

China decoctum. Post hæc ad evacuandas, & dissipandas excrementorum omnium reliquias Chinæ radicis cum ligno sassafras, & Peoniæ seminum portiuncula decoctum in jure paratum, & triginta saltem diebus propinatum maximam allaturum opem non diffidimus.

Remedia propria Epilepsiæ curanda designata. Tandem futuræ accessioni prophylacticæ in duobus efficacissimis, & probatissimis præsidijs (præter victus rationem congruam) est posita. Alterum in occipitio, & infra, qua summa vertebra cum capite committitur, inustum duobus in locis Cauterium, ut per ulcera perniciosus humor evadat; Etenim licet hic cerebrum patiatur per consensum: ex longa tamen patiendi consuetudine ita afficitur ut pravos succos assiduè accumulet.

Alterum.

℞. Bregmatis hominis combusti an unc. med.

Eboris ramentorum an. unc. med.

Seminis peoniæ an. unc. med.

Tor-

Tormentillæ, visci quercini an. drach. duas.

Quorum omnium in pulverem redactorum drach. una ex mulsa parata cum aqua peoniæ bis terque in hebdomada tribus saltem horis ante prandium propinetur in menses aliquot.

Quibus, & tertium addo præsidium ad imminentem Epilepsiæ paroxysmum cohibendum efficacissimum: nimirum, ut sanguinis paululum juxta talum utriusque cruris mittatur. *Vena sectio utrinsque pedis.*

Comitialis Paroxysmi præsentanea remedia sunt, membra primum in rectum extendere, vel corpus erigere, & pituitam ab ore extrahere, Rutam olfaciendam cum thymo, & Pulegio contritis, naribus supponere, Castoreo cum oleo ex lateritio lapide collum, & nucham illinire, totum os Theriaca vel Mithridatio fricare, item penna oleo lita vomitum concitare, si commodè fieri queat, dein Balanis acrioribus anum sollicitare, ac tandem vapores frictionibus, ligaturis, sicyisque super ventrem, aut internam femoris partes admotis distrahere. *In paroxysmo quid agendum.*

Neque (obsecro) tot proposita remedia, vel etiam laboris, & tedij plena Nobilem Mulierem detereant, quo minus propositam medicationem alacri animo aggrediatur. Etenim dicebat ille. Vt corpus redimas, ferrum patiaris, & ignem. Certè inter præsentes præter

naturam affectus. Comitialis maximum facessit negotium; quippe symptomatum immanitate corpus universum crudeliter efferat; omniumque contumacissimus est. Hęc cursim, & currenti calamo ob temporis angustiam literis mandavi. Faxit Deus immortalis, ut Nobili huic Mulieri salutaria contingant.

De Destillatione, vocis raucedine, spirandi difficultate, Tussi humida, thoracis dolore, febricula lenta, & assidua, & sanguinis sputo. Pro Illustri D. Hortensia de Rubeis Nobili Romana. Consultatio. XCIII.

Causa externa, & interna simul cum affectibus, & sedibus affectus breviter explicantur.

Obilis hæc Mulier ob multa errata in victus ratione commissa ad animi præsertim immoderatas passiones atque ad aeris frigidioris usum attinentia, frigidam cerebri intemperantiam contraxit sex circiter ab hinc mensibus: quem quidem morbum primi generis symptoma, depravata nimirum concoctio consequebatur: unde, & aliud secundi generis symptoma, excrementorum nempe proventus, atque destillatio adhuc perseverans originem duxit. Hæc autem non leves, sed asperas Arterias, quæ respirationis sunt instrumenta, procumbens, obstructionem, efflationem, & inspirationem prohibentem

tem,(unde,& spirandi difficultas, & tussis) procreavit. A tussi autem capite plenitudine quadam laborante vehementer concusso sanguinis sputum originem duxit; etenim sanguis inter tussiendum rejectus, non adeo paucus erat, sed niger, levis, linguam, & palatum commaculans, titillans, ad naresque grumos relinquens. Ab eodem humore in fauces, guttur, & asperam Arteriam delabente, interioremque ejus membranam asperiorem, atque inæqualem reddente, vocis raucedo suborta est. Cæterùm quoniam prohibita respiratione pulmones incalescunt, unde, & humores excrementitij, quibus destillationis causa abundant, computrescunt, ob cordis, & pericardij viciniam, febricula illa lenta, & assidua excitatur. Lateris quoque sinistri paulo supra costas mendosas causam interiorem referendam putamus in excrementa à cerebro pariter per asperam arteriam in pulmones prolapsa eorumque vestientem membranam distendentia. Ita ut perspicuum sit, nullam ferè corporis humani ægritudinem esse, quę non defluxione humoris alicujus è capite, aut excitari, aut incrementum suscipere possit. Atque de affectibus præter naturam, sedibus affectis, & causis tam internis, quam externis.

Iudicium. Cum affectus hi præter naturam plures sint, omnesque & propria essentia, & partium laborantium præstantia magni, nec non vetusti, & contumaces, quippe qui oppor- *Præsagia.*

tunis remediis ab erudito priore Medico ex Arte præscriptis minimè cesserint; Mulieremque exerceant in ætate potius deficiente, quam proficiente constitutam, non sine dubio prænunciare possumus Nobilem hanc Mulierem sanatam iri: nihilominus qm̃ melius nonnihil paucis abhinc diebus habere videtur, de futura salute non est diffidendum.

Victus ratio primum curationis caput. Vt Nobilis hæc ægra à præsentibus vindicetur molestijs, & à futuris imminentibus lethiferis morbis, phtysi nempe, & hectica febre, omni constantia sese contineat, oportet in vivendi regula à priore Medico præscripta, videlicet moderatè tenui, tantulum attenuante, in activis passivisque qualitatibus temperata, nonnihil tamen siccante. Hic autem unum minime silendum judico, nimirum aeris mutationem omnibus alijs præsidijs præmittendam esse.

Purgatio. De totius corporis purgatione, & capitis privatim per Errhina vocata medicamenta, nihil habeo, quod proponam, quoniam curationis partem hanc Vir Excellens (ut decebat) absoluit: Illud tamen addam, quòd humorum à capite in Thoracem delabentium aversionis causa, repetita per intervalla quædam purgatio ex pilularum de hiera cum Agarico drach. una cum granis iv. vel v. pilularum de Cynoglossa ad cohibendam simul fluxionem, multum emolumenti afferre poterit.

De

De sanguinis missione ab affectuum magnitudine indicata illud tantum Clariss. Medico considerandum propono, nimirum cum huic Nobili ægrotanti venæ quæ in sede sunt sanguinem interdum cum successu emittere iam antea consueverint, nunc si admotis hyrudinibus aperirentur, mirum in modum prodesse possent, licet diebus elapsis cubiti dextri vena jecoraria jure optimo secta illi fuerit. Cæterùm, quoniam præcipuum curationis caput, est in cerebro omnium malorum auctore firmando roborandoque ut medicamenta moderatè calfacientia, & siccantia Cephalica tàm interna, quàm externa repetantur, maximopere hortor. *Vena sectio.* *Cerebrum roborantia*

Huc etiam spectat, vel ligni Guaiaci decoctum; vel (quod magis probo) juris Galli annuli cum ligno sassafras, santalis rubris, & visci quercini ligno parati usus per aliquot dies, ut moris est : hujus enim decocti beneficio non solum cerebrum siccabitur, roborabiturque præsertim additis cephalicis siccantibus, verum etiam excrementorum omnium reliquiæ, vel etiam in pulmonibus conceptæ per ialytum utiliter dissipabuntur, præsertim si in ine ebullitionis Galli propositi addantur ad ebulliendum Thoracica simplicia. *Ligni sassafras decoctum.*

Quibus malo non cedente, ut caput stillicidium xv. saltem diebus continuis hora una de nore subijciat, quam maxime hortor. Aquæ autem thermales huic operi destinatæ sunt

 nitrosæ,

nitrosæ, & aliquantulum sulphureæ, quales sunt in Agro Senensi S. Philippi nuncupatæ, ab omnibus usque adeo celebratæ. Quibus non obstantibus destillatione adhuc pertinaciter persistente, aversionis gratia inurendum omnino erit Cauterium inter primam & secũdam colli vertebram. Tandem medicamentis fluxionem sistentibus frequenter utendum erit, quale est. Nostrum hoc remedium.

Stillicidiũ.

Aversio.

℞. Boli armenæ, Mastiches an. drach. 1.
Pirethri scrupulos 4.

Fluxionem cohibentia.

Cum Muccilagine Tragacanthæ fiant Trochisci ad magnitudinem lupinorum, quorum unum frequenter in ore teneat, atque dormitura Diacodionis in rotulis unciam mediam devoret. Interim, & Medicamentis topicis Thoraci admotis, & his quæ sumuntur conceptam pulmonibus materiam facilem ad expuitionem reddere, atque per halytum digerere tentandum, simulque Thoracicæ partes, tùm siccantibus, tùm etiam à tota substantia operantibus sunt roborandæ. Hæc est agendorum summa, quibus Deus immortalis aspiret faveatque rogamus.

Pulmonem expurgantia.

De

De Abortu statis temporibus succedente. Pro Illustrissima Matrona Romana. Consult. XCIV.

Pulmonis roborantia

ABortus symptoma uteri est in noxa functionum naturalium, & maximè retentricis, quæ in Illustriss. Mulieris utero pro nimia humiditate infirmo, pariendi debitum tempus antevertit, nec non ejusdem expultricis, quæ humorum peregrinorum mole, & morsu lacessita, partum pariter accelerat. Vt autem propositi affectus causæ diligentius indagentur, in memoriam revocanda sunt, quæ hac dere à Gal. scribuntur tertio lib. De naturalibus facultatibus cap. xij. nimirum Abortus causas internas tres esse ad uterum ipsum pertinentes, videlicet molem, pondus, & morsum, quibus, & duas addere soleo, flatuum nempe copiam, & fœtus in utero concepti imbecillitas. Quas omnes hic locum habere ex ijs, quæ nunc adducam luce clarius innotescet. *Affectus.* *Causa.*

Supponamus igitur Illustriss. hanc fœminam, ob fervidam Iecoris intemperantiam calido impensè temperamento secundum universum corporis habitum præditam esse; ideoque ejus sanguinem multa bile naturali refertum esse. Cæterum quoniam ab humido valde

Temperamentum duplex, naturale, & ascititium. cerebro, frigida, humidaque excrementa concoctricis diminutæ depravatæque causa cumulata per venas in corpus universum præcipitata, sanguinique commista pituitosum quendam habitum efficiunt: accedentibus pariter erratis in victu commissis, ac præsertim in usu herbaceorum, fructuum, & largo gelidæ potu.

Quæ quidem utriusque sortis excrementa ad uterum veluti ad totius corporis recremẽtorum sentinam prolapsa, & biliosa morsum inferentia, atque ut pituitosa, & crassa præ pondere, & mole fœtum quasi suffocantia, prementiaque immaturi partus causæ potissimæ censentur. Cujus quidem rei illud certissimum est argumentum, quod in mensibus statis temporibus erumpentibus, ubi sanguinis purgatio desierit, per biduum, aut triduum muccor quidam albus, ab utero Ill. Matronæ prodire consuevit, & horror eo tempore excitatur; quæ sanè indicia sunt ex Hipp. sent. lib. 1. de Morbis Mulierum, uteri acetabula pituitæ esse plena, unde etiam uteri eodem pituitoso humore irrigati, os pro naturæ congruo usu claudi, adstringique nequit. Quòd verò gravidis os uteri internum coarctetur Hipp. Aph. 5. Aph. 91. & Gal. lib. 3. de Natural. facultatibus ab initio testantur. Vtero autem peregrinis humoribus repleto, pariendi tempus anteverti, abortumque sequi, testatur Hipp. lib. 5. Aph. Aph. 45. Morsum quoque à bilioso humore

more pendentem, abortus concausam esse, dolores punctorij, ac pruriginosi uterum sæpius sollicitantes clarè ostendunt; quemadmodum, & imi ventris dolores cum rugitu, & tensione quadam flatuum copiam apertè cõmonstrant. Fœtus etiam imbecillitatem ad hosce abortus concurrere, ex eo depræhenditur, qm̃ qui in Ill, hac fœmina per abortum extruduntur tenues, & exiles admodum sunt, cum ligamentis, & involucris tenuibus, quòd quidem ex Hip. sent. lib. de Octimestri partu conceptus summam imbecillitatem demonstrat. Huic accedit, quòd fœminæ conceptæ masculis infirmiores semper sunt, quales fuere abortus hi, & hæc de Ill. fœminæ Abortuum causis internis dicta sufficiant. Vtrum autem præter errata in victus ratione ab externa illata violentia aliqua potius quam ab internis commemoratis causis ortum duxerit hujusmodi Abortus, video à Clarissimis Consultoribus in dubium revocari; quandoquidem cũ ter abortiverit annorum quatuor spacio tertio ferè semper Mense à conceptu, atque ante primum, & secundum abortum violentiam externam, casum nempe, & curru inordinatũ concitatumque motum, jure optimo qui ante me dixerunt, omnem horum Abortuum caussam in externa hujusmodi errata referendam esse arbitrantur. Nihilosecius autem, cum ex Hipp. sent. lib. 7. Epid. 71. quando Mulier gravida ictu, casu, plaga, aut quavis alia externa vio-

Fœtus.

Externa causa.

violentia abortit, id duobus vel tribus diebus ab erroris importunitate externi contingere solet, hujus infortunij in Ill. hac D. causam potissimam in externa adducta incommoda reijcere haudquaquam possum, quod inter hæc incommoda, & Abortus, plures prætcrierunt dies; non ibo tamen inficias errata isthæc externa, veluti internas causas moventia, momenti aliquid prægressis abortibus attulisse Agentium enim opera in patiente opportunè dispositо promptius, & facilius exercentur.

Medendi Methodus. [redacted]

Igitur ut provideamus, quominus in posterum abortus succedant, opere precium est causas abortus internas illidere, cerebri, & hepatis intemperies corrigere, peregrina excrementa intercipere, & avertere, ne in uterũ prolabantur, ac tandem uterum siccare, atq; roborare, simulque habita de causis externis providẽtia.

Præsagia.

Quosquidem scopos assequi non admodum facilè erit, tùm qm̃ uterus ex prægressis tribus abortibus imbecillitatem non levem iam contraxit, tum etiam quia errata in vivendi modo ut varia sunt, ita, & difficulter præcaveri possunt. Nihilominus qm̃ res agitur cum prudentissima & valde obsequenti Ill. D. ætatis proficientis, potius quam deficientis sperandum fore ut ab hoc infortunio præcaveri possit. Neque differendum est præcautionis opus, quandoquidem non solum hic agitur de prole suscipienda sed etiam de præcavendo imminenti ex abortu vitæ peric

riculo: siquidem in tertio hoc abortu Ill. hæc D. ob insignes dolores, & immensum sanguinis ex utero fluorem, in animi deliquium, & totius corporis perfrigerationem cum tanta molestia incidit, ut vitam cum morte quasi commutaverit: ita ut Hipp. 1. de Morbis Mulierum sent. pro Oraculo habenda sit, quando asserebat fœtus corruptiones seu Abortus lōgè periculosiores esse, quam legitimi partus: propterea, ut Ill. hæc Matrona rerum omnium externarum, sed causarum abortus evidentium importunitatem omni studio declinet, maximopere consulo, & hortor; victus nimirum ratione causis hujus infortunij internis adversa à Præclarissimis Viris præscribenda constanter retinenda. *Abortus partu legitimo periculosior.* *Victus ratio.*

Cum qua noxij humores tum biliosi, tum etiam pituitosi, ubi idoneis serapijs apparati fuerint, cholagogis, & phlegmagogis clementioribus non semel tantum purgandi erunt, secta prius vena jecoraria brachij dextri, tum ad eventandum hepatis calorem, & ad revulsionem quandam moliendam, tùm etiam ad inanienda vasa, quò faciliusmedicamentorum vires suscipere valeant, præterquam quod viscera omnia sanguine detracto, quoquomodo recreari solent, ut adnotavit etiam Gal. 4. in Acu. *Purgatio.* *Vena sectio.*

Mox medicamentis, & sumendis, & admovendis cerebrum siccandum roborandumque erit, Iecur autem refrigerandum.

Post

Viscera roboranda. Post hæc, ut genita in cerebro, atque etiam in toto excrementa ab utero avertantur revellanturque præter Errhina, & Masticatoria placida administranda, purgatio ex intervallis ex solo Rhabarbaro repetita mirum in modũ probatur, quemadmodum, & Cauteria duo, alterum in dextro alterum verò in sinistro brachio.

Aversoria.

Cauteria duo. Interim, ut excrementorum universum corporis habitum, uterumque & cerebrum præcipuè exercentium reliquiæ dissipentur, utq; viscera hæc siccentur, roborenturque Radicis Chinæ (si integra omnibusque numeris absoluta haberi possit) vel ligni Guajaci cum santalis rubris decoctum viginti saltem diebus omni moderamine propinatum, magnopere profuturum haud dubito. Præter hæc peculiaris quoque uteri justo humidioris cura est gerenda, Suffumigiis, Pessariis huic operi opportunis, atque insessibus ex decoctum simplicium citra insignem calorem siccantium, uterumque respicientium, quorum maxima est sylva apud Medicinæ Professores. Quibus, & illud addere placet, quòd in Agro Puteolano Thermales aquæ in hunc usum celeberrimæ scaturiunt Balneum Salviati appellatur. A quæ etiam Thermales, Aquarianæ dictæ pro insessibus hunc in usum magnopere probantur. Quæ omnia hactenus adducta remedia usurpanda sunt antequam Illustrissima hæc D utero gerat: cum vero iterum jam gravid fuer

Decoctum.

Siccantia medicamenta.

fuerit pro fœtu retinendo alijs utendum illi erit præsidijs,& internis,& externis. [illegible]

Inter intrinseca pulvis hic noster, si dum utero gestat frequenter ex Vino propinabitur, magnopere profuturum non dubitamus.

℞. Specierum Diamargariton utriusque unc.s.
Pulveris Cancrorum fluviatilium drach. duas
Coaguli leporini Pulverati drach.1.
Corallorum rubrorum scrup.2.
Misce.

Cujus drach.una ex Vini albi uncijs tribus, vel ex aqua plantaginis horis quatuor ante cibum bis,terque in hebdomada exhibeatur.

Inter extrinseca,quæ lumbis, spina dorsi libera relicta, & locis apponuntur, est inprimis unguentum celebratissimum Comitissæ appellatum : vel quod

Recipit Olei Mastichini, Olei Myrtillorum singulorum unciam unam,Boli Armenæ, Corallorum rubrorum,singulorum drach.unam, cum cera paratur unguentum. Item aliud, quod Recipit Thuris, Masticis an.unciam unam, cum cera pura, & oleo Omphacino fiat unguentum.

Illitum enim roborat uterum,& cotylidones. Quorum omnium probatissimum est ceratum subscriptum, quòd sæpius fœliciter usurpatur.

℞.Thu-

℞. Thuris, Masticis, Ladani an. unc. med.
Lapidis Æmatitis an. drach. 1.
Boli Armenæ an. drach. 1.
Coaguli leporis an. drach. 1.
Limaturæ eboris an. drach. 1.
Resinæ Pini q. s. fiat Ceratum. s. A.

Quod applicatum lumbis non immutetur nisi decem dierum spacio adhæserit. Detineaturque tribus à conceptu Mensibus, deinde auferatur. Quo tempore uteri regio Vnguento Santalino, & de Corticibus Castanearum bis in die illinatur. Interim utendum erit *prophylactice*, quæ circa causas morbificas tàm internas, quàm externas abolendas versatur. Cæterùm quoniam audio à doctissimis Viris in dubium revocari, num Illustrissimæ D. (si quando prægnans fuerit) Rhabarbarum seu aliud consimile catharticum clementer expurgans exhiberi debeat præcautionis gratia ab ipso abortu. Qua in re liberè dicam quid sentiam.

Quando prægnans purgari possit.

Cum Hipp. lib. 4. Aph. Aph. primo Mulieres utero gerentes purgandas non esse, nisi tribus servatis conditionibus; nimirum turgente materia, à quarto duntaxat Mense usque ad septimum, atque minori cum violentia testatum reliquerit; profectò purgationem, vel etiam levem primis Mensibus valde suspectam habeo, quòd humores qui in parte aliqua firmati sunt (docente Gal. eo loco), ne movere quidem oportet, tantum abest ut purganti-bus

bus medicamentis exagitandi veniant; quandoquidem (scribente eodem Gal. lib. 2. de Victu Morb. Acut. Com. xij.) purgantium omniũ medicamentorum natura, corporum quæ expurgantur naturis contraria, atque ut quispiam dixerit letalis, & deleteria est. Huic accedit, quòd in primis tribus mensibus fœtus ligamẽta parum sunt robusta, atque adeo fœtus ipse in utero haud satis firmatus est; unde ob purgantis medicamenti motum, promptè disrumpuntur.

Porrò Rhabarbarum, quod Mesues, Musa, & alij complures prægnantibus etiam tuto dari posse censent minimè probamus: Nam hoc ipsum, ut pluribus constat experimentis, & Arabum etiam testimoniis, humores in venis existentes valenter attrahit educitque. Quapropter sua illa agitatione non modo gravidis, sed interdum etiam alijs tùm Viris, tùm Mulieribus non levem molestiam infert, præterquam quòd ex desidendi frequentia, quæ hujus sumptionem sequitur, nonnunquam febris etiam excitatur. Quamobrem ab omni purganti medicamento primis duobus, vel tribus imprægnationis mensibus abstinendum consultius semper fore duxi: nisi quid magnopere urgeat.

Rhabarbarum prægnantibus denegatur.

Et hæc dicenda ex tempore occurrebant in gratiam Illustrissimæ Matronæ, quæ ut fœtus opportunum concipere, fœliciter gerere, atque

edere, Deum Optimum Maximum, ex toto pectore precamur.

De visione diminuta. Pro D. Curtio Vicinio Neapolitano. Consultatio. XCV.

Imminutæ visionis causa.

Onsideratis diligenter his, quæ à Clarissimis Viris non minus doctè, quàm eleganter nunc explicata fuere, facilè adducor, ut credam imminutam in Nobilissimo Viro multis abhinc diebus visionem non aliunde proficisci, quàm ab inopia, & tenuitate spirituum visualium ad oculos delatorum. Quorum quidem vitium utrumque cum à duplici causa pendere possit, cerebri videlicet imbecillitate, & nervorum opticorum adstrictione, utra earum in hoc vitio prævaleat, diligenter discutiendum. Ego autem procul dubio arbitror defectus, & tenuitatis spirituum causam in nervorum obstructionem, seu adstrictionem potius, quàm in cerebri imbecillitatem referendam esse; quandoquidem facultates omnes aliæ sensitrices, motrices, principes ad omnia sua obeunda munia egregiè valent.

Causæ evidentes.

De causis evidentibus illud tantum dixisse satis fuerit, quòd Nobilissimus hic Vir ob diuturnos mentis, & corporis labores, longaque & incom-

incommoda Itinera, cerebro refrigerato, ideoque ejus coctione vitiata, pituitosa cumulata excrementa ad nervos præcipitata obstructionem, seu adstrictionem illis apportarunt.

Ita ut vera curandi ratio postulet, ut ante alia mali principio occurratur, scilicet, ut cerebrũ pristino temperamento restituatur, necnon excrementorum fluxus à nervis ad alias partes avocetur, tùm pituitosus humor in opticis cõtentus omni studio excindendus est, simulque conandum, ut nervi, & omnes oculi partes pro viribus roborentur, visualesque spiritus, limpidi reddantur. *Scopus curationis.*

Quæ cuncta prorsùs consequi peratduum fore puto, quòd affectus, & causæ admodum inveteratæ, & contumaces sint, resque cùm Viro agatur ætatis deficientis potius quàm proficientis. Operis etiam difficultatem maximam illud ostendit, quòd debilia præsidia in peniciores adeò partes vix deferri possunt: & fortia, alias oculi partes, alioqui ex longa patiendi consuetudine, & spirituum defectu obsoletas non leviter offendent. Veruntamen cum nondum generosa ulla remedia explorata esse intelligam, cumque Nobilis hic Vir omnem in peritissimorum Medicorum præceptis observandis summam constantiam polliceatur. *Præsagia.*

Itaque quàm primum medicatio instituenda erit, victus rationem tenuem, extenuantem, modiceque calefacientem causis morbificis adversam præscribere oportebit. *Victus ratio.*

Purgatio. Mox universum corpus phlegmagogis expurgandum erit; necnon cerebrum ipsum masticatorijs assiduè usurpatis. De Errhinis autem cogitandum non est, quippe quæ laborantibus oculis sint valde suspecta. Post hæc, ut primum præcipuumque scopum assequamur.

Cerebrum roborantia. Medicamentis, & internis, & externis studendum erit excrementorum cerebrum, & nervos visorios exercentium reliquias dissipare, caputque siccantibus, & calfacientibus roborare. Qualia erunt, Ligni Guaiaci cum *Visci* quercini portiuncula, & cephalicis ocularibusque simplicibus decoctum aliquot die de more propinatum. Conserva Anthos, Betonicæ, Eufragiæ, & interdum Mitridatica confectio. Capitis lotio frequens ex lixivio cùm simplicibus calfacientibus siccantibusque parato. Necnon Ceratum à Montagnana descriptum anterioribus capitis suturis admotum.

Avertentia. Pro explendo secundo scopo inter alia avertentia auxilia non solum vesicantia foveolis, quæ sub auribus sunt applicanda erunt, verum etiam, & Cauterium inter primam, & secundam vertebram diu gestandum inurendum erit.

Tandem pro detergendis expediendisque opticis nervis interceptis, simulque oculorum partibus omnibus roborandis, his remediis utendum erit.

℞. Con-

℞. Conservæ Euphragiæ unc. I.
Nucis moschatæ an. drach. med.
Macis an. drach. med.
Cinnamomi an. drach. med.
Caryophyllorum an. drach. med.
Seminum fœniculorum drach. I.
Mellis despumati q. s.
Fiat electuarium.

Obticos nervos roborantia, & detergentia medicamenta

Cujus drach. duæ mane, & vesperi duabus horis ante cibum devorentur. Eodemq; tempore suffitus ex fumo Rutæ, Fœniculi, Euphragiæ, & lacrymarum hederæ in aqua Rutæ stillaticiæ excoctarum oculis adhibeatur. Collyrium etiam paretur ex Mellis uncia una cum succi fœniculorum depurati in vase Æneo cum folijs auri purissimi unc. tribus sanguis quoque Palumbi recens Collyrij modo in oculos instillatus mirifice ad hoc valet. Peucedani etiam succus cum pari portione succi fœniculi, & sexta parte seminis Raphani hortensis in pulverem redacti, & cum melle subactus in vase Æneo, atque Collyrij modo administratus benefacit mirum in modum non solum ad dissipandos detergendosque humores nervis opticis impactos, verùm etiam ad roborandas omnes oculorum partes.

Suffitus. *Collyrium.* *Sanguinis Palumbi.* *Collyrium alterum.*

Illud autem perpetuò observandum, ut si quando fortiori Collyrio utendum fuerit, præstabit oculos prius, vel lacte muliebri recenti, vel mulsa admodum diluta abluere, non æquidem per spongiam hoc liquore imbutã,

Observatio.

ſed per vitream ampullam roſtriſos arctiſſimum habentem, inſtillato,ſenſim in oculos liquare. Quod verò ad ultimum attinet ſcopum, videlicet, ut ſpiritus à cerebro per opticos in oculos copia, & ſubſtantia convenienti deferantur, licet nullo alio præſidio opus eſſe videatur, quòd opus hoc totum in medicamentis iam propoſitis ſit poſitum, detergentibus nempe, & opticos meatus ab infarcto humore liberantibus, nihilo ſecius opportunum fuerit Collyrium quoddam mihi probatiſſimum hic deſcribere, cujus quidem uſu frequenti non ſolum oculorum partes omnes mirificè roborantur, verum etiam ſpiritus viſorij limpidi redduntur. Quod Collyrium Hollerius Medicus Pariſienſis celeberrimus à Vetuſtis quibuſdam Medicinæ Auctoribus accepit. Hoc enim viſum cœco novem annorum reſtituiſſe ſcribunt. Eſt autem hujuſmodi.

Aqua mirabilis pro viſu acuendo.

℞. Succi Apij an.unc.1.
Succi fœniculi an.unc.1.
Verbenæ an.unc.1.
Chamædryos an.unc.1.
Pimpinellæ an.unc.1.
Caryophillatæ an.unc.1.
Salviæ an.unc.1.
Chelidoniæ an.unc.1.
Rutæ an.unc.1.
Centinodiæ an.unc.1.
Morſus Gallinæ an.unc.1.
Caryophyllorum an.unc.1.

Farinæ

Farinæ volatilis.an.unc.1.
Piperis Crassiusculè triti an.drach.3.
Nucis moschatæ an.drach.3.
Ligni Aloes an.drach.3.

Omnia immergantur in urina pueri incorrupti,& sexta parte, Vini Malvatici. Bulliant brevi tempore: tùm exprime,& percola. Repone vase vitreo bene obturato; hora somni singulas guttas,singulis oculis instilla.

Rursus præterea quæ de victus ratione in communi dicta ante fuere nonnulla ad institutum pertinentia specialia hic addere placet. Dum vindemiarum tempore mustum effervescit, flores Euphrasiæ inijciuntur, Vinum repurgatum asseruatur, quod in mensa epotū singulari est remedio. Vinum quoque flavum, & limpidum,in quo hyssopus,& Ruta decocta sint in prima mensa præbibitum maximi hoc in casu usus est. Quemadmodum, & ova recentia hoc pulvere superjecto.

Pulvis visum recreans.

℞. Nucis moschatæ drach.1.
Caryophyllorum scrup.2.
Satureiæ an.scrup.1.
Ligni Aloes an.scrup.1.
Ligni Sassafras an.scrup.1.
Cinnamomi an.scrup.1.
Misce,& pulverizentur subtiliter.

Thymus in cibis caliginem abigit. Pica cocta,& esitata spiritus visiles reparat. Ad idē prodest Nux moschata condita,quotidie sumpta. Quemadmodum,& Myrobalani chebulæ cōditæ.

Thymus. Pica. Mirobalani chebulæ.

ditæ. Hæc enim non ſolum oculos roborant, ſpirituſque viſiles clariores reddunt, verùm etiam, & cerebrum totius mali fortem ſiccando confirmant. Quod ſanè viſcus intemperie quidem laborat frigida, & humida, verùm non uſque adeo imbecillum eſt, quin viſiles ſpiritus copia, & ſubſtantia viſioni edendæ ſufficientes procreare poſſit, ita ut vitij hujus cauſa antecedens potius eatenus dici poſſit, quia collecta excrementa in ſubjectos neruos demittit. Tot dicenda occurrebant pro imminuta viſione reparanda firmandaque in gratiam hujus Nobiliſſimi Viri. Quibus Deus Immortalis aſpiret faveatque rogamus.

Tacitæ objectioni reſponſio.

De Vertigine. Pro D. Angelo Mariano Lucenſi. Conſultatio XCVI.

Ertiginis morboſæ, in quam egregius hic Vir citra cauſam externam manifeſtam, vel levi admodum occaſione ſæpe incidit, cauſam interiorem proximamque ſpiritum animalem in cerebri anterioribus præſertim ventriculis inordinatè motum eſſe haud dubium eſt.

Vertiginis cauſa communis.

Hujus autem inordinati ſpirituum animalium motus cauſa eſt vapor frigidus in cerebri ventriculos irrepens, qui in plexu choroide ſpiritus, & humores exagitans, & variè impellens,

Vertiginis hujus cauſa propria.

lens, turbulentos sensus motusque reddit. Porrò vapotem tùm calidum, tùm etiam frigidum Vertiginem excitare posse, scriptum reliquit Gal. lib. tertio de loc, aff. ca. viij. Et tertio Aph. xxiij.

Quòd autem vitium hoc à frigido vapore una cum ejusdem conditionis minera cerebrũ occupante originem ducat, Capitis assidua gravitas cum quadam frequenti in somnum propensione, atque mentis torpore quodam apertè indicant. Ita ut vertigo hæc non aliarũ partium consortio, sed primario cerebri affe-ctu censenda sit. Hic autem humor, & vapor non continenter, & assiduò, sed circuitibus, & quoties evidentis causæ, vel etiam levis admodum impulsu cietur, exagitari consuevit.

Cujus quidem humoris frigidi proventus, *Causa evidens.* non solum cerebri frigidum humidumque temperamentum huic Viro congenitum consequitur, verùm etiam, & errata in vivendi modo commissa, & præsertim in aeris frigidioris usu, quando longa habuit itinera per loca frigida.

Quocirca si nobis est curæ Nobilem hunc *Scopi.* Iuvenem ab hac molestia, & ab imminentibus periculis præservare, necessum est inprimis omni studio, & sedulitate procurare, quo minus cerebrum excrementa inposterum colligat, idque & congrua victus ratione, & medicamentis tàm internis, quàm externis cerebrum roborantibus, prægressa tamen, & totius

Iii 5 cor-

corporis,& capitis purgatione idonea.Deinde genita in cerebro excrementa derivanda e- runt.

Præsagia. Quos quidem scopos explere, finemque intentum assequi non admodum arduum existimo. Quandoquidem affectus hic nec vetustus, nec insignis est, & rarò citra externam occasionem, levem tamen, accessio vertiginosa recurrit. Ægerque iuvenis est: seque promptissimũ exhibet ad omnia illi præscribẽda remedia. Quæ quidẽ, nec differenda sunt, nã vertigo affectus est Epilepsiæ, & Apoplexiæ proximus, ut egregia notavit Gal. Aph. iij. sententia 17. Igitur ad victus rationem nunc venio.

Victus ratio. In qua instituenda aer inprimis eligendus est calidus, quòd vaporis materia frigida sit. Somnus moderatus sit. Quies imperanda quidem, verùm motus jejuno ventriculo moderatus non denegatur, modo capite, & dorso inclinato non fiat, Vt animadvertit Gal. lib. v. De tuenda sanitate cap. 3. Quod ad oculorum motum attinet, ne objecta profunda, quæ vehementer agitantur, aut quæ in gyrum moventur, luminosaque intueatur, magnopere hortamur. Aluus lubrica omni Arte servari debet. Cibi quatenus spirituum animalium motum respiciunt, crassefacientes, & calefacientes esse debent. Atque in ultima Mensa Diacydonitem unciam mediam, & pulveris coriandri drach. mediam, cum Mellis rosacei modico devorabit, Potus sit cum Aetio Vinum album,

album, tenue, non vinoſum, non valde vetus, & moderatum. In ſumma victus inclinare debet ad tenuem, moderateque calidum, ſi vaporis mineram reſpiciamus.

Victus ratione hunc in modum imperata, pituitoſus humor cerebrum exercens apparandus erit, Oxymellite ſimplici, ſyrupo de Betonica, & Melle roſaceo, & alijs conſimilibus mitioribus ſyrupis cum aquis, aut decoctis ejuſdem facultatis. *Apparatio*

Apparatus humor purgandus erit hoc Medicamento. *Purgatio.*

℞. Diacatholicon unc. med.
Diaphœnicon drach. 3.
Agarici Trochiſcati ſcrup. 2.
Specierum hieræ ſimp. drach. med.
Mellis roſacei ſolut q. s.
Fiat bolus.

Quod ſi Iuvenis hic Pharmacum diſſolutum, ac potandum magis affectaret, hæc eadem cum ſalviæ decocto commodè diſſolvi poterunt. Cæterùm quoniam affectus hic cõtumax, & diuturnus eſſe ſolet, ita ut reiteratis interdum purgationibus opus ſit, ſumpto initio à levioribus ad valentiora, præcedente ſemper opportuna præparatione, ſi affectus hic medicamentis præſcriptis non cederet, Pilulæ nunc deſcribendæ ex intervallis frequentibus devorentur, quippe quæ efficaciſſimæ ſunt ad affectum hunc demendum, ſimulque

ad

ad caput,&omnes sensus confirmandum. Sunt autem hujuscemodi.

Pilula probatissima.

℞. Agarici electi drach. 2.
Colocynthidis drach. 1. cum dimid.
Myrobalanorum chebularum unc. 1.
Seminum Maioranæ an. scrup. 1.
Seminum Rutæ an. scrup. 1.
Seminum Peoniæ an. scrup. 1.
Zinziberis, Asari, Piperis an. scrup. 1.
℞. Nucis moschatæ an. drach. med.
Cubebarum, Caryophillorum an. drach. med.
Xyloaloes, Mastichis an. drach. med.
Cardamomi, Spicenardi an. drach. med.
Hellebori scrupulos 2.
Salis Gemmæ an. gran. 5.
Nitri an gran. 5.
Aloes hepaticæ pondus duplum, fiant
Pilulæ cum benedicta.

Quarum vel drach. una bis, terque in Mense, vel scrupulus unus tertio quoque die utile propinabitur.

Caput purgantia.

Interim vacuatio per loca propinqua (Derivationem appellant) per Errina, & Masticatoria minimè omittenda erit.

Mox ad dissipandas peregrinorum humorum reliquias, iugiterque pro capite siccando, roborandoque medicamentis tàm internis, quàm externis utendum erit. Inter quæ primum obtinet locum. Theriaca magna, aut Mithridatium, Diagalanga sumpta frequenter

Caput roborantia interna.

cum

cum aqua salviæ, atque confectio Rorismarini. Oleum rutæ, oleum laurinum, oleum costinum, aut ex Castoreo pro illinendo capite. Capitis lotiones semel, bisve singula hebdomada lixivio ex cinere vitis, & quercus parato, in quo Bacchara, Betonica, Stœchas, nec non Agaricus præbullierint. Quibus malo non cedente confugiendum esset ad Emplastrum ex cepa, ruta, scilla, serpillo, & saturea cum melle, & oleo chamæmelino paratum, & capiti deraso cum lana succida admotum. Hoc enim omnem contumacem, diuturnamque vertiginem tollit. *Topica.* *Emplastrū*

Quòd autem ad tertium, postremumque scopum attinet, præter Errhina, & Masticatoria antea commemorata, vertigine repetente, ad majorem derivationem à capite moliendam, inustum inter primam, & secundam vertebram cauterium summopere laudarem. De alijs Chirurgicis præsidiis ita sentio. Licet affectus hic sanguinis missionem ex eo postulare minimè videatur, quia à frigido pendet humore minimè sanguini permixto, nihilosecius, quia res agitur cum Iuvene satis firmo, & robusto sanguine etiam abundante, venæ sectio inter hujus medicationis initia utique celebranda erit, ut vasa nonnihil exinanita medicamenta dein administranda facilius admittere valeant. Sanguis igitur ab initio mittendus erit ex vena Iecoraria brachij dextri ad octo vel novem uncias. De alio Chirurgico opere, vide- *Cauteriū derivationis gratia à capite.* *Venæsectio.*

Arteriarū sectio hic non admittitur. videlicet de arteriarum capitis sectione à Gal. lib. sexto de tuenda valetudine capite nono usque adeo celebrata, nihil dicendum puto; quòd Vertigo hæc non à vapore per arterias externas caput petente proficiscatur, sed à frigido (ut antea dictum est) humore, & vapore caput exercente. Atque de vertiginis Nobilem hunc Iuvenem ex intervallis molestantis præcautione dicta sufficiant.

Quid in accessione agendum. De præsidiis in vertiginosa accessione administrandis, pauca habeo, quæ proponam, quoniam vertigo hæc levis est, ac sponte evanescit. Quod si tamen forte fortuna inposterū pertinacior repeteret, frictionibus partium infernarum, cucurbitulis cruribus, coxis, & natibus sine incisione, & vinculis dolorificis, vel etiam acrioribus clysteribus diversionis gratia utendum esset: necnon odorata calida ut ex Moscho, vel Ambra naribus supponenda, ad recreandos spiritus animales. Et hæc de præcautione, & curatione Vertiginis Nobilem propositum Iuvenem sæpe sollicitantis satis sint dicta. Faxit Deus ut omnia ex votis illi, nobisque succedant.

De

De Muliebri profluvio pro Perillustri, & Nobilissima Matrona, Consultatio. XCVII.

X ornatissimis, elegantissimisque Vincislai Lazari Medici celeberrimi, litteris accepi Perillustrem, & Nobilissimam Matronam duplici præter naturam affectu sollicitari: Melancholia, & uterino fluore: Quæ ad priorem spectant affectum cōsultò missa faciam, quòd iam iam intellexerim ab altero Consultore, Vincentio Balducio Medico in Vrbe insigni, Perillustrem, & Nobilissimam propositam Mulierem affectu melancholico non amplius laborare, neque ullam nunc recursuri mali hujus suspicionem superesse; quippe quòd animi passiones quædam vitij hujus evidentes antea causæ, nunc prorsus desierint; ita ut hic de altero dumtaxat affectu, nempe de uteri albo fluore agendum sit. *Morbi historia.*

Affectus symptoma secundi generis, excremētorū nempe, aliud primæ classis symptoma consequitur, depravatam videlicet ingestorum alimentorum coctionem, ob frigidam, humidamque ventriculi intemperantiam. Vnde excrementorum per venas ad uterum delabentium proventus, indeque uterinus hic fluor. Quibus etiam excrementis, materiam *Affectus.* *Causa interior.* *Causa externa.*

non

Fluoris materia, quanam sit. non paucam suppeditant errata in victus ratione commissa, ac præsertim in usu frigidorum ciborum, & potuum, atque in corporis exercitio prorsus neglecto. Porrò fluoris hujus materiam frigidam esse, pituitosque humoris naturam proximè emulantem, ex horum quæ ab utero destillant colore albo, & substantia tenui, facile est intelligere.

Pars affecta. Quæ quidem materia cum rudimenta sua ex ventriculo egrè concoquente sortiatur, quis affirmare posset hic non uterum, sed ventriculum dumtaxat sedem esse affectam; quòd senserit Gal. tertiò de causis symptomatum cap. ultimo, & sexto de locis affectis cap. quinto, Muliebre profluvium hujusce generis contingere utero nullo modo malè affecto. Quod quidem nonnisi invitus vix admittere possum, quippe qui comperto habeam in omni Muliebri profluvio uterum eatenus saltem coafficì, quatenus peregrina excrementa, tùm copia, *Curationis scopi.* tùm qualitate infestantia admittit. Quibus hunc in modum constitutis, minimè arduum est assequi quosnam scopos oporteat curaturum Medicum ante oculos habere in vitij hujus curatione ex Arte constituenda. Primus itaque scopus erit, omni studio prohibere, quo minus excrementitij humores in ventriculo, atque in toto corporis habitu cumulentur, idque tùm congrua victus ratione instituenda, tùm medicamentis ventriculum pristino tem-

temperamento restituentibus, prægressa tamen universi corporis purgatione idonea. Alter scopus erit excrementa necessariò genita ab utero in alias partes deflectere, evacuatione nempe per urinam, & per sedem, derivationis gratia; nec non per sudorem, atque per vomitum revulsionis causa. Tertius postremusque scopus erit uterum moderatè exsiccare, atque confirmare.

Quos quidem scopos cunctos explere non admodum facile erit, tùm ob affectus vetustatem, tùm etiam ob contrarias viscerum intemperantias, ut ventriculi frigidi, & hepatis justo calidioris. Verùmenimverò, & Adolescentia, & Perillustris, ac Nobilissimæ Matronæ prudentia, obsequentiaque fœlicem medicationis instituendæ successum fore pollicentur. Igitur victus ratione instituta calfaciente, & siccante, tenui atque extenuante, moderate tamen, tū ætatis, tùm etiam calidi siccique corporis totius habitus temperamenti ratione, quamprimum aluo ex Melle rosaceo solvente, vel ex Diacatholicone lenita. *Præsagia.* *Victus ratio.*

Apparandi erunt excrementitij humores syrupo de Betonica, Melle rosaceo, & syrupo de Endivia, cum aquis, vel decoctis consimilibus. *Præparatio*

Apparati purgandi erunt phlegmagogis blandioribus, qualia sunt Agaricus, Rhabarbarum, & Hiera. *Purgatio.*

Kkk De-

Ventriculus roborãdus. Deinde ventriculo roborando Medicamentis sumendis,& forinsecus admovendis modicè celefacientibus incũbendũ erit. Interquæ primũ locũ obtinet aqua Tetutiana, quinq; vel sex dieb⁹ de more epota, quippe quæ ventriculum detergat, calefaciat,& siccet, neque in jecur feratur. Quo tempore hepatis regio mane, & vesperi jeiuno ventriculo illinenda erit cerato santalino, cum Cichorei succo, & aceti modico. Post hæc, derivationis gratia, Diureticis utendum erit, ut Appij, & Asari decoctũ ex aqua Cichorei paratum. Interimque vel mollioribus Clysteribus, vel clementioribus phlegmagogis minori dosi repetitis ex intervallis quibusdam lenienda erit aluus.

Aqua Tetutiana vires.

Derivantia Medicamenta.

Revellentia Medicamenta.

Mox revulsionis gratia, & vomitus interdum ab assumpto cibo citandus erit, modò Perillustris, & Nobilissima Matrona facilis sit ad vomendum, nec eo tempore consueti mẽses prodeant. Simulque totius corporis perfrictiones linteo molliore, ad dissipanda per halytum redundantia in corpore excrementa, imperandæ erunt; frictiones autem asperiore linteo,& validiore: Galeni more hic non libenter admitterem, ratione calidi siccique Nobilissimæ Mulieris temperamenti.

Quibus usurpatis præsidiis, malo non cedente, decoctum ligni Guaiaci cum santalis rubris, ex aqua hordei,& Cichorei paratum, foliis etiam Cichorei,& Plantaginis, nec non seminibus Coriandri, & Melonum in fine ebulli-

bullitionis additis per dies saltem viginti datum, summopere conducturum sperarem.

Tandem, ut uterus corroborari tutò possit, ea usurpanda sunt prius remedia, quæ materiam in utero conceptam evacuare possint, nimirum quæ attenuandi, & detergendi vim habeant. In quem quidem usum varia administrari solent ab Hipp. & ab aliis pessaria, quæ quidem non improbo, verùm injectiones, & insessus ex aquis Thermalibus ferreis, aluminosis, & nonnihil sulphureis, alijs præsidijs huic operi destinatis semper anteponerem: Hujus generis sunt aquæ Porrettanæ quæ in Agro Bononiensi scaturiunt, quas ut Perillustris, & Nobilissima hæc Iuvenis opportunò tempore adeat etiam atque etiam hortamur.

Vacuanda materiam in utero ex tentam.

Post quarum quidem aquarum usum, ad firmandum magis uterum, injectiones, vel insessus ex aqua chalybeata, in qua rosæ Myrtilli, Lignum Aloes, & Santali omnes præbullierint summopere probo.

Quibus omnibus peractis, si vitium hoc pertinaciter persistat, Electuario mihi hoc in casu sæpe fœlici cùm successu usurpato utatur

Electuariū Muliebri profluviō tollendo destinatum.

℞. Gummi Arabici an. drach. 2.
Tragacanthæ an. drach. 2.
Coralli utriusque an. drach. 2.
Cinerum putaminum ovj an. scrup. 4.
Cornu Cervi an. scrup. 4.
Seminum Anethi an. scrup. 4.

Succini an.ſcrup.4.
Mellis roſati q.ſ.

Fiat electuarium.

Cujus uncia media horis ſaltem duabus ante cibum devoranda exhibeatur. Deinde ſtatim ſuperbibat aquæ plantaginis uncias quatuor Vini ſubrubri unciis duabus.

Vterini fluoris incommoda.

Tot dicenda occurrerunt pro vindicanda Perilluſtri,& Nobiliſſima Muliere ab hoc moleſto uterino fluore. Cujus quidem maxima eſt habenda ratio, cum Mulieres quas exercet ſteriles ut plurimum reddere ſoleat, vel etiam grauidis Abortum parere. Iam vero de Melancholico prægreſſo affectu aliquid etiam dicendum puto, licet nunc non urgeat.

Igitur ſi ob immenſum jecinoris incendium, ac varias, & copioſas hypocondriorum obſtructiones inpoſterum tetri vapores in caput ſublevarentur, immaginationeſque falſas inducerent.

Victus ratio in melancholico affectu obſervanda.

Præſcripta victus ratione tenui, atque moderatè extenuante habita ratione frigidorum humorum ventriculi ægrè concoquentis culpa cumulatorum, non admodum tamen calfaciente, ob hepatis calidam dyſcraſiam, quorum omnium huc ſpectantium ſumma hæc eſt, ut à crapulis abſtineat, atque in omnibus rebus non naturalibus vocatis, ita ſeſe gerat, ut nec ullas cruditates committat, nec excrementa cruda, viſcida, & copioſa gignat, ab omni-

omnibusque immoderatè calfacientibus abstineat. *Victus rationis compendium.*

De Pharmacorum administratione suademus ut alvus iterum leniatur Diacatholicone, & Hieræ modico. *Ventris lenitio.*

Deinde materia præparetur agrimonij, Cichorei, Borraginis, Buglossi, & melissæ decocto cum syrupo de pomis, & succo Borraginis. *Præparatio*

Postremo expurgentur humores Rhabarbaro, Agarico, & Myrobalanis citrinis, chebulis, & indis cum senæ folijs in aqua Borraginis infusis. *Purgatio.*

Vbi expurgati erunt humores, laudamus ut ad infrenandum hepatis caliditatem, quindecim diebus continuis, horis saltem quatuor ante prandium seri caprini à caseo & butyro diligenter depurati lib. duas cum succi Cichorei uncijs duabus sumat. Neque formidare oportet flatus, & rugitus, qui imum ventrem interdum excruciare solent, quandoquidem sero per alvum, vel per meatus urinarios faciliter prodeunte, murmurantibus etiam hypochondrijs nullum sequitur sumenti incommodum; ut ratio, quotidiana experientia, & Gal. quinto Aphorismorum 64. testimonium suadent. *Seri caprini usus.*

Cæterùm ad demulcendos humores melancholicos, jecoris incendium mitigandum, vaporesque & humores insensibiliter per cutim dissipandos, quo tempore serum capiet,

 aquæ

aquæ dulcis Balneum vespere de more administratum, magnopere commendamus.

Aqua dulcis Balneũ.

Interim ut cordi, quod in melancholico affectu semper compatitur, succurramus, præscribendæ confectionis mirum in modum probatæ uncia media, horis duabus ante prandium devoranda dabitur.

Confectio cordialis.

℞. Conservæ florum Borraginis an. unc. 1.
Buglossæ, Melissæ an. unc. 1.
Acetositatis citri conditæ cum sacchara an. unc. 1.
Lætificantis Almansoris an. unc. 1.
Confectionis Alchermes drach. 6.
Specierum Diamargariton frigidi drach. duas.

Misce.

De Chirurgico opere ita sentiendum puto. Quo tempore descripta purgatio inchoabitur, ut hirudines venis, quæ in sede sunt affigantur, atque inde sex, vel septem sanguinis unciæ detrahantur, consulimus; insuper ad deflectendos à jecinore, liene, & hypochondrijs vapores, Cauteria quoque ambobus cruribus, vel saltem unum subtus genu in parte interna cruris dextri mirum in modum utile fore pro comperto habemus, licet quod si uterinum affectum spectemus, in brachio, potius quam in crure inurendum esset cauterium. In cujus quidem Muliebris fluoris instituta curatione Cauteria hujusmodi non proposuimus sperantes Perillustrem, & Nobilissimam,

Sanguinis ex hemorrhoidibus detractio. Cauteria.

Juve-

Iuvenem sine hoc molesto opere ab uterino illo fluore liberatam iri, modo reliqua omnia huic affectui delendo opportuna præscripta remedia constanter admiserit. Quemadmodum neque de sanguinis missione ullum habitum verbum fuit, quoniam affectus hic cacochymiam potius, quàm plethoram consequatur, licet eventandi hepatis caloris gratia sanguis etiam ex cubiti dextri vena Iecoraria parcè detrahi posset, idque inter curationis initia. Hæc habui, quæ in gratiam Perillustris, ac Nobilissimæ Iuvenis proponerem, Placet Deo ut salutaria illi contingant.

De Ventriculi, & hypochondriorum Dolore, Pro D. Tarquinio Aquilano. Consultatio, XCVIII.

DOlores quatuor, vel quinque horis Nobilissimum hunc Virum ab assumpto cibo acerbè, multoque tempore sollicitantes, non aliunde proficisci existimandum, quã à flatuum ventriculum circumsitasque partes distendentium copia: qui quidem flatus à debili hujus visceris calore alimentum elixante sublevantur. Atque cum frigidus admodum ventriculus ingestos cibos tardè, ægreque concoquat, multa excrementa congerit, quæ à fervido Iecinore per meseraicas attracta, & tan-

Dolorum causa.

Frigidum ventriculũ quæ mala sequantur.

tandem crassefacta exustaque duplici nomine offendunt: etenim, & obstructiones pariunt, & tetros vapores venis mediantibus cerebro effundunt; unde mœror, & mœstitia, quod quidem vitium non melancholia, sed affectus quidam melancholicus hypocondriacus jure optimo dici potest, etenim nulla in Nobili Viro falsa observatur imaginatio.

Dubitatio. Cur autem in Viro quadrato, & optimo corporis habitu conformato frigidus observetur ventriculus, & Iecur impensè calidum; ea assignari potest ratio, quòd licet ventriculus hic à primo semine optimam sortitus fuerit constitutionem, nunc tamen ob multa errata *Responsio.* commissa in victus ratione frigidus imbecillisq; evasit: quéadmodū & Iecur antea temperatum, nunc ob multas easque contumaces obstructiones calorem præternaturalem satis insignem sibi assumpsit.

Curationis ratio. *Victus ratio.* *Præparatio* *Purgatio.* *Obstructiones ut demantur.* Quibus omnibus, ut prudenter & fœliciter occurratur, operæ precium est causas evidentes inprimis congrua victus ratione pro viribus prohibere, humores pituitosos melancholicos, simulque biliosos apparare, apparatosque secta prius cubiti dextri vena le coraria, Phlegmagogis, melanogogis purgare, interquę syrupus de polypodio cum Agarico, & Rhabarbaro primas partes obtinet; obstructiones demere, vel juris galli decocto, vel vino chalybeato secundum Artem paratis, ventriculo pristinum robur restituere, tùm internis, tùm exter-

externis calfacientibus medicamentis hoc viscus respicientibus, & tandem Iecur ipsum refrigerantibus, quæ extrinsecus admoventur, & quæ sumuntur pristino temperamento restituere. Inter quæ duo generosa maximè commendo præsidia, lavacrum nempe aquæ dulcis tepentis, & aquam lucensem, vel serum caprinum cum Fumiterræ, & Cichorei succis depuratis. *Ventriculi roborantia Iecur refrigerantia.*

Quæ sanè cùm multa sint, atque magna ex parte sibi ipsis repugnent, vetustique sint commemorati affectus, summam curationis difficultatem ostendunt; gravioribus tamen, & generosis præsidiis adhibitis atque repetitis sperandum fore, ut nobilis hic Vir nunc in firma ætate constitutus in pristinam sanitatem restitui possit, modò nec ægri obsequentia, nec Medici diligentia desideretur. Quod quàm primùm illi concedat Deus Optimus Maximus precamur. *Præsagia.*

De Capitis dolore ex intervallis repetente. Pro D. Io. Baptista Boccabello Nobili Romano Consultatio. XCIX.

Doloris Capitis in anteriori parte egregium propositum Virum statis temporibus graviter affligentis causam interiorem proximámque in humorem biliosum cerebri meninges occupantem reijciendam esse, & *Affectus causa interna.*

 dolor

dolor acrior cum punctionis cujusdam sensu, & os amarum, atque sitis ingens aperte demonstrant.

Bilis redundantis causa. Cujus quidem humoris biliosi provẽtus causa hepati calidiori justo accepta fertur. Accedẽtib⁹ causis evidentib. immodice calfacientibus, ut exercitium immoderatũ, ciborum, & potuũ calidorum frequens usus, atque animi excandescentia cum aliis quoque erroribus in victus ratione commissis, corpus vehementer excalfacientibus.

Curatio. Curationis ratio sex præsidiorum genera sine mora administranda requirit.

Primò victum refrigerantem humectantemque qualis febrientibus competit.

Venæ sectio. Secundo, aluo prius lenita vel molli Clystere, vel Cassiæ medulla, venæ humeralis sectionem revulsionis gratia, nec cerebri meninges inflammatione tententur.

Oxyrrhodina. Tertiò Oxyrrodina repellentia, & refrigerantia capiti deraso sæpius admovenda.

Quartò, biliosos humores apparantia, & apparatos purgantia idonea.

Purgatio. *Alterãtia.* Quintò calidam intemperiem alterantia frigida, sincipiti raso admovenda, quale erit linimentum quod subsequitur,

℞. Olei Rosarum unc. 1.
Olei Violarum unc. med.
Muccillaginis psyllij drach. 3.
Aceti rosati drach. 1.
Ceræ q. s. misce & fiat Vnguentum.

Illud

Illud autem hoc in loco advertendum est, quòd refrigerantia fortiora qualia sunt narcotica à multis hoc in casu usurpata ex eò valde suspecta esse, quòd cerebro membro principi, & frigido temperamento prædito magnopere officiant, soporemque altissimum inducant. *Observatio.*

De Medicamentis peccantis humoris reliquias digerentibus, hic nihil dicendum puto; quoniam materia biliosa, quæ facilè, ob levitatem, raritatem, & tenuitatem promptè exhalat, ullas sui reliquias in caput superstites retinet, quæ diaphoreticis egeant. *Notandum*

Naribus quoque frigida, qualia sunt aqua rosacea cum modico Aceti rosacei, & similia utiliter admoventur. Camphoram nostram minime probare possum, quòd hanc calidam esse, pro comperto habeam, sexto, & ultimo, ut egregius hic Vir sibi ipsi prospiciat, quo minus dolor hic inposterum revertatur, Iecinoris fervido calori attemperando studendum erit, tùm refrigerantibus extrinsecus admovendis, tùm ijs, quæ sumuntur: inter quæ, & caprinū serum cum Cichorei succo quindecim saltem diebus, ut moris est, larga copia sumptum, & ab hoc aliquibus interpositis diebus aquæ Lucensis, cujus minera ferrea est usum maximopere probo : cujus pariter valoris etiam sunt aquæ Thermales, Porrettanæ è Porretta veteri, quæ in Agro nostro Bononiensi scaturiunt. *Camphora nostra hic suspecta* *præcautionis ratio.*

Quibus omnibus propositis remediis ritè *Præsagia.*

admi-

administratis, sperandum fore, ut Nobilis hic Vir non solum à præsenti molestia, & dolore iam (ut audio) inclināte; verum etiam ab ejusdem consueto reditu (Deo Optimo Maximo favente) vindicetur; modo congruam victus rationem humorum biliosorum causas externas prohibentem ad unguem retinere constanter sibi proposuerit: quandoquidem (ut ex ipsius ægrotantis ore iam iam accepimus) dolores hi alias ab externarum rerum, & causarum evidentium importunitate originem duxerunt.

De Dolore diuturno sinistram scapulam occupante Pro Perillustri D. Camillo Pavesio Savonensi Barone Nobilissimo, Consultatio. C.

Affectus.

Olor tactus depravati symptoma in Perillustri Barone scapulæ sinistræ latum musculum affligens, non aliunde proficiscitur, quàm à frigido pituitosoque humore partem hanc imbuente, atque solvente; ut ex doloris specie, & diuturnitate facilè unicuique innotescere potest.

Causa interior.

Dolor enim hic minime acutus est, sed cum ponderis cujusdam sensu, atque duobus iam abhinc annis Perillustrem hunc Virum sollicitat, licet non assiduo. Vtrum autem pec-

peccans materia in sede affecta colligatur, vel aliunde derivetur haud difficile est intelligere, si consideraverimus doloris hujus intermissionem eo præsertim tempore, quo Hæmorrhoides sanguinem effundunt, atque frequentem illam capitis destillationem, cui Perillustris hic laborans valde obnoxius est; ex quibus colligere licet humorem doloris hujus causam è cerebro, & ventriculis ejus interiorem per spinalem intra caluam deorsum in sedem affectam decurrere. Pars autem hæc delabentem materiam facilius suscipit, tùm declivioris situs causa, tùm etiam quia laxior infirmiorque est reddita. *Causa morbifica unde.*

Cerebrum verò hujus fluxionis auctor, licet in activis qualitatibus medium sortitum sit temperamentum, quod tùm ob multa alia signa, tùm etiam ex eo, quod à caloris, & frigoris ambientis importunitate æqualiter obleditur; humidum tamen supra modum cùm sit, accedentibus quoque erratis in victu commissis plura colligit excrementa subfrigida, à quibus omne malum pendet. *Cerebri natura.*

Iecur in Perillustri Viro licet calidum sit, non tamen usque adeò æstuat, ut sua in caput exhalatione (quantum per legitimas conjecturas colligere licet) huic fluxioni materiam suggerere possit. Quibus ita prælibatis, satis unicuique constare potest, quos scopos curationis ratio requirat, ut Perillustris Baro ab hac molestia sæpius repente vindicari possit.

Primò

Victus ratio. Primò enim congrua victus ratio, tenuis nempe, extenuans, in activis qualitatibus temperata, in passivis verò ad siccum inclinans institui debet.

Purgatio. Secundò frigida crassaque excrementa Phlegmagogis blãdioribus, qualia sunt, Rhabarbarum, Agaricus, & Pilulæ de Hiera cum Agarico deturbanda erunt, ubi idoneis apparantibus prius præparata fuerint.

Caput purgia. Tertiò, Masticatorijs, & Errhinis cerebrum privatim purgandum erit.

Cerebrum siccantia. Quartò ad dissipandas excrementorum reliquias, simulque ad siccandum cerebrum tria usurpanda erunt præsidia. Confectiones nimirum Cephalicæ, ut Betonicæ, Salviæ, florum rorismarini, & consimiles. Omitto nunc Mitridatium propter calores qui iam instant. Capitis lotiones lixivio ex vitis cineribus parato, in quo simplicia Cephalica siccantia citra calorem immodicum incocta fuerint. Tertium postremumque erit sudatorij genus aliquod, quale illud est, quod in Agro Neapolitano administrari fæliciter solet.

Topica remedia. Quintò postremoque ad roborandam partem affectam, quò minus supervacanea excrementa in futurum admittat, Emplastrum, seu Ceratum parandum erit ex Ammoniaco, Bdellio, Opoponaco, & Muccaginibus Altheæ, fænu græci, seminum lini aqua ardenti extractis, & medullis, pinguedinibus, oleoque Irino cum pulvere Ireos, & cera. In hunc

hunc usum etiam parti affectæ Emplastrum ex Tacamacha utiliter adhiberi poterit; Gummi enim hoc, præterquàm quòd blandè emollit, atque per halytum digerit, adstringenti etiam, qua pollet facultate, mirum in modum partem corroborat.

Chirurgica. Præsidia. De Chirurgicis præsidijs, non habeo quod proponam; præterquam venæ sectionem, quæ ex cubiti dextri Iecoraria vena in præscriptæ medicationis principio celebranda erit, cum Perillustris hic Vir sanguine satis abundet.

Præsagia. De futuro propositi affectus eventu illud statuere possumus, affectum hunc solutu, & liberatu difficilem utique esse; quandoquidem fluxionis cujusque consuetudo, cum in habitum concesserit haud facile finiri solet. Cæterùm cum Perillustris laborans in ætate consistenti firmatus præsidia generosa iam proposita adhuc expertus minimè fuerit, sperandum est ut Dei Optimi Maximi auxilio, & medici illi familiaris peritia, accurataque diligentia, ab hoc dolore tandem liberari possit.

De Febre maligna. Pro Perillustri, & Reverendissimo D. Paulo Sanvitali Episcopo Spoletino. Consultatio. CI.

Affectus.

Ebrem Perillustrem, & Reverendissimum Episcopum quatuor ab hinc diebus acerrimè affligentem, non solum putridam continuam esse, verum etiam valde malignam, multa sunt, quæ cumulatissimè commonstrant.

Febris malignæ signa horumque causa.

Pulsus inprimis parvus, & languidus, ob spirituum vitalium resolutionem à maligna venenataque aura. Frequens admodum, usu facultatem sollicitante ad reparandos spiritus, qui assiduè dissipantur.

Inæqualis putredinis causa. Durus etiam ob Arteriarum siccitatem humidi innati inopiam consequentem. Vnde & vox illa clangosa; facultatis insuper animalis, tùm motricis, tùm sensitricis actiones omnes diminutæ, caloris nativi penuriam concomitantes; hinc etiam assidua illa in somnum propensio, seu potius vigilandi impotentia, Ob spirituum pariter animalium defectum. His accedunt & suspiria illa ex frequentibus intervallis magna; quæ non aliunde proficiscuntur, quàm ab usu aucto multum aeris trahendi ad spiritus deper-

perditos reparandos languidam Thoracis musculos moventem facultatem ultimo ferè conatu sollicitante: vitales enim spiritus ex aere inspirato, & sanguinis puri tenuiore parte procreari omnibus compertum est.

Sed (quæso) nunc inter nos commentemur, qui fiat, ut febris hæc putrida, continuaque calorem suum nusquam pandat; neque enim viscera in Perillustri, ac Reverendissimo Episcopo uruntur, neque extimæ corporis partes febrire videntur; ita ut quis forte suspicari posset, num vitium hoc tàm grave, & læriferum febris essentia in calore præter naturam immodicè aucto sit posita. *Quæsitum.*

An quia febris hæc non propria essentia, sed facultate, hoc est venefica materia facultatem destruente vehemens est? *Solutio.*

Porrò, ut putrida febris pestilens appellata, à putrida communiter dicta differt excellenti dũtaxat putredine, ita, & quæ nobis in præsenti negotiũ facessit, à pestilenti & maligna cõmuniter nuncupata discrepat materia, seu causa morbifica antecedenti; illa nimirum ab humore insigni excellentique putredine affecto oritur, hæc autem à materia quoquomodo putrescente quidem, sed venenatam occultamque naturam retinente proficiscitur; proinde hujusmodi febres propriè malignas appellare consuevit Galen. Aph. quarto Comm. 43. & septimo Meth. cap. duodecimo. Et rectè quidem, quandoquidem consimilium febrium *Putridarum febriũ differentia.*

symptomata propriæ essentiæ, hoc est calori præter naturam minimè correspondent.

Difficultas. Altera hic difficultas emergit; si febris hæc propria essentia ob id mitis apparet, quia febrilis calor una cum spiritu febris cujusque primo proximoque subjecto à venenata aura dissolvitur, ac dissipatur; Vnde ingens sitis Perillustrem, & Reverendissimum Episcopum assiduè excrucians? An quia sitis fit nobis siccescentibus? ut Galeno placuit in lib. Hipp. de natura humana Commentario primo. Necnon lib. primo simplicium cap. 30. ubi habet sitim fieri, aut calido superante, aut ab humido deficiente.

Difficultatis solutio.

Quatuor in febribus curandis consideranda. Quibus hunc in modum enarratis, de propositæ febris Idea, magnitudine, & mora satis constat. Cujus quidem motum celerem esse inde constare potest, quòd peracutus sit morbus; etenim primis diebus maxima insinuavit symptomata, commemorata nempe: quibus quoque accedit inquietudo, seu implaciditas cum anxietate quadam assidua ob auram illam maleficam cordi insidiantem obstrepentemque Cujus quidem vitiosis seminariis non unus dumtaxat humor, ut bilis, pituita, Melancholia, aut sanguis veluti morbosus apparatus substernitur, sed omnes simul confusi humores; quandoquidem febris hæc nullam periodicam exacerbationem servat; sed continentium more Perillustrem, ac Reverendissimum laborantem perpetuò æquè fatigat.

Ita-

Itaque de febris hujus eventu, tempore, & modo ita statuendum puto, cum febris hæc propria essentia pusilla quidem, verum symptomatum magnitudine, & malitia vehemēs, occulta rabie quadam in cōr invadat, virumque ætatis deficientis potius, quàm proficientis affligat, ita ut vires omnes à morbo superētur; de Perillustris, ac Reverēdissimi Laborantis vita timendum potius, quàm de salute sperandum. Et quoniam in peracuto morbo, qualis hic est, summi labores viribus deficientibus mortem citare, accellerareque solent, febrem hanc unà cum laborantis vita brevi finitam iri, rationi consentaneum est. Interitus autem via iam satis patet, videlicet per spirituum innatique caloris resolutionem quā venenata materia magis, magisque in horas malitiosè molitur; Cæterum, licet secundum Galeni præcepta, morituris generosa præsidia adhibenda minime sint, ne mortis culpa Medicis adscribatur, neque remedia, quæ aliis fuere saluti infamentur; impium tamen & à Christiana charitate alienum est morituros deserere, præsertim cum & Hipp. testimonio, & quotidiana experientia compertum sit, ægros vel etiam secundum Artis principia morituros, Dei Optimi Maximi auxilio interdum evadere. *Præsagia.* *Galeni præceptum non observandum.*

Iam verò curandi rationem aggrediar; In qua pauca proponam; quòd nunc intellexerim omnes indicationes huic febri tollendæ *Med. Met.*

appositas cum proprijs scopis, & operibus clarissimos Viros, qui in morbi principio accersiti fuere, ex Arte pro viribus explevisse.

Febrium malignarum curandarum indicationes.

Etenim febris ratione, refrigerantibus humectantibusque tùm cibis, tùm medicamentis usi sunt. Pro delendis etiam symptomatis idonea præsidia usurparunt. Quemadmodum, & ad excindendas febris causas omnes internas, putredinem nempe, una cum venefica qualitate, statim, & bezahartica remedia, & apertis per hirudines Hæmorrhoidibus, sanguinis missionem imperarunt, & rectè quidem, quandoquidem non solum hac in febre, verùm, & in omni putrida, sanguinis detractio quatuor præstat commoda, calorem internum eatenus reprimit, quatenus eius focum detrahit, quemadmodum detractis lignis accensis, ignis flamma imminuitur, ut & Gal. ipse adnotavit decimo Meth. Med. cap. decimo; apparatus morbosus, putrescentes nempe humores sanguini commisti educuntur; revulsio, & aversio à putredinis foco, & minera hoc quoque opere habetur, ac præterea obstructio tollitur, unde, & præsens putredo, & futura inhibetur, præsertim, si obstructio humorum copiam consequatur: verum Clarissimi Viri cubiti venam pertundere non ausi sunt, ob virtutis languorem, sed hujus loco, & ex hæmorrhoidibus per hirudines, & ex cruribus coxis, & natibus cucurbitulis sanguinem Illustrissimo huic laboranti jure optimo detraxerunt:

Sanguinis missionis in putridis febribus, usus.

runt; hæc enim evacuatio apud Oribasium ex Gal. vicaria est venæ sectionis, & citra virium dejectionem utiliter, ac tutò celebratur. Peccantes insuper humores idoneis potionibus apparare studuerunt, simulque conservandis viribus appositis sorbitionibus, refrigerantibus, & humectantibus jugiterque multum nutrientibus sæpius, parcè tamen, oblatis operam deduxerunt; Galenum sanè imitati, qui Aph. lib. primo Comm. XIX. consulit, sæpe ac modicè cibandos esse ægros, quorum vires cum humorum putredine imbecillæ sunt: ita ut omnia à Clarissimis Viris hactenus administrata præsidia, rationi utique consentanea, & ex Arte fuerint; cæterùm his non obstantibus febris hæc una cum symptomatis non solum non imminuitur, sed magis magisque in horas sævit: Quandoquidem (ut recte cecinit ille.

Non est in Medico semper relevetur ut æger
Interdum docta, plus valet Arte malum.

Reliquum nunc est, ut ad alia generosa adhibenda remedia festinemus; inter quæ primum obtinet locum medicamentum purgans idque non leve sed validum; quod quidem à sanguine detracto octo, vel decem horis Perillustri huic laboranti utique dedissent, si per vires licuisset. Iam verò purgantis medicamēti loco Clystere acriore quamprimum utendum esset, sed quoniam audio aluum huic satis lu- *De agēdis.*

 bricam

bricam esse, consultius fortasse erit intestina abluere Clysteriolo ex jure cum saccharo, & vitello ovi.

Per vomitum autem evacuatio hic locum minime habet, quòd humorum in ventriculo redundantium nullum indicium observetur.

Duæ duntaxat supersunt evacuationum species redundantibus succis detrahendis accommodatæ, per vesicam nempe, atque per cutim. Hanc tuto tentare possumus emulsionis seminum communium frigidorum extractæ cum aqua stillatitia fabarum cum siliquis suis unciis quinque, vel sex mane, & vesperi horis saltem tribus ante cibum propinatis.

Vrinam cientia.

Evacuatio per cutim.

Illam verò Aetij medicamento hunc in modum parato.

℞. Olei Anethini unc. 4.
Decoctionis Chamæmel. unc. 1.
Nitri exactè pulverati unc. med.
Misce.

Bulliant unica levi ebullitione. Deinde manibus hoc liquore madefactis universum corpus perfricetur mane, & vesperi ante cibum. Atque ægro benè præmunito, sudor procuretur.

In hunc etiam usum vesicantia medicamenta brachiis, & cruribus in partibus internis, ut admoveantur, etiam atque etiam consulo, & hortor. Quanti enim hoc in casu sint momen-

menti, ex ijs, quæ à Gal. scribuntur lib. quinto Meth. cap. xij. unicuique compertum esse potest.

Interim ad reprimendam venenatam morbosi apparatus qualitatem, & interna, & externa medicamenta sine mora usurpanda veniunt, qualia sunt, Confectio Diacynthos, pulveres cordiales, & interdum etiam Theriaca, Epithemata cordialia modicè refrigerantia sine adstrictione, & inunctiones ex oleo de Corticibus, & seminibus citri cordis regioni admovendæ. Deum interea Opt. Max. precamur, ut hisce nostris præsidijs aspirare non dedignetur. *Venenatā materiam medicamenta infrenantia.*

De lateris dolore, Consultatio. CI.

Cum in præsentia Illustriss. quendam virum, tali morbo laborantem præ manibus habeam, ut optima medendi ratio institui possit, ac melius antea dicta innotescant exemplis: totius curationis erga ipsum obeundæ methodum hic subijcere, opere pretium erit.

Perscrutemur igitur primum, cujusnam sortis sit, & inter quam enumeratarum specierum reponendus lateris dolor hic, qui Illustriss. hunc laborantem secunda die, à febris invasione defatigare cœpit. Certe thoracis hic dolor

lor cum aliqua ſpirandi difficultate, cum tuſſi, & aſſidua febre Pleuritidis ideam præſeferre videtur. Cæterum multa ſunt, quæ exquiſitæ pleuritidis ſuſpicionem abigunt & Peripneumoniæ potius imaginem quandam repræſentant: nimirum dolor non pungens, ſed cum gravitatis ſenſu, tum ſternum, tum ſpinam premens, ut plurimum: qui quidem dolor, nec firmiter fixus uno loco permanet, ſed modo huc, modo illuc vagatur; neque aſſiduus eſt cum dilucida habeat intervalla. Tuſſis non aſſidua, ſed rara, & exigua: ſpirandi difficultas minor, quam in exquiſita Peripneumonia, Pulſus non duri, neque tenſi, ut in exactaPleuritide, ſed molles, parui, languidi, inæquales, & frequentiſſimi ob virium imbecillitatem cauſam morbificam venenatam conſequentem; febris morbi initio mitis, & puſilla more vere malignarum, dein Pulmonum veluti inflammatione quadam acceſſita magis urens: unde, & malæ, ac tota facies nonnihil rubentes, oculique quoquomodo cum rubore tumentes: necnon ſputum tuſſi citatum, nonnihil cruentum. Quæ quidem ſymptomata apertè commõſtrant thoracis, dolorem hunc, Pulmonum affectum quendam inflammatorium comitati, qui quidem, ab exquiſita Peripneumonia ſola cauſa movente, materiæ copia, & ſymptomatum magnitudine diſſidet. Cur autem affectus hic Peripneumoniæ finitimus, febrem hujuſmodi malignam conſequatur, haud difficile

Peripneumonia non exquiſita Nota.

Qua ratione in febre maligna ſanguis in pulmones effundatur

ficile est explicare si consideraverimus venenatum humorem hujus malignæ febris causam, totius substantiæ dissidio cor maxime lacessere, unde natura, cujus perpetuum est studium viscus hoc vitæ domicilium ab omni injuria vindicare, totis viribus insurgit, ut perniciosam hanc materiam à corde propulset, in quo quidem conatu, sanguinem etiam ex dextro cordis sinu, per venam arterialem in Pulmones escutit, qui deinceps sanguis illic coarctatus putrescens, inflammationem accendit Peripneumoniæ affinem, unde, & commemorata symptomata; cujus porrò generis morbi à Mense Februarij, usque in vernum hoc tempus in Vrbe ex temporum inconstantia, & vi tempestatum veluti epidemij vagantur, quorum plurimi ob cœli inquinamenta quædam occulta, epidemiorum perniciosissimi Pestilentes, & lethales observantur. Nostram hanc ratiocinationem, inventumque hoc nostrum, rerum eventu fulciri posse pro comperto habeo, quandoquidem quotquot cum simili morbo jugulatos hic, & alibi in re anatomica versati dissecuerunt, Pulmones horum observarunt sanie, corruptoque sanguine refertos, atque interdum modo in una, modo in alia parte exesos. Nihilominus non negamus Pulmones ferinæ destillationis causa in hoc vitij genus interdum incidere posse.

Quid autem de futuro horum morborum *Præsagia.*

eventu præsentiendum putem, paucis exponam. Inflammatorius hic pulmonum affectus, licet minor sit, quam in exquisita Peripneumonia, cum tamen à sanguine summæ efficaciæ humore pendeat, virumque exerceat febre mali moris corruptum, cujus vires infirmæ admodum sunt de ejus vita potius timendum, quam de salute sperandum. Illud etiam periculum auget, quod thoracis hic morbus alteri longe graviori jungitur, febri nimirum pestiferæ, & malignæ, quam mortiferam esse, & eventus monstrat, & Hipp. cum Gal. 3. de Morb. vulg. sect. 3. contextu 20. & 21. attestantur: tanta enim est febrium malignarum pervicacia, ut venenati, & indomiti humoris feritate, necnon cecæ perniciei efficacia, *vitalis* facultatis officia intercipiant, brevique hominem jugulent: & quando futuræ salutis spes superfit aliqua, tota in virium robore est posita, quemadmodum notat Galen. 5. meth. med. c. 12. Vires autem in hoc Illustr. laborante languidas esse, à morboque superari, & pulsus, & facultatis tum animalis, tum naturalis opera aperte commonstrant. Nec ob id tamen generosa præsidia sunt omittenda, quandoquidem hominis fatalis interitus diem à summo Creatore præscriptum nemo assequi potest; quo fit, ut non raro observemus aliquos à gravissimis, pestiferisque morbis præter spem evadere, quod, & Hipp. se etiam observasse aperte fatetur.

Quatuor cum sint, à quibus hoc in casu curationis scopi petuntur, febris nempe, quæ quid indicet omnes norunt, febris causa, Pulmonum affectus inflammatorius, & vires omni studio conservandæ, jure optimo clarissimus Medicus D. Vincentius Balducius primo accersitus, victus ratione moderate refrigerante febris, & inflammatorij affectus causa, & ad siccum vergente putredinis ratione præscripta, Galenique præcepto com. 17. primæ sect. aphorismorum observato, nimirum sæpe, & modice cibandos esse ægros, quorum vires, cum humorum corruptela sunt infirmæ, statim aluo liniente clisteri lenita, sanguinem, parca tamen manu è dextri cubiti vena basilica secta detraxit, affectæ enim sedes, Pulmones videlicet sanguinis abundantia, & effervescentia, putredo, febris, & morbi magnitudo, id indicabant, & quoniam vires infirmæ, non permittunt, ut sanguis pro abundantia, & affectus exigentia detrahatur, saluberrimum mea quidem sententia fuerit iterum sanguinem per sycias cruribus, coxis, & natibus, cum incisione affixas detrahere, evacuatio enim hęc ex Galen. & Orbasii sententia venæ sectionis vicaria est, nec vires deijcit, præterquam quod & venenatum humorem à nobilioribus, superioribusque partibus avertit, detrahitque, & pulmonum inflammatorium affectum accersione, quoquomodo frenare poterit. Sanguinem

Curandi Methodus.

nem in hujusmodi febribus mittendum esse, quoties pletora adsit, atque statim in primo morbi insultu monet Gal. primo de morbis vulgaribus sect. 3.com.26.de Critone loquẽs, cui tamen Hipp. eo loco venam non secuit, quoniam à principio non fuit accersitus. At vero idem Galen.lib. de cibis boni, & mali succi.c.1.pestifera febre laborantibus venam non secabat, quoniam cacochymia ob prægressam annonam potius, quam pletora laborabant.

Observatio in purgandis medicamenti electione. De purganti vero medicamento propinando, sic sentio. Tametsi validum catharticum ob venenari peccantis humoris pertinaciam in dicetur, pulmonum tamen inflammatio, & infirmæ vires reclamare videntur, proinde medicamentum eligerem ego noxios hemores, Bilem nempe temperamenti, & ætatis ratione, & Melancholiam ob animi passiones prægressas cumulatam clementer subducens, ut

Purgans medicamentum. ℞. Syrupi de Polip.m.A.unc.4.S.
Rhabar.s.a.infusi,& for.expr.dr.1.5.S.
Aquæ scabiosæ q.s.f.potus.

Cui si Trypheræ persicæ dr.2. vel 3.ad Malignitatem infrenandam addantur, tanto valentius erit Medicamentum : quod quidem nulla habita humorum præparatione, quod materia, & si vere non turgeat, urget tamen quo maxime sine mora propinandum illi erit. Purgato hac ratione corpore, ad expectorandam materiam Pulmonibus conceptam Eclegmata

mata minime calorifica hujusce generis præscribantur.

℞. Syrup. violati an. unc. 1.
Syrup. de farfara an. unc. 1.
Penidiorum. unc. 5.
Emulf. sem. Melon. an. unc. 5.
Emulf. sem. Cucurb. an. unc. 5.

Expectorantia.

Extrahantur Emulf. cum aqua farfaræ, quo liquore sæpius lambendo utatur jejuno ventriculo: Eclegmata enim quatenus citata tussi thoracicas partes expurgant, jejuno ventriculo, & corpore prius evacuato tutius usurpantur, alias namque periculum imminet, ne per motum partes repleantur magis.

Interim omittenda non sunt medicamenta, quæ à tota substantia Pulmones respiciunt, qualia sunt Pulmo vulpis præparatus, & herbâ Pulmonaria dicta, necnon Dentis Apri, & Rubri papaveris pulvis, qui quidem licet adstrictoria quadam facultate polleat, ideoque non nisi interfluxionis initia ab aliquibus medicis præscribatur, quatenus tamen adstrictione sua, atque cæca quadam qualitate pulmones roborat, eorundem expulsionem ita firmat, ut facilius expediri possint: Ex quibus omnibus parari potest egregium medicamentum hoc modo.

Thoricum medicamẽtum regiũ.

℞. Dentis Apri an. scrup. 1.
Papaveris rubri an. scrup. 1.
Pulm. Vulp. præp. dr. 5.
Succi pulmonariæ q. s. f. Pastillus.

Quo-

Quotidie horis duabus ante cibum semel tantum dandus, quo tempore universus thorax illinendus erit oleo anodino primo gradu calido, ac tenuium partium ad discutiendam materiam Pulmones præmentem, qualia sunt oleum Anethinum, Chamæmelinum, & ejus generis alia, quibus hoc in casu aliquid refrigerantis addi potest, ne pulmones, nonnihil inflammati incalescant magis commodum igitur linimentum hoc pacto parari potest. Recipe Olei Chamæmel. Olei Anethini, olei violacei singulorum, unciam unam, Pulveris seminum lini dr. 2. Butiri recentis, aqua violacea loti q. s. fiat lenimentum. Quibus omnibus pro viribus thoracis, & pulmonum vitio occursum fuerit.

Topica thoracica.

Quod vero ad medicamenta Bezoartica attinet, malignitatem, venenatamque humorum qualitatem extinguentia, Theriaca, Mitridatium, & Confectio Diacynthos omnibus alijs citra omnem controversiam præstant, quæ licet à nonnullis magni nominis medicis recétioribus, ob id in pestiferis febribus reprobentur, quia calida sunt, observo tamen horum usu plus commodi, quam incommodi comparari ijs qui pestifera febre laborant, propterea Gal. etiam in lib. de Theriaca ad Pisonem cap. 16. vel Quisquis fuerit illius libri Auctor, in febribus malignis, & pestilentibus theriacam concedit, cujus quidem consilium maxime pro-

Cautio in Bezoarticus calorificis administrandis.

probo, quoties febris non sit è genere earum, quæ maxime urunt: quapropter cum febris, qua Illustriss. hic Vir laborat pusilla sit, & maligna, quæ venenata potius aura, quam insigni calore cor ipsum lacessat medicamenta hæc commemorata maximè ex usu essent, nisi Pulmonum inflammatio obstaret, proinde horum loco pulveres cordiales temperatos libentius eligimus, quales sunt.

Pulveres cordiales temperati.

℞. Marg. alb. præp. drach. 1.
Cornu cervi usti an. scrup. 1.
Ossis de cord. cervi an. scrup. 1.
Boliarm. orient. an. scrup. 1.
Semin. citri mundat. dr. ʒ.
Foliorum auri puriss. n. 7.
Saccari albissimi dr. 2.
Lapidis Bezaar. scrup. 1.

In tenuissimum pulverem redigantur, & excipiantur octo cartulis, atque scrupuli duo mane, & vespere immediate ante cibum ex jure, aut ex aqua rutæ caprariæ exhibeantur. Cordis regioni fotu prius admoto refrigeranti quidem nonnihil, sine tamen adstrictione hũc in modum. Recipe Aquæ acetosæ, Aquæ Boraginis singularum uncias tres, Acidi citri unciam unam, Aceti ros. unc. ʒ. Specierum pro Epitemate temperatarum dr. 1. m. pro cordis fotu tepido admovendo.

Epitema frigidum pro corde.

At quoniam febris hæc è genere earum est, quæ non dant inducias, utpote quæ brevi interimant, statim corpore per Aluum purgato,

duæ aliæ evacuationes Altera per cutim, Altera veræ per vesicam tentandæ sunt. Per Cutim insensibiliter evacuant totius corporis frictiones, mane, & vespere ante cibum administratæ, manibus calentibus, & subsequenti liquore madidis. Recipe Olei Anethini un. 4. Aquæ ex floribus Chamæmeli destillatæ un. 2. Nitri pulverati dr. 2. m. & bulliant unica levi ebullitione. In hunc usum duo etiam vesicatoria in cruribus, paulo subtus Genu in parte interna mirum in modum probantur, vexicatorum autem parari poterit hac ratione. Recipe cantharidum præparatarum un. 5. Sinapi dr. 5. fermenti dr. 2. m. & cum aceto. acerrimo f. pasta. Ad ciendam vero urinam diuretica calida sunt suspecta tum ratione venenati humoris ad calidum inclinantis, tum ratione affectus Pulmonum inflammatorij, idcirco vel temperata eligenda sunt, vel frigida moderate calidis immisceri debent, ut est. Recipe Ordei, Passularum, seminum Melonum, seminum Cucurbitæ an. P. 1. Appij, Capilli veneris an. fol. 2. vel 3. liquiritiæ dr. 1. m. & bulliant in Iuris pulli gallinacei, un. 1x. ad consumptionem tertiæ partis, percolati adde syrup. capillor. veneris un 1. syrup. viol. un. 5. & propinetur singulis octo horis.

Evacuatio per Cutim insensibili halytu.

Vexicantia.

Diureticorum distinctio.

Dum hæc omnia peraguntur, omni studio viribus reparandis incumbendum est, tum cibo, tum etiam potu subsequentis liquoris, qui hoc in casu nulli alio cedit.

℞. Con-

℞. Conservæ Rof.an.unc.2.
Conservæ Borag.an.unc.2.
Conservæ Bugloſ.an.unc.2.
Conservæ Nenuffar.an.unc.2.
Corticis citri cond.un.1.
Pulv.Diamarg.frig.an.unc.5.
Pulver.Diatriaſant.an.unc.5.
Pulver.Diarrhod.an.unc.5.
Aquarum Cichoreæ an.lib.5.
Endiviæ an.lib.5.
Buglosſæ an.lib.5.

Stillatitium egregium ad reparandas vires.

Decocti trium Pullorum Gallinaceorum, elixatorum cum Oxalide, lactuca Lupulo, & farfara lib. 1. ſeminum quatuor frigidorum majorum contuſ.an.un.3.

Cum carnibus duorum caponum ab omni pellicula expurgatis extillentur in duplici vaſe, cujus ſtillaritij liquoris unc.2. plus minuſve tertia quaque hora propinentur. Hæc viſa ſunt in curatione horum duorum morborum curatu difficillimorum opportuna, à quorum alterutro vitæ periculum, ab utroque majus utique impendet, ideo D.O.M. precamur, ut his aſpirare non dedignetur.

Appendix.

Quoniam nihil paucum criticum, nec lege critica factum, ac præſertim cum cruda excernantur, haudquaquam mirandum eſt, ſi Illuſtriſſimus Vir, pro quo paulo antea habita fuit conſultatio iam præſcripta, die ſexta à primo

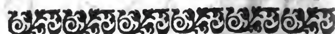
morbi insultu post aliquot per aluum excretiones liquidorum, crudorumque excrementorũ visus sit, ad Infebricitationẽ devenisse siti tamen relicta, necnon inquietudine quadam: ac subinde octava die, & febris , & symptomata omnia exacerbata fuerint, ita ut morbo remedijs nullatenus cedente tandem corpore universo perfrigerato, circiter undecimam vitam cum morte commutaverit: undecimam dico: quandoquidem observo Hipp. cum pluribus in locis, tum præsertim primo de morb. vulg. sect. 3. paulo post principium, dierum computationem facere à prima totius morbi die, usq; ad finem recidivæ unam, ac non potius duas, quasi duo sint morbi: Crisis enim hæc è genere illarum fuit, quæ à Galen. lib. 1. de crisibus infidæ dicuntur, excretiones quippe fuere in die importuna, nempe in die pari, & sexta, crudorum humorum nullis coctionis signis prænotatis, diminutæ satis, ac potius tentatæ , ita ut hic locum habuerint, quæ ab Hippoc. scribuntur 12. aphor. 1. sect. & 4. de morbis vulg. 77. contex. quæ relinquuntur in morbis, recidivam facere consueverunt post judicationes: etenim isthæc sensim magis, magisque corruptionem subeunt, succedensque alimentum, licet bonũ, societate sua corrumpunt , & morbi reliquis adijciunt, unde recidiva, quæ ob id deterior est sua radice, quia corpus viribus fractis primum afficit.

F I N I S.

ALEXANDRO MASSARIÆ MEDICO PAtavino celeberrimo.

Quam gratæ mihi, optabilesque fuerant litteræ tuæ, omni elegantia, & humanitate plenissimæ, tam mirum sanè, ac propè incredibile visum est, quod à te nostrum illud de Pulsibus Commentariolum expeti ostendebas. Quid enim? nesciebas Commentarium hoc non à nobis cura, & studio conscriptum, sed ab Auditoribus ipsis, dum hæc olim publicè docebamus, raptim exceptum, malèque digestum fuisse; an amori tantùm erga nos tuo indulgendum putasti, ut hæc etiam quæ à nobis quoquo modo profecta essent, oculis tuis subtrahi non sinas? Ego verò, quamquam me, & pudor meus, ut vides, & alia plurima revocant à consilio, tibi tamen libens, volensque obsequor. Ecce ergo his literis ad te commentariolum tandem mitto: iam diu enim à me quasi despectum pulvere obsitum iacebat: Vale meque ut cæpisti dilige.

Ioannes Zecchius.

DE PVLSIBVS BREVIS METHODVS.

Quid Pulsus.

PVlsum motum esse distensionis, & contractionis cordis, & Arteriarum à vitali facultate caloris innati refrigerij, & fuliginis expurgandæ causa, apud omnes exploratum habetur.

De Pulsuum differentiis.

PVlsuum differentiæ plures sunt; magis tamen famosæ, quibus nomina sunt imposita, duæ, & quadraginta numerantur, undecim ferè generibus compræhensæ, quas omnes brevi hac Methodo colligere licet, specificas nempe.

Pulsus vehemens. A forma ipsius pulsus, nempe à motu una cum quiete novem differentiæ prodeunt: etenim à facultate ipsa motum vehementem, vel huic contrarium efficiente tanquam à primo genere tres differentiæ petuntur vehemens, qui tactum evertit, citatoque impetu ferit; Languidus huic contrarius, & mediocris.

Amo-

A motus tempore veluti à secundo genere; *Velox pulsus.* Velox, qui brevi suam distentionem finit, huic oppositus tardus & mediocris quem velocem pulsum, celerem etiam dicimus.

A quiete ut à tertio genere frequens, sive *Creber pulsus.* creber, qui brevi interposita quiete revertitur: huic oppositus, rarus, qui longa interjecta quiete repetit, & mediocris.

Quartum genus, nempe Arteriæ longitudo, tres continet differentias; longum, quando Arteriæ distentio sub tribus, aut quatuor digitis tangentis manus sentitur. *Longus pulsus.*

Brevis, huic appositus, sub uno tantum; mediocris, utputa sub duobus.

Ab Arteriæ latitudine, veluti à quinto genere, pulsum intelligimus latum, qui plus quã digiti tangentis apicem ferit: huic oppositus strictus, sive angustus qui vix solo digiti apice deprænditur, & mediocris. *Latus pulsus.*

Ab Arteriæ profunditate, ut à sexto genere, Pulsus prodeunt altus, in quo Arteria ipsa in altum distenditur: Imus huic oppositus, & mediocris. *Altus pulsus.*

Septimum genus in Arteriæ perfusione est positum; hinc tres pariter ducuntur differentiæ: Plenus, quando Arteria quasi spiritibus, & humore turgida deprænditur. Vacuus huic contrarius, & mediocris. *Plenus pulsus.*

A qualitate ipsius Arteriæ prima, tres petuntur pulsuum differentiæ, licet impropriè, nempe calidus, frigidus, & temperatus. *Calidus pulsus.*

A qualitatibus secundis, tanquam à nono genere, tres pariter sumuntur pulsuum differentiæ impropriè, Durus, mollis, & mediocris. Et hæ omnes commemoratæ differentiæ simplices sunt.

Durus pulsus. Ab ipsius arteriæ tribus dimensionibus simul junctis decimum constituimus genus, à quo tres pendent pulsuum differentiæ compositæ, magnus nempe, qui longus latus est, & profundus; huic contrarius parvus, & mediocris.

Magnus pulsus. A collatione pulsuum inter se veluti ab undecimo genere quando videlicet primam cum reliquis pulsum conferentes eorum paritatem, vel imparitatem contemplamur; duodecim pulsuum differentias specificas, & nominatas desumimus videlicet.

Intercisus pulsus. Pulsus intercidens, sive intercisus, hic autem est inæqualis uno, & eodem ictu secundum unam, & eandem Arteriæ partem quando Arteria suam distentionem finit media quadam interjecta brevissima quiete, qui licet bis ferire videatur unus tamen dumtaxat est pulsus quia ad unam eandemque Arteriæ distentionem pertinet.

Pulsus Caprizans. Caprizans quoque Pulsus est inæqualis uno eodemque ictu secundum unam eandemque arteriæ partem, ut intercisus; cæterum hic caprizans in fine vehementior est, & velocior quàm in principio ejusdem distentionis.

Tertius Pulsus dicitur dicrotus, vel bisferiens,

riens, sive recurrens; hic autem pulsus inæqualis pariter est uno, eodemque ictu secundum eandem Arteriæ partem; quando videlicet Arteria in fine suæ distentionis potius, quã inquietem desinat, tempore ferè perceptibilis sese contrahens iterum, atque iterum pulsat, instar mallei ab incude resilientis, quæ quidem differentiæ tres novissimæ commemoratæ inæqualitatis sunt uno, eodémque ictu perceptæ, & secundum unam, eandemque Arteriȩ partem.

Quibus succedit pulsus, Serrans, sive serrinus; inæqualis quidem una eademque distentione, sed secundum diversas Arteriæ partes; hic autem inæqualis est magnitudine vehemẽtia, & duritie, cum digitis tangentibus non omnibus idem occurrat, sed diversis digitis, ut dictum est, magnitudine, vehementia, & duritie. Cui succedet pulsus vibrans, sive vibratus, inæqualis pariter uno, eodemque ictu secundum diversas Arteriæ partes; ejus inæqualitas est posita in Arteriæ situ, nam tum, Arteria distenditur: simul, ac semel pars una dextrorsum, altera sinistrorsum jaculi celeriori impetu vibrati instar agitur, qui pulsus magnitudinem ferè semper junctam habet.

Serrans pulsus.

Vibrans pulsus.

Huic finitimus dicitur pulsus Convulsivus, qui à vibrante non differt nisi quod convulsivus pulsus non adeò conspicuè vibrat, cum Arteria quasi undique tensa deprꝿhendatur.

Convulsivus pulsus.

Et hæ tres differentiæ ultimo loco comme-

moratæ ſpectant ad inæqualitatem unico pulſu perceptam, ſed ſecundum diverſas Arteriæ partes.

Ad ejuſdem generis inæqualitatem tres ſpectant pulſuum differentiæ: inæqualium, undoſus, vermicans, & formicans.

Vndoſus. Vndoſus ille dicitur, in quo Arteria dum diſtenditur, ſub uno digito validius, & vehementius, ſub alio exilius, & mitius ferit, quæ inæqualitas ſita eſt in magnitudine, & vehementia, una, eademque Arteriæ diſtentione ſecundum diverſas ejus partes, qui undoſus dicitur: quoniam undarum æſtum æmulatur, differtque à ſerante, quoniam ſerrans pulſus junctam ſemper habet inſtrumenti duritiem, undoſus autem ſemper eſt mollis.

Vermicans pulſus. Pulſui Vndoſo, finitimus eſt vermicans, greſſui vermis conſimilis, qui quidem ab undoſo non differt inæqualitatis genere, ſed robore tantum; nam vermicans undoſo longè eſt imbecillior.

Formicans pulſus. Huic ſuccedit formicans pulſus, qui ſimilis eſt ipſi vermicanti, ſed longè infirmior, unde tantum vermicans ab Vndoſo diſtat, quantū formicans à vermicanti; propterea nomen ſumpſit non à motu formicæ, ſed à parvitate; eſt enim hic omnium minimus, creberrimus, celerrimus, & languidiſſimus. Et hæc de pulſibus inæqualibus omnibus dicta ſufficiant in uno, ac eodem ictu.

Inæqualitas autem in pluribus ictibus per-

cepta,

cepta, licet quamplurimas pulsuum differentias colligat, tres tamen dumtaxat sunt, quibus usitata apud Auctores nomina indita sunt, videlicet, Pulsus Decurtatus, Intercisus, & Intermittens.

Decurtatus pulsus. Pulsus ergo Decurtatus sive sensim imminutus, aut paulatim gracilescens, quem Græco *Μύουρος* Latini autem Myurum appellant; inæqualis est magnitudiue secundum plures ictus, ita ut secundus primo, ac tertius secundo minor, ac languidior occurrat; qui quidem si interdum deficiat, ita ut Arteria pulsare cesset, Myurus deficiens nuncupatur, & si in pristinam, unde discessit magnitudinem redeat, Myurus reciprocus appellatur; quapropter Myurus deficiens, non deficiens, Reciprocus, & non Reciprocus, ad unam, eandemque pulsus speciem spectant.

Intercurrens pulsus. Intercurrens autem pulsus dicitur, quoties expectatæ quietis loco, Arteria iterum distenditur, quare inæqualis dicitur crebritate, seu frequentia.

Intermittens pulsus. Huic oppositus, intermittens pulsus dicitur; hic autem est quando expectati motus loco, Arteria adhuc à distentione cessat, & quoniam in hoc pulsu quies est longior, hujus etiam inæqualitas ad raritatem attinet.

Et hæc de Pulsuum inæqualitate in diversis, ac pluribus ictibus perspecta.

De Æqualitate, & inaequalitate, ac de Ordine, & ordinis perturbatione.

APulsuum inter se collatione, quatuor prodeunt differentiæ, quæ determinatas pulsuum species non constituunt, sed omnibus ferè indifferenter obtingere possunt: nempe, Æqualis, inæqualis, Ordinatus, & ordine carens.

Æqualis pulsus. Æqualis dicitur pulsus, qui sibi perpetuo similis est, vel in omnibus differentiis, & tunc æqualis dicitur absolutè, vel in una tantum, aut altera magnitudinis, aut vehementiæ, & tunc æqualis dicitur secundum illas dumtaxat differentias: quæ quidem æqualitas uno etiã, eodemque ictu depræhendi potest, quando videlicet initium, medium, & finis, Arteriæq; partes, una & eadem distentione æqualiter procedunt.

Inæqualis autem dicitur pulsus, qui non semper sibi similis est, aut unico tantum ictu secundum unam, eandemque Arteriæ partem, ut in Caprizante, vel secundum diversas Arteriæ partes, ut in serrante, & undoso, aut pluribus ictibus inæqualis dicitur, vel omnibus, si primo, inæqualis secundum quid, si altero modo, inæqualis absolutè dicitur.

Rursus inæqualis dicitur, vel æqualiter vel inæqualiter, inæqualis æqualiter dicitur pulsus qui

qui inæqualitatis suæ, parem, & consimilem mutationem retinet, ut in Myuro, in quo tantum magnitudine deficit secundus à primo, quantum tertius à secundo: contra verò inæqualis inæqualiter dicitur, qui nullam inæqualitatis suæ paritatem retinet.

Ordo autem in Pulsibus inæqualibus tantum observatur, unde nil aliud est ordo in pulsibus, nisi circuituum inæqualium par reditus, ut si quarto quoque ictu, verbi gratia, Pulsus magnitudine, vel frequentia, vel celeritate, vel quovis alio modo variet, inæqualis, & ordinatus dicetur: si autem hujus inæqualitatis ordo per circuitus non cernatur, inæqualis, & inordinatus appellabitur.

Rhythmus autem, licet ad collationem spectet, quoniam tamen in uno eodemque pulsu intelligitur, ob id à quatuor commemoratis noviter differentiis separamus.

Rhythmus igitur nil aliud significat, quàm consonantiam, & Harmoniam quandam quæ posita est in æquali tempore dilatationis Arteriæ, & quietis ejusdem; collato ad tempus cõstrictionis motus, & quietis ejusdem: exploratum enim est apud omnes, pulsum ex duplici motu, & ex duplici quiete constare, quoties tempus, quod absumitur in Arteriæ distentione cum ejus quiete, æquale est tempori constrictionis, & ejus quietis; Pulsus Rhythmum servare dicitur, contra verò minimè. *Rhythmus quid.*

De

De Pulsuum Causis, & Indiciis Generatim.

QVid sit Pulsus, quæ, & quot sint pulsuum differentiæ, tùm simplices, tùm compositæ; quid sit æqualitas in pulsu percepta, & inæqualitas, tùm æqualiter, tùm etiam inæqualiter; de ordine, ac de Rhythmo, quantum ad Artis opera spectat, iam ante tradidimus; nũc verò opportunum est, ut de Causis, & Iudiciis, quæ ex ipsis depromuntur, agamus.

Pulsuum causarum differentia generales. Pulsuum Causarum, aliæ sunt eorundem generationis causæ necessariæ; nempe usus, sive necessitas impellens, efficiens, & instrumenta, per quæ distenduntur; quas causas continentes, ex eò appellant, quòd rei essentiam contineant; Aliæ sunt non generationis, sed geniti commutationis causæ; licet qua ratione generandorum pulsuum causæ continentes sunt origines, eædem etiam alterandorum. *Interna causa.* Pulsus mutationis, & alterationis morbosæ causæ, vel sunt internæ, vel externæ. Internæ plures sunt: ad tres tamen ferè immediatas rediguntur, vel ad spiritus, & caloris inopiam, quem pulsu resarcire, Cor contendit; seu ad intemperiem calidam, vel simplicem, vel ex febre, vel ex Phlegmone, quam refrigerare natura conatur; sive ad materiam, aut substantiam aliquam cordi infestam, & inimicam, quam

Cor

Cor concitato pulsu propulsare contendit, cum vel vapore, vel fuligine, vel venenato aliquo humore ita irritatur, ut vel prava qualitate mordeatur, vel multitudine opprimatur.

Externæ autem Pulsus mutationis causæ, morbosæ pariter plures sunt: reducuntur tamen omnes ferè ad sex res non naturales, qualitate, vel quantitate peccantes, & ad ea, quæ illis sunt finitima, ut Regio, Anni tempus, & consimilia, quæ in præsenti recensere non est propositum, ne Artem ipsam sua sponte longam nimium oneremus; præsertim cum hæc omnia à Gal. explicentur ad unguentum in lib. de Pulsibus ad Tyrones, tùm etiam in lib. tertio, & quarto de Causis Pulsuum, quæ omnia licet obscura sint, hac tamen nostra Methodo, ut in obscuris tenebris lux splendida elucescit, ita & conspicua hæc evadent. At causarum quæ non quantitate modo, sed & genere sunt præter naturam immensus est numerus. *Externa causa.*

Quibus si Causas pulsus variantes immutantesque secundum naturam addamus, nimirum temperamentum, corporis habitum sive ascititium sive connaturale utrumque sit; Sexum; prægnantium affectiones, ætates, Anni tempus suam etiam naturam retinens; Regionem, somnum, & eorum, qui expergiscuntur statum: nec non etiam Causas, quæ non naturales dicuntur, nempe exercitationes, Balneas, tùm calidas, tùm frigidas, cibum &

largio-

largiorem, & parciorem, Vinum, Aquam, animi passiones, & reliqua omnia, quæ quatenus nutrire valent, vel calefacere, vel refrigerare, eatenus Arteriarum cordisque motum variant, triplicem mutationis pulsuum differentiam, nempe à causis naturalibus, nõnaturalibus, & præter naturam à Gal. lib. de Pulsibus ad Tyrones cap. nono distributam clarè habebimus,

Triplex pulsuum differentia

Notandum. Illud unum maximi momenti ad subsequentium intelligentiam animadvertere oportet, quòd licet continentium causarum prima, & maxima sit usus, qui facultatem impellit ad movenda obtemperantia instrumenta, inde Pulsus magnus prodit; ubi tamen Arteriæ sint exiles, angustæque ut in pinguibus, & crassis subjectis; vel altè in profundo sunt demersæ, licet valida sit facultas, Pulsus tamen magnus non procedit: Hinc fit, quòd aliquibus in ultimo etiam senio constitutis, pulsus validi, & magni appareant; quibusdam autem, vel etiam in virenti ætate, parui, & exiles depræhendantur,

De diversorum Pulsuum citra morbum causis, & Indiciis speciatim magis.

Medius pulsus. PVlsus inter omnes differentias oppositas medius, aliorum lex, & mensura nonnisi in maxi-

maximè temperato homine,& optimè constituto deprælienditur: propterea ut optimam temperiem consequitur,ita salubritatem indicat,& vitæ longitudinem prænunciat.

Ab intemperatis naturis,vel etiam sano existente homine,Pulsus ab hoc medio evariant, & dissimiles existunt.

Crebri, Celeres,Magni, & aliquantulum Vehementes Pulsus, calidum hominis intemperamentum,& sequuntur,& indicant, His enim refrigerij,& fuliginis expurgandæ necessitas insignis adest,nec deest virium robur. His autem contrarij, tardi, nempe rari, parui, & languidi nonnihil, oppositum sequuntur, & monstrant temperamentum, ob causas oppositas.

Calidi hominis pulsus.

Sed in Pulsu magno,duo à me maximi momenti putantur non silenda.

Duo in pulsu magno obseruanda.

Primum,quòd graciles omnes pulsus edunt magnos,& cæteris paribus,etiam nonnihil vehementes, quòd Arteria nullo impedimento facilius in omnes sui dimensiones distendatur; at quoniam magnitudo satisfacit usui, his non est opus tanta frequentia,& celeritate,usu etiam mediocriter impellente, hac de causa Viris,quàm Mulieribus pulsus sunt majores, & vehementiores quidem,sed aliquantulum tardiores,& rariores.

Alterum, non omnis pulsus magnus necessariò est vehemens, nec vehemens magnus, quemadmodum non omnis pulsus parvus est

lan-

languidus, neque omnis languidus est parvus; lethargicorum enim pulsus sunt magni simul, & languidi.

Pulsus Varij Diversas sequentes Ætates.

Ætatis pulsus.

IN Ætatibus autem, Infantium & Puerorum pulsus sunt crebertimi, & celerrimi, quòd caloris abundantia refrigerari, & fuliginum copia expurgari postulat, hi autem sunt moderatè magni & vehementes, quandoquidem licet usus impellat, Arteriæ tamen id vetant. Contra verò senibus pulsus sunt hisce oppositi, ob oppositas causas; reliquarum autem ætatum pulsus inter hos medio modo se habent, licet juvenes vehementissimos, & maximos edant pulsus, his enim calor urget, robur adest facultatis, & Instrumenti magnitudo.

De causis Pulsus necessariò commutantibus.

Pulsus diversi secundum anni tempore.

PVlsus in Æstate celerrimi, & frequentissimi depræhenduntur, quoniam calor maximè sollicitat; cæterum parui sunt, & languidi viribus à nimio calore dissipatis. Hyeme autem, contra rariores, & tardiores sunt pulsus, quoniam calor non usque adeo impellit, moderatè tamen, magni, & vehementes; licet quàm æstate majores, quia virium adest robur, &

licet

licet ventres hyeme ſint calidiores ob ſpirituum copiam; caloris tamen qualitas ab inſpirato aere frigido actu ita remittitur, ut non adeò impellat facultatem ad maximam Arteriarum diſtentionem.

Medio autem vere, Pulſus ſunt magni, & vehementes: aeris enim tunc temporis temperantia, virium robur conſervatur, moderatè autem ſe habent in alijs differentijs, quoniam temperies non admodum impellit.

Autumno autem certam non retinent pulſus naturam, ob aeris inæqualitatem, & inconſtantiam, quæ quoniam vires deijcit, pulſus potius languidos producit. Illud quoque ignorandum hoc loco non eſt, anni tempus unumquodque in media tantum ſui parte propriam ſervare naturam, ſive temperiem; nam cujuſque initium, antecedentis fini reſpondet, & finis ſubſequentis initio. *Notandum.*

At verò de mutationibus jam dictis in pulſibus per hyemem dubitabit quis, ſi innatus calor copioſus, in quo virium robur eſt poſitum; & ingeſtorum alimentorum ubertas, pulſum magnum, & etiam vehementem edũt, quamobrem pueri tales habent pulſus, quippe qui, & plurimo abundent innato calore, uberioreque egeant alimento, ut ſcriptum reliquit Hipp. Aph. 1. Aph. 14. eodem nomine hyeme in ipſa, pulſus magni, & vehementes deberent eſſe; cum eo tempore ventres natura ſint calidiores, & copioſiora corporibus alimenta of- *Dubitatio.*

 feran-

ferantur, scribente eodem Hipp. Aph. 15. ejusdem sectionis. Huic difficultati egregiè occursum fuerit, si dixerimus calorem innatum hyeme copia augeri quidem, cæterùm frigidi aeris inspirati occursu, ut paulo ante diximus; secundum ejus qualitatem ita remitti, ut & facultas, & usus etiam remittatur, si cum vere conferatur; Hinc quoque causa innotescit, à nemine hactenus excogitata, cur per hyemem uberior frigidorum humorum copia in visceribus eo tempore secundum naturam calidioribus cumuletur. Neque hujus causam in alimentorum frigidorum usum referendam putamus, licet hac in re à Gal. dissentire videamur: si quidem fingamus hominem, qui per totam hyemem cibis vescatur etiam facilis coctionis boni tenuisque succi, gignendis pituitosis humoribus nullatenus opportunis, hic pariter plus pituitosi humoris in visceribus aggregabit quàm quovis alio anni tempore. Hujus igitur causa non aliunde proficiscitur, quàm ab aere frigido inspirato.

Solutio.

Ad quæsitum pulcherrimũ responsio.

Illud autem hic etiam advertendum, quòd licet calidi natura multo habeant majorem, celeriorem, & crebriorem pulsum; vehementiorem non item multò; nam citra roboris facultatis opem, vel etiam usu urgente, & consentiente instrumento, pulsus vehementior multò promoveri nequit.

Aliud notandum.

Qu

Qui Pulsus singulis regionibus, & statibus sint familiares.

PRo regionibus autem; quæcunque vehementer calida est, & æstuosa, Æstati mediæ: Hyemi frigida: temperata veri, in pulsuum commutatione simillima censetur, pariterque in Cœli constitutionibus. *Regio.*

Ab assumpto cibo & potu, pulsus magni, celeres, & frequentes evadunt, usu sollicitante, ob auctum calorem, atque cibo ferè concocto, ac in corporis substantiam immutato, virium robore jam comparato, magni non solum, sed, & vehementes fiunt. Immoderatâ autem cibi, & potus copia inæquales, & inordinati fiunt, facultate obruta, & oppressa adversus copiam contendente, licet Vini, quàm cibi usu celerior sit mutatio; quæ tamen brevi etiam evanescit. *Cibus & potus.*

De somno autem sic sentiendum est; nobis dormientibus in primo somno pulsus parui, languidi, rari, & tardi sentiuntur: calore enim unà cum spiritu introrsum recurrente, extimæ Arteriæ, quas nos contangimus ferè inanitæ, & refrigeratæ, tales edunt pulsus. Præterea cum calor & spiritus à motu cesset, languescit, tandem peracta aliqua ex parte coctione, redeũteque spiritu, & calore eò unde discessit, redeunt etiam pulsus in pristinam magnitudinem, *Somnus.*

non autem in frequentiam, & velocitatem; quoniam calor tunc licet diffundatur & extendatur, non intenditur tamen, propterea, non augetur usus; ergo nec frequentia, & velocitas.

Huic accedit, quod aucta magnitudo, usui integrè satisfacit. Eorum autem, qui expergiscuntur, pulsus magni, vehementes, celeres, & frequentes fiunt; quoniam sanguis unà cum spiritu, & calore, concitato quodam motu, per universas diffunditur Arterias; nec sine aliqua contentione: quo fit, ut aliqua etiam ex parte vibrent pulsus hi.

Exercitiũ. Exercitatorum pulsus magni, vehementes, celeres, & frequentes deprehenduntur, tùm quoniam virtus roboratur, tùm quia unà cum calore usus pariter increscit, torpor autem, & otium hisce oppositos efficit pulsus, ob causas contrarias.

Balnearũ usus. Balnearũ, autẽ tùm frigidarũ, tùm calidarum par erit ratio; etenim frigidarum otio, & torpori, calidarum, exercitio, & labori simillima est ratio.

Ira. Iratorum Pulsus magni, vehementes, celeres & frequentes sunt; calore enim, & sanguine circa cor æstuante, quammaximè usus augetur. Tristium autem Pulsus, hisce sunt contrarij contrarias ob causas.

Prægnãtes. Prægnantium Mulierum Pulsus sunt magni frequentes, & celeres; quandoquidem refrigerij, & expurgandæ fuliginis usus geminatur:

tur: etenim,& fœtus in Vtero gestatus,& Mater refrigerio opus habet.

Virorum Pulsus.

Viri Mulieribus Pulsus ferè majores habent: Calidior enim, & siccior fœmina mas est; ut testatur Hipp, lib. primo de Diæta,& Præstantissimi quique Veterum Medicorum, & Philosophorum Nec obstat quod scriptum reliquerit idem Hipp.lib. primo de Morbis Muliebribus, fœminam Viro calidorem esse fervidioremque sanguinem habere: etenim Mulier Viro per accidens eatenus calidior censeri potest, quatenus angustiora arctioraque habet vasa: Ideoque nativus Mulieris calor non æque facile difflari potest, Verùm de hac difficultate fusius scripsit Macrobius saturnalium lib. septimo, & Rorarius suo contradictionum lib. Contraditione 38. Quod autem dictum est. Viros Mulieribus Pulsum ferè maiorem habere, eò spectat ut Artis studiosi intelligant, inveniri interim posse Mulierem, quæ mare majorem pulsum habeat: si quidem hominum quique natura pituitosiore præditi, sub frigido Cœlo degentes, atque in umbra,& otio, ac multis in delitiis, molliterque viventes; hi frigidi humidique usque adeò temperamenti erunt, si cum Mulieribus natura biliosiore, calidiore nempe, & sicciore, fervidiorem pariter regionem habitan.

Virorum, & Mulierum pulsus

bitantibus, Rurique agentibus, ac multum se se exercentibus, ac præterea victu mediocriter tenui contentis, conferantur; utique harum Mulierum pulsus, quàm commemoratorum virorum majores erunt; Rectè igitur additū est verbum illud (ferè) Sic etiam vehementiores tantum, si naturam spectes, pulsus marium erunt, tùm ob temperamentum, tùm etiam quia contentionem illis naturalem crescere oportet in laboribus; his, Mulieribus nempe, quia otiantur, remitti.

His etiam accedit, quòd Mares Fœminis sunt robustiores. Validis enim facultatibus, magnos pulsus peculiares esse, nemo est qui neget. Ad hæc ex corporis habitu utriusque momentum etiam non leve accedit.

Nam Viri corpus omne ad facilem perspiratum habent probè comparatum, putum, excrementis vacuum, minimèq; compressum: Mulieribus verò contra; arctæ inter vasa regiones sunt.

Quas (ut perbellè docuit Gal. lib. tertio de Causis pulsuum capite secundo) adeps, mollisque caro, atque excrementa quædam occupant pituitosa: rursus spissum est, & malè per halytum digerit Muliebre corpus. Itaque Mulierum Arteriæ sua natura arctiores crudorum excrementorum mole pressæ pulsum parvum ostendunt. At verò obijciet fortasse quis in- *Obiectio.* strumentorum mollitiem, quæ ex eo fœminæ pulsum majorem efficere deberet, quòd in-

stru-

strumentum facultati magis obtemperans reddat. Cui sic obijcienti responsum volumus. Plures admodum, fortioresque parvitatis causas in hac reperiri. Deinde Viri à Mulieribus in instrumentorum mollitudine non usque adeò distant, quin & ipsi instrumentum ita comparatum habeant, ut ad functiones sit sequax: imo mollius in fœmina instrumentum excrementorum pondere gravatum, compressum, vel coarctatum ad distentionem ineptum evadit, ut quod omnibus, quæ infestant, facilè præ mollitie cedat. Iam verò, cur Virorum, quàm Mulierum pulsus paulò sit tardior, explicandum. Infirmior quidem facultas, remissiorque Mulierum calor, pulsum utique etiam tardiorem promovere deberet: cæterùm quoniam multò est minor, eoque minus usui impellenti satisfacere potest, auget pro viribus velocitatem, & cum hac frequentiam quoque. *Solutio.*

Graciles qui Pulsus comitentur.

QVoniam corporis gracilitas sua sponte sola Arteriarum regiones dilatat magis, magnitudinem pulsibus non contemnendam cōciliat. Atqui, ubi usu non mutato crescit magnitudo, tantò rariores, necesse est, pulsus evadant, quantò majores fuerint: at vehementiores hoc tantum repræsentantur, quò tangentibus per subtiliora occurrant corpora. Quam- *Gracilium pulsus.*

obtem gracilium pulsus magni rarique multo, atque vehementiores paulo observantur, quoties absque ullo præter naturam affectu alio sint graciles. De celeritate autem, & tarditate nihil hic addendum putamus, quòd neutram harum differentiarum gracilitati acceptam referre liceat.

Ascititij habitus, & temperamenti Pulsus.

Corporis habitudo. Corporis habitudinis ascititiæ pulsus perinde ut naturalis immutatur. Iam etiam corporis temperamenta adventitia pulsus ea proportione mutant, qua naturalia temperamenta; scilicet non dissimili ratione, atque de anni temporibus dicebamus; calida calidis, frigida frigidis assimiles creant.

Notandum Iam verò illud repetendum & memoriæ mandandum; quotidianas affectiones corporis, pulsus usque adeò immutare, ut sine harum animadversione pulsus certò percipi nequeat, nec quantum per morbos à natura distent. Propterea omni diligentia pulsus naturalis observandus est; neque de eo quicquam statuendum, antequam externarum causarum vis deferbuerit, omnisque sedata sit corporis perturbatio ab exercitatione, à Balneo, & ab immodico cibo & potu, ab Ira, vel timore, vel ab aliis causis cor, & spiritus agitantibus.

Ex

Ex his igitur intelligi potest, laborantium pulsus quantum à naturali statu declinent, exactè cognosci non posse; nisi artificiosa conjectura quis noverit eorundem conditiones per probam valetudinem.

Pulsuum qui in laborante homine observantur causis, & significationibus.

Robustus, & vehemens pulsus, qui tactum evertit, & cum renixu ferit, ut in bene valente homine virium robur, ideoque vitæ longitudinem ita in laborante (si vehementiam mediocrem adhuc servaverit) validam facultatem, humores tùm quantitate tùm qualitate laudabiles, probè concoctos, vel naturam semicrudorum humorum (qui in salutaribus morbis sunt) vehementer concoctionem moliri indicabit, proinde Iudicij celeritatem, sive morbum brevem futurum, & securitatem pollicetur; contra verò languidus pulsus oppositas habet significationes, quòd languidæ facultatis perpetuo sit comes. Frequentes autem, & celeres pulsus urgentem usum consequuntur, urget autem necessitas, geminam præsertim ob causam, vel vitalium spirituum inopia, quos natura ex inspirato aere, & sanguinis tenuiore parte resarcire conatur, vel ex caloris abundantia, quem natura infrenare, & attemperare contendit. *Pulsus vehemens.* *Frequens pulsus.*

Rursus vires sine febre imbecilles ob spirituum vitalium inopiam, ut in animi deliquio, vel quia annorum copia, aut humorum impuritate premantur, ut in leucophlegmatia, pulsus edunt frequentes: quare ex pulsus frequentia non perpetuo est diudicanda febris. Contra verò ubi innati caloris penuria, vel insignis refrigeratio urget, Pulsus tardi, & rari evadunt: hoc tamen ordine secundum Galeni Doctrinam, cùm pluribus in locis, tùm præsertim primo de causis Pulsuum cap. septimo videlicet.

Pulsus tardi, & rari.

Quemadmodum enim usu impellente primùm magnitudo augetur, dein celeritas, postremo frequentia, ita vice versa, represso usu, vel imminuto, primum perijt ipsa frequentia, & pulsus rarus evadit, deinde velocitas, inde tardus; postremo magnitudo, quapropter languidus, & parvus fit Pulsus.

Fernelius autem inter recentiores affirmat, aucto usu primum pulsum mutari ad frequentiam, deinde ad velocitatem, postremo in magnitudinem, quam litem dirimere præsentis non est loci.

Sistole celeritas.

Illud autem ignorandum non est, quod Systoles sive contractionis arteriæ celeritas, ustorum excrementorum copiam consequitur, quæ natura Arteriæ compressione expurgare nititur, quæ quidem exusta recrementa sunt soboles putrescentium humorū, qui quatenus febres putridas concitare solent, eatenus vel

eorum

eorum substantia sive putris vapor in cor fertur, quocirca Systole, quam Diastole velocior febris putridæ perpetuum est indicium.

Differentiæ autem in longum, latum, & altum ex rei necessitate non proficiscuntur, neque alicujus effectus essentiam necessariò consequuntur, sed potius impedimenta circum instrumenta ipsa repræsentat, Impedimenta autem hæc sunt, vel cutis Arteriæ præposita, nimium dura vel caro, vel pinguedo, vel membranæ, quarum gratia varius, & alius apparet pulsus (quod ad Arteriæ dimensiones attinet) quam necessitas, sive usus exposcit; propterea haudquaquam mirandum est si corpulentis, cæteris etiam paribus, pulsus sint breves, angusti, atque summissi, gracilibus autem in reliquis etiam servata paritate, facultatis nempe & usus; longi, lati, & magni depræhendantur. *Pulsus longus, latus, & altus.*

Pulsus autem plenus, qui licet à magno, vehementi, & duro sit diversus, sanguinis, & spirituum in Arteriis existentium ubertatem sequitur, & significat; proinde in hoc pulsu Arteria humore plena, ac veluti turgida depræhenditur, ob idque in plethora, & febre synocha, talis ferè semper pulsus observatur, vacuus autem, pulsus oppositas sequitur causas, & retinet significationes, licet Gal. tertio de diff. Pulsuum cap. sexto dubius in hoc videatur. *Pulsus plenus.*

Calidus autem pulsus, licet impropriè talis dicatur, calidam arteriæ intemperiem à febre præsertim contractam consequitur, & signifi- *Calidus pulsus.*

cat,

cat, quæ quidem instrumenti caliditas, si primo occursu non fuerit conspicua, sed tãdem postea depræhendatur, Hecticæ febris perpetuum est indicium.

Mollis pulsus. At verò pulsus mollis, mollem, humidamque arteriam comitatur, quæ corpus humore multo, eoque pituitoso perfundi denunciat; propterea vel leucophlegmatiam, sive ascitem, aut lethargum, vel consimiles morbos, pituitosos, aut præsentes indicat, aut futuros prænunciat.

Durus pulsus. Durus sanè pulsus, siccatam, & duram arteriam consequitur, atque vix ullus pulsus est durus, qui non etiam parvus sit, licet non statim languidus, Durior autem arteria, vel siccitate, vel constrictione, vel tensione evadit; siccitate quidem, ut in marcore, in febre, ac præsertim quartana, vel etiam hectica, atque in melancholia, & consimilibus siccis affectibus; Constrictione vero, ut à frigore, & à vitrea, crassaque pituita arteriam exercente; Tẽsio verò vel ab ingenti inflammatione, vel à scirrho hepatis, aut lienis pendet.

Magnus pulsus. Pulsus magnus, auctum usum, instrumenti obtemperantiam, ac facultatem non languidam comitatur, quas etiam causas continentes significat, cujus pulsus antea etiam mentionem fecimus.

Inæquales pulsus. Porrò autem inæqualium pulsuum omnium causa facultati affectæ accepta fertur, quæ instrumentis æqualiter imperare nequit quare inæ-

inæqualem cordis intemperiem, Vasorum oppilationes; compressiones, duritics, nimios humores, inflammationes, abscessus, scirrhosos tumores, sanguinis immoderatam copiam consequuntur; quandoquidem licet commemorata vitia ad instrumentum primum spectare videantur, facultatem quoque impediūt, & quanto plures erunt inæqualitates, tanto deteriores erunt pulsus.

Intercidens pulsus. Intercidentis sive intercisi pulsus, facultatis contentionem cum causis insalutaribus, à quibus facultas impeditur, causam cognoscimus, & significatum, deteriorque est, ac multo periculosior hæc inæqualitas uno quoque pulsu, quam in pulsuum multitudine se intromittens quoniam non solum quarto, ac quinto quoq; pulsu, sed in singulis pulsibus facultatis impedimentum hinc deprænditur, ob idque instantem prænunciat mortem; hujus generis sunt, Caprizans, & dicrotus, sive bis pulsans, *Caprizans dicrotus.* qui, vel ab inæquali cordis prodeunt intemperie, vel ab excrementorum fumosorum copia non omnibus cordis partibus æqualiter insidente, maximè cum imbecilla est facultas, & durum instrumentum: quapropter hæc omnia à quibus pendent significabunt.

Serratus pulsus. Serrati Pulsus plures observamus causas communis tamen causa in arteriæ duritiem rejicitur; inæqualem tamen addimus nos, & facultatis imbecillitatem, necnon inæqualem humorum putredinem; & quoniam in inflammatio-

mationibus partium nervosarum, ut in Pleuritide, siccitas, & tensio societate quadã arteriã pervadit, hinc siccata per consensum, & tensa teria, dura evadit, quæ à facultate laborante ob vitium partium internarum æqualiter moveri nequit, hinc serrinus Pulsus.

Vibrans pulsus. Sed vibrans sive vibratus Pulsus, ex paruo ferè, & duro procedit, à valida facultate ob usum adauctum cum renitenti instrumento cõtendente, hic proinde eosdem, quos, & pulsus durus, morbos denunciat.

Instrumenti autem duricies alicujus partis, ac præsertim nervosæ inflammationem sequitur.

Convulsivus. Huic etiam duro affinis est pulsus Convulsivus, qui nervorum propaginem convulsione exerceri prodit, vel aluum immoderatius quasi epoto Elleboro fluxisse.

Vndosus pulsus. Pulsus undosus molli finitimus est, quare easdem causas morbosas sequitur, & significat, atque pulsus mollis, nisi quod undosus Pulsus malo tandem ingravescente, & viribus languescentibus vermicans, & postremo formicans instantis mortis perpetuum indicium evadit.

Myurus. Myurus, sive decurtatus imbecillæ facultatis effectus est, & signum, quare mortem minatur, etiam si reciprocus sit; hoc deterior est Myurus deficiens, licet reciprocus etiam sit; adhuc periculosior est Myurus non reciprocus; summum enim facultatis languorem denunciat,

nunciat, modo talis non sit initio gravium accessionum frigore invadentium.

Intercurrens autem Pulsus, oppressæ facultatis effectus est; & signum, quæ autem facultatem opprimere valeant, iam antea non semel tantum declaratum est. *Intercurrens.*

Sed intermittens huic oppositus ab eadem proficiscitur causa idemque significat; cæterum longè deterior est; oppressam enim facultatem suffocari ostendit. *Intermittens.*

Ordinatus omnis Pulsus fidus, inordinatus autem infidus semper erit, qui ab eisdem ferè causis, atque inæqualis proficiscitur. *Ordinatus pulsus.*

Quæ omnia ut ad Artis usum exercitationemque apertius referantur; nunc speciatim explicanda.

Animi Pathemata quos Pulsus efficiant.

Timentium Pulsus celeres, vibrati, & inordinati evadunt simulque inæquales: ubi timoris causa recens, & vehemens extiterit. *Timentiũ pulsus.*

Inveteratus autem timor iam similem tristitiæ pulsum excitat. Videlicet, paruum, languidum, tardum & rarum.

Lætitiæ autem, magnus, rarus, & tardus est pulsus, & vehementia nihil differt. *Lætitia quẽ pulsum efficiat.*

Iræ (ut antea diximus) altus est pulsus, magnus, vehemens, velox, & frequens. *Iratorum pulsus.*

De aliis præter naturam alterandorum Pulsuum causis speciatim in gratiam exempli.

Ab assumpto Cathartico pulsus.

QVi validum aliquod Catharticum devorarunt hi paulo ante vomitum, pulsum latum, ratum languidum, & tardum habent. Interea autem dum vomunt, & divelluntur, inæqualem, & inordinatum. Quod si ita afficiantur, ut in syncopim incidant, convellantur, atque singultiant: hi paruum, languidum, inordinatum, velocem, atque multum frequentem pulsum retinent. Interea si horum pulsus paruus, languidus, inordinatus, inæqualis repræsentetur; non autem frequens, non celer, immo ad tarditatem potius permutari videatur cum quadam latitudine, atque parua interdum Arteriæ tensione, undosique nonnihil servet, ex his laborantem suffocari apertè indicatur.

Vterinæ suffocationis pulsus.

Vterinæ suffocationis pulsus protensus est, perinde ac convelleretur, & rarus. Vbi verò frequens etiam, inordinatus, & nonnihil deficiens fuerit, exitialem suffocationem portendit.

Stomachi affecti pulsus.

Stomachi affecti pulsus variè pro symptomatis genere permutatur. Etenim si inflammatus sit dumtaxat, pulsus durum edit, atque minorem, sed serrantem, ita ut alia Arteriæ

pars

pars attolli, alia minimè videatur, cum illa scilicet durior repræsentetur. Habet etiam hic pulsus, præter crebritatem, & celeritatem vibrationis aliquid, ut & in aliis nervosis partibus inflammatis obtingit.

Sola autem huius visceris compressio, tùm à cibis dumtaxat gravantibus, sola abundantia molestis, tùm ab humoribus, qui in eum confluant, non mordicantibus, rarum, tardum, parvum, & languidum edit pulsum, proinde Bulimum patientium talis est pulsus.

Vellicationes autem, vomitus, nauseæ, singultus, & languores non solum parvum, languidum, velocemque pulsum efficiunt, verum etiam admodum frequentem: qui affectus si diuturniores gravioresque evaserint, pulsum vermiculantem creant. Hinc satis aperte constat pulsuum accurata æstimatione, non solum affectus cujusvis generis, sed etiam sedes affectas non magno negocio deprahendi. *Vellicationis pulsus.*

Orthophnœa, quæ mediocriter gravis est, frequentem habet pulsum, acuta inæqualem, & inordinatum, nonnihil deficientem: quæ si tardum, crebrum, languidum, & deficientem pulsum pariat, jam violentissima censenda, ideoq; mortis nuncia. *Ortophnœæ pulsus.*

Ictericiæ sine febre pulsus est minor, durior, frequentior, non autem velox nec languidus. *Ictericiæ pulsus.*

Elephantici, hoc est, Elephantiasi lepræ specie altera, laborantes pulsum retinent parvum, *Elephantiasis pulsus.*

languidum, tardum, & crebrum: quod affectus hic à crassa pituita,& atra bile, vel mucosa maxime inhærescente perspirationes prohibente, insitumq; calorem suffocante proficiscatur.

Elephantiasis descriptio.

Elephantiasis, ab Elephantis magnitudine (magnus enim diuturnusq; affectus est)& cutis asperitate nomen accepit. Morbus est, qui hominis formam planè immutat: cutim enim crassam, duram, Elephantorum modo asperam, nasum simum, labra crassa, aures acuminatas efficit. Quibusdam hoc affectu laborantibus, ulcera quoque accedunt, ut lib. de Tumoribus præter naturā statuit Gal. Quandoque eminentiæ, per universum corpus, & præsertim juxta summam frontem,& mentum apparent, ut Ætius etiam notavit. Affectionem hanc melancholicam appellavit Gal. quarto Aph.Comm,2.& 7.Comm.41. Consequitur autem depravatam universi alimenti coctionem, hoc est dyspepsiam: quæ non Atrophiam sed cacotrophiam parit; ideoque hominis formam (quod ad carnem, & cutim spectat)immutat. Hæc autem à me fusius fortasse, quàm par erat de hoc morbo nunc explicata fuere, quoniam Elephantiasim, cùm apud veteres latinos, tùm apud Græcos, lepræ speciem esse constat: lepræ autem nomen homonymum est.

Hydropicorũ pulsus.

Hydropicarum passionum pulsus, hi ferè sunt. Anasarca, Vndosum, latum, mollemque pul-

pulsum edit, in ascite autem parvus, frequentior, subdurus cum quadam tensione deprehenditur.

In Tympanite, longior, velocior, frequentior, subdurus pariter cum quadam tensione, minimè autem imbecillus.

Paralysi laborantium pulsus, parvus, tardus, imbecillus observatur: nonnullis rarus quoque: aliis creber, sed nonnihil inordinatè intermittens. *Paralysis quos pulsus pariat.*

Epilepsiæ gravioris pulsus, inæqualitatem quandam comparat; atq; tensionem validam, minorq; languidior, rarior, & tardior efficitur: crebrior etiam, ubi facultas magnopere dejiciatur. *Epilepsia pulsus.*

Attonitorum similes sunt pulsus: quare de Epilepticis, quæ exposuimus, eadem de attonitis, sed cumulatius accipienda sunt. *Attonitorum pulsus*

Anginæ pulsus magnus est, & undosus, tensionemq; convulsivo persimilem retinens. Qui si in parvum crebrum, atq; inæqualem degeneret, ægrotantem jam jam moriturum demonstrat. *Angina quos edat pulsus.*

Pulmonum inflammatio pulsum magnum quidem, sed languidum efficit, jugiterq; mollem, & nonnihil undosum. Cum autem peripneumonici omnes acuta sollicitentur febre, tum nonnihil comatis habeant: ubi ardentior sit febris pulsus valde frequens erit: si comatosior, minus creber. *Pulmonum inflammatio, quos pulsus pariat.*

Phreniticorum pulsus parvus est; rarissimè *Phreniticorum*

rum pulsus qui. autem magnus. Durus quidem, & nervosus est cum quadam contentione: velox satis, & frequens est. Habet præterea nonnihil undosi.

Interim subtremere, interim etiam præcisus cum quadam convulsione repræsentatur.

Lethargicorum pulsus Lethargus pulsum magnum; imbecillum peripneumonicorum pulsibus similem, ideoque mollem etiam efficit: sed eo est tardior, rario rq; ac minus inæqualis, intermittens potius, quàm intercurrens.

Typhomania pulsus. Typhomaniæ affectus, nempe ex lethargo & phrenitide permisti, pulsus celeres sunt, & crebri, perinde ut phreniticorum, minus tamen. Et vehementes item minus, ac illi. Lati autem sunt, & breves.

Qui quidem affectus, cùm à pituitoso simulque bilioso humore cerebrum irrigante pendeat; quorum ille somnum, hic vigiliam facit, ex quibus mixtum quoddam fit temperamentum, curationem ex cholagogis, & phlegmagogis exigit.

Catochorum pulsus Catochorum autem pulsus; lethargicis similes sunt magnitudine tarditate, & frequentia: differunt tamen quod neque imbecilli, neque molles existant. Ad hæc catochorum pulsus æqualis est, inæqualis verò lethargicorum.

Convulsio quos pariat pulsus. Convulsio pulsum reddit undequaq; contractum, in modum chordæ sursum, deorsumque agitatæ, proinde vibrationis aliquid servat, ad eundum modum inæqualis est Arteriæ mo-

motus; Est verò hic non imbecillus neq; parvus:non perinde tamen (ut videtur) vehemens vel magnus.

Phthisicorum pulsus parvus, languidus, mollis, & modicè velox atq; hecticus repræsentatur. *Phthisicorũ pulsus.*

Inflammatio omnis communem pulsum veluti serrantem habet, Durum etiam, & nonnihil vibrantem, velocem & frequentem, non perpetuò tamen magnum. At verò cuique est proprius pulsus hic. Incipienti enim major justo & vehementior, velocior, & frequentior pariter. Augescenti adhuc, omnia cum illa increscunt, tuncq; tam durior, & magis vibratus persentitur; in vigore autem durior, atque vibratus magis: sed minor evadit, non tamen languidior, nisi morbus facultatem superet; sed & velocissimus, & frequentissimus fit. Qua quidem inflammatione temporis diuturnitate in scirrhum jam indurescente, commemoratis pulsibus gracilitas, & durities major accedit. Quæ quidem observantur quando inflammatio, vel quia insignis sit, vel quia principem partem ita exerceat, ut pulsum per omne corpus immutet. At si universum corpus non afficiat pulsus in parte inflammatione tentata tales erunt quales diximus. Manifestiora autem, quæ commemoravimus singula obscurioraque erunt, aut pro affectus magnitudine, aut pro affectæ sedis natura, siquidem partes nervosiores, inflammatæ duriores, magisque *Inflammatio quos pulsus pariat.*

 serran-

ferrantes, & minores pulsus edunt. Quemadmodum & parte insigniori sensu prædita etiam doloris nomine pulsus magis mutatur; quæ autem minus sentit pro affectu tantum pulsum movet. Inflammationes ergo varie ex his omnibus pulsus permutant. Pleuritis, id est, lateris compunctio; inflammatio nempe membranæ costas cingentis, vel musculorum huic continuorum in parte interna; pulsum celerem crebrum, & nonnihil magnum (febris inflammationem sequentis nomine) producere solet. Hoc autem memoria semper servandum est hunc pleuriticorum pulsum languidum quidem non esse, sed tamen non statim vehementem, quod ad affectus naturam attinet. Cæterum quoniam durior, affectæ sedis, nervosæ nempe, pulsus hic repræsentatur, quasi vehementiam emuletur, imperitis quibusdam vehemens falsò videtur; quos, quid intersit inter durum ictum, & vehementem latet. Qui vero inæqualitatis uno eodemque ictu, sed secundum diversas arteriæ partes speciem servat, quæ ferrantis imaginem præbet (proprium pleuritidis imprimis signum) ad inflammationis affectum refertur. Quæ quidem inæqualitas, si remissa sit, mollis & maturandæ inflammationis est signum: si verò magna, difficilis, & admodum crudæ pleuritidis est nota. Hæc autem si hominem cum imbecilla quidem facultate premat, periculum momentaneum jugiter habet: si cum firma, aut tardam con

Pleuriticorũ pulsus.

Notandum

concoctionem,aut suppurationem portendit, aut sic affecti, tabidi marcoris periculum incurrunt. Ad hæc si pulsus sensim ad naturalem statum redeant,concoctionem commonstrant:in reliquis duabus fortunis pulsus erunt, vel suppuratorum vel tabidorum pro ratione inflammationis,aut ad suppurationem, aut ad marcorem tendentis. Atque hic illud unum maximi momenti silendum non est. Nimirum commemoratos pleuriticorum pulsus, varios, vel etiam secundum easdem differentias,esse,pro affectus magnitudine. Mitissima enim pleuritis, in quà cruenta sputa prodeunt minores pulsus mutationes efficiet; majores autem, quæ sævissima est, & pestilens, quæ quidem populariter grassatur, estq; perniciosa. Num autem in hoc affectu membrana costas cingens magis, an musculi ipsam contingentes afficiantur à pulsibus indicium petendum: etenim musculi minus, cingens verò membrana magis, & tendit, & indurat arteriam; quo fit,ut hæc quàm illa duriorem pulsum edat. *Notandum*

Suppuratorum pulsus inter initia statim urgescentis inflammationis pulsum proximè æmulantur: tùm horum, qui multum puris in capedine inter Thoracem, & pulmonem collectum habent, tùm verò quibus alicujus partis inflammatio suppurat. Hoc enim initium est suppurationum. Interdum inæqualis est, & inordinatus, sed omnibus hecticus; quòd *Suppuratorum pulsus.*

ordinis hæc perturbatio, & inæqualitas, dum fiat eruptio, constanter perduret, hecticarum febrium more, quæ non in orbem, veluti aliæ accessiones quasdam faciunt. At verò pure collecto maturescente, ferèque maturo, æqualior evadit: erumpente verò, languidior, latior, tardior, atq; minus frequens.

Caloris nativi deficientis pulsus. Animantium nativo calore deficiente, marcescenteque pulsus multifariam variare solet. Siquidem si una cum inflammatione, non adhuc discussa commarcuerit quis, languidum, velociorem, admodumque frequentem pulsum habebit, nec non uno eodemque ictu magnitudine decurtatum. Quem innuentem, & circumnuentem, Archigenes appellare consuevit, ut distentionis brevitatem, cum utriusque extremitatis inclinatione quadam, apertè declaret.

Quod quidem non modo de iis, qui ex inflammatione marcescunt, sed etiam de aliis, qui qualibet occasione in hoc malum incidunt: iis exceptis, qui ab occulta quapiam inflammatione marcescunt. At verò omnibus hoc affectu correptis hecticus est pulsus.

Doloris pulsus. Dolor non uno dumtaxat modo pulsus variat: etenim dum mitis est, atque initians, pulsum edit non solum majorem, sed etiam vehementiorem, velociorem, atque frequentiorem. Auctus verò jam, & admodum validus, aut qui principem partem aliquam teneat (ut etiam inflammatio) minorem languidiorem

cele-

celerem, & crebrum; quippe qui vitalem contentionem consequatur. Quòd si diuturnior fuerit, vel vehementior evaserit, majores in commemoratis differentiis mutationes efficiet. Qui verò diuturnitate, vel vehementia facultatem jam dissoluit, in remissionem, & parvitatem, & falsam velocitatis imaginem, ingentemque frequentiam commutat. Quid autem falsæ celeritatis nomine pulsum intelligere oporteat, Gal. lib. tertio de dignoscendis pulsibus clarè explicat. Ad quem locum brevitatis causa studiosos relegamus.

Porrò autem illud ignorandum non est, parvis pulsibus penè omnibus frequentiam esse adjunctam. Vsu æquè impellente. *Notandum*

Pulsuum observandorum internoscendorumque ratio.

DE Pulsibus commentationes in duas breves summas partiti sumus, prima generum illorumque differentias, & species recenset, communi præhabita diffinitione. Altera, causas aperit, à quibus quisque generatur, pariterque quid denunciare solent. Medicis sanè præ cæteris honoratissima, & quæ per se maximè expetatur, in quibus explicandis, omissis quæstionibus omnibus, ac innumeris ferè differentiarum, & inæqualitatum combinationibus à Galeno in tabellas quasdam redactis, lib. primo de Differentiis Pulsuum; eas dum- *Enarratorum summa.*

taxat recensuimus, quibus nomina usitata imposita sunt, & quæ ad Artis opera necessariò spectare videntur, idque compendiosa methodo à nemine hactenus observata. Quales etiam in singulis morbis pulsus deprehendantur, sigillatim recensere consultò prætermisimus, quippe qui à Gal. quarto de Causis Pulsuum, ad unguem fuerint explanati, nunc autem superest, ut qua ratione pulsus observandi sint, paucis explicemus.

Quæ in pulsibus tangendis observanda.

Horum autem alia ad tangentem spectant, alia verò in laborantis manu spectantur.

Manus ergo observantis mollis temperata, minimè Calosa, & eximii sensus sit, oportet. Digitorum trium, vel quatuor apicibus tantum, carpi arteria contractetur.

At patientis manus, quæ contangitur, nec sublata, nec pendula, nec extenta, nec vinculo, nec decubitu constricta, nec prona in volam, nec resupina, sed æquabiliter in latus imum versus minimum digitum reclinetur, atque si in carpo ad maximum digitum directo obscurè pulsus sentitur; quod multis de causis contingere solet, ac plerumque vel ex vulnere ea in parte jam ante contracto, vel ex contusione, vel ex obstructione; Alio quovis loco, atque etiam in altero Carpo explorandus est.

Notandum

Revocetque in memoriam, qui laborantis pulsum observat, moderatæ naturæ, & undequaque optimæ Pulsum inter omnes alios medium, ac veluti regulam, & mensuram, cum

quo moderato, & medio pulsu, alios omnes comparabit. Illud quoque diligenter expendendum, num vel motu, & labore, vel animi perturbationibus, vel potu, & cibo immoderato, vel quavis alia ex causis externis Pulsus qui contractatur permutari potuerit; quas quidem explorandorum pulsuum rationes, exercitationesque Gal. primo de Causis Pulsuum cap. ultimo, pluribusque aliis in locis, ac præsertim etiam lib. secundo de dignoscendis pulsibus cap. tertio fusius explicavit. *Notandum*

Rursus qui vehemens est pulsus non nisi pressa Arteria digitisque validè infixis dignoscetur, hoc à magno, & pleno discedens, quod vehemens pulsus suo robore reniti, tactumque evertere, ac quasi repellere deprehendetur, non tamen hic adeò premendus est, ut vi applicatæ Manus, Arteriæ robur superetur. *Observatio.*

Languidus verò molliter, & quasi suppressis digitis attingi debet, ut Mulierum pulsus, nam licet languidus possit esse magnus, ut in lethargo, si arctius tamen prematur, sensum effugiet. Reliquæ pulsuum differentiæ tactus quadam dexteritate, & mediocritate observētur. Tandem (Deo Optimo Maximo Duce) explicasse videor propositam de Pulsibus compendiosam Methodum in Gratiam studiosorum Iuvenum. *Observatio.*

IN-

INDEX CONSULTATIONUM, ET RESPONSORUM MEDICINALIUM.

Quæ in hoc primo volumine continentur.

De

De

De

IN-

INDEX COPIOSISSIMUS RERUM omnium, quæ notatu digna in consultationibus continentur.

A.

Affe-

Auditus

C. Ca-

C

Calcu-

A ca-

Cata-

Compendium luxatia. 73.

D

Deco-

Dolori-

E

Eva-

Febres

Fluxio-

I

Inflam-

L

Lapi-

Lumbrici

Medi-

Medica-

Morbus

N

O

Oculi,

Ophthalmia

P

Partus

Progno-

Q

R

Renibus

S

Secundinæ

Somnus

T

Tem-

Topica

V

Ven-

FINIS.

